

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın Nu: 60

Dîvân-ı Hümâyûn Sicilleri Dizisi: VIII

85 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ

(1040-1041 (1042)/ 1630-1631 (1632))

< Özet - Transkripsiyon - İndeks >

Proje Yöneticisi

Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

Proje Sorumluları

Dr. Necati AKTAŞ
Devlet Arşivleri
Genel Müdür Yardımcısı

Mustafa KAPLAN
Osmanlı Arşivi Daire Başkanı

İsmet DEMİR
Yayın Koordinatörü

Hazırlayanlar

Hacı Osman YILDIRIM
Vahdettin ATİK
Ali Mesut BİRİNCİ
Dr. Murat CEBECİOĞLU
Ayhan ÖZYURT
Fuat YAVUZ
Numan YEKELER

Dizgi-Mizanpaj

Vahdettin ATİK

Baskıya hazırlama

Murat ŞENER
Salih DUTOĞLU

ISBN. 975-19-3293-9

85 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ

(1040-1041 (1042)/ 1630-1631 (1632))

< Özet - Transkripsiyon - İndeks >

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
İÇİNDEKİLER	V
ÖNSÖZ	VII
SUNUŞ	IX
KISALTMALAR	XXIX
HÜKÜMLERİN ÖZET VE TRANSKRİPSİYONLARI	1
ANALİTİK İNDEKS	437

Ö N S Ö Z

Millî tarihî arşivler, milletlerin hem hafızası, hem yurtlarının tapusu, hem de geçmişleri ile içinde bulundukları çağı birleştiren en önemli vasıtalarındandır. Bir milletin ve onun devletinin tarihi yazılırken veya fertlerine tarih şuuru verilirken ihtiyaç duyulan bilgilerin elde edilebileceği en sağlam ve doğru bilgi kaynakları sıralandığında, arşivler en başta sayılacak birkaç kaynaktan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak arşivlerden fayda sağlanabilmesi için de arşiv malzemesinin istifade edilebilir halde bulunması gerekmektedir.

İşte Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü - Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı da, bir yandan yürüttüğü tasnif faaliyetleri ile elindeki arşiv malzemesini araştırmacı ve diğer ilgililerin istifadesine hazır hale getirmeye çalışırken, bir yandan da orijinal defter serilerini veya çeşitli güncel ve siyasî konularla ilgili olarak oluşturduğu belge koleksiyonlarını yayınlamak suretiyle bu malzemenin hem istifade edilebilme imkânlarını arttırmayı, hem kalıcılığına katkıda bulunmayı, hem de ilim âlemine tanıtımını yapmayı amaçlamaktadır.

Bu yayın faaliyetinin başında ise, Osmanlı Arşivi'nde mevcut olan Divân-ı Hümayun Sicilleri'nden Mühimme Defterleri'nin, transkribe edilerek yayınlanması gelmektedir. Bilindiği üzere Osmanlı Devleti'nin en önemli karar organı Divân-ı Hümayun idi ve buraya intikal eden her türlü iç ve dış siyasî, askerî, sosyal vs. meseleler burada görüşülüp karara bağlanır; gerekli görülen yerlere emirler yazılır ve bu emirler konularına göre Divan'daki çeşitli defterlere kaydedilirlerdi. Bu defterler içerisinde Osmanlı Devleti tarihi bakımından en önemlisi ise, adından da anlaşılacağı üzere, Mühimme Defterleri'dir.

Genel Müdürlüğümüzce Mühimme Defterleri'nin yayınına başlanmasından bu yana geçen yaklaşık 10 yıl içerisinde, elinizde bulunan 85 Numaralı bu defter de dahil olmak üzere, 8 ayrı defter yayınlanmıştır. Ancak Osmanlı Arşivi envanterinde birkaç değişik ad altında 400'e yakın Mühimme Defteri'nin kayıtlı olduğu gözönüne alınırsa, geride yapılması gereken daha çok iş bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

85 Numaralı Mühimme Defteri, hicrî 1040 - 1041, milâdî 1630 - 1631 tarihlidir ki, bu tarih Sultan IV. Murad'ın saltanatının ilk yarısının sonlarına denk düşmektedir. Defter'deki hükümlerde ağırlıklı olarak, daha önce İran tarafından ele geçirilmiş bulunan Bağdad'ı geri almak için Veziriazam Hüsrev Paşa serdarlığında düzenlenen ikinci büyük sefer ve çeşitli sebeplerle Devlet'te yaşanan idarî zafiyetten

dolayı yerel idarecilerin halka karşı yaptıkları haksız uygulamalar ve birçok yerde ortaya çıkmış bulunan eşkıya çetelerinin yaptıkları zulümler sözkonusu edilmektedir.

Defter'de bunlardan başka, Devlet'i ve toplumsal hayatı ilgilendiren daha pek çok konuda birçok hüküm yer almaktadır ki, bunlar incelendiği takdirde birçok faydalar elde edileceği ve sözkonusu döneme ilişkin aydınlatılmağa muhtaç birçok noktaya ışık tutulmuş olacağı muhakkaktır.

Bu vesile ile bu eserin yayınlanması hususunda bizleri teşvik edip gerekli yardım ve desteği sağlayan Başbakanlık Müsteşarı sayın Fikret ÜÇCAN ve Müsteşar Yardımcısı sayın Ali ÇAKI'ya teşekkürlerimi sunarken, eseri yayına hazırlayan Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı personelinin de tebrik eder, eserin araştırmacı ve diğer ilgililere yararlı olmasını dilerim.

Doç. Dr.Yusuf SARINAY

Devlet Arşivleri Genel Müdürü

S U N U Ş

Kurumumuz tarafından sürdürülmekte olan Divân-ı Hümayun Sicilleri'nin yayını projesi kapsamında bugüne kadar, üç adedi Kanunî Sultan Süleyman devrine (3, 5 ve 6 Numaralı), iki adedi II. Selim devrine (7 ve 12 Numaralı), bir adedi I. Ahmed, I. Mustafa ve II. Osman devirlerine (82 Numaralı), bir adedi de IV. Murad devrine (83 Numaralı) ait olmak üzere, yedi adet Mühimme Defteri yayınlandı. Şimdi de bu serinin sekizinci defteri olan ve yine IV. Murad devrine ait 85 Numaralı Mühimme Defteri yayınlanmış bulunuyor. Bu sekiz Defter'in, tıpkıbasımları ile birlikte, toplam cilt adedi 20'yi bulmakta, ihtiva ettikleri hüküm sayısı ise 10.000'i aşmaktadır.

85 Numaralı Mühimme Defteri H. 1040 - 1041 (M. 1630 - 1631) tarihini taşımakta, bir başka deyişle Sultan IV. Murad'ın saltanatının 9. yılına ait olaylarla ilgili hükümleri ihtiva etmektedir.

Bilindiği gibi, Sultan II. Osman'ın yeniçeri ve sipahilerce tahttan indirilip katledilmesinden sonra tahta tekrar I. Mustafa geçirilmiş; ancak 1 yıldan biraz fazla tahtta kaldıktan sonra, H. 1032 (M. 1623) yılının sonunda tekrar tahttan indirilmiş ve yerine I. Ahmed'in henüz 11 yaşındaki, Kösem Sultan diye bilinen Mahpeyker Sultan'dan olma oğlu IV. Murad geçirilmişti.

Sultan II. Osman vakası, Devlet ve iktidarı oluşturan güçler arasındaki dengeyi bozduğu için, etkileri sonraki dönemde, bilhassa Sultan Murad'ın saltanatının ilk yıllarında epeyce hissedilmiştir. Bir yandan idareci kesim arasında, yeniçeri ve sipahi zorbalarına dayanarak iktidarı ele geçirme ve yönetme anlayışı hakim olurken, diğer yandan da bu anlayışa paralel olarak yeniçeri ve sipahiler arasında her istediklerini yaptırabilecekleri kanaati ortaya çıkmış; böylece başlangıçta Sultan Osman'ın katlinden dolayı kendi üzerlerinde leke kaldığı inancıyla bu lekeyi temizlemeğe uğraşan yeniçeri ve sipahiler daha sonra gittikçe zabturalıktan uzak bir hale gelmişler; neticede zorbaların sözüünün geçtiği, halkın bunların ve eşkıya çetelerinin zulüm ve haksızlıklarına maruz kaldığı bir süreç ortaya çıkmış; taşrada ise Erzurum Valisi Abaza Mehmed Paşa, Anadolu'daki bazı valileri de yanına alarak Sultan II. Osman'ın katillerinin yakalanıp intikamının alınması talebiyle isyan etmiş ve bu olayın müsebbibi olarak gördüğü yeniçerilere karşı bir hareket başlatmıştı.

Sultan IV. Murad Osmanlı tahtına çıktığı sıralarda memleketin durumu bu şekilde idi ve birkaç ay sonra da Bağdad beylerbeyinin subaşılarının ihaneti

neticesinde önce Bağdad daha sonra da Irak'ın neredeyse tamamı İran eline geçmişti.

Sultan Murad H. 1049 (M. 1640) tarihinde vefat edene kadar yaklaşık 17 yıl tahtta kalmıştır. Genellikle bu devir, birbirinden farklı iki dönem halinde değerlendirilmektedir. Bunlardan ilki, Devlet işlerinin tamamen Mahpeyker Valide Sultan ve vezirler ile Saray ve Ocak ağalarının kontrolünde olduğu, ancak Sultan Murad'ın da etrafında olup biteni anlayıp kavrama ve yavaş yavaş Devlet işlerini ele alma çabası içerisinde girdiği, saltanatının ilk 9 yıllık dönemidir.

Bu dönemde tüm çabalar Abaza Mehmed Paşa isyanının bastırılması ve Bağdad'ın geri alınması üzerinde yoğunlaşmış; zor da olsa Abaza Paşa isyanı bertaraf edilmişse de, Bağdad üzerine açılan sefer başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Daha sonra Veziriazam Hüsrev paşa tarafından -Defter'de de bahsi geçen- ikinci bir sefer daha yapılmış, ancak bundan da başarılı bir netice elde edilememiştir.

Bu dönemin diğer önemli olayları ise; Kırım Hanı Mehmed Giray'ın isyanı ve yerine Canbeg Giray'ın geçirilmesi, Lehistan kontrolünde olan Kazakların Karadeniz üzerinden gelip Boğaziçi kıyılarına saldırmaları ve daha sonra Karadeniz Donanması tarafından bertaraf edilmeleri, İkinci Vezir ve Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın el altından yeniçeri ve sipahi zorbalarını isyana sevk edip başta Veziriazam Hafız Ahmed Paşa olmak üzere bir çok kişinin kanının dökülmesinden sonra Veziriazamlığı elde etmeyi başarması, ancak birkaç ay sonra yine kendisinin teşvikiyle gerçekleşen yeni bir zorba isyanında bu defa kendisinin idam edilip zorbaların sindirilmesidir. Bu olaydan sonra iktidar artık Sultan Murad'ın eline geçmiş ve yeni bir dönem başlamıştır.

Bu yeni dönemde meydana gelen en önemli iki olay ise, IV. Murad'ın İran üzerine düzenlediği ve kendisinin de bizzat katıldığı Revan ve Bağdad seferleridir. Revan Seferi'nin sonucunda, sırasıyla Revan, Hoy ve Tebriz ele geçirilmiş; ancak IV. Murad İstanbul'a geri döndükten sonra buralar tekrar İran eline geçmiştir. Bağdad Seferi'nin sonucunda ise, Bağdad ve Irak geri alınmış ve iki devlet arasında Kasrışirin Andlaşması imzalanmıştır.

İstanbul'da şehrin beşte birinin yanmasına sebep olan bir yangın meydana gelmesi, Kazakların Osmanlı topraklarına yönelik tecavüzlerinden dolayı Lehistan üzerine sefere çıkılıp Lehlilerin barış talebinde bulunması üzerine seferden vazgeçilip barış yapılması, Azak Kalesi'nin Leh ve Rus Kazakları tarafından ele geçirilip yıkılması, bir Osmanlı ordusunun Salonta'da Rakoczi idaresindeki bir Erdel ordusuna yenilmesi, bu dönemin diğer önemli olayları olarak sıralanabilir.

Defter'de ise ağırlıklı olarak; Anadolu'da bazı beylerbeyi ve sancakbeylerinin mütesellim, voyvoda veya subaşlarının, kanun ve emirlere aykırı olarak para

toplamak suretiyle halkı soymaları ve çeşitli şekillerde zulüm, eziyet ve haksızlıkta bulunmaları; buna ilaveten yeniçeri, sipahi, çavuş vb. askerî taifesinden bir çok kimsenin de halka benzeri şekillerde zulmetmeleri; bir taraftan da zaten öteden beri var olan çeşitli eşkıya çetelerinin yaptıkları zulümler; buna karşı halkın çaresizlik içinde bunlara boyun eğmesi veya yerlerini terkedip bir kısmının eşkıyalığa başlaması vb. hususlarla ilgili hükümlerin yer aldığı görülmekte ve bunların Devlet'i meşgul eden önemli konuların başında geldiği anlaşılmaktadır. Burada bir misal olarak, adı tarih kitaplarına da geçen, Karaman Beylerbeyi Mütesellimi Deli İlahi'nin Larende'de halka yaptığı zulümler hakkında ayrıntılı bilgi veren hükümleri zikretmek mümkündür.

Defter'de ağırlıklı olarak yer alan konulardan bir diğeri de, Veziriazam Hüsrev Paşa serdarlığında Bağdad üzerine açılan ikinci büyük seferdir. Defter'de bununla ilgili olarak; Bağdad'ın fethedilemeyip baharda tekrar sefere çıkılmak üzere ordunun Musul'da kışlayacağı ve Hille Kalesi'nin tahkim edildiği, Hüsrev Paşa emrinde sefere katılmakla görevlendirilen Şark Ordusu Seraskeri Süleyman Paşa'nın İzmit taraflarında oyalandığı, ordu için takviye kuvvet gönderilmesi, bazı topçuların seferde görevlendirilmesi, seferdeki askerler için ordu akçası gönderilmesi, orduya toparabası beygiri, barut ve kurşun gönderilmesi, sefere katılması gerekirken katılmayıp ticaretle uğraşan veya halka zulmeden yeniçerilerin teftişi, Serdar-ı Ekrem Hüsrev Paşa'nın kılıç ve kaftan ile taltifi, seferde yararlık gösteren yeniçerilere yasakçılık vb. vazifeler tevcihi gibi çeşitli konuları ihtiva eden hükümler bulunmaktadır.

Defter'in tarihi Abaza Mehmed Paşa'nın teslim olmasından daha sonraki bir döneme ait olduğundan, o konu ile doğrudan ilgili bir hüküm bulunmamakla beraber, isyanın sürdüğü zamanlarda İran şahı tarafından Abaza Mehmed Paşa'ya yardım etmek üzere gönderilen ve Kars valisi tarafından esir edilen Acem ümerasından Şemsi Han'ın serbest bırakılıp bir görevli eşliğinde memleketine gönderildiği ve kendisine yol hükmü verildiğine dair bir hüküm ile bu tarihte Bosna Beylerbeyi olan Abaza Mehmed Paşa'ya, kendisine verilen görevi yerine getirmesinden dolayı iki adet hil'at ile taltif edildiğine dair gönderilen bir hüküm ve eyaletinin işleri veya kendi adamları hakkında gönderilen çeşitli hükümler yer almaktadır. Ayrıca bir başka hükümde de, Vezir İlyas Paşa'nın Anadolu beylerbeyi olduğu dönemde hazinedarı olan şahsın Paşa'nın külliyetli miktarda parasını çalıp İran'a kaçtığı sırada Abaza Mehmed Paşa'nın yanına da uğradığına dair bir bilgi yer almaktadır.

Defter'de yer alan diğer bazı hükümlerden ise; bu tarihlerde Eflak ve Boğdan voyvodalıkları ile Erdel krallığında taht mücadeleleri yaşandığı, sonraki yıllarda Osmanlı Devleti ile çatışmaya giren Rakoczi'nin, o tarihlerde Erdel tahtında kalması için Budun valisi tarafından desteklendiği, muhtemelen Kazak saldırılarına karşı Özi

serhaddi ve Boğdan muhafazasına önem verildiği ve artık Karadeniz'de Donanma bulundurulduğu, Rusya ile bir antlaşma imzalandığı ve bu sebeple Azak'taki Tatarların Rus topraklarına akına çıkmaktan menedildikleri, içeride ise tütün yasağının uygulanmasında gerekli titizliğin gösterilmediği, bu sebeple görevlilerin sık sık uyarıldığı anlaşılmaktadır.

Bunlardan başka, Defter'de dikkati çeken veya ilginç sayılabilecek başka bazı hükümler de vardır. Bunlar da kısaca şu şekilde özetlenebilir:

Bir kadı'nın ahaliden haksız yere topladığı buğdayların geri alınıp hak sahiplerine iadesi (hkm. 2)/ Kütahya'da halktan haksız yere toplanan paraların sahiplerine geri iade edilmesi gerektiği halde bunları halka dağıtmak istemeyen görevlinin uyarılması (hkm.7, 8)/ Halka zulmeden bazı sancakbeyi mütesellimlerinin azledilmesi (hkm.16, 43)/ Fethedildiğinden beri henüz tahrir edilmemiş olan Eğri eyaletinin cizye hanelerinin tahririnin yapılması (hkm.22)/ Hersek sancağındaki Ruda mezraasının müteveffa Mustafa Paşa tarafından imar edilerek kasaba haline getirilmesi ve daha sonra sancakbeyi adamlarının, kasaba ahalisine zulmetmeleri (hkm.34)/ Birisi tarafından İran'a gönderilen ve Devlet'e ait olduğu anlaşılan bir miktar paranın, götürmekte olan Acem bazergândan geri alınması (hkm.31)/ Kara Hacı isimli kaptanın, ticarî emtia ile dolu bir gemisinin barut patlaması sonucu batması üzerine mal sahipleri ile yaşadığı anlaşmazlık (hkm.35)/ Muğla bölgesinde daha ziyade zengin ve ilerigelenlere yönelik ortaya çıkan eşkıyalık faaliyetlerinin önlenmesi (hkm.50)/ İstanbul'da sakin Ermenilerin, yardım maksadıyla kendi aralarında topladıkları paraya el uzatan patrik ve rahiplerinden şikâyetleri (hkm.67, 101)/ Selanik'te yeniçeri çukası dokuyan Yahudilerin hileye sapması (hkm.77)/ Gevherhan Sultan'ın haslarından Yahyalı vs. köyler reayasının çiftçiliği bırakıp ellerine tüfek alarak şakavete başlamaları (hkm.116)/ Bir kaza ahalisinin, kazalarında pazar kurulmadığı için etraftaki pazarlara giderken çektikleri sıkıntılar (hkm.119)/ Kırk yıl önce vefat etmiş bir çavuşun, borçlarının tasfiyesi için o tarihte satışa çıkarılan ve satınalan beylerbeyi tarafından vakfedilen han ve bezzazistanının satışlarının iptali ve vakıf gelirlerine tedbir konulması için vârislerinden birisi tarafından verilen hukukî mücadele (hkm.137, 458)/ Bazı tacirlerin bir İngiliz tacir tarafından dolandırılması (hkm.143, 326)/ Bosna eyaletindeki kadıların züama ve erbab-ı timar aleyhinde asılsız suçlamalarla dolu arzlar göndermeleri (hkm.146)/ Hz. Muhammed'in türbesi için buhur gönderilmesi (hkm.183, 184)/ Bağdad Seferi'nde gösterdiği yararlıktan dolayı kendisine yanlılıkla, has olan bir köyün verildiği anlaşılan sipahiye bunun yerine Rumeli'de tütün yasağı takipçiliği vazifesi verilmesi (hkm.190) Halep'teki balyosların İskenderun'daki vekillerinin, namaz vakitlerinde çan çaldırmaları ve bunun müslümanların rahatsızlığına sebep olması (hkm.191)/ Devrin meşhur şeyhi Aziz Mahmud Hüdaî'nin vefatından sonra yerine geçen zata, müntesiplerinin muhallefatını hayır işlerine sarfetme izni verilmesi

(hkm.197)/ Kendileri için belirlenen kıyafet ve davranış biçimlerine uymayan gayrimüslimlerin uyarılması (hkm.206)/ Beytullah'ın tamiri için para gönderilmesi (hkm.212)/ Hacda okunacak Arafat hutbesi için hatip tayini (hkm.213)/ Değirmenlik sancakbeyinin ahidname ve berata aykırı olarak Santorine adasına ve halkına yaptığı müdahale ve zulüm (hkm.216)/ Karayolu ile gelen mallardan gümrük alınması kararından dolayı Selanik mahkemesine ve gümrük emininin ve kardeşinin evlerine yönelik bazı Bursalı tacirler ve bazı eşkıya tarafından yapılan saldırı ve yağmalama hareketi (hkm.227, 462)/ Uzuncaova Hasköy kazasının yüz köyünden onbin kişinin, uğradıkları zulmü anlatmak için mahayif müfettişinin yolunu kesmeleri (hkm.235)/ Halktan haksız yere para toplayan ve zulmeden Rum beylerbeyi müteselliminin subaşısının tetiş edilip hakkından gelinmesi (hkm.236)/ Bir panayırın, burayı kendilerine mekan edinen bazı serseriler yüzünden iptal edilmesi (hkm.239)/ Kayseri ve Beypazarı'nda ahaliden haksız yere alınan paraların halka geri iadesi ve bu esnada verilecek hüccetlerden kadı'nın para talep etmemesi için alınan tedbirler (hkm.240, 241, 242)/ Bir zimmînin, kayıp olan kardeşinin akıbetini araştırmak üzere yollara düşmesi (hkm.244)/ Adamlarına yol kestiren bir kadı'nın sürgün edilmesi (hkm.254)/ Edirne'de askerî taifesinden bazı kişilerin tütüin yasağına uymaması (hkm.257)/ Foça'daki şehzade avlağı olan korunun korunması için tedbir alınması (hkm.269)/ Bir şahsın hem hileli sabun üretip hem de kendi sabunları dışındaki sabunların satışını önlemek için emir çıkarttırması (hkm.272)/ Bir sancakbeyinin, gemisindeki esirler tarafından öldürülmesi (hkm.275)/ Bir yeniçerinin karısının, kocasını para karşılığı bazı adamlarına öldürtmesi (hkm.304)/ Trabzon kadısının, İstanbul'dan giderken, himaye maksadıyla davalı bir şahsı da beraberinde götürmesi (hkm.318)/ Bir sancakbeyinin, kendinden önceki sancakbeyini hapsedip mallarına elkoyması (hkm.322, 323)/ Bazı gayrimüslimlerin başlarına yeşil tülbent bağlayıp müslüman gibi gezmeleri ve bu kıyafet altında eşkıyalık yapmaları (hkm.336)/ Bir kadının kocasını ve evine konuk olan yolcuları öldürtüp para ve eşyalarına elkoyması (hkm.346)/ Bazı gayrimüslimlerin müslüman gibi giyinip uygun olmayan iş ve sanatları yapmaları (hkm.352)/ Sivas ahalisi ile Sivas Kalesi müstahfızları arasında, şehre gelen görevlilere verilecek kılavuzluk hizmeti hususunda ortaya çıkan anlaşmazlığın halli (hkm.360)/ İçinde sürekli hırsızlık yapılmasından dolayı bir hanın yıktırılması (hkm.364)/ Bir silahdarın Rumeli'de tütüin yasağı takipçiliği vazifesi ile görevlendirilmesi (hkm.380)/ İzmir taraflarındaki Yahudi vs. zimmîlerin, kıyafetlerinde kendileri için belirlenen kumaş dışında kumaş kullandıkları gerekçesiyle rahatsız edilmesi (hkm.385)/ Bir vezirin fakir bir kaza halkı için arz sunarak üzerlerindeki mükellefiyeti kaldırtması (hkm.390)/ Eyüp'te bir şahsın ıspanak tohumu karaborsacılığı yapması (hkm.394)/ Sakız adası zabitlerinin, Kuşadası iskelesine zahire getiren gemilere, sırf iskelenin işlemlerini engellemek maksadıyla müdahale etmeleri (hkm.395)/ Bir vakfın halef-selef mütevellilerinin birbirleri aleyhinde Südde-i Saâdet'e arzuhal sunmaları (hkm.400, 409)/ Budun muhafazası için Boğdan'dan asker almağa gelenlerin münasip bir şekilde geri

çevirilmesi (hkm.401)/ Silistre'deki cami ve mescidlerin, mütevellilerin yolsuzluğu sebebiyle tamir edilemeyip harap hale gelmesi (hkm.413)/ Yahudi vs. gayrimüslimlerin sırf İslam dinine hakaret olsun diye müslüman esir kullanmaları ve bundan menedilmeleri (hkm.421)/ Cezayir yeniçerilerinden Kara Hacı Reis'in, yaptığı memnuniyet verici hizmetlerden dolayı, Cezayir'deki ağalar tarafından üst seviyede teşrifata dahil edilip riayet olunmak ve beraberindeki bir gazi ile birlikte gümrükten muaf tutulmak suretiyle taltifi (hkm.422, 423)/ Erzurum'daki Yakutiye Medresesi müderrislerinden Davud'un, Anteb'in Şehreküstü Mahallesi'nde, oğulluğu Ali'nin bağının duvarını tamir ederken dövülmesi (hkm.428)/ Halkın, çeşitli ihtiyaçları için kullanmakta olduğu Fındıklı İskeleyi'nin önündeki boş arazinin, gemi reisleri ve diğer bazı kişilerce kendi istedikleri şekilde kullanılıp kiralanmasına mâni olunması (hkm.432)/ Kazak saldırısına maruz kalan Benderlilerin, bu defa da kendilerine yardım için gelen Boğdanlıların zulmüne maruz kalmaları (hkm.434)/ Rodos adasındaki Artemit Manastırı'nın depremde zarar görmesi ve tamiri (hkm.436)/ İki mescid arasında yapılan meyhanenin yıktırılması (hkm.440)/ Mahbus bulunan bir koyun katibinin, Kâbe'ye gitmesi şartıyla serbest bırakılması (hkm.446)/ Bir serhad kalesindeki zimmî reyanın, küffar ile işbirliği yapıp müslümanları kafirlere esir etmeleri (hkm.454)/ Sefere katılmakla görevli olan ancak hasta durumda bulunan beylerbeyinin yerine sefere oğlunun katılması (hkm.474)/ Ahaliden topladığı kürekçi bedellerini hak sahiplerine geri iade etmeyen bir kadı'nın Divan'da yargılanması (hkm.478)/ Bir yeniçerinin başka bir yeniçeriyi öldürüp yeniçeri serdari tarafından önce hapsedilip daha sonra salıverilmesi üzerine öldürülen yeniçerinin annesinin bu olayla ilgili olarak Divan'da büyük bir dava açması (hkm.489)/ Erdel'den dönen bir görevlinin yolda menzil beygiri istediği köy ahalisi tarafından dövülüp para ve eşyalarının gaspedilmesi (hkm.515)/ Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın Çelebipazarı kazasının Zepe köyündeki sarayının basılıp burada sakin yeğenlerinin paralarının gaspedilmesi, eşkıya ile köy halkı arasında yaşanan kovalamaca ve olayın fâillerinden yakalanan birisinin, bu olayın ayrıntıları hakkında verdiği ifade (hkm.552, 571)/ Daha önce Yeniçeriler Katibi Malkoç'a temlik olunan ve onun da vakfettiğini söylediği havass-ı hümayuna bağlı bazı köylerin, adı geçen ölümü üzerine, mülkiyet ve vakfiyetlerinin kaldırılarak Ümmügülsüm Sultan'a paşmaklık tayin edilmesi (hkm.556)/ Bağdad seferinde yararlık gösteren bir sipahiye, Rumeli'deki bazı kazalarda bulunan gayrimüslimlerin kılık-kıyafet hususundaki emirlere uyup uymadıklarını takip etme vazifesinin verilmesi (hkm.559)/ Nakşa kadısının bazı eşkıya tarafından küffara esir edilmesi (hkm.560)/ Çal kazasında Hacı Satılmış ve Müderris Muharrem isimli şahısların yönetici gibi davranıp kendi başlarına emirler çıkarmaları (hkm.582)/ Yedikule'de bir şahsın, evinin içerisindeki hamamı geçimini temin etmek amacıyla dışarıya işletmeye açması (hkm.599)/ Karaman Beylerbeyinin Mutesellimi olan İlahi isimli sipahinin eyalette ve Larende kasabasında yaptığı zulümler (hkm.622)/ Trabzon müftüsüne ait olan kısmet-i askeriye gelirlerinin, kadı tarafından zorla zaptedilmesi

(hkm.635)/ Akhisar'da müslüman mahallesinde ikamet eden ve içki içtikleri için müslümanları rahatsız eden zimmîlerin müslüman mahallesinde ikamet menedilmeleri (hkm.636)/ Sultan II. Osman vakası sırasında bir hassa sorgucun alınıp Venedik'e götürülmesi (hkm.661)/ Devlet'e borçlu olan bir mukataa emininin, muhasebesi görülmek için görevlilerce Asitane'ye götürüleceğini haber alarak kaçması (hkm.666)/ Kratova'da bir sipahinin adamlarıyla birlikte bir hamamı basması (hkm.668)/ Bir kadının yolunu kesip yaralayarak ölümüne sebep olan eşkıyanın halk tarafından yakalanması ve mahkemede yargılanıp idam edilmesi (hkm.669)/ Tophane'deki Süheyl Bey Evkaftı mütevellisinin yaptığı yolsuzluklar (hkm.673)/ Evinde çıkan bir yangında bütün ailesini kaybedip kendisi kurtulan salih bir zata sancak mütesellimi tarafından bu olay bahane edilerek rahatsızlık verilme ihtimali (hkm.676)/ Kâbe'yi tamir etmekle görevli Mekke kadısının bu hususta gösterdiği gayretten dolayı hil'atle ödüllendirilmesi (hkm.699)/ Sabık Anadolu Beylerbeyi İlyas Paşa'nın dört milyon akçadan fazla parasının hazinedarı tarafından çalınması (hkm.702)/ Bursa'da iki cami arasına sonradan yapılan ve müslümanların ibadetine mâni olan bir kilisenin yıkılması (hkm.704).

Defter'in ait olduğu dönemin tarihî olayları ve Defter'de yer alan hükümler hakkında vermiş olduğumuz bu bilgilerden sonra; araştırmacılara Defter'in sonunda yer alan analitik indeksten daha farklı bir kullanım imkânı sunmak amacıyla hükümler konularına göre bir tasnife tâbi tutulmuş ve belirlenen konular ana ve alt başlıklar halinde, hüküm numaraları ile birlikte aşağıya çıkarılmıştır:

1- Uluslararası İlişkiler:

- Osmanlı-Venedik ilişkileri (Esir alınmış bir Venedik barçası, II. Osman vakası sırasında Venedik'e götürülen sorguç) 128, 661.

- Osmanlı-Fransa ilişkileri (Kudüs'e gidecek kral katipleri) 404.

- Osmanlı-Rusya ilişkileri (Elçinin yol güvenliği, imzalanan muahede) 219, 220, 221.

- Osmanlı-Lehistan ilişkileri (Leh tacirler, Kazak ve Tatar akınları) 37, 83, 434.

- Osmanlı-İran ilişkileri (Acem bazergânları, İran'ın Revan'ı işgali, Acem ümerasından Şemsi Han'ın serbest bırakılması, bir vezirin hizmetkârının İran'a kaçması) 51, 87, 287, 311, 433, 692, 702.

- *Osmanlı-Erdel-Nemçe ilişkileri (Rakorci Görgi'nin Erdel ve Macar krallıklarında kalması, serhaddin muhafazası ve Nemçe'ye casuslar gönderilmesi, Erdel'e gönderilen görevli, Kamame ziyareti için Kudüs'e gidecek olan Erdel ilerigeleni, Boğdan voyvodasının Erdel'den gelen kardeşi, Erdel haracını getiren elçi) 247, 308, 515, 555, 589, 602, 690.*

- *Osmanlı-Eflak ilişkileri (Eflak'ta fitne çıkaran bazı kişiler, Osmanlı topraklarına yerleşmiş olan Eflak reayası ve çingeneleri, Eflak'ta bulunan çaşnigirbaşı, ticaret için gittiği Bükreş'te ölen yeniçeri, Eflak beyine ödünç olarak verilen para, Eflak'a gönderilen görevli, Eflak voyvodasının oğlunun adamı, Eflak voyvodasının kumaş tüccarlarından para istemesi, bir bölük ağasının Eflak voyvodası yanında bulunan hizmetçisi) 47, 140, 214, 309, 328, 542, 584, 634, 682, 685, 689.*

- *Osmanlı-Boğdan ilişkileri (Boğdan beyi ve adamlarının bazı vakıflara ve sekbanbaşına olan borçları, Budun muhafazası için Boğdan'dan asker istenmesi, Boğdan'dan Bender'e yardım için gelenler, Boğdan voyvodasının kardeşi, Boğdan'a gönderilen görevli) 237, 401, 434, 589, 595, 624, 633.*

- *Osmanlı-Dadyan ilişkileri (Köleleri alıkonulan Osmanlı taciri, Dadyan haracı) 406, 438, 495.*

- *Osmanlı-Kırım ilişkileri (Görevli olarak gönderilen kapıcıbaşı) 481.*

- *Bir İngiliz tacirin dolandırıcılığı, kefare tacirlerin resm ödememek için hile yapmaları, bir Acem bazergânu ile İran'a gönderilen mirî akça, bir Venedik gemisinin esir alınması, küffardan esir kurtarılması, İskenderun'daki balyos vekillerinin çan çaldırması, küffara tereke vs. ihracı yasak mal verilmemesi, serhaddeki bazı zimmîlerin küffar ile işbirliği yapmaları 31, 38, 85, 128, 143, 191, 222, 256, 326, 439, 454, 464, 469, 492, 657, 692.*

2- Sefer, Ordu, Donanma, Tersane, Kaleler, Serhad ve Bazı Mahallerin Muhafazası:

- *Özi Seferi, Bağdad Seferi, Şark Seferi, Acem Seferi; serdar-ı ekremin kılıç ve kaftan ile taltifi, seferde yararlık gösterenlere yapılan tevcihat, sefere katıldığı için mağdur olanlar; Ordu-yı Hümayun'un Musul'da kışlaması ve çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması, ordu akçası toplanması, takviye için ilave asker, toparabası beygiri vs. gönderilmesi; sefere emredilen askerî sınıflar ve sefere katılmamak için ileri sürülen bahaneler; bedel akçası, yoklama; Donanma ve Tersane, gemi yapımı, tamiri ve kereste tedariki; serhad, kıyı ve iskele muhafazası; casus gönderme; kılıç imalatı; 28, 29, 89, 90, 103, 106, 107, 135, 139, 142, 145, 149, 154, 156, 165, 167, 175, 180, 181, 206, 215, 218, 230, 231, 243, 247, 275, 294, 310, 314, 315, 319, 343, 350, 368,*

371, 374, 382, 390, 401, 402, 408, 420, 422, 423, 425, 427, 434, 437, 438, 447, 450, 455, 457, 459, 472, 474, 478, 487, 490, 492, 495, 499, 505, 514, 526, 527, 533, 536, 558, 559, 564, 572, 579, 583, 607, 608, 609, 617, 619, 623, 625, 626, 632, 639, 640, 642, 643, 644, 659, 688, 689, 693, 696, 698, 701, 703, 706, 710, 711, 715.

- Kalelerin takviyesi, top, silah vs. mühimmat eksiklerinin giderilmesi, tamir, inşa ve etrafının bayındırlaştırılması; kaleye su getirmek için su yolu inşası; kalelerin etrafındaki bazı yerler ve yapılar; kaleye emanet konulması 72, 149, 187, 194, 230, 246, 251, 269, 351, 408, 414, 516, 528, 542, 547, 712.

- Kale neferatının gedikleri, görevleri başında bulunmaları, ulufeleri, ulak kılavuzluğu görevleri, kale dışı görevlere gönderilmeleri; kale muhafazası ve muhafızlığı, dizdar nasbı ve azli; suçlu ve borçlu kale neferatını cezalandıracak merciin tayininde yaşanan anlaşmazlık; şakî, ehl-i fesad ve şerir kale kapudan, dizdar ve neferatı; kalelerde sakin zimmîlerin küffar ile işbirliği yapması 30, 128, 141, 187, 289, 327, 342, 360, 389, 405, 454, 455, 467, 468, 485, 493, 513, 528, 535, 551, 628, 630, 631, 640, 643.

3- İdare ve İdareciler:

- İdareci ve görevlilerin kanuna aykırı uygulamaları, görevlerini suiistimal etmeleri veya ihmalkâr davranmaları, zulüm, haksızlık, şakavet ve eşkıya ile işbirliği yapmaları, kendi görev alanları dışındaki yerlere müdahaleleri 2, 7, 8, 16, 24, 30, 34, 43, 51, 53, 86, 90, 95, 146, 149, 153, 178, 186, 187, 200, 202, 204, 205, 208, 211, 239, 259, 216, 222, 240, 242, 236, 248, 254, 261, 267, 276, 292, 307, 311, 316, 319, 322, 323, 327, 334, 337, 339, 346, 361, 369, 372, 380, 387, 388, 395, 397, 398, 402, 403, 405, 408, 413, 414, 420, 421, 426, 446, 447, 449, 460, 469, 477, 478, 479, 482, 484, 488, 490, 501, 502, 508, 512, 513, 527, 532, 533, 538, 539, 541, 545, 558, 564, 579, 581, 582, 590, 591, 593, 594, 597, 616, 621, 622, 623, 635, 638, 642, 645, 658, 659, 666, 676, 684, 702, 705.

- Çeşitli görevlerin yerine getirilmesi ve yetki konularında ortaya çıkan anlaşmazlıklar, bazı eski ve yeni idarecilerin, başka bazı hizmetleri yerine getirmekle de görevlendirilmeleri, tahrir vb. bazı mirî hizmetler 22, 28, 29, 50, 146, 147, 182, 198, 238, 240, 242, 294, 310, 342, 351, 466, 468, 480, 482, 485, 486, 503, 504, 526, 529, 530, 546, 629, 630, 631, 638, 640, 644, 648, 649, 650, 659, 688, 695, 697, 699, 703, 706, 708.

- İdareci veya görevlilerin karşılaştıkları engellemeler, uğradıkları mağduriyetler 18, 53, 89, 90, 95, 175, 210, 225, 227, 322, 323, 327, 346, 348, 349, 350, 362, 378, 381, 396, 428, 459, 462, 474, 493, 496, 503, 504, 522, 527, 531, 533, 534, 535, 536, 540, 550, 551, 552, 553, 560, 571, 604, 614, 618, 635, 637, 645, 669, 677, 679, 691, 702, 711, 713.

- *Beylerbeyilik, vezirlik, kadılık, naiblik, muhızrlık, surre eminliği, mütesellimlik, nakibüleşraf kaymakamlığı, dizdarlık, naiblik, Arafat hatipliği, deve nazırlığı vs. görevlerle ilgili tayin, azil, ibka, mülazemet vs. hususlar; halkın idareci seçmesi; idarecilerin memnuniyet verici çalışmaları, ahali lehine arz sunmaları, kılıç, kaftan vs. ile taltifleri 3, 16, 43, 102, 106, 107, 123, 125, 186, 187, 188, 189, 213, 236, 247, 265, 300, 369, 384, 390, 398, 422, 423, 430, 449, 450, 452, 479, 485, 533, 545, 586, 590, 601, 622, 632, 646, 695, 699.*

4- Eşkıyalık ve Fesad Hareketleri; Esir, Sürgün ve Mahbuslar:

- *Genel olarak eşkıyalık faaliyetleri ve bunların önlenmesi için alınan tedbirler; sekban, levend, celalî, firkateci, haydud, haramî; adam öldürme, yaralama, gasp, soygun, hırsızlık, kalpazanlık vb. suçları işleyen, eşkıya yardımcısı, ehl-i fesad, şerir ve müzevvir kimseler; bazı tüccarların, bazı gayrimüslimlerin ve bazı köyler reayasının isyan ve şakavet hareketlerine girişmeleri, serhaddeki bazı zimmîlerin küffar ile işbirliği yapmaları 18, 23, 24, 48, 50, 52, 53, 62, 71, 73, 86, 100, 114, 116, 117, 121, 128, 133, 140, 143, 147, 148, 151, 161, 164, 165, 166, 167, 185, 188, 204, 210, 225, 226, 227, 234, 235, 239, 259, 260, 266, 270, 273, 275, 296, 304, 307, 313, 316, 320, 321, 328, 330, 331, 334, 335, 336, 338, 340, 341, 345, 346, 347, 352, 353, 357, 358, 361, 362, 363, 364, 368, 381, 386, 391, 393, 396, 398, 403, 405, 407, 428, 437, 440, 454, 459, 462, 471, 492, 493, 496, 503, 504, 513, 515, 517, 524, 528, 531, 534, 535, 537, 540, 541, 543, 546, 547, 550, 552, 557, 560, 561, 571, 572, 573, 582, 585, 587, 596, 597, 598, 604, 605, 619, 620, 621, 622, 627, 629, 630, 631, 642, 645, 655, 659, 669, 670, 671, 674, 675, 677, 678, 679, 680, 688, 697, 702, 703, 705, 706, 707, 708, 711, 713.*

- *Eşkıyalık yapan, ehl-i fesad olan veya suiistimalde bulunan yeniçeri, acemioğlanı, kul-oğlu, sipahi, çavuş, kapıcı, kale neferatı, züama, erbab-ı timar vs., yeniçeri gibi gezip eşkıyalık yapan levend vs. taifesi 4, 9, 10, 14, 21, 69, 97, 98, 99, 103, 111, 115, 120, 159, 163, 175, 176, 178, 181, 182, 199, 226, 250, 255, 264, 279, 281, 282, 284, 289, 290, 293, 299, 305, 306, 312, 317, 329, 340, 342, 346, 382, 385, 392, 424, 448, 453, 456, 472, 473, 489, 498, 530, 539, 549, 551, 553, 554, 574, 588, 600, 604, 605, 623, 628, 637, 640, 651, 661, 668, 671, 680, 684.*

- *Bazı idareci ve görevlilerin zulüm, haksızlık ve eşkıya ile işbirliği yapmaları, suiistimalde bulunmaları 90, 93, 95, 146, 153, 186, 188, 211, 216, 234, 236, 254, 261, 267, 276, 307, 316, 322, 323, 327, 337, 346, 372, 377, 387, 402, 403, 447, 449, 450, 479, 484, 489, 501, 502, 513, 532, 533, 538, 539, 541, 545, 581, 591, 593, 621, 622, 638, 645, 659, 666, 670, 694.*

- *Ülkelerarası eşkıyalık ve dolandırıcılık faaliyetleri 83, 143, 221, 326, 434.*

- Esir, sürgün, kürek mahkumu ve mahbuslar, Tersane Zindanı, gayrimüslimlerin müslüman esir satınalmak ve çalıştırmaktan men'i, müslümanların bazı zimmîler tarafından küffara esir edilmesi 24, 85, 114, 151, 185, 234, 250, 254, 275, 328, 329, 406, 407, 421, 433, 446, 454, 464, 472, 473, 489, 503, 535, 537, 552, 553, 560, 627, 655, 675.

5- Ulaklık, Yol ve Menzil:

- Görevli olarak çeşitli yerlere gönderilen kapıcı, çavuş vs. için yazılan yol ve menzil hükümleri 6, 19, 25, 32, 39, 40, 41, 79, 80, 81, 82, 108, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 157, 158, 169, 170, 203, 224, 228, 253, 262, 263, 268, 270, 271, 301, 302, 324, 325, 411, 412, 415, 416, 417, 441, 442, 443, 451, 491, 506, 507, 518, 519, 544, 566, 567, 568, 575, 576, 577, 580, 610, 611, 612, 613, 641, 653, 654, 662, 663, 664, 716.

- Fransa kral katipleri, Moskov elçisi, Erdel elçisi, Erdel ilerigeleni, Erdel, Eflak ve Boğdan'a gönderilen görevliler, Acem ümerasından Şemsi Han ve Acem tacirleri için yazılan yol ve menzil hükümleri 219, 220, 287, 308, 404, 433, 515, 555, 633, 634, 690, 692.

- Ordu-yı Hümayun'a ve serdar-ı ekreme gönderilen ulak ve kapıcılar, Ordu-yı Hümayun'un top kundakları için Bosna'ya gönderilen görevli, Boğdan voyvodasının kardeşini getirecek kapıcılar, toparaba beygirlerine arpa tedariki, asker ve zahire sürmekle görevli olanlar, Cezayir gazisi yeniçeriler, Dadyan haracını getirmeğe giden gemi reisleri ve Cezayir, Tunus ve Trablus taraflarına görevli olarak gönderilen gemiler için yazılan yol ve menzil hükümleri 15, 106, 107, 156, 314, 315, 423, 470, 495, 505, 583, 589, 652, 717.

- Surre, Hz. Muhammed'in türbesine gönderilen buhur ve Ordu-yı Hümayun'un ihtiyacı olan hazine, barut, kurşun vs. için yazılan yol ve menzil hükümleri 145, 184, 189, 310.

- Mısır beylerbeyi mütesellimi, yeni görev yerine giden bir kadı, Padişahın dadısı, hacca giden bazı yeniçeriler, küffardan müslüman esir kurtarmak için giden bir gemi reisi, Kudüs'e giden bir yahudi, memleketine gidecek olan bir rahip, zahire tedariki için denize açılan gemi reisi ve kardeşinin akıbetini araştıran bir zimmî için yazılan yol ve menzil hükümleri 123, 125, 134, 155, 207, 244, 384, 464, 603, 656, 687.

- Menzil beygiri yetiştirme ve menzilcilik görevi, bunun suiistimali; ulaklara verilecek kılavuzluk hizmeti; Sakız zabitlerinin Kuşadası'na gelen zahire gemilerine müdahalesi, denizyolu ile ulaşım 292, 360, 395, 422, 426, 438, 463, 469, 486, 512, 515, 532, 616.

6- Yeniçeri, Sipahi, Müteferrika, Çavuş, Cebeci vs. Zümreler:

- *Yeniçeri, acemioğlanı, topçu, cebeci, sipahi vs., bunların zabıtlığı, serdarlığı, kethüdayeriliği, beytülmal ve muhallematlarının zaptı, eşkıyalık yapanlarının veya bunların kılığında gezip eşkıyalık yapanların teftişi, kanun ve emirlere uymamaları, eşkıya ile işbirliği yapmaları, ehl-i fesad, şerir ve şakî olmaları; sahte yeniçeri yazımı; yeniçerilerin esnafa müdahalesi* 4, 9, 10, 14, 21, 47, 52, 69, 88, 99, 102, 103, 111, 120, 134, 155, 159, 163, 171, 174, 175, 176, 178, 180, 181, 182, 199, 209, 214, 222, 226, 230, 235, 255, 257, 264, 266, 279, 280, 281, 282, 283, 290, 293, 299, 305, 306, 312, 317, 329, 337, 340, 346, 354, 356, 376, 382, 385, 388, 392, 405, 407, 420, 424, 439, 448, 453, 456, 459, 461, 472, 489, 496, 498, 501, 502, 530, 539, 543, 546, 548, 549, 551, 553, 554, 556, 584, 588, 604, 605, 623, 628, 637, 647, 651, 658, 661, 668, 671, 672, 680, 687, 688.

- *Mütesellimlik, yasakçılık, kale muhafızlığı, kılık-kıyafet takipçiliği, bazı mahallerin muhafazası, saray arakçılığını, yeniçeri çukası, vs. hizmet ve görevlere müteferrika, çavuş, silahdar, yeniçeri, cebeci vs. zümrelerden yapılan tayinler veya bunlarla ilgili taltif, teşrifat vb. hususlar ile bunların donanma, sefer vs. ile ilgili hususları; Yeniçeri Ocağı sayyadları, Yeniçeri Meydanı, hasırı, kirpası; Bağdad seferinde yararlık gösterenler;* 63, 64, 65, 66, 68, 74, 75, 76, 77, 122, 123, 124, 125, 139, 142, 154, 156, 174, 175, 177, 178, 180, 182, 190, 205, 206, 208, 215, 230, 239, 285, 286, 289, 291, 295, 343, 368, 371, 380, 382, 389, 422, 423, 427, 449, 450, 452, 457, 474, 482, 486, 488, 499, 524, 526, 527, 530, 533, 543, 559, 564, 585, 587, 608, 609, 617, 618, 638, 639, 689, 698, 701, 703, 706, 708, 710.

- *Mağdur veya başkaları ile davalı olan yeniçeri, acemioğlanı, sipahi, müteferrika vs. kapıkulları* 1, 5, 7, 8, 14, 20, 26, 27, 33, 42, 46, 48, 59, 73, 86, 89, 91, 105, 118, 121, 137, 148, 167, 171, 181, 201, 208, 210, 229, 232, 276, 283, 304, 344, 345, 357, 358, 365, 378, 379, 383, 386, 392, 403, 405, 431, 445, 447, 448, 453, 480, 483, 494, 503, 504, 509, 523, 549, 553, 565, 621, 622, 623, 640, 648, 660, 665, 668, 674, 680, 684, 705, 709.

7- Has, Zeamet, Timar, Çiftlik; Cemaat, Yörük, Voynuk, Eşkinci:

- *Havass-ı hümayun, vüzerâ, beylerbeyi ve sancakbeyi hasları veya salyaneleri ve bunlarla ilgili çeşitli konular* 22, 38, 53, 93, 95, 97, 115, 116, 186, 190, 216, 222, 273, 340, 348, 349, 350, 353, 379, 388, 397, 420, 469, 474, 475, 488, 517, 534, 538, 556, 563, 570, 592, 621, 646, 677, 694, 695.

- *Zeamet, timar, züama ve erbab-ı timar ile ilgili konular* 9, 14, 16, 17, 22, 48, 92, 97, 100, 115, 124, 146, 175, 204, 218, 243, 250, 251, 284, 295, 337, 365, 368, 371, 386, 392, 403, 407, 427, 431, 448, 455, 469, 472, 483, 490, 509, 540, 543, 572, 579, 600, 614, 637, 671, 679, 701, 711.

- Cemaat, yörük, eşkinici, voynuk, çiftlik, mandıra, tarla, çayır, bahçe, boş arazi vs. ile ilgili konular 89, 297, 341, 396, 432, 473, 475, 477, 497, 510, 511, 521, 543, 561, 565, 578, 584, 615, 640, 642, 648, 649, 650.

8- Mukataa, Salyane, Tekâlif, Avarız, Bedel akçası, Gümrük vs. Rüsum:

- Mukataa, mukataa eminliği, nazırlığı, mültezimliği, mukataalı arazi; bazı gelirlerin iltizama verilmesi veya surre, padişahın cep harçlığı, sancakbeyi salyanesi, kale dizdar ve neferatı ulufesi vs. masraflar için tahsis edilmesi; mukataalara hariçten yapılan müdahaleler 20, 54, 55, 185, 187, 190, 90, 195, 216, 251, 277; 348, 351, 383, 516, 526, 533, 536, 538, 556, 569, 628, 646, 666.

- Gümrük, kismet-i askeriyye vs. rüsum; cizye, avarız, nüüzül, tekâlif, bedel akçası ve bunlarla ilgili muafiyet vs. hususlar, bunları toplamak ve tahsil etmekle görevli olan kişilerin kanuna aykırı uygulamaları, mağduriyetleri, borçları 18, 22, 34, 36, 37, 100, 119, 122, 135, 162, 198, 208, 210, 211, 212, 227, 234, 235, 243, 294, 297, 311, 348, 349, 355, 360, 361, 371, 362, 368, 387, 388, 390, 395, 402, 403, 410, 423, 439, 426, 427, 437, 444, 454, 455, 460, 462, 474, 477, 478, 482, 499, 513, 516, 523, 528, 531, 532, 541, 542, 562, 579, 593, 594, 606, 627, 628, 635, 640, 644, 700, 718.

9- Vakıflar:

- Vakıf idarecilerinin haksızlık ve yolsuzlukları, vâkıfın şartlarına aykırı olarak ihdas edilen cihet ve vazifeler; nazır vb. görevli tayini, çeşitli kimselerin zimmetinde bulunan vakıf alacakları; vakıf gedik, kayık, panayır, pazar yeri, deve, han, dükkân vs. emlâk; vakıf idareci, reaya, esnaf vs. nin birbirleri veya başkaları ile olan anlaşmazlıkları, vakıflara ve vakıf mallarına hariçten yapılan müdahaleler, mürtezika veya reayalarının maruz kaldığı zulüm ve haksızlıklar 1, 2, 13, 20, 23, 49, 57, 58, 59, 67, 93, 96, 101, 104, 105, 113, 117, 137, 168, 179, 192, 194, 195, 196, 209, 218, 236, 237, 245, 248, 261, 274, 279, 295, 303, 313, 317, 354, 356, 359, 361, 362, 375, 377, 399, 400, 409, 410, 439, 413, 414, 458, 494, 499, 501, 502, 510, 522, 562, 573, 578, 586, 606, 607, 624, 667, 673.

- Vakıfların harap durumda olan cami, türbe vs. tesislerinin tamiri, vakıf suyuolları, hayır sahiplerinin yapmış oldukları hayrat, bazı kişilerin muhallefatlarının hayır işlerine sarfı, bazı arazilerin gelirlerinin vakfa tahsisi, bazı vakıfların gelirlerinden surre için tahsisat ayrılması, vakıf mahsulünün mukataaya verilmesi; gayrimüslim vakıfları 34, 56, 138, 193, 195, 197, 217, 218, 246, 251, 277, 330, 331, 356, 436, 511, 556, 569, 681, 718.

10- Hukukî Anlaşmazlıklar ve Mağduriyetler:

- *Borç, alacak, kefalet, miras, vasiyet, vesayet, boşanma, kölelik, ticaret, sınır anlaşmazlığı vb. konulardaki hukukî anlaşmazlıklar ve bunlarla ilgili davalar* 5, 7, 8, 11, 12, 13, 20, 26, 27, 33, 35, 42, 44, 45, 46, 49, 61, 70, 72, 84, 88, 91, 92, 94, 104, 113, 118, 120, 128, 137, 160, 171, 172, 173, 179, 186, 192, 196, 201, 209, 232, 229, 233, 237, 248, 249, 258, 276, 272, 283, 288, 298, 311, 319, 332, 341, 344, 345, 347, 350, 355, 360, 367, 375, 379, 383, 394, 395, 396, 397, 399, 400, 409, 405, 406, 410, 439, 414, 419, 420, 445, 449, 458, 475, 476, 480, 483, 488, 494, 497, 499, 509, 514, 516, 517, 520, 521, 522, 523, 533, 536, 556, 561, 565, 570, 574, 592, 595, 597, 598, 614, 624, 635, 648, 649, 650, 660, 665, 682, 684, 686, 689, 691, 694, 709.

- *Çeşitli sebeplerle uğranılan haksızlık ve mağduriyetler, yapılan yolsuzluklar ve bunların giderilmesi* 10, 34, 43, 52, 53, 62, 65, 67, 71, 72, 73, 74, 85, 86, 89, 90, 93, 96, 97, 98, 101, 111, 117, 121, 133, 143, 146, 147, 148, 151, 153, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 175, 178, 181, 185, 187, 188, 199, 200, 201, 202, 204, 205, 208, 211, 216, 222, 225, 227, 230, 232, 234, 235, 236, 239, 240, 241, 242, 250, 254, 259, 260, 261, 266, 270, 272, 274, 276, 284, 290, 291, 293, 296, 297, 305, 307, 313, 316, 318, 320, 321, 322, 323, 326, 327, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 346, 354, 356, 357, 358, 359, 361, 362, 363, 364, 365, 369, 370, 372, 374, 376, 377, 378, 381, 385, 386, 387, 388, 390, 391, 392, 393, 398, 402, 403, 407, 413, 421, 426, 428, 429, 431, 432, 434, 436, 440, 444, 447, 448, 453, 459, 460, 461, 462, 467, 468, 472, 473, 477, 478, 479, 489, 496, 500, 501, 502, 503, 504, 513, 515, 524, 525, 530, 534, 539, 540, 541, 542, 543, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 557, 560, 569, 571, 572, 573, 579, 581, 582, 593, 594, 596, 598, 600, 604, 621, 622, 623, 627, 637, 638, 640, 655, 667, 668, 669, 670, 671, 673, 674, 676, 677, 680, 685, 697, 702, 703, 705, 706, 707, 711, 713.

- *Hukuk bürokrasisi ile ilgili hükümler* 102, 146, 188, 198, 202, 240, 254, 242, 300, 327, 466, 619, 647.

11- Müslim ve Gayrimüslim Ahali:

- *Hac, surre, Beytullah'ın tamiri, Hz. Muhammed'in türbesi, cami inşası, Kâbe'deki dört medrese, ibadet huzuru, cuma namazı, bînamaz teftişi vb. müslüman ahalinin dinî hayatı ile ilgili hususlar* 54, 56, 134, 137, 155, 183, 184, 189, 191, 193, 212, 213, 267, 283, 317, 387, 440, 446, 458, 464, 500, 586, 636, 667, 699, 704.

- *Bazı müslüman dinî şahsiyetler, bunların vakıf, zaviye ve hayratı* 4, 23, 94, 197, 213, 245, 248, 635, 676, 718.

- *Gayrimüslim ahalinin dinî, ictimâî ve iktisadî durumları, vakıfları, kilise ve manastırları, kutsal mekanları, din adamları, memleketlerinin tahriri ve cizyeleri, kılık-kıyafetleri, anlaşmazlıkları, mağduriyetleri, müslümanlarla ilişkileri, müslüman esir satınalmak ve çalıştırmaktan menedilmeleri, şakavet ve yolsuzluk yapmaları,*

idarecilere yardımcı olmaları 18, 22, 52, 62, 65, 67, 70, 74, 77, 84, 87, 101, 136, 140, 144, 150, 162, 185, 191, 195, 206, 216, 227, 239, 244, 258, 291, 296, 307, 321, 328, 330, 331, 333, 336, 340, 345, 347, 352, 353, 355, 361, 362, 373, 376, 383, 385, 386, 397, 404, 418, 419, 421, 434, 435, 436, 438, 439, 440, 444, 454, 459, 460, 461, 462, 464, 465, 482, 493, 497, 500, 508, 509, 516, 517, 524, 525, 547, 555, 559, 560, 584, 603, 616, 618, 626, 636, 645, 648, 649, 650, 656, 661, 670, 682, 683, 685, 687, 704.

12- Ticarî Hayat, Eğitim-Öğretim Hayatı, Şehir Nizamı, Bayındırlık Faaliyetleri, Çevre, Zahire Tedariki, Tütün:

- Tüccar, bazergan, çeşitli esnaf grupları ve meslek sahipleri, işletmeler, bazı ticarî emtiadan alınacak vergiler, bazı mal ve ürünlerin ihracı, üretimi, dağıtım tekeli ve kullanımı, umumî ticaret yerleri ve buraların muhafazası, yeniçerilerin ticaretle uğraşması, ordu akçası, zahire tedariki, esir ticareti, narh ve bu konularla ilgili olarak ortaya çıkan anlaşmazlık ve uğranılan mağduriyetler 31, 35, 36, 37, 38, 47, 51, 63, 64, 65, 68, 74, 75, 77, 85, 94, 103, 104, 109, 110, 112, 117, 119, 137, 143, 152, 168, 177, 179, 185, 190, 192, 194, 196, 197, 200, 209, 222, 227, 231, 239, 256, 257, 272, 278, 285, 286, 287, 289, 291, 296, 307, 311, 319, 326, 332, 339, 347, 348, 349, 352, 354, 355, 359, 362, 370, 374, 375, 380, 383, 394, 458, 395, 406, 410, 421, 423, 425, 426, 429, 432, 439, 444, 459, 460, 462, 463, 464, 467, 469, 482, 487, 492, 497, 503, 504, 524, 542, 599, 607, 616, 625, 657, 658, 668, 671, 673, 681, 685, 687, 696, 700, 710, 714, 715.

- Bazı dinî yapıların tamiri veya yıkılması, köprü, su yolu ve kale inşası, yeni yerleşim yerleri ve pazar kurulması vb. bayındırlık ve iskan faaliyetleri; han, hamam, fırın, mezbaha, iskele; kulluk ve yasaklıklar 34, 60, 66, 72, 76, 119, 136, 138, 142, 144, 150, 154, 180, 192, 193, 196, 205, 209, 212, 217, 223, 239, 246, 251, 289, 356, 362, 364, 373, 375, 395, 413, 418, 432, 435, 492, 457, 465, 590, 626, 681, 699, 704, 712.

- Avcılık, çevre koruma, mirî korular, sazlıklar 60, 72, 208, 238, 269, 295, 297, 304, 432, 486, 497, 639.

- Gayrimüslimlerin kıyafeti, meyhaneleri, içki satmaları ve içmeleri, müslüman mahallesinde oturmaları 206, 336, 385, 440, 460, 482, 500, 559, 636.

- Eğitim-öğretim hayatı 30, 137, 428, 458, 619, 667.

13- Hanedan ve Saray:

- Padişahın cep harçlığı, valide sultanın çiftlikleri, II. Osman vakası, hanedan mensuplarının vakıfları, hasları 20, 55, 56, 59, 67, 101, 277, 116, 138, 168, 172,

173, 195, 217, 361, 362, 377, 379, 414, 420, 499, 500, 501, 502, 562, 563, 578, 606, 607, 648, 649, 650, 661, 667, 718.

- Saray halkından bazı kişilerle ilgili çeşitli konular 12, 70, 78, 84, 120, 207, 237, 309, 341, 407, 542, 547, 556, 574, 624.

- Sarayın ihtiyaçları ve bazı hizmetler 177, 196, 339, 482, 524, 529, 543, 615.

Defter'in özelliklerine gelince: Defter 27,5x21x3,5 cm. ebatlarında, dış tarafı ebrûsu eskimiş, iç tarafı ise ebrûsu yeni kâğıt ile kaplı fersûde bir mukavva cilt içerisinde bulunan 5 forma ve 148 varaktan meydana gelmektedir. Daha önce yayınlanan 82 ve 83 Numaralı Mühimme defterleri gibi bloknot biçiminde (dikey açılımlı) tanzim edilmiş ve aynı şekilde, Divanî Kırmızı tarzı yazı ile tutulmuştur. Diğer taraftan muamele kayıtları bakımından da bu defterler ile aynı özellikleri taşımaktadır.

Varakların beyaza yakın açık sarı renkli olduğu, sağlamlığını ve yazısını muhafaza etmiş olmakla beraber bazı sahifelerde kurt yeniklerinin bulunduğu, genel olarak sahifelerin yazı ile dolu olduğu, ancak yine de bir çoğunun alt kısımlarında bir küçük hüküm sığacak kadar boşluklar bırakıldığı, 1, 2 ve 296 ncı sahifeler dışında yazısız sahife bulunmadığı görülmektedir.

Defter'in sahife numaraları ve hüküm numaraları orijinal olmayıp sonradan verilmiştir. Suret kayıtlarının dışında 718 adet hüküm bulunmaktadır. Defter'de yer alan en erken başlık tarih 19 Ra. 1040 tarihidir ki, 123 ve 240 numaralı hükümlerin baş tarafında olmak üzere iki ayrı yerde geçmektedir. En geç başlık tarih ise 23 M. 1041 tarihidir ki, 596 numaralı hükmün baş tarafında yer almaktadır. Defter'in yayına hazırlanması sırasında, önceki yıllarda bu hükümler numaralandırılırken takip edilen sıranın değil de Defter'in diğer tarafından başlanılarak yapılacak bir numaralandırmanın, tarih sırasına riayet etme bakımından daha uygun olacağı değerlendirilerek eskiden verilmiş hüküm numaralarına dokunulmadan, Defter'in diğer başından başlanılarak hükümlere -eski numaraları köşeli parantez [] içine alınmak kaydıyla- yeni numaralar verilmiştir. Ancak gerek formaların kendi içlerinde gerekse bunların ciltlenmek üzere birbirleriyle birleştirilmesinde tarih sırası bakımından tam bir intizam bulunmadığı ve başlık tarihler arasında ileriye ve geriye dönük atlamalar olduğu, bunların da daha ziyade bir formadan diğerine geçerken meydana geldiği görülmektedir. Bu sebeple hükümlerin tarihlerinin tesbiti sırasında, araştırmacıların bu durumu gözönünde bulundurması gereği ortaya çıkmaktadır. Ancak Defter'deki hükümlerin hangi formlarda yer aldığı Tıpkıbasım'dan tesbitinde karşılaşılabilecek güçlükleri ortadan kaldırmak için de, hangi hükmün hangi formada bulunduğu aşağıda belirtilmiştir:

I. Forma: 1-127. II. Forma: 128-239. III. Forma: 240-359. IV. Forma: 360-603. V. Forma: 604-718.

Diğer taraftan 295 nci sahifede kayıtlı olan 718 numaralı hükmün, hem tarihinin (B. Receb, 1042), en geç tarihli başlıktan yaklaşık iki sene sonraya ait olması, hem de Defter'e kayıt şeklinin diğer hükümlerden farklı olması gözönüne alındığında, Defter'e münferiden daha sonra kaydedildiği anlaşılmaktadır. Bu sebeple, kapakta Defter'in tarihi belirtilirken son tarih olarak bu hükmün tarihi esas alınmamış, sadece parantez içerisinde yazılarak bu hükmün varlığına işaret edilmiştir.

Transkribe esnasında önceki yayınlarda takip edilen usule riayet edilmiş; hükmün üzerine, özeti farklı bir tarzda dizilmiş ve mükerrer olan veya konu itibariyle birbirine çok yakın olan hükümlerden tesbit edilebilenlerin özetleri yeniden yapılmayıp (bkz. hkm. ...) şeklinde gönderme yapılmıştır. Okunmasında tereddüd edilen kelimelerin yanına (?) işareti konmuş, okunamamış kelimeler (——) şeklinde, metnin orijinalinde bulunan boşluklar () şeklinde, kurt yeniği vb. haricî etkenlerin tahribinden dolayı metnin orijinalinde meydana gelmiş kayıplar "....." şeklinde, buna rağmen metnin siyak ve sibâkına göre bir okuma gerçekleştirilmişse bu da "mektûbı" şeklinde, yine metnin orijinalinde hatalı yazıldığına kanaat getirilen kelimeler, üzerlerine "*" işareti konularak, açıklama gerektiren bir durum var ise hükmün hemen sonunda "★" işareti ile dipnot şeklinde gösterilmiştir.

İndeks maddeleri Defter'deki hüküm numaraları esas alınarak hazırlanmış; maddeler yazılırken, mümkün olduğunca defterdeki şekle sadık kalınmaya çalışılmıştır. Yani, indekse konu olan kişi ve kurum adları, terim, tâbir ve kelimeler dilin o günkü imlâ ve fonetik özellikleri gözönüne alınarak yazılmıştır.

Defterin taranıp maddelerin tesbiti safhasında, belirlenecek indeks maddesinin, genel konu adı şeklinde değil de, bir genel konunun alt başlığı, başka bir deyişle, içinde geçtiği hükümdeki özel durumu ifade edecek şekilde alınmasına gayret edilmiştir. Dolayısıyla maddeler çoğunlukla tamlama, deyim vb. kelime gruplarından meydana gelmektedir.

Birden fazla kelimededen meydana gelen bu gibi indeks maddeleri, ait oldukları metinde, genellikle aralarına başka kelime veya kelime grupları girmiş vaziyette geçmelerine rağmen, hem anlam ve gramatik münasebet, hem de indeksin sıhhati açısından ayıklama-birleştirme yoluna gidilmiştir.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi "Mühimme Defterleri" koleksiyonundan seçilerek yayınlanan bu çalışmanın ilgililere yararlı ve yardımcı olmasını diliyoruz.

Hazırlayanlar

K I S A L T M A L A R

M.	Muharrem
S.	Safer
Ra.	Rebî' u'l-evvel
R.	Rebî' u'l-âhır
Ca.	Cemâziye'l-evvel
C.	Cemâziye'l-âhir
B.	Receb
Ş.	Şa'bân
N.	Ramazan
L.	Şevvâl
Za.	Zi'l-ka'de
Z.	Zi'l-hicce
Arn.	Arnavutluk
bkz.	bakınız
ey.	eyâleti
H.	hicrî
hkm.	hüküm
k.	karyesi
kl.	kal'ası
krş.	karşılaştır
ks.	kasabası
kz.	kazâsı
lv.	livâsı
mh.	mahallesi
Msır.	Mısır
nh.	nâhiyesi
s.	sayfa
sn.	sancağı
vb.	ve benzeri
vs.	vesâire
vt.	vilâyeti

HÜKÜMLERİN ÖZET VE TRANSKRİPSİYONLARI

1

[682]

Kelikiras kazasının Medine-i Münevvere Evkâfı'na bağlı olan Alişar köyünde ekip biçtiği tarlaların öşürünü vermediği gibi pek çok reâyanın da vergilerini ödemesini engelleyip vakfı zarara uğrattığı bildirilen Yeniçeri Mehmed'in zimmetindeki öşür vs. vergilerin kendisinden ve borçlu bulunan diğer reâyadan tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi..

Kelikiras kâdîsına hüküm ki:

Bi'l-fi'l Dâru's-sa'âdetüm Ağası olup Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı Nâzırı olan İdrîs Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' olup Medîne-i Münevvere Evkâfı'ndan Âlişar nâm karye sâkinlerinden Yeniçeri Mehmed nâm kimesne mutasarrıf olduğu tarlaların vakfa âyid olan öşrin virmedüğünden gayri nice re'âyâ[nun]; "Benüm akribâmdur." diyü rûsûmlarınun edâsına mâni' olup vakf-ı şerîfe küllî gadreylemişdür; men' u def' olunup zimmetine lâzım gelen mâl-i vakf taleb ü tahsîl olunmak" bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına i'lâm itmeğin ve bu bâbda sekbânbaşı tarafından mektûb virilmeğin, mücebince şer'le görölüp alıvirilmek emrüm olmuştur.

Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfüm ile () vardukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfüm mücebince amel idüp dahı bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp mezbûr yeniçerileri her kande ise buldurması lâzım olanlara zâbıtları ma'rifetiyle buldurdup getürdüp mutasarrıf olduğu yirlerün vakf için alınması lâzım gelen öşrin ve sâyir re'âyânun hukûk u rûsûmların kendüsinden ve şer'le müteveccih olanlardan vakf-ı mezbûr mütevellîsi ma'rifetiyle bi't-tamâm taleb ü tahsîl eyleyüp zimmetlerinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayasın. Şöyle ki; bu def'a dahı vormeyüp te'allül ü inâd iderse isimleri ve dirlikleri ile yazup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e i'lâm eylesin ki, ba'dehû haklarında fermânım ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

2

[683]

Kazasındaki Medine-i Münevvere Evkâfı köylerinden kanunsuz olarak buğday topladığı bildirilen Kelikiras Kadısı İbrahim'in, haksız yere aldığı buğdayların kendisinden tahsil edilerek hak sahiplerine geri verilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Kelikiras kâdîsına hüküm ki:

Bi'l-fi'l Dâru's-sa'âdetüm Ağası olup Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı Nâzırı olan iftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn, mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn İdrîs Ağa *dâme ulüvvühû*

Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "hâlâ Kelikiras Kâdîsı olan Mevlânâ İbrâhîm şer' u kânûna ve olıgelmişe muhâlif kazâ-i mezbûrda vâkı' Medîne-i Münevvere Evkâfı kurâsının üzerine varup vakf-ı mezbûr re'âyâsının her birinün hâline göre otuzar ve kırkar kîle buğdayların alup zulm ü te'addî eylemeğin, mezbûrun bi-gayri hakkın aldığı buğday bî-kusûr taleb ü tahsîl olunup ashâbına reddolunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâsına i'lâm eylemeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle () vardukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfüm mûcebince amel idüp dahı bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp mevlânâ-yı mezbûrı şer'-ı şerîfe ihzâr eyleyüp vakf-ı mezbûr re'âyâsından bi-gayri hakkın ne mikdâr buğdayların almış ise şer'le vakf-ı mezbûr mütevellîsi ma'rifeti ile bi't-tamâm taleb ü tahsîl eyleyüp ashâbına redditdüresin. Ve'l-hâsıl husûs-ı mezbûrı sâyire kıyâs eylemeyüp avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden be-gâyet ihtirâz eylesin. Şöyle ki; mevlânâ-yı mezbûr emr-i şerîfûme muhâlif vaz' eyleyüp aldığı buğdayı virmede nev'an te'allül ü inâd itdürmeye. İnâd iderse mufassal ü meşrûh yazup arzeyelesin ki, ba'dehû ne vechile fermânüm sâdır olursa ana göre amel oluna.

3 *Nakibüleşrafın Aydın sancağı Kaymakamı olan İbrahim'e Sığla ve Menteşe sancakları kaymakamlığının da tevcihi olunduğu.*

[684]

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.
Buyurıldıı mektûb üzerindedür.

"Aydın ve Sığla ve Menteşe sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Aydın sancağında vâkı' sâdât u eşrâf üzerine Nakîb Kâyim-makâmı olan İbrâhîm zîde kadruhû hakk üzre görüp hüsn-i sülûk üzre hareket eylemekle Sığla ve Menteşe sancaklarının Kâyim-makâmılığı dahı mezbûra tevcih olunup bi'l-fi'l Nakîbü'l-eşrâf olan Şeyhî Allâme tarafından mühürlü mektûb virilmeğin, ..." mûcebince emr-i şerîf yazılmışdur.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 21 Ra., sene: minh., 1040

4 *Etrafına topladığı adamlarla, Babaeski'deki Baba Zaviyesi'ninin mutasarrıfı olan hanımefendinin kızı Ayşe'nin evini basarak duvarlarını yıkıp, pencerelerini taşıyan eski kocası Sipahi Rıdvan oğlu Veli ve adamlarının yakalanarak haklarında gerekenin yapılması.*

[679]

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Şer'le buyurulmuşdur.

Edirne'de bostâncı[başıya] ve Babaeskisi kâdîsına hüküm ki:

Nefs-i Babaeskisi sâkinelerinden olup Baba Zâviyesi'ne mutasarrıf olan fahru'l-muhadderât () Hanım Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "yine kasaba-i Babaeski[si]'nden Sipâhî Rıdvân oğlu Velî nâm kimesneye mezbûre hanım, Âyişe nâm kızın

mukaddemâ nikâhla virüp ba'dehû mezbûre Âyişe'yi talâk-ı selâse ile tatlîk idüp bir sene kimesneye varmayup ba'dehû mezbûre kızın bir seneden sonra () nâm kimesneye nikâh ile virüp mezbûr zevci kendü hâlinde iken mezbûr Velî hevâsına tâbî' ba'zı eşkiyâ ile ve Çingâne tâyifesinden Nazar-oğulları dimekle ma'rûf (——) mezbûre ile ve yanlarında dört-beş nefer ehl-i fesâd ile bunun evin basup ve dîvârın yıkup ve pencerelerine taş atup küllî fesâd ü şenâ'at ve ziyâde zulm ü te'addî eyledüğin" bildürüp icrâ-yı hakk olmak bâbında emr-i şerîfüm recâsına Budun muhâfazasında olan düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Hasan Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından elinde mektûbî olup zikrolunan eşkiyâ hüsn-i tedbîr ile elegetürilüp ahvâlleri şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmak fermânum olmağla, bu bâbda mândeler ağası tarafından mühürlü mektûb virilmeğin, mücebince şer'le ahvâlleri görölüp icrâ-yı hakk olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve mândeler ağası tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince bu husûsa her birinüz onat vechile bi'z-zât mukayyed olup sen ki mûmâ-ileyh bostâncıbaşısın, zâbıtları ma'rîfeti ile mezbûrlar her kande bulunurlarsa bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup ahvâllerin tamâm dikkat ü ihtimâm ile teftîş idüp göresiz; vech-i meşrûh üzre fesâdı mukarrer ise ba'de's-sübût muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyleyesiz; değil ise mândeler ağası mektûbı mücebince sâyir eşkiyâyâ mûcib-i ibret için şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh mândeler ağası tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdurmeyesiz.

5 *Küfrü gerektiren sözler söylediği için mahkemece eşi ile araları*
[680] *ayrıldığı halde, eşini nikah yenilemeden zorla elde etmek istediği*
bildirilen İnönü kasabası sakinlerinden Sipahi Nebi'nin bundan
menedilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Bozöyük ve Söğüd kâdîlarına ve Eskişehir'de Kethudâyiri olan () zîde kadruhûya hüküm ki:

Hüseyin nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Bozöyük kazâsına tâbî' kasaba-i İnönî sâkinlerinden sipâhiyândan Nebî nâm kimesne bunun kız karındaşı Hanım nâm hâtûn taht-ı nikâhında iken elfâz-ı küfr tekellüm eyledüğü şer'le sâbit ü zâhir olup şer'le mezbûre tefrîk olunmuşken hâliyâ tecdîd-i nikâh itmedin hılâf-ı şer'-ı şerîf tegallüben çeküp almak murâd eyledüğin ve bu bâbda Mândeler Ağası olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mektûb virildüğin" bildü[r]üp mücebince amel olunup men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince her birinüz bi'z-zât mukayyed olup göresiz; i'lâm olunduğu üzre mezbûrun ol vechile te'addîsi mukarrer ise men' u def' idüp şer'-ı şerîfe ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûba ve emr-i hümayûnuma muhâlif bir vechile te'allül ü inâd itdurmeyesiz.

Memnû' olmaz ise ism ü resmi ve bölüğü ile yazup arzeyleyesiz ki, sonradan hakkında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olur ise mûcebiyle amel oluna.

6

[681]

İstanbul-Budun güzergâhında kullanılmak üzere Dervîş Çavuş ve bir adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

İbrâhîm Ağa.

Menzil: Âsitâne'den Budun'a varup gelince, Dervîş Çavuş'a ve bir nefer âdemlerine.

7

[677]

Kütahya'da reâyadan dem ü diyet adı altında toplanan paranın, sahiplerine geri verilmesine dair çıkarılan ferman gereğince Vezir İlyas Paşa tarafından kendisine teslim edilen parayı, reâyada alacağı olduğu gerekçesiyle dağıtmadığı bildirilen Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Celalzâde Mehmed'e, söz konusu parayı sahiplerine iade edip kendi hakkını kanunî yollardan araması hususunda tenbihte bulunulması.

Kütâhiyye'ye giden Yaya Mukâbelecisi Hüseyin Efendi'nün mektûbı mûcebince yazılmışdur.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi ve Rûz-nâme-i Kebîr İbrâhîm Efendi; bâ-müsvedde-i Rif'atî Çelebî.

Kütâhiyye kâdisına ve bi'l-fi'l Yaya Mukâbeleciliği hıdmetinde olan Hüseyin zîde mecdühûya ve Kütâhiyye mütesellimine ve kethudâyirine hüküm ki:

Bundan akdem kazâ-i mezbûr ahâlîsinden dem ü diyet nâmıyla re'âyâdan alınan akça girü ashâbına redd ü teslîm olunmak fermânı olup ve sen ki mûmâ-ileyh Hüseyin zîde mecdühûsın, ta'yîn ve emr-i şerîfümle irsâl olunup Mâliyye ve Dîvân-ı Hümâyûnum taraflarından müte'addid ahkâm-ı şerîfe virilmişken; "zikrolunan akçadan otuz yedi kîse guruşı düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem İlyâs Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû Kütâhiyye'de sâkin Celâl-zâde Sipâhî Mehmed'e ashâbına redd ü tevzî' itmek için virüp mezbûr Celâl-zâde dahı [meblağ-ı] mezbûrı re'âyâyâ tevzî' itmeyüp; "Benüm ile kavlinüz ve hısâbınız vardır." diyü aldugı akçayı taksîm itmeyüp re'âyâ beyninde ihtilâl virdüğü" i'lâm olunmağın imdi; bu bâbda mândeler ağası tarafından virilen mektûb mûcebince zikrolunan otuz yedi kîse guruşı bi't-tamâm sâyir re'âyâyâ tevzî' olundugı üzre tevzî' ve herkese taksîm itdürilmek bâbında fermân-ı âlî-şânı sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre ve mândeler ağası tarafından virilen mektûb mûcebince mezbûr Celâl-zâde Sipâhî Mehmed'i getürdüp ve muhkem tenbîh eyleyesiz ki, zikrolunan aldugı otuz yedi kîse akçayı bi't-tamâm sâyir re'âyâyâ tevzî' olundugı üzre tevzî' u taksîm idüp itmâm-ı hıdmet itdükden sonra her kimde hakkı ve kimünle hısâbı var ise şer'le taleb eyleye. Şöyle ki; emr-i şerîfüm vardugı sâ'at akçayı

ashâbına bi't-tamâm tevzî' u taksîm itmez ise mândeler ağası mektûbı mûcebince sen ki kethudâyirisin, mezbûrî kayd ü bend ile yarar u mu'temedün-aleyh âdemlere koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesin.

8

Bkz. hkm. 7.

[678]

Yaya Mukâbelecisi Hüseyin Efendi'nün mektûbı mûcebince yazılmışdur.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi ve rûz-nâme-i-i kebîr takrîr eylemişdür. Bâ-müsvedde-i Rif'atî Efendi.

Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden olan Celâl-zâde Mehmed zîde kadruhûya hüküm ki:

Bundan akdem re'âyâdan cem' olunan akça girü ashâbına reddolunmak fermânum olmağla; "vârid olan emr-i şerîfüm mûcebince düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Balıkesri'de sâkin Vezîrüm İlyâs Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* re'âyâya hakların teslîm itmek için sana otuz yedi [kîse] gurus virüp sen dahı alup lâkin ashâbına virmeyüp; "Re'âyâ ile benüm fâyide ve gayri husûsda hısâbum vardır." diyü ashâbına taksîm itmedüğün" i'lâm olunmağın imdi; zikrolunan otuz yedi kîse gurusı bi't-tamâm ortaya getürüp sâyir re'âyâya tevzî' olunduğı üzre tevzî' u taksîm idüp ba'dehû hakkun var ise re'âyânun kavli üzre hakkunı şer'le taleb eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânun sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mûcebince alduğun zikrolunan otuz yedi kîse gurusı sâyir re'âyâya tevzî' olunduğı üzre ortaya getürüp bi't-tamâm ashâb-ı hukûka hakların edâ vü teslîm idüp bir vechile te'allül ü bahâne itmeyesin. Şöyle ki; emr-i şerîfüm varduğı sâ'at zikrolunan otuz yedi kîse gurusı ashâbına teslîm ü tevzî' itmeyesin, dirliğün kat' olunup ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getürdilüp sâyire mûcib-i ıbret için muhkem hakkundan gelinür; bilmiş olup emr-i şerîfüm ve rızâ-yı hümayûnuma muhâlif vaz' u hareketden ihtirâz eylesin.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 24 Ra., sene: 1040

9

[675]

Ağrıboz sancağında, eşkıyalık yapması sebebiyle hakkından gelinmesi için emir çıktığını haber alarak İstefe nahiyesindeki timarını Mustafa adında meçhul birisine devrettiği ve bölüğe çıktığını söyleyerek yine şakâvete devam ettiği bildirilen Derya Müteferrikası Mehmed'in teftiş edilip şer'an hakkında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Ağrıboz sancağbeğine ve () kâdîsına hüküm ki:

Sen ki mîr-livâsın, kâyim-makâmın olan Eyyûb Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "livâ-i mezbûrda İstefe nâhiyesinde Doşa nâm karye ve gayriden altı bin akça tîmâra mutasarrıf olan deryâ müteferrikalarından Mehmed şakî vü ehl-i fesâd olmağla bundan akdem şakâveti arzolundukda, hakkından gelinmek için emr-i şerîf vârid olduğu haberin aldukda havfından tîmârın bozup ma'lûmü'l-ism ü ma'dûmü'l-cism Mustafâ nâmına ferâgat idüp ve kendüsi; "Bölüğe çıkdum." diyü yine fesâd ü şakâvetden hâlî olmaduğın" bildürüp şer'le hakkından gelinmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına arzitmeğın, mukaddemâ virilen emr-i şerîf mücebince şer'le hakkından gelinmek bâbında mândeler ağası tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ vârid olan emr-i şerîf ve hâliyâ mândeler ağası tarafından virilen mektûb mücebince ol cânibde olan kethudâyiri mübâşeretile mezbûrı elegetürüp ve hakk üzre teftîş idüp göresiz; ba'de's-sübût mândeler ağası mektûbı mücebince şer'le hakkında lâzım geleni icrâ eylesesiz.

10
[676]

Bursa'da halka zulmettiği için muhakeme edilmek istendiği ancak adamlarıyla birlikte buna karşı koyduğu bildirilen sipah taifesinden Kazıklı Ömer oğlu Osman'ın teftiş edilip neticenin arzedilmesi ve gelecek emre göre hareket edilmesi.(Ayrıca bkz. hkm. 266)

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mektûb üzerinde[dür].

Bursa kâdîsına ve kethudâyirine hüküm ki:

"Mahrûse-i Bursa sâkinlerinden olup sipâh tâyifesinden Kazıklı Ömer-oğlu Osmân nâm kimesne kendü [hâlinde] olmayup fukarâyâ hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addîsi hadden bîrûn olup re'âyâ tâyifesi tezallüm eyledüklerinde cânib-i şer'-ı şerîfden nâyib ta'yîn olunup ahâlî-i mahalle ile üzerine varılup da'vet olunmak sadedinde iken beş ve on nefer sekbân eşkıyâsıyla karşı çıkup itâ'at-i şer'-ı şerîf eylemeyüp ehl-i fesâd ü lâzîmü'l-izâle olduğu" arz u i'lâm olunmağın, şakî-ı mezbûrı buldurdup getürdülüp şer'le hakkında lâzım gelen icrâ olunmak bâbında Mândeler Ağası olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, şakî-ı mezbûrı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp ashâb-ı hukûk ile berâber ve tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzolunduğı üzre mezbûrun fesâd ü şenâ'ati mukarrer ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûkun hakların alıvirdükden sonra mezbûrun itdüğü mevâddı sicill ü huccet eyleyüp ve kendüsin muhkem habseyleyüp sûret-i sicilleri ile yazup arzeylesesiz ki, sonradan hakkında emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olur ise ana göre amel idesiz.

11

[672]

Yanya sakinlerinden müteveffa Lapta Modav'ın(?), ortağı İstani Elgaci'nin zimmetinde bulunan alacağının mahkeme tarafından tahsil edilerek kanunî vârisleri olan Modano(?) ve Anderye adlı zimmilere verilmesi.

Cânib-i Hazret-i Hâfız Paşa.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Sâbıkâ Karaman Beğlerbeğisi olan () ve Yanya kâdîsına hüküm ki:

Seyyidetü'l-muhadderât hemşîrem Âyişe Sultân *dâmet ısmetühânun* paşmaklık hâssı olan Narda*(?) nâm hâssun re'âyâsından Modano(?) ve Anderye nâm zimmilere Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Yanya sâkinlerinden bunların dayıları Lapta Modav(?) nâm zimmi mürdolup ticâretde şerîki olan İstani Elgaci(?) nâm zimminün zimmetinde kırk bin gurusluk nakd ü habs, hakkı kalup irs-i şer'le kendülerine intikâl eyledüğün" bildürüp şer'le görülüp meblağ-ı mezbûr alıvrilmek, te'allül ider ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zimmi-i mezbûr şer'-ı şerîfe ihzâr ve bunlar ile berâber idüp bir def'a şer'le görülüp faslidilmeyen husûsı tamâm hakk üzere teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzolunduğı gibi ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup mürd-i mezbûrun zimmi-i merkûm zimmetinde olup bi-hasebi's-şer'-ı şerîf kendülere intikâl eyleyen meblağ-ı mezbûr her ne ise ba'de's-sübût hükmidüp bî-kusûr alıviresiz. Şöyle ki; hılâf-ı şer'-ı şerîf meblağ-ı mezbûrun edâsında te'allül ü inâd iderse varan mübâşîre koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görülüp icrâ-yı hakk oluna.

12

[673]

Matbah Emini Mustafa'nın, Bolu eski Sancakbeyi Osman'da bulunan alacağının tahsil edilerek vekili İbrahim'e teslim edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Bolu kâdîsına hüküm ki:

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân bi'l-fi'l Matbah Emîni olan Mustafâ Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "sâbıkâ Bolu Sancağbeğisi olan Osmân'da karz-ı şer'iden virilmiş iki yüz on bin akça hakkı olup huccet olunmağla mücebince şer'le taleb ü tahsîl için âdemlerinden İbrâhîm'i vekîl eyledüğün" bildürüp şer'le hakkı bî-kusûr alıvrilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğün, şer'le alıvrilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzere bu bâbda olan huccet-i şer'ıyye mücebince mûmâ-ileyh Osmân'da olan hakkın şer'le vekîli mezbûr İbrâhîm'e alıvrüp ve kendüsine irsâl itdürüp şer'-ı şerîfe ve huccet-i şer'ıyyeye ve emr-i hümâyûnuma muhâlif bir vechile inâd ü muhâlefet itdürmeyesin. Bu def'a kat'-ı nizâ' idüp tekrâr emrüm varmalu eylemeyesin.

13

[674]

Bursa'daki Hamza Bey Evkâfı Mütevellisi Mehmed, eski Mütevellî Osman'ın, vakfın bazı köylerine adam göndererek 1039 yılına ait olan mahsulü almak suretiyle vakfı zarara uğrattığını bildirdiğinden, her ikisinin de bir araya getirilip müfredat defterlerinin incelenmesi ve gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Sâbıkâ Mekke-i Mükerrreme kâdîsı olup hâlâ ber-vech-i arpalık Yenişehir kâdîsına ve İnegöl kâdîlarına hüküm ki:

() kazâsında vâkı' müteveffâ Hamza Beğ Evkâfı Mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mehmed *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "tevlîyet-i mezbûre berât-ı şerîfümle üzerinde iken sâbıkâ vakf-ı mezbûra mütevellî olan Osmân nâm kimesne, üzerinde tevliyeti yoğiken vakf-ı mezbûrun ba'zı maktû' olan karyelerine âdemlerin gönderüp Bin otuz tokuz senesinde vakfa âyid olan mahsul-i vakfı ahz ü kabz idüp vakf-ı mezbûra küllî gadrolduğun" bildürüp hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr şer'-ı şerîfe ihzâr ve bu mütevellî ile berâber ve müfredât defterleriyle yırlı yirinden tamâm hakk üzre tefahhus idüp göresiz; arzolunduğu üzre ise mezbûrun zimmetinde mâl-i vakf ne mikdâr zuhûr iderse ba'de's-sübût hükmidüp bî-kusûr alıvirüp kimesneye te'allül itdürmeyesiz.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 29 Ra., sene: 1040

14

[670]

Valyeva kasabasında sakin Müteferrika Ebubekir ve Mehmed Çavuş'un kâtil ve eşkıya olduklarına dair gerçek dışı haber ile haklarından gelinmesi için aleyhlerinde emir çıkarttıran Ahmet Çavuş'un bu hareketinin şahsî kinine dayandığı Valyeva ve Böğürdelen kasabalarıyla Budun eyaleti ileri gelenlerinin şهادetleriyle kesinleştigiğinden, Ahmet Çavuş'un önceki emri gerekçe göstererek adı geçen müteferrika ve çavuşu rahatsız etmesine izin verilmemesi.

Hatt-ı şerîf mezbûr Bekir'e virilmişdür.

Bâ-telhîs-ı hatt-ı hümayûn.

Budun muhafazasında olan Vezîr Hasan Paşa'ya ve () kâdîsına hüküm ki:

Valyeva Kâdîsı olan kıdvetü kuzâtî'l-müslimîn Mevlânâ Sıyâmî *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; kasaba-i Valyeva sâkinlerinden olup Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Ebûbekir *zîde mecdühû* [ve] Mehmed Çavuş için; "müslimân u mütedeyyin ve her vechile salâh-ı hâl ile meşhûr u ma'rûf ve müstekîm ü dîndâr olup kimesneye garaz u te'addîsı yoğiken berât-ı şerîfümle mutasarrıf olduğu yedi bin akça tîmârı husûsında tevâbî'ından Mehmed Çavuş ile nizâ' üzre olan Ahmed Çavuş mücerred tîmârın almak için mûmâ-ileyhe ve mezkûr Mehmed Çavuş'a

garaz u ta'assub sebebiyle; "Kâtil ü şakîdur." diyü isnâd ü iftirâ ve arz u mahzarlar peydâ idüp hılâf-ı vâkı' inhâ ile hakkından gelinmek için hatt-ı şerîfümle emr almağla dahl ü rencîde eyleyüp lâkin mûmâ-ileyhün kimesneye zulm ü te'addî vü tecâvüzi olmayup vech-i meşrûh üzre müslim ü perhîzkâr ve mütedeyyin ü dîndâr ve ahâlî-i memleket ef'âl ü akvâlinden rızâ vü şükrân üzre olup mezkûr Ahmed Çavuş'un mûmâ-ileyhe garaz-ı dünyeviyyesi sebebi ile cümle da'vâsı isnâd ü iftirâ olup hılâf-ı vâkı' inhâ olduğın" mevlânâ-yı müşârun-ileyh arz ve kasaba-i mezbûrenün ve Böğürdelen kasabasının ulemâ vü sulehâsı ve vazî' u şerîfi ve sağır u kebîri ve bernâ vü pîri ve sâyir a'yânı ve eyâlet-i Budun'da olan mîr-i mîrân u ümerâ ve kul u neferât ağaları mahzar eyleyüp her vechile hüsn-i hâline şehâdet eyledükleri hâliyâ Pâye-i Serîr-i A'lâm'a telhîs olundukda, min-ba'd mûmâ-ileyh ol bahâne ile rencîde olunmamak bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnum birle fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnum birle sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince amel idüp dahı mezkûr Ahmed Çavuş'un da'vâ vü nizâ'ınun aslı olmayup şirret-i mahz olup ve mûmâ-ileyh Bekir *zîde mecdühûn*un hakkında itdüğü mevâd, isnâd ü iftirâ idüğü muhakkak olduğu zâhir olmağın, min-ba'd mukaddemâ virilen emr-i şerîfümle mûmâ-ileyhi sâdır olan hatt-ı hümayûnuma muhâlif aslâ bir vechile rencîde vü remîde itdürmeyüp men' u def' eylesin ve bi'l-cümle husûs-ı mezbûr mûmâ-ileyhe iftirâ-yı mahz ve mezkûr Ahmed Çavuş'a mukaddemâ hatt-ı hümayûnum ile hakkında virilen emr-i şerîfüm hılâf-ı vâkı' inhâ olduğu ma'lûm-ı hümayûnum olmışdur. İmdi; sâdır olan hatt-ı hümayûnuma mugâyir ol bahâne ile rencîde olduğına kat'an rızâ-yı şerîfüm yokdur. Mücerred; "Hakkında hatt-ı şerîf ile emir virilmiştir." diyü bir vechile dahl ü rencîde itdürmeyesin. Şöyle ki; bu emr-i şerîfümünden sonra mûmâ-ileyh Bekir'e mezkûr Ahmed Çavuş'un şirreti sebebi ile dahl ü rencîde olduğu mesmû'-ı hümayûnuma ilkâ oluna, ömr ü cevâbun makbûl-i hümayûnum olmayup mes'ûl olman mukarrerdür.

Bu dahı.

Bir sûreti, Bosna muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya ve () ve () kâdîlarına.

15 *İstanbul-Halep güzergâhı ile oradan serdarın bulunduğu yere*
[671] *kadar Hüseyin ve Sinan isimli kapıcılar ve birer adamları için*
yazılan menzîl emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Haleb'e ve andan serdâra varup gelince, Hüseyin ve Sinân kapıcılara ve birer âdemlerine menzîl [emri] yazılmışdur.

16

[668]

Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Ahmed'in icmalli zeameti olan Srişnik kazasının Koşarova köyü ahalisinin karşılıksız olarak yiyecek ve hayvanlarını aldığı, para istediği ve zulmettiği bildirilen Köstendil sancakbeyi müteselliminin azledildiği; Köstendil kadısı tarafından, yerine dürüst bir kimsenin tayin edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Köstendil kâdîsına hüküm ki:

Akdâ kuzâtî'l-müslimîn Sofya Kâdîsı Mevlânâ İbrâhîm *zîdet fazâ'ilühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "livâ-i Köstendil'de Srişnik kazâsına tâbî' Koşarova nâm karye re'âyâsından ba'zıları meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "karye-i mezbûre Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından Müteferrika Ahmed'ün icmâllü ze'âmeti olup min-küllî'l-vücûh serbest olduğına ellerinde emr-i şerîf olmağla hâricden mîr-i mîrân u sancakbeği kethudâları ve âhar dahlitmez iken livâ-i mezbûr beği olan () mütesellimi, altmış ve yetmiş atlu vü sekbân ile karye-i mezbûreye gelüp müft ü meccânen yim ü yimek ve arpa vü saman ve koyun u kuzı ve sâyir levâzimlerin alup te'addî eyledüğinden gayri "kaftân-bahâ" diyü beş bin akça taleb idüp ve üç nefer âdemi ma'an götürüp zulm ü tecâvüzi hadden bîrûn olduğın" " arzitmeğin, mezbûr mütesellimlikden ref' olunup senün ma'rifetünle bir müstekîm âdem mütesellim ta'yîn olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre ma'rifet-i şer'le mezbûr () mütesellimlikden ref' idüp bir müstekîm kimesneyi mütesellim nasb u ta'yîn eylesin.

17

[669]

Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Mehmed ve Dergâh-ı Muallâ çavuşları gediklilerinden Yusuf Çavuş'un ortaklaşa mutasarrıf oldukları zeametleri toprağından olan Taraklıborlu kazasında Kepezaltı isimli yere müdahale etmesi mahkeme tarafından yasaklandığı halde, karara uymayıp davasında ısrar ettiği bildirilen erbâb-ı timardan Mehmed'e engel olunması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Taraklıborlu kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kîdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *zîde mecdühû* ile Dergâh-ı Mu'allâm çavuşları gediklilerinden kîdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Yûsuf Çavuş *zîde kadruhimâ* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "kazâ-i mezbûrda vâkı' ber-vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları ze'âmetleri toprağından olup kadîmül-eyyâmdan ze'âmet-i mezbûreye mutasarrıf olanlar zabt ve hâsıl olan öşr ü resmin ahz ü kabz idegeldükleri Kepezaltı nâm mahalli, erbâb-ı tîmârdan Mehmed nâm kimesne hılâf-ı kânûn; "Hâlî ani'r-re'âyâdur." diyü hâric ez-defter nâmıyla alup dahl ü nizâ'dan hâlî olmayup lâkin mahall-i mezbûr bunların ze'âmeti toprağından olup mezbûrun ol vechile aldığı lağv-ı* mahz olmağla bundan akdem kânûn üzre virilen emr-i şerîfüm mûcebince ol vilâyetün müsinn ü ehl-i vukûfî ile mahall-i nizâ'un üzerine varılup şer'le görildükde, mahall-i mezbûr

ze'âmet toprağından olup ve kadîmü'l-eyyâmdan ze'âmet-i mezbûreye mutasarrıf olanlar zabt ve öşr ü mahsûlin ahz ü kabz idegeldüğü şer'an sâbit ü zâhir olup ve mezbûr da'vâdan men' olunup ve mahall-i mezbûrun öşr ü resmi girü ke'l-evvel bunlara hükmolunup kat'-ı nizâ' u fasl-ı husûmet birle huccet-i şer'ıyye virilüp ve bu makûle bir def'a şer'le görilüp faslolunan da'vânun tekrâr istimâ'ı memnû' iken mezbûr girü vech-i meşrûh üzre dahl ü nizâ'dan hâlî olmaduğın" bildürüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed ve bu bâbda olan huccet-i şer'ıyyeye nazar idüp göresin; arzolunduğı üzre husûs-ı mezbûr bundan akdem bir def'a şer'le görilüp mahall-i mezbûr bunların ze'âmeti karyelerinden olup mezbûrun ol vechile alduğının aslı olmayup şirret-i* mahz olduğı zâhir olup ve mahall-i mezbûrun öşr ü resmi bunlara hükmolunup kat'-ı nizâ' u fasl-ı husûmet olup huccet-i şer'ıyye virilüp ve ol huccetün mazmûnı muvâfık-ı şer' olup alâ-vechi'l-hasım sâbit olduktan sonra ana mugâyir dahl ü nizâ' ider ise bir def'a şer'le görilüp faslolunan da'vânun tekrâr istimâ'ı memnû'dur. Mâdâm ki, Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arz u telhîs olunup istînâfiyüçün emr-i şerîfüm vârid olmaya, hâlî* üzre ibkâ eyleyüp mahall-i mezbûrun öşr ü resmin bunlara hükmidüp alıvirüp şer' u kânûna ve huccet-i şer'ıyyeye ve emr-i hümayûnuma muhâlif mezbûrı ol vechile dahl ü nizâ' itdirmeyüp men' u def' eyleyüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesin. Şöyle ki; ol cânibde fasla imkân olmaz ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin ki, ma'an gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da görile.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî gurre-i şehri Rebî'u'l-âhır, sene: 1040

18 *Arkadya cizyesini toplamakla görevli Dergâh-ı Muallâ Sipahisi Ali'nin üzerine saldırıp, akrabası Zülfikar'ı öldürdüğü bildirilen zimmîlerin yakalanarak teftiş olunmaları ve haklarında gerekenin yapılması.*

[666]

Bâ-hatt-ı Ahmed Efendi.

Mora sancağına mutasarrıf olana ve Arkadya kâdîsına hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Alî zîde kadruhu bundan akdem Arkadya cizyesine me'mûr olmağla kazâ-i mezbûra vardukda () ve () nâm zimmîler üzerine gelüp akribâsından Zülfikâr nâm kimesneyi katlidüp ziyâde zulm ü hayf u fesâd eyledüklerin" bildürüp hükm-i hümayûnum virilmek recâsına arzyledüğün ecilden, şer'le görilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre ihzâr-ı husamâ kılup gaybet ider ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görilüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; arzolunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzyleyesin; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüp

şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin. Ammâ; tamâm hakk üzere olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda himâyet ve garaz u ta‘assub ile bir ferde zulm ü te‘addîden hazer eylesin.

19 *İstanbul-Budun güzergâhında kullanılmak üzere Süleyman ve Mustafa isimli kapıcılar ile birer adamları için yazılan menzil emrinin kaydı.*
[666]

*Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Bekir Ağa yediyle.*

Menzil: Âsitâne'den Budun'a varup gelince, Kapıcı Süleymân ve Mustafâ'ya ve birer nefer yoldaşlarına menzil için [emir] yazılmışdır.

20 *[Yavuz] Sultan Selim'in Validesi Evkâfı'nın Bayramlı'daki cibâyetinin, yıllığı otuzbin akçadan üç yıllığına kendisine verilmişken, ikinci yılın sonunda daha fazla arttıran bir başka şahsa tevcih edilmesine rıza göstermeyerek anlaşmazlık çıkardığı bildirilen Nasuh adlı sipahiye engel olunması.*
[667]

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Bayramlı ve Bâzârsuyı ve Akköy ve Ya‘kûbbeğ Derbendi kâdîlarına ve merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Selîm Hân *tâbe serâhü* Vâlidesi Evkâfı mütevellîsine hüküm ki:

İftihârul-havâs ve'l-mukarrabîn Dârû's-sa‘âdetüm Ağası İdrîs Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa‘âdetüm'e arz gönderüp; "evkâf-ı mezbûrenün Bayramlı cibâyeti bundan akdem mütevellî-i sâbık zamânında senesi otuz bin akçaya olmak üzere üç sene tamâmına varınca Nasûh nâm sipâhiye tevcih olunup iki sene zabteyledükden sonra () nâm () ziyâde itmekle der-uhde olunup temessük virilmiş iken mezbûr Nasûh şirrete sülûk idüp; "Cibâyet-i mezbûre bana üç sene değin der-uhde olmuştur." diyü te‘allül ü nizâ‘dan hâlî olmaduğın" bildürüp men‘ olunup mütevellî-i cedîd tarafından ziyâde ile tevcih olunan mezkûr () zabttdürilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına arzitmeğın, mütevellî-i cedîd temessüğü mücebince zabttdürilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı mütevellî-i cedîd temessüğü mücebince cibâyet-i mezbûreyi ziyâde ile tevcih olunan mezbûr () zabt u tasarruf itdürüp min-ba‘d mütevellî-i atîk temessüğü ile alup ref‘ olunan mezbûr Nasûh'a te‘allül ü inâd itdirmeyüp men‘ u def‘ eylesiniz. Husûs-ı mezbûr içün tekrâr emrüm varmalu eylemeyesiz.

[Yev]mü's-Sebt, fî 4 R., sene: 1040

21

[664]

Mora taraflarında, daima fesat çıkardıkları için halkın kendilerinden şikâyetçi olduğu ve Rumeli'de mahayif teftişine memur Kapıcıbaşı Hüseyin tarafından ele geçirilecek iken kaçıp, daha sonra tekrar halka eziyet çektirmeye devam ettikleri bildirilen Piyale oğlu Hüseyin, Kara Osman ve Deli Osman isimli sipahilerin mutlaka yakalanıp teftiş olunmaları ve haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Ber-vech-i arpalık Mora sancağına mutasarrıf olan Abdurrahmân *dâme ikbâlühûya* ve Mora sancağında vâkı' olan kâdîlarına ve Mora câniblerinde Altı Bölük halkı üzerine kethudâyiri olanlara hüküm ki:

"Ol cânibde sâkin sipâhiyândan Piyâle oğlu Hüseyin ve Kara Osmân ve Deli Osmân nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayup dâ'imâ fesâd ü şenâ'at üzre olmalarıyla bundan akdem Rûmili'nde mahâyif teftişine me'mûr olan Dergâh-ı Mu'allâm kapucibaşlarından iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Nasûh Paşa-[zâ]de Hüseyin *dâme mecdühû* Mora vilâyetine vardukda mezbûrûn şakîlardan cümle ahâlî-i vilâyet şekvâ idüp elegetürilmek sadedinde iken firâr eylemeleriyle hâliyâ girü re'âyâ vü berâyâyâ zulm ü te'addî üzre olmalarıyla ahvâlleri şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmak" için bi'l-fi'l Mândeler Ağası olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, siz ki kethudâyirlerisiz, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mezbûrûn şakîları bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr [ve] da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde idenler ile berâber idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görölüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresiz; i'lâm olunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra mezbûrûn şakîlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp vukû'ı üzre arzeyesiz; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeysesiz.

22

[665]

Fethedildiğinden beri tahrir olunmayan Eğri eyaletinin cizye haneleri ve reâyasının noksansız olarak tahrir edilerek defterlerin birer suretlerinin İstanbul'a gönderilmesi.

Mâliyye emri mücebince yazılmışdur.

Eğre beğlerbeğisine hüküm ki:

"Eğre eyâletinin hîn-ı fethdan berü cizye hâneleri tahrîr olmaduğundan mâ'adâ umûmen re'âyâsı dâru'l-harbe lâhık olup ba'dehû vilâyet-i mezbûre emn ü emân bulup girü gelen re'âyâ ba'zı kurâya cem' olup zü'amâ vü erbâb-ı tîmârun karyeleri ma'mûr u âbâdân olup havâss-ı hümayûnum karyeleri harâba müşrif olmağla mâl-i mîrîye küllî gadrolup her vechile tahrîr olunması lâzim ü mühimm olduğın" i'lâm eylemişsin. İmdi; senün dîn ü diyânetüne ve hüsn-i tedbîr ü tedârüküne ve kemâl mertebe vukûf u şu'ûruna i'timâd-ı şerîfüm ve i'tikâd-ı hümayûnum olduğı ecilden, eyâlet-i merkûmede vâkı' olan cizye-güzâr re'âyâyı hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm ile ma'rifet-i şer'le tahrîr eylemen bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olup dahı bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp vilâyetün müsinn ü kudemâsı ve bî-garaz müslimânlar ma'rifetleri ile deftere noksân gelmeyüp ve re'âyâya te'addî vü tecâvüz olmamak üzre hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm ile tahrîr ü defter idüp haymâne vü hâric ez-defter bir nefer zimmi alıkomayasın. Ammâ; hîn-ı tahrîrde tamâm ihtimâm idüp deftere noksân müterettib olmakdan ve tahammüli olan karyelerin hânelerin ihrâc ve gürîhte olan kurâya tahmîl olunmakdan ve bu bahâne ile celb ü ahz-i mâlden ve hılâf-ı şer' u kânûn ve mugâyir-i emr-i hümayûn re'âyâya te'addî vü tecâvüzden ziyâde ihtirâz eylesin ve tahrîr olunan defterlerin bir sûretin yazup ve mühürleyüp ve kâdîlara imzâladup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesin ki, mahallinde hıfz ve düstûru'l-amel ola. Şöyle ki; bu bâbda olan hıdmetün meşkûr ola, envâ'-ı inâyât-ı azîmetü'l-berekâtuma mazhar olup hâlüne münâsib manâsibun biri ile behre-mend olmanı mukarrer bilüp ve illâ re'âyâya te'addî vü tecâvüz eylediğün sem'-ı hümayûnuma ilkâ oluna, hılâf-ı emr-i şerîf vaz' eylediğün ecilden sâyirlere mûcib-i ıbrat ü sebep-i nasîhat olmak için hakkundan gelinür; bilmiş olasın. Sonradan; "Bilmedüm." ve; "İşitmedüm." dimeyüp vech-i meşrûh üzre olan emrümü yirine getürmen bâbında Mâliyye tarafından emr-i şerîfüm virilmeğın, mûcebince amel olunmak emrüm olmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan ve Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîfüm mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin.

[Yev]mü's-Sebt, fî 5 R., sene: 1040

23

[661]

Vakfın şeyhi ve mürtezıkası haklarında ileri geri konuşması ve vakıf malını kendi bildiği gibi harcıyıp israf etmesi sebebiyle eski Kaptan Hasan Paşa'nın arzıyla Piyale Paşa Evkâfı Mütevelliliği'nden azledilmiş iken bir yolunu bulup vakfın kitâbet hizmetini eline geçirdiği ve vakfın işlerine karışmaktan geri durmadığı bildirilen Ahmed'in, vakfın hiçbir işine karıştırılmaması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Kapudân paşaya ve Galata kâdîsına hüküm ki:

Meşâyıh-ı ızâmdan iftîhârul-ulemâ'i'l-muhakkıkîn, muhtârul-fudalâ'i'l-müdakkıkîn, Piyâle Paşa Evkâfı'ndan Dâru'l-kurrâ Şeyhi olup Cerrâh Paşa Câmi'ında vâ'ız u nâsîh olan

Şeyh İbrâhîm *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "müteveffâ Piyâle Paşa-yı Gâzî Evkâfı üzerine bundan akdem Mütevellî olan Ahmed şirret ü şakâ üzre olup ve mâl-i vakfı murâdî üzre ekl ü bel' ve itlâf ü isrâf eyledüğinden mâ'adâ vakfun mürtezikasî ve şeyhî hakkında hılâf-ı şer'-ı şerîf nice mâlâ-ya'nî söyleyüp dâyimâ te'addî üzre olmağla düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Kapudân-ı sâbık Hasan Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* şakî-ı mezbûrun ahvâlin arzitmekle tevliyetden ref' olunmuş iken bir tarîkla vakfun kitâbetin alup vakfun umûrına müdâhaleden hâlî olmaduğın" bildürüp eger kitâbet ve eger tevliyet tarîkıyla min-ba'd şakî-ı mezbûrî vakfa müdâhale itdürilmemek bâbında hükm-i hümayûnum recâsına arzitmegin, min-ba'd mezbûrî vakfa müdâhale itdürilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahî cürm ile tevliyetden ref' olunan şakî-ı mezbûrî min-ba'd vakfun tevliyet ü kitâbet ve sâyir umûrına dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz.

24 *Mora'da Trabolice kazası sakinlerinden olup halka zulmettikleri bildirilen Ahmet isimli kadı ve kardeşi Mustafa'nın, bulundukları vilayet ile alakalarının kesilip başka bir vilayete sürgün edilmeleri.*
[662]

Tekrâr hüküm virilmiştir.

Bâ-hatt-ı hümayûn.

Mora sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan () *dâme ikbâlühûya* ve Trabolice kâdîsına hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Ahmed nâm kâdî ve karındaşı Mustafâ şakî vü ehl-i fesâd olup ve dâyimâ re'âyâyı ehl-i örfe gamzidüp rencîde vü remîde eyleyüp ahâlî-i memlekete küllî zararları vardır." diyü mezbûrlar nefy-i beled olmak bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına arzyledüğün ecilden, mezbûrlar nefy-i beled olmak bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince mezbûrların ol vilâyetden alâkaların kat' idüp âhar vilâyete nefyeylesin.

25 *İstanbul-Özi güzergâhında kullanılmak üzere Mahmud ve Sefer isimli kapıcılar ile bir adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.*
[663]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i defterdâr paşa.

Menzil: Özi'ye varup gelince, Mahmûd ve Sefer kapıcılara ve bir nefer yoldaşına yazılmışdur.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Cânib-i N.

Filibe kâdîsına hüküm ki:

Hâcî Mehmed nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mahmiyye-i Edirne'de bundan akdem fevtolan babası Hâcî Mûsâ nâm kimesneden irs-i şer'le intikâl iden emvâl ü erzâkına vasî-ı muhtâr olan Ramazân nâm sipâhî bunun vâlidesi () nâm hâtûnı nikâh ile alup kassâm defteri mücebince zikrolunan emvâl ü erzâkı mezkûrun zimmetinde iken hâlâ vâlidesi mezbûre fevtolmağla vasıyy-ı mezbûrdan hak taleb eyledükde murâfa'a-i şer' olmayup Filibe'ye firâr eylemekle vasî-ı mezbûr Ramazân'un zimmetinde olan hakkı her ne ise bi't-tamâm kendüye alıvirilmek bâbında bi'l-fi'l Mândeler Ağası olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilüp ve bu bâbda şeyhu'l-İslâmdan da'vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfe dahı virildüğün" bildürüp mücebince amel olunmak için emr-i şerîfüm recâ itmeğün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Ramazân'ı mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve bununla berâber idüp bir def'a şer'le görilüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus ve bu bâbda olan fetvâsına nazar idüp göresin; arzulunduğı üzre olup elinde olan fetvâsı da'vâsına mutâbık ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîm ve da'vâsına mutâbık fetvâsı mücebince amel idüp şer'-ı şerîfe ve fetvâ-yı münîfe ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin. Şöyle ki; ol cânibde icrâ-yı hakk olmaz ise mândeler ağası mektûbı mücebince mezbûrî Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eyleyesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da hakk üzre görilüp icrâ-yı hakk oluna.

Edirne'de vefat eden Hacı Musa'nın, çocuklarına intikal eden ve vasîlikten dolayı zimmetinde bulunan terekesini vermekten imtina ederek Filibe'ye kaçtığı bildirilen Ramazan isimli sipahinin, kendisinden davacı olan Hacı Mehmed isimli vârisle bir araya getirilip davalarının görülmesi ve zimmetindeki terekenin tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Hâcî Mehmed nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mahmiyye-i mezbûrede bundan akdem fevtolan babası Mûsâ nâm kimesneden irs-i şer'le buna ve karındaşı Mûsâ'ya ve hemşîresi Râziye'ye intikâl idüp emvâl ü erzâkına kassâm defteri mücebince vasî-ı muhtârları olan Ramazân nâm sipâhî bunların vâlideleri () nâm hâtûnı nikâh ile alup cümle emvâl ü erzâkı zimmetinde iken karındaşı mezbûr Mûsâ ile kız

karındaşı mezbûre Râziye dahı fevtolup anlarun dahı hissaları buna intikâl itmişken mezbûr Ramazân kassâm defterin ibrâz itmeyüp müteveffâ-yı mezbûrân Mûsâ ve Râziye'ye intikâl iden hissaların dahı vormeyüp cüz'î nesne vormekle hâlâ vâlidesi mezbûre dahı fevtolmağla mezbûr Ramazân'dan elinde olan kassâm defteri mücebince hakkı her ne ise vasî-ı mezbûrdan şer'le alıvirilmek fermânum olmağla bi'l-fi'l Mândeler Ağası olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilüp ve bu bâbda da'vâsına muvâfık şeyhu'l-İslâmdan fetvâ-yı şerîfe virildüğün" bildürüp mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Ramazân'ı mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve bununla berâber idüp bir def'a şer'le görilüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus ve bu bâbda olan fetvâsına nazar idüp göresin; arzulunduğı üzre olup elinde olan fetvâsı da'vâsına mutâbık ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîm ve da'vâsına mutâbık fetvâsı mücebince amel idüp şer'le müteveccih olan hakkın kassâm defteri mücebince hükmidüp alıvirüp şer'-ı şerîfe ve fetvâ-yı münîfe ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 8 R., sene: 1040

28

[656]

Kendisine Onikidivan kazası tevcih olunan kadı'nın, görev süresi dolana kadar, burada tamiri emredilen kadırgaların zamanında tamamlanmasına özen göstermesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i Avnî Efendi.

An-yedi Kâtib Abdülbâkî.

Onikidîvân kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr Erba'în ve elf Rebî'u'l-âhîri'nün onuncı güninden sana tevcih olunup kâdî-askerüm tarafından mektûb virilmekle mücebince tevkîtün hulûl idinceye değin kapudânım tarafından kazâ-i mezbûrda ta'mîri fermânum olan beş pâre kadırganun ta'mîrinde tekayyüd ü ihtimâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp dahı tevkîtün hulûl idince kazâ-i mezbûrda müşârun-ileyh kapudânım tarafından virilen mektûb mücebince me'mûr olduğun hıdemât-ı hümâyûnumun itmâmında mücidd ü sâ'î olup zikrolunan kadırgaların vakt ü zamânıyla ta'mîr ü irsâlinde dikkat ü ihtimâm eyleyesin.

29

[657]

Hem Onikidivan Kadılığı'na hem de adı geçen kazadaki kadirga tamir çalışmalarını yürütmekle görevli olanların başına nazır tayin edilen kadı'nın, tamir işlerinde çalışacak re'âyanın, beylerbeyi adamları, mirliva subaşıları ve voyvodaları tarafından suçsuz yere rencide edilmemeleri ve mirî adına para toplayan görevlilerca emirde belirtilenden daha fazla akça talebiyle sıkıntıya sokulmamaları hususunda emr-i şerif verilmesi yolundaki talebinin uygun görüldüğü.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i Avnî Efendi.

Abdülbâkî kâtib yedinden.

Onikidîvân kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm'a âdem gönderüp; "kazâ-i mezbûr işbu sene: Erba'în ve elf Rebî'u'l-âhırî'nün onuncı gününden yevmî seksen akça ve bir ay tevkîl ile sana tevcîh olunup a'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhırîn Anadolu Kâdî-askerüm olan Mevlânâ Muhammed edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehû tarafından mühürlü mektûb virilüp ve ol cânibde ta'mîri fermânım olan beş pâre kadirgaların ta'mîrine me'mûr olanların üzerine sen nâzır ta'yîn olunduğuna düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem vezâretle Kapudânım olan Mustafâ Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû tarafından dahî mektûb virildüğün" bildürüp; "zikrolunan kadirgalara hıdmet iden re'âyânun üzerlerine şer'le cürm sâbit olmadın beğlerbeği âdemleri ve mîr-livâ sübaşıları ve voyvoda ve sâyir ehl-i örf tâyifesi hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide idüp ve birez bahâne ile akçaların alup ve emr-i şerîfle hıdmete mübâşir olanlar vardukda emr-i şerîfümde ta'yîn olunandan ziyâde akça talep itmekle re'âyâ perâkende olup umûr-ı mühimmenün te'hîrına bâ'ıs olmağla vech-i meşrûh üzere re'âyâ hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide vü remîde olunmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğün ecilden, vech-i meşrûh üzere virilen mektûb mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlü'l-kadrüm ve müşârun-ileyhimâ taraflarından virilen mektûb mücebince amel idüp me'mûr olduğun nezâret hıdmetinde mücidd ü sâ'î olup ve kadirgaları vakt ü zamânıyla metânet üzere ta'mîr itdürdüp itmâm-ı hıdmet idüp zikrolunan gemilere hıdmet iden re'âyâyı beğlerbeği âdemlerine ve mîr-livâ sübaşılarına ve voyvoda ve sâyir ehl-i örf tâyifesine ve âhardan bir ferde hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide vü remîde itdürmeyüp ve hıdmet ile mübâşir olup varanlara emr-i şerîfümde ta'yîn olunandan ziyâde bir akça aldurmayup men' u def' eylesin. Men'le memnû' olmayup tekrâr vech-i meşrûh üzere rencide vü remîde iderler ise vukû'ı üzere yazup arzeyesin ki, sonradan haklarında emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

30

[658]

Rodos Kalesi neferlerinden, sonradan kadı, müderris, mülâzım ve danışmend olmaları sebebiyle ferman buyurulan hizmete gelmedikleri ve kaledeki görevleri başında bulunmadıkları bildirilenlere ulûfe verilmemesi.

Sâbıkâ () Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık Rodos sancağına mutasarrıf olan Mahmûd *dâme izzühûya* ve Rodos kâdîsına ve Rodos Kal'ası dizdârına hüküm ki:

"Rodos Kal'ası neferâtından ba'zıları sonradan kâdî vü müderris ü mülâzim ü dânişmend olmağla her üç ayda fermân olunan hıdmetde mevcûd olmaduklarından gayri kal'a muhâfazasında dahı nevbetleri vâkı' oldukda hıdmetlerinde mevcûd bulunmayup kendü hevâ vü heveslerinde olup hıdmetlerin edâ itmemekle ulûfeye müstehk değiller iken ol makûle sâyir hıdmetde olanlar ile ma'an ulûfe talebinde olup dizdâra te'addî üzre oldukları" i'lâm olunmağın, ol vechile gice vü gündüz kal'a muhâfazasında ve ta'yîn olundukları üzre hıdmetde mevcûd olanlara virilüp kendü hevâ vü hevesinde ve âhar dirlik ü hıdmetde olanlara virilmeyüp men' u def' olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı kal'a-i mezbûre neferâtından gice vü gündüz kal'a muhâfazasında ve ta'yîn olundukları üzre hıdmetde olan neferâtına ulûfeleri virilüp vech-i meşrûh üzre sonradan kâdî vü müderris ü mülâzim ü dânişmend olup âhar dirlikde ve kendü hevâ vü heveslerinde olup ta'yîn olunan hıdmetde olmayanlar ulûfe talebine geldüklerinde virdürmeyüp men' eyleyesiz. "Ulûfe, hıdmet içündür; kendü hevesinde olanlara ulûfe müstehakk olmaz." diyüp cevâb virüp bir vechile nizâ' itdürmeyesiz.

31

[653]

İstanbul'daki bir kişi tarafından Acem vilayetine götürülmek üzere Acem bazergânlarından Hacı Mehmed Bağarî'ye verilen 6000 riyal gurus mirîye ait olduğundan, adı geçen bazergânın görüldüğü yerde alıkonularak, söz konusu paranın kendisinden alınıp Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın kapıcıbaşlarından ve Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Ahmed'e teslim edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Müsveddesi hıfzolunmuşdur.

Südde-i Sa'âdetüm'den Bolı sancağına varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve mîr-livâ mütesellimine ve Altı Bölük halkınun kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına hüküm ki:

Hâliyâ Acem bâzergânlarından Hâcî Mehmed Bağarî ile () tarafından Acem vilâyetine irsâl olunan altı bin riyâl gurus mirîye âyid olmağla mezbûr bâzergân her kankı mahalde bulunursa ahzolunup zikrolunan altı bin riyâl gurus Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan düstûr-ı mûkerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i Sâni Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* kapıcıbaşlarından olup Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Ahmed *dâme mecdühûya* teslim olup anun gibi mezbûr bâzergân meblağ-ı mezbûrı virmekde te'allül iderse mezbûr bâzergân mûmâ-ileyh Ahmed *zîde mecdühû*[ya] koşilup ma'an Âsitâne-i [Sa'âdetüm'e] gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr bâzergân her kankınızın taht-ı hükûmetinizde bulunursa () tarafından vilâyet-i Acem'e mezkûr

bâzergân ile irsâl olunan altı bin aded riyâl gurus mîrîye âyid olmağla mezkûr bâzergândan alınup sûret-i sicilleriyle mûmâ-ileyh Ahmed *zîde mecdühûya* teslîm idüp anun gibi meblağ-ı mezbûr mezkûr bâzergân virmekde te'allül iderse kat'an inâd itdürmeyüp mezkûr bâzergânı mûmâ-ileyh Ahmed *zîde mecdühûya* koşup ol gurus ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesiz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır; avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ve mezbûr bâzergâna ve gurusu bir vechile zarar irişdirmekden her biriniz ihtirâz eylesiz.

32

Vezîr-i Sânî Recep Paşa'nın ağalarından Ahmet ve üç adamı için yazılan menzîl emrinin kaydı.

[654]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Vezîr-i Sânî Receb Paşa hazretlerinin ağalarından Ahmed Ağa'ya ve üç nefer âdemlerine.

33

Dergâh-ı Muallâ Yeniçeri odabaşlarından Hacı Hasan'a olan borcunu uzun süredir ödemeyen Midilli'nin Kalonya kazası sakinlerinden Müteferrika Mehmed'in bulunarak, borcunun kendisinden veya firar ettiği takdirde malından tahsil edilmesi.

[655]

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Midillü ve Kalonya ve Molova kâdîlarına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm Yeniçeri odabaşlarından Hâcî Hasan nâm yeniçeri Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "cezîre-i Midillü'de Kalonya kazâsında sâkin Müteferrika Mehmed nâm kimesnede karz-ı hasen huccet-i şer'ıyye mücebince iki bin altı yüz seksen sekiz aded gurus hakkı olup üç yıldan ziyâde olup âdemi varup taleb eyledükde virmeyüp firâr idüp elinde olan huccet-i şer'ıyye mücebince bu def'a bir mübâşir ta'yîn ve şer'le müteveccih olan hakkı vekîli olan () nâm kimesneye alıvirilüp eger bu def'a dahı hakkın virmeyüp firâr iderse oğlu Alî'ye ve akribâsına ve şer'le buldurması lâzım gelen âdemlerine buldurılup anların ma'rifetleriyle emlâk ü erzâkı şer'le fûrûht olunup hakkı tahsîl olunmak ve eger elegirüp yine hakkın virmekde te'allül iderse ta'yîn olunan mübâşir ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" için emr-i şerîfüm recâ itmeğîn, muktezâ-yı şer'-ı şerîf üzere ahvâlleri görölüp elinde olan huccet-i şer'ıyyesi mücebince ihkâk-ı hakk olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı mezkûr Müteferrika Mehmed'i mübâşir-i mezbûr ma'rifetiyle şer'-ı şerîfe ihzâr idüp anun gibi yine firâr iderse şer'le buldurması lâzım olan mezbûr oğluna ve sâyir âdemlerine buldurup getürdüp bunun mezbûr vekîli ile berâber idüp bir def'a şer'le görilmeyen husûs-ı mezbûr hakk üzere göresiz; arzolunduğı üzere ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakkın elinde olan huccet-i şer'ıyye mücebince kendüsinden ve anun gibi yine firâr iderse mezbûr oğlunun ve akribâsının ma'rifetiyle emlâk ü erzâkıdan tahsîl

itdürüp mezbûr vekîline bî-kusûr hükmidüp alıviresiz. Şöyle ki; mezbûr Müteferrika Mehmed firâr itmeyüp bu def‘a dahı hakkın virmez ise mübâşir-i mezbûra koşup ma‘an Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e ihzâr eylesiz ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzre görilüp icrâ-yı hakk oluna.

34

[651]

Daha önce mezraa iken müteveffa Mustafa Paşa tarafından kasaba haline getirilen Ruda yakınlarındaki Lim nehri üzerinde adı geçen paşa tarafından inşa ettirilen büyük köprüünün bakım ve tamir hizmetlerini yerine getirmeleri karşılığında vergi ve acemi oğlanı alınmaktan, beylerbeyi, sancakbeyi, voyvoda, subaşı vs.nin üzerlerine devre çıkmalarından kanunen muaf olan adı geçen kasaba ve çevredeki bazı köylerin ahalisine, Hersek sancağına mutasarrıf olanların ve adamlarının devre çıkmak, akçalarını almak ve bazı vergiler yüklemek suretiyle eziyet etmelerinin önlenmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Telhîscî Osmân Ağa yediyle olmuştur.

Bosna beğlerbeğisine ve Çanča ve Prebol kâdîlarına hüküm ki:

Kasaba-i Ruda ahâlîsi Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl gönderüp; "Bundan akdem kasaba-i mezbûre mezra‘a iken müteveffa Mustafâ Paşa'ya temlik olunup mûmâ-ileyh dahı mahall-i mezbûreyi kasaba idüp içinde câmi‘-ı şerîf binâ ve ba‘zı hayrât ihdâs idüp ve kurbinde cârî olan nehr-i Lim üzerinde bir cisr-i azîm binâ idüp cisr-i mezbûrun ta‘mîr ü termîmi içün kasaba-i mezbûre ahâlîsi ve kasaba-i mezbûreye muttasıl Dvistica nâhiyesinde vâkı‘ İzlanar ve Zagradya ve Bresnovistne nâm karyeler ve Prebol kazâsına tâbî Boblana(?) nâhiyesinde vâkı‘ Severin nâm karyeler ahâlîsi ta‘yîn olunup hıdmetleri mukâbelesinde tekâlifden ve acem-oğlanı alınmaktan ve beğlerbeğiler ve sancakbeğleri ve voyvodalar ve sübaşılar ve ehl-i örf tâyifesi evlerine konup müft ü meccânen yim ü yiyeceklerin almakdan men‘ u def‘ olunup defter-i hâkânîde dahı mukayyed iken hâliyâ Hersek sancağına mutasarrıf olanlar kendüler devre çıkduklarında ve âdemleri evlerine konup müft ü meccânen yim ü yiyeceklerin ve koyun u kuzı vü tavukların yidürüp ve akçaların alup ve ba‘zı tekâlif ile rencîde vü remîde olundukların" bildürüp men‘ u def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itdükleri ecilden, hılâf-ı* şer‘ u kânûn rencîde vü remîde olunmamaları bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda vârid olan emr-i şerîfüm mücebince amel idüp dahı mezbûrları ellerinde olan evâmir-i şerîfe[ye] muhâlif sancakbeğlerine ve âdemlerine ve sâyir ehl-i örf tâyifesine rencîde vü remîde itdürmeyüp ve evlerine kondurmayup ve müft ü meccânen yim ü yiyeceklerin ve akçaların aldurmayup men‘ u def‘ idüp hılâf-ı şer‘ u kânûn bir vechile rencîde vü remîde itdürmeyesiz. Eyyâm-ı adâlet-encâmumda hılâf-ı şer‘ u kânûn rencîde vü remîde olunduklarına rızâ-yı şerîfüm yokdur. Ana göre mukayyed olup mukaddemâ ellerine virilen evâmir-i şerîfe ve işbu emr-i şerîfüm mücebince amel idüp hılâf-ı şer‘-ı şerîf rencîde vü remîde olunmaktan ihtirâz eylesiz.

35

[652]

Ferman üzerine geldiği İstanbul'da iki gemisinden birisi barut patlaması sonucu yanarak batan Kara Hâce isimli kaptanın, batan gemide malları zayi olan tüccarlara, tazminat talebiyle rencide ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mısır'a varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve iskele emînlerine hüküm ki:

"Kara Hâce demekle ma'rûf olan kapudân, İstanbul'a fermân-ı şerîfüm üzre geldükde bi-emri'llâhi te'âlâ seffinesinün birin barut yakup garkolmağla içinde emti'ası olan tüccâr tâyifesi hîleye sâlik olup; "Biz kendü emti'amuzu; "Garkolmayan seffineye tahmîl eyle." demiş idük. Sen kendü re'yünle, garkolan seffinene tahmîl itmişsin." diyü garkolan emti'aların mezbûrdan taleb idüp ta'cîz* ü tazyîk eyledükleri" i'lâm olunmağın, men' u def' olunup min-ba'd ol vechile tüccâr tâyifesine ve gayriye hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide olunmaması bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr Kara Hâce'nün gemisi bi-irâdeti'llâhi te'âlâ ihrâk olup kendünün dahı nice emvâl ü erzâkı gark u telef olmağla tüccâr tâyifesine vech-i meşrûh üzre hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide vü remîde itdûrmeyüp men' u def' eyleyesiz.

36

[645]

Kendisine Mısır eyaleti tevcih olunan Vezîr Musa Paşa'nın, Kara Hâce Kaptan'ın gemisiyle Mısır'a götürülen eşyalarından uğradığı iskelelerde harç alınmaması.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuştur.

Sâbıkâ Rûmili Kâdî-askeri olup hâliyâ ber-vech-i arpalık Gelibolı kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Hüseyin *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehûya* ve Boğazhısâr kâdîsına ve iskele emînlerine ve kılâ' dizdârlarına hüküm ki:

Hâliyâ Mısır eyâleti inâyet olunan düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Mûsâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ [iclâlehû]* âdemleri ve sâyir esbâb u erzâkı, kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Kara Hâce *zîde kadruhûnun* seffinesi ile Mısır'a gönderilmekle zikrolunan iskelelerde seffine içinde olan eşyâdan küllî vü cüz'î her ne ise sâyir tüccâr gemileri gibi harc alınmayup bir vechile rencide olunmamaları bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp dahı mûmâ-ileyh *zîde kadruhûnun* gemisi zikrolunan iskelelere dâhıl oldukda sâyir tüccâr gemileri gibi içinde olan eşyâdan küllî vü cüz'î harc alınmayup bir vechile rencide vü remîde itdûrmeyüp men' u def' eyleyüp emîn ü sâlim müşârun-ileyhe irsâl ü îsâl itdüresiz. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden be-gâyet ihtirâz eyleyesiz.

37

[646]

Ticaret için Osmanlı ülkesine gelmiş olan Leh tacirlerinin veya Lehistan'a yerleşmiş olan Ermeni ve Rum tacirlerin, gümrüklerini ödediklerinden sonra, ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak, haraç vs. vergi talebiyle rencide edilmemesi.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Ba'de'r-resîd naklolunmuşdur.

Sâbıkâ () Kâdî-askeri olup ber-vech-i arpalık Filibe kazâsına mutasarrıf olan () ve İstanbul ve Üsküdar ve Galata ve Edirne ve sâyir mollâlara ve Anadolu ve Rûmilinde ve Akdeniz ve Karadeniz yalılarında olan kâdîlara hüküm ki:

Bundan vilâyet-i Leyh'den gelen tüccâr arz-ı hâl sunup; "mezbûrlar Leyh vilâyetinden gelüp Memâlik-i Mahrûse'ye ticâret idüp ve; "Bu makûle tüccâra âhardan dahlolunmaya." diyü ellerine sûret-i ahid-nâme-i hümayûn virilmişken hılâf-ı şer' u kânûn âhardan dahlolunmağla" emr-i şerîf recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre zikrolunan tüccâr tâyifesi her kankınızın taht-ı hükûmetine dâhil olurlar ise mu'tâd-ı kadîm üzre gümrüklerin edâ eyledüklerinden sonra min-ba'd bunları bir ferde dahl ü rencide itdürmeyüp ve Leyh vilâyetine varup tavattun eylemiş ba'zı Ermenî vü Urum tâyifesinden olup yine bunlar ile ma'an ticâret idenlerden; "Bunlar Ermenî vü Urumdur." diyü harâc ve sâyir tekâlîf ile rencide iderlerimiş; min-ba'd bu makûlelerden dahı eger harâc, eger sâyir nesne tekâlîf ile ellerinde olan ahid-nâme-i hümayûna mugâyir bir ferde dahl ü rencide itdürmeyesiz. Tüccâr tâyifesine bir vechile dahl ü te'addî olunduğına kat'â rızâ-yı hümayûnum yokdur. Ana göre her biriniz mukayyed olup her kankınızın taht-ı hükûmetine varurlar ise himâyet ü sıyânet üzre olup mezbûrları hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i ahid-nâme-i hümayûn kimesneye dahl ü rencide itdürmeyüp men' u def' eyleyesiz. Ahid-nâme-i hümayûnuma ve emr-i celîlü'l-kadrüme muhâlif vaz' idenleri ism ü resmleri ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzeyelesiz ki, haklarında sonra emrüm ne vechile sâdır olursa mûcebiyle amel oluna; şöyle bilesiz.

38

[647]

Veziriâzam Hüsrev Paşa'nın İlbasan sancağındaki Noğaki(?) haslarının mahsulü daha önce Venediklilere verilirken, Akdeniz yalılarında küffara tereke verilmemesi hususunda emir çıkarılması üzerine söz konusu mahsulün para etmediği; bu sebeple mahsulün, adı geçen hassın çevresindeki Bar, Ülgün ve Nova ahalisine verdirilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Draç ve Ülgün ve Bar kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Draç kâdîsının, mektûb gönderüp; "düstûr-ı ekrem â.h. Vezîr-i A'zamum Husrev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* İlbasan sancağında vâkı' Noğaki(?) hâslarının cümle mahsulü bu âna değin emr-i şerîfümle Venedik keferesine virilürken hâlâ Akdeniz yalılarında kefare tâyifesine min-ba'd tereke virilmemek fermânı olmağla müşârun-ileyhün cümle hâslarının haylî hubûbatı olup ve etrâfında nevâhî vü kurâ halkı

ekiciler olup tereke almamağla müşârun-ileyhün mahsûli akça itmeyüp" havâss-ı merkûme kurbinde vâkı‘ Bar ve Ülgün ve Nova ahâlîsi terekesin virdürmek fermânım olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, emrüm üzre zikrolunan havâsdan hâsıl olan mahsûli voyvodası ma‘rifetiyle ahâlî-i mezbûra virdürmekde ihtimâm idüp gadr u noksân itdürilmekten ihtirâz eylesin.

39 *İstanbul-Budun güzergâhında kullanılmak üzere Hasan Çavuş ve*
[648] *iki adamına verilen menzîl emrinin kaydı.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
İbrâhîm Ağâ.

Menzil: Budun'a varup gelince, Hasan Çavuş'a ve iki nefer âdemlerine.

40 *İstanbul-Solkol güzergâhında kullanılmak üzere iki kapıcı ve bir*
[649] *adamına verilen menzîl emrinin kaydı.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Cânib-i defterdâr paşa.

Menzil: Sol-kol'a varup gelince, () iki kapıcıları ve bir nefer âdemlerine.

41 *İstanbul-Bosna güzergâhında kullanılmak üzere Rıdvân ve*
[650] *Hüseyin isimli kapıcılara verilen menzîl emrinin kaydı.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Bosna'ya varup gelince, Rıdvân ve Hüseyin kapıcılara yazılmışdır.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 21 Ra., sene: [10]40

42 *Ebnâ-i sipahiyandan Filibe'de vefat eden Derviş Çavuş Çelebisi*
[643] *lakaplı Mustafa'nın muhallelfatından, kızı Ayşe'ye ait hissenin,*
vekil tayin etmiş olduğu silahdarlardan Mehmed adlı bölük çavuşu
vasıtasıyla kendisine teslim edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hazret-i Osmân Efendi.

Filibe kâdîsına ve Filibe'de vâkı‘ Altı Bölük Kethudâyiri olan [()] zîde kadruhû[ya] hüküm ki:

Âyişe nâm hâtûn Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem ebnâ-i sipâhiyândan kasaba-i mezbûrede sâkin Dervîş Çavuş Çelebîsi dimekle ma'rûf babası Mustafâ fevtolup verâseti buna ve zevcesi Fâtîma nâm hâtûna münhasıra olmağla müteveffâ-yı mezbûrdan şer'le kendüye intikâl iden hissa-i şâyi'asınun ahz ü kabzı için zümre-i silahdârândan olup hâliyâ Bölük Çavuşı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed *zîde kadruhûy*ı vekîl nasb u ta'yîn eyledüğün ve bu bâbda Südde-i Sa'âdetüm'de Mândeler Ağası olan iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virildüğün" bildürüp mücebince şer'le görölüp hakkı alıvirilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince amel idüp dahı müteveffâ-yı mezbûrun muhallefâtın kabzidenleri meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve vekîli mezbûr Mehmed ile berâber idüp husûs-ı mezbûr bir def'a şer'le görölüp faslolmuş değil ise tamâm hakk u adl üzre göresiz; ba'de's-sübût müteveffâ-yı mezbûrdan şer'le kendüye intikâl iden hissa-i şâyi'ası her ne ise muhallefâtın kabzidenlerden hükmidüp vekîli mezbûr Mehmed'e alıvirüp bir vechile te'allül ü inâd ü muhâlefet itdirmeyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

43

[644]

Keçiборlu kazasına bağı Giresin köyü ahalisi, Mirliya Mütesellimi Mehmed ve adamlarının köylerine gelip karşılıksız olarak yem ve yiyeceklerini aldıkları, kendilerini bağlayıp ailelerine hizmet ettirdikleri ve paralarını alıp eziyet çektirdikleri yolunda şikâyetle bulunduklarından, adı geçen mütesellimin kendisinden davacı olanlarla bir araya getirilip davalarının görülmesi; şayet aleyhindeki iddiaların doğruluğu sabit olursa haksız yere aldığı akçaların sahiplerine iade edilmesi ve kendisinin mütesellimlikten alınarak yerine dürüst birinin tayin edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Kiçiборlu ve Ağrasın kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Kiçiборlu kâdîsısın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kiçiборlu kazâsına tâbi' Giresin nâm karyeden eşrâfdan olan Seyyid İslâm ve Seyyid Ibâdullâh ve Seyyid Yûsuf ve Seyyid Kalender ve Seyyid Ahmed ve Seyyid Alî ve Seyyid Sâfî ve gayrileri meclis-i şer'a gelüp; "Hâlâ Mîr-livâ Mü[te]sellimi olan Mehmed bunların evleri üzerine konup müft ü meccânen yim ü yimeklekin ekleyledüklerinden gayri kendülerin kayd [ü] bend idüp ve ehl [ü] ıyâllerin hıdmet itdürdüklerinden mâ'adâ hılâf-ı şer'-ı şerîf yüz seksen gurusların alup ziyâde [zulm] ü hayf idüp mezbûrun zulm ü te'addîsi def' olunmaz ise cümlesi perâkende olmaları mukarrerdür." diyü men'u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzyledüğün ecilden, mezbûrun ahvâli muktezâ-yı şer' üzre görölüp zulm ü te'addîsi vâkı' ise sen ki Ağrasın kâdîsısın, mezbûrı ref' idüp yerine bir mu'temedün-aleyh kimesneyi mütesellim nasbeylemen emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı ol cânibde olan kethudâyiri mübâşeretiyle mezbûrı meclis-i şer‘a ihzâr idüp ve ta‘yîn-i mâdde iden hasımları muvâcehelerinde hakk üzre göresin; mezbûrun vech-i meşrûh üzre zulm ü te‘addîsî vâkı‘ ise fukarâdan hılâf-ı şer‘ alınan akçaların ba‘de's-sübût hükmidüp bî-kusûr ashâbına alıvirdükden sonra sen ki Ağrasın kâdîsısın, mezbûrı mütesellimlikden ref‘ idüp yirine bir mu‘temed kimesne[yi] mütesellim nasbidüp re‘âyâyı hımâyet ü sıyânet idüp hılâf-ı şer‘-ı şerîf kimesneye rencîde itdürmeyüp men‘ u def‘ idüp emr-i şerîfüme muhâlif vaz‘ idenleri yazup arzyleyesin.

44

[640]

Tersane-i Âmire Kethüdâsı Piyale'nin bir miktar para ve eşyasını çalarak Edirne'ye kaçan kölesini yanında barındırıp iade etmemekte direnen Osman ile kefilî Muslî ve kaçak kölenin, davanın halli için Âsitâne'ye gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Tersâne-i Âmirem Kethudâsı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Piyâle zîde mecdühû Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mûmâ-ileyhün () nâm abd-i memlûki ba‘zı akça vü esbâbın alup firâr idüp varup mahmiyye-i mezbûrede Osmân nâm kimesnenün yanında olduğın haber almağla () nâm kimesneyi kendü tarafından gönderüp; "Mezbûr kulı alup gönderesin." diyü varan kimesneye virmeyüp; "Âzâdludur." diyü mezbûr Osmân zûr şâhid ikâmet itdürmekle Muslî nâm Kıbtî kefil olup anda icrâ-yı hakk olmamağla mezbûr Osmân ve Muslî ve kulı olan Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e ihzâr olunmaları" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları mübâşir-i mezbûr ile Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e ihzâr eyleyesiz ki, gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görölüp icrâ-yı hakk oluna.

45

[641]

İskenderiye Sancakbeyi müteveffa Yusuf adına, Kapıkethüdâsı Murat tarafından alınan borçları ödemekten kaçınan sancakbeyinin oğlu Mehmed'in zimmetinde bulunan borcun tahsil edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Resîd oldukdan sonra naklolunmuşdur.

Murâd Ağa, Kapucıbaşı.

İskenderiyye ve Zadrîma kâdîlarına hüküm ki:

Südde-i Sa‘âdetüm kapucıbaşılardan olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Murâd dâme mecdühû Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem İskenderiyye Sancağbeği iken fevtolan Yûsuf'un hâl-i hayâtında iken bu kapukethudâsı olmağla ba‘zı mühimmât u masârîfî için bu ba‘zı kimesnelerden kefil olup mîr-i mûmâ-ileyhe iki bin dört yüz adet gurus karz alıvırüp zimmetinde iken mîr-i mûmâ-ileyh fevtolmağla muhallefâtı oğlu

Mehmed'e intikâl idüp birkaç def'a taleb olundukda, virmekde te'allül eyledügin" bildürüp merkûm Mehmed'ün zimmetinde olan ol mikdâr gurusı alıvırılup anun gibi virmekde te'allül iderse mezbûr Mehmed Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mûmâ-ileyh Murâd *dâme mecdühûnun* mezkûr Mehmed'ün zimmetinde olan ol mikdâr gurusı bi't-tamâm tarafından ırsâl olunan () kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () *zîde kadruhûya* bî-kusûr alıvırüp anun gibi mezbûr Mehmed bu def'a dahı hakkın virmekde te'allül iderse mezbûr Mehmed'i mübâşir-i mezbûr ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görölüp icrâ-yı hakk oluna.

46 *Amcası Kurt Subaşı'nın vefatı sebebiyle muhallefatının kendisine*
[642] *teslim edilmesini arzeden Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden*
Ahmed'in talebinin araştırılarak doğru ise gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Sâbıkâ Anadolu Kâdî-askeri olup ber-vech-i arpalık İznikmid kazâsına mutasarrıf olan Seyyid Şeyhî'ye hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden Ahmed Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bunun ammisi Kurd Sübaşı fevtolup muhallefâtı buna intikâl eyleyüp şer'le görölüp hakkı alıvırılmek" bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledügi ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ihzâr-ı husamâ kılup bir def'a şer'le görölüp faslolmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; arzolunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup şer'le müteveccih olan hakkı her ne ise bi't-tamâm hükmidüp bî-kusûr alıvırüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye te'allül ü inâd itdürmeysin.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 22 R., sene: 1040

47 *Ticaret için gittiği Bükreş'te ölen ve vârisi bulunmayan Hüseyin ile*
[639] *yine orada öldürülen Yeniçeri Mustafa'nın muhallefatına el koyup*
göndermeyen Yeniçeri Serdarı Mehmed'in, sökonusu muhallefatı
görevli olarak o tarafa gönderilen gedikliye teslim etmesi ve gedikli
ile birlikte Âsitâne-i Saâdet'e gelmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bi'l-fi'l vilâyet-i Eflak'da kasaba-i Bükreş'de Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri üzerlerine Serdâr olan Mehmed *zîde kadruhûya* hüküm ki:

Hâliyâ; "Yeniçeri zümresinden vilâyet-i Bükreş'e ticâret tarîkıyla giden Hüseyin nâm yeniçeri vefât idüp vâris-i ma'rûfı olmamağla kendün mutasarrıf olduğun üzre yigirmi iki

bin iki yüz altmış sekiz akçasın kabzidüp muhallefâtın fûrûht idüp ve andan mâ'adâ yigirmi sekiz denk abâ ki, beher dengi yüzer abâ olur; beher abâ ikişer yüz yigirmişer akçadan beş bin altı yüz gurusı ider ve anlardan mâ'adâ bir kîse gurusı ve bir kîse babka* ve iki kîse hurde akça ve bir sandûk penezin kabzidüp ve Bükreş'de maktûl olan Mustafâ nâm yeniçerinin dahı muhallefâtın kabzidüp dört bin iki yüz on dört akçasın alduğundan mâ'adâ otuz bin akçasın dahı kabzidüp bu cânibe göndermeyüp zikrolunan beytül-mâli tahsîl ve bu cânibe getürmek için Ocağ'un emekdâr gedüklülerinden kıdvetül-emâsil ve'l-akrân () *zîde kadruhû* ta'yîn olunup irsâl olunmağın, bu bâbda onat basîret üzre olup gönderilen müfredât defteri mücebince alduğun gurusları ve akçaları varan gedüklüye bî-kusûr teslîm idüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleriyle nukûdı, mûmâ-ileyh ile ber-vech-i müsâra'at Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Şöyle ki; ihmâl idersen bu cânibde dirliğin kat' olunmak ile halâs olmazsun; ol cânibde hakkundan gelinmek mukarrerdür ve bi'l-cümle mezkûr gedüklü ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelesin. Sâyir zamâna kıyâs eylemeyesin. Şöyle ki; bu bâbda ihmâl idersen tekrâr yeniçeri çavuşı gönderilüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getürdilmen mukarrerdür. Ana göre basîret [ü] intibâh üzre olasın." diyü iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mufassal ü meşrûh mektûb mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesin ve bi'l-cümle vech-i meşrûh üzre alup kabzeyledüğün her ne ise bi't-tamâm mezkûr gedüklüye bi't-tamâm teslîm idüp ve ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelesin. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesin.

* Bu kelime metinde; "babka" veya "batka" diye okunabilecek şekilde noktalanmıştır.

48 *Eski Veziriâzam müteveffa Mehmed Paşa'nın adamlarından Sipahi*
[637] *Mustafa'nın saflığından istifade ederek dirliğini ele geçirmiş olan*
Manisa'nın Davutlu kasabasında sakin ve şakâvetle meşhur Divâne
Hacı lakaplı Mustafa hakkında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Vezîr İlyâs Paşa'ya ve Mağnisa monlâsına hüküm ki:

Emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm sâbıkâ Cezâyir Beğlerbeğisi olan İbrâhîm *dâme ikbâlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "sâbıkâ Vezîr-i A'zam olan müteveffa Mehmed Paşa'nun âdemlerinden olup ebnâ-i sipâhiyândan olan Mustafâ nâm kimesne fakîru'l-hâl olup ve aklında dahı bir mikdâr hıffeti olmağla Mağnisa kazâsına tâbi' Dâvûdlu nâm kasabada sâkin olup dâ'imâ şirret ü şakâ ve fitne vü fesâd ile meşhûr olan Dîvâne Hacı dimekle ma'rûf kimesnenün ismi mücerred Mustafâ olmağla; "Mezbûr Mustafâ benüm." diyü hılâf inhâ ile dirliğin tasarruf idüp re'âyâ vü berâyâyâ zulm ü te'addî vü rencîdeden hâlî olmaduğın" bildürüp şer'le görölüp hakkında lâzım* gelen icrâ olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâsına arzitmeğın ve bu bâbda Mândeler Ağası olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebince şer'le görölmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince mezbûr Dîvâne Hacî dimekle ma'rûf Mustafâ nâm şakîyî meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımlarıyla berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; ba'de's-sübût zimmetinde zuhûr iden hukûk-ı nâsı ashâbına bi't-tamâm hükmidüp alıvirdükden sonra sâyir eşkıyâya mûcib-i ibret için şer'le hakkında lâzım* geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

49

[638]

Bursa'daki Yeşil İmaret Evkâfı Mütevelliliği'nden azledilen Hasan'ın hesaplarını görüp, zimmetinde bulunan vakıf malını tamamen tahsil ederek borcu kalmadığına dair kendisine temessük ve hüccet vermiş olan sonraki Müteveli Mustafa'nın, söz konusu temessük ve hücceti inkâr ederek yeniden para talep ettiği bildirildiğinden, davalarının Divân-ı Hümayun'da görüleceği; bu sebeple kendisinin Âsitâne'ye havale edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Ba'de'r-resîd.

Tâbi'-ı Enderûn-ı hazret-i kâyim-makâm.

Burusa kâdîsına hüküm ki:

Hasan nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem kazâ-i mezbûrda vâkı' Yeşil Imâret Evkâfı mütevellîsi olup ba'dehû tevliyetden azlolundukda, yirine mütevellî olan Mustafâ nâm kimesne muvâcehesinde zamân-ı tevliyetinde îrâd ü masrafı her ne ise müfredât defterleri mûcebince muhâsebesin görüp zimmetinde olan on sekiz bin akça mâl-i vakfı bi't-tamâm mütevellî-i mezbûra edâ vü teslîm eyleyüp zimmetinde bir akça mâl-i vakf kalmadığına mütevellî-i mezbûrdan elinde memhûr temessüğü ve huccet-i şer'ıyyesi var iken mezbûr tevliyetden azlolmağın hâliyâ mezbûr Mustafâ şirrete sülûk idüp meblağ-ı mezbûr için; "Almadum." diyü virdüğü temessüğü ve huccet-i şer'ıyyeyi inkâr ve meblağ-ı mezbûr bundan da'vâ vü talep ve ziyâde zulm ü te'addî eyledüğün" bildürüp [şâhidleri] İstanbul'da olmağla husûs-ı mezbûr dahı Dîvân-ı Hümayûnum'da görilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzolunduğı gibi olup bu, tevliyetden azlolunup mezbûr Mustafâ mütevellî oldukda bu, zamân-ı tevliyetinde îrâd ü masrafı her ne ise muhâsebesin görüp ve zimmetinde olan meblağ-ı mezbûr mezkûra bi't-tamâm edâ vü teslîm eyleyüp zimmetinde bir akça mâl-i vakf kalmadığına mütevellî-i mezbûr Mustafâ mühürlü temessük ve huccet-i şer'ıyye virilmişken mezbûr dahı tevliyetden azlolmağla hâliyâ şirrete sülûk idüp meblağ-ı mezbûrı tekrâr da'vâ vü talep eyledüğü vâkı' ise bunun şâhidleri İstanbul'da olmağla mezbûr Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrunda şer'le görölüp faslolunalar.

50

[636]

Muğla kasabası Menteşe, Hamid ve Teke sancaklarının ortasında, nisbeten sancakbeylerinin kontrollerinin zayıf olduğu bir bölgede bulunduğu için, buralarda daima kadı, müderris ve vilayet âyanından kişilerin öldürülüp mallarının yağmalandığı, halka zulmedildiği vb. eşkıyalık faaliyetlerinin meydana geldiği, bu sebeple buraları koruyup eşkıya gruplarını ele geçirerek haklarından gelecek birinin görevlendirilmesi gerektiğinden bahisle sabık Erciş Sancakbeyi olup hâlen o bölgede sakin olan Ahmet Bey'in bu iş için uygun olduğu bildirildiğinden, kendisinin bu göreve tayin edildiği; onun da bu görevi hakkıyla yerine getirip eşkıyanın hakkından gelmesi.

Bâ-hatt-ı Ahmed Efendi.

Sâbıkâ Erciş Sancağıbeği olan Ahmed dâme izzühûya ve Meğri ve Döğer kâdîlarına hüküm ki:

Meğri nâyibi ile Döğer nâyibi Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Meğri ve Döğer ve Pınaz ve Üzümlü ve Eşen ve Ağırtas kazaları Menteşe sancağıbeği oturduğu yirler olup Muğla kasabası dört günlük mesâfe olup Hamîd ve Teke sancaklarının mâbeyninde vâkı' olmağla dâyimâ ehl-i fesâd zuhûr idüp Menteşe sancağıbeği veyâhûd kethudâsı üzerlerine vardukda firâr idüp ba'dehû yirlerine gelüp üç sancağın mâbeyninde bir mahall olmağla haklarından gelinmek mümkün olmayup fesâdları günden güne izdiyâd bulmağın müderrisinden ve kuzâtdan ve a'yân-ı vilâyetden nice kimesneleri katl ve emvâl ü erzâkın gâret idüp zikrolunan mahallerde bölük-bölük otuzar-kırkar nefer eşkıyâ tahassun idüp re'âyâ vü berâyâ zulm ü te'addîlerinden perîşân u perâkende olup ol sebebden emr-i şerîfümle vâkı' olan umûr-ı mühimme görilmeyüp mâdâm ki, bir müstekîm kimesne ol mahalleri hıfz u hırâset* idüp mezkûrûn eşkıyâyı elegetürüp haklarından gelmeyince re'âyâ vü berâyâ terk-i diyâr u celâ-yı vatan itmeleri mukarrer olup ve sen ümerânun ihtiyârı ve a'yân-ı vilâyet ef'âl ü akvâlünden rızâ vü şükran üzere olduklarından mâ'adâ ol diyârlarda sâkin ve eşkıyâ-i mezbûrûnı elegetürmekde vukûfun olup zikrolunan mahalleri hıfz u hırâset* eylemen bâbında a'yân-ı vilâyet recâ eyledüklerin" arzeyledükleri ecilden, zikrolunan mahalleri sen hıfz u hırâset eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdir olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdir olan emrüm üzere amel idüp dahı ol mahalleri gereği gibi hıfz u hırâset idüp mürûr u ubûr iden eşkıyâyı bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım gelenlere buldurup bir def'a şer'le faslolmayan husûsların ta'yîn-i mâdde iden hasımları muvâcehelerinde teftîş idüp göresin; fukarânun hakların ba'de's-sübût ashâblarına hükmidüp alıvirdükden sonra üzerine fesâd sâbit olan eşkıyâ vü ehl-i fesâdun şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin ki, sâyir eşkıyâ vü harâm-zâdeye mûcib-i ibret ü bâ'ıs-i nasîhat vâkı' ola ve min-ba'd ehl-i fesâda hımâyet eylemeyüp gereği gibi hıfz u hırâsetde mücidd ü sâ'î olup bâb-ı muhafazada dakîka fevteylemeyesin. Ammâ;

bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara te'addî vü tecâvüzden ve il üzerine devre çıkmaktan ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhırâf eylemeyesin.

51

[633]

Acem diyârından mal getirip İstanbul'da gümrüğünü ödeyerek Venedik'e götüren ve başka mallarla takas ettikten sonra dönüşte yüklerini çözmeden Edirne'de konaklayan tüccarları, Edirne gümrük emininin gümrük vergisi talep etmek suretiyle sıkıntıya sokmaması. (Ayrıca bkz. hkm. 311)

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

An-yedi gümrük emîni.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Acem diyârından gelen tüccâr tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mezbûr[lar] Acem diyârından ba'zı metâ' getirüp mahrûse-i İstanbul'da gümrüğün edâ eyledüklerinden sonra zikrolunan metâ'ları Venedik'e götürüp akmişe vü çuka ve gayri metâ'a tebdîl idüp Venedik'den İstanbul'a getirür iken kârbân ile Edirne'ye uğraduklarında yüklerin çözmeyüp ve bey' u şîrâ itmeyüp ancak bir-iki gün dinlenmek için konanlardan kadîmî bu âna gelince gümrük alınmak mu'tâd değil iken hâlâ kadîmden olıgelene muhâlif Venedik'den gelüp bir-iki gün oturak iden tüccâr tâyifesinden mahrûse-i Edirne'nün gümrük emîni bunlardan gümrük talep idüp tüccâr tâyifesi[n]i rencîde vü ta'cîz eyledüğün" bildürüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, kadîmden olıgeldüğü üzere amel olunup tüccâr tâyifesini rencîde itdürilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve kadîmden olıgeldüğü üzere amel idüp dahı ol makûle Acem'den İstanbul'a gelüp mukaddemâ gümrüklerin edâ idüp İstanbul'da olan gümrük emîni izni ile Venedik'e varup metâ'ların çuka ve sâyir metâ'a tebdîl idüp mahrûse-i İstanbul'a gelür iken dinlenmek için bir-iki gün mahrûse-i Edirne'de oturup lâkin yüklerin çözmeyüp bey' u şîrâ itmeyen tüccâr tâyifesinden kadîmden olıgelene muhâlif Edirne'de gümrük talep eyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp min-ba'd emrûme ve kadîmden olıgelene muhâlif vech-i meşrûh üzere olan tüccâr tâyifesini rencîde vü ta'cîz itdürmeyüp kadîmîsiyle amel eyleyesin. Şer'-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin. Şöyle ki; Edirne'de olan gümrük emîni bunlardan gümrük talep idüp rencîde itmek ister ise men' u def' idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eyleyesin ki, cevâbı virile.

52

[634]

İskatos kazasında sakın bir zimmînin evini basarak hizmetçisini yaralayan ve sırtını güçlü kimselere dayadığı için mahallinde mahkeme edilemeyen Kuloğlu adlı şahsın, davası Divân-ı Hümayun'da görülmek üzere İstanbul'a gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

İskatos kâdîsına ve yeniçeri serdârına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden () nâm zimmî Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "bundan akdem mezbûr zimmî anda mevcûd değil iken Kul-oğlı nâm kimesne gice ile bunun evin basup hıdmetkârın urup mecrûh idüp mezbûr ahzolunup şer'-ı şerîfe da'vet olundukda eyledüğü fesâdı sicill ü huccet olunmuş iken ba'zı kimesnelere istinâd itmekle ol cânibde icrâ-yı hak mümkün olmayup ve bu bâbda Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan iftihârul'emâcid ve'l-ekârim* Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virildüğü" bildürüp mezbûr Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı ağaları tarafından virilen mektûb mücebince mezbûr serdâr-ı merkûm ma'rifetiyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna ve kazıyyede medhali olmayanları dahlitdurmeyüp mütemerridi sekidüp muhtâc-ı arz olanları yazup arzeylesin.

* Metinde; "emâcid" şeklinde yazılmıştır.

53

[635]

Sabık Bosna Beylerbeyi Hızır Paşa'yı, arpalık olarak İskenderiye sancağına mutasarrıf iken öldürdükleri ve evini yağmaladıkları, ayrıca kendilerini dava etmeye hazırlanan çocuklarını da öldürmek niyetinde oldukları iddia edilen Prizrin eski Alaybeyi Batınoğlu Hızır, kardeşi Mahmud ve Dukagin eski alaybeyinin yakalanarak haklarında gerekenin yapılması. (Ayrıca bkz. hkm. 711)

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Tâbi'-ı Osmân Ağâ.

Rûmili câniblerinde asker ihrâcına me'mûr olan Vezîr Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Bundan akdem Bosna beğlerbeğisi olup ba'dehû İskenderiyye sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf iken katlolunan Hızır Paşa'nun eytâmı taraflarından Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunulup; "mukaddemâ babaları maktûl-i mezbûrun evin basup mâ-melekin yağmâ ve ba'dehû kendüsin katliden sâbıkâ Prizrin Sancağı Alaybeğisi olan Batın-oğlı demekle ma'rûf Hızır ve karındaşı Mahmûd ve tevâbi'ı ve sâbıkâ Dukagin Alaybeğisi () ve tevâbi'ı ile Şark Seferi'ne giderler iken bunların da'vâ-yı hakk idecekleri haberin alup firâr eyledüklerinden gayri vilâyetlerine varup hevâlarına tâbi' nice kimesneler ile tûmârları karyelerine dahl ve fukarâya te'addî ve bunları katlitmek kasdında oldukları haberin almağla vilâyetlerine varmağa iktidârları olmayup gadrolduğun" bildürüp def'-ı te'addîleri bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup dahı mezbûrları bi-eyyi vechin kân elegetürüp ahvâllerin tamâm dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresin; vech-i meşrûh üzre fesâdları mukarrer ise ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hukûk-ı nâsı

alıvirdükden sonra şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp zulm ü te'addîlerin men' u def' eylesin. Bu husûs için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesin.

[Yev]mü'l-Cum'a, fî gurre-i Ca., sene: [10]40

54

[631]

Kesendire adası mahsulünden, surre için tayin olunan meblağın bir an önce tahsil edilerek gönderilmesi.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Selanik monlâsına ve cezîre-i Kesendire zâbıtına hüküm ki:

İftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn, mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn Dâru's-sa'âdetüm Ağası olan İdrîs Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "cezîre-i Kesendire'de Haremeyn-i Şerîfeyn fukarâsına ta'yîn olunan surrenden cezîre-i mezbûrenün Bin otuz sekiz senesi mahsûlinden bin üç yüz yetmiş beş guruş ve yine Bin otuz tokuz senesi mahsûlinden dahı dört bin üç yüz yetmiş beş guruş –ki cem'an beş bin yedi yüz elli beş kâmil guruş olur– ber-vech-i ta'cîl tahsîl ve () mübâşeretiyile irsâl ve teslîm-i Hazîne itdürilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına i'lâm itmeğîn, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu husûsa her birinüz bi'z-zât mukayyed olup meblağ-ı mezbûrî mu'accelen cem' u tahsîl ve mezbûr mübâşeretiyile vakt ü zamânıyla ber-vech-i isti'câl irsâl ve teslîm-i Hazîne itdürüp avk u te'hîr ve ihmâl ü müsâheleye cevâz göstermeyesiz.

55

[632]

Kesendire adası malından padişahın cep harçlığı için tayin olunan paranın tahsil edilerek gönderilmesi.

Bu dahı.

Selanik monlâsına ve cezîre-i Kesendire zâbıtına hüküm ki:

İftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn, mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn Dâru's-sa'âdetüm Ağası olan İdrîs Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "cezîre-i mezbûre mâlından cenâb-ı celâlet-me'âbuma mahsûs olan ceyb harçlığı için her sene altı yük akça ta'yîn olunup meblağ-ı mezbûrdan cezîre-i merkûmenün Bin otuz sekiz senesi mahsûlinden () dört yüz iki bin beş yüz akça ve yine Bin otuz tokuz senesi mâlından altı yük akça ile cem'an on yük ve iki bin beş yüz akça, () mübâşeretiyile ber-vech-i ta'cîl tahsîl ü irsâl ve Dâru's-sa'âdetüm Hazînesi'ne teslîm itdürilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğîn, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup dahı meblağ-ı mezbûrî mûmâ-ileyh () mübâşeretiyile vakt ü zamânıyla cem' u tahsîl ve

Dâru's-sa'âdetüm Hazînesi'ne irsâl ü teslîm itdürüp avk u te'hîre ve ihmâl ü müsâheleye rızâ vü cevâz göstermeyesiz.

56

[628]

Bursa'daki Sultan Murat İmareti Evkâfı'ndan Medine-i Münevvere fukarası için tayin olunan paranın, surre gönderme zamanı yaklaştığı için, bir an önce toplanarak Dârüssaâde Hazînesi'ne gönderilmesi.

Hamd Efendi hattıyladır.

Burusa kâdîsına ve mahmiyye-i mezbûrede vâkı' merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Murâd Hân Câmi'-ı Şerîf ve Imâret-i Âmiresi Mütevellîsi olan () *zîde mecdühûya* hüküm ki:

İftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn, mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn Dâru's-sa'âdetüm Ağası olan İdrîs Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "evkâf-ı mezbûreden Medîne-i Münevvere fukarâsına yılda beş yüz altun ta'yîn olup ve hâliyâ surre-i şerîfe irsâli zamânı karîb olmağla zikrolunan beş yüz altun ber-vech-i isti'câl Dârus-sa'âdetüm Hazînesi'ne irsâl ü teslîm itdürilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup dahı zikrolunan beş yüz altun ber-vech-i isti'câl, ta'yîn olunan kimesne ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl ve Dâru's-sa'âdetüm Hazînesi'ne irsâl ü teslîm itdürüp avk u te'hîr ve ihmâl ü müsâheleye rızâ vü cevâz göstermeyesiz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır; sâyire kıyâs itmeyesiz.

57

[629]

Bursa'daki bir vakfın, 1038 senesi mahsulünden eski mütevellisi Fazlullah Çavuş zimmetinde bulunan alacağının tahsil edilerek Dârüssaâde Hazînesi'ne gönderilmesi.

Bu dahı.

Burusa ve Gemlik kâdîlarına hüküm ki:

İftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn, mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn Dâru's-sa'âdetüm Ağası olan İdrîs Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "Burusa'da vâkı' evkâfun Bin otuz sekiz senesi mahsulünden sâbıkâ () Mütevellîsi olan Fazlullâh Çavuş zimmetinde altmış bin akça bâkî kalmağla meblağ-ı mezbûr () mübâşeretiyile bi't-tamâm cem' u tahsîl ü irsâl ve Dâru's-sa'âdetüm Hazînesi'ne teslîm itdürilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre meblağ-ı mezbûr bi't-tamâm mezbûrdan taleb ü tahsîl ve mezbûr ile mu'accelen irsâl ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'de olan Dâru's-sa'âdetüm Hazînesi'ne teslîm itdüresiz. Husûs-ı mezbûr mühimmâtıdır; sâyire kıyâs olunmaz; avk u te'hîr ve ihmâl ü müsâheleye cevâz göstermeyesiz.

58

[630]

Bursa'daki bir vakfın, mütevellisi İslam adlı şahsın zimmetinde bulunan alacağının tahsil edilerek Dârüssaâde Hazinesi'ne gönderilmesi.

Bu dahi.

Bursa kâdîsına hüküm ki:

İftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn, mu'temedü'l-mülûk ve's-selâfîn Dâru's-sa'âdetüm Ağası olan İdrîs Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "mahmiyye-i mezbûrede olan () Evkâfı Mütevellîsi olan sipâhiyândan İslâm nâ[m] kimesne zimmetinde olan irsâli lâzım olan yüz elli bin akçanın mu'accelen irsâl ü îsâli lâzım olmağla vakt ü zamânıyla gönderilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğîn, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, meblağ-ı mezbûrî mütevellî-i mezbûrdan bi't-tamâm taleb ü tahsîl ve mübâşir-i mezbûr ile ma'an mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl ve Dâru's-sa'âdetüm Hazinesi'ne teslîm itdürüp avk u te'hîr ve ihmâl ü müsâheleye cevâz göstermeyesin.

[Yev]mü's-Sebt, fî 2 Ca., sene: [10]40

59

[626]

Edirne'de Sultan Murat Evkâfı'na bağlı Vize kazasının Misinli köyü sınırlarına ve mezraasına tecavüz etmek suretiyle ahaliye ve vakfa zarar verdiği bildirilen Yeniçeri Ali'nin ikaz edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Vize kâdîsına hüküm ki:

Mahmiyye-i Edirne'de vâkı' merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Sultân Murâd Hân *tâbe serâhü* Evkâfı karyelerinden taht-ı kazânda vâkı' Misinli nâm karye ahâlîsi Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "bunların karyeleri sınırına ve mezra'alarına hâricden dahlolunugelmiş değil iken hâliyâ Alî nâm yeniçeri ve gayriden ba'zı kimesneler sınırlarına ve mezra'alarına dahl ü nizâ'dan hâlî olmayup kendülere ve cânib-i vakfa küllî gadr u hayf olduğın" [bildürüp] ve min-ba'd mezbûr Alî müdâhale itmemek bâbında bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğîn, mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra mukayyed olup ol cânibde olan yeniçeri serdârı mübâşeretiyile mezbûr Alî'yi getürdüp muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, min-ba'd karye-i mezbûre halkınun mezra'alarına ve sınırlarına dahl ü ta'arruz itmeyüp kendü hâlinde ola ve âhardan dahi bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp men' u def' eyleyesin.

60

[627]

Eski Rumeli Kazaskeri Kara Çelebizâde Mehmed'in Bursa-Aksu arasındaki Delicesu nehri üzerinde inşa ettirdiği köprüünün üst taraflarına Kızıklı köyü ahalisi tarafından sonradan yaptırılan değirmenlerin ve arklarının, nehrin yatağını değiştirip su baskını zamanlarında köprüünün temellerine ve gelip-geçenlere zarar verdikleri için yıktırılıp kapatılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Bursa kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Rûmili Kâdî-askerüm olan Kara Çelebî-zâde Mevlânâ Mehmed arzidüp; "mahrûse-i Bursa ile Aksu mâbeyninde Delicesu dimekle ma'rûf nehrün üzerine tecdîd ü binâ eylediği cistrün kurbinde olan değirmenlerin sularının argı kadîmden cistrün alt yanından olup ebnâ-i sebîle ve köpriye zararı yoğiken hâlâ Kızıklı nâm karye ahâlîsi ol nehrün üzerine sonradan birkaç değirmenler ihdâs eyleyüp argını suyun üst yanından idüp nehr-i mezbûrun suyun mecrâ-yı kadîmden tahvîl itmekle ihdâs olunan arklar suyun tuğyânı zamânında ebnâ-i sebîle mâni' olduğundan mâ'adâ köprünün kenârların yıkup küllî zarar itmeğin, ihdâs olunan arg u değirmenler sedd ü hedm olunması" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl bul[duk]da göresin; arzolunduğu üzre karye-i mezbûre ahâlîsi nehr-i mezbûrun cistrinün üst yanında vech-i meşrûh [üzre] arg u değirmenler ihdâs eyleyüp cisre ve ebnâ-i sebîle zararı vâkı' ise ihdâs olunan arg [u] değirmenleri hedm ü sedd itdürüp kimesneye inâd ü muhâlefet itdürmeyesin.

61

[624]

Müteveffa Perviz Bey'in hanımının mirasdaki kanunî haklarının tespit edilerek, kocasının metrûkâtını elinde tutanlardan tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Anabolı kâdîsına ve muhassılına hüküm ki:

Andıra Sancağıbeği olan kıdvetül'ümerâ'i'l-kirâm Ahmed dâme izzühû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bundan akdem fevtolan Pervîz Beğ'ün zevce-i metrûkesi olup mûmâ-ileyhün akrabâsından () nâm hâtûnun nikâh ve rub' hissa-i şer'ıyyesi olup taleb eyledükde, müteveffâ-yı mezbûrun vârisi olan Mehmed virmek üzre iken ol dahı fevtolup metrûkâtın kabzidenlerden alıvirilmek" bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûrı husamâ muvâcehesinde tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzolunduğu üzre ise mezbûre hâtûna şer'le müteveccih olan nikâh ve hissası her ne ise ba'de's-sübût teveccüh idenlerden hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

62

[625]

Vezaretle Kaptan olan Mustafa Paşa'nın hasları köylerinden Gelibolu'nun Ganoz köyünde sakin Argoblu'nun mücevherlerini ve parasını çaldığı bildirilen Angeli hakkında gerekenin yapılması.

*Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Huccet üzerindedir.*

Gelibolu kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Hüseyin'e hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem vezâret ile Kapudânım olan Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* hâsları karyelerinden Ganoz nâm karyeden Argoblu nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bundan akdem mülk evi açılıp sanduğundan bir kafes hürmüz inci ve iki gümüş yüzük ve selâtîn-ı mâziye sikkesiyle yüz kırk delikli akça ve hâliyâ râyic olan iki yüz akçası sirka olunup ba'dehû sirka olunan eşyânun otuz üç inci ve bir yüzük, Angelü nâm zimmînün zevcesinün yedinde bulunduğundan mâ'adâ mezbûr Angelü ıkrâr idüp huccet-i şer'ıyye olunduğın" bildürüp mücebince amel olunup şer'le ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ihzâr-ı husamâ kılıp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görölüp fasl olmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre tefîş ü tefahhus ve huccet-i şer'ıyyesine nazar idüp göresin; arz olunduğu üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup şer'le müteveccih olan hakkı her ne ise hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesin; değîller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesin.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 4 Ca., sene: 1040

63

[621]

Selanik'te yeniçeri çukası hizmetini yürütmekte olan Muslihiddin Subaşı'ya, Ustrumca kazasındaki Dolyan Panayırı'na toplanan tüccar ve gelen ahalinin eşkıyadan muhafazası görevinin de verildiği; bu görevi yerine getirirken hariçten kimsenin kendisine müdahale ettirilmemesi.

*Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Mektûb üzerindedir.*

Ustrumca kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânda Dolyan Panayırı'na cem' olunan ehl-i tüccârın zaleme te'addîsinden koryup gözetmek için Selanik'de yeniçeri kullarımın çukası üzerine me'mûr olan Dergâh-ı Mu'allâm yayabaşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Muslihuddîn Sübaşı *zîde kadruhûya* () ta'yîn ü tefvîz olunmağın, üslûb-ı sâbık üzre zikrolunan panayıra gelen halkun muhâfazası hıdmetinde ber-vech-i adâlet ve kemâl-i istikâmet ile hıdmet-i muhâfazada istihdâm olunup min-ba'd hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürilmeyüp şer'-ı

şerîfe ve kânûn-ı münîfe mugâyir kimesneye rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'1 Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince mezkûr Muslihuddîn *zîde mecdühûy*ı sadâkat ü istikâmet ile hıdmet-i mezbûrede ve panayır muhâfazasında istihdâm idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin. Bu bâbda inâd üzre olanları yazup arzyleyesin.

64

[622]

Selanik'te yeniçeri çukası hizmetini yürütmekte olan Muslihiddin Subaşı'ya, Meşkolor Panayırı'na toplanan tüccar ile Platomone İskelesi'nde bulunan ve Alasonya kazasından gelen tüccarın yanısıra, panayıra gelen halkın eşkıyadan muhafazası görevinin de verildiği; bu görevi yerine getirirken hariçten kimsenin kendisine müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Selanik monlâsına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânda Meşkolor Panayırı'na cem' olunan ehl-i tüccârı eşkıyânun ve zalemenün te'addîsinden koryup gözetmek için, Selanik'de yeniçeri kullarımın çukası hıdmeti üzerine me'mûr olan yayabaşıya tefvîz olunup ve Platomone İskelesi'nde olan ve Alasonya kazâsından gelen tüccârı dahı koryup hıfzitmek için hâliyâ hıdmet-i mezbûrede olan Ocağ'un emekdârı olup Dergâh-ı Mu'allâm'un yayabaşlarından olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Muslihuddîn *zîde mecdühûy*a üslûb-ı sâbık üzre panayır-ı mezbûra gelen halkun muhâfazasına nasb u ta'yîn olunmağın, olıgelen âdet-i kadîme üzre ber-vech-i adâlet ve kemâl-i diyânet ü istikâmet üzre hıdmet-i muhâfazada istihdâm olunup min-ba'd âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürilmeyüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Südde-i Sa'âdetüm'de bi'l-fi'1 Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mektûb mûcebince mezkûr Muslihuddîn *zîde kadruhûy*ı sadâkat ü istikâmet ile hıdmet-i muhâfazada istihdâm eyleyüp min-ba'd hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz ve hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferdi rencîde vü remîde itdürmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

65

[623]

Selanik'te işlenmekte olan yeniçeri çukalarının bir süredir kalitesiz imal edilmesinin, çuka hizmetinin başında bir mubassır bulunmamasından kaynaklandığı anlaşıldığından, çuka hizmetine mübaşir olan kimsenin aynı zamanda mubassırlık hizmetini de birlikte yürütmesi ve işine kimsenin karıştırılmaması.

Selanik kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânda nefis-i Selanik'de işlenen Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinin çukaları birkaç seneden berü alçak işlenmekle ehl-i vukûfdan sü'âl olundukda; "çuka üzerine mubassır olmamağla celb-i mâl için Yehûdîler ile yek-dil olup çukanun alçak işlenmesine illet-i müstekille oldukları" i'lâm olunmağın, çuka hizmetine mübâşir nasbolan () müstekîm olmağla mubassırlık hizmetinde kemâl-i emânet ü diyânet ile istihdâm olunup Yehûdîleri ve âhardan bir ferde dahl ü ta'arruz itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrı mûmâ-ileyh sekbanbaşı tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince sadâkat ü istikâmet ile hizmet-i mezbûrede istihdâm idüp min-ba'd Yehûdîleri ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin.

66

[619]

Selanik muhafazasında, yeniçeri çukası hizmetini yürüten yayabaşılara aynı zamanda o taraftaki kullukların da verilmesi âdet olduğundan, o taraftaki kullukların, hâlen bu hizmetleri yürütmekte olan Muslihiddin'e verildiği; şayet bu kulluklar yanlışlıkla başka bir yeniçeriye tevcih edilmiş olsa bile, Muslihiddin'in buralara o yeniçeriye müdahale ettirmeyip kulluk hizmetini kendisi yürütmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Selanik muhafazasında olan Dergâh-ı Mu'allâm yayabaşlarından Muslihuddîn *zîde mecdühûya* hüküm ki:

Hâliyâ; "Bu âna değin Selanik muhafazasında yeniçeri kullarımın çukası hizmetine me'mûr olan yayabaşılara ol cânibde vâkı' olan kulluklar virilügelmeğın, sana dahı üslûb-ı sâbık üzre kullukların* hizmeti virilmişdür ve eger sehvale bir âhardan sana ta'yîn olunan kulluklardan birisi virilür ise kulluğuna gelen yeniçeriye dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. İnşâ'a'llâhü* te'âlâ Selanik hizmetinden kalkıncaya değin kullukların hizmetinde olasin. Olgelen âdet-i kadîme üzre hizmet-i mezbûrede kemâl mertebede sadâkat üzre hizmetde olup âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince zikrolunan kullukların sadâkat ü istikâmet ile hizmetinde mücidd ü sâ'î olup mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

67

[620]

İstanbul'da sakin, Sultan Mehmed Evkâfı reâyasından olan Ermenilerin, kilisede toplandıklarında, içlerindeki düşkün ve yardıma muhtaç olanlara verilmek üzere gönüllü olarak kendi aralarında topladıkları paraya ve kiliselerinin bahçesindeki meyvelere, patrikleri olan Sakarya tarafından, yanına toplanan bazı papazların yönlendirmesiyle, âdet ve kanuna aykırı olarak fazladan para talep edilmek suretiyle yapıldığı bildirilen müdahalenin engellenmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 101)

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Kadîmî İstanbul'da sâkin Ermenî tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mezbûrlar ceddüm Sultân Mehmed Hân *tâbe serâhü* (evkâfı re'âyâsından)* olup feth-ı hâkânîden bu âna gelinceye değin âyîn-i bâtılları üzre kiliselerinde cem'ıyyetleri olduğu günlerde her biri hâlince bir tabağa akça vaz' idüp ve ol akçayı cem' idüp aralarında zebûn u amel-mândelerine imdâd idüp kadîmden vech-i meşrûh üzre amel ider iken hâlâ patrikları olan Sakarya nâm patrikun yanına papaslardan Avanos ve Kirkor ve Asfadır ve Serkiz nâm papaslar varup kadîmden olıgelmişe muhâlif ba'zı nesne ta'lîm idüp patrik-ı mezbûr kendü berâtında ta'yîn ü tasrîh olunduğu rûsûm-ı âyidesin alduğundan mâ'adâ zikrolunan akçadan akça ve kiliselerinde olan bâğçelerden "meyve akçası" diyü taleb idüp rencîde vü remîde eylediğin" bildürüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup bunlar evkâf-ı mezbûre re'âyâsından olup vech-i meşrûh üzre amel olunagelmiş iken hâliyâ kadîmden olıgelmişe muhâlif patrik olanlar minvâl-i meşrûh üzre dahlidüp rencîde vü remîde vü te'addî itdüğü vâkı' ise min-ba'd olıgelmişe ve şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif dahl ü ta'arruz itdürmeyüp men' u def' eylesin ve patrik-ı mezbûr[a] kendü berâtında ta'yîn ü tasrîh olduğu üzre rûsûm-ı âyidesinden ziyâde taleb ve te'addî vü tecâvüz itdürmeyesin.

* Metinde (re'âyâsı evkâfından) şeklinde yazılmıştır.

68

[617]

Selanik'te yeniçeri çukası hizmetini yürütmekte olan Muslihiddin Subaşı'ya, Çatalca kazasındaki Göl Panayırı'yla Zihne kazasındaki Soğan Panayırı'na toplanan tüccarın eşkiyadan muhafazası görevinin de verildiği; başkası tarafından bu göreve tayin için mektup getirilse dahi itibar edilmeyip söz konusu hizmette adı geçenin istihdam edilmesi ve hariçten kimsenin kendisine müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Mektûb üzerindedür.

Çatalca ve Zihne kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ; "Çatalca kazâsında Göl Panayırı ve Zihne kazâsında Soğan Panayırı'na cem' olan ehl-i tüccârı zalemenün zulm ü te'addîsinden koryup gözetmek için Selanik'de yeniçeri kullarımın çukası üzerine me'mûr olan Ocağ'un emekdâr yayabaşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Muslihuddîn Sübaşı *zîde kadruhûya* tefvîz olunmağın, olıgelen âdet-i kadîme üzre ber-vech-i adâlet zikrolunan panayırlarun* muhâfazası hizmetinde istihdâm olunup min-ba'd âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz ve bir tarıkla mektûb ibrâz iderler ise amel olunmayup hılâf-ı şer' u kânûn dahlidenleri vukû'ı üzre ism ü resmleri ve bölükleri ile yazup bildüresiz ki, ana göre dirlikleri kat' olunup muhkem haklarından geline. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesne rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince merkûmı sadâkat ü istikâmet ile zikrolunan panayırlarun* muhâfazası hizmetinde istihdâm idüp âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

69

[618]

Selanik, Yenişehir, Ustrumca, Çatalca, Zihne ve Serfice'de vefat eden yeniçeri, acemi oğlanı, topçu ve cebecilerin mirîye ait olan muhallefat ve metrûkâtlarının zaptı ve satılıp parasının Hazine'ye gönderilmesi görevi ile mirîye ait olup da gönderilmediği için yeniçeri serdarları zimmetlerinde kalmış muhallefatların zaptı ve asker kılığında gezip eşkıyalık yapan leventlerin yakalanıp haklarından gelinmesi görevlerinin, Dergâh-ı Muallâ yeniçeri yayabaşlarından Muslihiddin'e verildiği; bu görevde kendisinin istihdam edilip hariçten kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Mektûb üzerindedür.

Selanik ve Yenişehir monlâlarına ve Selanik sancağında ve Ustrumca ve Çatalca ve Zihne ve Serfice kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı hükûmetinüzde vâkı' olan yeniçeri beytü'l-mâllerin Selanik muhâfazasında olan Dergâh-ı Mu'allâm yeniçeri yayabaşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Muslihuddîn *zîde kadruhûya* sipârîş ü ta'yîn olunmağın, vech-i meşrûh üzre taht-ı kazânuzda yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtolup mirîye âyid ü râcî' olan muhallefât u metrûkâtın dahı mûmâ-ileyhe kabz itdürölüp sûk-ı sultânîde fûr[û]ht kılınup nukûd her ne hâsıl olursa der-kîse olunup ve mühürlenüp müfredât defterleriyle mûmâ-ileyhe teslîm olunup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmak ve ol

câ niblerde yeniçeri serdârları olanlar mukaddemâ kabzeyledikleri beytül-mâllerin dahı mezkûra teslîm idüp ve mûmâ-ileyhden mühürlü temessük alalar ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu dolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâyı mûmâ-ileyhe ahzıtdürüp şer'le haklarından gelinmek ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneyi rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrî sadâkat ü istikâmet ile hızmanet-i mezbûrede istihdâm idüp âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

70 *Kılâr-ı Âmire oğlanlarından Kemankeş Muharrem'e olan borcunu vermemekte direndiği bildirilen Edirne'de sakin Katalan Cemaati'nden İsak İstapan(?) adlı Yahudinin, davası Divân-ı Hümâyûn'da görülmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Edirne monlâsına hüküm ki:

Kılâr-ı Âmirem oğlanlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Kemânkeş Muharrem zîde kadruhû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Edirne'de sâkin Katalan Cemâ'ati'nden İsak İstapan(?) nâm Yehûdîde beş yüz gurus hakkı olup bundan akdem da'vâ vü talebine âdem gönderdikde virmede te'allül ü inâd idüp mezbûr Muharrem Harem-i Hümâyûnum'da ve şâhidleri dahı Âsitâne-i Sa'âdetüm'de olmağla ol cânibde ahvâlleri görülmek mümkün olmayup mezbûr Yehûdî Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunup vekîli ile da'vâları Dîvân-ı Hümâyûnum'da görülmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Yehûdîyi mübâşir-i merkûma koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp ahvâlleri mûmâ-ileyhün vekîli muvâcehesinde Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzere görölüp icrâ-yı hakk oluna.

71 *Daima uydurma davalar açarak yalancı şahitlerle halkın paralarını aldığı, ayrıca evinde ele geçirilen aletlerden dolayı kalpazan olduğu bildirilen Karahisar-ı Sahip'te sakin Halil bin Hacı Fakih hakkında gerekenin yapılması.*

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Bursa kâdîsına ve beğine ve () kâdîsına hüküm ki:

"Şühûd* kazâsına tâbî' Ağzıkara nâm karyeden olup hâlâ nefsi Karahisâr-ı Sâhib'de sâkin Halîl bin Hâcî Fakîh nâm kimesne şerîr olup dâyimâ müslimânların üzerine telbîs da'vâ idüp zûr şâhid ikâmet itdürmekle nice akçaların alup ve Hâcî Mehmed nâm

kimesne[yi] İstanbul'da ahzidüp; "Sana iki yüz elli sikke altun virdüm." diyü tezvîre sâlik olup da'vâ itdükde isbâta kâdir olmayup şirret ü tezvîri zâhir olduğundan gayri dâyimâ kârı bu makûle şirret ü fesâd olduğın nice kimesneler şehâdet eyledükleri sicill ü huccet olunduğı" i'lâm olunup ve hakkından gelinmek için mukaddemâ emr-i şerîf virilmişken ile'l-ân şer'le hakkından gelinmeyüp yine vech-i meşrûh üzre şirret ü şakâvetden hâlî olmaduğundan gayri mukaddemâ evinde akça sikkesi ve çekük ü körük bulunup kallâb olduğı dahı sicill ü huccet olunmağın**, mezbûr bu def'a elegetürilüp hakkında olan huccetler mücebince hakkında lâzim geleni icrâ olmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezbûr Halîl her kande bulunursa beher hâl elegetürilüp ve bu bâbda olan huccetlerine nazar idüp ve şer'le teftiş ü tefahhus idüp göresiz; ba'de's-sübût hakkında olan huccetün mazmûnı muvâfık-ı şer' olup alâ-vechil-l-hasm sâbit olduktan sonra mukarrer tutup mücebi ile amel idüp şer'le müteveccih olan hukûk-ı nâsı hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra sâyir eşkıyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ibret için şer'le hakkında lâzim geleni icrâ idüp hılâf-ı şer' kimesneye iş itdürmeyesiz ve bi'l-cümle bu bâbda onat vechile mukayyed olup mezbûr Halîl'i getürdüp huccetler mücebince şer'le muhkem hakkından gelmekde ikdâm u ihtimâm eylesiz.

* Metinde; "şühûr" şeklinde yazılmıştır.

** Metinde; "bulunmağın" şeklinde yazılmıştır.

72

[616]

Ankara'da At Pazarı civarında Köroğlu lakaplı Mehmed adlı kadı tarafından, kaleye ve ahaliye zararı olduğu için yapılmaması hususunda daha önce çıkarılmış bir emr-i şerîf bulunmasına rağmen inşa ettirildiği bildirilen hanın yıktırılması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Halîl Çelebî yediyle.

Sâbıkâ Şâm cânibi Defterdârı olan Nesîmî'ye ve Ankara müftûsine ve kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "Ankara'da vâkı' At Bâzârı kurbinde âyende vü revende mürûr idecek üç yol arasında Kör-oğlı demekle ma'rûf Mehmed nâm kâdî bir hân binâ vü ihdâs idüp lâkin zikrolunan hânun kal'a-i mezbûreye ve ahâlî-i memlekete zararı olduğı" mukaddemâ i'lâm olundukda; "Mahall-i mezbûrda hân ihdâs ü binâ olunmaya." diyü emr-i şerîfüm vârid olmuş iken kâdî-ı mezbûr itâ'at-i emr-i şerîf itmeyüp binâ eylemek ile mukaddemâ virilen emr-i şerîf ve fetvâ-yı münîf mücebince amel olunup kal' olunmak emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup ve fetvâ-yı şerîfeye nazar idüp göresiz; zikrolunan hânun kal'a-i mezbûreye zararı olmağla mukaddemâ vârid olan emr-i şerîf ve fetvâ-yı [münîf] mücebince binâ itdürmeyüp ve binâ itmiş ise dahı yire berâber kal' u hedm itdürüp kâdî-ı mezbûra te'allül ü inâd itdürmeyesiz. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden hazer eylesiz; şöyle bilesiz.

Tahrîran; fî evâyili Cumâde'l-ûlâ, sene: Erba'în ve elf.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 8 Ca., sene: 1040

73

[611]

Öldürmek maksadıyla Muslî isimli yeniçerinin evini bastıkları, ancak kaçmayı başarınca öldüremeyip parasını aldıkları ve kızını kaçırdıkları bildirilen Bolu sakinlerinden Safî isimli kadı, oğlu Yahya ve diğer hizmetkârlarının yakalanarak davaları Divân-ı Hümâyûn'da görülmek üzere İstanbul'a gönderilmeleri. (Ayrıca bkz. hkm. 357)

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Ba'de'r-resîd nakl-şüd.

Bolu sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Mehmed dâme ikbâlühû ve Bolu kâdîsına hüküm ki:

Muslî nâm yeniçeri Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mezkûr kendü hâlinde ve evinde sâkin olup kimesneye te'addî vü tecâvüzi yoğiken kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Safî nâm kâdî, oğlu Yahyâ nâm şakîyî, hıdmetkârları Ahmed ve Bâlî ve Dilsüz ve kendünün kethudâsıyla ma'an gönderüp bunun evin basup katlitmek istediklerinde bi-emri'llâhi te'âlâ halâs olup şakî-ı mezbûrların şirretinden evinden firâr itmekle otuz bin akçasını alup ve Aynî nâm bîkr kızın cebren çeküp ziyâde zulm ü te'addî idüp bundan akdem Âsitâne-i Sa'âdetüm'de görülmek için emr-i şerîfüm virilmişken hufyeten bir tarîkla mahallinde görülmek için emr almağla ihzârı mümkün olmamağla icrâ-i hakk olunmayup mukaddemâ virilen emr-i şerîfüm mücebince mezkûrları Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğîn, Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp kâdîyî, mezkûrun oğlu mezbûr Yahyâ nâm şakîyî ve hıdmetkârların bi-eyyi vechin kân elegetürüp merkûm Muslî nâm yeniçeri ile ma'an koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında ahvâlleri şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna. "Mahallinde görülmek için emrüm vardır." diyü aslâ te'allül ü inâd itdürmeyesin; şöyle bilesin.

74

[612]

Selanik'te yeniçeri çukası hizmetini yürütmekle görevli Muslihiddin isimli yayabaşının, düşük kalitede çuka işlendiği takdirde sorumluluk kendisine ait olacağından, Selanik Yahudilerinden düşük kaliteli çuka işleyenlere karşı bu zamana kadar ne şekilde davranılmışsa yine o şekilde hareket edip bunları korumaya çalışanlara, hangi zümreden olursa olsun, itibar etmemesi ve bu gibilerin kimler olduklarını bildirmesi.

*Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Mektûb üzerindedür.*

Dergâh-ı Mu'allâm yayabaşlarından olup Selanik muhâfazasında olan Yayabaşı Muslihuddîn zîde mecdühûya hüküm ki:

Hâliyâ; " "Selanik'de kulun çukasın işleyen Yehûdîler çukayı alçak işledükleri için haklarından gelinmek lâzım geldükde, Yehûdîlere ba'zıları mu'âvin* olup; "Rencîde eyleme." diyü senün re'yüne ve hizmetüne karışdukları" i'lâm olunmağın imdi; çuka husûsı cümleten sana tefvîz olunmuşdur. Eger çuka alçak olunacak olursa sonra kula cevâb viremeyüp hakkundan gelinür. Ana göre sen dahı gözün açup çukayı alçak işleyen Yehûdîlere sâyire mûcib-i ibret için bu âna değin nice tenbîh olıgelmiş[s]e sen dahı eylece idüp aslâ kimesnenün sözine ve himâyetine bakmayasın ve eger bir vechile seni kendü re'yüne komayup karışurlarsa karışanları ve mu'în [ü] zahîr olanları ne zümreden ise vukû'ı üzre arzyleyesin ki, şer'le haklarından geldürile. Ve'l-hâsıl çuka alçak olacak olursa senün bir tarîkla kat'an özrün makbûl olmayup hakkundan gelinür. Ana göre basîret üzre olasın." diyü iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince sadâkat ü istikâmet ile hizmet-i mezbûrede mücidd ü sâ'î olup min-ba'd hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürme yesin. İnâd üzre olanları ism ü resmleri ile yazup arzyleyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürme yesin.

75

[613]

Selanik'te işlenen yeniçeri çukaları için yeni bir arşuncı tayin edildiği; bu görevde kendisinin istihdam edilip hariçten kimsenin karıştırılmaması.

*Bâ-[hatt-ı] hazret-i efendi.
Mektûb üzerinde[dür].*

Selanik kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ; "nefs-i Selanik'de işlenen Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinin çukaları arşuncılığına her sene bir ehl-i vukûf arşuncı lâzım gelüp hizmet-i mezkûrede üslûb-ı sâbık üzre bir müte deyyin kimesne istihdâm olunmak lâzım gelmeğın () nâm () arşuncılık hizmetine nasb u ta'yîn olunmağın sadâkat ü istikâmet ve kemâl-i diyânet ile arşuncılık hizmetinde istihdâm idüp min-ba'd hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince sadâkat ü istikâmetle arşuncılık hizmetinde istihdâm eyleyüp min-ba'd hâricden bir ferdi

dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

76

[609]

Selanik'te Vardar Kapısı, Bâb-ı Yalu, Bâb-ı Kelemerye, Bâb-ı Kule, Gümrük, Panayır-ı Kefere, Selhane-i Malta, Büyük Beşik, Kolpoz, Agostos, Yundoğlanı maa Küleki, Bazargâh ve Ganiçe'deki(?) yasakçılık hizmetinin, bu işi hâlen yürütmekte olanlardan alınıp Selanik'te çuka hizmetini yürütmekle görevli olan Dergâh-ı Muallâ yayabaşlarından Muslihiddin'e verildiği; bundan sonra söz konusu yasakçılık hizmetinin adı geçen marifetiyle, yanında olan yeniçerilerce yürütülmesi ve işine hariçten kimsenin karıştırılmaması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Selanik kâdîsına hüküm ki:

"Nefs-i Selanik'de çuka hizmetinde olan Deveci Mehmed ref' olunup yirine Yeniçeri Ocağı'nun emekdârlarından olup Dergâh-ı Mu'allâm yayabaşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Muslihuddîn *zîde mecdühû* ta'yîn olunup ve kazâ-i mezbûrda Vardar Kapısı ve Bâb-ı Yalu ve Bâb-ı Kelemerye* () ve Bâb-ı Kule ve Gümrük ve Panayır-ı Kefere ve Selhâne-i Malta ve Büyük Beşik ve Kolpoz ve Agostos ve Yundoğlanı ma'a Küleki ve Bâzargâh ve Ganiçe'de(?) olan yasakçılar dahı ref' olunup umûm üzre mûmâ-ileyhe sipâriş olunmağın, zikrolunan kapularda ve şehir içinde olıgelen âdet-i kadîme üzre mûmâ-ileyhün ma'rifetiyle yanında olan yeniçerileri yasakçılık umûrında ber-vech-i emânet ve kemâl-i diyânet ü istikâmetle istihdâm eyleyüp min-ba'd âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Sene-i mâziyede olan çorbacıyı her nice istihdâm eyledinüz ise mûmâ-ileyhi dahı ol vechile sadâkat ü istikâmetile istihdâm olunmak" için iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince amel idüp dahı mezkûrı sadâkat ü istikâmetile yanında olan yeniçeri kullarum ile zikrolunan hizmetlerde istihdâm idüp âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

* Metinde; "Kelenderye" şeklinde yazılmıştır.

77

[610]

Birkaç senedir, çukaların ensiz dokunmasından dolayı, yeniçerilerin huzursuzluk çıkarmaları üzerine, yapılan araştırma neticesinde çukanın ensiz olmasının, Selanik'te söz konusu çukaları işleyen Yahudilerin hileye sapıp ip maliyetini düşürmek için tezgahlarının taraklarını, seyrek olması gerekirken sık etmelerinden kaynaklandığı anlaşıldığından, söz konusu tarakların, çuka hizmetini yürütmekle görevli Muslihiddin yayabaşı tarafından yeniden kontrol edilip normal hale getirilmesi; ayrıca işlenmesi gereken bir miktar sobraman çukasının da yeniçeri çukasıyla birlikte işlettirilip zamanında tesliminin sağlanması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Selanik kâdîsına hüküm ki:

"Birkaç seneden berü yeniçeri kullarımın çukaları kadîmü'l-eyyâmdan berü işlenen çukalar gibi enlü olmayup ensüz olmağla kulun nice te'addîleri görilmeğin ehl-i vukûfdan sü'âl olundukda; "Ensüz olduğunun aslı çuka işleyen Yehûdîler; "Çukanın argacı az olsun." diyü tarakları sık eylemekle çuka ensüz ü kem olup kadîmden olduğu üzere tarakları seyrek olmak lâzımdür." diyü i'lâm eyledükleri ecilden, çuka işleyen Yehûdîlerin tarakların çuka hizmetine me'mûr olan Dergâh-ı Mu'allâm yayabaşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Muslihuddîn zîde mecdühûyı getürdüp fi'l-vâkı' i'lâm olunduğı üzere çuka işleyen Yehûdîler kadîmden işledükleri üzere tarakların tebdîl idüp hîleye sâlik olmuşlar ise mûmâ-ileyhün re'yi ile tarakların eski karâr üzerine itdürdüp kulun çukalarını kadîmden işlendiğı üzere enlü vü a'lâ itdürdesin ve beş bin zirâ' dahı sobraman çukası vardır; anı dahı tamâmen yeniçerinün mîrî çukalarıyla işletdüresin ve tekâsül idüp tar zamâna alıkorlar imiş. İmdi gerekdür ki; (*) mîrî çuka ile berâberce sobramanı dahı itdürdüp vakti ve zamânı ile dâhıl-i anbâr itdüresin ve eger çuka işleyen Yehûdîler inâdlarına musırr olup merkûm yayabaşının re'yi üzere tarakların tebdîl ve sobraman çukasını mîrî çuka ile ma'an itmâma irişdürmezlerse Südde-i Sa'âdetüm'e vukû'ı üzere arzeyeleyesin ki, tedârükleri görölüp muhkem haklarından gelinmek" içün iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mufassal ü meşrûh mektûb mûcebince amel idüp mezbûrî sadâkat ü istikâmet ile zikrolunan hizmetlerde istihdâm eyleyüp hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin. Bu bâbda inâd üzere olanları ism ü resmleriyle yazup arzeyeleyesin.

* Metnin bu kısmında, mükerreren yazılmış "mîrî çuka" ve "alıkorlar imiş" ibareleri vardır.

78

[604]

Daha önce Mısır'a gönderilen iki Dârüssaâde ağasının, geri Südde-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Mısır muhâfazasında olan Vezîrüm Mûsâ Paşa'ya hüküm ki:

Dâru's-sa'âdetüm ağalarından Sünbül ve () nâm ağalar bundan akdem vilâyet-i Mısır'a irsâl olunmuşlar idi. Hâliyâ mezbûrlar Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmeleri lâzım olmağın, yanlarına yarar âdemler koşulup emîn ü sâlim Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı vech-i meşrûh üzre mukaddemâ vilâyet-i Mısır'a gönderilen mezkûr () ağaları hâlâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'den irsâl olunan mübâşir-i mezbûr [()] nâm [kimesneye] ve yarar âdemlere koşup emîn ü sâlim Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Bu bâbda sen bi'z-zât mukayyed olup mezkûrân ağaları emr-i şerîfümle varan mübâşir ile lâzım olan mühimmâtların görüp emîn ü sâlim Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndermekde ikdâm u ihtimâm eylesin.

79 *İstanbul-Mısır güzergâhında kullanılmak üzere Kapıcı Mehmed ve Rıdvân ile iki yoldaşına verilen menzil emrinin kaydı.*
[604]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Mısır'a varup gelince, Kapıcı Mehmed ve Rıdvân'a ve iki nefer yoldaşlarına. *Fî 10 Ca., sene: [10]40.*

80 *Görevli olarak Şam ve Halep taraflarına gönderilen bir Dergâh-ı Muallâ çavuşu ile adamlarına, geçtikleri yerlerde menzil veya ulak beygiri temin edilmesi ve tehlikeli bölgelerde yanlarına muhafız verilmesi.*
[605]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Şâm ve Haleb ve () varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar ve mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve iskele emînlerine hüküm ki:

Hâliyâ ba'zı umûr-ı mühimme ile Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () Çavuş *zîde kadruhû* ulağla irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle her kankınızın taht-ı hükûmetine varup dâhil olursa kendüye ve () nefer âdemlerine menzil bârgîri bulunan yirlerde [menzil bârgîri; bulunmayan yirlerde] yolda yolcu yükün yıkdurmayup yirliiden yarar ulak bârgîrlerin tedârük ve mahûf u muhâtara olan yirlerde kifâyet mikdârı neferât koşup emîn ü sâlim birbirinüze ulaştırup ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eylesiniz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır; avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesiniz.

Muhassıl İbrahim'e gönderilen görevli ve iki adamına verilen menzil emrinin kaydı.

81

[606]

*Bu dahı.
Defterdâr paşa.*

Menzil: Muhassıl İbrâhîm dâme ulüvvühûya varup gelince, [()] ve iki nefer âdemlerine.

82

[607]

İstor(?) güzergâhında kullanılmak üzere Sipahi Süleyman ve iki adamına verilen menzil emrinin kaydı.

*Bu dahı.
Defterdâr paşa.*

Menzil: İstor'a(?) varup gelince, Süleymân Sipâhî'ye ve iki nefer âdemlerine yazılmışdur.

83

[608]

Çirmen ve Kili taraflarındaki Tatarların, aradaki sulh ve anlaşmaya aykırı olarak Lehistan'a yaptıkları akınların engellenmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Sâbıkâ () Beğlerbeğisi olup hâlâ ber-vech-i arpalık Çirmen ve Kili sancaklarına mutasarrıf olan Kantimür dâme ikbâlühûya hüküm ki:

Bundan akdem defe'âtle etrâf u eknâfa evâmîr-i şerîfe gönderilüp; "min-ba'd sulh u salâha ve ahd ü emâna muhâlif Leyh vilâyetine Tatar tâyifesi salıvirilmeyüp Tatar tâyifesi muhkem zabtolunmak" fermânım olmuşken hâliyâ; "yanunda olan Tatar tâyifesin Leyh vilâyetine akına gitmekden men' eylemeyüp sulh u salâh ve ahd ü emâna muhâlif vaz' olunduğı" i'lâm olunmağın, bu bâbda mes'ûl olmuşsındur. İmdi; yanunda olan Tatar tâyifesin Leyh vilâyetine akına gitmekden men' idüp bir hışca zabteylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan fermân-ı şerîfüm üzre amel idüp dahı yanunda olan Tatar tâyifesine kat'an ruhsat vormeyüp Leyh vilâyetine akına gitmekden men' idüp bir hışca zabteyleyesin ve bi'l-cümle sulh u salâh ve ahd ü emâna muhâlif yanunda olan Tatar tâyifesinden bir ferd Leyh vilâyetine akına gitdüklerine kat'an rızâ-yı hümayûnum yokdur. Bu bâbda sen bi'z-zât mukayyed olup Tatar tâyifesinden bir ferdi Leyh vilâyetine akına salıvirmekden ihtirâz eylesin.

84

[602]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Dürrî Efendi.

"Edirne kâdîsına hüküm ki:

Harem-i Hümayûn'da Hâssa kılârcılardan Muharrem Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Edirne sâkinlerinden İsak Stepan(?) [nâ]m Yehûdîde beş yüz gurus hakkı olup mezbûr Harem-i Hümayûn'da olup ve şâhidleri İstanbul'da olmağla mezbûr Yehûdî Âsitâne-i Sa'âdet'e ihzâr olunmak" recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Yehûdîyi Âsitâne'ye gönderesin ki, kâdî-askerler huzûrında hakk üzere görüle." *diyü hüküm yazılmışdur.*

85

[603]

Kâfire esir düşen bazı müslümanları fidye karşılığı esaretten kurtarmak için İzmir'den yola çıkan Manol ve Duka reislerin gemisine ve içindeki eşya ile işçilere Fezzân(?) taraflarında elkoyduğu bildirilen Memi Reis'ten, söz konusu eşya ve işçilerin geri aldırılması.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur ve mü'ekked mektûb dahı buyurulmuşdur.

Fezzân(?) Beği Seyyid Mustafâ dâme izzühûya hüküm ki:

Akdâ kuzâtî'l-müslimîn İzmir Kâdîsı olan Mevlânâ Mehmed *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp ve İzmir'de vâkı' ulemâ vü sulehâ vü e'imme vü hutabâ ve sâyir a'yân-ı vilâyet mahzar gönderüp; "bundan akdem küffâr-ı hâksâra esîr olan Seferîhîsârlı Hâcî Osmân ve Emrullâh bin Sefer ve Hüseyin ve Hızır Tayı ve Güzelhîsârlı Debbâğ Gebeş Mustafâ ve Tire Ahmed ve Mehmed ve Güzelhîsârlı Hüseyin ve İstanbullu Haydar Ağa'ya tâbî' Mustafâ ve Halvâcî Ahmed ve diğer Ahmed ve Aksarây Tekyesi'nde Sefer Dede ve İznikli(?) Mehmed'ün esîri Dervîş ve Tavukbâzârı'ndan Kapucî Hâcî İbrâhîm'ün esîri Yahyâ ve Tophâneli Hâcî Uğurlı'nun esîri ve Tophâneli Hasan'un esîri Mehmed Yazıcı ve Tophâneli Hâcî Kâsım'un esîri () bahâları Manol Re'îs ve Duka Re'îs kendü sermâyeleri ile cem'an yigirmi dört bin dört yüz gurus huccet-i şer'ıyye ile İzmir'den metâ' alup varup mezbûrân re'îsler zikrolunan müslimânları halâs itmek için giderler iken ol cânibde burtun re'îsi olan Memi Re'îs nâm kimesne ellerinde olan emr-i şerîf ü huccet-i şer'ıyyeye i'tibâr itmeyüp ve seffîne dahı kendü mülkleri iken; "Kâfire gidersiz." diyü zikrolunan esîrlerin bahâları için seffînelerine tahmîl olunan emti'ayı ve dahı yedi nefer Fransis(?) ve gemilerinde olan cümle işçilerin fuzûlen alup zabt u kabz idüp ziyâde gadreyledüklerin" bildürüp şer'le alıvrilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına arz u mahzar eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, burtun re'îsi olan mezbûr Memi'nün gemisi sana tâbî' olmağla mezbûr Memi'yi getürdüp zikrolunan esîrlerin bahâsı için seffîne-i mezbûreye tahmîl olunan metâ' her ne ise seffînesin ve ol mikdâr Fransis(?) ve cümle işçilerin bî-kusûr alıvrüp huccet-i şer'ıyye mücebince mezbûrân re'îslere teslim itdürüp zikrolunan müslimânların

halâs olmalarına tekayyüd ü ihtimâm eylesin. Şer‘-ı şerîfe ve huccet-i şer‘iyyeye ve emr-i hümayûnuma muhâlif bir vechile te‘allül ü inâd itdirmeyesin ve bi'l-cümle bu husûsa mukayyed olup zikrolunan esîrlerin bahâsıyçün sefîne-i mezbûreye konılan emti‘a ve sâyir esbâbları her ne ise sefînelerin ve ol mikdâr Fransis(?) ve cümle işcilerin mezbûrân re‘îsün vekîlleri olan () bi't-tamâm redd ü teslîm idüp bu husûs içün tekrâr şikâyet olunup emrüm varmalu eylemeyesin. Şöyle ki; emrûme muhâlif vaz‘ idesin, nedâmetin çekersin; bilmiş olasın.

86

[600]

Bosna'da Vlaseniça kasabasında kadı mahkemesini basarak yakmak isteyen eşkıyayı engellemiş olan Sadaret Kaymakamı Vezir Recep Paşa'nın adamlarından Mehmed Çavuş'u yakalayarak mallarına elkoydukları iddia edilen Bosna Muhafızı Vezir Mehmed Paşa'nın adamlarının teftiş edilip üzerlerine sabit olan adı geçen çavuşa ait hakların geri alınması.

Mahzarı sâhibindedür.

Bosna muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Sarây monlâsına hüküm ki:

Ol diyârun sığâr u kibârı ve a‘yân u eşrafı Südde-i Sa‘âdetüm'e mahzar gönderüp Dergâh-ı Mu‘allâm çavuşlarından olup düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i Sâni ve Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Receb Paşa *edâma'llâhü te‘âlâ iclâlehûnun* kadîmî âdemlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Çavuş *zîde kadruhû* için; "müstekîm ü dîndâr olup a‘yân-ı vilâyet kendüden rızâ vü şükran üzre iken Vlaseniça kasabasında vâkı‘ kâdî mahkemesinde ba‘zı eşkıyâ gelüp şer‘-ı şerîfe muhâlif âlet-i harb ile mahkemeyi basup ihrâk eylemek istediklerinde mûmâ-ileyh çavuş varup def‘ itmekle sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, senün tarafundan ba‘zı kimesneler mûmâ-ileyh çavuşı ahzoleyüp emvâl ü erzâkın aldığın ve ziyâde zulmolunduğın" bildürüp hükmi-hümâyûnum recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, tarafundan gelüp hılâf-ı şer‘-ı şerîf esbâbın alanları meclis-i şer‘-ı şerîfe ihzâr ve mûmâ-ileyh ile berâber ve tamâm hakk u adl üzre teftiş ü tefahhus idüp göresin; arzolunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer‘-ı kavîmle âmil olup şer‘le müteveccih olan hakkın her ne ise ba‘de's-sübût hükmidüp alıvirüp şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye te‘allül ü inâd itdirmeyesin.

87

[601]

Revan'a tâbi Üçkilise civarındaki Ermenilerin katoğikosu olup, patrikliğe bağlı hususlarda Ermeniler kendine müracaat etmekte iken, Kızılbaşların bölgeyi istilasına üzerine Osmanlı ülkesine yerleşmiş olan Sahak'a diğer murahhasa, papaz ve keşişlerin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Anatolî eyâletinde vâkı' sancakbeğlerine ve zikrolunan sancaklarda olan kâdîlara hüküm ki:

Ermenî tâyifesinden Sahak nâm râhib Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "eben an-ceddin Revân'a tâbî' Üçkilise'de katoğkos olup cümle Ermenî tâyifesi patırlıklığa müte'allik olan husûslarda âyîn-i bâtılları üzre kendüye mürâca'at idegelüp Kızılbaş-ı bed-ma'âş ol diyâra müstevlî olmağla bu ol mahalden kalkup Memâlik-i Mahrûsem'de tavattun idüp Ermenî tâyifesi kadîmden olıgeldüğü üzre amel idüp tabheyledüğü yağına ve kendüye şer'-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene muhâlif sâyir murahhasa vü papasları ve âharı dahlitdürilmemek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; bu, kadîmden tâyife-i mezbûrenün patırkı olup ve Revân'a tâbî' Üçkilise nâm mevzı'da sâkin iken Kızılbaş-ı bed-ma'âş ol diyâra müstevlî olmağla mezbûr göçüp gelüp ve Memâlik-i Mahrûsem'de gezdüğü yirlerde kadîmden nice olıgelmiş ise olıgeldüğü üzre amel olunup şer'-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene muhâlif murahhasa vü papasları ve keşîşleri ve sâyiri min-ba'd dahl ü ta'aruz itdürmeyesiz.

88

[598]

Vidin'de sakin iken vâris bırakmadan ölen acemi oğlanı Mustafa Abdullah'da alacağı olduğunu iddia edip, mirîye ait paraya elkoyan Balcı Ahmet oğlu Ömer'den bu paranın alınarak Yeniçeri Serdarı Korucu Ali'ye teslim edilmesi.

Sekbânbaşı mektûbı mücebince buyurulmuşdur.

Vidin ve Berkofça kâdîlarına hüküm ki:

"Acemî-oğlanı zümresinden Vidin'de sâkin Mustafâ Abdullâh fevtolup vâris-i ma'rûfı olmayup cümle muhallefâtı mîrîye âyid olmağla Yeniçeri Serdarı olan Koricı Alî'ye ahz ü kabz itmek için bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdühû tarafından mektûb virilmişken Balcı Ahmed-oğlu Ömer nâm kimesne şirrete sâlik olup; "Müteveffâ-i mezbûrda üç yüz elli bin akça hakkum vardır." diyü hevâsına tâbî' kimesneleri şâhid ikâmet itdürüp mîrîye âyid olan akçayı alup kabzitmekle meblağ-ı mezbûr, mezbûr Koricı Alî'ye alıvirilüp te'allül iderse Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle olunmak" bâbında müşârun-ileyh tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince meblağ-ı mezbûrî mûmâ-ileyh Koricı Alî'ye ahz ü kabz itdürüp te'allül iderse Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görile ve mâni' olanları her kimler ise yazup ism ü resmleriyle arzeyesin.

Seferde hizmette olan Kırşehir Sancakbeyi Hüseyin'in, Akdağ kazasının Rûmdîğin köyünde dedesi Çerkes Bey zamanından beri mülkiyet üzere tasarrufunda olan toprağının mahsulüne, kendi zeameti dahilinde olduğu gerekçesiyle vekili bulunduğu Hasan Çavuş adına elkoymaya teşebbüs eden Eyüp Çavuş'un bu müdahalesinin engellenmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Rûmili beğlerbeğisine ve Aktağ kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Kırşehri Sancağıbeği olup sefer-i hümayûnumda hizmette olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Hüseyin *dâme izzühûn*un vekîli olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Himmet *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "Aktağ kazâsına tâbi' Rûmdîğin nâm karyenün nısf mâlikânesi mîr-livâ-i müşârun-ileyhün ceddî Çerkes Beğ'ün mülk-i sarîhî olup mezbûr Çerkes Beğ hâl-i hayâtında ve kemâl-i sıhhatinde sulbî oğlu Hasan Beğ'e hibe vü temlîk idüp mezbûr Hasan Beğ fevtolmağla zikrolunan karyenün nısf öşr-i gallât ve sâyir hukûk-ı şer'ıyyesi cümle oğlu Hüseyin Beğ'e intikâl idüp müteveffâ Çerkes zamânından berü ilâ-yevminâ hâzâ mülkiyyet üzere tasarruf olunagelmiş iken hâlâ Hasan Çavuş nâm kimesnenün kazâ-i mezbûrda ze'âmeti olmağla vekîli olan Eyyûb Çavuş zikrolunan Rûmdîğin nâm karyenün nısfı müşârun-ileyhün mülkiyyet üzere tasarrufunda olan karyeler için; "Bu dahî ze'âmeti dâhîlindedür." diyü altmış seneden mütecâviz tasarruflarında olan mülklerinün birkaç senedür vâkı' olan mahsulün kabzitmeleriyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'de mahfûz olan defter-i cedîd-i hâkânîye mürâca'at olundukda, zikrolunan Rûmdîğin ve tevâbi'ı karyelerinün sûret-i defterde mülkiyyet üzere* tasarruf olduğu mastûr u mukayyed iken mezbûr Eyyûb Çavuş kanâ'at itmek ile ahvâlleri toprak kâdîsı huzûrunda görölüp mülkleri olduğu sâbit olup huccet-i şer'ıyyede mastûru'l-esâmî olan bî-garaz kimesneler şehâdet itmeleriyle huccet-i şer'ıyye virildükden mâ'adâ hâlâ Aktağ Kâdîsı Mevlânâ Mahmûd *zîde fazlühû* mülkleri olduğın" arzitmegin, zikrolunan karyeler mülk-i sahîhları olduğu mukarrer olup lâkin altmış seneden berü tasarruf idegeldükleri atfık temessükleri müşârun-ileyh ile seferde bulunmağla tekrâr sâbit olunup virilen huccet-i şer'ıyye ve sûret-i defter-i cedîd-i hâkânî ve mukaddemâ virilen emr-i şerîfüm ve hâlâ sâdır olan emrüm mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince amel idüp mezbûr Hasan Çavuş'un vekîli Eyyûb Çavuş'ı şer'-ı şerîfe ihzâr ve mîr-i müşârun-ileyh tarafından olan vekîli ile berâber idüp bir def'a şer' ile görölüp faslolunmayan husûsların onat vechile hakk üzere teftîş idüp göresin; fi'l-vâkı' Rûmdîğin nâm karye mîr-i müşârun-ileyhün mülk-i sarîhî olup altmış seneden mütecâviz zabt u tasarruflarında iken âhardan Hasan Çavuş'un vekîli Eyyûb Çavuş; "Ze'âmetimiz dâhîlin[de]dür." diyü nizâ' eyledüğü vâkı' ise câyiz değildir; men' u def' eylesin ve kadîmden mâlikâne tasarruf idegeldüğü yirlerin girü kemâ-kân mülkiyyet üzere tasarruf itdürüp; "Ze'âmetimiz dâhîlindedür." diyü mezbûr Hasan Çavuş'un vekîli Eyyûb Çavuş'ı ve âhardan bir ferdi dahlitdurmeyüp ve bi'l-cümle şöyle ki; ahz ü celb sebebiyle mezkûrlarun kadîmden mülkiyyet üzere* tasarrufunda olan karyesine elinde olan sûret-i defter-i cedîd-i hâkânî ve

huccet-i şer'ıyyesine mugâyir kimesneyi müdâhale itdürmeysin. Sonra mes'ûl ü mu'âteb olman mukarrerdür. Ana göre basîret üzre olasin. Şöyle bilesin; alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 18 Ca., sene: [10]40

90

[596]

İzmir taraflarındaki bazı mirî mukataalar ile eminlerin ve reâyânın işlerine karışarak eziyet ettikleri bildirilen Vezir İlyas Paşa'nun adamlarına engel olunup, vilayet haricine çıkartılmaları.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

İzmir monlâsına ve Sığla sancağbeğine hüküm ki:

"Ol câniblerde ba'zı mîrî mukâta'âta ve re'âyâ vü berâyânun ba'zı husûslarına Vezîr İlyâs Paşa âdemlerinden nice kimesne varup müdâhale itmeleriyle mîrî mukâta'âta ve ümenâyâ ve re'âyâyâ gadr u te'addî olduğu" i'lâm olunmağın imdi; min-ba'd müşârun-ileyh İlyâs Paşa'nun âdemlerinden bir ferdi mukâta'âta ve ümenâyâ ve sâyir husûsa müdâhale itdürmeyüp müşârun-ileyh tarafından her kim varursa uğratmayup ve cümlesin ol vilâyetden ihrâc idüp men' u def' eylemenüz bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre müşârun-ileyh İlyâs Paşa'nun âdemlerinden bir ferdi ol câniblere uğratmayup ve mîrî mukâta'âta ve ümenâyâ ve sâyir re'âyâ vü berâyâ husûsına bir vechile müdâhale itdürmeyüp ve cümlesin ol vilâyetden ihrâc idüp men' u def' eyleyesiz. Şöyle ki; adem-i tekayyüdinüz sebebi ile müşârun-ileyhün âdemlerinden bir ferd ol câniblere varup ve mîrî mukâta'âta ve ümenâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyete müdâhale eyledükleri i'lâm oluna, sen ki mevlânâ-yı müşârun-ileyhsin, sen mes'ûl ve sen ki mîr-livâsın, küllî mu'âteb olursın; bilmiş olasin.

91

[597]

Yenişehir ü Fenar kazasından Halil isimli şahsın, kayınpederi olan Ali isimli solak ile aralarındaki miras davasının Divân-ı Hümayun'da görülebilmesi için Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Be-dest-i Selâmî.

Yenişehir [ü] Fenar kâdîsına hüküm ki:

Solaklardan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Alî zîde kadruhû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "sulbiyye kızı () nâm hâtûnun zevci olan Halîl nâm kimesne ile mîrâs[a] müte'allik da'vâsı olmağla mezbûr Halîl Dîvân-ı Hümayûnum'a ihzâr olunup icrâ-yı hakk olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, mezbûr Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak fermânum olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldu[kda], mezbûr Halîl[i] Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da vüzerâ-yı ızâmum ve kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna.

92

[595]

Reisülküttap Hasan Hilmi'nin Horpîşte civarında mutasarrıf olduğu zeametinin subaşı olan ve zimmetindeki zeamet akçasından bir kısmını Kürkcü Dimitri ile gönderdiğini bildiren ancak adı geçen zimmînin inkâr etmesi üzerine subaşıliktan uzaklaştırılan Mustafa ile Kürkcü Dimitri'nin teftiş edilip zimmetlerindeki paranın tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Horpîşte ve () kâdîlarına hüküm ki:

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi'ü'l-mahâmid ve'l-mekârim, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'l-Mu'în bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Re'îsü'l-küttâbum olan Hasan Hilmi dâme mecdühûnun () sancağında taht-ı kazânuzda () nâm karye ve gayriden mutasarrıf olduğu ze'âmeti Sübaşı olan Mustafâ'nun zimmetinde kendü ıkrârıyla kırk bin akça bâkîsi var iken ile'l-ân göndermeyüp ve; "Kürkcü Dimitri nâm zimmî on iki bin akçasın götürmüştür." diyü haber göndermekle mezbûr zimmîden talep olundukda ol dahı inkâr idüp müşârun-ileyhün mahsûli akçası mâbeynlerinde zâyî' olmağla mezbûr Mustafâ sübaşılikdan ref' olunup Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan zîde kadruhû[yı] sübaşı ta'yîn idüp ve mezbûr kürkcü zimmî dahı yine zümre-i mezbûreden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Yûsuf zîde kadruhû ile ma'an ol cânibe irsâl olunmağın mezbûr Mustafâ ile kürkcü-i mezbûr şer'-ı şerîfe ihzâr olunup zikrolunan kırk bin akça ve sâyir müşârun-ileyhe âyid ü der-anbâr olan mahsûl mûmâ-ileyh Yûsuf'a bi't-tamâm zabt u ahz ü kabz itdürölüp inâd ü muhâlefet idüp cevâb-ı âhara sâlik olursa kayd ü bend ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu husûsa her birinüz bi'z-zât mukayyed olup dahı sübaşı-i sâbık mezbûr Mustafâ'yı ve hâliyâ irsâl olunan kürkcü mezbûr zimmîyi meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve mûmâ-ileyh Yûsuf ile berâber idüp tamâm dikkat ü ihtimâm [ile] teftîş eyleyüp zimmetlerinde olan kırk bin akçayı bî-kusûr talep ü tahsîl ve mûmâ-ileyh Yûsuf'a teslîm itdürüp zimmetlerinde bir akça ve bir habbesin bâkî komayasız ve sâyir der-anbâr olan ve re'âyâ zimmetlerinde kalan küllî vü cüz'î mahsûlâtın mezkûr Yûsuf'a ahz ü kabz itdüresiz. Şöyle ki; mezbûr zikrolunan kırk bin akçayı ve gayri zimmetlerinde zuhûr iden müşârun-ileyhe âyid olan hukûkî virmekte te'allül iderler ise muhkem kayd ü bend idüp ve yarar âdemlere koşup mu'accelen mezbûrları Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresiz. Avk u te'hîre ve ihmâl ü müsâheleye cevâz göstermeyesiz.

93

[593]

Müteveffa Kapı Ağası Osman'ın Medine-i Münevvere'ye vakfeylediği Kerpeniş kazasının Çiro Mağahoryo köyü sakinlerinden öşür talep edip, olumsuz cevap alması üzerine köy halkından bir-iki zimmîyi hapsederek bedel-i öşür namıyla bir miktar paralarını aldığı bildirilen Gevherhan Sultan'ın paşmaklık haslarından Davutlu Voyvodası Timür'ün haksız yere gasbettiği paranın hak sahiplerine iadesi ve kendisine gerekli tenbihatın yapılması.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Buyurıldısı Kâdî-asker Kâtibi Mustafâ Çelebî'de hıfzolunmuşdur.

Kerpeniş kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Seyyidetü'l-muhadderât, iklîletü'l- muhsanât, tâcü'l-mestûrât hemşirem Gevherhân Sultân dâmet ısmetühânun paşmaklık hâslarından bi'l-fi'l Dâvûdlı Voyvodası Timür nâm kimesne, Kerpeniş kazâsına tâbi' müteveffâ Kapu Ağası Osmân'un Medîne-i Münevvere'ye vakfeyledüğü kurâdan Çiro Mağahoryo nâm karye zimmîlerinden; "Voyvodalığuma tâbi' karye-i mezbûreye karîb diğer Ayomanoli Mağahoryo zimmîlerinden tarla vü bağ iştirâ idüp zirâ'at ü harâset idersiz. Ol tarla vü bağların öşri bana âyiddür." diyü öşr talep eyledükde vakf-ı mezbûr ahâlîsi; "Arâzîmüz müşâ'dur; hîn-ı fethtan [berü] biz anlardan ve anlar bizden tarla vü bağ iştirâ idegeldük; lâkin ilâ-hâze'l-ân biz ol karyenün voyvodasına ve anlar karyemüz voyvodasına öşr ü kesim viregelmedük; her karye kendü sâhib-i arzına viregeldi; şimdi dahı virmezüz." diyü cevâb virdüklerinde sözlerine amel itmeyüp ve kıbel-i şer'-ı şerîfden hüküm lâhık olmadın zikrolunan vakıf karyeden bir-iki nefer zimmîleri ahz ü habs idüp bedel-i öşr nâmıyla beş-altı bin akçaların alup zulm ü te'addî eyledüğün" arzeyledüğün ecilden, hılâf-ı şer' u kânûn dahl ü rencîde itdürilmemek emridüp **buyurdum [ki]:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup göresin; vech-i meşrûh üzre te'addî vü tecâvüzi mukarrer ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup hılâf-ı şer' u kânûn alınan akçaların ba'de's-sübût hükmidüp alıvirdükden sonra tarafeyne muhkem tenbîh eyleyesin ki, şer' u kânûna ve kadîmden olıgelene mugâyir vaz' u hareket itmeyeler. İnâd ü muhâlefet idenleri yazup arzeyleyesin; şöyle bilesin.

94

[594]

Şeyh Osman'ın, İstanbul'da Macuncular Çarşısı'ndaki ekmek fırınında beyaz ekmek imal etmesine müdahale ettiği bildirilen şahıslara engel olunması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Şeyh Osmân Efendi.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Meşâyih-ı ızâmdan Mevlânâ Osmân Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mahmiyye-i mezbûrede vâkı' Ma'cûncı Çârşûsı'nda vâkı' mülk etmekci furunından beyâz etmek işlenüp kimesneye zarar u te'addîsi yoğiken hâliyyâ ashâb-ı ağırdan ba'zı kimesneler mâni'

olmalarıyla gadrolduğun" bildürüp; "zikrolunan furunından kadîmden olıgeldüğü üzre beyâz etmek işleddürilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, narh-ı rûzî üzre işleddürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı müşârun-ileyhün zikrolunan furunından narh-ı rûzî üzre beyâz etmek işleddürüp şer'-ı şerîfe ve emr-i celîlül-kadrüme muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

95

[591]

Rum beylerbeyinin subaşılığına tâbi Sonisa ve Taşabad ahalisinin şikâyeti üzerine subaşının azledilmesinden sonra beylerbeyine ait vergileri toplamaya gelen adamlara reâyadan bazılarının zorluk çıkardığı bildirildiğinden, bunlara itibar edilmeyip söz konusu vergilerin toplanması; ancak bu bahane ile görevlilerin de devr adı altında halka eziyet çektirmekten kaçınmaları.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Ba'de'r-resîd naklolunmuşdur.

Bâ-müsvedde-i Rif'atî Çelebî.

Arz u mahzar kendiude kalmışdur.

Sivas kâdîsına hüküm ki:

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Rûm Beğlerbeğisi Kâyim-makâmı Mehmed *zîde kadruhû* ile Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar ve kazâ-i mezbûrun a'yân u eşrâfı mahzar gönderüp; "Rûm beğlerbeğisinin kadîmî sübaşılığı tevâbi'ından olan Sonisa ve Taş-âbâd ahâlîsi bundan akdem Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp sübaşidan tezallüm eyledüklerinde sen ki mütesellimsin, sana hükm-i şerîfüm gönderilüp zulmiden sübaşıyı ref' idüp ve ba'de'l-yevm varan sübaşılar olıgelmişe muhâlif vaz' eylememek üzre re'âyâ ile mu'âhede olundukdan sonra mu'tâd üzre mîr-i mîrâna âyid olan hukûk u rûsûmı cem' itmeğe birkaç nefer âdem varmak lâzım geldükde re'âyâdan ba'zı kimesne şirrete sâlik olup mâni' oldukların" arz u mahzar eyledüğünüz ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup göresin; kadîmden mîr-i mîrâna âyid ü râci' olan hukûk u rûsûmı sübaşısı birkaç nefer âdem ile varup şer' u kânûn u defter ve kadîmden olıgeldüğü üzre cem' itmek murâd itdükde olıgeldüğü üzre cem' u tahsîl itdürüp şer'-ı şerîfe ve olıgelmişe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin. Ammâ; devr nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den ref' olunmuşdur. Bu bahâne ile ziyâde atlu vü levend ile re'âyâ üzerine devre çıkmakdan ve hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulm ü te'addî vü tecâvüzden be-gâyet hazer eylesin.

Mütevelli olduğu Kastamonu'daki Sinan Bey Camii Vakfı'nın gelirlerini bataak yerlere borç verdiği, bir kısmını da kendisi yediği ve görevlilere ücretlerini ödemediği bildirilen Mehmed'in teftiş edilmesi ve vakıf kâtibi ve mürterzikalarının bilgisi dışında kimseye vakıf malından borç verdirilmemesi; ayrıca, yarar bir kimseyi kefil gösterirse mütevelliliğe devam ettirilip aksi takdirde yerine başka mütevelli nasbedilmesi ve zimmetindeki vakıf malının da tahsil edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Ba'de'r-resîd naklolunmuşdur.

Cânib-i Enderûn-ı hazret-i kâyim-makâm.

Kastamonı müftüsine ve kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda vâkı' Sinân Beğ Câmî'-ı Şerîfi'nün imâm u mü'ezzin ü hatîb ve sâyir mürtezikaları* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bundan akdem câmî'-ı mezbûrda kayyım olan Mehmed nâm kimesne câmî'-ı mezbûrun tevliyetin alup mâl-i vakfı nice müflis yirlere zimem idüp ve ba'zısın kendü eklidüp ve erbâb-ı vazâyife vazîfelerin virmeyüp ve kendüsi dahı fakîrül-hâl olmağla zimemden akçayı kaldurup kendü masârifine sarfîdüp vakf-ı mezbûr muhtell ü müşevveş, beş seneden berü vakfa hizmet idenlere vazîfe virilmeyüp mezbûrun ahvâli teftîş [ve] evkâf kâtibi ve sâyir mürtezikalarının* ma'rifeti olmayınca zimeme akça virilmeyüp ve kendüden kefil almayınca vakfa müdâhale eylememek ve kefilî yoğısa âhardan bir mün'ım ü müstekîm kimesneye virilmek için ve mezbûr hizmet eylemediği eyyâmın aldığı vazîfe tekrâr vakf için kabzolunmak ve ehl-i vazâyifün sâlyânesinden aldığı akçaları hâlâ mütevellî olana vakf için alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, hakk üzre göresin; arzeyledükleri gibi ise mezbûr Mehmed'e muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, vakf-ı mezbûr kâtibi ve sâyir mürtezikalarının* ma'rifeti olmayınca kimesneye vakf-ı merkûm akçasından bir akça ve bir habbe virmeye ve kendünün mâl-i vakfa gadritmemesine bir yarar mün'ım kimesneyi kefil virüp ba'dehû tevliyet-i mezbûreye vaz'-ı yed eyleye ve sâlyânedan aldığı ehl-i vazâyifün vazîfelerin dahı bî-kusûr alıvirüp te'allül itdürmeyesin ve kendüsi kefil virmeğe te'allül iderse cânib-i şer'den bir müstekîm kimesneyi mütevellî nasbidüp arzîdüp mezbûrun zimmetinde mâl-i vakfdan bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayup vakf için hâlâ mütevellî nasbolunan kimesneye alıviresin ve kazıyyede medhali olmayanı dahlitdürmeyüp mâl-i vakfa gadrolmakdan ziyâde ihtiyât idüp muhtâc-ı arz olanı yazup arzeyleyesin.

97

[589]

Veziriâzam haslarından Anatolikoz köyü sakinlerinin sandallara yükleyip Balyabadra'ya nakletmekte oldukları istefdiyeye baskın yaparak elkoyduğu ve sandaldaki on zimmîyi zincirleyip yanında götürdüğü bildirilen Vostiçe sakinlerinden Yahya Çavuş'un yakalanıp, hapis ve teftiş edilerek neticenin arzedilmesi ve gelecek emre göre hareket edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mora sancağbeğine ve kâdîsına hüküm ki:

Mukaddemâ Bosna Beğlerbeğisi olan Mehmed *dâme ikbâlühû* ile Angelikasrı Kâdîsı Mevlânâ İbrâhîm *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı nusret- şî'ârum *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* kazâ-i mezbûrda vâkı' hâslarından Anatolikoz Voyvodası olan Zülfikâr ve sâyir ehl-i karye meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "karye-i mezbûrenün istefdiye mahsûlinden üç yüz on beş çuval istefdiyeyi sandallara tahmîl idüp fûrûht için Balyabadra'ya götürürleriken Vostiçe sâkinlerinden Yahyâ Çavuş üç kıt'a firkate donadup yolların basup zikrolunan üç yüz on beş çuval istefdiyeyi gasben aldıklarından gayri sandallarda bulunan on nefer zimmî re'âyâyı ahz ü habs ü der-zencîr idüp Vostiçe'ye götürüp müşârun-ileyhün mahsûline küllî gadr u fesâd itmekle mezbûrun ahvâli ahâlî-i vilâyetden sü'âl olundukda, vech-i meşrûh üzre fesâd eylediğin" alâ-tarîkî's-şehâde haber virdüklerin" arzyledükleri ecilden, mezbûr Yahyâ Çavuş elegetirilüp () Kal'ası'nda muhkem habsolunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezbûr Yahyâ Çavuş'ı hüsn-i tedbîr ü tedârûkle elegetürüp dahı () Kal'ası'nda muhkem habsidüp ve ahvâlin teftîş ü tefahhus idüp künhi ve hakîkatı ile yazup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzyleyesin ki, sonradan hakkında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olursa mücebi ile amel oluna.

98

[590]

Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Ahmed'in Kalavrita'daki evine yalancı şahit tutarak el koyup ailesini dışarı attığı ve adamlarıyla köy-köy gezerek ahaliye zulmettiği bildirilen Vostiçe sakinlerinden Yahya Çavuş'un yakalanıp, hapis ve teftiş edilerek neticenin arzedilmesi ve gelecek emre göre hareket edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kalav[ri]ta ve Badra ve Bostiçe kâdîlarına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden olup sâbıkâ Mora câniblerinde Muhassıl-ı Emvâl ve bi'l-fi'l Kapudânım olan düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l- âlem Vezîrüm Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* kapucıbaşılığı hizmetinde olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bu, âhar yirde iken ve kimesneye zarar u te'addîsi yoğiken Vostiçe'de sâkin Yahyâ Çavuş şirrete sülûk idüp kendü hevâsına tâbi' ba'zı kimesneler ile yek-dil olup bunun Kalavrita'da olan evin; "Benümdür." diyü zûr şâhid ile fuzûlî zabt ve bunun ehl ü ıyâlin taşra bırağup ziyâde

zulm ü te‘addî eyledüğin" [bildürüp] ve mukaddemâ Dîvân-ı Hümâyûnum'da istînâfiyçün emr-i şerîfüm virilmişken itâ‘at-i emr itmeyüp kırk ve elli sekbân ile karye be-karye gezüp fukarâya zulm ü te‘addî ve bunun emsâli nice fesâd ü şakâveti zuhûr itmekle mezbûr elegetürilüp kal‘ada hıfz ve ahvâli Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e arz u i‘lâm olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ziyâde tekayyüd ü ihtimâm idüp mezbûr Yahyâ Çavuş'ı bi-eyyi vechin kân elegetürüp dahı kal‘a-i mezbûrede habs ü hıfz idüp ahvâlin vukû‘ı üzre Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e arzeyesin ki, sonradan hakkında emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olursa mûcebiyle amel oluna ve bu husûsda sipâh u yeniçeri vü çavuş ve sâyirin min-ba‘d emrûme muhâlif dahlitdürmeyesin ve bu bâbda virilen hükm-i hümâyûnum mûcebince zikrolunan mülk evin mezbûrdan mûmâ-ileyhe alıvirüp bir vechile inâd ü muhâlefet itdürmeyesin.

[Yev]mü'l-Cum‘a, fî gurre-i şehri Cemâziye'l-âhıra, sene: 1040

99

[588]

Amasya ve Zeytun'da sakin yeniçeriler üzerine serdar ve zabıt olan kimsenin azledilip yerine Yetmişinci Cemaat'ten Korucu Mustafa'nın tayin edildiği; bundan sonra bunların ehl-i fesatlarının teftişi, muhallefatlarının zaptı vs. işlerinin adı geçen Mustafa tarafından yürütülmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Amâsiyye ve Zeytûn kâdîlarına hüküm ki:

"Taht-ı kazânuzda sâkin olup Dergâh-ı Mu‘allâm yeniçerileri üzerlerine serdâr u zâbıt olan () nâm yoldaşun zabt u rabt bâbında adem-i tekayyüdi olmağla ref‘ olunup yirine zümre-i mezbûreden Yetmişinci Cemâ‘at'de Korucu Mustafâ nâm yeniçeri serdâr ta‘yîn olunup taht-ı kazânuzda sâkin olan Dergâh-ı Mu‘allâm yeniçerileri, mezbûrî üzerlerine serdâr bilüp sözinden taşra vaz‘ itmeyüp şer‘-ı şerîfe itâ‘at ü inkıyâd idüp zikrolunan kâdîlıklarda olan Dergâh-ı Mu‘allâm yeniçerilerinin ve sâyir memleket halkının şer‘le lâzım gelen ahvâllerin hakk üzre görüp hılâf-ı şer‘-ı mutahher kimesneye iş itdürmeyesiz ve bi'l-cümle tâyife-i mezbûreden ve burma astârlu levend tâyifesinin birinden ve acemî-oğlanı vü cebeci vü topcı nâmında gezüp kürde vü varsak taşıyan levend tâyifesin ve sâyir şakâvet idüp re‘âyâ vü berâyâya te‘addî vü tecâvüz itdürmeyüp fesâd idenlerin şer‘le muhkem haklarından gelesiz ve tâyife-i mezbûrenün vâkı‘ olan muhallefatların sûk-ı sultânîde fûrûht itdürdüp mezbûra ahz ü kabz itdüresiz." diyü bi'l-fi‘l Südde-i Sa‘âdetüm'de Sekbânbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdûhû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyüp şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

Yevmü'l-İsneyn, fî 3 C., sene: 1040

100

[586]

Eşkîyalık yaptığı, tekâlîf vaki olduğunda köyü üzerine aldığı iddiasıyla iki misli fazla vergi topladığı, toprak sipahilerinin yerlerini fuzûlen zaptettiği ve Gönen Kadısı Mehmed'in akrabası olmasını istismar ederek istediği kimse aleyhinde hüküm çıkarttığı yolunda Gönen ileri gelenlerinin, hakkında şikâyetle bulundukları Yundoğlanı köyünden Arnavut Ali'nin teftiş edilip, hakkındaki iddialar üzerine sabit olduğu takdirde kendisinin hapis ve neticenin arzedilmesi.

Cânib-i Hazret-i Mahmûd Paşa.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Balıkesr[i] ve Gönen ve () kâdîlarına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrun ulemâ vü sulehâ vü e'imme vü hutabâsı ve a'yân u eşrâfı Südde-i Sa'âdetüm'e arz u mahzar gönderüp; "Kazâ-i Gönen'e tâbî' Yundoğlanı nâm karyede sâkin Arnavud Alî nâm kimesne kendü hâlinde olmayup şirret ü şakâ üzre olduğundan gayri karye-i mezbûr re'âyâsının cebren ellerinden mezârî'ın alup ve darb-ı şedîd ile darbidüp ve hâric kurâdan koyun getürdüp re'âyânun yaş ekinlerin yidürüp ve çiğnedüp ve çobânların avret ü oğlanlarına dest-dırâzlık idüp ve emr-i şerîfümle tekâlîf vâkı' oldukda; "Karye-i mezbûrî üzerime aldum." diyü beş guruş yirine on guruşların alup ve âhar kurâdan avret alınup nikâh olunmak lâzım geldükde üç-dört bin akça alup ba'dehû nikâh itdürmeğe rızâ virüp ve ba'zı şer'î husûs vâkı' oldukda zûr şâhid olup ve toprak sipâhîsine tapuya dutuşup müstehk-ı tapu olan yirlerin âhara fûrûht itdürmeyüp fuzûlî kendü zabtidüp ve kasaba-i Gönen Kâdîsı Mevlânâ Mehmed kendünün akribâsından olmağla istediğün hılâf-ı şer'-ı şerîf hükmitdürüp zulm ü te'addîsî hadden efzûn olup şöyle ki; bu makûle zulm ü te'addîsî karye-i mezbûre üzerinden def'u ref' olunmaz ise bi'l-küllîyye perâkende vü perîşân oluru[z.]" diyü ızhâr-ı tezallüm eyledükleri ecilden, şer'le hakkında lâzım gelen icrâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrî meclis-i şer'a ihzâr idüp gaybet iderse şer'le buldurması lâzım gelen kefillerine buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların husamâ muvâcehesinde onat vechile hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; arzolunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût şer'le ashâb-ı hukûkun hakların hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra bu fesâdı iden mezbûr muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp üzerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleriyle vukû'ı üzre yazup arzeyleyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyüp hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ü sıyânet olunup kendü hâlinde olanlara garaz u ta'assub ile gadrolunmakdan hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhıraf eylemeyesin.

Fatih Sutan Mehmed Han Evkâfı reâyasından olan İstanbul'da Sulu Manastır Cemaati Ermenilerinin toplantı günlerinde başışlarıyla biriktirilen veya ihtiyaç fazlası balmumunun satılmasıyla elde edilen ve kiliseye harcanan paradan kendileri için akça talep ettikleri bildirilen Patrik Zakarya ile Avanos, Kirkoz ve Serkiz adlı papazlara engel olunması. (Ayrıca bkz. hkm. 67)

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Buyurıldısı huccet üzerindedür.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Kadîmî mahrûse-i İstanbul'da sâkin olan Ermenî tâyifesinden olup Sulu Manastır Cemâ'ati Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mezbûrlar ceddüm Ebu'l-feth Sultân Muhammed Hân tâbe serâhü Evkâfı re'âyâsından olup feth-ı hâkânîden berü bu âna değin cem'ıyyetleri günlerinde kenîselerinden çıkarken her biri birer mikdâr akça virüp âyîn-i bâtılları üzre mühimmât-ı bâtılları* levâzimine sarfolunup kalan fazlası cümlesine lâzım gelen harc u sarf olunup ve yine kenîse-i mezbûrda cem' olunan şem'-ı aselden fazlası bey' olunup semeni girü minvâl-i meşrûh üzerine kenîsenün levâzimine ve üzerlerine edâsı lâzım olan tekâlîfe harc u sarf olunup patriklerinden ve yirli papaslardan Avanos ve Kirkoz ve Serkiz () nâm papaslar birisi dahlidegelmiş değil iken hâliyâ patrik olan Zakarya ve yirli papaslardan Avanos ve Kirkoz ve Serkiz ve () nâm papaslar âdet-i kadîmelerine dahlidüp ve tecâvüz idüp zikrolunan akçadan akça talep idüp küllî gadritmekle min-ba'd olıgelmişe muhâlif vaz' itdürilmemek bâbında ellerinde huccet-i şer'ıyyeleri olduğın" bildürüp mücebince men' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra bi'z-zât mukayyed olup bu bâbda bunlar vech-i meşrûh üzre evkâf-ı mezbûre re'âyâsından olup vech-i meşrûh üzre amel olunugelmişken hâliyâ kadîmü'l-eyyâmdan olıgelmişe muhâlif patrik-ı mezbûr ve yirli papaslardan mezbûrlar vech-i meşrûh üzerine dahlidüp rencîde vü remîde itdükleri vâkı' ise men' u def'★ idüp şer'-ı şerîfe ve huccet-i şer'ıyyeye ve emr-i hümayûnuma muhâlif dahl ü ta'arruz itdürmeyüp zikrolunan akçadan mezbûrlara bir akça aldurmayasın.

★ Metinde; "ref'" şeklinde yazılmıştır.

Defterdarzâde Abdüsselam adlı müteferrikanın şikâyeti üzerine yapılan tahkikatta halkın kendisinden memnun olduğu mahayif teftişi için Hayrabolu'ya gelen Vezir Kenan Paşa tarafından bildirilen Hayrabolu Naibi Mehmed'in görevine devam ettirilerek işine kimsenin karıştırılmaması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Hayrabolu kâdîsına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Ken'ân Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mûmâ-ileyh sene-i

sâbıkada mahâyîf teftîşîyle kasaba-i mezbûreye vardukda kasaba-i mezbûre sâkinlerinden Defterdâr-zâde Abdüsselâm nâm müteferrika mûmâ-ileyhe varup; "Kazâ-i mezbûr Nâyibi Mehmed'ün re'âyâyâ te'addîsi olmağla teftîşine emr-i şerîf vârid olmışdur." diyü emr-i şerîf ibrâz itmekle nâyib-i mezbûrun ahvâli kazâ-i mezbûr re'âyâsından teftîş ü tefahhus olundukda, re'âyâ tâyifesi mezbûrdan kemâl mertebe şükrân üzre oldukların; "Bu âna gelince hılâf-ı şer'-ı şerîf bir akça ve bir habbemüz almayup ehl-i vukûf u müstekîm ü dîndâr olmağla her birimüzi hımâyet ü sıyânet üzre olup mezbûrun nâyib olması re'âyâ fukarâsına ve vilâyete nâfi'dur. Mukaddemâ olan arzlardan haberimüz yokdur." diyü haber virdüklerinden gayri kasaba-i mezbûrun a'yân u eşrâfı ve ulemâ vü sulehâsı dahı sirran ve alâniyyeten tefahhus olundukda, cümlesi hüsn-i hâline şehâdet idüp; "Mezbûr Abdüsselâm'un mezbûr hakkında itdüği kelimât mahz-ı iftirâ vü bühtândur. Mezbûr niyâbet hıdmetinde olmak her vechile müslimânlara ve sâyir ahâlî-i memlekete nâfi'dur." diyü alâ-tarîkı'ş-şehâde haber virdüklerin" arzitmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, arzolunduğı üzre mevlânâ-yı mezbûrun kimesneye te'addîsi olmayup ve ahâlî-i memlekete enfa' ise mezbûrı kemâ-kân niyâbet hıdmetinde istihdâm idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde rencîde vü remîde itdürmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif girü mezbûrı rencîde idenleri ve emr-i şerîfüme muhâlefe[t] üzre olanları yazup arzeyelesin.

103

[585]

Niğbolu ve Silistre taraflarında ticaretle uğraşıp sefere katılmayan, cinayet, şakâvet, kundakçılık, sarkıntılık vb. fülleri işleyerek halka eziyet çektiren yeniçerilerin zulmünü ortadan kaldırmak için tayin edilen Ömer Çavuş tarafından isimleri bildirilenler hakkında gerekenin yapılması ve ihmali görülecek olan yeniçeri serdarlarının da cezalandırılmaları.

Silistre ve Niğbolı sancaklarına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olup Özi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve Ahyolı ve Misivri ve Akkirman ve Bender ve Baba ve Mankalya ve Prevadi ve () ve () ve () kâdîları ve Niğbolı ve Silistre sancaklarında vâkı' olan kâdîlar ve vilâyet-i Rûmili'nün Sağ-kolı'ndan ve mahrûse-i İstanbul'dan vilâyet-i mezbûreye varup ve Sofya'dan Südde-i Sa'âdetüm'e gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı hükûmetinizde sâkin olan yeniçeri kullarımın ekseri sefer-i hümayûnuma varmayup ve ba'zıları dahı ticâret tarîkıyla Akkirman vilâyetine gidüp esîr almağa varup eşkiyâ ile yek-dil ü yek-cihet olup ve ba'zıları re'âyânun evlerine girüp avret ü oğlanlarına eluzadup ve nice kızlara yapışup fi'l-i şenî' kasdidüp ve evlerin ihrâk bi'n-nâr idüp ve âdemler katlidüp fevka'l-had zulmeyledikleri arz u i'lâm olunduğundan mâ'adâ sefer-i hümayûnuma gitmeyüp husûsan Bağdâd-ı Dâru's-selâm[da] cemî'an ümmet-i Muhammed meterislerde zahmet çeküp cân u başların fedâ idüp bunlar kendü kâr u kisb ve hevâ vü heveslerinde olup eşkiyâdan olan zalemenün zulmin def' etmek bâbında şer'le haklarından gelinmek ve ol makûleler teftîş ü tefahhus olunmak içün Yeniçeri Ocağı'nun emekdârlarından olup zümre-i mezbûre çavuşlarından olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ömer

Çavuş *zîde kadruhû* ta'yîn olunmağın mûmâ-ileyhün ma'rifetiyle Akkirman'dan ve Prevadi'den arzolanları defter ü arzlari mûcebince meclis-i şer'a getürdüp muhkem teftîş ü tefahhus itdürüp kâtillerün ve ol makûle bîkr kızların fi'l-i şenî' kasdeyleyen yeniçerilerin üzerlerine sicill ü huccet itdürdüp ve habsolunup Âsitâne-i Sa'âdetüm'de dirlikleri kat' olunanların şer'le haklarından geldürilüp ve mâ'adâsın dahı vukû'ı üzre ism ü resmleri ve bölükleri ve sicil sûretleri ile mûmâ-ileyhün arzıyla bildüresiz ki, dirlikleri kat' olunup muhkem haklarından geldürile ki, sâyirlerine mûcib-i ibret ü sebeb-i nasîhat vâkı' ola ve sefere gitmeyenlerin yeniçeri tâyifesinin şer'an ve kânûnen mûmâ-ileyh çavuş ma'rifetiyle şer'le haklarından gelinüp ve taht-ı hükûmetinüzde olan yeniçeri serdârları bu fesâdı iden yeniçeri tâyifesin firâr iderler ise buldurması lâzım olanlara buldurmayup müsâmaha ideler, sonra dirlikleri kat' olunmağla halâs olmazlar. İmdi; bu bâbda gereği [gibi] âgâh olup bu fesâdı iden ehl-i fesâdun şer'le haklarından geldürmeğe sa'y ü ikdâm idüp ve re'âyâ vü berâyâ eyyâm-ı sa'âdet-encâmumda âsûde-hâl üzre olup ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye rencîde vü remîde ve zulm ü te'addî itdürilmemek" bâbında bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mufassal ü meşrûh mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince mezkûr çavuşı sadâkat ü istikâmetle hizmet-i mezbûrede istihdâm idüp min-ba'd bir ferde zulm ü te'addî itdürmeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. Bu bâbda arza muhtâc olanları çavuş-ı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle sûret-i sicilleriyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzeyelesiz.

[Yev]mü's-Sebt, fî 8 C., sene: [10]40

104

[582]

Hacı Hamza Vakfı'na ait Yedikule'deki bakkal dükkânını uzun süredir işletmekteyken vakıf mütevellisi Mehmed'in engellemeye kalkışması üzerine mahkemeye gidip neticede anlaşılan ve mütevellî tarafından kendisine temessük verilen Yani adlı zimmî ile, dükkânı işletme hakkının kendisinde olduğu iddiasıyla müdahale ettiği bildirilen Salih arasındaki davanın görülüp söz konusu müdahale haksız ise engellenmesi.

Hamd Efendi hattıyla.

Fetvâ-yı şerîfe mûcebince buyurulmuşdur.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Yani veled-i Franko nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Yedikule kurbinde vâkı' müteveffâ Hâcî Hamza Vakfı'ndan bir cânibi vâkıf-ı mezbûrun buz-hânesine ve bir cânibi mûm-hâneye ve iki cânibi tarîk-ı âmm ile mahdûd olan bir bâb bakkâl dükkânı haylî müddetden berü tasarrufında iken hâliyâ Mütevellî olan Mehmed nizâ' idüp tasarrufına mâni' olmağla şer'le ahvâlleri görildükde yevmî iki akça kirâ virmek üzre dört bin beş yüz akça dahı mu'accele ile kendüye hükmolunup mütevellî dahı memhûr temessük virüp âharun alâkası yoğiken hâliyâ Sâlih nâm kimesne; "Zikrolunan dükkân mukaddemâ babamun tasarrufında idi; bana intikâl itmişdür." diyü bî-vech dahl ü nizâ' eyledüğün ve; "Ol

vechile da'vâya kâdir olmaz." diyü fetvâ-yı şerîfe virildüğü" bildürüp mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ihzâr-ı husamâ kılup fetvâ-yı şerîfe nazar idüp göresin; vech-i meşrûh üzre şer'le görölüp buna hükmolunup ol mikdâr icâre-i mu'accele vü mü'eccelesin cânib-i vakfa edâ idüp ve mütevellîsi temessük virmişken hâliyâ mezbûr Sâlih ol vechile fetvâ-yı şerîfe mugâyir dahl ü nizâ' eyledüğü vâkı' ise men' u def' idüp ol dükkânı buna zabtitdürüp hılâf'-ı şer' kimesneye iş itdürmeyesin.

105

[583]

Şehit olan Veziriâzam Koca Paşa'nın Payas Evkâfı'nda mütevellî kaymakamı iken zimmetindeki vakıf akçasını ödemediği için Mütevellî-i kebir Ahmet tarafından azledildiği halde, yerine tayin edilen Sipahi Süleyman'a zorluk çıkardığı bildirilen Ramazan'a engel olunması ve zimmetindeki vakıf akçasının tahsil edilmesi.

Hamd.

An-cânibi kapucılar kethudâsı.

Payas kâdîsına hüküm ki:

"Bundan akdem Vezîr-i A'zam iken şeh[î]d olan Koca Paşa'nun Payas Evkâfı'na Bin otuz tokuz senesinde Kâyim-makâm-ı Mütevellî olan Ramazân sene-i mezbûre muhâsebesin ber-müceb-i şart-ı vâkıf getirüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'de mütevellî-i kebir edâ vü teslim itmeyüp sene-i mezbûre mahsûlinden zimmetinde bâkî yüz elli bin akça bâkî kalmağla imâreti mühimmâtı görilmeyüp cânib-i vakfa küllî noksân müterettib olmağla zikrolunan Payas Tevliyeti Kâyim-makâmı'nı ihtisâb u ihzârîyye ve () ve kitâbet ü cibâyet ve sâyir tevâbi' u levâhıkıyla bi'l-fi'l Mütevellî-i Kebîr olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Ahmed zîde mecdühû arziyla Bin kırk Muharremü'l- harâmı'nun guresinden sene tamâmına değin ber-vech-i maktû' iki bin sekiz yüz riyâl guraşa sipâhiyândan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Süleymân zîde mecdühûya der-uhde olunup ve meblağ-ı mezbûr vakf için alup kabzidüp imâret-i mezbûrenün mühimmâtı görölüp berât itdürüp varup zabt u tasarruf itmek istedikde merkûm Ramazân'un Payas'da olan kâyim-makâmı Bin otuz tokuz Ramazân'ı târîhiyla bir emr ibrâz idüp; "Tekrâr bana mukarrer oldu." diyü nizâ' eyledüğü arzolandukda; "Mezbûr Ramazân'un zimmetinde mâl-i vakfdan yüz elli bin akça bâkî kalup ve mezbûr Süleymân cümle muhâsebeyi peşîn edâ idüp vakfa küllî imdâd itmişdür." diyü arz[itmeğin], mûmâ-ileyh Süleymân'a mukarrer kılınup âhardan dahlolunmak* îcâb itmez iken () dahlidüp ve mâni' olup lâkin bu âna değin () müdâhale idegelmeyüp vakfa küllî gadrolduğun ve merkûm Ramazân'un tahvîli Zi'l-hicce'de tamâm olup Bin kırk Muharremi'nden müdâhale itmesi îcâb itmez iken vekîli olan () mâl-i vakfı fuzûlen ahz ü kabz idüp vakfa küllî zulmi olduğu" hâliyâ arzolunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, vech-i meşrûh üzre sene-i mezbûre Muharremi'nün guresinden Mâliyye tarafından virilen berâtı mücebince tevliyet ü kitâbet ü cibâyet ve ihtisâb u ihzârîyye ve bâkî cibâyet ve sâyir vakfa müte'allik olan husûsları mütevellî-i kebir olan mûmâ-ileyh tarafından ta'yîn olunan merkûm Süleymân'a zabt u tasarruf itdürüp min-ba'd tahvîli âhır olup ref' olunan merkûm Ramazân'ı ve vekîli () ve âhardan bir ferdi

dahlitdürmeyüp vakfa gadrolmakdan ziyâde ihtirâz eylesin. Geçen seneden merkûm Ramazân'un zimmetinde mâl-i vakfdan ol mikdâr akça bâkî olup bu seneden dahı () cümle zimmetinde kalup vakfa küllî gadrolmağla min-ba'd müdâhale itdürmeyüp men' eyleyüp vech-i meşrûh üzre şart-ı vâkıf mücebince zikrolunan tevliyet ü cibâyet ve ihtisâb u ihzâriyye ve () ve sâyir vakfa müte'allik olan husûsı mezbûr Süleymân'a zabt u tasarruf itdürüp mezbûr Ramazân'ı ve vekîli [()] dahlitdürmeyüp vakfa gadrolmakdan be-gâyet hazer eylesin.

*Metinde; "olunmamak" şeklinde yazılmıştır.

106

[579]

Veziriâzama kaftan ve kılıç götürmek için İstanbul'dan Bağdat'a gönderilen bir Dergâh-ı Muallâ kapıcısı ile yoldaşlarına, gidiş-dönüşleri esnasında uğradıkları kazalarda menzil veya ulak beygiri tedarik edilip, tehlikeli bölgelerden geçişlerinde yanlarına yeterli sayıda muhafız verilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Bağdâd'a varup gelince vâkı' olan beğlerbeğilere ve zikrolunan eyâletlerde vâkı' sancakbeğlerine ve zikrolunan sancaklarda vâkı' kâdîlara ve zikrolunan kâdîlıklarda vâkı' olan mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimleri ve Altı Bölük halkı üzerlerine kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârları ve kılâ' dizdârları ve neferât ağaları ve iskele emînleri ve sâyir iş-erleri ve şehir kethudâlarına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm kapucılarından olup bi'l-fi'l mataracılık hizmetinde olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () *zîde kadruhû* Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı zafer-şi'âruma kaftân u kılıç ve ba'zı umûr-ı mühimme ile ta'yîn ü irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle her kankınızın taht-ı hükûmetine varup dâhıl olursa mûmâ-ileyhe ve yanında olan () nefer yoldaşlarına menzil bârgîri bulunan yirlerde yarar menzil bârgîrleri, bulunmayan yirlerde yolda yolcu yükin yıkdurmayup yirlüden yarar ulak bârgîrleri tedârük ve mahûf u muhâtara olan yirlerde yanlarına kifâyet mikdârı neferât ve sâyir âdemler koşup emîn ü sâlim biribirinüze ulaşıdurup ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eylesiniz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ve menâzil ü merâhilde kendüye ve esbâb u tavarlarına ve serdâr-ı âlf-mikdâruma irsâl olunan kılıç u kaftâna zarar u gezend irişdürmekden her birinüz ihtirâz eylesiniz. Bu bâbda mûmâ-ileyhün hakkınızda olan şükr ü şikâyeti müsmir ü mü'essirdür. Ana göre her birinüz basîret ü intibâh üzre olup emîn ü sâlim vilâyet-i Bağdâd'a irsâl ü îsâl eylemekde her birinüz dakîka fevteylemeyesiz.

107

[580]

Veziriâzama kılıç ve kaftan götürmek ve bazı işleri halletmek için Bağdat'a gönderilen bir Dergâh-ı Muallâ kapıcısı ile adamları Ane, Diyarbakır, Ruha ve Rakka'ya vardıklarında, gerekli ihtiyaçlarının tedarik edilip yanlarına muhafız ve kılavuz katılarak emniyet içinde Bağdat'a ulaştırılmaları.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Rûhâ* kâdîsına ve Rakka beğlerbeğisi mütesellimine hüküm ki:

Hâliyâ Dergâh-ı Mu'allâm kapucularından olup bi'l-fi'l mataracılık hizmetinde olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân () *zîde mecdühû* Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı âlî-mikdâruma kılıç u kaftân ve ba'zı umûr-ı mühimme ile vilâyet-i Bağdâd'a irsâl olunmağın iktizâ iderse lâzım olan mühimmâtın görüp çölden Bağdâd'a irsâl eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle mûmâ-ileyh ve yanında olan âdemleri kılıç u kaftân ile ol cânibe varup dâhıl oldukda lâzım olan mühimmâtın ve yarar kulaguzlar tedârük ü ihzâr ve yanına kifâyet mikdârı âdemler koşup iktizâ iderse çölden emîn ü sâlim vilâyet-i Bağdâd'a irsâl ü îsâl eyleyesiz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır. Bir ân ve bir sâ'at eğlendirmeyüp cümle mühimmâtın mu'accelen tedârük ve yarar âdemler koşup çölden mi gitmek iktizâ ider, yoksa gayri yollardan mı gitmek iktizâ ider, her ne vechile mümkün olursa emîn ü sâlim vilâyet-i Bağdâd'a ulaştırmakda ikdâm u ihtimâm eyleyesiz. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ve kendüye ve yanında olan kılıç u kaftân ve esbâb u tavarlarına bir vechile zarar u gezend irişdürmekden her biriniz ihtirâz eyleyesiz. Mûmâ-ileyhün hakkınızda olan şükr ü şikâyeti müsmir ü mü'essirdür. Ana göre basîret ü intibâh üzere olup bâb-ı ikdâm u ihtimâmda dakîka fevteylemeyesiz.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bir sûreti, Ane sancağıbeğine. *Vech-i meşrûh üzere emr-i şerîf yazılmışdır.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bir sûreti, Diyârbekir beğlerbeğisinin mütesellimine dahı yazılmışdır.

108

[581]

İstanbul-Bosna ve Selanik güzergâhında kullanılmak üzere Ali ve Hasan isimli kapıcılar ile adamlarına verilen menzîl emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Bosna'ya ve Selanik'e varup gelince, Alî ve Hasan kapıcılara ve bir nefer âdemlerine.

109

[576]

Ham samur kürkü tabaklama işinin bilirkişiler ve yiğitbaşları marifetiyle usta debbağlara verilip acemilere verilmemesi, aksine hareket edip gizlice acemilere kürk tabaklatanların haklarından gelinmesi hususunda hüccet verildiğinden, söz konusu hüccete göre hareket edilip, kimsenin hüccete aykırı iş yapmasına izin verilmemesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Câhib-i Alî Efendi, tâbî'-ı kapudân-ı sâbık.

(——) Çelebî.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ mahrûse-i İstanbul'da Kürkcibaşı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Abdî zîde kadruhû ile Yiğitbaşı Hasan(?) ve sâyir kürkciler meclis-i şer'a varup; "kadîmü'l-eyyâmdan hâm semmûr kürki sepi itmek lâzım geldükde ehl-i hıbre vü yiğitbaşları ma'rifetleriyle ehl olan kimesnelere virilüp hâm-dest kimesnelere virilmek beynlerinde memnû' iken içlerinden ba'zı, hâm-dest kimesnelere hufyeten müslimânların ve sâyir kimesnelerin kürklerin alup sepi itmekle kâr u kisblerine küllî ihtilâl vâkı' olmağın, hâliyâ cümlesinin ittifâkı ile her kim içlerinden muhâlefet idüp hâm-dest olan kimesneler kethudâ vü yiğitbaşı ma'rifeti olmadın hufyeten olıgelene muhâlif vaz' idenler şer'le haklarından gelinmek için huccet olunup huccet-i şer'ıyye virildüğü" bildürüp mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm taleb eyledükleri ecilden, huccet-i şer'ıyye ve olıgeldüğü üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed ve huccet-i şer'ıyyesine nazar idüp hakk üzre göresin; arzolunduğı üzre bundan akdem vech-i meşrûh üzre huccet-i şer'ıyye virilüp ve ol huccetün mazmûnı muvâfık-ı şer' olup ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîm ve huccet-i şer'ıyye mücebince kadîmden olıgeldüğü üzre amel idüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve huccet-i şer'ıyyeye ve olıgelene muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

110

[577]

Yün alım-satımı debbağ esnafına mahsus olduğu halde tabbağ esnafının, ihtiyaç duydukları yünü doğrudan bazergânlardan satın alarak düzeni bozdukları bildirildiğinden, buna izin verilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Huccet üzerindedir.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Mahmiyye-i mezbûrede vâkı' debbağ tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "kadîmden bey' u şirâsı bunlara mahsûs olan metâ'dan yün ta'bîr olunan metâ'ı tabbağ tâyifesi bunlardan alıgelmişler* iken ve kırk-elli seneden berü zikrolunan metâ' taşradan geldükde mukaddem bunlar alup mâbeynlerinde tevzî' idüp tâyife-i mezbûre ihtiyâc

vaktinde bunlardan alurlar iken hâliyâ mezbûrlar olgelmışe muhâlif bunlardan mukaddem bâzergândan kendü iştirâ itmekle ziyâde gadrolduğı ecilden, ahvâlleri şer‘le görildükde olgeldüğü üzre amel olunup yün makûlesin mukaddem bunlar kifâyet mikdârı alup mâbeynlerinde tevzî‘ idüp ba‘dehû tabbâğ tâyifesi bunlardan alup vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında huccet-i şer‘ıyye virildüğün" bildürüp mücebince emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzolunduğı üzre ise bu bâbda virilen huccet-i şer‘ıyye mücebince amel idüp kadîmden olgeldüğü [üzre] yün ta‘bîr olunan metâ‘ı mukaddem bunlardan alup min-ba‘d mezbûrlar bâzergândan iştirâ eylemeyeler ve itdürmeyesin.

* Metinde; "olgelmışler" şeklinde yazılmıştır.

111

[578]

Akkirman ve Prevadi kazalarında cinayet, yaralama, şakâvet ve ırza tecavüz gibi suçları işledikleri bildirilen isimleri yazılı yeniçerilerin teftiş edilip, hak sahiplerinin hakları alındıktan sonra gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Akkirman ve Prevadi kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânuzda vâkı‘ Akkirman kazâsında sâkin yeniçeri tâyifesinden Altıncı Ağa Bölüğü'nde Alî nâm yeniçeri bir kızun bekâretin izâle idüp ve Servî nâm hâtûnı dahı mecrûh idüp ve Onsekizinci Cemâ‘at‘de İsmâ‘îl nâm yeniçeri âdem katlidüp ve Altmışbirinci Mütferrikalar‘da Muslî nâm yeniçeri âlet-i harb ile gezüp ve Prevadi kazâsında karye-i Ravine‘de* Yeniçeri Kara Osmân nâm [kimesne] şakî vü ehl-i fesâd olup ve oğulları olan Ondördüncü Hâssağîler‘de Yûsuf ve Yedinci Bölük‘de Alî ve diğer Alî nâm yeniçeriler babalarının ığvâsıyla karye-i mezbûre halkını rencîde idüp ve ba‘zılarun dahı alâ-mele‘i'n-nâs âdem katlidüp ve re‘âyâ üzerlerine sell-i seyf idüp ve birkaç bîkr kızların bekâretin izâle idüp hadden bîrûn zulmeyleyüp sâ‘î-ı bi'l-fesâd oldukların vilâyet-i mezbûre kâdîları ve yeniçeri serdârları arzidüp şer‘le görölüp icrâ-yı hakk olunmak içün yeniçeri çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ömer Çavuş *zîde kadruhû* ta‘yîn olunup ol cânibe irsâl olunmağın zikrolunan yeniçeriler firâr iderler ise buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp muhkem teftîş ü tefahhus olunup bi-hasebi‘ş-şer‘ üzerlerine her mâddesin yirlü yirinden görölüp sicill ü huccet olunup dirlikleri kat‘ olanları şer‘le haklarından gelinüp mâ‘adâsın dahı ism ü resmleriyle arzeyelesin ki, dirlikleri kat‘ olunup sonradan haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olursa mücebiyle amel oluna ve bi'l-cümle mûmâ-ileyh çavuşun ma‘rifetiyle şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ olunmak ve fukarânun üzerlerinden zalemenün zulm ü te‘addîleri def‘ itdürmekde ve hılâf-ı şer‘-ı şerîf bir ferde zulm ü te‘addî itdürilmemek" bâbında iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi‘l Südde-i Sa‘âdetüm‘de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince mezbûrları şer‘-ı şerîfe ihzâr ve gaybet iderlerse şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurup getirüp ve da‘vâ-yı hakk u ta‘yîn-i mâdde iden hasımlarıyla berâber idüp bir def‘a şer‘le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre mûmâ-ileyh çavuş mübâşeretiyle teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzulunduğı üzre ise ba‘de’s-sübût ashâb-ı hukûkun hakların hükmidüp ashâbına alıvirdükden sonra muhtâc-ı arz olanları mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince muhkem habs ü arz eyleyesiz.; arza muhtâc olmayanların haklarında lâzım geleni mûmâ-ileyh çavuş ma‘rifetiyle icrâ-yı hakk eyleyesiz. Şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

★ Metinde; " Vavine" şeklinde yazılmıştır.

112

[574]

İstanbuldaki tavuk satıcıları arasında karışıklık olmaması için tavuk fiyatlarının tespit edilerek kethüdalarına hüccet-i şer‘iyye verildiği; söz konusu hüccete göre hareket edilip tavukçu esnafının işlerine hariçten kimsenin karıştırılmaması.

Osmân Efendi.

Buyurıldı huccet üzerindedür.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

İstanbul‘da olan tavukcular, kethudâları ve yiğitbaşlılarıyla meclis-i şer‘-ı şerîfe varup; "Etrâfdan gelen tavuklar lâgar olup otuz gün beslenmeyince bey‘ı kâbil olmayup müddet-i mezbûrede her tavuk üçer akça ile ancak hâsıl, anun dahı ba‘zısı satılup ve ba‘zısı dahı ölür. Kadîmü‘l-eyyâmdan etrâfdan gelen tavuk on dört akçaya alındukda vech-i meşrûh üzre beslendükde on sekiz ve on üç akçaya alınan on yedi, on ikiye alındukda on altı akçaya satılagermişdür. Mâbeynimüzde ihtilâl olmamak için minvâl-i meşrûh üzre sicill olunup huccet-i şer‘iyye virilmeğin" kadîmden olıgeldüğü üzre huccet mûcebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda vârid olan huccet mûcebince kadîmden olıgeldüğü üzre tavukları hırfet-i mezbûreye bey‘ itdürüp kadîmden olıgelene muhâlif bir ferdi te‘allül ü inâd ve mezbûrları rencîde vü remîde itdirmeyesin.

113

[575]

Menlik‘te bir vakfın malından murabaha yoluyla borç alıp, vadesi geldiği halde ödemediği bildirilen Çavuşzâde Mehmed‘in teftiş edilip zimmetindeki vakıf malının tahsil edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i Enderûn-ı hazret-i kâyim-makâm.

Menlik kâdîsına hüküm ki:

"Bundan akdem sipâhiyândan Mahmûd, () Vakfı akçasından Çavuş-zâde Mehmed Çavuş nâm kimesneye karz tarîkıyla ve Attâr-zâde Mustafâ kefâletiyle yüz bin akça murâbaha ile alup yüz kırk bin akça virmek şartıyla Bin otuz sekiz Şevvâli‘nde temessük

virilüp hâliyâ iki sene mürûr idüp şer'le taleb olundukda virmekde te'allül ü inâd idüp vakfa gadrolduğı" i'lâm olunmağın, şer'le görilüp temessüğü mücebince vakfun akçası tahsîl olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra mukayyed olup ve mezkûrî ihzâr ve temessüğüne nazar idüp tamâm hakk üzre teftîş eyleyüp göresin; vech-i meşrûh üzre ise murâbahasıyla vakfun zikrolunan akçasın hükmidüp vakf için bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif bir vechile te'allül ü inâd itdürmeyesin. Şöyle ki; virmekde te'allül idüp ol cânibde icrâ-yı hakk olmaz ise mübâşir-i mezbûr ile ma'an koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görile.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 11 C., sene: 1040

114
[572]

Selanik'te ortaya çıktığı bildirilen eşkıyanın yakalanıp ve suçu sabit olanların Selanik sancakbeyinin gemisinde küreğe konulmaları.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Selanik monlâsına ve Selanik sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânuzda ba'zı eşkıyâ zuhûr idüp nice fesâd ü şenâ'at itmeleriyle re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyete zarar u te'addîleri olduğı" i'lâm olunmağın, ol makûle eşkıyâ vü mücrimler mu'tâd-ı kadîm ve kânûn üzre her kande bulunurlar ise bi-eyyi vechin kân elegetürilüp bi'l-fi'l Selanik Sancağbeği olan () dâme ızzühûnun gemisine küreğe virilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ol makûle şer'le üzerlerine cürm sâbit olan eşkıyâ vü mücrimleri mu'tâd-ı kadîm ve kânûn üzre bi-eyyi vechin kân elegetürüp dahı mîr-i mûmâ-ileyhün gemisine teslîm eylesiniz.

115
[573]

Angelikasrı'nda Veziriâzam Hüsrev Paşa'nın haslarından Anadolikoz köyü sakinlerinin istefdiye mahsullerine el koyup oniki nefer reâyayı zincire vurduğı, Londar ve Kalavrita'da halka işkence ettiğı, ırza tecavüz ve cinayet gibi suçları işlediğı bildirilen Mora'da zeamete mutasarrıf Yahya Çavuş'un yakalanması ve suçu sabit olduktan sonra vücudunun ortadan kaldırılması.

Bâ-telhîs.

Vezîr Kapudân Mustafâ Paşa'ya ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki mûmâ-ileyh vezîrûmsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; " "Mora sancağında yiğirmi yedi bin akça ze'âmete mutasarrıf olan Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Yahyâ Çavuş şakî vü ehl-i fesâd ü kâtil ve firkateci, zâlim olup Angeli[kasrı] kazâsında vâkı' düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham ilâ-âhurihî Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı Ekremüm Husrev Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun havâssından Anadolikoz nâm karyesine hasâret kasdıyla üç kıt'a firkate ile varup mahsûlinden üç yüz on beş mil(?) çuval is[tel]fdiyesin alup hasâret itdüğinden gayri on iki nefer re'âyâsın der-zencîre urup fesâd

itdüği Angeli[kasrı] kâdîsı huzûrında sicill ü huccet olunup ve mezbûr vech-i meşrûh üzre firkateci ehl-i fesâd ü eşkıyâdan olduğın", Londar Kâdîsı Mevlânâ Mustafâ ve Kalavrita Kâdîsı Mevlânâ Ahmed *zîde fazlühümâ* dahı; "Merkûmun her bâr kırk-elli nefer sekbân ile karye be-karye gezüp fukarâya zulm ü te'addî idüp nice bâkire kızları ve mestûre hâtûnların cebren çeküp fi'l-i şenî' idüp ve Muhassıl-ı Emvâl olan Ahmed'ün alâ-mele'i'n-nâs katl ü gâret kasdıyla üzerine varup ve bir yeniçeriye katlitmişdür. Şöyle ki; mezbûrun ze'âmeti alınup hakkından gelinmeye, Mora vilâyeti harâba varmak mukarrerdür." diyü arzitedüklerin" i'lâm eyledüğün Pâye-i Serîr-i A'lâm'a telhîs u arz olundukda şer'le hakkından gelinmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda vârid olan hatt-ı hümayûnum mücebince şakî-ı mezbûr her kande ise bi-eyyi vechin kân hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp dahı şer'le üzerine fesâd sâbit ü zâhir oldukdan sonra aslâ emân u zamân vormeyüp hatt-ı hümayûnum mücebince şer'le hakkından gelüp vilâyet ü memleketi vücûd-ı habâset-âlûdından pâk ü tathîr eylesesiz. Mezbûrun ze'âmeti dahı ulûfelüye virilmişdür. Mezbûr her kande ise buldurup hakkından gelinmek bâbında ikdâm u ihtimâm eylesesiz. İhmâl ü müsâheleden ve bir tarîkla mezbûra hımâyet olunmakdan ihtirâz eylesesiz.

116

[570]

*Çiftçilikten vazgeçerek tüfek alıp eşkıyalığa başladıkları bildirilen
Gevherhan Sultan'ın Kayseri'deki paşmaklık haslarından Yahyalı
vs. köyler ahalisinin ellerindeki tüfeklerin toplanması ve yeniden
toprağı ekip biçmeye başlamaları hususunda uyarılmaları.*

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kaysariyye monlâsına hüküm ki:

"Seyyidetü'l-muhadderât, iklîletü'l-muhsanât, tâcü'l-mestûrât () Gevherhân Sultân *dâmet ismetühânun* taht-ı kazânda vâkı' paşmaklık hâslarından Yahyâlu ve () ve () nâm karyeler re'âyâsı bi'l-küllîyye zirâ'at ü harâsetden ferâgat idüp her biri tüfenk ü âlet-i harb taşıyup fesâd ü şakâvete mübâşeret idüp müşârun-ileyhânun mahsûline küllî zarar u noksân müterettib olduğın" i'lâm olunmağın, zikrolunan hâs re'âyâsının tüfenkleri müşârun-ileyhânun voyvodası mübâşereti ve ma'rifet-i şer'-ı şerîfle ellerinden alınup ve üzerlerine edâsı lâzım gelen rüsûm u hukûk cem' u tahsîl itdürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre zikrolunan hâs re'âyâsının tüfenklerin müşârun-ileyhânun voyvodası mübâşereti ve ma'rifet-i şer'-ı şerîf ile ellerinden alup ve her birisine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, her birisi bir yirlerin boz u hâlî komayup cümlesin zirâ'at ü harâset* idüp müşârun-ileyhâya âyid olan hukûk u rüsûmı edâ eyleyeler. Ba'de't-tenbîh inâd ü muhâlefet idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlefet idenlerinün şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdurmeyesin. Ammâ; bu bahâne ile umûm teftîşinden ve kendü hâlinde olanlara dahl ü tecâvüzden ziyâde hazer eylesesin.

117

[571]

Hamamcı esnafının alım-satım işlerine karıştığı ve hile ile birçok hamamcıyı batırdığı bildirilen Sarı Mahmud'un bir daha herhangi bir şekilde hamamcılara ve onların işlerine karıştırılmaması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

İstanbul'da vâkı' hammâmcı tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "içlerinden Sarı Mahmûd şerîf olup kadîmden mâbeynlerinde bir hammâm bey' u şîrâ olundukda müdâhale idüp ve ba'zı kimesnenün hammâmın garaz ile âhara aldurup ve ba'zısını dahı hammâmı mütevellîlerden bir sene veyâhûd üç seneye isticâr idüp mütevellîden temessük ü huccet-i şer'ıyye alup mutasarrıfken mütevellîlere varup idlâl ve icâre vü isticârelerine karışup kimine akça virüp ve kiminden alup envâ'-ı hîle vü hud'a ile nice müslimânların sermâyeden çıkarup ve nicesin dahı medyûn u müstağrak idüp bu makûle zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmamağla mezbûr aralarından* ref' [u] ihrâc olunup min-ba'd kendülere ve bey' u şîrâlarına ve hammâma müte'allik icâre vü isticâre husûsına ve sâyir umûrına müdâhale itdürilmemek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeleriyle **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, min-ba'd Sarı Mahmûd'ı tâyife-i mezbûrenün bey' u şîrâlarına ve kendülerine ve vech-i meşrûh üzere hammâma müte'allik icâre vü isticârelerine ve sâyir husûslarına bi-vechîn mine'l-vücûh müdâhale itdürmeyüp men' u def' eylesin. Şöyle ki; ba'de't-tenbîh mütenebbih olmayup girü şirreti sebebi ile tâyife-i mezbûrenün umûrına karışup ta'cîz ü tazvîk ider ise vukû'ı üzere arzeyelesin ki, şer'le hakkından gelinmek bâbında fermân-ı hümayûnum sâdır ola.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 19 C., sene: 1040

118

[567]

Dergâh-ı Muallâ Çavuşlarından Hüseyin Çavuş'un Baba kazasının Karakuyulu(?) köyündeki üç adet tarlasını haksız yere zaptettikleri bildirilen Hüseyin ve Ramazan adlı şahısların davalarının görülmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Özi muhâfazasında olan Vezîrüm Murtazâ Paşa'ya ve Baba kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hüseyin Çavuş *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "bundan akdem taht-ı kazânda Karakuyulu(?) nâm karyede Abdülganî nâm kimesne fevtoldukda tasarrufında olan çiftliği oğlu () nâm kimesneye ve sâyir vereseğe intikâl idüp tasarruflarında iken ba'dehû buna bin üç yüz akçaya bey' idüp tasarrufında iken hâliyâ mezbûr Hüseyin Çavuş Âsitâne-i Sa'âdet'e geldükde Hüseyin nâm sipâhî ve Ramazân nâm kimesne bunun üç kıt'a tarlasın fuzûlî zabtidüp kendüye gadreyledüklerin" bildürüp ahvâlleri şer'le anda görilmez ise Dîvân-ı Hümayûnum'a ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Hüseyin ve Ramazân'ı ihzâr idüp bir def'a şer'le görölüp faslolan husûsların hakk üzre göresin; kazıyye arzolunduğı üzre ise mezbûrların ahvâlleri ol cânibde şer'le faslolanmaz ise ma'an Dîvân-ı Hümâyûnum'a ihzâr idesin ki, ahvâlleri kâdî-askerlerüm huzûrında görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

119

[568]

Geçenoz kazası ahalisinin, mallarını satmak üzere götürdükleri pazarın çok uzak mesafede bulunması sebebiyle yollarda bilhassa kışın soğuktan ve kaza yakınındaki nehri geçerken pek çok insan ve hayvan kaybına uğradıklarından bahisle kaza merkezinde Dere Camii yanında bir pazar kurulması yolundaki taleplerinin uygun görüldüğü.

Bâ-hatt-ı Osmân Çelebî.

(——) Çelebî yediyle.

Geçenoz kâdısına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûrun ulemâ vü sulehâ ve a'yân u eşrâf ve sâyir re'âyâ fukarâsı meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "mezkûrlar üzerlerine edâsı lâzım gelen teklîfi cem' u tahsîl ve acele ile ihrâcî lâzım geldükde metâ'ların bey' eylemek için sâkin oldukları karyelerinde ve etrâfında bâzâr olmayup ve etrâflarında olan bâzâra ikişer ve üçer günde varılup kış eyyâmında tağların kar almak ile mürûr itmek mümkün olmayup şiddet-i şitâdan ba'zısının elleri ve ayakları dökölüp fevtolup ve bir câniblerinde nehr-i azîm olmağla ekserinün tavar ve kendüleri nehr-i mezbûra garkolup metâ'larının bey' u şirâsına ziyâde usret çekmeleriyle; "Kazâ-i mezbûrda vâkı' Dere Câmi'ı kurbinde bâzâr ikâmet olmak evlâ vü mahall ü münâsibdür." diyü emr-i şerîfüm virilmek recâsına; "Ahvâlimüzi i'lâm idivir." " diyü ilhâh eyledüklerin" arzyledüğün ecilden, ahâlî-i vilâyete ve gayra ve kimesnenün mâlına ve mülkine ve zer'ına zararı yoğisa mahall-i mezbûrda bâzâr ikâmet olmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre göresin; mahall-i mezbûrda kimesnenün mülki ve vakfi olmayup ve havâss-ı hümâyûnuma alâkası yoğisa ikâmet-i bâzâr itdürüp ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdürmeysin.

120

[569]

Saray-ı Hümâyûn Kethüdâsı Ömer'den bir miktar para alıp kaçtığı ve hâlen Karaman ve Sivas taraflarında bulunduğu bildirilen bir Dergâh-ı Muallâ kapıcısının yakalanarak zimmetindeki paranın tahsil edilmesi.

Karaman ve Sivas eyâletlerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Sarây-ı Hümâyûnum Kethudâsı olan mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn Ömer dâme mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl gönderüp; "Dergâh-ı Mu'allâm kapucılarından () nâm kapucıya ba'zı hıdmet için bir mikdâr akça virüp mezbûr kapucı firâr idüp ol câniblerde olduğın" haber almağın, mezbûr[un] hakkı şer'le alıvirilüp inâd ider ise Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda vârid olan emrüm mücebince amel idüp dahı mezbûr her kankınızın taht-ı kazâsında bulunur ise ihzâr ve mûmâ-ileyhün âdemleriyle berâber idüp mûmâ-ileyhün mezbûr kapucının üzerinde hakkı olduğu şer'le sâbit olduktan sonra bî-kusûr alıvirüp zimmetinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayasız. İnâd ü muhâlefet ider ise emr-i şerîfümle varan âdemlerin yanına koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzre görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

121

[564]

Özi Muhafızı Vezîr Murtaza Paşa'nın, eşkıya ve haramzâde takibi için Karasu kazası taraflarına yolladığı adamının yakalamış olduğu bir şakînin yolda firar etmesine yardım ettiği iddiasıyla sıkıştırıldığı bildirilen Mehmedce köyü sakinlerinden Sipahi Mehmed'in teftiş edilmesi; şayet üzerine herhangi bir suç sabit olmazsa bu şekilde suçlanarak rahatsız edilmemesi.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuştur.

Özi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve () kâdîsına hüküm ki:

Ebnâ-i sipâhiyândan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bu, Karasu kazâsına tâbi' Mehmedce nâm karyede sâkin olup sen ki müşârun-ileyh vezîrümsin, tarafundan âdem varup ol câniblerde olan eşkıyâ vü harâm-zâde teftîş olundukda, () nâm kimesne ahzolanup sana götürürler iken bir tarîkla halâs olup bunun haber ü âgâhı ve cürmî yoğken () nâm kimesne bunun için; "Ol mahbûsı kur[tar]mağa sen bâ'ıs oldun." diyü bunu rencîde vü remîde itmekden hâlî olmadukların" bildürüp senün huzûrunda murâfa'a-i şer'-ı şerîf olup rencîde itdürilmemek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre buna ol vechile dahl ü te'addî olunursa huzûruna ihzâr-ı husamâ kılup tamâm dikkat ü ihtimâm ile hakk üzre teftîş idüp göresin; i'lâm olunduğu üzre ise men' u def' idüp mâdâm ki şühûd-i udûl ile üzerine cürm sâbit ü zâhir olmaya, min-ba'd ol vechile rencîde vü remîde itdürmeyesin.

122

[565]

Yenişehir ü Fenar, İnebahtı, Tırhala, Asprapotam ve Kûhistan ve Tetimme-i Ağrafa taraflarında Yeniçeri Ocağı'na ocaklık tayin olunan kırcan koyunu akçasını toplamakla görevli sürücülerin üzerlerine Dergâh-ı Muallâ yeniçerileri gediklilerinden Mumcu Abdülkerim'in nazır olarak tayin edildiği; sürücülerin kendisini nazır bilip kırcan koyunu akçasını zamanında ve eksiksiz toplamaya gayret etmeleri.

*Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Mektûb üzerindedür.*

Yenişehir ü Fenar monlâsına ve İnebahtı ve Tırhala sancaklarında vâkı‘ olan kâdîlara ve Asrapotam ve Kûhistân ve Tetimme-i Ağrafa kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ; "Ol cânibde Tetimme-i Ağrafa defterlerinde ve sâyirlerinde Yeniçerilerüm Ocağı'na hatt-ı hümayûn-ı sa‘âdet-makrûnumla ve berât-ı şerîfümle ocaklık ta‘yîn olunan kırcan koyunu için cem‘ olunan akçaları ile süriciler üzerine Ocağ’un ehl-i vukûf u emekdârlarından olup Dergâh-ı Mu‘allâm yeniçerilerinün gedüklülerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mûmcı Abdülkerîm *zîde kadruhû* cümlelün üzerine nâzır ta‘yîn olunup mezkûrûn süriciler üzerine nâzır olup ve süriciler dahı kâbız olmalarıyla bir akça ve bir habbesin zâyi‘ itmeyüp ihtirâz eyleyeler ve vakt ü zamânıyla tahsîl olunması bâbında dikkat ü ihtimâm idüp ve eline virilen mektûb mücebince mûmâ- ileyh Mûmcı Abdülkerîm'i üzerlerine nâzır bilüp kırcan koyunu akçasının cem‘ u tahsîlinde ikdâm u ihtimâm eylesesiz." diyü bi'l-fi‘l Südde-i Sa‘âdetüm'de Sekbânbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mufassal ü meşrûh mektûb mücebince amel idüp min-ba‘d hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz. Şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

Der-zamân-ı Hazret-i Hasan Efendi, Re‘îsü'l-küttâb, tâle bakâhü

[Yev]mü's-Sebt, fî 19 Ra.,sene: 1040

123

[559]

Mısır Beylerbeyi Vezir Musa Paşa'nın Mütesellimi olup Mısır'a gönderilen Müteferrika Seyyid Mehmed'in Rodos'a vardığında, bekletilmeden oradaki gemilerden birisine bindirilerek Mısır'a ulaştırılması.

*Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.
Emîr Alî Efendi almışdur.*

Rodos sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Mahmûd Paşa'ya hüküm ki:

Bi'l-fi‘l Mısır eyâletiyle Vezîrüm olan Mûsâ Paşa *edâma'llâhü te‘âlâ iclâlehûn*ün Mütesellimi olup Dergâh-ı Mu‘allâm müteferrikalarından Seyyid Mehmed *zîde siyâdetühû* eyâlet-i mezbûra ırsâl olunmağla varup Rodos'a dâhıl oldukdan sonra bir ân ve bir sâ‘at avk u te‘hîr olunmayup kendü gemilerinüzden veyâhûd muhâfazada bulunan mükemmel* gemilerin birisiyle yarar âdemlerünle koşup mahall-i mezbûra ırsâl ü îsâl itdürilmek bâbında fermân-ı âlf-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mûmâ-ileyh mahall-i mezbûra varup dâhıl oldukdan sonra vech-i meşrûh üzre bir ân ve bir sâ'at avk u te'hîr itdürilmeyüp kendü gemilerinüzden veyâhûd muhâfazada bulunan mükemmel gemilerden birisiyle yarar âdemlerinle koşup mahall-i mezbûra irsâl ü îsâl itdürmeğe dikkat ü ihtimâm eylesin ve avk u te'hîrden ziyâde intibâh ü ihtirâz üzre olasın.

* Metinde; "memleket" şeklinde yazılmıştır.

124

[560]

İnebahtı, Karlili, Mora ve Mezistre sancaklarındaki zeamet ve timarların 1039 senesine ait bedeliye bakayaları, sabık Kaptan Hasan Paşa'nın görevlendirdiği çavuş tarafından toplanacağından, başka kimselerin bu işe karıştırılmaması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bâ-müsvedde-i Kadrî Efendi.

İnebahtı ve Karlili sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda vâkı' olan ze'âmet ü tîmârün Bin otuz tokuz senesinde vâkı' olan bedeliyyelerin düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem sâbıkâ Kapudânum olup hâlâ Dîvân-ı Hümayûnum'da Vezâret hıdmetinde () Hasan Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* tarafından kapucıbaşı olup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () Çavuş *zîde kadruhü* cem' itmeğin, târîh-ı mezbûrda bakıyye vü kusûr kalan bedelleri müşârün-ileyh tarafından mezbûr cem' itmek için hâliyâ Vezâretle Kapudânum olan düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* cânibinden mühürlü mektûb virilmeğin, mûcebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve müşârün-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp dahı taht-ı kazânuzda vâkı' olan ze'âmet ü tîmârün târîh-ı mezbûrdan bâkî vü kusûr kalan bedellerin müşârün-ileyh Vezîrüm Hasan Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* nun âdemi mezbûra cem' u tahsîl itdürüp min-ba'd hâricden kimesneyi dahl ü tecâvüz itdürmeyesiz.

Bu dahi.

Bir sûreti, Mora ve Mezistre sancaklarında vâkı' olan kâdîlara yazılmışdur.

125

[561]

Mısır Beylerbeyi Musa Paşa tarafından Mütesellim tayin olunup o tarafa gönderilen Müteferrika Seyyid Mehmed ile adamlarına İstanbul-Mısır yolu üzerinde uğradıkları yerlerde menzil veya ulak beygiri temin edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i Vezîr Mûsâ Paşa ve Kethudâsı Rıdvân Efendi.

Ulak ve menzil: Âsitâne'den Mısır'a varup gelince yol üzerinde olan kâdîlara ve mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve Altı Bölük halkı kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve iş-erlerine hüküm ki:

Hâliyâ Mısır eyâleti inâyet olunan düstûr-ı mükerrem Mûsâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûn*un tarafından vilâyet-i Mısır'a mütesellim ta'yîn olunmak mühimmâtdan olmağla Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Seyyid Mehmed mütesellim ta'yîn ve yanında olan âdemleriyle irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle her kankınızın taht-ı hükûmetine varup dâhıl olurlarsa kendüye ve yanında olan () nefer âdemlerine menzil bârgîri bulunan yirlerde yarar menzil bârgîrleri, bulunmayan yirlerde yolda yolcu yükün yıkdurmayup yirlüden yarar ulak bârgîrlerin tedârük ü ihzâr idüp mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eylesiz.

126 *İstanbul-Kayseri güzergâhında kullanılmak üzere Kapıcı Hüseyin, Sipahi Yusuf ve birer adamlarına verilen menzil emrinin kaydı.*
[562]

Bâ-takrîr ü hatt-ı Osmân Efendi.

Menzil: Âsitâne'den Kaysariyye'ye varup gelince, Hüseyin Kapıcı'ya ve Yûsuf Sipâhî'ye ve birer âdemlerine menzil [emri] yazılmışdır. *Fî evâhûri Ra., sene: [10]40.*

127 *Kayseri-İstanbul güzergâhında kullanılmak üzere Salih Ağa ve dört adamına verilen menzil emrinin kaydı.*
[563]

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Hükm-i sâbık üzerindedür.

Menzil ve ulak: Kaysariyye'den Âsitâne'ye gelince, Sâlih Ağa'ya ve dört nefer âdemlerine ulak ve menzil emri yazılmışdır.

128 *28 yıl önce, Dimyat Sancağbeyi müteveffa Ali Paşa tarafından ele geçirilip Bodrum Limanı'nda alıkonulan ve daha sonra sahibine geri iade edilen bir Venedik barçasına ait bazı eşyayı zimmetine geçirdiği iddiasıyla o zaman Bodrum Kalesi Dizdarı olup daha sonra Narince Kalesi Dizdarı olan Receb'i, her yeni gelen sancakbeyine ve diğer yöneticilere gammazlayarak rahatsız ettiği bildirilen Bodrum Kalesi sakinlerinden üç kişiye engel olunup zaman aşımına uğramış böyle bir iddianın mahkemelerde görülmemesi ve adı geçenin sancakbeyi vs. görevlilere rencide ettirilmemesi.*
[553]

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.
Ba'de'r-resîd nakl-şüd.

Rodos sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Mahmûd *dâme ikbâlühû* ve kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Menteşe sancağbeği ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hukkâm İstanköy ve Bodrum kâdîlarına hüküm ki:

Sâbıkâ Kal'a-i Narince Dizdârı olan Receb Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "bunda vezîr iken vefât iden müteveffâ Alî Paşa Bin on iki senesinde Dimyât sancağbeği iken Sisam cezîresi kurbinde Venedik'e tâbi' bir barça ile cengidüp alup Kal'a-i Bodrum Limanı'nda alıkonulup bu, ol zamân Kal'a-i Bodrum dizdârı olmağla izn-i hâkim ile zikrolunan barçanın içinde tahmîl olunan baklası bey' u fûrûht olunup ol zamân Rodos sancağına mutasarrıf olan ümerâdan müteveffâ Mustafâ kırgu akçasın kabzidüp yedinde mühürlü temessüğü olup; "Mezbûr barçanın sâhibi Yorgi Sümaki Venedik'e tâbi'dur." diyü Âsitânem'de baylos ilçileri kapudân-ı sâbık müteveffâ Sinân Paşa tarafından mektûb ve mücebince emr alınmağla barçası girü redd ü teslîm olunup kat'-ı nizâ' olunmuşken ve ol zamândan berü yigirmi sekiz sene mürûr eyleyüp buna bir vechile dahl ü rencide olunmak îcâb eylemez iken Kal'a-i Bodrum sâkinlerinden () ve () ve () nâm kimesneler sâhib-i garaz olmağın hılâf-ı şer'-ı şerîf bunu varup dâyimâ her gelen mîr-livâya ve âdemlerine ve sâyir ehl-i örf tâyifesine gamzidüp; "Ol mahalde zimmetinde ba'zı eşyâ kalmışdur; ekl ü bel' eylemiş idi." diyü bu bahâne ile celb ü ahz için rencide itmekden hâlî olmadukların" bildürüp men' u def' olunup elinde olan temessükâtı mücebince amel olunup hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide vü remîde itdürilmemek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûr bundan akdem şer'le görölüp hâkimü'l-vakt tarafından temessükât virölüp kat'-ı nizâ' u fasl-ı husûmet olunmuşken ve bu makûle on beş yıl mürûr eyleyen da'vânun mâdâm ki istînâfıyçün Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arz u telhîs olunup hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla emr-i şerîfüm virilmeye, istimâ' olunmayup ale'l-husûs yigirmi sekiz sene zamân mürûr eylemiş iken bu bahâne ile hılâf-ı şer'-ı şerîf mezbûr mîr-livâya ve âdemlerine ve sâyir ehl-i örf vech-i meşrûh üzre rencide vü remîde itdürmeyüp men' u def' eylesiz. Mütemerridi sekidüp zûr şâhiden hazer ve kazıyyede medhali olmayan Kal'a-i Bodrum sâkinlerinden () ve () ve âharı dahlitdürmeyüp eslemeyeni vukû'ı üzre yazup arzeyleyüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhara muhtâc eylemeyez.

129

Kaptan Paşa tarafından alınan menzil emrinin kaydı.

[554]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den () varup gelince. *Kapudân paşa tarafından alınmışdur. Fî evâhîri C., sene: [10]40.*

130

Âsitâne-Budun güzergâhında kullanılmak üzere Hüseyin Çavuş ve yanındaki çavuş ile ikişer adamlarına verilen menzil emrinin kaydı.

[555]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Budun'a varup gelince, Hüseyin Çavuş'a ve () Çavuş'a ve ikişer âdemlerine yazılmışdur. *İbrâhîm Ağa.*

131

[557]

İstanbul'dan gönderilen iki görevli ile adamları için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Rif'atî Çelebî.

Menzil: Âsitâne'den () varup gelince, () ve iki âdemlerine yazılmışdur. *Fî evâyili B.*

132

[556]

İstanbul-Avlonya vs. yerlere gidip dönecek olan Dergâh-ı Muallâ kapıcılarından İbrahim, Hasan ve İlyas için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Menzil: Dergâh-ı Mu'allâm kapıcılarından İbrâhîm ve Hasan ve İlyâs Rûmili'nün Sol-kolı'nda Avlonya ve () ve () câniblerine dolaşup gelince, yazılmışdur. *Fî evâhırı Ş., sene:1040*

133

[558]

Mehmed Hâce'nin evini basıp, eşya ve erzakını yağmaladığı bildirilen Akçahisar'ın Kuşer köyünde sakin eşkıya hakkında tahkikat icra edilerek zanlıların yakalanıp teftiş edilmeleri ve suçları kesinleştiği takdirde gerekenin yapılması.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Kıbruslu Hasan Çavuş.

Ohri sancağbeğine ve Akçahısâr kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ Mehmed Hâce Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "Akçahısâr kazâsında vâkı' Kuşer nâm karyeden ba'zı eşkıyâ vü harâm-zâde bunun evin basup cümle emvâl ü erzâkın yağmâ vü gâret ü hasâret idüp zulm ü te'addî vü fesâd eyledüklerin" bildürüp ol bâbda emr-i şerîfüm recâ itmeğin, şer'le mahallinde görölüp icrâ-yı hakk olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup dahı karye-i mezbûreden mazınna vü müttehem olanları meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve da'vâ-yı

hakk iden mezbûrun vekîli ile berâber idüp tamâm dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresiz; vech-i meşrûh üzre fesâdları mukarrer ise ba'de's- sübût gâret olunan emvâl ü erzâkın her ne ise hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra üzerine fesâd sâbit olan eşkıyâ muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz eyleyesiz; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdurmeyesiz. Ammâ; bu bahâne ile umûm teftîşinden ve kendü hâlinde olanlara dahl ü tecâvüzden ve hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulm ü te'addîden ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udûl eylemeyesiz.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî gurre-i Recebi'l-mürecceb, sene: 1040

134

[551]

Hacca gitmeye karar veren Dergâh-ı Muallâ yeniçerileri bölükbaşlarından Hasan Subaşı ve adamlarının gidiş-dönüşlerinde eşya ve hayvanlarına dokunulmaması ve menzillerde ihtiyaçlarının tedarikinde yardımcı olunması; ayrıca içlerinden vefat edecek olanların muhallelfatına da Beytülmal vs. tarafından elkonulmayıp vârislerine intikal ettirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Şâm emîr-i haccına ve Südde-i Sa'âdetüm'den Ka'be-i Mükerrema'ye varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri bölükbaşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Hasan Sübaşı *zîde kadruhû* Yeniçeri Ocağı'nun emekdâr u ihtiyârı olup vâkı' olan seferlerde ve sâyir hizmetlerde küllî hizmet ü yoldaşlıkda bulunup yarar olduğundan gayri hâlâ inâyet-i Rabbânî karîn-i hâli ve hidâyet-i Samedânî rehîn-i âmâlî olup tavâf-ı Beytu'llâhi'l-Harâm ve ziyâret-i Ravza-i Mutahhere-i Hazret-i Seyyidü'l- enâm *aleyhi efdalü's-salâti ve's-selâma* niyyet ü azîmet idüp hacc-ı mebrûrî varup edâ idüp gelince yol üzerinde vâkı' olan menâzil ü merâhilde kendüye ve yanında olan âdemlerine ve esbâb [u] tavarlarına dahlolunmayup bi-emri'llâhi te'âlâ kendüsi ve âdemlerinden birisi vefât iderler ise emvâl ü erzâklarına Beytül-mâl tarafından ve sâyirden dahlolunmayup gine âdemleri ile evlâdlarına ve sâyir veresesine irsâl olunmak ve bu bâbda âhardan bir ferde dahl ü ta'aruz itdürilmeyüp ve mezkûr ve âdemlerine hılâf-ı şer'-ı şerîf rencîde olunmayup her ahvâlde görüp gözedilmek" bâbında iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp min-ba'd mûmâ-ileyhün ve yanında olan âdemlerinin esbâb u tavarlarına ve kendülerine hâricden bir ferde dahl ü ta'aruz itdurmeyüp hacc-ı mebrûrî edâ idüp gelince lâzım olan mühimmâtların görüvirüp menâzil ü merâhilde muzâyaka çekdurmeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdurmeyesiz.

135

[552]

Mora sahillerindeki iskeleleri korumaları karşılığında vergilerden muaf tutulmalarına rağmen, bir süredir görevlerini aksattıkları bildirilen ma'zul sipahilerin muhafaza hizmetini yerine getirmelerinin sağlanması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Sâbıkâ () Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık Mora sancağına mutasarrıf olan () *dâme ikbâlühû* ve livâ-i mezbûrda olan kâdîlara hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "livâ-i Mora'da sâkin olan ma'zûl sipâhî ve ahriyân tâyifesi leb-i deryâda olan iskeleleri kâyim-makâmun ile muhâfazaların gelüp(?) ve mukâbelesinde mu'âf olagelmişler iken hâliyâ mu'tâd-ı kadîm üzre muhâfaza gelmeyüp(?) bir-iki seneden berü edâ-i hıdmet itmemeleri ile leb-i deryâda olan kasabât u kurâ halkı sana varup küffâr-ı hâksârdan havfları olduğın i'lâm itmeleri ile tâyife-i mezbûre me'mûr oldukları mahallere varup muhâfaza itmeleri bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüklerin" arzyledüğün ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm [üzre] kadîmden olıgeldüğü üzre amel idüp dahı tâyife-i mezbûr ile leb-i deryâda mahûf olan mahalleri kâyim-makâmun ile gereği gibi hıfz u hırâset itdüresin ki, *ıyâzen bi'llâhi te'âlâ* küffâr-ı hâksârdan bir mahalle ve bir ferdün mâlına zarar u gezend* irişmek ihtimâli olmaya ve bi'l-cümle yahıların muhâfazası mühimmât-ı umûrdandır. Bu bâbda her birinüz mukayyed olup mu'tâd-ı kadîm üzre tâyife-i mezbûra me'mûr oldukları mahalleri gereği gibi hıfz u hırâset itdüresiz.

136

[549]

Selanik'in Bazargâh nahiyesinde sakin bazı keşişlerin tamirini talep ettikleri Ayanikola köyü yakınlarındaki yıkılmaya yüz tutmuş kilisenin incelenmesi; şayet fetihten önce de sonra da kullanılmakta ise tamirine izin verilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Huccet üzerindedür.

Hazînedâr-ı Enderûn.

Selanik monlâsına hüküm ki:

Selanik nevâhîsinden Bâzergâh* nâhiyesine tâbi' Mastocı(?) Longus nâm mevzı'da sâkin olan keşişlerden Papa Simon veled-i Nikola ve Gorin veled-i Rak ve Hazekil(?) veled-i Mucu ve Şerayito veled-i Dimo ve Anapol veled-i Totori nâm zimmîler Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Ayanikola nâm karye kurbinde vâkı' olan kenîseleri mürûr-ı eyyâmıla harâba müşrif olmağla cânib-i şer'den üzerine âdem ta'yîn olunup görildükde harâba müşrif olduğu mukarrer olmağla vaz'-ı kadîmesi üzre meremmât olunmak için cânib-i şer'den izin virilüp yedlerine huccet-i şer'ıyye virilmeğın" mücebince hükm-i hümayûnum recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mukayyed olup göresin; zikrolunan kenîse kable'l-feth isti'mâl olunup ve hâlâ isti'mâl olunur kenîse ise ve mürûr-ı eyyâmla harâba müşrif olmağla hâlâ ta'mîre muhtâc ise ve vech-i meşrûh üzre huccet-i şer'ıyye virilmiş ise vaz'-ı kadîmîsi üzre meremmât itdürüp şer'-ı şerîfe ve huccet-i şer'ıyyeye mugâyir kimesneye iş itdürmeyesin. Mukayyed olasın ki, bu bahâne ile vaz'-ı aslîsinden ziyâde taş u kireç sarfolunmak ihtimâli olmaya. Medhali olmayanları dahilidürmeyesin.

* Metinde; "Bâzergân" şeklinde yazılmıştır.

137

[550]

Kırk yıl önce Antalya'da sakin iken vefat eden Müteferrika Mehmed (Mahmud Çavuş)'in, taşınabilir mirasının devlete ve diğer alacaklılarına olan borçlarını karşılamaması üzerine satışa çıkarılıp, o tarihte henüz küçük olan vârislerinin vasîsinin de bilgisi dahilinde Trablusşam Beylerbeyi Ömer Bey tarafından satın alınarak Elmalıdaki cami, medrese ve dârulkurrâya vakfedilen han ve bezzazistanın, mütevaffanın mirasının borcunu karşılayamaması gibi bir durum olmadığı iddiasıyla, satışlarının iptali için sonraki vasî tarafından açılan dava vakıf lehine sonuçlandığı halde, kırk yıl sonra bu kez vârislerinden Adem'in aynı iddia ile ortaya çıkıp söz konusu taşınmazlara müdahale ettiği bildirildiğinden, zaman aşımına uğramış böyle bir davanın görülmesi için yeni bir emir çıkarılmadıkça, söz konusu taşınmazlara adı geçen Adem'in karıştırılmayıp vakfa zaptettirilmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 458.)

Huccet üzerinde buyurulmuşdur.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Dürrî Efendi.

Hucceti mücebince yazılmışdur.

Antâliyye kâdîsı ve Elmalu ve Kaş ve sâbıkâ Boztoğan Kâdîsı olan Mevlânâ Mehmed'e ve sâbıkâ Elmalu Kâdîsı olan Mevlânâ Ahmed'e ve Teke* sancağbeği mütesellimine hüküm ki:

Emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm sâbıkâ Trablusşam Beğlerbeğisi olan Ömer dâme ikbâlühû Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "nefs-i Antâliyye sâkinlerinden olup bundan akdem Bin târîhında vefât iden Müteferrika Mehmed'ün mîrîye ve sâ'ir ashâb-ı hukûka düyûn-ı kesîresi olup menkûlâtı düyûn-ı müsbesine ihâta itmemele kasaba-i mezbûrede vâkı' bezzâzistân u hânı bey'-ı men-yezîd olunup i'tibâr-ı nâs munkatı' olduktan sonra on kerre yüz bin akçada karâr itmekle müteveffâ-yı mezbûrun büyük oğlu Abdu'lrahmân ve evlâd-ı sığârî* olan Hüseyin ve İbrâhîm ve Yûsuf ve Süleymân ve Ahmed ve Âdem ve kızları Kerîme ve Sâliha ve Rahîme nâm sağırelerün vasîleri Celâleddîn nâm kâdî [ma'rifeti ve] izn-i şer'le zikrolunan hân u bezzâzistânı on kerre yüz bin akçaya mûmâ-ileyhe bey' idüp mûmâ-ileyh dahî kabzeyledukden sonra nefsi Elmalu'da binâ eylediği câmi' u medrese vü dâru'l-kurrâsına vakf u şart idüp iki sene mikdârı minvâl-i meşrûh üzre vakıf tarafından zabtolunmuşiken eytâm-ı mezbûre[ye] erbâb-ı tîmârdan Ayas nâm kimesne sonradan vasî

nasbolunmağla; "Müteveffâ-yı mezbûrun metrûkâtı düyûnına kifâyet idüp; zarûret-i deyn olmadın akârât bey' olunmaz." diyü da'vâya mübâşeret eyleyüp murâfa'a-i şer' olduklarında müteveffâ-yı mezbûrun zarûret-i deyni olduğu mezbûr Ayas'un muvâcehesinde sâbit ü zâhir olmağla zikrolunan bezzâzistân u dükkân cânib-i vakfa hükmolunup sicill ü huccet olunup fasl-ı nizâ' u kat'-ı husûmet olup eytâm-ı mezbûrun alâkaları kalmamışken ve husûs-ı mezbûr kırk sene mikdârı zamân mürûr idüp on beş yıl mürûr iden da'vânun istimâ'ı memnû'âtıdan iken hâliyâ eytâm-ı mezbûrdan mezkûr Âdem şirrete sülûk idüp; "Müteveffâ-yı mezbûr babamun zarûret-i deyni yoğıdı; zikrolunan akârât fuzûlen bey' olunmuşdur." diyü ol cânibde mahallinde görilmek ve icâra virilmeyüp emânete konılmak için bir tarîkla emr almağla mahsûl-i vakfa ve mürtezikaya ziyâde gadr u te'addi eyledüğün ve bu bâbda elinde müte'addid hucec-i şer'ıyye ve da'vâsına muvâfık fetâvâ-yı şerîfe olduğın" bildürüp mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra bi'z-zât her birinüz mukayyed olup tamâm hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm eyleyüp tefât ü tefahhus ve bu bâbda olan hucec-i şer'ıyye vü fetâvâ-yı münîfeye nazar idüp göresiz; i'lâm olunduğı üzre husûs-ı mezbûr mukaddemâ görildükde vech-i meşrûh üzre olduğu sicill ü huccet olunup fasl-ı nizâ' u kat'-ı husûmet olunmuşken hâliyâ mezbûr Âdem memnû' olmayup hucec-i şer'ıyyeye mugâyir girü ol vechile da'vâ vü nizâ' ider ise bu makûle hucec-i şer'ıyye virilüp faslolunup on beş yıl mürûr iden da'vânun tekrâr istimâ'ı memnû'dur; bâ-husûs ki, kırk sene mikdârı zamân mürûr itmiş ola. Mâdâm ki, Pâye-i Serîr-i A'lâm'a telhîs u arz olunup istimâ'ıyçün emr-i şerîfüm sâdır olmaya, min-ba'd şer'-ı şerîfe ve hucec-i şer'ıyye vü fetâvâ-yı münîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif mezbûr Âdem'i bir vechile dahl ü ta'arruz ve da'vâ vü nizâ' itdirmeyüp men' u def' ve hâli üzre ibkâ eyleyüp zikrolunan bezzâzistân u hânı vakf için mütevellî-i vakfa zabıtdüresin. Şöyle ki*; mezbûr Âdem kanâ'at itmeyüp girü bir tarîkla da'vâ vü nizâ' itmek ister ise Dîvân-ı Hümayûnum'a havâle eylesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzre görölüp icrâ-yı hakk oluna.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 4 B., sene: 1040

138

[546]

Yıldırım Bayezid Han'ın Gerede'de yaptırdığı, ancak yıkılmaya yüz tuttukları halde meşrutaları olmadığı için tamir edilemeyen hamam ve hanı kendi malıyla tamir ettirmek isteyen Hamza'ya izin verildiği.

Bâ-telhîs-ı hatt-ı hümayûn.

Gerede kâdîsına hüküm ki:

Merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Yıldırım Hân *aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrânun* kasaba-i mezbûrede vâkı' binâ eyledüğü hammâm u hân harâba müşrif olup ta'mîr ü termîm itmeğe meşrûtası olmayup ahâlî-i vilâyet ve sâyir mürûr u ubûr iden ebnâ-i sebîlün eşedd-i ihtiyâcları olmağla ashâb-ı hayrâtdan Hamza nâm kimesne kendü mâlıyla ta'mîr ü termîm ve

üzerinden hâsıl olan mahsûlinden hân-ı merkûmun ve müceddeden binâ olunan hammâmı dahı ta'mîr ü termîm eylemek murâd eyledükde izn-i hümayûnum virilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince amel idüp dahı zikrolunan hammâm u hân-ı mezbûreyi kendü mâlıyla ta'mîr ü meremmet ve vech-i meşrûh üzre hâsıl olan mahsûlinden hânun ve müceddeden binâ olunan hammâmı dahı ta'mîr ü termîm itdürüp âhardan bir ferdi dahl ü ta'arraz itdürmeysin.

139

[547]

Özi taraflarındaki Dergâh-ı Muallâ cebecilerinin, yoklanmak üzere Bölükbaşı Yusuf Çavuş vasıtasıyla Âsitâne'ye gönderilmeleri.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuştur.

Özi serhaddi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve Südde-i Sa'âdetüm'den Özi serhaddine varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ ol câniblerde sâkin olan Dergâh-ı Mu'allâm cebecileri yoklanmak için mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmeleri lâzım ü mühimm olmağla tâyife-i mezbûreyi kaldurup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndermek için zümre-i mezbûre çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Altıncı [Bölük'den] Yûsuf Bölükbaşı *zîde kadruhû* ta'yîn ve bu bâbda Südde-i Sa'âdetüm'de Cebecibaşı Kâyim-makâmı Mehmed *zîde mecdühû* tarafından dahı mühürlü mektûb virilüp irsâl olunmağın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı taht-ı kazânuzda sâkin ü mütemekkin olan cebeci tâyifesin çavuş-ı mezbûr mübâşeretiyile mûmâ-ileyh Mehmed *zîde mecdühû* tarafından virilen mektûb mücebince cümlesin kaldurup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresiz ve bi'l-cümle zümre-i mezbûrenün vakt ü zamânıyla gelüp yoklanmaları iktizâ itmiştir. Taht-ı kazânuzda muhkem tenbîh ü nidâ itdüresiz ki, cümlesi mütenebbih olup ve çavuş-ı mezbûr ile ma'an kalkup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp yoklanalar. Bu def'a yoklamada mevcûd bulunmayanların dirlikleri kat' olunur; ana göre basîret üzre olalar.

140

[548]

Eflak'da fitne çıkardıkları ve alacaklıların haklarını zamanında vermedikleri bildirilen Aleksi, Pavlaki, Postenliko ve Ligoşeni adlı zimmîlerin yakalanarak Âsitâne'ye gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Eflak Voyvodası İlyon Voyvoda'ya hüküm ki:

"Vilâyet-i Eflak'da Aleksi ve Pavlaki ve Postenliko ve Ligoşeni nâm dört nefer zimmîler kendü hâllerinde olmayup yanuna varup nice fitne [vü] fesâda bâ'ıs ve nice mâddelere tahrîk eyledüklerinden gayri ashâb-ı düyûnun hakların virmekte avk u te'hîre [bâ'ıs ve] mâni' oldukları" i'lâm olunmağın, zikrolunan dört nefer zimmîler yarar âdemlere koşlup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmaların emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı vech-i meşrûh üzre fitne vü fesâda bâ'ıs olan zikrolunan dört nefer zimmîleri mübâşir-i mezbûr ve yarar âdemlere koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr u irsâl eylesin. Avk u te'hîr ve bir vechile mezbûrlara himâyet eylemekden ihtirâz eylesin.

141 *Amasya'daki Aşağa Kalesi müstahfızlarının kale dışına çıkmayıp*
[544] *muhafaza hizmetini sürdürmeleri hususunda daha önce*
kendilerine verilmiş olan emr-i şerifin tecdit olunduğu.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i...

Rûm* beğlerbeğisine ve Amâsiyye kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda vâkı' Aşağa Kal'ası müstahfızları Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp şöyle arz-ı hâl eylediler ki; "Bunlar hıdmetlerinde mücidd ü sa'î olup aslâ bir vechile kusûrları olmayup ve müstahfızlar kal'adan taşra çıkmak hılâf-ı kânûn olmağla; "Kemâ-kân muhâfaza hıdmetinde olalar." diyü mukaddemâ emr-i şerîf virildüğü" bildürüp hâliyâ tecdîd olunmak bâbında inâyet recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; arzolunduğı üzre bunlar kal'a-i mezbûre müstahfızları olup ve müstahfız olanlar kal'adan taşra çıkmak hılâf-ı kânûn olmağla; "Kemâ-kân muhâfaza hıdmetinde olalar." diyü emr-i şerîf virilmiş ise mukaddemâ virilen emr-i şerîf mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına cevâz göstermeyesiz.

* Metinde; "Rûmili" şeklinde yazılmıştır.

142 *Debri kazasında yasakçılık hizmetlerini yürüten yeniçerilerin*
[545] *görevden alınıp yerlerine, Bağdat Seferi'nde yararlık gösteren*
Yeniçeri Mehmed'in tayin edildiği.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Debre kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazânda yasakçılık hizmetlerinde olan yeniçeriler ref' olunup yirine Bağdâd'da hıdmetde bulunup yararlıkları zuhûr iden yeniçeri kullarumdan Ellinci Ağa Bölüğü'nde Mehmed nâm yeniçeri yasakçı nasb u ta'yîn olunup kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim sefer-i hümayûnumda Yeniçeri Kethudâsı olan Mustafâ zîde mecdühû mektûb virüp ve; "On seneden berüde bâc u bâzârı ve arabalardan ve bârgîrlerden olıgeldüğü üzre yasakçılık umûrında kemâl-i istikâmetle mezkûr istihdâm itdürilüp ve kendüye âyid olan her ne ise alıvirilüp min-ba'd âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Elinde olan mûmâ-ileyh yeniçeri kethudâsı mektûbı mücebince amel idüp ve siz ki yeniçeri üzerlerine serdâr u ihtiyârlarsız, her biriniz bu bâbda mezkûra imdâd ü mu'âvenet idüp on seneden berü mukaddem ü mu'ahhar istihdâm olunduğı üzre mezkûrı dahı ber-vech-i adâlet ve kemâl-i istikâmet ile hıdmet-i mezbûrede istihdâm itdürüp âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürilmemek ve hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf kimesneye rencîde vü remîde olunmamak" içün iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Âsitâne-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mûmâ-ileyhimâ sekbânbaşı ve yeniçeri kethudâsı taraflarından virilen mektûblar mûcebince mezbûrî sadâkat ü istikâmetle hizmet-i mezbûrede istihdâm idüp min-ba'd hâricden kimesneyi dahl ü ta'arruz itdürmeysesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma ve mûmâ-ileyhimâ taraflarından virilen mektûblara muhâlif kimesneye iş itdürmeysesin.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 8 B., sene: 104[0]

143

[542]

Corci Mor isimli bir İngiliz tacir birçok tüccarı dolandırıp yine bir İngiliz gemisiyle Gelibolu ve Boğazhisar taraflarına kaçtığından, söz konusu geminin durdurularak adı geçen tacirin, o yoksa geminin kâtip ve reisinin Âsitâne'ye gönderilmesi ve geminin de alıkonulması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Gelibolu ve Boğazhisâr ve () ve () kâdîlarına ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına hüküm ki:

Hâliyâ İngiliz tâcirlerinden Corci Mor nâm bâzergân müslimânlardan ve sâyir tüccâr tâyifesinden küllî akça ve sâyir eşyâ alup İngiliz gemisi ile ol câniblere firâr itmekle zikrolunan gemi her kankınızın taht-ı kazâsında bulunursa koyıvmeyüp ve zikrolunan gemiyi yoklayup mezbûr Corco Mor'ı varan mübâşire teslîm idüp ve gemiyi alıkoyup ve kendüsi gemide bulunmaz ise geminün kâtibin ve gemi re'îsin defterleriyle, varan mübâşire teslîm idüp mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp ve gemiyi alıkomanuz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlü'l-kadrüm mûcebince amel idüp dahî zikrolunan İngiliz gemisi her kankınızın taht-ı kazâsında bulunursa koyıvmeyüp ve mezbûr bâzergânı mübâşir-i mezbûra koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp gemiyi alıkoyasız ve eger mezbûr bâzergân gemide bulunmaz ise gemiyi alıkoyup gemi re'îsi ve kâtibin defterleriyle mübâşir-i mezbûra koşup ber-vech-i isti'câl Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl itdürüp avk u te'hîr ve ihmâl ü müsâheleye cevâz göstermeyesiz. Ve'l-hâsıl bu bâbda her biriniz bi'z-zât mukayyed olup zikrolunan gemiyi koyıvmeyüp mezbûr bâzergânı ve kendüsi elegirmez ise gemiyi alıkoyup gemi re'îsi ve kâtibin defterleriyle mu'accelen mübâşir-i mezbûr ile koşup göndermekde ziyâde ikdâm u ihtimâm eyleyesiz.

144

[543]

Yıkılmaya yüz tuttuğu gerekçesiyle tamiri talep edilen ve tamirine şer'an izin verildiği bildirilen Kratova kazasının Uylavca(?) köyü Kilisesi'nde inceleme yapılması; şayet fetihten önce bina edilmişse ve hâlen ibadete açıksa tamirine izin verilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.
Buyurıldığı huccet üzerindedür.
Îsâ Efendi.

Kratova kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Uylavca(?) nâm karye re‘âyâsı arz-ı hâl sunup; "karyelerinde vâkı‘ kenîseleri harâba müşrif olup ta‘mîr ü termîmi lâzım olmağla şer‘-ı şerîf tarafından görölüp vaz‘-ı aslîsi üzre ta‘mîr olunmak için huccet-i şer‘iyye virildüğü" bildürüp mûcebince hükm-i hümayûnum recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed ve bu bâbda olan huccet-i şer‘iyyelerine nazar idüp göresin; zikrolunan kenîse kable'l-feth kadîmî kenîse olup bi'l-fi‘l müsta‘mel ise ve meremmet olunmak için cânib-i şer‘-ı şerîfden huccet-i şer‘iyye virilmiş ise vaz‘-ı aslîsi üzre kendü taşı ve toprağı ile meremmet eyleyüp vaz‘-ı aslîsinden ziyâde kereste ilhâkından ve terfî‘ u tevsî‘dan ziyâde ihtirâz eyleyüp ve mezbûrlar meremmet eyledükde ahz ü celb sebebi ile âharı dahl ü ta‘arruz itdürmeysin.

145

[540]

Vezirîâzam ve Serdar-ı Ekrem Hüsrev Paşa'ya ulaştırılmak üzere İstanbul'dan tedarik edilip İskenderiye Kaptanı Halil Paşazâde Ahmet Paşa'nın gemisine yüklenen barut ve kurşunun, İskenderun'a vardığında devalerle Haleb'e, oradan da Hüsrev Paşa'ya ulaştırılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

İskenderun voyvodasına hüküm ki:

Hâliyâ düstûr-ı ekrem ilâ-âhrihî Vezîr-i A‘zamum ve Serdâr-ı Ekremüm Husrev Paşa edâma'llâhü te‘âlâ iclâlehûnun yanına barut u kurşun tedârüki mühimmât-ı umûrdan olmağla Âsitâne-i Sa‘âdetüm'de mevcûd olan barut u kurşundan tedârük ü ihzâr olunup emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm İskenderiyye Kapudânı Halîl Paşa-zâde Ahmed Paşa dâme ikbâlühûya teslîm ve gemisine tahmîl ü irsâl olunmağın, mekârî devalerine tahmîl ve Haleb'e irsâl ve mu‘accelen müşârun-ileyh serdâr-ı ekremüme îsâl itdürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre zikrolunan barut u kurşun İskenderiyye'ye vardukda, gemiden çıkardup ve muhkem hıfz u hırâset idüp ve mekârî devalerine tahmîl ve Haleb'e irsâl ve müşârun-ileyh serdâr-ı âlî-mikdârum yanına îsâl itdürüp husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır; sâyire kıyâs itmeyüp avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesin.

Bir sûreti, Haleb defterdârına. *Tasarruf ile yazıla.*

146

[541]

Bosna eyaletindeki kadıların, art niyetli bir biçimde, züama ve erbâb-ı tîmarı, haklarında şakî ve ehl-i fesat olduklarına dair asılsız suçlamalarla dolu arzlar göndermek suretiyle dirliklerinden ettikleri bildirildiğinden, bundan sonra kadıların sadece yargılama ve hüccet verme işini yapıp arzetme işinin alaybeyilerince yürütülmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Bosna muhâfazasında olan Vezîrüm Mehmed Paşa'ya hüküm ki:

Bosna eyâletinde olan zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr tarafından Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "Eyâletinizde vâkı' kâdîlar garaz u ta'assub ile hılâf inhâ [ile] erbâb-ı tîmârı; "Şakî vü ehl-i fesâddur." diyü arzitmekle dirlikleri âhara virilüp ziyâde gadrolduğun" bildürüp; "vâkı' olan umûrlarına alaybeğilerinden gayri kimesne karışmayup min-ba'd kâdîlar arz virmemek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eylediler. İmdi; ol makûle şakâsı zuhûr eyleyen erbâb-ı tîmârın ahvâli şer'le görülüp itdükleri mevâd şer'an sâbit olur ise kâdîlar huccet virüp lâkin arzitmeyüp alaybeğileri arzeylemek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı kâdîlara muhkem tenbîh eylesesin ki, min-ba'd erbâb-ı tîmârın umûrına karışmayup ve arzitmeyüp anun gibi şakâsı olanların şer'le ahvâlleri görülüp üzerlerine sübût bulan* mevâddı kâdîlar sicill ü huccet eyleyüp ve alaybeğiler vukû'ı üzre yazup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzeyleyeler ki, haklarında emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olur ise ana göre amel oluna ve bi'l-cümle zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ahvâline kâdîlar arz virmek hılâf-ı kânûndur; min-ba'd kâdîlar tîmâr u ze'âmet arzitmeyeler ve itdürmeyesin. Ba'de't-tenbîh mütenebbih olmayanları ism ü resmleriyle yazup arzeylesin.

* Metinde; "bulunan" şeklinde yazılmıştır.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 12 B., sene: 1040

147

[538]

Bazı önemli işler için İstanbul'dan Budun'a gönderilen Kapıcıbaşı Kenan'ın, geçtiği yerlerde, davasını gördüremeyen ve zulme uğrayan reâyanın davalarını toprak kadıları aracılığıyla görüp hak sahiplerine haklarını alıvermesi ve eşkıya ve fesat ehli olanlar hakkında da gerekeni icra etmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Südde-i Sa'âdetüm kapucıbaşlarından olup umûr-ı mühimme ile Rûmili'nün Orta-kolı'ndan Budun'a irsâl olunan Ken'ân dâme mecdühûya hüküm ki:

Hâliyâ; "ol câniblerde yol üzerinde ba'zı eşîrrâ, re'âyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetden nice kimesneye zulm ü te'addî idüp ve ba'zı kimesneler dahı birbirinden da'vâ-yı hakk eyleyüp şer'le görilmek lâzım geldükde âhardan nice kimesneler mâni' olup fukarâya gadrolduğı"

i'lâm olunmağın, gittiğün yol üzerinde ol makûle gelüp sana tezallüm idenlerin ahvâllerin toprak kâdîları ma'rifetiyle şer'le görüp icrâ-yı hakk idüp ve eşkıyâ vü ehl-i fesâdun şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı gittiğün yol üzerinde ol makûle birbirinden da'vâ-yı hakk idüp ve âhar tarîkla ızhâr-ı tezallüm idenleri toprak kâdîları ma'rifetiyle ihzâr idüp bir def'a şer'le görölüp faslolanmayan husûsların tamâm dikkat ü ihtimâm ile hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; ba'de's-sübût ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp alıvirdükden sonra üzerine fesâd sâbit olan eşkıyâ vü ehl-i fesâdun dahı şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdürmeyesin.

148

[539]

Tire'de, Kethüdayeri Hüseyin'in evine gizlice girip bir miktar parasını çalan Hacı Yusuf oğlu Ahmet ve arkadaşlarının teftiş edilmeleri ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra şer'an gerekenin yapılması.

Ağa mektûbı mûcebince yazılmışdur.

Buyurıldı mektûb üzerindedür.

Tire monlâsına ve Aydın sancağbeği mütesellimine ve Tire'de yeniçeri serdârına hüküm ki:

Hâliyâ; "Tire'de Kethudâyiri olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hüseyin *zîde kadruhûnun*, Tire'de sâkin Hâcî Yûsuf oğlu Ahmed nâm kimesne kendü hevâsına tâbi' Deli Mehmed ve Çakır Nasûh ve Takyeci Hasan ve Dîvâne Yûsuf nâm kimesneler ile yek-dil ü yek-cihet olmağla zikrolunan eşkıyâyâ mûmâ-ileyh Hüseyin'ün gice ile evin deldürüp sekiz kîse gurusın sirka itdürmekle beş kîse gurusın mezbûr Ahmed mezbûrûn şakîlara virüp ve üç kîse gurusların mahkeme-i şerîfede mûmâ-ileyh Hüseyin'e teslîm idüp ve üç kîse gurusı dahı eşkıyâ-yı mezbûr; "Merkûm Ahmed'dedür." diyü bi'l-muvâcehe cevâb eyledüklerinde mezbûr Ahmed inkâr eylemekle a'yân-ı vilâyetden bî-garaz kimesneler meclis-i şer'-ı şerîfe gelüp mezbûr için; "Harâm-zâdedür; dâyimâ kârı, yollara ve billere inmekdür ve izâlesi lâzım, sâ'î bi'l-fesâddur." diyü şehâdet idüp mîr-livâ tarafından ahzeylemek istediklerinde; "Kayıkcılar'da Ellialtıncı'dayum." demekle hâliyâ çorbacısından ve otabaşısından sü'âl olundukda; "Dört senedür ulûfesi kat' olunmuşdur; yeniçeri değildür; sâyir şehirlü gibi olmuşdur." diyü cevâb vermeleriyle şer'le görölüp şakî-ı mezbûrda olan üç kîse gurusı alıvirilüp şer'le hakkında lâzım gelen icrâ olunmak bâbında gedüklülerden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () ta'yîn olunup mûmâ-ileyhün zikrolunan gurusların bî-kusûr haklaştıktan sonra hakkından gelinmek ve husûs-ı mezbûra ba'zı yeniçeri tâyifesi karışmayup ve mu'âvenet üzre olanlar dahı ism ü resimleri ve bölükleri ile arz u i'lâm olunup sâyire mûcib-i ırbret için anların dahı haklarından gelinmek" için bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan iftiharul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince şakî-ı mezbûr Ahmed'i zikrolunan şakîlar ile bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâ[r] ve mûmâ-ileyh Hüseyin ve sâyir da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâtde idenler ile berâber idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görölüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresin; i'lâm olunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût mûmâ-ileyh Hüseyin'ün gurusların ve sâyir ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden [sonra] bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesin; değiller ise bu bâbda sekbânbaşı tarafından virilen mektûb mücebince şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûba mugâyir kimesneye iş itdürmeysesin.

149

[535]

Dizdarlarının, görevlerini ihmal ettiği ve içlerinde bulunması gereken top vs. savaş araç-gereçlerinin bulunmadığı Kaptan Mustafa Paşa tarafından bildirilen Akdeniz kıyılarındaki kalelerin yoklanarak eksiklerinin tamamlanması ve dizdarlara da, muhafaza hizmetinde dikkatli davranmaları hususunda gerekli uyarıların yapılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kapudân paşa hazretleri tarafından nişâncı paşa hazretlerinin kîsedârı yazdu[r]muşlardur.

Akdeniz yalılarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "zikrolunan yalılarda vâkı' olan kılâ' dizdâr[lar]ı kal'alarının hıfz u hırâsetiyle mukayyed olmayup ve kal'aların dahı topları ve sâyir âlât-ı* harbi mahallinde hâzır u mevcûd olmayup ol makûleleri ma'rifet-i şer'le yoklanup kal'aların hıfz u hırâseti* için muhkem tenbîh ü te'kîd olunmak" bâbında düstûr-ı mükerrrem Vezâretle Kapudânım Mustafâ Paşa tarafından emr-i şerîfüm recâ olunmağın, vech-i meşrûh üzre şer'le görölmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp mezbûr mübâşeretle ve ma'rifet-i şer'le yalılarda olan kılâ'un topların ve yat u yarağın ve sâyir levâzimin yoklayup ve cümlesin yirlü yirinde ibkâ vü hâzır idüp *ıyâzen bi'llâhi te'âlâ* gaflet ü ihmâl* ile kal'alardan birine küffârdan zarar u gezend irişdürmemeye sa'y eyleyesiz ve dizdârlarına dahı muhkem tenbîh idüp cümle neferâtıyla kal'alarda mevcûd bulunup leyl ü nehâr hıfz u hırâsetiyle mukayyed olalar. Ammâ; bu bahâne ile hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulmolunmakdan ve umûm teftîşinden ziyâde hazer eyleyesiz.

150

[536]

Yıkılmaya yüz tuttuğu gerekçesiyle tamiri talep edilen Samakov kazasının Kırderbendi köyü Kilisesi'nde inceleme yapılması; şayet fetihten önce kullanılmakta ise, tamirine izin verilmesi.

*Bâ-takrîr-i hazret-i efend[i].
Be-dest-i Hamd Efendi.*

Samakov kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Kırderbendi nâm karye zimmîleri Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "karye-i mezbûrede vâkı‘ kiliseleri mürûr-ı eyyâm ile harâba müşrif olmağla vaz‘-ı aslîsi [üzre] ta‘mîr ü meremmet olmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; zikrolunan kenîse kable'l-feth isti‘mâl olunur kadîmî kenîse ise vaz‘-ı aslîsi üzre ta‘mîr ü meremmet itdürüp hılâf-ı şer‘-ı şerîf kimesneyi dahlitdürmeyesin. Ammâ; mukayyed olasın ki, vaz‘-ı aslîsinden ziyâde taş u kireç harc u sarf olunmak ihtimâli olmaya.

151

[537]

Başka yerden gelerek Çal kazasının Beğlü köyüne yerleşip iki kişinin hanımını gasbettiği, Kayıpazarı denilen yerde bac adı altında halkın paralarını aldığı ve daha birçok fesat işlediği bildirilen Celâlî artığı Deli Çirkîn isimli kimsenin, hakkındaki iddialar sabit olduğu takdirde başka bir yere sürülmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Anatoli beğlerbeğisine ve Çal kâdîsına hüküm ki:

Çal kazâsının ulemâ vü sulehâ ve sâyir fukarâsı Südde-i Sa‘âdetüm'e mahzar gönderüp; "Celâlî bakıyyesinden Deli Çirkîn dimekle ma‘rûf () nâm kimesne kendü hâlinde olmayup hâric kazâdan gelüp kazâ-i mezbûra tâbi‘ Beğlü nâm karyede tavattun eylemekle Velî Dede ve Hüseyin nâm kimesnelerin avretlerin gasbidüp te‘addî eyledüğinden mâ‘adâ Kayıbâzârı nâm mevzı‘da "bâc" diyü müslimânların ziyâde akçaların alup fesâd ü şenâ‘atden hâlî olmayup ve ehl-i örf meclisine varup müslimânları gamzeylemekle; "Re‘âyâ vü fukarâ celâ-yı vatan u terk-i mesken itmeleri mukarrerdür." diyü şakî-ı mezbûrı kaldırup kadîmî karyesine gönderilüp iskân itdürilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına mahzar eyledükleri ecilden, fi'l-vâkı‘ mezbûrun şenâ‘ati mukarrer ve alâ-vechî'l-hasım sâbit olduktan sonra şer‘le hakkında lâzım gelen icrâ olunmak ve kadîmî karyesine gönderilüp iskân itdürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrun vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ‘ati mukarrer ise ol diyârdan alâkasın kat‘ itdükden sonra âhar diyâra iclâ itdüresin.

[Yev]mü'l-Hamîs, fi 19 B., sene: 1040

152

[533]

İstanbul'da Bit(?) Pazarı'ndaki çukacı dükkânları önünde duran miyancılara engel olunması.

*Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Osmân Ağa.*

İstanbul kâdisına ve Bezzâzistân Kethudâsı () *zîde kadruhûya* hüküm ki:

Mahmiyye-i mezbûrede Bit(?) Bâzârı'nda olan çukacı fukarâsı Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "bunların bey' [u] şîrâ eyledükleri dükkânları* öninde miyâncı olmamak için mukaddemâ kıbel-i şer'-ı şerîfden tenbîh ü men' olunmuş iken hâliyâ memnû' olmayup miyâncılar bunların dükkânları öninde muzâyaka* virüp te'addî vü tecâvüz[den] hâlî olmadukların" bildürüp men' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; miyâncıların vech-i meşrûh üzre bunlara zarar u te'addîleri ve mukaddemâ men' olunmuş iken memnû' olmadukları vâkı' ise men' u def' idüp min-ba'd bunların dükkânları öninde miyâncı komayup ve zarar [u] te'addî itdirmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

153

[534]

Larende kazasına gelerek halka zulmettikleri bildirilen Karaman beylerbeyinin subaşı vs. adamlarına engel olunması.

*Ağa mektûbı mücebince buyurıldı.
Mektûb üzerindedür.*

Lârende kâdisına ve kazâ-i mezbûrda yeniçeriler serdârına hüküm ki:

Hâliyâ; "kazâ-i mezbûr re'âyâsına Karaman beğlerbeğisi tarafından gelen sübaşları ve âdemleri hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addî idüp rencîde vü remîde itdükleri ecilden, men' u def' olunmak" bâbında bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdühû tarafından mektûb virilmeğîn, mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsda onat vechile mukayyed olup anun gibi beğlerbeği âdemleri ve sübaşları kazâ-i mezbûra geldüklerinde re'âyânun müft ü meccânen yim ü yiyeceklerin aldurmayup her ne alurlar ise akçalarıyla narh-ı rûzî [üzre] satanlardan aldurup ve müte'addid evleri olmayanların evlerine kondurmayup hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferdi rencîde vü remîde itdirmeyüp men' u def' itdüresiz*. Memnû' olmayanları yazup arzidüp her vechile zalemenün zulm ü te'addîsinden re'âyâ fukarâsın hımâyet ü sıyânet eylesiz.

* Metinde; "itdirmeyesiz" şeklinde yazılmıştır.

154

[528]

Yenice-i Karasu kazasındaki yasakçı yeniçerilerin görevden alınıp yerlerine Bağdat Seferi'nde yararlık gösteren Yeniçeri Receb'in tayin edildiği.

*Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Mektûb üzerindedür.*

Yenice-i Karasu kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ taht-ı kazânuzda olan yasakçılar ref' olunup Bağdâd Seferi'nde hizmet ü yoldaşlıkda bulunan Dergâh-ı Âlî yeniçerilerinden Otuzbeşinci Cemâ'at'de olan Receb nâm yeniçeri yasakçı nasb u ta'yîn olunmağın, olıgeldüğü üzre mezbûrî sadâkat ü istikâmetle yasakçılık umûrında istihdâm itdürilmek bâbında bi'l-fi'l sefer-i hümayûnumda Yeniçeri Kethudâsı olan Mustafâ zîde mecdühû tarafından virilen mektûb mücebince [ve] Südde-i Sa'âdetüm'de bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdühümâ taraflarından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdu[m] ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyhimâ taraflarından virilen mühürlü mektûblar mücebince amel idüp dahı mezbûrî sadâkat ü istikâmet ile yasakçılık hizmetinde istihdâm itdürüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyhimâ taraflarından virilen mühürlü mektûblara muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

155

[529]

Hacca gitmeye karar veren sabık Yeniçeri Kethüdâsı Musa ve adamlarının gidiş-dönüşlerinde eşya ve hayvanlarına dokunulmaması ve menzillerde ihtiyaçlarının tedarikinde kendilerine yardımcı olunması; ayrıca içlerinden vefat edecek olanların muhallefatının da başkalarına değil adı geçene zaptettirilmesi.

*Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Mektûb üzerindedür.*

Mekke-i Mükerreme kâdîsına ve () emîr-i hâccına ve mahrûse-i İstanbul'dan Mekke-i Mükerreme'ye varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ Yeniçeri Ocağ'nun emekdâr u vâcibü'r-ri'âyelerinden* olup sâbıkâ Yeniçeri Kethudâsı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Mûsâ zîde mecdühûya inâyet-i Rabbânî karîn-i hâli ve hidâyet-i Samedânî rehîn-i âmâli olup tavâf-ı Beytu'llâhi'l- harâm ve ziyâret-i Ravza-i Mutahhere-i Hazret-i Seyyidü'l-enâm aleyhi efdalü's-salâti ve's-selâma niyyet ü azîmet eyledüğün bildürüp hacc-ı mebrûrî edâ idüp gelince menâzil ü merâhilde kendüye ve âdemlerine min-ba'd dahlolunmayup ve âdemleri bi*-emri'llâhi te'âlâ vefât eyledüklerinde emvâl ü erzâkına ve tavarlarına ve beytü'l-mâllerine efrâd-ı âferîdeden bir ferd dahl ü ta'arruz itdürilmeyüp mûmâ-ileyh Mûsâ zîde mecdühûya zabtitdürilmek ve yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde kendüye ve âdemlerine ve yanınca olan yoldaşlarına ve hizmetkârlarına dahlolunmayup beytü'l-mâllerin mûmâ-ileyhe zabt u kabz itdürilmek ve bi'l-cümle bu sene-i mübârekede hacc-ı mebrûrî edâ idüp gelince vâkı' olan husûslarda imdâd ü mu'âvenet itdürilmek ve mûmâ-ileyh Ocağ'un emekdârlarından olmağla izn-i şerîfüm erzânî kılınmağla iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mufasssal ü meşrûh mektûb mûcebince amel idüp min-ba'd hılâfına cevâz göstermeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

* Metinde; "re'âyâlarından" şeklinde yazılmıştır.

156 *Âsitâne'den itibaren Rumeli'nin Sağkolu için, asker sürmekle görevli Hasan Çavuş ve iki adamına verilen menzil emrinin kaydı.*
[530]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Rûmili'nün Sağ-kolı'nı tolaşup asker sürmeğe me'mûr olan bölük çavuşlarından Hasan Çavuş'a ve iki nefer yoldaşlarına yazılmışdır.

157 *Âsitâne-Mısır güzergâhında kullanılmak üzere Kapıcı Mehmed ve iki adamına verilen menzil emrinin kaydı.*
[531] *Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.*

Menzil: Âsitâne'den Mısır'a varup gelince, Kapıcı Mehmed'e ve iki nefer âdemisine yazılmışdır. *An-yedi İbrâhîm Ağâ.*

158 *Görevli olarak Kırım'a gönderilen Kapıcıbaşı Ali ve yanındaki adamlarının, gidiş-dönüşleri esnasında uğradıkları kazalarda menzil beygiri, yiyecek vs. ihtiyaçlarının tedarik edilip güvenliklerinin sağlanması.*
[532]

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Özi muhafazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya, İstanbul'dan Özi'ye ve andan Kırım vilâyetine varup gelince yol üzerinde vâkı' olan sancakbeğlerine ve zikrolunan sancaklarda vâkı' kâdîlara ve zikrolunan kâdîlıklarda vâkı' mîr-i mîrân mütesellimleri ve kılâ' dizdârları ve neferât ağaları ve bölük halkı kethudâyirleri ve yeniçeri serdârları ve iskele emînlerine hüküm ki:

Hâliyâ Südde-i Sa'âdet kapıcıbaşlarından iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Alî dâme mecdühû ba'zı umûr-ı mühimme ile Kırım vilâyetine irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mûmâ-ileyh yanında olan kapucılar ve sâyir âdemleriyle her kankınızın taht-ı hükûmetine varup dâhıl olursa bulunan yirlerden yanında olan kapucılara yarar menzil bârgîri tedârük ve zâd ü zevâdelerin kadîmden olıgeldüğü üzre ihzâr ve mahûf u muhâtara olan yirlerde kifâyet mikdârı neferât koşup emîn ü sâlim birbirinize ulaştırup ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eyleyesiz. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eyleyesiz.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 25 B., sene: 1040

159

[526]

Filibe, Sofya, Belgrad, Bosnasaray, İskenderiye ve Arnavut Belgradı'nda vefat eden yeniçeri, acemi oğlanı, topçu ve cebecilerin muhallefatlarının zaptı ve yeniçeri kılığında gezip halka zulmeden levent eşkıyasının yakalanıp haklarından gelinmesi görevinin Yeniçeri Çavuşu Hüseyin'e verildiği; bu görevlerde kendisinin istihdam edilip hariçten kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Muhzırbaşı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Filibe ve Sofya ve Belgrad ve Bosna-sarây monlâlarına ve İskenderiyye ve Arnavud Belgradı kâdîlarına ve umûmen Rûmili'nün Orta-kolı'nda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı hükûmetinüzde vâkı' olan yeniçeri beytü'l-mâlleri Ocağ'un emekdârlarından Yeniçeri Çavuşı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hüseyin Çavuş *zîde kadruhûya* sipâriş ü tefvîz olunmağın, taht-ı kazânuzda yeniçeri vü acemî-oğlanı zümresinden mukîm ü müsâfir ve topcı vü cebeci tâyifesinden fevtolup Beytü'l-mâl'e âyid ü râci' olan muhallefât u metrûkâtın mûmâ-ileyh çavuşa kabzidürilüp sûk-ı sultânîde fûrûht olup nukûd her ne hâsıl olursa der-kîse olup mühürlenüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleriyle mûmâ-ileyhe teslîm idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmak ve ol câniblerde yeniçeri üzerlerine serdâr olanlar kabzeyledükleri beytü'l-mâlleri mezkûra teslîm idüp ve teslîm eyledüklerine mûmâ-ileyhden mühürlü temessük alup ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu tolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâyı dahı mûmâ-ileyh çavuşa ahziddürdüp şer'le haklarından gelinmek ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye rencîde vü remîde olunmamak" bâbında iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince amel idüp dahı mûmâ-ileyh çavuşı sadâkat ü istikâmetle hizmet-i mezbûrede istihdâm idüp âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz ve şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

160

[527]

Sabık Çirmen Sancakbeyi müteveffa Ahmed'in ve Kaplan Voyvoda'nın kendisinden bir miktar para, iki at ve bazı eşyalar aldıklarını iddia ederek müteveffa Ahmed'in akrabası ve kızlarının vasîsi Ali ile Kaplan Voyvoda'yı rahatsız ettiği bildirilen Hasköy'de sakin Ömer'in, davaları Divân-ı Hümayun'da görülmek üzere Âsitâne'ye gönderilmesi.

*Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Ba'de'r-resîd naklolunmuşdur.
Ahmed Çelebî.*

Hâsköy kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Çirmen Sancağıbeği olan müteveffâ Ahmed'ün akribâsından olup hâlâ kızlarının vasîsi olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Alî *zîde kadruhû* ile Kaplan Voyvoda nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Ömer nâm kimesne şirrete sâlik olup mücerred ahz ü celb için; "Müteveffâ-yı mezbûr Ahmed bundan akdem babamdan intikâl iden otuz iki bin akça ve ba'zı esbâb u eskâlüm ve mezbûr Kaplan dahı seksen bin akça ve iki re's at ve sâyir esbâb u eskâlüm aldı." diyü hılâf-ı vâkı' inhâ ile emr almağla hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide vü remîde itmekden hâlî olmaduğın" bildürüp mezkûr Dîvân-ı Hümâyûnum'a ihzâr olunup ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da görilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da görilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı mezkûrî Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, geldükde ahvâlleri kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna.

161

[524]

Osad kazasında Dob adlı derbent köyüne konarak köy halkının çayır ve ekinlerine zarar verdikleri ve ahırlarından koyun ve öküzlerini çalıp halkı evlerini yakmakla tehdit ettikleri bildirilen çingenelerin, buraya toplu olarak konmamaları hususunda ikaz edilmeleri; konmak isterlerse kendilerine engel olunması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Osad kâdîsına hüküm [ki]:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' Dob nâm derbend ahâlîsi meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "kırk ve elli nefer Çingâne çerger ile karyelerine konup çayırın ve ekinlerin helâk idüp kendü nafakalarıyçün nice te'addî eyledüklerinden mâ'adâ ağıllarından koyunların ve öküzlerin sırka idüp ve; "Hânelerinüzi ve otluklarınuzı ihrâk iderüz." diyü tahvîf idüp dâyimâ fitne vü fesâddan hâlî olmadukların" " bildürüp hükm-i hümâyûnum recâsına arzitemeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûrî husamâ muvâcehesinde tamâm hakk u adl üzre göresin; arzolunduğı üzre ise zikrolunan Çingâne tâyifesine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, Çingâne tâyifesinden iki çerger bir yire gelmeyüp ve bunların karyeleri kurbine konmayalar ve kondurmayup men' u def' eylesin. Memnû' olmayanları ism ü resimleri ile yazup bildüresin. Husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eyle[me]yesin.

162

[525]

Daha önce Keefe'yi tahrir eden muharrir Keefe'deki yava keferesinin cizyelerini defterde asıl cizyeye ilave ettiğinden, bu hususa dikkat edilip diğer zimmî reâyadan cizye nasıl toplanmakta ise yava keferesinden de aynı şekilde toplanması.

Mâliyye emri.

Kefe beğlerbeğisine ve Kefe kâdîsına hüküm ki:

"Bundan akdem vilâyet-i Kefe keferesinün tahrîrine emr-i şerîfümle me'mûr olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim () *dâme mecdühû* varup vilâyet-i merkûm keferesinün cizyelerin tahrîr ü defter eyledükde nefsi-i Kefe'de vâkı' yava tâyifesinün cizyelerin dahı asıl* cizyeye* zammolunup tahrîr ü defter olmağla asıl* cizye ne minvâl üzre cem' u tahsîl olur ise yava** keferesinün dahı ol minvâl üzre cem' u tahsîl itdürmenüz emridüp dahı yava keferesinün uhdelere edâsı* vâcib olan cizyelerin muharrir-i müşârun-ileyhün tahrîr eyledüğü üzre tuğrâlu defter mücebince sâyir zimmî re'âyâdan alındığı üzre mîriyçün cem'ına me'mûr olanlara taleb ü tahsîl ü kabz ve defter itdürüp bir ferde inâd ü muhâlefet itdürmeyesiz ve bi'l-cümle yava keferesinün cizyelerin muharrir-i mûmâ-ileyh asıl* cizyeye zamm u ilhâk eylemişdür; ana göre basîret ü intibâh üzre olup sâyir zimmî re'âyâdan alındığı üzre yava keferesinün dahı ol minvâl üzre tuğrâlu defter mücebince cem' u tahsîl itdürüp kesr-i defterden ve naks-ı cizyeden be-gâyet ihtirâz idüp vech-i meşrûh üzre olan emrümü yirine getüresiz." diyü Mâliyye tarafından emr-i şerîfüm virilmekle mücebince amel olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince amel idüp hilâfına cevâz göstermeyesiz.

* Metinde; "alup" şeklinde yazılmıştır.

** Metinde; "ba'dehû" şeklinde yazılmıştır.

[Yev]mü'l-Cum'a*, fî 27 B., sene: 1040

* Metinde; "Hamîs" şeklinde yazılmıştır.

163

[521]

Rumeli taraflarında, Kethüdayeri olduğu kazanın önceki Kethüdayeri olan Abdi'yi bazı eşkıya ile birlik olup öldürerek malına ve mülküne elkoyduğu bildirilen Yusuf ve diğer suç ortaklarının yakalanıp Divân-ı Hümayun'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Südde-i Sa'âdetüm kapucibaşlarından olup hâliyâ ba'zı umûr-ı mühimme ile Rûmili câniblerine irsâl olunan Nasûh Paşa-zâde Mustafâ *dâme mecdühûya* ve () kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Alî *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "hâliyâ kazâ-i mezbûrda Kethudâyiri olan Yûsuf nâm kimesne ba'zı eşkıyâ ile yek-dil olmağla mukaddemâ Kethudâyiri olan Abdî'yi bî-günâh katlidüp cümle emvâl ü erzâkın ve tarlaların zabt u kabz idüp ziyâde gadr u te'addî vü fesâd eyledüğün" [bildürüp] ve bu bâbda Mândeler Ağası olan iftihârul- emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince mezbûr Kethudâyiri Yûsuf'ı ve sâyir şerîklerin meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderler ise şer'-le buldurması lâzım olanlara buldurdup beher hâl elegetürüp mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görile.

164 *Akçahisar'da Mesih adlı kimsenin çiftliğini basarak bütün mallarını yağmaladığı bildirilen Hüseyin Çavuş oğlu Ali'nin yakalanarak Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.*
[522]

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mûmâ-ileyh kapucıbaşıya ve Akçahısâr kâdîsına hüküm ki:

Mesîh nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem Hüseyin Çavuş oğlu Alî nâm kimesne hılâf-ı şer'-ı şerîf fuzûlî bunun çiftliğin basup cümle emvâl ü erzâkın yağmâ vü gâret idüp ziyâde zulm ü te'addî eyledüğün" bildürüp mezbûr bi-eyyi vechin kân elegetürilüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Hüseyin Çavuş oğlu Alî'yi bi-eyyi vechin kân elegetürilüp dahı mübâşir-i mezbûra koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin.

165 *Akçahisar'da, Hasan adlı kimsenin, seferde iken, çiftliğini basıp bütün mallarını yağmaladığı bildirilen Süleyman, Bâlî, Ali ve Bektaş isimli şakîlerin yakalanarak Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.*
[523]

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mûmâ-ileyh kapucıbaşıya ve Akçahısâr kâdîsına hüküm ki:

Hasan nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bu, sefer-i hümâyûnumda hıdmetde iken Süleymân ve Bâlî ve Alî ve Bektaş nâm şakîlar hevâsına tâbî' kimesneler ile yek-dil olmalarıyla fuzûlî çiftliğin basup ve yakup ve emvâl ü erzâkın yağmâ vü gâret idüp ve ineklerin pâreleyüp ziyâde gadr u te'addî vü fesâd eyledüklerin" bildürüp mezbûrlar bi-eyyi vechin kân elegetürilüp Âsitâne-i Sa'âdetüme ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan şakîlar her kande bulunurlar ise bi-eyyi vechin kân elegetürüp dahı mübâşir-i mezbûra koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin.

166 *Akçahisar'da Mustafa adlı şahsın mandırasını basıp koyunlarını gasbettiği bildirilen Hızır Voyvoda oğlu Derviş ve arkadaşlarının yakalanarak Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.*
[516]

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mûmâ-ileyh kapucıbaşıya ve Akçahısâr kâdîsına hüküm ki:

Mustafâ nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem Hızır Voyvoda oğlu Dervîş nâm kimesne hevâsına tâbi' birkaç nefer eşkıyâ ile bunun mandarasın basup beş yüz re's koyunun alup ziyâde gadr u te'addî vü fesâd eylediğin" bildürüp mezbûrlar bi-eyyi vechin kân elegetürilüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, şakî-ı mezbûrlar her kande bulunurlar ise bi-eyyi vechin kân elegetürilüp dahı mübâşir-i mezbûra koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin.

167

[517]

Akçahisar'da, Osman adlı sipahi-oğlanının, seferde iken çiftliğini basıp bütün mallarını yağmaladıkları bildirilen Süleyman, Bâlî, Alaybeyi oğlu Mustafa ve Hüseyin oğlu Hızır'ın yakalanarak Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Bu dahi.

Mûmâ-ileyh kapucıbaşıya ve Akçahısâr kâdîsına hüküm ki:

Ebnâ-i sipâhiyândan Osmân nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bu, sefer-i hümayûnumda hıdmetde iken kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Hüseyin Çavuş oğlu Süleymân ve Bâlî ve Alaybeği-oğlu Mustafâ ve Hüseyin oğlu Hızır nâm kimesneler hılâf-ı şer'-ı şerîf bunun çiftliğın basup cümle emvâl ü erzâkın yağmâ vü gâret idüp ziyâde zulm ü te'addî vü fesâd eyledüklerin" bildürüp mezbûrlar bi-eyyi vechin kân elegetürilüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları bi-eyyi vechin kân elegetür[üp] gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup dahı mübâşir-i mezbûra koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin.

168

[518]

İstanbul'da Sultan Bayezid Han çeşmesinde sakkâ iken vefat eden Ivaz'ın gediğinin, ölen gedik sahibinden kalan gediğın kardeşine ve vârislerine verilmesi şeklindeki teamül gereğince kardeşi Mehmed'e verilmesi ve hariçten kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Osmân Efendi hattıyla.

Huccet üzerindedir.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Mahmiyye-i İstanbul'da ceddüm merhûm Sultân Bâyezîd Hân tâbe serâhü çeşmesinde sakkâ olup mukaddemâ fevtolan Ivaz nâm kimesne[nün] karındaşı olan Mehmed nâm kimesne Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "mahmiyye-i mezbûrede olan sakkâlardan birisi fevtoldukda sakkâlar gedüğü müteveffânun karındaşı ve vârislerine virilegelmeğın, hâliyâ müteveffâ-yı mezbûrun gedüğünü bu tasarruf itmek murâd eylediğinde, âhardan

ba'zılar mâni' olmağla vech-i meşrûh üzre kadîmden olıgeldüğü üzre sakkâlar kethudâsı ve sâyir ihtiyârları meclis-i şer'-ı şerîfde haber vormeleri ile huccet olunduğın" bildürüp mûcebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eylemeğın, olıgeldüğü üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup göresın; arzulunduğı üzre kadîmî müteveffânun gedüğü vârislerine virilegeldüğın haber vormeleri ile huccet olunup huccet virilmiş ise ol bâbda huccet-i şer'ıyye mûcebince ve kadîmden olıgeldüğü üzre amel idüp şer'-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene muhâlif âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeysin.

169 *Âsitâne-Rumeli'nin Sol ve Orta kol güzergâhında kullanılmak üzere Kasım isimli kapıcı ve bir adamına verilen menzıl emrinin*
[519] *kaydı.*

Defterdâr paşa.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Rûmili'nün Sol ve Orta kollarına (——) varup gelince, Kâsım Kapucı'ya ve bir nefer yoldaşına emir yazılmışdır.

170 *Âsitâne-İnöz güzergâhında kullanılmak üzere Sipahi İbrahim ve iki*
[520] *adamına verilen menzıl emrinin kaydı.*

Defterdâr paşa.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den İnöz'e varup gelince, Sipâhî İbrâhîm ve iki nefer âdemlerine.

[Yev]mü's-Sebt, fî 28 B., sene: 1040

171 *Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Hacı Derviş'in kardeşi Haydar*
[514] *tarafından kendisine emanet edilen eşya, para ve altınları Haydar'ın vefatından sonra, bunları kendisinden başkasına teslim etmemesi hususunda Hacı derviş tarafından tenbihte bulunulduğu halde başkasına teslim eden Ahyolulu Solak Murtaza'dan söz konusu eşya ve paraların tahsil edilmesi.*

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Ahyolı kâdîsına ve () kâdîsına ve kazâ-i mezbûrda Yeniçeri Serdârı olan () hüküm ki:

"Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Hâcî Dervîş nâm yeniçerinün karındaşı Haydar nâm kimesne kendü ehli ile Ahyolılı Solak Murtazâ'ya emânet tarîkıyla memhûr iki seped esbâb u eskâl ve andan mâ'adâ bir garâr esbâb ve bir mikdâr altun u gurus u akça virüp ve mezbûr Haydar dahı fevtoldukdan sonra karındaşı Hâcî Dervîş, Murtazâ nâm solağa tenbîh idüp; "Zikrolunan esbâb u altun u gurus ve sâyirin ben hâzır olmayınca virmeyesin." diyü tenbîh itmişken âhara virüp te'addî vü gadr itmekle ve bu bâbda elinde fetvâ-yı şerîfe olup zikrolunan esbâb ve sâyir eşyâsı her ne ise bî-kusûr taleb ü tahsîl itdürilüp te'allül ü inâd iderse mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" bâbında Südde-i Sa'âdetüm'de bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdühû tarafından mektûb virilüp ve gedüklülerden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () zîde kadruhû ta'yîn ü irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda olan fetvâ-yı şerîfe ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince mezkûrun zikrolunan esbâb u eskâl ve altun u gurus u akça ve sâyir hakkın her ne ise a'yân-ı vilâyetün şehâdetleriyle bî-kusûr taleb ü tahsîl itdürüp şer'-ı şerîfe ve fetvâ-yı münîfe ve müşârun-ileyhün mektûbına muhâlif bir vechile te'allül ü inâd itdürmeyesiz. Şöyle ki; virmekte te'allül iderse mûmcı-ı mezbûr ile ma'an koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresiz ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görile ve kazıyyede medhali olmayan sipâh u yeniçeri tâyifesin ve sâyir medhali olmayanları dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz.

172

[515]

Kösem Sultan'ın Kıbrıs'taki çiftlikleri Kethüdâsı Papas zimmî, çiftlik mahsulünden Bostancı Osman ve Üsküdarlı Kör Ermeni'ye fazladan para verdiğini iddia edip, bu paraların kendi üç senelik borcundan düşülmesini talep ettiğinden, borçluların ve kendisinin Aydın Sancakbeyi Mehmed vasıtasıyla mahkemeye çıkarılıp yüzleştirilmeleri; iddianın doğruluğu sabit olduğu takdirde çiftliklere ait paranın adı geçenlerden tahsil edilmesi. (Ayrıca krş. hkm.649)

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kıbrus beğlerbeğisine ve Lefkoşe kâdîsına hüküm ki:

Seyyidetü'l-muhadderât vâlidem sultân dâmet ismetühânun cezâire-i Kıbrus'da olan çiftlikleri kethudâsı Papas () nâm zimmî; "Üç sene zabt u der-uhde olduğu mahsûlden Bostancı Osmân'a mukaddemâ borc aldığı asıl akçasından mâ'adâ çiftlik mahsûlünden iki yüz üç bin akça ziyâde virüp ve Üsküdarlı Kör Ermenî nâm zimmîye dahı asıl borc virdüğü akçasından ziyâde yüz yigirmi bin akça virdüm; tahsîli ve zimmetümde olan akçaya mahsûb olması lâzımdır." diyü bildürmeğın, husûs-ı mezbûra mübâşir olan kıdvetü'l-ümerâ'î'l-kirâm sâbıkâ Aydın Sancağbeği Mehmed mübâşeretıyla huzûrınıza ihzâr ve mezbûrlar ile muvâcehe idüp mezbûr Papas'un i'lâm eylediği üzre ol makûle zuhûr eyledükden sonra mezbûrlardan bî-kusûr tahsîl ve mîr-i mûmâ-ileyhe kabz itdürilmek ve inâd ü muhâlefet

iderlerse mezbûr Papas () nâm zimmî ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp mezbûr Bostâncı Osmân'ı ve Üsküdarlı Kör İrmenî nâm zimmî ile huzûrınıza ihzâr ve mezbûr Papas () nâm zimmî ile muvâcehe idüp şer'le tefahhus idüp göresiz; i'lâm eylediği üzre mezbûrlardan mukaddemâ borc aldığı asıl akçadan ziyâde Bostâncı Osmân'a iki yüz üç bin akça ziyâde virdüğü ve Kör İrmenî'ye dahı yüz yigirmi bin akça ziyâde virdüğü bi-hasebi's-şer' zâhir olduktan sonra mezbûrlardan bî-kusûr mîr-i mûmâ-ileyhe tahsîl ü kabz itdüresiz. Eger inâd iderlerse mezbûr Papas ile ma'an mezbûrları Âsitâne'ye gönderesiz.

173

[512]

Kösem Sultan'ın Kıbrıs'taki çiftlikleri kethüdalığından alınan Papas zimmînin, kendisine ait iken yeni Kethüda Bostancı Osman tarafından zaptedildiğini bildirdiği ve kendisinin üç yıllık muhasebesinden düşülmesini talep ettiği hayvanların ve pamuğun satılıp parasının Mehmed Bey'e teslim edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kıbrus beğlerbeğisine ve Lefkoşe kâdîsına hüküm ki:

Seyyidetül-muhadderât vâlidem sultân dâmet ismetühânun cezîre-i Kıbrus'da vâkı' çiftliklerinin kethudâsı Papas nâm zimmî, der-uhde idüp zabteyledüğü üç senenün muhâsebesin vermeyüp zimmetinde olmağla Çiftlik Kethudâlığı Bostâncı Osmân'a virilüp; "çiftliğin esbâb u tavarların defter mücebince kabzeyleyükdüden sonra eski defterden ziyâde Papas'un kendü tavarların ve zamân-ı zabtında yüz yigirmi kintâr çekirdekli penbesin kabzidüp ve; "Zikrolunan penbesin ve ziyâde tavarların fûrûht idüp zimmetümde olan üç senenün hısâbına dâhıl ü mahsûb olmak lâzımdır." " diyü mezkûr Papas bildürüp vech-i meşrûh üzre zikrolunan penbeyi narh-ı cârî üzre beher kintârı üçer yüz akçaya fûrûht olunup ve asıl çiftlik tavarlarından ziyâde zabteyledüğü tavarları dahı fûrûht itdürilüp husûs-ı mezbûra mübâşir olan kıdvetü'l-ümerâ'î'l-kirâm Mehmed dâme izzühûya tahsîl ü kabz itdürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı mezkûr Bostâncı Osmân, kethudâ-yı sâbık Papas () nâm zimmînün yedinde olan asıl çiftlik esbâbı ve tavarlarından mâ'adâ eski defterden ziyâde Papas'dan kabzeyleyüğü tavarları ve yüz yigirmi kintâr çekirdekli penbe, beher kintârın üçer yüz akçaya fûrûht itdürilüp akçaların bî-kusûr mîr-i mûmâ-ileyhe teslîm ü kabz itdüresiz; bir vechile ihmâl ü müsâhele eylemeyesiz.

174

[513]

Vârissiz vefat ettiğinden mal varlığı mirîye intikal eden Ali Subaşı'nın, Vidin'de sakin eski nazırlardan Hüseyin'deki alacağını mirî için tahsil etmek üzere bir yeniçeri çavuşunun görevlendirildiği; Vidin'deki yeniçeri serdari ve yeniçerilerin söz konusu alacağın tahsili için gerekli gayreti göstermeleri ve çavuşun işine hâriçten kimsenin müdahale ettirilmemesi.

*Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Mektûb üzerindedür.*

Vidin kâdîsına ve Vidin'de Yeniçeri tâyifesinün üzerine Serdâr olan () *zîde kadruhûya* hüküm ki:

Hâliyâ; "Nefs-i Vidin'de sâkin sâbıkâ nâzır olan Hüseyin nâm kimesnenün zimmetinde Alî Sübaşı nâm müteveffânun kırk beş bin akça hakkı olup vâris-i ma'rûfı olmamağla mîrîye âyid olup kabzolunması için Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri çavuşlarından kıdvetü'l-emâsîl ve'l-akrân () Çavuş *zîde kadruhûya* sipâriş olunmağın ol cânibe irsâl olunmuşdur. Bu bâbda gereği gibi basîret üzre olup sen ki kasaba-i mezbûrede Serdâr Alî'sin, Mehmed ve Mustafâ ve Kara Abdî ve Hâcî Mustafâ ve sâyir ol cânibde vâkı' olan yeniçeri tâyifesiyle mûmâ-ileyh çavuşa mu'âvenet idüp zikrolunan akçayı mezbûr Hüseyin Nâzır'dan cem' u tahsîl eylemek için muhkem sa'y ü ihtimâm eylesin. İrsâl olunan mûmâ-ileyh çavuşa teslim idüp Âsitâne-i Sa'âdet'e gönderesin. Şöyle ki; zikrolunan kırk beş bin akçayı tahsîl eylemeğe ihmâl ü müsâmaha idüp her birinüz tekâsül üzre olasız, sizi ism ü resminüz ile sefer-i hümayûnumda yeniçerilerüm ağasına arz u i'lâm olunmanız muhakkakdur ve dirlikleri kat' olunduktan sonra sen ki serdârsın, kasaba-i mezbûrede olan yeniçerilere tazmîn itdürilmek mukarrerdür; inâd ü muhâlefet üzre olanları ism ü bölükleri ile yazup ve kendülerin dahı Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, ana göre tedârükleri görüle. Husûs-ı mezbûr mâl-i mîrîdür." diyü iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince mezbûr çavuşı sadâkat ü istikâmet ile hıdmet-i mezbûrede istihdâm idüp hâricden kimesneyi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

175

[511]

Üsküp sakinlerinden Takyeci Hacı Osman isimli yeniçerinin, Reisülküttap Hasan Bey'in zeameti köylerinden Barbarova köyü reâyasını, muamele ile para vererek mağdur ettiği, şikâyet edilmesi üzerine de etrafına topladığı eşkıya ile köyü basıp reâyanın koyunlarını götürüp zulmettiği bildirildiğinden, adı geçenin teftiş edilip reâyanın koyunlarının alınıp sahiplerine verilmesi ve bir daha da reâyaya muamele ile para verip zulmetmesine izin verilmemesi; ayrıca yine Üsküp'te, kendi başına yeniçeri yazıp halka zulmettiği bildirilen Debbağzâde ve Küçük Odabaşı lakaplı Mehmed'in ahvalinin de o taraflarda Şark Seferi'ne yeniçeri sürmekle görevli çavuş tarafından görülmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Südde-i Sa'âdetüm kapucıbaşlarından olup Rûmili'nde mahâyif teftîşi ve ba'zı umûra me'mûr olan Dâvûd Paşa-zâde Mustafâ ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

"Südde-i Sa'âdetüm'de bi'l-fi'l Re'îsü'l-küttâbum olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi'u'l-mahâmid ve'l-mekârim, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'l-Mennân Hasan *dâme mecdühûn*un berât-ı şerîfümle mutasarrıf olduğu ze'âmeti karyelerinden Barbarova nâm karyeyi mukaddemâ zabteyleyen Üsküb sâkinlerinden Takyeci Hâcî Osmân nâm yeniçeri karye-i mezbûre ahâlîsine mu'âmele ile bir mikdâr akça virtüp onı onbir buçukdan ziyâde mu'âmeleye ruhsat virilmemiş iken mezkûr yeniçeri re'âyâdan ziyâde akça alup ve ana dahı kanâ'at itmeyüp hılâf-ı şer'-ı şerîf ziyâde akça taleb idüp dâyimâ karye-i mezbûre ahâlîsin rencîde eylemekden hâlî olmamağla cânib-i şer'-ı şerîfden da'vet olundukda aslâ itâ'at-i şer'-ı şerîf itmeyüp bir nice eşkıyâ ile karye-i mezbûreyi basup re'âyânun altı yüz re's koyunların sürüp ve iki nefer re'âyâsın bağlayup götürüp ziyâde zulm ü hayf eyledüğinden gayri Üsküb'de odabaşılıktan çıkma Debbâğ-zâde ve Küçük Odabaşı dimekle ma'rûf Mehmed ol diyârda üç yüz yeniçeri be-dergâh idüp hâliyâ üç yüz yeniçerinün ağası olup ve müstekıl kâtibleri olup istedikleri eşkıyânun başına keçe giydürüp yeniçeri nâmıyla her biri re'âyânun tefrikasına sebep olup bu sene-i mübâreke Kızılbaş-ı bed-ma'âş üzerine azîm sefer-i hümayûnum olup bir ferdün seferden kaldığına rızâ-yı hümayûnum yoğiken mezbûrlar oturak u korıcı nâmıyla kendüleri kurâda ve kasabada sâkin olup ve nice kimesneleri; "Yeniçeri eyledük." diyü başlarına cem' idüp tahrîb-i memleket eyledükleri" i'lâm olunup; "mezkûr Osmân'un hılâf-ı şer'-ı şerîf aldığı altı yüz re's koyunların bî-kusûr alıvirüp ve min-ba'd Re'îsü'l-küttâb-ı müşârun-ileyhün re'âyâsın mu'âmele nâmıyla rencîde itdürilmeyüp ve mezbûr Osmân Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak" bâbında Sekbânbaşı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebiyle amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrî zâbıtları mübâşeretiyle meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve re'âyâ ile berâber ve tamâm hakk u adl [üzre] teftîş ü tefahhus idüp göresiz; zikrolunan re'âyânun mezbûr yeniçeri ne mikdâr koyunların almış ise ba'de's-sübût hükmidüp bî-kusûr alıviresiz ve min-ba'd re'âyâyı rencîde vü remîde itdurmeyesiz. Şöyle ki; te'allül ü inâd ider ise aslâ te'allül itdurmeyüp mezkûr yeniçeriyi zâbıtları mübâşeretiyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, ahvâlleri gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da şer'le görölüp ihkâk-ı hakk oluna ve bi'l-cümle her birinüz bu bâbda dikkat ü ihtimâm eyleyüp ihmâl ü müsâhele ve avk u te'hîrden ziyâde hazer idesiz.

Bu dahı.

Bir sûreti, () ve () ve () ve () kâdîlarına ve yeniçeri çavuşlarından olup ol câniblerde yeniçeri tâyifesinün Şark Seferi'ne sürmeğe me'mûr () Çavuş'a yazılmışdur.

Filibe, Edirne, Sofya, Vize, Niğbolu, Ruscuk, Silistre, Akkirman, Kili ve Rumeli'nin Sağkolundaki kazalarda, geride vâris bırakmadan vefat eden yeniçeri, acemi oğlanı, topçu ve cebecilerin metrûkâtlarının zaptı için Yeniçeri Ocağı'ndan bir çavuş görevlendirildiği; bu gibi mirîye ait olan muhallefatın anılan çavuşa zaptettirilip sattırılması ve elde edilen paranın imzalı defterleriyle birlikte Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi; ayrıca adı geçen kazalardaki yeniçeri serdarlarının ellerindeki beytülmal akçalarının da yine anılan çavuşa teslim edilmesi ve yeniçeri kılığında gezen levant eşkıyasının teftişinin de yine söz konusu çavuşa yaptırılıp, işine hariçten kimsenin karıştırılmaması.

Bâ-hatt-ı Hazret-i Osmân Efendi.

Sâbıkâ Anadolu Kâdî-askeri olup hâlâ ber-vech-i arpalık Filibe kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Şeyhî ve Edirne ve Sofya monlâlarına ve () ve () ve Vize ve Niğbolu ve Ruscuk ve Silistre ve Akkirman ve Kili ve () ve Rûmili'nün Sağ-kolı'nda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "Taht-ı hükûmetinizde vâkı' olan yeniçeri tâyifesinden bi-emri'llâhi te'âlâ vefât idüp vâris-i ma'rûfı olmayup beytül-mâlleri mîrîye âyid olan yeniçerilerün metrûkâtının kabzı Ocağ'un emekdâr yeniçeri çavuşlarından kıdvetül-emâsil ve'l-akrân () Çavuş *zîde kadruhûya* sifâriş ü tefvîz olunmağın, taht-ı kazânuzda yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtidüp mîrîye âyid ü râci' olan muhallefât u metrûkâtların mûmâ-ileyh çavuşa kabz ve ma'rîfet-i şer'le sûk-ı sultânîde fûrûht kılınup nukûd her ne hâsıl olur ise der-kîse olunup mühürleyüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleri ile mûmâ-ileyhe teslim idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e [irsâl] eyleyesiz ve siz ki ol cânibde sâkin olan yeniçeri serdârlarısız, ellerinizde olan beytül-mâlleri mûmâ-ileyh çavuşa müfredât defterleriyle teslim idüp ve teslim itdüğünüze mûmâ-ileyhden mühürlü temessük alasız ki, vakt-i lâzimedeki ma'mûlün-bihâ ola ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu dolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında ve şeklinde gezüp fukarâyı rencide idenleri mûmâ-ileyhe ahzıtdürdüp izn-i şer'le haklarından geldürdesiz ki, sâyire mûcib-i ibret ü sebep-i nasîhat vâkı' ola ve lâkin hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf kimesneyi rencide vü remîde itdürmeyesiz." diyü bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihârul- emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince amel idüp mezbûrî sadâkat ü istikâmet ile hıdmet-i mezbûrede istihdâm itdürüp hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûba ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz; şöyle [bilesiz].

177

[510]

Dergâh-ı Muallâ Solaklarından Arakçınıc Mustafa'nın, bütün işçilerini müteveffa Halil Paşa'nın sarayında tahliye edeceği bir odada toplayıp saraya ait arakçınları işlemesi ve kendisinin dışında İsmail ve Hacı Mehmed isimli şahısların saraylara arakçın vermelerine engel olması.

Hamd Efendi hattıyla.

Tâbi'-ı Osmân Efendi.

Buyurıldı Rif'atî Efendi'dedür.

Dergâh-ı Mu'allâm solaklarından olup mahmiyye-i İstanbul'da arakçınıc olan Mustafâ zîde kadruhûya hüküm ki:

Ne mikdâr işçilerün var ise yanuna getürdüp müteveffâ Halîl Paşa'nun sarâyında bir oda tahliye idüp sarâyâ müte'allik olan arakçınları işleyüp âharun işlerine vaz'-ı yed itmeyüp senden gayri İsmâ'îl ve Hâcî Mehmed'e hufyeten ve alâniyyeten sarâyılara arakçın virdürmemen emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı ne mikdâr işçilerün var ise yanuna getürdüp müteveffâ-i mezbûr Halîl Paşa'nun sarâyında bir oda tahliye eyleyüp sarâyılara müte'allik olan arakçınları işleyüp âharun işlerine vaz'-ı yed itmeyüp senden gayri mezbûrân Hâcî Mehmed'i ve İsmâ'îl'i sarâyılara müte'allik olan arakçınlarına dahl ü ta'arruz itdirmeyüp bu husûsa mukayyed olup nev'-ı âhara cevâz göstermeyesin.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî gurre-i şehri Şa'bâni'l-mu'azzam, sene: 1040

178

[507]

Rumeli'nin Solkolu üzerinde bulunan kazalarda, reâyadan kanuna aykırı olarak para toplayıp zulmettiği bildirilen Sofyalı Şeyhzâde lakaplı sipahinin yakalanarak, kendisini Âsitâne'ye getirmekle görevlendirilen bölük çavuşuna teslim edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Rûmili'nün Sol-kolı'nda vâkı' olan kâdîlarına ve Altı Bölük halkı kethudâyirlerine hüküm ki:

"Sofyalı Şeyh-zâde () nâm sipâhî ol cânibde re'âyâ tâyifesinden hılâf-ı şer' u kânûn cebren beher hânedan sekizer yüz akçaların alup ziyâde zulm ü te'addî eyledüğü" ahâlî-i vilâyet tarafından i'lâm olunmağın, mezbûr Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak için bölük çavuşlarından kıdvatü'l-emâsîl ve'l-akrân () Çavuş zîde kadruhû ta'yîn olup bi'l-fi'l Mândeler Ağası olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Mehmed dâme mecdühû tarafından mektûb virilmeğın mücebince amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince amel idüp dahı mezbûrî mübâşir-i mûmâ-ileyh ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eyleyüp min-ba'd müşârun-ileyh tarafından virilen mektûba ve emr-i hümâyûnuma muhâlif aslâ bir vechile inâd ü muhâlefet itdirmeyesiz.

Müteveffa Veziriâzam Mehmed Paşa'nun Halep'teki evkâfına ait olan ve bazı kişilerce içine alet vs. konularak mahzen yapıldığı bildirilen kale altındaki kahvehanenin, söz konusu alet vs. boşalttırılıp vakfa zaptettirilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Haleb kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

Bundan akdem Vezîr-i A'zam iken fevtolan Mehmed Paşa'nun taht-ı kazânda vâkı' evkâfı mütevellîsi Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp şöyle arz-ı hâl eyledi ki; "vâkıf-ı mûmâ-ileyhün kal'a altında vâkı' kahve-hânesini ba'zı kimesneler mu'attal idüp içine âlet ü esbâb koyup mahzen idüp vakfa ziyâde gadreyledüklerin" bildürüp; "ol makûle fuzûlen vaz' olunan âlet ü esbâb ihrâc ve kahve-hâne-i mezbûre tahliye olunmak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; vakfun zikrolunan kahve-hânesin mezbûrlar fuzûlen mahzen idüp gadreyledükleri vâkı' ise ol makûle fuzûlen konılan âlet ü esbâb her ne ise ihrâc eyleyüp vakfun kahve-hânesin tahliye eyleyüp vakf için zabt u tasarruf itdürüp husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet olunup emr-i âhar varmalu eylemeyesiz ve bi'l-cümle dikkat ü ihtimâm eyleyüp vakfa gadrolunmakdan hazer idesiz.

Midilli, Molova ve Kalonya kazalarında yasakçılık hizmetlerini yürüten yeniçerilerin görevlerinden alınıp yerlerine Bağdat Seferi'nde yararlık gösteren Bayrakdar Nasuh, Ahmet ve Ali adlı yeniçerilerin tayin edildikleri.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Midillü ve Molova ve Kalonya kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı hükûmetinizde vâkı' olan yasakçılar ref' olunup yirlerine yine üslûb-ı sâbık üzre bu sene-i mübârekede Bağdâd Seferi'nde olan yeniçeri gâzî kullarımın bayrakdârı olan Birinci Ağa Bölüğü'nde Bayrakdâr Nasûh ve yine bölük-i mezbûrda Ahmed ve Alî nâm yeniçeriler yasakçı nasb u ta'yîn olunmağın, oligelen âdet-i kadîme üzre yasakçılığa müte'allik umûrda mezkûrlar istihdâm olunup eger nevâhî vü kurâda ve eger iskelelerde ve bâc-ı bâzâr ve araba ve sâyir hıdmetleri mukaddemâ on yıldan berü mukaddem ü mu'ahhar her ne minvâl üzre âdet oligelmiş ise mezkûrlara dahı hıdmetleri mukâbelesinde virilmişdür; gereği gibi istihdâm itdürüp min-ba'd âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürilmemek" bâbında bi'l-fi'l sefer-i hümayûnumda Yeniçerilerüm Kethudâsı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mustafâ dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mezbûrları taht-ı kazânuzda vâkı' olan yasakçılık hıdmetinde sadâkat [ü] istikâmet ile istihdâm idüp min-ba'd hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

181

[506]

Filorina'da Sipahi Hasan'ın, kendisi seferde iken, avlusuna girerek adamını öldürdüğü, ayrıca on seneden beri hiç bir sefere katılmadığı gibi çevresine topladığı adamlarla birlikte yağma, talan ve katl gibi suçları işlediği bildirilen İbrahim hakkında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Filorina kâdîsına hüküm ki:

Ebnâ-i sipâhiyândan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan zîde kadruhû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bu, sefer-i hümayûnumda hıdmetde iken yeniçeri nâmında İbrâhîm nâm kimesne hılâf-ı şer'-ı şerîf fuzûlî havlîsi içine girüp âlet-i harble âdemisi () katlidüp fesâd eyledüğinden mâ'adâ mezbûr İbrâhîm on seneden berü sefer-i hümayûnuma varmayup ve hevâsına tâbi' eşkıyâ vü harâm-zâdeleri yanına cem' idüp sekbân üslûbında gezüp re'âyâ vü berâyânun emvâl ü erzâkın yağmâ vü gâret idüp ve mukaddemâ () nâm kimesneyi mazlûmen katlidüp ve bunun emsâli fesâdınun nihâyeti olmamağla şer'le görülüp ihkâk-ı hakk olmak bâbında fermânım olmağla bu bâbda bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin, mûcebince emr-i şerîfüm" recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup ve bu bâbda ağası tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince mezbûrî ve sâyir şerîklerin meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet ider ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; mezbûrun vech-i meşrûh üzre fesâdı mukarrer ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz eylesin; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

[Yev]mü's-Sebt, fî 5 Ş., sene: 1040

182

[502]

Kocaeli'de yeniçeri ve acemi oğlanı namıyla ortaya çıkan eşkıyanın ortadan kaldırılması gayesiyle görevlendirilen sancakbeyine yardımcı olmak üzere bir zabıt tayin edilmesi gerektiğinden, sabık İznikmit Yeniçeri Zabiti Mustafa'nın bu göreve tayin edildiği; adı geçen bu görevde istihdam edilip yeniçerilerin de kendisini zabitleri bilmeleri; yeniçeri kılığında gezip halka zulmeden eşkıyanın da yine adı geçen marifetiyle yakalattırılıp haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Kocaili sancağında vâkı‘ olan kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânuzda vâkı‘ ba‘zı eşkıyâ tuğyân idüp yeniçeri vü acemî-oğlanı nâmında gezüp fukarâya zulmeyleyen eşkıyâyı men‘ [u] def‘ için kıdvetü'l-ümerâ‘i'l- kirâm () *dâme ızzühûn*ın yanınca bir zâbıt lâzım olmağla sâbıkâ İznikmid'de Yeniçeri Zâbıtı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafâ *zîde kadruhû* ta‘yîn olunup zâbıtlık umûrında mezbûrı istihdâm idüp ve yeniçeri tâyifesi dahı mezbûrı zâbıt bilüp ve levend tâyifesinden ba‘zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu tolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında ve şeklinde gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâyı dahı mezkûra ahzıtdürüp izn-i şer‘le haklarından gelinüp ve ba‘zı eşkıyâ dahı yollara ve billere inüp kuttâ‘u't-tarîk olup sâ‘î-ı bi'l-fesâd olanları ahzeyleyüp şer‘le üzerlerine cürm sâbit ü zâhir oldukdan sonra şer‘le haklarından gelinüp muhtâc-ı arz olanları vukû‘ı üzre ism ü bölükleri ve iştihârları ile bu cânibe arz u i‘lâm eyleyesin ki, dirlikleri kat‘ olunup bir vechile haklarından geline ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ıbrat ü sebeb-i nasîhat vâkı‘ olup hılâf-ı şer‘-ı şerîf kimesne rencîde olunmamak" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi‘l Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda vech-i meşrûh üzre müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesiz.

183

[503]

Hız. Muhammed'in türbesi için eskiden beri gönderilen miktarda buhur gönderildiği; bunların belirlenen miktarlarda harcanıp israftan kaçınılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Medîne-i Münevvere kâdîsı ve şeyhu'l-Harem'e hüküm ki:

Hâliyâ Medîne-i Münevvere'de Türbe-i Mutahhere-i Seyyidü'l-enâm *aleyhi's- salâtü ve's-selâm*da vaz‘ olunan buhûrlardan kadîmden gönderildiği üzre () sandûk buhûr gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan buhûr sandûkların ne mahalde hıfzolunagelmış ise hıfzıtdürüp kadîmden yandığı üzre ta‘yîn olunan buhûrları me‘mûr olan huddâma viresin. Mukayyed olup kadîmden [ta‘yîn] olunandan ziyâde virilmekle itlâf olmakdan ihtiyât u ihtirâz idüp onat vechile tasarruf eyleyesin.

184

[504]

Hız. Muhammed'in türbesi için gönderilen buhurlar Mısır'a ulaştığında, Medine'ye sevkedilmesi.

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Mûsâ Paşa'ya hüküm ki:

Hâliyâ Medîne-i Münevvere'de Türbe-i Mutahhere-i Seyyidü'l-enâm *aleyhi efdalü's-salâta* kadîmden gönderildiği üzere () sandûk buhûr irsâl olunmuşdur. Zikrolunan buhûr sandûkların mahalline irsâl ü îsâl itmek bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, fermân-ı celfî'l-kadrüm üzere *inşâ'a'llâhü te'âlâ* zikrolunan sandûklar mahrûse-i Mısır'a vâsıl oldukda, olıgeldüğü üzere Medîne-i Münevvere'ye irsâl ü îsâl eylesin.

185

[499]

İzmir'de Elkas(?) oğulları tarafından hapsedilmiş olan Pedro zimmî ile Macar Yahudinin hapisten çıkarılarak Âsitâne'ye gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı N.

İzmir kâdîsına hüküm ki:

Pedro nâm zimmî ile Macar nâm Yehûdî arz-ı hâl sunup; "Elkas(?) oğulları Mosi ve Venehim(?) nâm zimmîler bunlara garaz idüp bunları zindâna koyup habseyleyüp; "Teftîş iderüz." diyü rencîde eyledüklerin" bildürüp mezbûrlar habsden ıtlâk olunup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr zimmîyi habsden ıtlâk u ihrâc ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, ahvâlleri gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da vüzerâ-yı ızâmum ve kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp fasloluna.

186

[500]

Köstendil sancağına mutasarrıf olan Aydın Bey'e ait olup sancak mütesellimi tarafından elkonulduğu bildirilen sancak gelirlerinin geri alınması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Köstendil sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Livâ-i mezbûra mutasarrıf olan Aydın *dâme izzühûnun* oğlu kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed gelüp; "hâliyâ livâ-i mezbûr mütesellimi olan ebnâ-i sipâhiyândan () nâm kimesne livâ-i mezbûrdan babası mîr-i mûmâ-ileyhe âyid olan hukûk u rüsûmı ahz ü kabz ve ekl [ü] bel' idüp hâliyâ virmeğe te'allül ü inâd üzere olduğın" bildürüp; "şer'le görölüp babası mûmâ-ileyhe âyid olan hukûk u rüsûm her ne ise bi't-tamâm alıvırılup ve mütesellimlikden ref' olundukdan sonra mîr-i mûmâ-ileyhün ihtiyâr eyledüğü ..."★

★ Hüküm metni eksiktir.

187

[501]

Mesarye'deki mirî köylerin mültezimi olduğu için uzun süre kaleye uğramadığı, görevinde gevşek davrandığı ve kale neferâtına zulmettiği yolunda kale müstahfızları ve bölükbaşları tarafından şikâyet edilen Lefkoşe Kalesi Dizdarı Çaker'in teftiş edilip, iddiaların doğruluğu sabit olduğu takdirde üzerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra dizdarlıktan azledilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Cânib-i Kadrî Efendi.

Kıbrıs beğlerbeğisine ve Lefkoşe kâdîsına hüküm ki:

Cezîre-i Kıbrıs'da Lefkoşe Kal'ası'nun müstahfızları ve bölükbaşları Südde-i Sa'âdetüm'e mahzar gönderüp; "kal'a-i mezbûre dizdârlığı kadîmden seksen akça ulûfe ile bundan akdem kal'a-i mezbûre dizdârı olan Çâker nâm kimesne yine cezîre-i mezbûrede Mesarye nâm nâhiyede mirî köyler mültezimi olup ve mukâta'a-i mezbûre kal'aya bir konak mesâfe olup her bâr kal'ayı kırk gün ve elli gün bırağup kendü hevâ vü hevesinde olup zikrolunan köyleri zabta gitdüğinden gayri gâh Haleb'e ve gâh İstanbul'a gidüp kal'ayı hâlî bırağup ve cebe-hâneden nice âlât-ı harb ve barut u top* u yuvalak zâyî' u telef itmişdür; ıyâzen bi'llâhi te'âlâ mezbûr Çâker fîmâ-ba'd kal'aya dizdâr olursa kal'aya zarar u ziyân terettüb itmesi mukarrerdür ve kal'ayı beklemek murâd eyleyen neferâtı men' idüp neveti olanlardan kırkar akça alup icâzet virüp ve her sene Mart geldükde her bölükde kendüsi diledüğü neferi iki yüz kırk akçasın alup sübaşı nasbidüp âhara zabttdürmeyüp dâyimâ ehl-i örf ile ihtilât eyleyüp re'âyânun ve neferâtun küllî akçaların alup itdüğü zulm ü te'addînün nihâyeti olmaduğın" bildürüp; "şer'le görölüp ashâb-ı hukûkun şer'le hakları alıvirildükden sonra fîmâ-ba'd dizdâr olmayup zecr ü men' olunmak" bâbında arz u mahzar eyledükleri ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrî meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber ve tamâm hakk u adl üzre teftiş ü tefahhus idüp göresin; arzolunduğu üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakları her ne ise hükmidüp alıvirdükden sonra mezbûrî min-ba'd kal'a-i mezbûrede dizdâr olmakdan men' u def' eyleyüp ve kal'a-i mezbûre cebe-hânesinden ne mikdâr âlât u cebe zâyî' u telef itmiş ise tazmîn ü tekmîl ve yirlü yirine vaz' itdürüp kal'aya müte'allik mühimmâtun ızâ'a vü itlâfından ziyâde hazer ü ictinâb eyleyesiz.

188

[497]

Bazı kimselerin iftiraları sonucu, uzun süre hizmet gördüğü Rodoscuk mahkemesindeki kâtiplik görevine son verilen, ancak meslekî bilgisi ve şahsiyeti hakkında önceki kadı ve naipiler ile kaza ileri gelenlerince müspet görüş bildirilen Halil'in, şayet kadı da isterse, tekrar kâtiplik görevinde istihdam edilebileceği.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Rodoscuk kâdîsına hüküm ki:

Nefs-i Rodoscuk Mahkemesi'nde on sekiz yıldan berü gelen kuzât u nüvvâb istihdâm idegeldükleri Halîl için; "Müstekîm ü dîndâr ve fakîru'l-hâl ü kesîru'l-ıyâl olup mahkeme kitâbeti ile geçinüp anunla kanâ'at idüp geçinür iken ashâb-ı ağrâzdan ba'zıları şirrete sülûk idüp mezbûr için; "Gammâzlık idüp re'âyâdan ba'zıların ehl-i örfe gamzidüp akçasın aldurmağa bâ'ıs olur." diyü nice isnâd ü iftirâ idüp kitâbetden ref' olunmak için hılâf inhâ ile emr almağla mezbûr bundan akdem kitâbetden ref' olunmuş idi. Lâkin mezbûr Halîl ehl-i ılm olup san'at-ı kitâbetde mâhir ve temessükât-ı şer'ıyye kitâbetine her vechile kâdir olup ve mezbûrun müstekîm ü dîndâr olup nice zamândan berü kazâ-i mezbûr mahkemesinde kitâbet hıdmetinde olup ef'âl ü akvâlinden kimesne rencîde olunmayup kazâ-i mezbûrun ulemâ vü sulehâsı ve a'yân u eşrâfı ve fukarâ vü zu'afâsı kendüden rızâ vü şükrân üzre olduğın cemm-i gafîr u cem'-ı kesîr ihbâr idüp ve hıdmet-i mezbûrede istihdâm olunması bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledüklerin" arzeyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzolunduğı üzre mezbûr Halîl müstekîm ü dîndâr olup kimesneye zarar-ı şer'îsi yoğısa bu makûle mahkeme kitâbeti umûrî kuzâta müfevvazdur; dilersen kitâbet hıdmetinde istihdâm eyleyüp min-ba'd âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyesin.

189

[498]

Sabık Özi Beylerbeyi iken Surre Eminliği'ne tayin edilen İbrahim Bey ve surre görevlilerinin, surre ile birlikte yola çıkarıldıkları; güzergâh boyunca konaklama, güvenlik, kılavuzluk vs. ihtiyaçlarının karşılanıp kendilerinin ve surrenin salimen Mekke ve Medine'ye ulaştırılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Haleb ve Şâm ve Karaman beğlerbeğilerine ve Şâm ve Haleb ve Konya monlâlarına ve zikrolunan eyâletlerde ve Südde-i Sa'âdetüm'den Şâm-ı Şerîf'e varınca yol üzerinde olan kâdîlara ve zikrolunan kâdîlıklarda vâkı' olan mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve kılâ' dizdârlarına ve Altı Bölük halkı üzerine kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına ve iskele emînlerine ve sâyir iş-erlerine hüküm ki:

Sâbıkâ Özi Beğlerbeğisi olup hâliyâ Surre Emîni olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm İbrâhîm dâme ikbâlühû surre-i şerîfe ve yanında surre-i şerîfenün hizmetine ta'yîn olunan hademe ile Şâm-ı Şerîf'e ve andan Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere taraflarına ırsâl olunmağın, her kangınızın taht-ı hükûmetine varup dâhıl oldukda, gicede ve gündüzde neferât ve sâyir âdemler ta'yîn ve lâzım olan mühimmâtların olıgeldüğü üzre tedârük ve mahûf u muhâtara olan mahallerde yarar kulaguzlar ve âdemler koşup emîn ü sâlim birbirinüze ulaştırmanız emridüp **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle mûmâ-ileyh Surre Emîni İbrâhîm dâme ikbâlühû surre-i şerîfe ve yanında olan âdemleriyle ve tevâbi' u levâhıkı ile her kangınızın taht-ı hükûmetine varup dâhıl olur ise kadîmden olıgeldüğü üzre lâzım olan mühimmât ü levâzimin tedârük ve yarar

kulaguzlar ve kifâyet mikdârı neferât ve sâyir âdemler koşup ve surre-i şerîfeyi gicede ve gündüzde bekletdürüp emîn ü sâlim birbirinüze ulaşıdurup ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eyleyesiz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır; avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ve menâzil ü merâhilde surre-i şerîfeye ve yanında olanlara ve esbâb u tavarlarına zarar u gezend irişdürmekden her birinüz ihtirâz eyleyesiz.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 8 Ş., sene: 1040

190

[494]

Yusuf isimli sipahiye, Bağdat Seferi'nde gösterdiği yararlıktan dolayı önce Ergirikasrı kazasında bir mukataanın verildiği; ancak buranın havass-ı hümayûna ait olduğu anlaşıldığından, kendisinin bu defa, Rumeli'nin Solkolundaki kazalarda tütün yasağı ile ilgili hususları görüp gözetmekle görevlendirildiği.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Sûret-i ru'ûs üzerinde buyurulmuşdur.

Südde-i Sa'âdetüm'den Rûmili'nün Sol-kolı'nda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden İkiyüzseksenikinci Bölük'de yevmî () akça ulûfesi olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Yûsuf nâm [()] *zîde kadruhû* sefer-i hümayûnumda mülâzimînün emekdârlarından olmağla Ergirikasrı vilâyetinde Fraşranı ve Lan(?) Mukâta'ası hizmeti virilüp sûret-i ru'ûs virilüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e geldükde zikrolunan mukâta'a havâss-ı hümayûnuma ilhâk olunmuş bulunmağla mezbûra zabtı müyesser olmayup gadrolmağla taht-ı kazâunuzda men' u ref'ı fermânum olan tütün hizmeti virilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre taht-ı kazâunuzda vâkı' kasabât u kurâda muhkem tenbîh ü nidâ itdüresin ki, mukaddemâ gönderilen ahkâm-ı şerîfem mücebince bir ferd duhân yaprağı zirâ'at ü harâset ve bey' u şirâ itmeyüp ve isti'mâl itmeyeler. Memnû' olmayanları mezbûr Sipâhî Yûsuf *zîde kadruhû* mübâşeretile şer'le haklarında lâzım geleni icrâ ve ol makûle duhân zirâ'at olunmuş bulunan yirleri mîrî için girift idüp hufyeten ve alâniyyeten bir ferde duhân yaprağı zirâ'at ü harâset ve bey' u şirâ itdürmeyesiz.

191

[495]

Halep'teki baylosların İskenderun'da sakin olan vekillerinin, namaz vakitlerinde çan çalarak müslümanları rahatsız etmelerine engel olunması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Haleb kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i İskenderun ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl gönderüp; "Haleb'de sâkin olan balyosların vekîlleri İskenderun'da olmağla müslimânlar salât vakıtları gelüp namâza çıkduklarında âyîn-i bâtılları üzre çan çalup ve nevbet itmeleri ile ezân* okunmağa ve namâz kılınmağa mâni' oldukların" bildürdi. Kadîmden olıgelmiş değil ise men' u def'

olunmak bâbında emr-i şerîfüm taleb eyledükleri ecilden, kadîmden olıgelmiş değil ise men‘ olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre onat vechile mukayyed olup göresin; kadîmden çan u nevbet olıgelmiş değil ise men‘ u def‘ idüp min-ba‘d te‘allül ü inâd itdürmeyesin.

192

[496]

Galata ve çevresinde kesilen hayvanların derilerini alma hakkı eskiden beri Kasım Paşa Evkâfı'na ait dükkânlardaki debbağlara ait olduğundan, Sinan Paşa debbağlarının müdahale ederek sıkıntı vermelerine engel olunması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Galata kâdîsına hüküm ki:

Müteveffâ Kâsım Paşa Evkâfı Mütevellîsi olan müderrisinden kıdvetü'l-ulemâ'i'l-muhakkıkîn İbrâhîm *zîde fazlühû* Südde-i Sa‘âdetüm'e mektûb gönderüp; "nefs-i Galata ve nevâhîsinde* zebholunan koyun u kuzı vü keçi vü sığır derilerin kadîmü'l-eyyâmdan Kâsım Paşa Evkâfı'ndan olan dükkânlarda sâkin debbâğlar alıgelmişler iken hâliyâ olıgelene muhâlif âhardan dahlolunup mukaddemâ men‘ u def‘ olunmaları için müte‘addid evâmîr-i şerîf virilmiş iken Sinân Paşa debbâğları dahlidüp muzâyaka virmekden hâlî olmadukları ecilden, husûs-ı mezbûr mukaddemâ Pâye-i Serîr-i A‘lâm'a arzolandukda, merhûm ve mağfûrun-leh babam hudâvendigâr *tâbe serâhü* zamânında virilen emr-i şerîf tecdîd olunup olıgeldüğü üzre amel olunmak fermânı olmuşken girü mezbûrlar memnû‘ olmadukların" bildürüp men‘ u def‘ olunup min-ba‘d şer‘-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene muhâlif aslâ dahl ü ta‘arruz olunmamak bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına arzitmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâliyâ vârid olan evâmîr-i şerîfem mücebince amel idüp dahı Galata ve nevâhîsinde zebholunan koyun u kuzı vü keçi vü sığır derilerin kadîmden olıgeldüğü üzre vakf-ı mezbûr debbâğlarına aldurup olıgelene muhâlif âhardan Sinân Paşa debbâğların aslâ dahl ü ta‘arruz itdürmeyesin. İnâd üzre olanları yazup bildürüp işbu emr-i şerîfüm mücebince amel eylesin. Şöyle bilesin; alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasın.

Tahrîran; fî evâyili şehri Ramazânî'l-mübârek, sene: E[r]ba‘în ve elf.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 10 Şa‘bân, sene: 1040

193

[492]

Eski Veziriâzam müteveffa Mehmed Paşa'nın Halep'teki evkâfı mahsulünden, cüz hanlar için tayin edilen vazîfeleri verildikten sonra kalan zevâidin yine müteveffanın Ulukışla'da yapılan cami ve hanının tamirine sarfedilmek üzere Mütevellî Hasan'a zaptettirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Haleb kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Vezîr-i A'zam iken vefât iden Mehmed Paşa'nun Evkâfı üzerine Mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "nefs-i Haleb'de vazîfe-hôrân için vakfeyledüğü evkâf-ı mezbûre mahsûli cüz[hân] olanlara ta'yîn olunduğu üzre mâh be-mâh virilüp kimesnenün vazîfesi kalmayup zevâyidi olmağla hâlâ Ulukışla nâm karyede müteveffânun binâ olunacak* câmi' ve hânun meremmâta muhtâc ba'zı yirleri muhtâc olmağın evkâf-ı mezbûre mahsûlinden Haleb'de vakfeyledüğü cüzhâna ta'yîn [olunan] vazîfeleri virilüp bir akça vazîfeleri kalmadukdan sonra zevâyid olan evkâf-ı mezbûre mahsûli gelüp zikrolunan câmi' ve hânun ba'zı yirleri meremmâta muhtâc olmağın evkâf-ı mezbûre mahsûlinden Haleb'de vakfeyledüğü cüzhâna ta'yîn olunan vazîfeleri virilüp bir akça vazîfeleri kalmadukdan sonra zevâyid olan evkâf mahsûli gelüp zikrolunan câmi' ve hânun meremmâtına sarfolunmak" bâbında hükmi hümayûnum recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle vardukda, onat vechile mukayyed olup göresin; arzulunduğu üzre müteveffâ-yı mezbûrun evkâf-ı mezbûre mahsûli vazîfe-hôrâna ta'yîn olunan vazîfeleri mâh be-mâh virildükden sonra zevâyid olan mahsûl akçasın mütevellî-i* mezbûra alıviresin ki, ol dahı vech-i meşrûh üzre karye-i mezbûrede binâ olunan câmi' ve hânun meremmâtına sarfoluna ve nefsi Ulukışla ve gayriden evkâf-ı mezbûra vakfeyledüğü kurâdan(?) dahı düşen ebvâb-ı mahsûlâtın mûmâ-ileyh Hasan'a zabt u kabz itdüresin ki, binâ olunacak câmi' [ve] meremmât olacak hânun meremmâtına harc u sarf eyleye.

* Metinde; "müteveffâ-yı" şeklinde yazılmıştır.

194

[493]

Eski Veziriâzam müteveffa Mehmed Paşa'nın Halep'te kale altında vakfettiği Direk Pazarı'nda satılan kömür ve kerestenin beher yükünden vâkıfın şartı gereği birer akça alınması.

Bu dahı.

Haleb kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Vezîr-i A'zam iken vefât iden Mehmed Paşa'nun nefsi Haleb'de vâkı' kal'a altında kendüye mülk idüp vakfeyledüğü Direk Bâzârı'na etrâf u eknâfdan kömür ü kerâste gelüp; "Alup ve satılandan yük başına birer akça alıup bâzâr yirinin ta'mîr ü termîmine sarfoluna." diyü evkâf-ı mezbûr defterinde mastûr olmağın vakfeyledüğü mahall-i mezbûra gelüp bey' olunan kömür ü keresteden mütevellînün elinde olan defter mücebince gelen yük başından birer akça alınmak bâbında emr-i şerîfüm taleb itmeğin **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle vardukda, evkâf-ı mezbûre defterine nazar idüp göresin; fi'l-hakîka vakfeyledüğü bâzâr yirine dâhıl olunan kömür ü kerâsteden yük başına birer akça alınagelmış ise elinde olan vakıf defteri mücebince teveccüh idenlerden bi-hasebi's-şer' ve'l-kânûn aldurup kimesneye te'allül ü inâd itdürmeysin ve ammâ; bu bahâne ile kal'a kapusından girüp şehir içinde alu-satu olunan kömür ü keresteye ve fukarânun tavarlarına kimesneyi dahlitdürmeyüp rencîde vü remîde itdürmeysin.

195

[490]

Öşür ve vergileri Süleymaniye Camii Evkâfı'na ait bağ, bahçe ve tarlaların gelirlerini daha sonra kiliselerine bağışladıkları iddia edilen İstanköy'e bağlı Leryos ve Kalimyos adaları gayrimüslimleri ile Süleymaniye Camii Evkâfı Mütevellisi Ahmet arasındaki dava neticesinde adı geçen arazilerin mülk olduğu belgelerle kesinleştiğinden, öşüre muâdil maktu vergilerini vakfa ödedikleri sürece bu adalardaki reâyaya karışılmaması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

İstanköy kâdîsı.na hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Mahrûse-i Rodos'da merhûm ve mağfûrun-leh cedd-i emcedüm Sultân Süleymân tâ[be] serâhü Câmî'-ı Şerîfi'nün Evkâfı'na Mütevellî olan Ahmed yediyle emr-i şerîf vârid olup; "Vâkîf-ı mûmâ-ileyhün taht-ı kazânda vâkî' cezîre-i Leryos ve Kalimyos keferesinden ba'zılarının evlâdı olmayup bağ u bağçe vü tarlalarının öşr ü resmî vakfun iken âyîn-i bâtılları üzre; "Kenîselerine vakfeyledük." diyü öşr ü resmî vermeyüp vakfa gadriderler imiş; min-ba'd vakfiyyelerine amel itmeyüp v[â]kîf-ı müşârun-ileyhün vakfı için zabttdürilmek" fermân olunup lâkin zimmî tâyifesi ihzâr olunup murâfa'a-i şer'-ı şerîf olduklarında mezbûrlar Seb'a ve seb'în ve tis'a-mi'e târîhinde ba'zı arâzîyi cânib-i mîrîden alup mukâta'a bağlanup mülk-i sarîhları olunup bağ u bağçe vü zeytûn garsidüp hucec-i şer'ıyye virilüp yetmiş-seksen seneden berü mülkiyyet üzre mutasarrıf olup; "Ta'yîn olunan maktû'ı vakfa virüp edâ eyledükden sonra, hâsıl olan mahsûldür vakfeyledüğümüz; yohsa(?) tasarrufumuz mülkiyyet üzredür." diyü temessükât-ı şer'ıyye ibrâz itmekle mütevellî-i mezbûr mu'ârazadan men' olunup emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzeyelemediğin, ellerinde olan hucec-i şer'ıyye mûcebince amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mukaddemâ ve hâlâ virilen hucec ü temessükât-ı şer'ıyyeleri üzre bağ u bağçe vü zeytûnlukların ve sâyir arâzîlerin zabt u tasarruf idüp mâdâm ki*, her sene ta'yîn olunan öşre mu'âdil maktû'ların virüp ed[â] eyleyeler, min-ba'd mütevellî tarafından ve âhardan kimesneyi dahl ü ta'arruz itdirmeyesin.

196

[491]

Yedikule haricindeki selhhaneler ile daha sonra Edirnekapı ve Ayakapı civarında ihdas olunan selhhanelerde kesilen koyun ve keçilerin derilerinin, eskiden olduğu gibi yine sadece Yedikule debbağlarına verilerek Kasımpaşa ve Üsküdar debbağlarına müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

An-yedi Mustafâ Çelebî, Mütevellî-i Ayasofya-i Kebîr.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Yedikulle hâricinde olan debbağlar tarafından arz-ı hâl sunulup; "mâ-tekaddemden selh-hâneler Yedikulle hâricinde olup anda zebholunan koyunun ve keçinün derileri kendülere virilüp Kâsımpaşa'da ve Üsküdar'da olan debbağların medhali ve alâkaları

olmayup; "Mezbûrlara Yedikulle Selh-hânesi'nden deri virilmeye." diyü cedd-i emcedüm Sultân Mehmed Hân *tâbe serâhü* zamânında ellerine emr-i şerîf virilmiş iken Edirnekapısı hâricinde ve Ayakapısı'nda sonradan selh-hâneler ihdâs olundukda, kadîmden olıgelene muhâlif mîrî hıdmeti ulûfe ile edâ eylemek üzre Kâsımpaşa'da Karayani Dükkânı dimekle ma'rûf olan dükkân Ayakapısı'nda olan selh-hânenün derileri ta'yîn olunup lâkin şimdiki hâlde; "Edirnekapısı hâricinde olan selh-hâne ref' ve kemâ-kân hâdis olan selh-hânelerün derileri Yedikulle'de olan debbâğlara virile." diyü fermân olunmağla mîrî hıdmeti edâ eylemeğe kendü mâbeynlerinde altı kimesne ta'yîn eyleyüp ikisi Istabl-ı Âmire'ye ve dördü Sarây-ı Âmire'ye ulûfesüz hıdmet eylemeğe müte'ahhid oldukların" bildürüp emr-i şerîfüm virilmek recâsına sen dahı arzeyledüğün ecilden, altı nefer kimesne mîrî hıdmeti edâ eylemek şartıyla Yedikulle'de Kâsımpaşa ve Üsküdar debbâğlarına deri virilmeyüp hâdis olan selh-hânelerün derileri Yedikulle debbâğlarına virilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrların ta'ahhüdleri üzre altı nefer kimesne mîrîye müte'allik olan hıdmeti ulûfesüz edâ eyledükce hâdis olan selh-hânelerün derilerin mezbûrlara virdürüp emr-i sâbık mücebince Yedikulle Selh-hânesi'nden Kâsımpaşa ve Üsküdar debbâğlarına min-ba'd deri virdürmeyesin. Şöyle ki; mezkûrlar inâd ü nizâ' idüp zikrolunan debbâğlardan cebren deri almak isterler ise men' u def' idüp memnû' olmazlar ise muhtâc-ı arz olanları yazup bildürüp olmayanların şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin. Emr-i şerîfüme ve kadîmden olıgelene muhâlif iş itdirmeyesin.

Fî evâhırı C., sene: [10]40.

197

[487]

Müntesiplerinden veya yakınlarından vârişsiz olarak vefat edenlerin muhallefatını alıp hayır işlerine sarfedebilmesi için kendisine izin verilmiş olan Şeyh Üftâde'den sonra Üsküdarî Şeyh Aziz Mahmud Hüdaî Efendi'nin Seccâde-nişîni Şeyh Ahmed'e de aynı iznin verilmesi.

Üsküdar kâdîsına hüküm ki:

Meşâyıh-ı kirâmdan Burusa'da âsûde olan Üftâde Efendi *kuddise sirruhûn*un fukarâsı ve bacıları mukaddemâ arz-ı hâl sunup; "içlerinden bi-emri'llâhi te'âlâ intikâl idüp vâris-i ma'rûfı olmayanların muhallefât u metrûkâtı vasiyyeti üzre şeyhlarınun tarafından zabt ve re'y ü ma'rifeti ile ta'yîn eyledüğü vücûh-i hayrâta sarfolunup hâricden dahlolunmamak" için mukaddemâ cedd-i emcedüm zamânında emr-i şerîf virilmekle müşârun-ileyhün hulefâsından vâsıl-ı rahmet-i Rabb-i Vedûd Üsküdârî Şeyh Mahmûd *eskenehu'llâhü te'âlâ fî Makâmi'l-Mahmûd*'un halîfesi olup bi'l-fi'l seccâde-nişîni olan Mevlânâ Şeyh Ahmed *zîde takvâhü* mukaddemâ Burusa hılâfetinde iken ol emr-i şerîfi ibrâz idüp mücebince kendüye dahı emr-i şerîfüm virilmek istid'â eyledüğünde tekyesinde ve mahallesinde ve âhar yirde sâkin ü mütemekkin olup tüccârdan ve ehl-i sükdan ve mâlik-i nisâb olup tâ'ât ü ibâdâta ve du'â-i devletüme müdâvemetde olan...*

* Hüküm metni eksiktir.

198

[489]

Şam'da ölen Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Rikabzâde'nin muhallefatını askerî kassamı müdahale ettirmeyerek kendisi taksim eden Şam kadısının askerî kismetlerden aldığı ücretlerin kendisinden geri alınarak Anadolu kazaskeri namına askerî naibine verilmesi; bundan sonra da, askerî taifesinin muhallefat, itaknâme, nikah vs. davalarının kassam naiplerince görülüp toprak kadılarının karıştırılmaması.

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

A'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhırîn, efdalü'l-fudalâ'i'l-müteverri'în bi'l-fi'l Anatoli Kâdî-askerüm olan Mevlânâ Mehmed *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehü* tarafından Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "nefs-i Şâm'da sâkin olup Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından Rikâb-zâde () fevtolup kısmeti askerî iken Şâm kâdîsı mevlânâ-yı mûmâ-ileyhün kassâmına dahlitdürmeyüp hılâf-ı kânûn kendü kismet idüp dahı askerî tâyifesinün itâk-nâme vü vasıyyet-nâmeleri ve vakfiyyeleri ve enkihayı askerî ve hılâl-i kismetde vâkı' de'âvîyi* kassâm-ı askerî görüp toprak kâdîlarınun kat'â alâkaları yoğiken kânûn-ı kadîme muhâlif kendü görüp ol takdîrce mevlânâ-yı müşârun-ileyhün mahsûline gadr u noksân terettüb eyledüğün" bildürüp emr-i şerîfüm recâ olunmağın, Şâm kâdîsı kismet-i askeriyyeye dahlitdürilmemek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup min-ba'd askerî tâyifesinden fevtolanların kismetleri ve itâk-nâme vü vasıyyet-nâme vü vakfiyye vü enkiha ve hılâl-i kismetde vâkı' olan de'âvî* ve hucec-i şer'iyeleri her ne ise kassâm nâyibleri görüp toprak kâdîların aslâ müdâhale itdür[mey]üp ve mevlânâ-yı müşârun-ileyhe âyid olan askerî kismetlerinden ne mikdâr nesne almış ise bi't-tamâm askerî nâyibine alıvirüp aslâ te'allül ü inâd itdür[mey]üp müşârun-ileyh kâdî-askerümün mahsûline gadrolunmakdan hazer idüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesin.

199

[486]

İstanbul-Edirne arasında eşkıyalık yapmakta olan yeniçeri, çoban, levend ve acemi oğlanlarıyla bunlara rehberlik ve yataklık edenlerin yakalanıp haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Emr-i sâbık üzerinde kalmıştır.

An-cânibi Hüseyin(?).

Südde-i Sa'âdetüm'den Edirne'ye varınca Sağ ve Sol kolda vâkı' olan kâdîlar *zîde fazlühüme* hüküm ki:

Hâliyâ İstanbul ile Edirne mâbeyninde yeniçeri vü bölük halkından ve çobân u levendât u acemî-oğlanı tâyifesinden ba'zı eşkıyâ zuhûr idüp yola ve bile inüp ve gice ile evler basup gâret-i emvâl ü katl-i nüfûs idüp fesâd ü şenâ'atleri günden güne izdiyâd bulup ol makûlelerin her kande bulunurlar ise elegetürilüp ve haklarından gelinmeleri mühimmât-ı umûrdan olmağın imdi; vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'at üzre olan eşkıyâ

tâyifesi eger evkâf u emlâk ve eger havâss-ı hümayûnum karyelerinde ve eger serbest tîmâr u ze'âmet ve hâssa mandıralarum ve ekâbir çiftliklerindedür; hüsn-i tedbîr ü tedârûkle elegetürilüp dahı haklarından gelinmek için Südde-i Sa'âdetüm'e ırsâl olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp dahı vech-i meşrûh üzre eşkıyâdan olup yol u bile inüp ve evler basup katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl ve fukarâ vü ebnâ-i sebîli pâ-y-mâl idüp ve eşkıyâ yatağı vü kulaguz u mazınna-i töhmet olanlar her kimler olursa olsun, hüsn-i tedbîr ü tedârûkle ve mezbûr kullarum mübâşeretiyile elegetürüp dahı da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımları muvâcehesinde onat vechile teftîş ü tefahhus idüp göresiz; bu fesâdı idenler bölük halkı ve yeniçeri vü acemî-oğlanı ve kapum kullarından ise bölük kethudâları ve yeniçerilerüm serdârı ve sâyir zâbitları ahz ve ehl-i fesâd ü mazınna-i töhmet olanları muhkem habsidüp üzerlerine şer'an sübût bulan mevâddın haklarında sicilleriyle yazup Dergâh-ı Mu'allâm'a arzeyelesiz ki, haklarında ba'dehû emr-i şerîfüm [ne vechile] sâdır olursa mücebiyle amel oluna. Ammâ; muhtâc-ı arz olanlardan olmayup mücerred ba'zı evkâf u emlâk ve havâss-ı hümayûnum karyelerinde ve hâssa mandıralarum ve ekâbir çiftliklerine girüp tahassun idenleri her kimler olursa olsun, mezbûr kulum mübâşeretiyile sübaşılara ve zâbitlarına ve bi'l-cümle ihzârı lâzım olanları getürdüp dahı muhkem teftîş ü tefahhus idüp vech-i meşrûh üzre şakâveti olanları mezbûr kuluma ahz ve muhkem habsidürüp zimmetlerine şer'an sübût bulan hukûk-ı fukarâyı hükmidüp ashâbına alıvirdükden sonra yanlarına yarar âdemler koşup şer'le haklarından gelinmek üzre mukayyed ü mahbûs Südde-i Sa'âdetüm'e ırsâl ü îsâl eyleyesiz ve bi'l-cümle husûs-ı mezbûrun husûli* aksâ-yı murâd-ı hümayûnumdur. Siz ki, kuzât ve sâyir müteferrika vü çavuş ve kapum kullarısız, bu emr-i şerîfümü mukarrer bilüp zinhâr hılâfına cevâz göstermeyesiz. Şöyle ki; çiftlik ü serbest ve sâyir bahâne ile ehl-i fesâda hımâyet olunduğı mezbûr kulum tarafından i'lâm oluna, şükr ü şikâyeti müsmir ü mü'essir olup her kim olursa olsun sezâsına göre cezâsı virilmek mukarrerdür. Ana göre basîret üzre olup eşkıyâ tâyifesi hımâyet ü sıyânet itmekden ihtirâz [üzre] olası ve sen ki hizmet-i mezbûra me'mûr olan mezbûr kulumsın, sen dahı onat vech üzre mukayyed olup ol makûle eşkıyâyı hüsn-i tedârûkle elegetürüp itmâm-ı hizmet eyleyesin. Şöyle ki; ihmâl ve ahz ü celb sebebi ile adem-i tekayyüdünüz i'lâm oluna, muhkem hakkınızdan gelinür; bilmiş olası. Ana göre bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyesiz. Ammâ; bu bahâne ile üzerine fesâd sâbit olan eşkıyâya hımâyet ve kendü hâlinde olanlara dahl ü tecâvüzden ve bir ferde zulm ü te'addî olunmakdan ziyâde ihtirâz idüp câdde-i hakdan udûl ü inhırâf eylemeyesiz.

200

[484]

Gelibolu subaşısının ve kazadaki muhtesiplerin kereste tüccarlarından kanuna aykırı akça talep etmemeleri.

Hamd Efendi.

Sâbıkâ Rûmili Kâdî-askeri olup hâliyâ ber-vech-i arpalık Gelibolı kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Hüseyin'e hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda vâkı' kereste bey' u şîrâ eyleyen tüccâr tâyifesi arz-ı hâl sunup; "kadîmü'l-eyyâmdan bunlar bey' u şîrâ eyledükleri keresteden nesne alınugelmiş değil iken ba'zı muhtesibler ve Gelibolı sübaşısı olıgelene muhâlif bey' u şîrâ eyledükleri keresteden akça taleb idüp rencîde eyledüklerin" bildürüp şer' u kânûna ve olıgelene muhâlif dahl ü rencîde itdürilmeyüp men' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzolunduğı üzere kadîmden bunlar bey' u şîrâ eyledükleri keresteden nesne alınugelmiş değil iken hâliyâ olıgelene muhâlif mezbûrlar akça taleb idüp rencîde eyledükleri vâkı' ise şer' u kânûna ve olıgelene ve emr-i hümayûnuma muhâlif ol vechile dahl ü ta'arruz itdürmeyüp ve ol bahâne ile bir akça ve bir habbelerin aldurmayup men' u def' eylesin.

201

[485]

Yenişehir kazası ahalisiyle davalı olduğu halde mahkemeye gelmemekte direnen Yazıcızâde Mehmed isimli sipahinin Divân-ı Hümayun'da yargılanmak üzere Âsitâne'ye gönderilmesi.(Ayrıca bkz. hkm. 684)

Hamd Efendi.

Sâbıkâ () Kâdîsı olup ber-vech-i arpalık Yenişehir kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Dervîş'e hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi arz-ı hâl sunup; "Yazıcı-zâde Mehmed nâm sipâhî ile şer'î da'vâları olup lâkin ol cânibde itâ'at-i şer'-ı şerîf itmedüğün ve ağaları tarafından mektûb virildüğün" bildürüp ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledükleri ecilden, şer'le Dîvân-ı Hümayûnum'da görilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr, re'âyâya zulm ü te'addî üzere olup ol cânibde itâ'at-i şer' itmemekle min-ba'd ol cânibde nâybün huzûrında görilmeyüp ağaları mektûbı mücebince Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna. Şöyle ki; itâ'at-i emr u şer' itmez ise ism ü resmiyle yazup bildüresin.

202

[482]

Devr yasaklandığı halde her ay devre çıkan Hersek sancakbeyi, kaymakamı, voyvodaları ve subaşıları ile bunlardan rüşvet alarak halkın şikâyetlerini dinlemeyen kadıların uyarılmaları.

Kıdvetü'l-ulemâ'î'l-muhakkıkîn, umdetü'l-fudalâ'î'l-müdakkıkîn, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'l-Mu'în Mostar Müftîsi olan Mevlânâ Aliyyü'd-dîn *zîdet fazâyilühûya* hüküm ki:

Bundan akdem; "Mîr-livâ voyvodaları re'âyâ üzerine devre çıkmayup ve re'âyânun müft ü meccânen yim ü yiyeceklerin almayup bir ferde zulm ü te'addî olunmaya." diyü defe'âtle Memâlik-i Mahrûsem'e evâmir-i şerîfe irsâl olunmuşken hâliyâ; "Hersek sancağıbeği ve kâyim-makâm u voyvodaları ve sübaşları hılâf-ı emr ve mugâyir-i şer' u kânûn her ay devre çıkup müft ü meccânen yim ü yiyeceklerin yidürüp ve evlerine konup ve cerîme nâmına küllî akçaların ve cüz'î cürm içün yüzer gurusı dahı ziyâde akçaların [alup] kuzâta varup tezallüm itdüklerinde kuzât dahı mezbûrların rişvetlerin alup anlar dahı zulm ü te'addî idüp kendüler dahı nâhiye- nâhiye gezüp tereke vü yağ u bal salup voyvodalardan ziyâde zulm ü te'addî idüp şöyle ki; mezbûrların zulm ü te'addîleri def' u ref' olunmaya, cümlemüz perâkende vü perîşân olmak mukarrerdür." diyü re'âyâ tezallüm eylediler. İmdi; sancakbeğleri ve voyvoda vü sübaşları re'âyâ üzerine devre çıkmak emr-i şerîfümle men' olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa sen bi'z-zât mukayyed olup mîr-livâyâ ve voyvoda vü sübaşlarına ve kuzâta muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, min-ba'd re'âyâ üzerine devre çıkmayup bir ferde zulm ü te'addî eylemeyeler ve itdürmeyesin. Anun gibi lâzım gelüp re'âyâ tarafından taleb olunduklarında ziyâde atlu ile varmayup iki-üç neferden ziyâde âdem ile varmayup ve re'âyânun müte'addid evleri olmayanların evlerine kondurmayup ve müft ü meccânen yim ü yiyeceklerin almayup ve aldurmayup bir ferde zulm ü te'addî eylemeyeler ve itdürmeyesin ve kuzâta dahı tenbîh eylesesin ki, mahkemelerinde oturup icrâ-yı şer'-ı şerîf idüp nevâhî vü kurâyâ devre çıkmayup ve re'âyâyâ salgun salmayup fukarâyı bir vechile rencîde vü remîde eylemeyeler ve itdürmeyesin ve sancakbeğleri ve sübaşları ve voyvoda vü kuzâtdan re'âyâ tezallüm itdüklerinde şer'le ahvâllerin görüp ihkâk-ı hakk eylesesin.

203

[483]

İstanbul-Kıbrıs güzergâhında kullanılmak üzere Bâkîkulu Hüseyin ile Kapıcı Mustafa ve birer nefer adamları için yazılan menzîl emrinin kaydı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Menzil: Kıbrıs'a varup gelince, Bâkî-kulı Hüseyin ile Kapıcı Mustafâ ve birer nefere şurûtiyla yazılmışdur. *Fî evâsıtı Ş., sene: [10]40.*

İlbasan sancağında, Grabova Kara Eflak köyünden Buyo isimli zimmînin riyasetinde çevre köylerde adam öldürme, yaralama, ev basma ve hırsızlık gibi suçları işledikleri ve haklarından gelinmesi için, mahayif teftişi göreviyle o taraflarda görevli Bıçakçızâde Muhammed'e emir verilmesine rağmen, sancak ileri gelenlerince himaye edilmelerinden dolayı bir şey yapılamadığı bildirilen eşkıya çetesinin yakalanarak veya kefilleri olan Hasan Çavuş ve Zaim Mustafa vasıtasıyla buldurularak haklarında gerekenin yapılması. (Ayrıca bkz. hkm. 259)

Osmân Efendi hattıyla mü'ekked buyurulmuştur.

Hüseyin Çavuş yazdurup kendüleri almışlardır.

Dergâh-ı Mu'allâm kapucibaşlarından olup Rûmili câniblerinde eşkıyâ def'ına ve mahâyif umûrına me'mûr olan () dâme mecdühûya ve İlbasan ve İşbat ve Tomorince ve Görice kâdîlarına hüküm ki:

Opar ve İşbat ve İlbasan ve Tomorince ve Arnavud Belgradı* nâhiyelerinde vâkı' Orosol ve Toroviçe ve Mavromat ve Gopeş ve () ve () nâm karyelerün ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e âdem ü arz-ı hâl gönderüp; "İlbasan sancağında İşbat nâhiyesinde Arslan Beğ oğlu Mustafâ nâm kimesnenün ze'âmeti* karyelerinden Grabova Kara Eflak demekle ma'rûf ve tevâbi'ı karyelerinde haydûd nâmında şakâvet üzre olanlardan İstemo* nâm zimmînün oğulları Aleksi ve Viçan ve (Gügö ve yine karye-i mezbûreden)** Vîno ve karındaşı Risto ve Kara Tayko nâm zimmîler ve karye-i* Bilonikli[den](?) Hüseyin Beço ve Giresarcı(?) ve Kalavac-oğulları ve Gergin-oğulları Nıkobola(?) ve Irmak(?) köyünden Bekir oğlu Muhammed ve Geribani nâm karyeden Hasan oğlu Mustafâ ve Yûsuf ve Hüseyin Gariba ve diğer Hüseyin Beço nâm şakîlara merkûm Grabova Kara Eflak sâkinlerinden Buyo nâm zimmî baş u buğ olup ve kendülere tâbi' kırk-elli nefer eşkıyâ ile kalkup Gopeş nâm karyeden Buj Anderye* nâm zimmîyi şişe sancup âteşe yakup ve mezbûr zimmînün zevcesi Korsine nâm zimmiyyenün memelerin kesüp ve Orosol nâm karyeden Depelü nâm zimmîyi kılıç ile pâreleyüp ve Toroviçe nâm karyeden Karakaş nâm zimmîyi katlitmek kasdına geldiklerinde Kola nâm zimmîyi; "Karındaşını göster." diyü ahzidüp ve ba'dehû katlidüp ve Viçan*** nâm zimmînün ok**** ile bir gözin çıkarup ve karye-i Mavromat'da İbrâhîm nâm sipâhîyi dört pâre idüp ve Resovir nâm karyede Mustafâ nâm yeniçerinün gice ile evin basup iki yük akçasın ve nice esbâbın gâret idüp ve bunun emsâli mezbûrların şakâveti ve fesâd ü te'addîlerinin nihâyeti olmayup günden güne ziyâde* olmağla husûs-ı mezbûr şer'le görölüp sü'âl olundukda mezbûrlar şer'-ı şerîf huzûrında vech-i meşrûh üzre eyledükleri fesâdı i'tirâf eyledükleri sicill ü huccet olunup icrâ-yı hakk itdürilmek ve zikrolunan eşkıyânun şer'le haklarından gelinmek için mukaddemâ Rûmili'ne mahâyif umûrına me'mûr olan Bıçakcı-zâde* Muhammed'e mü'ekked evâmir-i şerîfem vârid olmuş iken zikrolunan eşkıyâ livâ-i mezbûre mütesellimine ve ba'zı zü'amâ vü erbâb-ı tûmâra ve dirlik sâhiblerine istinâd idüp himâyelerinde olmağla elevirmeyüp ve haklarından gelinmeyüp ile'l-ân fesâd ü şakâvetleri ziyâde olup ve zikrolunan eşkıyâ için Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Hasan Çavuş ve za'îmleri Mustafâ kefil oldukları yedlerinde mühürlü temessükleri ve vilâyet kâdîlarının müte'addid arzları olduğın" bildürüp; "şer'le

görlüp ve mâni‘ olanlar ism ü resmleriyle ve dirlik ü iştiârlarıyla vukû‘ı üzre arz olunup ve zikrolunan eşkıyânun haklarından gelinmek" bâbında emr-i şerîfüm taleb eyledükleri ecilden, vech-i meşrûh üzre zikrolunan eşkıyâ kefilleri olan mezbûrlara* getürdölüp şer‘le haklarından gelinmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup dahı mezbûrları elegetürüp gaybet iderler ise şer‘le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup beher hâl getürdüp da‘vâ-yı hakk u ta‘yîn-i mâdde idenler ile berâber idüp tamâm hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; ba‘de’s-sübût şer‘le müteveccih olan hukûk-ı nâsı alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesin; değıller ise sâyir eşkıyâya mûcib-i ıbet için şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer‘-ı şerîf kimesneye iş itdürmeyesin. Tamâm hakk üzre olup icrâ ...*****

* Metinde; "Belgrad'un" şeklinde yazılmıştır.

** Metinde; "Lolo ve yine nâm karyeden" şeklinde yazılmıştır.

*** Metinde; "Beço" şeklinde yazılmıştır.

**** Metinde; "orak" şeklinde yazılmıştır.

***** Hüküm metni eksiktir.

205

[478]

Kendilerine tayin edilen oniki köyün haricindeki köylere de müdahale ederek para talebiyle halkı mağdur ettikleri bildirilen Midilli'deki yasadışı yeniçerilerin söz konusu müdahalelerinin önlenmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Sekbânbaşı mektûbı üzerindedür.

Midillü kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr re‘âyâsı Südde-i Sa‘âdetüm'e âdem ü arz-ı hâl gönderüp; "Bunların üzerlerine yasadışı değneğı on iki olup ve; "On iki karyeden gayri yire tecâvüz itmeyeler." diyü vezîr-i a‘zamum tarafından emir ve Âsitâne-i Sa‘âdetüm'den hüküm-i şerîfüm ve ağaları ve sekbanbaşı taraflarından dahı mektûblar virilmişken hâliyâ emrüm ve ağaları taraflarından virilen mektûblara muhâlif ziyâde yirlere dahl ve nice akçaların alup ziyâde zulm ü te‘addî üzre oldukların" bildürüp tekrâr emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, serdâr-ı ekremüm tarafından ve Âsitâne-i Sa‘âdetüm'den ve ağaları tarafından virilen mektûblara muhâlif min-ba‘d âhar yire tecâvüz itmeyüp ve ta‘yîn olunandan ziyâde bir akça ve bir habbeleri alınmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda serdâr-ı âlî-mikdârüm tarafından virilen emr-i şerîf ve ağaları tarafından virilen mektûblara ve işbu emr-i hümâyûnuma muhâlif min-ba‘d mezbûrları rencide vü remide ve gayri yire tecâvüz ve on iki değnekden gayri yire gezüp dahlitmeyüp ve kânûn üzre mektûblarında ta‘yîn olduğu üzre aldurup ziyâde taleb ü rencide itdürmeyesin.

206

[479]

Kendilerine yasaklandığı halde ata binen, samur kürk ve kalpak ile gösterişli elbiseler giyen ve müslümanlarla karşılaştıklarında kaldırımdan aşağı inmeyerek, tavırlarıyla müslümanlardan daha gösterişli durmaya çalışan İstanbul'daki kefere ve Yahudilerin bu tarz giyim ve davranışlardan menedilmeleri; bu vazifenin Bağdat Seferi'ne katılanlardan Mustafa tarafından yürütüleceği.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Serdârdan virilen sûret-i ru'ûsun üzerinde kalmışdur.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

"Kefere tâyifesi ata binmeyüp ve semmûr kürk ü kalpak ve Frengî kemhâ vü atlas giymeyüp ve avretleri dahı müslimân tarzında ve üslûbında gezmeyüp ve Parus ferrâce giymeyüp muhassalen libâslarında ve tarz [ü] üslûblarında tahkîr u tezlîl olunmak şer'an ve kânûnen mühimmât-ı dîniyyeden iken bir nice zamândan berü ihmâl olunup hukkâmun müsâ'adesiyle kefere vü Yehûd tâyifesi çârşûlarda at u libâs ile gezüp ve semmûr kürk ve fâhır libâslar ile çârşû içinde müslimâna mukâbil geldükde kaldırımdan inmeyüp ve kendüler ve avretler[i] ehl-i İslâm'dan ziyâde şevket sâhibleri olup bi-hasebi's-şer' tahkîr u tezlîl olunmadukları" mesâmi'-ı aliyyme ilkâ ve Südde-i Sa'âdetüm'e inhâ vü i'lâm olunmağın, vech-i meşrûh üzre amel olunup min-ba'd zikrolunan evzâ'ı ameile getürmeyüp bu def'a vâkı' olan sefer-i hümâyûnumda mülâzimînden olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafâ zîde kadruhû mübâşeretiyile men' olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı kefere tâyifesin bi-hasebi's-şer' ve'l-kânûn tonda ve libâsda ve tarz [ü] üslûbda tahkîr u tezlîl eyleyüp min-ba'd ata bindürmeyüp ve semmûr kürk ü semmûr kalpak ve atlas ü kemhâ giydürmeyüp ve avretleri dahı yüksek arakiyye vü Parus çuka giymeyüp müslimân tarzında ve libâsında gezmeyeler. Ol makûleleri men' u def' eyleyüp bu bâbda sâdır olan emrümün icrâsında dakîka fevteylemeyesin.

207

[480]

Akrabalarını ziyaret için memleketine gitmek isteyen padişahın dadısına ve beraberindeki adam, eşya ve hayvanlarına yol boyunca kimsenin müdahale ettirilmeyip gideceği yere salimen ulaştırılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den () varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve mîr-i mîrân u ümerâ mütesellimlerine ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve iskele emînlerine hüküm ki:

Harem-i Hümâyûnum huddâmelerinden olup bundan akdem cenâb-ı celâlet-me'âbum tâyesi olan () nâm hâtûn Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "emekdâr u ihtiyâr olup sîla-i rahm itmek murâd eylediğün" bildürüp izn-i hümâyûnum recâ itmeğün **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle mezbûre, deryâdan ve karadan her kankınızın taht-ı hükûmetine dâhıl olur ise kendüye ve yanında olan âdemisine ve esbâb u tavarına ve kâr u kisbine yolda

ve izde ve menâzil ü merâhilde hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp emîn ü sâlim birbirinüze irsâl ü îsâl eyleyesiz. Avk u te'hîrden ve yolda ve izde dahl ü ta'arruz olunmakdan ve bir tarîkla rencîde vü remîde itdürmekden ziyâde ihtirâz eyleyesiz.

208

[476]

Hezargrat ve Tırnovi dağlarında avladıkları hayvanların postları ile ahu pasturmalarını Yeniçeri Ocağı'na teslim etmeleri karşılığında tekâlif-i şakkadan muaf tutulan Hasan Bölükbaşı, Odabaşı Yusuf, Tur Ali ve arkadaşlarını ücretsiz yiyecek, koyun, kuzu, arpa ve saman talebiyle mağdur eden ayrıca atlarını ve av aletlerini zorla ellerinden alan beylerbeyi adamları, sancakbeyleri, koyun hakçıları ile bazı evkâf ve emlâk zabıtlarının menedilmeleri.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Takrîr kaydı kendüde hıfzolmuşdur.

Hezargrad ve Tırnovi kâdîlarına hüküm ki:

"Taht-ı kazânuzda vâkı' Yeniçeri Ocağı sayyâdlarından Hasan nâm yeniçeri bölükbaşı ve Odabaşı Yûsuf ve Tur Alî ve Mustafâ ve Mahmûd ve Memi ve Veled ve Timür ve Îsâ Bâlî ve İbrâhîm ve Ferhâd ve Şâhbâlî nâm sayyâdlar taht-ı kazânuzda tağlarda ve iltizâma dâhıl olmayan cebellerde kadîmden sayd u şikâr olunugelen kurd u dîlkü vü ayu vü âhû vü balıkcın ve sâyir şikârların pöstların ve âhû pasdırmaların getirüp mîrî için teslim eyleyüp Yeniçeri Ocağı tarafından ellerine ma'mûlün-bih temessükler alup tekâlif-i şakka ile rencîde olunmaz iken hâlâ beğlerbeğler âdemleri ve sancakbeğleri ve koyun-hakçıları ve ba'zı evkâf u emlâk zâbıtları mezbûrların üzerlerine konup müft ü meccânen yim ü yimek ve koyun u kuzu ve arpa vü saman ve bunun emsâli me'kûlât taleb eyledüklerinden gayri bârgîrlerine ve götürdükleri esbâb u âlât u yaraklarına dahlidüp cebren ellerinden alup zulm ü te'addî eyledükleri ecilden siz ki yeniçeri serdârlarısız, zikrolunan sayyâdları görüp gözedüp zulm ü te'addîleri men' u def' olup gereği gibi himâyet ü sıyânet olunmaları" bâbında bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdühû tarafından mektûb virilmeğin, mücebince amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesiz.

209

[477]

Ağa gemilerinden Tavukçu Gemisi diye bilinen geminin birkaç senedir eskiden beri yanaşmakta olduğu Bostan İskeleyi'ni terk edip Üsküdar'da Serhengzâde Ahmet Paşa Evkâfı İskeleyi'ne yanaşarak vakfa ait olan gelirleri zaptettiği ve daha sonra eskimesi sebebiyle geminin satıldığı, ancak bu defa da adı geçen geminin sermayecisi Yeniçeri Mehmed'in bu iskeleye öteden beri kendi gemilerinin yanaştığı gerekçesiyle iskeleyi malikâne olarak zaptettiği bildirildiğinden, kendisine engel olunması.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur.
Hâmid Efendi.

Üsküdar'a hüküm ki:

Müteveffâ Serheng-zâde Ahmed Paşa Evkâfı Mütevellîsi Mahmûd arz-ı hâl sunup; "Kadîmden Bostân İskeleyi'ne işleyügelene ağa gemilerinden Tavukcı Gemisi kadîmî iskelesin birağup ve evkâf-ı mezbûre serbest iken kadîmden olıgelene muhâlif vakf-ı mezbûrun iskelesine gelüp yanaşup birkaç seneden berü vakfa âyid olan rüsûm u tayyârâtı fuzûlen zabtidüp mahsûl-i vakfa ziyâde gadreyleyüp ba'dehû zikrolunan gemi amel-mânde olup fûrûht olunmuşken mezkûr geminün sermâyecisi olan Mehmed nâm yeniçeri vakfun iskelesin; "Kadîmden bizüm gemilerimiz yanaşugelmişdür." diyü iskeleyi* mâlikâne zabteyleyüp hılâf-ı şer' te'addîden hâlî olmaduğın" bildürüp ve bu bâbda Sekbânbaşı Kâsım tarafından mektûb virildüğün bildürüp mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; nizâ' olunan iskele kadîmden ol dahliden mezbûr yeniçerinün mülki olmayup arzulunduğı üzre vakfun mahsûs u müstekıll iskelesi iken zikrolunan Tavukcı Gemisi demekle ma'rûf gemi kendü iskelesin birağup gelüp birkaç zamân vakfun iskelesinde işlemekle mezbûr yeniçeri vakfun iskelesin mâlikâne zabtidüp ve avâyidin ahz ü kabz itdüğü vâkı' ise zâbıtları mübâşeretiyile men' u def' idüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene muhâlif mezbûr vakfun iskelesine dahl ü te'addî itdirmeyüp ve bu âna değın ne mikdâr mahsûl almış ise ba'de's-sübût vakf için hükmidüp mütevellî-i mezbûra alıviresin.

210
[474]

Sipahi Ahmed'in, Vidin'den topladığı cizyeyi İstanbul'a getirirken yolunu kesen eşkıyadan, yakalanıp Sofya kadısına teslim edilenler hakkında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Sofya kâdısına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden olup Vidin cizyesi cem'ına me'mûr olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed zâde kadruhû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bunlar cizye cem'ından gelürler iken harâmî tâyifesinden dört nefer şakî katl kasdıyla yollarına inüp birkaç yolcular râstgelmekle cengidüp üçü elegendüp birisi firâr eyleyüp ve elegetürdükleri üç nefer harâmîyi getirüp mahkeme-i şerîfede sana teslîm idüp el-ân habsde olduğın" bildürüp şer'le hakkından gelinmek bâbında hükm-i hümayûnum recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup mezbûrlar harâmî vü eşkıyâdan olduğı şer'an sâbit ü zâhir olup huccet-i şer'ıyye virilüp el-ân mezbûrlar habsde ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavimle âmil olup şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif iş itdirmeyüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesin.

211

[475]

Devre çıkıp taâmiyye, pişkeş ve ücret-i kadem adı altında ahaliden para toplayarak İzvornik sancağına bağlı Mudnik nahiyesindeki köyleri mağdur ettiği ve bu konudaki emirleri dinlemediği bildirilen sancakbeyinin teftiş edilerek ahaliden haksız yere aldığı paraların geri alınıp sahiplerine verilmesi ve devre çıkararak reâyaya bu şekilde zulmetmemesi hususunda tenbihte bulunulması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Bosna muhafazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Prevenik ve Yenibâzâr ve Tırgovişte kâdîlarına ve sâyir a'yân-ı vilâyete hüküm ki:

Sen ki Prevenik kâdîsısın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb ve Yenibâzâr'da sâkin ulemâ vü sulehâ vü a'yân-ı vilâyet ü fukarâ-[y1] memleket mahzar gönderüp; "İzvornik sancağında Mudnik nahiyesinde vâkı' karyeler halkı umûmen meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "mezbûrlar mîrî ma'denciler ve derbendciler olup üzerlerine lâzim gelen teklîflerin virüp ve hizmetlerin edâ idüp bir vechile dahlolunmak icâb eylemez iken hâliyâ () Sancağıbeği olan () hılâf-ı şer' u kânûn yüz elli nefer atlu ile devr nâmıyla üzerlerine çıkup ve karye be-karye âdem gönderüp ta'âmiyye vü pîşkeş nâmına hâne başına ikişer yüz akça ve âdemlerine "ücret-i kadem" diyü kırkar ve ellişer akça cem' itdürüp bunun emsâli zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmamağla; "min-ba'd re'âyâyı bir vechile rencîde itdürilmeyüp ve hılâf-ı şer' u kânûn bir akça ve bir habbeleri alınmayup men' olunmak" bâbında emr-i şerîfüm virilmişken mîr-i müşârun-ileyh aslâ itâ'at-i emr u şer' itmeyüp re'âyânun ba'zısın hılâf-ı [şer'] cebren habs ü der-zencîr idüp âhar kazâyâ alup gidüp ziyâde zulmeyledüğün " bildürüp hüküm-i hümayûnum recâsına arzyledüğünüz ecilden, hılâf-ı şer'-ı şerîf aldığı akçaları ashâbına reddolundukdan sonra min-ba'd devre çıkmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr sancakbeğin meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber ve tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzolunduğı üzre ise re'âyâ[ya] zulmolunduğına kat'â rızâ-yı şerîfüm yokdur. Ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakları her ne ise bi't-tamâm hükmidüp alıvirdükden sonra muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesiz ki, min-ba'd devre çıkmayup ve ta'âmiyye vü pîşkeş nâmına ve "ücret-i kadem" [diyü] ziyâde bir akça ve bir habbelerin almayalar ve aldurmayup men' u def' eylesesiz. Memnû' olmayanlar[1] ism ü resmleri ile yazup bildürüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesiz.

212

[472]

Beytullah'ın tamiri için daha önce Mısır'da Kıptiyân cizyesinden gönderilmesi emredilen meblağa ilaveten on beşbin altın daha gönderilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Mısır muhafazasında olan Vezîr Mûsâ Paşa'ya hüküm ki:

Bundan akdem hüküm-i hümayûnum gönderilüp; "Ka'be-i Mükerreme'de Beytu'llâhi'l-Harâm'un ta'mîr ü termîmi mühimmâtıyçün Kıbtıyân cizyesinden () bin

altun virilmek" fermânım olmuş idi. Lâkin dahı ziyâde akça virilmek iktizâ itmekle yine mahrûse-i Mısır'un Kıbtıyân cizyesinden on beş bin altun dahı tedârük ü ihzâr itdürüp ta'mîrine me'mûr olan () irsâl ü îsâl itdürilmek bâbında arzeyledüğün ecilden, vech-i meşrûh üzre virilmek bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla sâdır olan fermân-ı şerîfüm mücebince amel idüp dahı mahrûse-i mezbûrede Kıbtıyân tâyifesi cizyesinden on beş bin altun mühürleyüp Beytu'llâhi'l-Harâm'un ta'mîr ü termîmine me'mûr olan mûmâ-ileyh () irsâl ü îsâl itdüresin ki, vakt ü zamânıyla ta'mîr ü meremmet itdürile.

213 *Bu yıl Arafat'ta hacılara hutbeyi Ebubekiroğlu isimli fâzıl ve âlim*
[473] *zatın okuması.*

Ulemâ-yı ızâmdan () Ebûbekir oğlu () hüküm ki:

Sen ehl-i ılm ü dîndâr u sâhib-i fazîlet olduğun ecilden, Ka'be-i Mükerreme kâdîsı () olmağla bu sene-i mübârekede cebel-i Arafât'da huccâc-ı müslimîne sen hutbe kırâ'et eylemen bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince amel idüp dahı bu sene-i mübârekede cebel-i Arafât'da huccâc-ı zevi'l-ibtihâca sen hutbe-i şerîfe kırâ'et eyleyesin.

214 *Kendi topraklarından ayrılıp Özi, Silistre, Feth-ı İslam, Ata, Vidin,*
[470] *Rahova, Niğbolı, Kula, Zıstovi, Yergöğü, Ruscuk, Tutrakan,*
Hırsova, İbrail ve Tuna kıyılarındaki sancak ve kazalara yerleşen
Eflak reâyasının eski yerlerine gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Özi muhafazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve Silistre ve Feth-ı İslâm ve Ata ve Vidin ve Rahova* ve Niğbolı ve Kula ve Zıstovi ve Yırgöğü ve Ruscuk ve Tutrakan ve Hırsova ve İbrayıl kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ; "Eflak re'âyâsından ba'zıları kalkup varup taht-ı kazânuzda vâkı' ba'zı kasabât u kurâda ve çiftliklerde tavattun idüp ve ba'zı sipâh u yeniçeri ve sâyir kimesnelere istinâd itmeleriyle kadîmî yirlerine kalkup gitmeğe mâni' olup ve kendüleri dahı kalkup gelmekde te'allül ü inâd eyledükleri" i'lâm olunmağın, bu bâbda kimesne mâni' olmamak için sekbânbaşı ve mândeler ağası taraflarından mektûblar virilmeğın, ol makûle Eflak re'âyâsı her kande bulunurlar ise kânûn u defter mücebince kadîmî yirlerine gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu bâbda mukayyed olup dahı ol makûle taht-ı hükûmetinüzde olan Eflak re'âyâsı her kande ve her kimün yanında bulunursa kânûn u defter mücebince kaldurup kadîmî yirlerine gönderüp iskân itdürüp bir vechile te'allül ü

bahâne ve ağaları mektûblarına muhâlif sipâh u yeniçeri tâyifesini ve âharı inâd ü muhâlefet itdirmeyesiz ve bi'l-cümle Eflak re'âyâsı her kande ve her kimün çiftliklerinde ve karyelerinde bulunursa aslâ te'allül itdirmeyüp kânûn u defter mûcebince kaldurup Eflak vilâyetine göndermekde ziyâde ikdâm u ihtimâm eylesiz.

Bu dahi.

Bir sûreti, Tuna yalılarında vâkı' olan sancakbeğlerine ve kâdîlarına yazıla.

215

[471]

Aydın ve Saruhan sancaklarındaki cebecilerin, Bölükbaşı Ali vasıtasıyla acilen Âsitâne'ye gönderilmeleri.

Aydın ve Saruhan sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

"Taht-ı kazânuzda sâkin ü mütemekkin olan cebeci tâyifesinün cümlesi mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmek lâzım ü mühimm olmağla mezbûrları kaldurup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getürmek için cebeci bölükbaşlarından kıdvetü'l- emâsil ve'l-akrân Alî zîde kadruhû ta'yîn ü irsâl olunduğın" Cebeciler Kethudâsı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Şa'bân zîde mecdühû i'lâm itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince taht-ı kazânuzda olan umûmen cebeci tâyifesin mezbûr bölükbaşı mübâşeretiyle mu'accelen kaldurup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesiz.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 21 Ş., sene: 1040

216

[468]

Santorine adasının, ahalisinin kendileri götürüp teslim etmek üzere maktu yüz kırk bin akçaya Değirmenlik sancağbeyi olanlara salyâne kaydolunduğu, buna karşılık sancakbeyi olanların adaya girmemesi, haksız yere para talep etmemesi ve reâyaya zulmetmemesi hususlarında kendilerine ahidnâme ve berat verildiği; ancak buna rağmen sancakbeylerinin ahidnâmeye aykırı olarak adaya girip halka zulmettikleri bildirildiğinden, Santorine kadısının sancakbeyi olanlara, ahidnâme ve beratı aykırı hareket etmemeleri ve halka zulmetmemeleri hususunda sıkıca tenbihte bulunması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Santorine kâdîsına hüküm ki:

Santorine cezîresi ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "bunların cezîreleri maktû'an yüz kırk bin akça virmek üzre Değirmenlik sancağbeğine sâlyâne kaydolunup ve; "Her sene Mayıs'un ikinci günü yüz kırk bin akça livâ-i mezbûra mutasarrıf olanlara

kendüleri getirüp edâ vü teslîm idüp hizmetkâr vazâyîfî akçası nâmıyla ziyâde akça taleb olunmayup cezîrelerine sancakbeği girmeyüp zencîr yöritlemeyüp ve cürmi olmayanı bî-günâh ahz ü habs itmeyüp ve zulmen akçaların almayup ve hılâf-ı şer‘ küreğe virmeyüp bir vechile müdâhale vü mu‘âraza itmeyeler." diyü ahid-nâme vü berât-ı şerîfüm virilmişken, hâliyâ sancakbeği olanlar âdem ile cezîrelerine varup müft ü meccânen me'kûlâtların alup ve hılâf-ı şer‘ re'âyâyı ahz ü habs idüp küreğe virüp mukaddemâ virilen ahid-nâmeye muhâlif zencîr yörüdüp ve () ziyâde taleb idüp re'âyânun tefrikasına bâ'ıs oldukların" bildürüp men‘ u def‘ olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledükleri ecilden, kânûn-ı kadîm üzre amel olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzolunduğı üzre ise kat‘an rızâ-yı şerîfüm yokdur. Sancakbeğlerine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, her sene Mayıs oldukda berâtları mücebince yüz kırk bin akça sâlyânelerin sancakbeğlerine virüp edâ eyledükden sonra ziyâde bir akça ve bir habbelerin almayup ve cezîrelerine girüp zencîr yörüdüp bî-günâh habsidüp küreğe virüp ve müft ü meccânen nesnelerin almayalar ve aldurmayup men‘ u def‘ eyleyüp husûs-ı mezbûr içün emr-i âhar varmalu eylemeyesin.

217

[469]

Bursa'da Yıldırım Bayezid Evkâfı'na bağı cami, türbe, su yolları ve kemerler ile dâruşşifâ ve imarethanenin tamire muhtaç yerleri onarıluncaya kadar vazife, lahmiye vb. adlar altında vakfın zevâid akçasından kimseye para verilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Burusa kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mahrûse-i Burusa'da âsûde olan merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Yıldırım Bâyezîd Hân *tâbe serâhûn*ün binâ eyledüğü Câmî'-ı Şerîfün kubbesinün kurşunı kalmayup ve ba'zı tâkları düşmek haddine varup ve türbesinün dahı ekser mevâzı'ı harâb olup ve su-yolunun mecrâsı ve kemerleri bi'l-küllîyye münhedim olup câmî'-ı şerîfe ve imârete ve mahalle ahâlîsine su gelmekden kalup ve dâru's-şifâsı dahı harâb olup imârete muhtâc olduğundan mâ'adâ nice yıllardan berü kapanup kapısı açılmayup ve hâlâ imâreti dahı kapanup vakıf her vechile harâb iken nâzır-ı vakf olan sarây ağası geçen sene zevâyid nâmına yüz bin akça alup ve; "Bu sene mahsûlinden dahı zevâyid nâmına elli bin akça getir." diyü mütevellî-i vakfa tenbîh idüp vakfa gadrolmağla zikrolunan zevâyid ve zevâyiddenden olan vazife vü lahmiyye akçası vakfun harâb olan yirleri ta'mîr ü âbâdân oluncaya değin rakabe olunmak bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzeyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, evkâf-ı mezbûrenün harâb olup ta'mîre muhtâc olan yirlerin ta'mîr ü âbâdân oluncaya değin zevâyid nâmına ve zevâyid-hôrlara vazife vü lahmiyye akçası virdürmeyüp vakf-ı mezbûrun girü ke'l-evvel ta'mîr olundukdan sonra girü vazîfelerin edâ itdüresin.

218

[463]

Filibe, Edirne ve Çırpan civarındaki Naldöken Yörükleri eşkinci ve ellicilerinin has, zeamet ve timar reâyası oldukları iddiasıyla seferden ve hizmetten kaçmalarına engel olunması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Filibe ve Edirne ve Çırpan kâdîlarına ve Na'ldöken Yörükleri olan yirlerin kâdîlarına hüküm ki:

Kıdvettü'l-emâcid ve'l-a'yân Na'ldöken Yörükleri Beği ol[an] Ahmed *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "taht-ı kazânuzda vâkı' yörük tâyifesinin eşkünci vü ellici tâyifesinden ba'zılarına sefer ve sâyir hizmet teklîf olundukda eben an-ceddin yörük-oğlu yörükler iken mücerred sefer-i hümayûnuma varmamağcün; "Vakf u serbest havâs ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr re'âyâsıyuz." diyü firâr idüp te'allül eylemeleriyle ol makûle yörüklüklerin inkâr iden yörük-oğlu yörüklerin min-ba'd inâd ü muhâlefet itdürilmeyüp ma'an Dîvân-ı Hümayûnum'da murâfa'a olmak için Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp kimesne mâni' olmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa gereği gibi mukayyed olup hakk üzre göresiz; vech-i meşrûh üzre taht-ı kazânuzda olan ol makûle yörük tâyifesi eben an-ceddin yörük-oğlu yörükler iken mücerred sefere varmamağcün yörüklüklerin inkâr idüp; "Vakf u serbest* havâs ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr re'âyâsıyuz." diyü firâr idüp* te'allül iderler ise kat'an hâricden bir ferdi müdâhale vü mu'âraza itdürmeyüp ol makûle yörük tâyifesi mûmâ-ileyh ile ma'an murâfa'a olmak için Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da hakk üzre görile.

219

[464]

Ülkesine dönmekte olan Moskov elçisinin İstanbul'dan Kefe'ye, oradan da sınıra varıncaya kadar uğradığı yerlerde kendisine kılavuz ile koruma görevlisi temin edilerek, eşya ve erzakına müdahale ettirilmeksizin emniyet içinde Azak Kalesi'ne ulaştırılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kefe beğlerbeğisine ve kâdîsına ve Südde-i Sa'âdetüm'den Kefe'ye ve andan Moskov sınırına varınca yol üzerinde vâkı' olan kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve iskele emînlerine hüküm ki:

Hâliyâ Moskov'dan Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelen ilçi edâ-i hizmet idüp girü Moskov'a avdet itdürülüp emîn ü sâlim irsâli mühimmâtından olmağın **buyurdum ki:**

Hüküm-i şerîfümle her kankınızın taht-ı hükûmetine dâhıl olursa lâzım geldükde kulaguz ve mahûf u muhâtara olan yirlerde yanlarına neferât koşup kendüye ve âdemlerine ve esbâb u erzâkına hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz ve kimesneye rencîde vü remîde itdürmeyüp karadan ve deryâdan eğlendürmeyüp ber-vech-i isti'câl emîn ü sâlim Azak Kal'ası'na irsâl ü îsâl itdürüp avk u te'hîre cevâz göstermeyesiz ve ilçi-i mûmâ-ileyhün hakkınızda şükr ü şikâyeti müsmir ü mü'essirdür; ana göre basîret üzre olasız.

220

[465]

Ülkesine dönmekte olan Moskov elçisi Azak'a geldiğinde kendisine, adamlarına, eşya ve erzakına müdahale ettirilmeksizin emniyet içinde sınıra ulaştırılması.

Bu dahi.

Azak beğine ve kâdîsına [ve] kul ağalarına hüküm ki:

Hâliyâ Moskov'dan Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelen ilçi edâ-i hizmet idüp yine emr-i şerîfümle ol câniblere irsâl olunmağla emîn ü sâlim refâh-i hâl ile Moskov sınırına irsâl ü îsâl itdürilmek lâzım ü mühimm olmağın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle vardukda, mezbûrı bir ân ve bir sâ'at eğlendürmeyüp kendüye ve âdemlerine ve esbâb u erzâkına dahı hılâf-ı şer'-ı şerîf hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp emîn ü sâlim Moskov sınırına irsâl ü îsâl [ve] avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eyleyesiz. İlçi-i mûmâ-ileyhün hakkınızda şükr ü şikâyeti müsmirdür; ana göre mukayyed olasız.

221

[467]

Rusya ile sulh andlaşması imzalandığından, Azak taraflarındaki Tatarların Rus topraklarına akın yapmalarına engel olunması ve anlaşmaya uyulması.

Bu dahi.

Azak sancağbeğine ve () kâdîsına ve kılâ' dizdâ[rılar]ına ve neferât ağalarına ve sâyir iş-erlerine hüküm ki:

Hâliyâ Moskov'dan Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelen ilçi yine vilâyetine irsâl olunup ve min-ba'd sulh u salâha ri'âyet olunup sâdır olan evâmir-i şerîfeme mugâyir vaz' u hareket olunmayup ve Tatar tâyifesinün dahı zabt u rabtı mühimmât-ı umûrdan olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu zamânı sâyir zamâna kıyâs itmeyüp ve hılâf-ı sulh u salâh Moskov vilâyetine bir ferdi çete vü akın nâmıyla Moskov vilâyetine çıkartmayup ve ol etrâfda olan Tatarı dahı çıkartmayup çete vü akın nâmıyla kimesneyi geçürtmeyesiz ve bi'l-cümle sulh u salâha mugâyir vaz' olunduğına rızâ-yı şerîfüm yokdur; ana göre her birinüz basîret üzre olup sâdır olan evâmir-i şerîfeme mugâyir vaz' sudûrından ihtirâz eyleyesiz ve lâzımü'l-arz olanları arz eyleyesiz. Bu emr-i şerîfümünden sonra her kim ki, sulh u salâha mugâyir vaz' u hareket iderse muhkem haklarından gelinmek mukarrerdür; ana göre muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesiz ki, sonradan; "Bilmedük." ve; "İşitmedük." dimeyeler.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 26 Ş., sene: [10]40

222

[460]

Küffara tereke verilmemesi hususunda ferman bulunmasına rağmen Keşan kadısının geçen sene Veziriâzam Hüsrev Paşa'nın Keşan'daki hasları mahsulünden İbrice Limanı'ndan küffara epeyce tereke sattığı bildirildiğinden, kadı'nın söz konusu fermanın gereğini bu sene titizlikle uygulaması; aksi takdirde hem has voyvodasının, hem kendisinin ibret için haklarından gelineceği.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Keşan kâdîsına hüküm ki:

"Bundan akdem defe'âtle evâmir-i şerîfem gönderilüp; "Küffâra tereke virilmek memnû' olmağla min-ba'd harbî küffâra tereke virilmeye." diyü men' u tenbîh olunmışken; bundan akdem vezîr-i a'zamum ve serdâr-ı ekremümün hâsları mahsûlî narh-ı cârî üzre âhara bey' olunmak için hükm-i hümayûnum gönderilmekle, bahâne idüp geçen sene İbrice Limanı'ndan küffâra küllî tereke satup ve Kethudâyiri olan Küçük Yûsuf ile yek-dil olup emr-i hümayûnuma muhâlif vaz' eyledüğün" i'lâm olunmağın, bu bâbda küllî itâb u ıkâba müstehakk olmuşsızdur. İmdi; sen ve hâlâ voyvoda olan kimesne ve sâyirlerden bir ferd küffâra tereke virmemenüz bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan fermân-ı şerîfüm mücebince amel idüp dahı sen ve hâlâ vezîr-i a'zamum voyvodası olan kimesneye ve sâyirden bir ferde küffâra tereke satmayup ve satdurmayasın. Şöyle ki; emrüm ve rızâ-yı şerîfüme muhâlif bundan sonra hufyeten ve alâniyyeten küffâra tereke virildiği i'lâm oluna, sâyire mûcib-i ibret için bilâ-te'hîr muhkem hakkınızdan gelinür; bilmiş olasız.

223

[461]

İstanbul'da et sıkıntısı olduğundan, bunun giderilmesi için, Edirne'ye kadar yol üzerinde bulunan kazalardan ilgili çavuş vasıtasıyla zahire koyunu tedarik edilerek Ramazan'dan önce İstanbul'a gönderilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Edirne kâdîsına ve Südde-i Sa'âdetüm'den Edirne'ye varınca yol üzerinde ve ol etrâfda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ İstanbul'da et husûsında küllî muzâyaka olmağla taht-ı kazânuzda olan zahîre koyunlarının Ramazân-ı şerîfden mukaddem mu'accelen irsâl olunması mühimmât-ı umûrdan olmağla ol makûle zahîre koyunları her kande ve her kimün yanında bulunur ise aslâ te'hîr u tevakkuf itdürmeyüp cümlesin kaldurup Ramazân-ı şerîfden mukaddem mu'accelen İstanbul'a gönderüp def'-ı muzâyaka eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfüm mücebince taht-ı kazânuzda her kande ve her kimün yanında zahîre koyunu bulunursa çavuş-ı mezbûr mübâşeretile bir ân ve bir sâ'at eğlendürmeyüp cümlesin kaldurup Ramazân-ı şerîfden mukaddem

mu'accelen İstanbul'a gönderüp def'-ı muzâyaka itmekde ziyâde dikkat ü ihtimâm eylesin ve koyunların kalkup gelmesine mâni' olanları her kim olursa olsun ism ü resmleri ile yazup arzeyelesin. Şöyle ki; zikrolunan zahîre koyunların mu'accelen kaldurup toğrı İstanbul'a göndermeyesin ve mâni' olanları arzeyelemeyesin, mes'ûl ü mu'âteb olmanız mukarrerdür; ana göre mukayyed olasız.

224

[462]

İstanbul-Edirne güzergâhında kullanılmak üzere Mehmed Çavuş ve üç adamına verilen menzîl emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne-i Sa'âdetüm'den Edirne'ye varınca ve ol etrâfı tolaşıp gelince, Mehmed Çavuş'a ve üç nefer âdemisine menzîl emri yazılmışdır.

225

[458]

Kratova kazasında eşkıya teftişine memur Nazır Mehmed'in eşkıyayı dağıtmasından sonra Orta(?) Cami'nin vakfı olan Kiliseli, Dvişca(?), Batmofca(?) ve Serdik(?) köylerine çekilen eşkıyaya görevlilerin müdahale etmesine Kiliseli köyü Zabiti Üskübî Mehmed Odabaşı'nın müsaade etmediği bildirildiğinden, söz konusu eşkıyanın mutlaka yakalanıp teftiş olunarak üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarında gerekenin yapılması ve bu işe Üskübî Mehmed'in karışmasına izin verilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Kratova kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûrun a'yân u eşrâfı meclis-i şer'a gelüp; "harâmî eşkıyası teftişine me'mûr olan kıdvetü'l-emâsîl ve'l-akrân Nâzır Mehmed zîde kadruhû üzerlerine varup cem'ıyyetlerin tağıdup firâr iden harâmîler Orta(?) Câmi'î'nun vakfı olan Kiliselü ve Dvişca(?) ve Batmofca(?) ve Serdik(?) nâm karyelere ve sâyir kurâyâ tahassun idüp hâlâ Kiliselü karyesinin kilisesinde iki harâmî bayrakları mevcûd olup taleb olunup ahzitmek istediklerinde karye-i mezbûre Zâbıtı olan Üskübî Mehmed Otabaşı cânib-i şer'den varan hâkimlere aslâ dahlitdurmeyüp ol sebebdan harâmî havfından derbendlerden geçilmediğinden gayri hânelerinde yatmağa dahı havf* üzre olup mezbûrân harâmîleri karye-i mezbûrdan cânib-i şer'den varan âdemlere ahzîtdürüp min-ba'd mezbûr Üskübî Mehmed müdâhale eylememek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüklerin" arzyledüğün ecilden, mezbûrlar şer'le ahzolunup mezbûr Üskübî Mehmed'e dahlitdürilmemek fermânım olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrları bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderlerse buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp bir def'a şer'le faslolmayan husûsların ta'yîn-i mâdde iden hasımları muvâcehelerinde hakk üzre teftiş idüp göresin; ba'de's-sübût hukûk-ı nâsı ashâbına hükmidüp bî-kusûr

alıvirdükden sonra mezbûrûn eşkıyâlar muhtâc-ı arz olanlardan ise habsidüp arzeyeleyesin; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp ehl-i fesâda hımâyet eylemeyüp bir vechile haklarından gelesin ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ibret ü bâ'ıs-i nasihat vâkı' olup ve mezbûr Mehmed'i min-ba'd dahlitdurmeyüp men' eyleyesin.

226

[459]

Edirne bölgesindeki eşkıyanın takibi ve yeniçerilerin zabıtlığı, muhallefatlarının zaptı, yeniçeri gibi gezip eşkıyalık yapan levantlerin teftişi vs. işlerin yürütülmesi vazifesinin Edirne muhafazasında bulunan Rumeli Ağası Mustafa'ya verildiği.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Mahrûse-i Edirne'de muhâfazada olan Rûmili Ağası Mustafâ dâme mecdühûya hüküm ki:

Hâliyâ; "Ol cânibde ve Edirne etrâfında vâkı' olan eşkıyâyı zabt u rabt üzre olup cemî' umûr olıgelen âdet-i kadîme üzre sana sıfârîş ü tefvîz olunmağın, inşâ'a'llâhü te'âlâ varup vusûl buldukda gerekdür ki; kemâl mertebede sa'y ü ikdâm idüp mahrûse-i Edirne'de ve etrâfında ve nevâhîde olan yeniçeri tâyifesi seni üzerlerine zâbıt u baş u buğ bilüp sözünden taşra ve re'yünden hâric vaz' itmeyüp itâ'at ve şer'-ı şerîfe inkıyâd üzre olalar. Eslemeyüp inâd ü muhâlefet üzre olanları ve sana gelüp mürâca'at eyleme[ye]nleri vukû'ı üzre ism ü resmleri ve bölükleri ile yazup arzeyeleyesin ki, ana göre tedârükleri görölüp muhkem haklarından geline ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu tolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâyı dahı ahzidüp izn-i şer'le haklarından gelesin ve yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtolup mîrîye âyid ü râcî' olan muhallefât u metrûkâtın dahı izn-i şer'le kabzidüp ma'rîfet-i şer'le sûk-ı sultânîde fûrûht idüp nukûd her ne hâsıl olursa der-kîse olunup mühürlenüp mumzâ vü mahtûm müfredât defteriyle Südde-i Sa'âdetüm'e getüresin ve lâkin hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf kimesneyi rencîde vü remîde itdürilmemek" için iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 27 Ş., sene: 1040

227

[455]

Kara yoluyla Selanik'e gelen mallardan gümrük alınması hususundaki emir vilayet ileri gelenlerine bildirilip sicile kaydedilirken, diğer tüccarları da tahrik ederek mahkemeyi bastıkları ve Gümrük Emîni Yahudi Avraham'ın evini yıkarak yağmaladıkları için Selanik Kalesi'ne hapsedildikleri bildirilen Bursa tüccarlardan Emir Kasım oğlu Mustafa demekle meşhur tacir ve arkadaşları haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Temessükleri hıfz-şüd.

Sipâhî Yûsuf Ağa, Kapucıbaşı-i hazret-i defterdâr paşa.

Selanik kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb ve a'yân-ı vilâyet mahzar gönderüp; "kara cânibinden şehri Selanik'e gelen emti'adan gümrük alınmak için Mâliyye tarafından emr-i şerîfüm vârid olmağın, a'yân-ı vilâyete i'lâm ve sicill-i mahfûza kaydiderken mahmiyye-i Burusa'dan gelüp Selanik'de ticâret üzere olan Emîr Kâsım-oğlı dimekle ma'rûf Mustafâ ve Süleymân ve diğer Mustafâ ve Küçük Emîr Mustafâ nâm kimesneler sâkin oldukları Mustafâ Paşa Hân'ndan ve Sulî Hân'da olan Burusa bâzergânlarından ba'zı kimesneleri tahrik idüp mâh-ı Şa'bân'un on üçüncü günü hevâlarına tâbi' eşkiyâ ile kendüler ve hizmetkârı kalkup Selanik'de olan dükkânları ve bezzâzistânı kapadup cümle tüccârı Kâsımiyye dimekle ma'rûf Câmî'-ı Şerîf'e cem' itdürüp ve mahkeme-i şerîfeye hücum idüp ba'dehû Gümrük Emîni olan Avraham nâm Yehûdî'nün evine varup evini hedm ve cümle emvâl ü erzâkın nehb ü gâret idüp ve karındaşı Nikop nâm Yehûdî'nün dahı evin hedm ve emvâl ü erzâkın gâret itmek sadedinde iken Selanik Ağası olan Mustafâ irişüp birkaç şakîyî ahz ve Selanik'de sâkin olan ulemâ vü kuzât ve meşâyıh u eyimme vü hutabâ ve sipâh u yeniçeri ve sâyir a'yân u eşrâf cem' olup mahkeme-i şerîfe gelüp ve mezbûrları dahı getürdüp sü'âl olundukda fitne vü fesâda bâ'ıs oldukların ıkrâr u i'tirâf eyledüklerinden mâ'adâ cem'-ı gafîr ile şehâdet eyledüklerinde Selanik Kal'ası'na habsoldüklerin" arz u mahzar eyledüğün ecilden, şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlül-kadrüm üzere amel idüp dahı husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup tamâm dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp hakk üzere göresin; kazıyye arzolunduğı üzere ise ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle âmil olup ba'de's-sübût üzerine fesâd sâbit olan eşkiyânun haklarında şer'le lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer' kimesneye iş itdürmeyesin.

228

[457]

İstanbul-Selanik güzergâhında kullanılmak üzere defterdar paşanın kapıcıbaşılardan Sipahi Yusuf ve üç nefer adamı için yazılan menzîl emrinin kaydı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Selanik'e varup gelince, defterdâr paşa hazretlerinin kapucibaşlarından Sipâhî Yûsuf Ağa'ya ve üç nefer âdemisine.

229

[456]

Vezir Bayram Paşa'nın kapucibaşlarından Rıdvan Çavuş'un Mora'nın Gastun kasabasında bulunan değirmenini zaptedip gelirlerine elkoydukları bildirilen şahısların teftiş edilip üzerlerine sabit olan adı geçen çavuşa ait hakların alınması.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Mora sancağbeğine ve Holomiç Kâdîsı ve Müftüsü olan Mevlânâ () hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olup düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Bayram Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûn*un kapucibaşlarından olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Rıdvân Çavuş *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' Gastun nâm kasaba kurbinde bir bâb değirmen otuz ve kırk seneden mütecâviz zamândan berü babasından ve dedesinden intikâl idüp ve mûmâ-ileyh Âsitâne-i Sa'âdetüm'de ve müşârun-ileyhün hizmetinde olmağla zikrolunan değirmenün mahsûlin ba'zı kimesneler fuzûlen zabt u kabz idüp mûmâ-ileyhün âdemleri varup taleb eyledükde; "Muslî ve Halîl nâm kimesneler zabtiderler." diyü virmekde inâd ü muhâlefet idüp gadrolduğun" bildürüp; "şer'le görölüp değirmeni mahsûli teveccüh idenlerden alıvrılup inâd iderler ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mûmâ-ileyhün zikrolunan değirmenin zabt ve mahsûlin kabzidenleri meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve mûmâ-ileyhün âdemisi ile berâber idüp tamâm hakk üzre teftiş idüp göresiz; ba'de's-sübût zimmetlerinde zuhûr iden değirmeni mahsûlin hükmidüp bî-kusûr alıvrüp te'allül itdürmeyesiz. Şöyle ki; virmekde inâd ü muhâlefet iderler ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresiz ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görüle.

230

[454]

Bağdat Kalesi fethedilemeyip Serdar-ı Ekrem Hüsrev Paşa ilkbaharda Bağdat üzerine yeniden sefere çıkmak üzere Musul'da kışlamakta olduğundan, Kocaeli, Bolu, Kastamonu, Çorum, Amasya, Sivas, Karahisar-ı Şarkî ve Trabzon sancaklarında bulunan ehl-i sefer, korucu ve oturak yeniçerilerin zabıt ve serdarları öncülüğünde ve bu iş için görevlendirilen Kapıcıbaşı Mehmed ve Yeniçeri Çavuşu Mehmed Çavuş vasıtasıyla Musul'a götürülmeleri.

*Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Mektûb üzerindedür.*

Kocaili ve Bolı ve Kastamonı ve Çorum ve Amâsiyye ve Sivas ve Karahısâr-ı Şarkî ve () ve Trabzon sancaklarında vâkı' olan kâdîlar ve mahrûse-i İstanbul'dan Ordu-yı Hümâyûnum'a varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Bu def'a vâkı' olan sefer-i hümâyûnumda Kal'a-i Bağdâd'un feth u teshîri emr-i Hak'la müyesser olmayup düstûr-ı ekrem *ilâ-âhırîhî* Serdâr-ı Ekremüm ve Vezîr-i A'zamum Husrev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* cümle cebe-hâne vü mühimmât ile Musul'a dâhıl olup ve Hille Kal'asında müstevfî asker konıup kemâ-yenbağî muhâfaza olunup ve; "Bu sene-i mübârekede dahı evvel-bahâr-ı huceste-âsârda umûmen ehl-i sefer olan yeniçeri tâyifesi sefere ve sâyir askerî tâyifesi Ordu-yı Hümâyûnum'a irsâl ü îsâl olunmak için Dergâh-ı Mu'allâm kapucubaşlarından iftiharul-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *zîde mecdühû* ta'yîn olunup ve yanınca Yeniçeri Ocağı'nun çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Çavuş *zîde kadruhû* ta'yîn olunup taht-ı hükûmetinizde ve nevâhî vü kurâda ve mecma'-ı nâs olan mahallerde muhkem tenbîh ü nidâ itdürüp sefere me'mûr olan sefere ve korıcı vü oturak yeniçeri tâyifesi bir ân ve bir sâ'at te'hîr u tevakkuf itmeyüp serdârları ve alay bayrakları ile yeniçeri serdârları önlerine düşüp Diyârbekir'e ve andan mahall-i me'mûra irişdüreler. Her biri gedüklü ve gedüklerinde mevcûd bulunup şöyle ki; "Biz seyis-hâne alduk." ve; "Kal'alarda nevbetciyüz." ve; "Üzerlerimizde düzen akçası vardır." ve; "Donanmacıların." diyüp inâd üze olurlar ise kal'alar muhâfazasında olanlar ve donanmacılar umûmen seferlü olmuşlardır; aslâ sözlerine i'tibâr olunmayup mu'accelen kaldurup; serdâr-ı zafer-şî'ârüm yanında mevcûd bulunmayalar, dirlikleri kat' olunup emvâl ü erzâkları mîrî için zabtolunmak mukarrerdür. Kendü hevâlarında olanları ism ü resmleri ve bölükleri ve sâkin oldukları yirleri ile yazup defter idüp esâmîleri irsâl olunan gedüklüye teslîm idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ve Ordu-yı Hümâyûnum tarafına irsâl idüp ve siz ki yeniçeri serdârlarınız, ol cânibde olan yeniçeri tâyifesin götürüp önlerine düşüp asker-i İslâm'a irişdürüp şöyle ki; mütenebbih olmayup adem-i tekayyüdünüz sebebi ile kendü kâr u kisblerinde olalar, siz ve zikrolunan kâdîlıklarda olan yeniçeri serdârları mes'ûl ü mu'âteb olmanız mukarrer olup ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu tolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâyı dahı mezkûra ahz ve şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüp ve yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtolup mîrîye âyid ü râcî' olan muhallefât u metrûkâtı mezbûra ahz ve ma'rifet-i şer'le fûrûht kılınup hâsıl olan nukûd her ne ise der-kîse olup mühürlenüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleriyle mezkûr[a] teslîm ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl eyleyüp ve lâkin hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesne[ye] iş itdürilmemek" bâbında bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftiharul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mektûb virilmeğın, mücebince amel olunmak emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üze amel idüp dahı müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına cevâz göstermeyesiz.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 28 Şa'bân, sene: 1040

231
[452]

Bağdat Seferi'nde, Anadolu Beylerbeyi Ahmet Bey'in yanında olan Anadolu eyaleti askerinin ihtiyaçlarını karşılamak için Kütahya'dan ordu gönderilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kütâhiyye monlâsına hüküm ki:

Emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm hâliyâ Anatolî Beğlerbeğisi olan Ahmed *dâme ikbâlühûnun* yanında olan Anatolî eyâleti askeri mühimmâtıyçün mu'tâd-ı kadîm üzre ordu ihrâcî mühimmât-ı umûrdan olmağla kadîmden olıgeldüğü üzre tedârük ü ihrâcî lâzım olan orduyı vakt ü zamânıyla ihrâc ve Anatolî askeri mühimmâtıyçün serdâr-ı ekremüm ve vezîr-i a'zamum yanına Ordu-yı Hümâyûnum'a irsâl ü îsâl itdürilmek bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan fermân-ı şerîfüm ve kadîmden olıgeldüğü üzre amel idüp dahı mu'tâd-ı kadîm üzre Anatolî askeri mühimmâtıyçün ihrâcî lâzım olan orduyı bi't-tamâm vakt ü zamânıyla ihrâc idüp ve mu'accelen serdâr-ı nusret-şi'ârüm yanına mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe irsâl ü îsâl itdürdüp asâkir-i İslâm-ı zafer-encâmun def'-ı muzâyakaları bâbında ziyâde ikdâm u ihtimâm eylesesin. Ordu husûsı mühimmât-ı umûrdandur; sâyire kıyâs olunmaz. Bu bâbda onat vechile mukayyed olup kadîmden olıgeldüğü üzre zikrolunan ordunun ihrâcında ve vakt ü zamânıyla irsâl ü îsâl itdürmekde bezl-i makdûr u sa'y-i nâ-mahsûr eylesesin.

232
[453]

Yeniçeri serdarı iken görevden alınan Süleyman'ın, Toht kazası ahalisiyle olan davalarının Divân-ı Hümâyûn'da görülmesi için, Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Toht ve Koçhisâr kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ; "Toht kazâsında sâkin olan fukarânun bundan akdem Yeniçeri Serdârı iken ref' olunan Birinci Bölük'de Süleymân nâm yeniçeri ile şer'î da'vâları olup mezbûr Süleymân'un Dîvân-ı Hümâyûnum'a ihzârı lâzım olmağla hâliyâ Yeniçeri Serdârı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Muslî *zîde kadruhû* mübâşeretiyile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" bâbında bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mûcebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince mezbûr Süleymân'ı hâliyâ Serdâr olan mezbûr Muslî'ye koşup ber-vech-i isti'câl Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında

hakk üzre görölüp ihkâk-ı hakk oluna. Emr-i celîlü'l-kadrüm ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif bir vechile te'allül ü inâd itdürmeyesin.

233

[450]

İzmir'de bir Yahudinin duvardan düşüp ayağını kırması sebebiyle ev sahibi Rıdvan'ın şer'an olaydan sorumlu tutulamayacağı bu sebeple kimse tarafından rahatsız edilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

İzmir kâdîsına hüküm ki:

Rıdvân nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Mezbûrun İzmir kasabasında vâkı' evi tarafında olan dîvârı üzerinden gice ile () nâm Yehûdî düşüp sağ ayağı kırılmış bulunmağla cânib-i şer'den nâyib getirilüp merkûm Yehûdîden sü'âl olundukda; "Ol dîvâra gıtdüm; gice ile çıkdüm ve düşüp sağ ayağımı mecrûh eyledüm." diyü ıkrâr u i'tirâf eylediği sicill ü huccet olunmuş iken ba'zı kimesneler şirrete sülûk idüp mücerred ahz ü celb için; "Senün dîvârundan düşüp mecrûh olmuşdur." diyü rencîde itmekden hâlî olmadukların" bildürüp elinde olan huccet-i şer'ıyyesi mûcebince amel olunup hılâf-ı şer' rencîde itdürilmemek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin imdi; üzerine tam yıkılup arabadan ve dîvârdan ve köprüden ve âteşe düşüp ve suya garkolanların dem ü diyet da'vâsı memnû'dur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, tamâm hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; fi'l-vâkı' vech-i meşrûh üzre huccet-i şer'ıyye virilmiş iken ba'zı kimesneler girü şirret idüp mücerred ahz ü celb için mezbûr hılâf-ı şer'-ı şerîf rencîde eylediği vâkı' ise ol bâbda yedinde olan huccet-i şer'ıyye mûcebince amel olunup min-ba'd mezbûr ol huccet-i şer'ıyyeye mugâyir bir ferde rencîde vü remîde itdürmeyesin. Husûs-ı mezbûr için emr-i âhar irsâl olunmalu eylemeyesin ve bi'l-cümle husûs-ı mezbûr emr-i şerîf ile ref' olunmuşdur; ol bahâne ile kimesneyi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin.

234

[451]

Holomiç kazasında, haraççılar ve beylerle yakınlık kurup ahalinin haksız yere paralarının alınmasına sebep olduğu bildirilen Gazizâde İbrahim hakkında tahkikat yapılarak, aleyhindeki iddialar üzerine sabit olursa, ahalinin isteği doğrultusunda kazadan sürülmesi.

Bâ-hatt-ı Ahmed Efendi.

Mora beğine ve Holomiç kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kazâ-i mezbûr ahâlîsi meclis-i şer'a gelüp; "Gâzî-zâde İbrâhîm gelen harâccıların yanına varup akça alup za'îf hânelere tahmîl itdürüp ve beğler yanına varup hılâf-ı şer'-ı şerîf akçaların aldurup rencîdeden hâlî olmayup; "Re'âyâ perîşân olmaları mukarrerdür." diyü Kıbrus'a nefyolunmasın*" recâ eyledüklerin" arzitmeğin, zikrolunan cerâyimi sâbit olursa nefyolunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, hakk üzere göresin; mevâdd-ı mezbûr üzerine sâbit olur ise emrüm üzere kazâ-i mezbûrdan nefyidüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar irsâline muhtâc eylemeyesin.

235

[449]

Uzuncaova Hasköy kazasındaki yüz köyü Celâlî şeklinde gezip yağmaladıkları, avâriz vergisini ve bey kethüdası için toplanan parayı kat-kat fazla toplattırdıkları, bunun dışında da çok miktarda para ve hayvanlarını alarak reâyayı soydukları ve birçok zulümler işlediklerine dair, söz konusu köyler reâyasından onbin kişinin mahayif teftişi ile görevli Kapıcıbaşı Kenan'ın yolunu keserek haklarında şikâyetle bulundukları Otuzbirinci Silahdar Bölüğü'nden oturak Ahmet ve yine aynı bölükten oturak oğlu Mustafa'nın yakalanarak teftiş edilmeleri ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Südde-i Sa'âdetüm kapucıbaşlarından olup Rûmili câniblerinde mahâyif umûrına me'mûr olan Ken'ân dâme mecdühûya ve Edirne etrâfında vâkı' olan kâdîlara ve Uzuncaova Hâsköyü ve Cisir-i Mustafâpaşa kazâlarında Altı Bölük halkı üzerlerine kethudâyirlerine hüküm ki:

Sen ki mûmâ-ileyh kapucıbaşumsın, kethudâyirleriyle Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar ve kasaba-i Hâsköy'ün ulemâ vü sulehâsı mahzar gönderüp; "zikrolunan kâdîlîğün yüz mikdârı karyeleri olup cümle on bin mikdârı re'âyâ yolun üzerine varup silahdârlardan Otuzbirinci Bölük'de yevmî on iki akça ulûfesi olan oturak Ahmed ve yine ol bölükde oturak, oğlu Mustafâ'dan ızhâr-ı tezallüm idüp; "mezkûrlar vilâyetlerinde celâlî şeklinde karyelerin nehb ü gâret ve () ve avâriz kulları geldükde söyletmeyüp kendü hâkim ü kâdî olup iki bin akça alınan yirlerden on bin akça aldurup ve beş bin akça alınacak yirlerden yigirmi bin akça aldurdup ve beğ kethudâsına köyden köye ikişer bin akça virilegelmiş iken onar bin akça alup bu minvâl üzere Ahmed oğlu mezbûr () yigirmi beş yük akçaların alup ve aldurdup ve andan mâ'adâ cebren ba'zısından on bin ve ba'zısından yigirmi bin akçaların ve ellişer ve yüzer koyunların ve öküzlerin ve sığırların alup şirret ü fesâdâtıdan hâlleri dîger-gûn olduğundan gayri; "Hakkımuza alıvirüp ve haklarından gelmeyince seni salıvirmezüz veyâhûd senden şikâyet iderüz." " didüklerinde zikrolunan Hâsköy kasabasına varup mezkûrları aradup evinde ve kasabada bulunmayup üç gün mukaddem vilâyet kâdîsı ve on beş mikdârı eşkıyâ ile firâr itmekle etrâf kâdîlıkları ve cevânib-i erba'ada olan karyeleri tecessüs ü tefahhus olunup elegirmemeleriyle a'yân-ı vilâyet ve ulemâ vü sulehâ vü hutabâ ve sipâh u yeniçerisin cem' idüp mezkûr Ahmed'ün [ve] oğlunun keyfiyyet-i hâlleri sü'âl olundukda; "Re'âyânun şikâyet eyledüklerinden ziyâde azlem-i halku'llâh olup cümle emvâl ü erzâkı ile ve evlâd ü ensâbıyla ihrâk bi'n-nâr olması geçmişdür. Her bâr; "Fukarâyı zulmitme; yohsa bir hâkim geldükde hakkınızdan gelür." didüklerinde şer'-ı şerîfe ve rızâ-yı hümayûnuma muhâlif nice nâ-ma'kûl kelimât idüp ve fukarâyı muhkem darb u let idüp ve nicesin katlitmek murâd eyleyüp mezbûrların şerrinden beşikde olan

oğlancıklarımız dahı havfider ve şimdiden hakkından gelinmez ise cümlemüz perâkende vü perîşân olmak mukarrerdür." diyü ilhâh eyledüklerin ve; "mezbûrlardan on bin ve yigirmi bin ve beş bin akça ve at u kısrağ ve tarla vü çayır da'vâsın iden iki bin âdemden ziyâdedür." diyü ulûfeleri kat' olunup muhkem haklarından gelinmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzyledüğün ecilden, mezbûrları beher hâl elegetürdüp ba'de't-teftîş fetvâ-yı şerîfe mücebince haklarında lâzım geleni icrâ eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur ve bu bâbda mândeler ağası tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm ve mândeler ağası tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrları bi-eyyi vechin kân elegetürüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden re'âyâ ile berâber idüp tamâm dikkat ü ihtimâm ile tefâtîş ü tefahhus ve fetvâ-yı şerîfeye nazar idüp göresiz; ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan cümle hukûk-ı nâsı ashâbına redditdördükden sonra fetvâ-yı şerîfe ve mândeler ağası tarafından virilen mektûb mücebince şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

236

[447]

Osmanlı ülkesinde devr ve selâmiye adı altında beylerbeyi ve sancakbeyi adamları tarafından para toplanması âdeti kaldırılmış olmasına rağmen, Rum beylerbeyi müteselliminin subaşı Ali'nin, Taşabad kazası köylerini kırk-elli adamla birlikte gezip reâyadan haksız yere zorla haylice para topladıkları, karşılıksız olarak koyunlarını ve yiyeceklerini aldıkları, kış mevsiminde reâyayı dışarı atıp evlerine kendileri kondukları ve daha nice zulümler işledikleri bildirildiğinden, beylerbeyi müteselliminin görevden alınarak yerine dürüst ve namuslu bir kimsenin tayin edilmesi; daha sonra adı geçen Ali'nin yakalanarak teftiş edilip üzerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra arza muhtaç bir durum yoksa ibret için hakkından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mufasssal buyurulmuştur.

Rûm beğlerbeğisine ve Sivas ve Sonisa ve Taş-âbâd ve İrak ve Karayaka kâdîlarına ve zikrolunan kâdîlıklarda vâkı' olan Altı Bölük halkınun kethudâyirlerine hüküm ki:

Sen ki Taş-âbâd Kâdîsı Mevlânâ Mustafâ zîde fazlühûsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Taş-âbâd kazâsı ahâlîsi meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "Memâlik-i Mahrûsem'den devr ü selâmiyye nâmı men' u ref' olunup etrâf u eknâfa bundan akdem evâmîr-i şerîfem gönderilmişken hâliyâ, vârid olan evâmîr-i şerîfeme muhâlif Sivas tarafından Alî nâm subaşı kırk ve elli nefer atlu vü levendât ile üzerlerine devre çıkup karye be-karye gezüp cebren her karyeden otuzar ve kırkar gurusların alduğundan gayri bir âdemin konakçı idüp her karyeden ikişer ve üçer gurusların aldurup ve müft ü meccânen aldıkları koyunu açsısı olan âdemisi bir gurusların almayınca zebhitmeyüp ve her gice atlarına virilen on beş ve yigirmi keyl arpayı seyisbaşı olan kimesne birer ve ikişer gurusların almayınca

yidürmeyüp ve üç ayda bir havâss-ı hümayûn ve Medîne-i Münevvere'nün vakıf karyelerin devridüp ve selâmiyye nâmına otuzar ve kırkar gurusların alup zulm ü te'addî idüp gadreyledüğinden gayri; "Beğlerbeğünüz olan Alî ve Mütesellimi olan () bana bu minvâl üzre tenbîh itmişlerdür." diyü cevâb virüp ve eyyâm-ı şitâda ehl [ü] ıyâllerin taşra birağup evlerine kendüsi konup şiddet-i* şitâdan hayvânâtlarının ekseri helâk olup ve şer'le üzerlerine töhmet sâbit olmuş değil iken nice bühtân u iftirâ ile bî-günâh kimesneleri ahz ü habs idüp otuzar ve kırkar gurusların alup ve bunun emsâli zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmaduğın" bildürüp; "Şöyle ki; mezbûrun vech-i meşrûh üzre olan zulm ü te'addîsi üzerimüzden men' u ref' olmaz ise cümlemüz terk-i diyâr idüp ve perâkende vü perîşân olmamız mukarrerdür. Ahvâlimüzi Âsitâne-i Sa'âdet'e i'lâm idivir." diyü ilhâh itmeleriyle emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzyledüğün ecilden, min-ba'd mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhün mütesellimi olan zâlim ref' olunup yerine a'yân-ı vilâyetden bir sâhib-i takvâ vü ehl-i vera' kimesne mütesellim ta'yîn ve mezbûr Alî elegetürilüp zulmen alduğı akçalar ashâbına redd ü teslim olundukdan sonra şer'le hakkında lâzım gelen icrâ olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra her birinüz bi'z-zât mukayyed olup göresiz; i'lâm olunduğı üzre mezbûrun zulm ü te'addîsi mukarrer ise mezbûr mütesellimi ref' idüp vech-i meşrûh üzre a'yân-ı vilâyetden yerine bir müstekîm ü müteverri' kimesne[yi] mütesellim nasbeyledükden sonra mezbûr Sübaşî Alî'yi bi-eyyi vechin kân elegetürüp dahı zulmen alduğı hukûk-ı fukarâyı şer'le ashâbına bi't-tamâm alıvirdükden sonra mezbûr muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz eylesesiz; değil ise sâyir eşkiyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ıbrat için şer'le hakkında lâzım geleni icrâ eylesesiz ve siz ki kâdîlar ve kethudâyirlerisiz, bu bâbda her birinüz gereğı gibi mukayyed olup mütesellim-i mezbûrun def' u ref'ında ve yerine bir müstekîm ü dîndâr kimesneyi yerine mütesellim nasbeylemekde ve hukûk-ı fukarâyı mübâşir-i mezbûr ma'rifetiyle ashâbına redditdirmekde ve min-ba'd nasbolunan mütesellimi ve mîr-i mîrân sübaşîların il üzerine çıkarmayup ve re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetün himâyet ü sıyânetinde bezl-i makdûr u sa'y-i nâ-mahsûr eylesesiz. Bu bâbda inâd üzre olanları her kim olursa olsun ism ü resmleriyle yazup arzeyesiz.

237

[448]

Boğdan beyi ve adamlarının, Harem ağalarından Ali vasıtasıyla çeşitli evkâftan aldıkları borçları ödemeleri.

Hamd.

Hasan Çelebî.

Boğdan beğ[in]e hüküm ki:

Harem-i şerîfüm ağalarından Alî arz-ı hâl sunup; "mûmâ-ileyh bundan akdem ba'zı evkâfdan rehn ile akça alup sana ve ba'zı tevâbî'una karz virmiş iken ol akçaları sen ve tevâbî'un virmekde te'allül eyledüğünüzi" bildürüp temessüğünüz mücebince ol akçaları âdemisine teslim olunup te'allül olunmamak bâbında emr-i şerîfüm recâ* itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda vech-i meşrûh üzre mâl-i vakfdan ve müşârun-ileyhün yedinden sen ve âdemlerün () akça karz alup temessük virmiş iken âdemleri varup taleb eyledüğünde cümleñüz edâsında te'allül idüp vakfa ve müşârun-ileyhe gadreyledüğünüz vâkı' ise min-ba'd te'allül olunmayup ellerinde olan mühürlü temessüğünüz mücebince ve âyîñünüz üzre mâl-i vakfı âdemisine teslîm idüp ve bir vechile te'allül ü bahâne itdürmeysesiz. Husûs-ı mezbûr için emr-i âhar irsâl olunmalu eylemeysesiz.

Der-zamân-ı Hazret-i Hasan Hılmî Efendi, Re'îsü'l-küttâb, tâle bakâhü

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 26 C., sene: [10]40

238

[445]

Anadolu'daki kasaba ve köylerde sakin olan defterli avcı taifesinin, avladıkları av hayvanlarını eskiden olduğu gibi ağalarına getirip teslim etmedikleri, ayrıca avcı olmadıkları halde ahaliden bazılarının da avcılık yaptıkları bildirildiğinden, bu gibilerin, bu iş için görevlendirilen doğancibaşı vasıtasıyla teftiş edilip avcı olmayanlara avcılık yaptırılmaması; defterli avcı olup da avladıkları hayvanları getirmeyenlerden de bu zamana kadar avladıkları hayvanların postlarının toplanması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Ba'de'r-resîd naklolunmuşdur.

Cânib-i şâhincibaşı.

Hasan Efendi yediyle.

Anatolî eyâletinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

"Eyâlet-i mezbûrede vâkı' olan kasabât u kurâda sâkin olan defterlü avcı tâyifesi şikâr-gâh olan mahallerde âhû vü kaplan u zerdâve vü sansar u vaşak u kurd u dilkü vü çakal ve sâyir vahşî cânavarlar sayd u şikâr idüp lâkin mu'tâd-ı kadîm üzre her sene getirüp ağalarına teslîm itmeyüp ve edâ tezkiresi almayup ve ba'zı re'âyâ tâyifesi dahı defterlü sayyâd değiller iken sâyir mîrî sayyâdlar gibi tüfenk ü toğan götürüp sayyâdlık itmeleriyle ol makûle[ler] yirlü yirinden onat vech üzre teftîş ü tefahhus olunup kadîmî defterlü sayyâd iken mu'tâd-ı kadîm üzre her sene Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp edâ-i hizmet idüp ağaları tarafından mühürlü tezkireleri olmayanların cümlesin defter idüp ve her birinden şikâr eyledükleri toğan u âhû vü kaplan u vaşak u kurd u zerdevâ vü sansar u dilkü pöstların cem' idüp ve re'âyâ iken sayyâdlık hevesinde ve kârında olan re'âyâ tâyifesine sayyâdlık itdürmeyüp memnû' olmayanları defter idüp Südde-i Sa'âdetüm'e arz olunması" için çakırcibaşı ve şâhincibaşı ve atmacacibaşı taraflarından mektûb virilüp ve hâssa toğancibaşılarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () zîde kadruhû ta'yîn olunmağın, ol mektûb mücebince amel olmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyhim tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyüp şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyhim taraflarından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

239

[446]

Pojega kazasına tâbi Bomyoviçe(?) köyünde her sene kurulan panayırın, kalabalığın içine karışan serserilerin halkın mallarını yağmalayıp huzuru bozmaları sebebiyle iptal edilmesi; ayrıca yasakçı ve papaslara da, nikah muameleleri için belirlenenden daha fazla para aldırılmaması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Müsvedde üzerinde görülmüştür.

Kîsedâr efendi.

Pojega kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi Bomyoviçe(?) nâm karye ahâlîsi Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "karye-i mezbûrede vâkı kilise kurbinde her sene panayır olup ve tüccâr gelüp bey u şirâ olunmağla nice eşkıyâ cem olup şürb-i hamr idüp nice fesâd eyledüklerinden gayri bunların esbâb u eskâllerin yağmâ vü gâret idüp ve mâbeynlerinde akd-i nikâh vâkı oldukda kadîmden yasakçıya on iki ve papaslara yigirmişer akça viregelmişler iken kırk dörder akça yasakçı ve kırk ikişer akça papaslar alup ve bunun emsâli te‘addîlerinin nihâyeti olmaduğın" bildürüp; "zikrolunan kilise kurbinde min-ba‘d halk cem olup bey u şirâ olunmamak ve yasakçı vü papaslar kadîmden olıgelene muhâlif ziyâde nesne taleb eylememek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup i‘lâm olunduğı üzre zikrolunan kilise kurbinde panayır olmağla bunlara vech-i meşrûh üzre cem ve te‘addî olunduğı vâkı ise men u def idüp min-ba‘d mahall-i mezbûrda panayır itdirmeyüp ve yasakçı vü papaslara kadîmden olıgelenden ziyâde bir akça ve bir habbe taleb itdirmeyesin. Memnû olmayanları yazup bildürüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesin.

Der-zamân-ı Hazret-i Hasan Hilmî Efendi, Re‘îsü'l-küttâb, tâle bakâhü

[Yev]mü'l-Ahad, fi 19 Ra., sene: 1040

240

[442]

Kayseri ahalisinden kanunsuz olarak alınan akçaların hak sahiplerine iadesi esnasında tanzim edilecek hüccetler için ücret almak istediğı bildirilen Kayseri kadısının bu muamele için para talebinden kaçınması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Kaysariyye kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem ahâlî-i Kaysariyye'den hılâf-ı şer'î şerîf alınan akçanın ashâbına redd ü teslîm için bi'l-fi'l Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîr Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlelehûnun* kapucibaşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Sâlih *zîde mecdühû* ta'yîn ü irsâl olunmağla, lâkin alınan akça her karyenün ve her mahallenün hîn-ı teslîmde ellerine bir huccet alınmak lâzım gelüp tarafınızdan her huccet başına ikişer guruş almak murâd idermişsin. İmdi; zinhâr bir akça almayup lâzım olan huccetleri mûmâ-ileyhe virüp tama'-ı hâmdan ihtirâz eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre hîn-ı teslîmde huccet virilmek lâzım geldükde her karye ve her mahallenün huccetlerin yazup mûmâ-ileyh Sâlih *zîde mecdühû*[ya] virüp min-ba'd bir akça ve bir habbe taleb itmeyüp ve itmesin. Şöyle ki; tama'-ı hâma düşüp zikrolunan akça için hîn-ı teslîmde huccet için akça aldığın i'lâm oluna, mes'ûl olursın; bilmiş olası.

241
[443]

Mercanlı adlı şahsın Beypazarı vs. kazalar ahalisinden topladığı paranın, adı geçen Mercanlı bulunup geri alınarak hak sahiplerine iade edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Beğbâzârı ve () ve () kâdîlarına ve sâbıkâ () Voyvodası olan Sâlih *zîde mecdühû*ya hüküm ki:

Mercanlı dimekle ma'rûf kimesne bundan akdem Südde-i Sa'âdetüm kapucibaşlarından Alî *dâme mecdühû* tarafından varup re'âyâ vü berâyâ ve sayir ahâlî-i vilâyetden küllî akça cem' etmek ile zikrolunan akçanın cümlesi mezbûrdan şer'le taleb ü tahsîl ve ashâbına redditdürilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre sen ki bu husûsa mübâşir olan mûmâ-ileyh Sâlih'sın, husûs-ı mezbûra bi'z-zât mukayyed olup dahı mezbûr Mercanlı her kande bulunursa meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp re'âyâ vü fukarâdan cem' u tahsîl itdüğü akçayı bi't-tamâm taleb ü tahsîl itdürüp zimmetinde bir akça bâkî komayup ve cümlesin ashâbına redd ü teslîm itdürüp ve siz ki kâdîlarsız, bu bâbda siz dahı mûmâ-ileyh Sâlih'a imdâd ü mu'âvenet idüp fukarânun hakların şer'le taleb ü tahsîl itdürmekde ikdâm u ihtimâm eyleyesiz.

242
[444]

Kayseri ahalisinden kanunsuz olarak alınan akçaların hak sahiplerine iadesi esnasında Kayseri kadısının ücretsiz hüccet vermek istemediği bildirildiğinden, Kayseri müftüsü ile sabık Yeniül kadısının ve bölgedeki diğer ma'zul kadıların mahkemeye giderek ücretsiz hüccet tanzim etmeleri.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Müsveddeleri hıfzolunmuşdur.

Kaysariyye müftisine ve sâbıkâ Yeniil kâdîsı ve sâyir ma'zûl kâdîlara hüküm ki:

Bundan akdem ahâlî-i Kaysariyye'den hılâf-ı şer'-ı şerîf alınan akçanın ashâbına redd ü teslîmi için bi'l-fi'l Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* kapucibaşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Sâlih *zîde mecdühû* ta'yîn ü irsâl olunup; "ashâbına reddolunmak lâzım geldükde Kaysariyye monlâsı tama'-ı hâmi sebebiyle huccet virmekte muhâlefet eylediği" i'lâm olunmağın imdi; her biriniz kalkup mahkemeye varup ol makûle teslîm olunan akçalara huccet yazup ashâbına teslîm olduğına huccet virmeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı her biriniz varup zikrolunan akçalar sâhiblerine reddolundukda teslîmine huccet viresiz.

243

[439]

Bağdat Seferi'ne iştirak etmeyen timar sahiplerinden alınması emredilen bedel akçası, Giresun nahiyesinde zeamet sahibi olan sabık Miralem Mehmed Bey'den, emekli olup sefere memur olmaması sebebiyle geçen sene alınmadığından, bu sene de alınmaması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Trabzon muhâfazasında olan Vezîr Ömer Paşa'ya ve Trabzon ve Giresun kâdîlarına ve Trabzon sancağında vâkı' olan kâdîlara ve ze'âmet [ü] tîmâr bedeli cem'ına me'mûr olan () *zîde kadruhûya* hüküm ki:

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim sâbıkâ Mîr-alem olup mütekâ'id olan Mehmed *dâme mecdühû* Südde-i [Sa'âdetüm'e] arz-ı hâl idüp; "bu sene Bağdâd Seferi'ne varmayup ve ibtidâ vü intihâ yoklamalarda mevcûd bulunmayan erbâb-ı tîmârün cümlesinden binde beşer yüz akça bedel alınmak fermânım olup lâkin mûmâ-ileyh emekdâr olup tekâ'ud ihtiyâr itmekle sefer-i hümayûnuma me'mûr olmamağla geçen sene dahı fermânım olan bedeli afvolunup taleb olunmamak" için Mâliyye tarafından emr-i şerîfüm virilmekle [Tra]bzon* sancağında elli üç bin altı yüz akça ze'âmetden bu sene dahı bedel taleb olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mûmâ-ileyhün Trabzon sancağında Giresun nâhiyesinde berât-ı şerîfümle mutasarrıf olduğu zikrolunan ze'âmeti için kendüden ve sübaşlarından ve karyeleri re'âyâsından fermân-ı sâbık mûcebince bu sene dahı bedel nâmına bir akça ve bir habbe almayalar ve aldurmayup men' u def' eyleyesiz ve almışlar ise dahı ba'de's-sübût şer'le girü alıvirüp emrûme muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

244

[440]

Yovan adlı kardeşi kaybolan Bilo(?) adlı zimmînin, kardeşinin akıbetini araştırmak için gideceği yerlerde ve yollarda haksız yere kimseye rencide ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den () varınca yol üzerinde olan kâdîlara hüküm ki:

Bilo(?) nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bunun karındaşı olan Yovan nâm zimmî nâ-bedîd olup hayât u memâtı nâ-ma'lûm olmağla sıhhati ile haberin almak için taht-ı kazânuza gitmek" murâd idüp yolda ve izde hılâf-ı şer' kimesne rencide eylememek bâbında emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr her kankınızın taht-ı kazâsına dâhıl oldukda, menâzil ü merâhilde hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye rencide vü remîde itdürmeyüp itmek isteyenleri men' u def' eyleyesiz.

245

[441]

Ayasofya-i Kebir'deki kitaplar ile Şeyh Sinan Erdebilî Zaviyesi'nin masrafları için vakfedilen evkâfın gelirlerine, Abdurrahman ve İshak adlı kimselerin vâkıfın şartına aykırı olarak nezaretler ihdas etmek suretiyle yaptıkları müdahalenin önlenip ihdas olunan nezaretlerin kaldırılması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Selâm çavuşı-i vezîr-i sâni.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mahmiyye-i İstanbul'da Cihân Beğ(?) Ayasofya-i Kebîr'de ulemâya vakf u şart eylediği kitâbların ve câmi'-ı mezbûr civârında vâkı' Şeyh Sinân Erdebilî* Zâviyesi masârifine vakfeylettiği evkâfına; "Câmi'-ı mezbûrda mü'ezzin olanlara meşrûtiyyet üzre yevmî birer akça ile nâzır olup zevâyidin akâr ta'mîrine ve köhne kitâbların meremmâtına ve kâbil-i istifâde olmayanların tecdîde sarfoluna." diyü meşrût u mukayyed iken hılâf-ı şart-ı vâkıf Abdurrahmân ve İshâk nâm kimesneler yevmî beşer akça ile nezâretler ihdâs itmekle îrâdî usûl-i vazâyife ancak kifâyet idüp vakfun ihrâk olan hâneleri ta'mîre müsâ'ade olmayup harâb kalmağın mezbûrların ihdâs eyledükleri nezâretler ref' olunmak" için emr-i şerîfüm recâsına arzitmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; arzulunduğu üzre muhdes ise ref' idüp şer'-ı şerîfe ve şart-ı vâkıfa muhâlif mezbûrâna dahl ü ta'arruz itdürmeyesin.

246

[437]

Vezîr Hasan Paşa'nın Ayavarin-i Cedîd Kalesi'nin su ihtiyacını gidermek üzere yaptırmakta olduğu suyolları kış sebebiyle yarım kalıp ilkbaharda inşaata tekrar başlanacağından Atina'da bulunan su yolcuların, vakit geldiğinde tekrar çalışma yerlerine gönderilmeleri.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bâ-müsvedde-i Kadrî Efendi.

Ağrıboz beğine ve Atina* kâdîsına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Hasan Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* hasbeten li'llâhi te'âlâ Ayavarin-i Cedîd Kal'ası'na getürdüp icrâsında harâb suyun yolına mukaddemâ mübâşeret olunup nısfından ziyâdesi yapı olup kış olmağla inşâ'a'llâh evvel-bahârda girü mübâşeret olunmak üzre te'hîre koyup zikrolunan su-yolunda işleyen su-yolcular kazâ-i mezbûrda sâkin olmağın, mezbûrlar vakt ü zamânıyla mahall-i mezbûra gönderilüp itmâma irişdürilmek için müşârun-ileyh Vezîrüm () tarafından emr-i şerîfüm taleb olunmağın, gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan [()] dahı zikrolunan su-yolunda işleyen su-yolcuları cem' idüp müşârun-ileyh vezîrümün âdemisine koşup vakt ü zamânıyla mahall-i mezbûra göndüresiz ki, varup mübâşeret olunan su-yolunda ücretleriyle işleyüp itmâma irişdüreler. Kal'a-i mezbûre ahâlîsinün suları olmayup muzâyaka vü ihtiyâcları kemâlinde olmağın zikrolunan su-yolu mu'accelen itmâma irişdürilmesi mühimmât-ı umûrdandır. Ana göre tekayyüd idüp bir ferdi hımâyet itmeyüp cümle su-yolcuları mahall-i mezbûra göndüresiz; şöyle bilesiz.

* Metinde; "Eyne" şeklinde yazılmıştır.

247

[438]

Gönderdiği mektupta, Rakorci Görgi'nin Erdel hükûmeti ve Macar Krallığı'nda kalmasını nasıl sağladığını anlatan Budun Muhafızı Vezîr Hasan Paşa'nın ve askerlerinin yapmış oldukları bu hizmetten dolayı memnuniyet duyulduğu ve zaten kendilerinden beklenenin de bu olduğu; Paşa'nın bundan sonra da Erdel ve Üngürüs taraflarıyla gerektiği şekilde ilgilenerek Osmanlı Devleti'nin prestijine uygun ve lâyük işler yapıp serhaddi koruması ve Nemçe vs. yerlere casuslar göndererek elde edeceği bilgileri arzemesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Budun muhâfazasında olan Vezîr Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Südde-i Sa'âdet-medârum'a mektûb gönderüp mazmûnında; "Sâdır olan fermân-ı celîlü'l-unvân ve emr-i kadr-tüvânüm üzre Erdel Hâkimi ve Macar Kralı olan

iftihâru'l-ümerâ'i'l-izâmî'l-İseviyye Rakorci Görgi *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* zikrolunan Erdel hükûmeti ile Macar Krallığı'nda karâr itdürmesinde vücûda gelen ârâ-i sâkıbe vü tedâbîr-i sâyibeni ve serhadd-i mansûremün cümle askeri mevcûd u hâzır olmağla her birinün zuhûr iden hıdemât-ı mebrûresin" tafsîl üzre yazup i'lâm eylemişsin. Ber-hô[r]dâr olasin. Senün ve senünle serhadd-i mansûremde hıdetde ve yoldaşlıkda bulunan cümle kullarumun yüzleri ak olup ni'am-ı celiyyem cümleñize halâl olsun. Senden ümîd olunan bu mertebe âsâr-ı rüşd ü necâbet idi ki, vücûda getürmüşsin. İmdi; min-ba'd dahı eger Erdel tarafı ve eger sâyir Üngürüs cânibleri ile ve serhadd-i mansûremün ırz u nâmûs-ı saltana[tu]ma lâıyk vech üzre hıfz u hırâsetinde dâmen-i gayreti dermiyân eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp dahı kemâ-kân Erdel tarafı ile ve Üngürüs cânibleri ile gereği gibi tekayyüd idüp serhadd-i mansûremün hıfz u hırâsetinde bezl-i maktûr u sa'y-i mevfûr eyleyesin. Ol serhadlerün cumhûr-ı umûrî senün re'y-i rezîn ve fikr-i isâbet-karîñüne tefvîz u havâle olunmışdur. Göreyim seni; her husûsda lâıyk-ı dîn ü devlet ve muvâfık-ı ırz u nâmûs-ı saltanat olan vech üzre âkılâne hareket ve pesendîde vaz' u hâlet zuhûra getürüp Nemçe tarafına ve sâyir serhadd-i mansûre câniblerine göz ü kulak olup ve her cânibde yarar câvsûslarını eksük itmeyüp îrâd itdükleri ahbâr-ı sahîhayı vukû'ı üzre yazup arzeyelesin.

248

[435]

Uluborlu'da Şerife adlı kadına babasından intikal edip Şeyh Abdüllatîf Vakfı Mütevellisi Dervîş'in, hile ile elinden alarak Sipahi Ramazan'a sattığı iddia edilen bahçe hakkındaki davanın yeniden görülmesi.

Bâ-hatt-ı hümayûn.

Ağros müftîsine ve [Ulu]borlı kâdîsına hüküm ki:

"Şerife nâm hâtûn Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "Uluborlu kasabasında Şeyh Abdüllatîf Vakfı'na; "Baban altı bin akça medyûn iken vefât itmiş idi." diyü vakf-ı mezbûrun Mütevellîsi olup kuzâtdan olan Dervîş, şühûd-i zûr ile eline bir huccet almağla bunun mülk bağçesini cebren alup Ramazân nâm sipâhîye satup zulm ü hayf eyledüğün" bildürüp husûs-ı mezbûr mahallinde tekrâr istînâf olunup şer'le görilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü" Pâye-i Serîr-i A'lâm'a telhîs olundukda; "Tekrâr şer'le görile." diyü hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla sâdır olan fermân-ı şerîfüm mûcebince amel idüp dahı husûs-ı mezbûrî şühûd-i udûl ile mahallinde tekrâr hakk u adl üzre tefîş ü tefahhus u istînâf idüp göresiz; vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addîsi vâkı' ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup zikrolunan bağçesin mezbûreye hükmidüp alıvirüp zabt u tasarruf itdüresiz. Bu def'a kat'-ı nizâ' u fasl-ı husûmet idüp tekrâr şikâyet olunmalu eylemeyesiz.

249

[436]

Sabık Saruhan Sancağı Beyi olan babası müteveffa Hacı Paşa'nın Manisa'da Karamanzâde Mehmed'den satın aldığı evleri tasarrufunda bulunduran Mustafa'yı, bu evlerin kendisine ait olduğu iddiasıyla rahatsız eden kadına engel olunması.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Mağnisa monlâsına hüküm ki:

Bundan akdem Saruhan sancağına mutasarrıf olan müteveffâ Hâcî Paşa'nun oğlu olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mustafâ zîde mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Bin yiğirmi dört senesinde Karaman-zâde Mehmed nâm kâdî Kurd Paşa'dan evler satun alup altı yıl tasarruf itdükden sonra bunun babası müteveffâ-i mezbûr Hâcî Paşa'ya bey' idüp huccet-i şer'ıyye virilüp ol zamândan berü babasınun ve kendünün tasarrufında iken hâliyâ () nâm hâtûn zuhûr idüp zikrolunan evlerine müdâhale eyleyüp nizâ'dan hâlî olmaduğın" bildürüp bu bâbda elinde olan huccet-i şer'ıyye mücebince amel olunup mezbûre hâtûn men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, şer'le mahallinde görilmek emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra bi'z-zât mukayyed olup mezbûre hâtûnı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve bununla veyâhûd vekîli ile berâber ve huccet-i şer'ıyyeye nazar idüp hakk üzre teftîş eyleyüp göresin; vech-i meşrûh üzre zikrolunan evleri, babaları müteveffâ-i mezbûr satun alup huccet olunup ol mikdâr zamândan [berü] tasarruflarında iken hâliyâ mezbûre hâtûn ol vechile dahl ü nizâ' iderse bir def'a şer'le görölüp huccet-i şer'ıyye virilen da'vânun istimâ'ı memnû'dur; men' u def' idüp huccet-i şer'ıyye mücebince ol evleri buna zabıtdürüp mezbûreyi ve âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyesin ve ol huccetün mazmûnı muvâfık-ı şer'-ı şerîf olup alâ-vechi'l-hasım sâbit oldukdan sonra mukarrer tutup mücebi ile amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin. İnâd ü muhâlefet idenleri yazup arzeyelesin. Bu husûs için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesin; şöyle bilesin ve ba'de'n-nazar bu hükm-i şerîfümü bunun elinde ibkâ idüp alâmet-i şerîfe [i'timâd kılasın].

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 19 C., sene: 1040

250

[433]

Bekir adlı kimseyi öldürdüğü için hapse atıldıktan sonra firar eden Trabolitce kazasının Sana köyü sakinlerinden Ali'nin yakalanıp cezalandırılması.

Bâ-telhîs-ı hatt-ı hümayûn.

Hıfzolunmuşdur.

Mezistre beğine ve Mezistre ve Trabolitce kâdîsına hüküm ki:

Livâ-i mezbûr beğünün Kâyim-makâmı olan Hasan(?) Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Trabolitce kazâsına tâbî' Sana nâm karyeden olup erbâb-ı tîmârdan olan Alî, şakî vü ehl-i fesâd olup Bekir nâm kimesneyi katlidüp ba'dehû mezbûr şakî ahzolanup murâfa'a-i şer' olundukda üzerine isbât olunup hakkından gelinmek sadedinde iken bir tarîkıla habsden firâr itmekle ihkâk-ı [hakk] olunmayup hâlâ tîmârı alınup mezbûrun

hakkından gelinmek" recâsına arzitmeğin, Pâye-i Serîr-i A'lâm'a telhîs olundukda, şer'le hakkından gelinmek bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnum sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, şakî-ı mezbûrî bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderse buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp katl husûsı şakî-ı mezbûrun üzerine sübût buldukdan sonra sâdır olan hatt-ı hümayûnum mücebince şer'le hakkından gelesiz ki, sâyir eşkıyâ vü ehl-i fesâda mücib-i ıbrat ü bâ'ıs-i nasîhat vâkı' olup celbolunmağla ehl-i fesâda hımâyetden ziyâde hazer üzre olup emr-i âhar irsâline muhtâc eylemeyesiz.

251

[434]

Özi'de, Tatarpınarı adlı mahalde Vezîr Kenan Paşa'nın inşa ettirdiği kalenin etrafında yapılacak zıraatten elde edilecek gelirin kale dizdar ve neferâtının vazife ve ulûfelerine, kalanının da Medîne-i Münevvere Vakfı'na tayin edildiği; bu sebeple hariçten gelip burada yerleşen ahali himaye edilerek söz konusu mahallin bayındır hale gelmesine gayret edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i Hazret-i Ken'ân Paşa.

Özi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Ken'ân Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* Tatarpınarı nâm mahalde binâ eylediği kal'anun etrâfı ma'mûr u âbâde olup kimesnenün tîmâr u ze'âmetine ve evkâf u emlâki [ile] alâkası olmamağla kal'a-i mezbûre sınırında zirâ'at ü harâset olunup hâsıl olan terekenün öşri ve sâyir mahsûlî kal'a-i mezbûrenün dizdârı ve neferâtına ta'yîn olunup mezbûrların vazîfe vü ulûfeleri virildükden sonra ziyâdesin Medîne-i Münevvere *salla'llâhü te'âlâ alâ-münevverihâya* vakf u şart [u] ta'yîn olmağla hâricden gelüp sâkin olan re'âyâ vü berâyâ gereği gibi hımâyet ü sıyânet olunmağla mahall-i mezbûrûn ma'mûr u âbâdân itdürilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı kal'a-i mezbûre sınırında hâsıl olan a'şâr-ı şer'ıyye vü rüsûm-ı örfiyyeden hâsıl olan mahsûlden müşârun-ileyh Vezîrüm Ken'ân Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından ol cânibe ta'yîn ü irsâl olunan kimesnenün ma'rifetiyle dizdâr u neferâtun vazîfeleri virilüp bâkî kalan mahsûlî Medîne-i Münevvere vakfı için kabzolunup min-ba'd tarafundan ve âhardan kimesneyi dahlitdürmeyüp murâd-ı hümayûnum üzre kal'a-i mezbûre ve dizdâr [u] neferât ve sâyir gelüp sâkin olan fukarâyı gereği gibi hımâyet ü sıyânet itdüresin ki, eyyâm-ı sa'âdet-encâmumda mahall-i mezbûre günden güne âbâdân olup fukarâsı devâm-ı devletüm ed'ıyesine müdâvemet göstere.

252

[430]

Eflak'tan firar edip Niğbolu, Kula, Yergöğü, Silistre, Hırsova ve İbrail taraflarına yerleşen Eflak çingenelerinin eski yerlerine geri gönderilmeleri.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Özi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve Niğbolı ve Kula ve Yirgöği ve Silistre ve Hırsova ve İbrayıl kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ Eflak voyvodasının boyarları Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "Eflak Çingânelerinden ba'zıları firâr idüp varup zikrolunan kâdîlıklarda ve iskelelerde sâkin olmalarıyla kadîmî yirlerine gelmekde te'allül eyledüklerin" bildürüp kadîmî re'âyâ olmalarıyla yirlerine gönderilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek bâbında inâyet recâ eyledükleri ecilden, kadîmî re'âyâ ise kaldurulup Eflak vilâyetine gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre ol firâr iden Çingâneler kadîmî Eflak re'âyâsı ise her kande bulunurlar ise kaldurup kadîmî sâkin oldukları Eflak vilâyetine gönderüp bir vechile te'allül ü bahâne itdirmeyesiz.

253 *İstanbul-Kıbrıs güzergâhında kullanılmak üzere Ramazan ve*
[431] *Mustafa isimli kapıcılar için yazılan menzîl emrinin kaydı.*

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Kıbrıs'a varup gelince, Ramazân ve Mustafâ nâm kapıcılara ve bir nefer âdemlerine menzîl emri yazılmışdur. *Fî evâsıtı C., sene: [10]40.*

254 *Trabolice sınırları içindeki Koliserto Derbendi'nden geçmekte olan*
[432] *Hasan Reis'in ve annesinin yolunu keserek mallarını, parasını ve hizmetkârını gasbedip, kendisini ve annesini yaralayan Trabolice Kadısı Gurkazâde(?) İbrahim'in adamları Bekir, Halil, Muslî ve Receb'in yakalanarak üzerlerine sabit olan hakların alınıp sahiplerine verilmesi; adı geçen kadı ile kardeşinin de Rodos Kalesi'ne sürülmeleri.*

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mora beğine ve Anabolı kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Anabolı sâkinlerinden Hasan Re'îs meclisi şer'-ı şerîfe varup; "Trabolice kazâsı tevâbi'ından İstebanoz nâm karyeden gelür iken Koliserto nâm derbendde hâlâ Trabolice Kâdîsı Gurka(?)-zâde demekle ma'rûf İbrâhîm nâm kâdînun hıdmetkârlarından Bekir ve Halîl ve Muslî ve Receb nâm şakîlar mızrak u topuz u kılıç u tüfenk ile ardından irişüp katl kasdına yolın basup topuz ile cemî' a'zâsın mecrûh idüp üç bin yedi yüz akçasın ve kırk guruş kıymetlü bir sîm kılıç ve Mercân nâm hıdmetkârın alup ve vâlidesi Gülli nâm hâtûnı topuz ile urup mecrûh idüp ve yigirmi beş bin akçaların alup ve; "Bizi mezbûr kâdî gönderdi. "Muhâlefet ider ise katl idün." didi." diyü bunları katlitmek sadedinde iken müslimânlar irişüp halâs eylediler." diyü" itdüğü

tezallümi bildürüp arzeyledüğün ecilden, mezbûr İbrâhîm ve karındaşı nefy-i beled olmaları bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr İbrâhîm ve karındaşı ve sâyirlerin bi-eyyi vechin kân elegetürilüp şer'le müteveccih olan hukûk-ı nâsı bi't-tamâm alıvirüp ve alâkaların kat'idelden sonra mezbûr İbrâhîm ile karındaşı () ikisin dahı nefy-i beled eyleyüp emr-i âhar irsâline muhtâc eylemeyesiz.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuştur ve kendülere teslim olunmuştur.

Bir sûreti, Mora sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Abdurrahmân dâme *ikbâlühûya* ki; "Mezbûr İbrâhîm ve karındaşı () gemine alup cezîre-i Rodos Kal'ası'na götüresin." diyü yazılmışdır.

Fî yevmi's-Sülâsâ, fî 11 C., sene: 1040

255

[428]

Tırhala, İnebahtı ve Yanya sancaklarında vefat eden yeniçeri ve acemi oğlanlarının mirîye ait muhallefatı ile daha önceden yeniçeri serdarlarının zimmetlerinde kalmış olan beytülmallerin, bu işle görevlendirilen Dergâh-ı Muallâ yeniçerileri gediklilerinden Mumcu Abdülkadir'e teslim edilmesi; ayrıca bu bölgelerde yeniçeri ve acemi oğlanı gibi gezip halka eziyet eden levent eşkıyasının da yine adı geçen çavuş vasıtasıyla yakalanarak haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Tırhala ve İnebahtı () ve Yanya () ve () sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

"Taht-ı kazânuzda vâkı' yeniçeri beytü'l-mâlini ahz ü kabza Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinin gedüklülerinden Mûmcı Abdülkerîm nâm gedüklü ta'yîn olunup ol makûle taht-ı kazânuzda vâkı' yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtolup mîrîye âyid ü râci' olan muhallefat u metrûkâtı mezkûra ahz ü kabz itdürilüp ba'dehû ma'rifet-i şer'le fûrûht kılınup hâsıl olan nukûd her ne ise der-kîse olunup mühürlenüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleriyle mezkûra teslim ve bu cânibe irsâl ü îsâl olunup ve re'âyâyı martolos tâyifesi ve âhardan bir ferde dahl ü rencîde itdürilmeyüp ve taht-ı kazânuzda vâkı' yeniçeri serdârlarının ellerinde olan beytü'l-mâli mezkûra teslim idüp ve levend tâyifesinden burma astar ve yakalu dolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâ dahı mezkûra ahzitdürilüp şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunup ve lâkin hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneyi rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme *mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince amel idüp mezbûr çavuşı sadâkat ü istikâmet ile hıdmet-i mezbûrede istihdâm eyleyesiz. Şer‘-ı şerîfe ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûba ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

256

[429]

Selanik'te, kâfir gemilerine buğday vs. zahire verilmemesi hakkındaki yasağa uymayanlar hakkında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Selanik monlâsına ve livâ-i mezbûr beğine ve Selanik sancağında vâkı‘ olan kâdîlara hüküm ki:

Bundan akdem harbî küffâr gemilerine tereke* ve sâyir zahîre* virilmek hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumla men‘ u def‘ olunup defe‘âtle evâmir-i şerîfem gönderilmişken hâliyâ livâ-i mezbûrda sâkin ba‘zı kimesneler memnû‘ olmayup vârid olan hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnuma ve evâmir-i şerîfeme mugâyir girü harbî küffâr gemilerine buğday ve sâyir zahîre* virdükleri i‘lâm olunmağın imdi; harbî küffâr gemilerine zahîre* virdüklerine kat‘â rızâ-yı hümâyûnum yoktur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, livâ-i mezbûrda sâkin ol makûle harbî küffâr gemilerine buğday ve sâyir zahîre* virenleri her kimler ise bi-eyyi vechin kân elegetürüp dahı muhtâc-ı arz olanların muhkem habs ü arz eyleyesiz; arza muhtâc olmayanların şer‘le haklarında lâzim* geleni icrâ itdürdükden sonra muhkem tenbîh ü te‘kîd eyleyesin ki, min-ba‘d harbî küffâr gemilerine tereke vormeyeler ve virdürmeyüp men‘ u def‘ eyleyesiz.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 10 C., sene: [10]40

257

[426]

Edirne'de bilhassa askerî taifesinden bazı kişilerin, Osmanlı ülkesinde tütün ekilmemesi ve içilmemesi hakkındaki yasağa uymadıkları bildirildiğinden, askerî olsun olmasın, söz konusu yasağın titizlikle uygulanıp uymayanlar hakkında gerekenin yapılması.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Edirne kâdîsına ve Edirne bostâncıbaşısına ve Edirne'de Altı Bölük kethudâyirine ve yeniçeri serdârına hüküm ki:

Bundan akdem hükm-i şerîfüm gönderilüp; "duhân yaprağının zirâ‘at ü harâseti* ve isti‘mâli Memâlik-i Mahrûsem'den bi'l-küllîyye ref‘ olunmak" fermânum olmağla; "Eger askerî tâyifesi ve gayrilerdür; bir ferd isti‘mâl itmeyeler." diyü muhkem tenbîh ü te‘kîd olunmuşken, askerî tâyifesinden ba‘zı kimesneler itâ‘at-i emr itmedükleri i‘lâm olunmağın imdi; askerî tâyifesinden ve gayriden bir ferd duhân yaprağı zirâ‘at ü harâset* ve bey‘ u şirâ

vü isti'mâl itdüklerine aslâ rızâ-yı şerîfüm yokdur. Sen ki bostâncıbaşısın ve kethudâyiri vü yeniçeri serdârsız, cümleünüz ittifâk idüp ol makûle itâ'at-i emr itmeyüp rızâ-yı hümayûnuma muhâlif duhân yaprağı bey' u şirâ vü isti'mâl idenlerin vârid olan fetvâ-yı şerîfe mücebince şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylemenüz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan fermân-ı celîlül-kadrüm mücebince amel idüp dahı askerî tâyifesinden ve gayriden bir ferde duhân yaprağı zirâ'at ü harâset* ve bey' u şirâ vü isti'mâl itdürmeyüp men' u def' eylesiniz. İtâ'at-i emr itmeyüp yine rızâ-yı şerîfüm mugâyir isti'mâl idenlerin fetvâ-yı şerîfe mücebince şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesiniz ve bi'l-cümle bu husûsa her biriniz bi'z-zât mukayyed olup vech-i meşrûh üzre sâdır olan emr-i şerîfümün icrâsında dakîka fevteylemeyesiz. Şöyle ki; bundan sonra askerîden ve gayriden bir ferd duhân isti'mâl eyledükleri i'lâm oluna, sen ki mevlânâ-yı müşârun-ileyhsin, sen mes'ûl ve siz ki bostâncıbaşı vü kethudâyiri vü serdârsız, muhkem hakkınızdan gelinür; bilmiş olasız.

258

[427]

Ranya adında zimmî bir kadının, Galata'da Bereketzâde Mahallesi'ndeki evini kendisini aldatarak değerinden çok düşük fiyata satın aldığı iddiasıyla, sattığı bedeli Ranya'nın vârislerine iade edip söz konusu evi geri almak isteyen Kerime adlı kadının davasının yeniden görülmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Rûmili kâdî-askerine ve İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Dârende Kerîme Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "Mahmiyye-i Galata'da vâkı' Bereketzâde nâm mahallede beş yük akça kıymetlü mülk menzilin; "Yüz seksen bin akçadan ziyâdeye değmez." diyü Ranya nâm zimmiyye* tağrîr itmekle yüz seksen bin akçaya bundan iştirâ idüp ba'dehû bu, âhar diyâra gidüp yigirmi sene devrinden sonra gelüp mezbûre dahı mürde olmağla menzil-i mezbûrî evlâdları zabtidüp zikrolunan menzilinün [bedeli] beş yük akça iken ol mikdâr akça ednâ bahâ ile satılup gabn-i fâhîş ile fûrûht olunmağla yüz seksen bin akçayı mezbûra reddidüp menzil-i mezbûrî almak istedikde mezbûr te'allül itmekle şeyhu'l-İslâmdan istiftâ olundukda; "Gabn-i fâhîş ile bey' olduğu isbât olıcak, menzil-i mezbûrî almağa kâdirdür." diyü fetvâ-yı şerîfe virilüp ba'dehû düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, Vezîr-i A'zamum Husrev Paşa *edâma'llâhü* te'âlâ iclâlehûnun huzûrında ihzâr olundukda; "ehl-i hübre vü üstâd mi'mâr ile üzerine varılup menzil-i mezbûr ne mikdâr akçaya mütehammildür; keşfolunup sıhhati ile [ta'yîn] olunmak" fermânum olmuşken sâbıkâ Rûmili Kâdî-askeri olan a'lemül-ulemâ'î'l-mütebahhırîn Mehmed *edâma'llâhü* te'âlâ iclâlehûnun huzûrına varduklarında; "Zamân mürûr itmiş." diyü menzil-i mezbûrî, iştirâ iden mezkûra hükmidüp bu dahı istiftâ olundukda; "Hükmi nâfiz* olmaz*." diyü fetvâ-yı şerîfe dahı virilüp istînâfına emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Hükmi şerîfümle vardukda, mezbûrî ihzâr idüp hakk üzre teftîş ve elinde olan fetvâlarına nazar idüp göresiz; menzil-i mezbûr gabn-i fâhîş ile ve elinde olan fetvâları da'vâsına mutâbık ise mücebince amel idüp şer'le müteveccih olan mülk menzilin

hükmidüp alıvirüp tasarruf itdüresiz. Min-ba'd fetvâ-yı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif te'allül ü mîad itdürmeyesiz.

[Yev]mü's-Sebt, fî 8 C., sene: 1040

259

[424]

İlbasan sancağına tâbi İşpat nahiyesinin Grabova Kara Eflak köyünden Buyo isimli zimmînin riyasetinde çevre köylerde cinayet, yaralama ve işkence gibi birçok suçları işleyen ve Rumeli taraflarında mahâyif teftişine memur olup kendilerini yakalamakla görevli Bıçakçızâde Muhammed'in ihmali sebebiyle ele geçirilemeyen eşkıyanın yakalanarak haklarında gerekenin yapılması. (Ayrıca bkz. hkm. 204)

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Tâbi'-ı Hüseyin Çavuş.

() ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

Paşa sancağında Opar nâhiyesinde Orosol ve Toroviçe ve Mavromat ve Gopeş nâm karyeler ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e âdem ü arz-ı hâl gönderüp; "İlbasan sancağında İşpat nâhiyesinde Arslan Big oğlu Mustafâ nâm kimesnenün ze'âmeti karyelerinden Grabova Kara Eflak dimekle ma'rûf ve tevâbi'ı karyelerinde hâydûd nâmında şakâvet üzre olanlardan İstemo nâm zimmînün oğulları Aleksi ve Viçan ve Gügö ve yine karye-i mezbûreden Risto ve karındaşı Vîno ve Kara Tayko nâm zimmîler ve Karye-i Bilonikli'den(?) Hüseyin Beço ve İrmak(?) nâm karyeden Bekir oğlu Muhammed ve Geribani nâm karyeden Hasan oğlu Mustafâ ve Yûsuf ve Hüseyin Gariba ve diğer Hüseyin Beço nâm şakîlara merkûm Grabova Kara Eflak sâkinlerinden Buyo nâm zimmî baş u buğ olup ve kendülere tâbi' kırk-elli nefer eşkıyâ ile kalkup Gopeş nâm karyeden Buj Anderye nâm zimmîyi şişe sancup âteşe yakup ve mezbûr zimmînün zevcesi Korsine nâm zimmiyyenün memelerin kesüp ve Orosol nâm karyeden Depelü nâm zimmîyi* kılıç ile pâreleyüp ve Toroviçe nâm karyede Karakaş zimmîyi katl kasdına geldüklerinde Kola nâm zimmîyi; "Karındaşını göster." diyü ahzidüp ve ba'dehû katlidüp ve Viçan nâm zimmînün ok ile bir gözin çıkarup ve karye-i Mavromat'da İbrâhîm nâm sipâhîyi dört pâre idüp mezbûrlarun** vech-i meşrûh üzre eyledükleri fesâdâtun nihâyeti olmayup günden güne izdiyâd bulmağla mukaddemâ Rûmili câniblerinde mahâyif umûrına me'mûr olan Bıçakcı-zâde Muhammed'e eşkıyâ-yı mezbûrûnun haklarından gelmek için emr-i şerîfüm gönderilmişken mezbûrun adem-i tekayyüdiyle haklarından gelinmediği" i'lâm olunmağın, mezkûrlar her kande bulunurlar ise mukaddemâ virilen emr-i şerîfüm mücebince elegetirilüp şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp dahı zikrolunan şakîlar her kande bulunurlarısa bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp

göresiz; arzulunduğı üzere ise ol bâbda muktezâ-yı şer‘-ı kavîmle âmil olup ba‘de’s-sübût şer‘le müteveccih olan hukûk-ı nâsı alıvirdükden sonra bu fesâdı iden eşkıyâ muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzidesin; değiller ise şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin ki, sâyir eşkıyâyâ mûcib-i ibret ola. Min-ba‘d şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin. Tamâm hakk üzere olup ahz ü celb sebebiyle ehl-i fesâda hımâyet ve garaz [u] ta‘assub ile kendü hâlinde olanlara te‘addî vü tecâvüzden ziyâde hazer idüp [câdde-i] hakdan udûl eylemeyesiz.

* Metinde; "zimmiyyeyi" şeklinde yazılmıştır.

** Metinde; "mezbûrların" şeklinde yazılmıştır.

260

[425]

İhtiman kazasında yolcuların yollarını keserek mallarını gasbedip kendilerini öldürdükleri bildirilen eşkıyanın yakalanarak haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Ba‘de‘r-resîd.

İhtiman kâdîsına ve Rûmili’nün Mütesellimi () zîde mecdühûya hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûrda vâkı‘ ba‘zı kurâ vü nevâhîde () ve () ve () ve () ve () nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayup fesâd üzere olmalarıyla hevâlarına tâbi‘ nice eşkıyâ ile âyende vü revende ve nice müslimânların yollarına inüp katli-nüfûs ü gâret-i emvâl üzere oldukları" i‘lâm olunup zikrolunan eşkıyânun def‘ u izâleleri mühimmâtıdan olmağla elegetürölüp şer‘le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı nâhiye-i mezbûrede zuhûr iden zikrolunan eşkıyâyı ve sâyir mazınna olan ehl-i fesâdı bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderler ise şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp fesâd ü şenâ‘atleri mukarrer ise ba‘de’s-sübût şer‘le müteveccih olan hukûk-ı nâsı alıvirdükden sonra ehl-i fesâd muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyesiz; değiller ise sâyire mûcib-i ibret için şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ eylesiz. Ammâ, umûm teftîşi ve devr nâmı Memâlik-i Mahrûsem‘den bi‘l-küllîyye merfû‘dur; men‘ u def‘ eylesiz.

261

[420]

Faili meçhul birkaç ölümü bahane edip öşür, diyet ve ücret-i kadem adı altında akça talebiyle Hisar-ı Çavdar halkını sıkıntıya sokan Kütahya mütesellimi ile Germiyan Mütevellisi Selim’in, halka zulmetmemeleri hususunda uyarılmaları ve haksız yere topladıkları paraların sahiplerine geri verilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

[()] kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Hisâr-ı Çavdar* nâm karye halkı Südde-i Sa‘âdetüm’e arz-ı hâl idüp; "birkaç kan olmağla Kütâhiyye müsellimi ile Germiyan Mütevellîsi olan Selîm yek-dil olup mezbûr müsellim iki yüz gurusların alup ve merkûm mütevellî öşr ü diyet nâmına dört bin akça ve "ücret-i kadem" diyü yüz gurusların alup kâtil nâ-ma‘lûm ve üzerlerine sâbit

olmamış iken vech-i meşrûh üzre zulm ü te‘addî idüp mezbûr hâliyâ Osmân nâm kimesneyi vekîl nasbidüp fukarâyı rencîde itmekle; "Mezbûrân karye halkı perâkende olmak mukarrerdür." diyü şer‘le icrâ-yı hakk olmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, hakk üzre göresin; arzulunduğı üzre ise fukarâya bir vechile zulm ü te‘addî olunduğına aslâ rızâ-yı şerîfüm yokdur. Mezbûr mütevellîye muhkem tenbîh ü te‘kîd eylesin ki, fukarâya bir vechile zulm ü te‘addî eylemeyeler ve itdürmeyesin ve öşr [ü] diyet Memâlik-i Mahrûsem‘de[n] ref‘ olunmuşdur. Öşr [ü] diyet nâmına aldığı akçayı ve mezbûr müsellimün ve mütevellî-i mezbûrun hılâf-ı şer‘-ı şerîf aldıkları akçaların ba‘de-s-sübût hükmidüp bî-kusûr alıviresin.

* Metinde; "Çardar" şeklinde yazılmıştır.

262 *İstanbul-İnöz güzergâhında kullanılmak üzere Dergâh-ı Âlî sipahilerinden Mehmed ve iki adamı için yazılan menzil emrinin*
[421] *kaydı.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i defterdâr paşa.

Menzil: Âsitâne‘den İnöz‘e ve tevâbi‘ı vâkı‘ olan mukâta‘âtı tolaşup gelince, Dergâh-ı Âlî sipâhîlerinden bâkî-kullarından Mehmed‘e ve iki nefer âdemlerine yazılmışdur.

263 *İstanbul-Özi güzergâhında kullanılmak üzere Halil Çavuş ve iki*
[422] *adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne‘den Özi ve () câniblerine varup gelince, Halîl Çavuş‘a ve iki nefer âdemlerine yazılmışdur.

264 *Silistre, Niğbolu, Ahyolu, Misivri, Akkirman, Bender, Baba,*
[423] *Mankalya, Prevadi ve Rumeli‘nin Sağkolu, Tuna yalıları ve Sofya-İstanbul güzergâhındaki kazalarda vefat eden yeniçeri ve acemi oğlanlarının mirîye ait muhallefatları ile daha önceden yeniçeri serdarlarının zimmetlerinde kalmış olan beytülmallerin bu işle görevlendirilen Ömer Çavuş‘a teslim edilmesi; ayrıca bu bölgelerde yeniçeri ve acemi oğlanı gibi gezip halka eziyet eden levant eşkıyasının da yine adı geçen çavuş vasıtasıyla yakalanarak haklarında gerekenin yapılması.*

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Silistre ve Niğbolu sancaklarına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olup Özi serhaddi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa‘ya ve Silistre ve Niğbolu sancaklarında vâkı‘ olan kâdîlara ve Ahyolu ve Misivri ve Akkirman ve Bender ve Baba ve Mankalya ve Prevadi ve

() ve () ve () kâdîlarına ve vilâyet-i Rûmili'nün Sağ-kolı'nda ve Tuna yalılarında ve mahrûse-i İstanbul'da[n] vilâyet-i mezbûreye varup Sofya'dan Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı hükûmetinüzde vâkı' olan yeniçeri beytü'l-mâlleri on seneden mütecâviz serdâr u zâbıtlar eklidüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e bi't-tamâm irsâl eylememekle sicilleri yoklanup Südde-i Sa'âdetüm'e getürmek için Ocağ'un emekdâr yeniçeri çavuşlarından olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ömer Çavuş *zîde kadruhû* ta'yîn olunup irsâl olunmağın, ol makûle yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtolup mîrîye âyid ü râci' olan muhallefât u metrûkâtı dahı mûmâ-ileyhe kabzidürilüp ma'rifet-i şer'le sûk-ı sultânîde fûrûht kılınup nukûd her ne hâsıl olursa der-kîse olunup mühürlenüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleriyle mûmâ-ileyh çavuşa teslîm idüp Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmak ve on seneden berü sicil sûretleri yoklanup serdârlar ve zâbıtlar ellerinde bulunan beytü'l-mâlleri dahı mûmâ-ileyhe teslîm itdürilmek ve taht-ı hükûmetinüzde olan yeniçeri serdârlarınun ellerinde olan beytü'l-mâllerin teslîm idüp ve teslîm itdüklerine mûmâ-ileyh çavuşdan temessük alalar ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu tolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâyı dahı mûmâ-ileyh çavuşa ahzidürilüp şer'le haklarından gelinmek ve hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulm ü te'addî itdürilmemek" bâbında iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mûmâ-ileyh çavuşı sadâkat ü istikâmetle hizmet-i mezbûrede istihdâm idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. Bu bâbda inâd ü muhâlefet üzre olanları ism ü resmleri ve sûret-i sicilleriyle yazup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzeyesiz.

Yevmü'l-Ahad, fî 2 Cemâziye'l-âhıra, sene: 1040

265

[418]

Mısır'da pek çok yararlı işler yaptığı için Südde-i Saâdet'te vezirlik hizmeti yürütmesi uygun görülen sabık Mısır Beylerbeyi Mehmed Paşa'nın, Mısır Beylerbeyiliği başka bir paşaya verildiğinden, Mısır'dan İstanbul'a gelmesi.

Bâ-hatt-ı efendi.

Sâbıkâ Mısır muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki:

Sen yarar u nâmdâr ve Südde-i Sa'âdetüm'ün emekdârı olduğundan gayri Mısır'a varaldan berü hazînenün cem' u tahsîlinde ve kul tâyifesinün zabt u rabtında ve Haremeyn-i Muh[te]remeyn ahâlîsinün vazâyif ve sâyir levâzimleri tedârükünde ve Yemen cânibine asker ihrâcında ve sâyir dîn ü devlet-i ebed-peyve[ndü]me müte'allik olan (cumhûr-ı umûrun)* temşiyet ü tedârükünde küllî sa'y ü ihtimâm idüp Mısır'un cümle-i umûrına

intizâm virdüğün ma'lûm-ı hümayûnum olmağla Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp Vezâret hıdmetinde olman lâzım gelmeğın, eyâlet-i Mısır hâlâ düstûr-ı mükerrerem *ilh.* () Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* virilmekle; "Sen kalkup kendü âdemlerünle İstanbul'a müteveccih olup Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp Vezâret hıdmetinde olasın." diyü emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Emrüm üzre gelüp Südde-i Sa'âdetüm'de Vezâret hıdmetinde olasın.

* Metinde (umûr-ı cumhûrun) şeklinde yazılmıştır.

266

[419]

Bursa ve Balıkesir taraflarında yüzden fazla sekbana reislik ederek eşkıyalık yaptığı ve halka nice zulümler ettiği bildirilen Kazıkhoğlu lakaplı sipahinin yakalanıp üzerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra hakkından gelinmesi.(Ayrıca bkz. hkm. 10)

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Bursa kâdîsına ve Balıkesri kâdîsına ve zikrolunan kâdîlıklarda Altı Bölük kethudâyirine hüküm ki:

Hâliyâ; "ol câniblerde Kazıklı-oğlı dimekle ma'rûf olan () nâm sipâhî kadîmî eşkıyâ vü ehl-i fesâd olduğından gayri re'âyâ üzerine çıkup yüzden mütecâviz atlu vü sekbân ile gezüp fukarânun emvâl ü erzâkın nehb [ü] gâret idüp ve emred oğulların ve bâkire kızların çeküp ve mahmiyye-i mezbûreden () nâm Âl-i Resûl emredi çeküp fi'l-i şenî' idüp kethudâyiri ile nâyib ve müslimânlardan nice kimesneler gönderilüp şer'a da'vet olundukda üzerlerine tüfenk atup ısyân u tuğyân idüp itâ'at-i şer'-ı şerîf itmediği sicill ü huccet olunup ahvâlî arz u mahzar olunmağla şakî-ı mezbûr elegetürilüp şer'le hakkında lâzım gelen icrâ olunmak" bâbında mândeler ağası tarafından mektûb virilmekle mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb [mücebince] siz ki kethudâyirlerisiz, şakî-ı mezbûr Kazıklı-oğlı her kande bulunursa hüsn-i tedbîr ü tedârûkle elegetürüp şer'le müteveccih olan hukûk-ı nâsı alıvirdükden sonra hakkında olan huccet-i şer'ıyye mücebince sâyir eşkıyâ vü ehl-i fesâda mücib-i ibret için şer'le hakkında lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye vaz' u hareket itdürmeyesiz.

[Yev]mü'l-Cum'a, fî gurre-i şehri Cumâde'l-âhıra, sene: 1040

267

[415]

Kıbrıs malından 1037 senesi surresi için tayin olunan paranın, bu parayı aldığı halde yerine teslim etmediği ve kaçtığı bildirilen Mal Defterdarı Mustafa Paşazâde'den veya Kıbrıs'taki mal ve emlâkinden tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Kıbrıs beğlerbeğisine ve Kıbrıs defterdârına ve () kâdîsına hüküm ki:

İftihârü'l-havâs ve'l-mukarrabîn Dâru's-sa'âde Ağası İdrîs Ağâ *dâme ulüvvühû* mektûb gönderüp; "cezîre-i Kıbrıs mâlından Haremeyn-i Muhteremeyn fukarâsının dört yüz yigirmi beş bin akça surreleri ta'yîn olup ve her sene tahsîl ü irsâl olunagelmişken bundan akdem cezîre-i mezbûrenün Mâl Defterdârı olan Mustafâ Paşa-zâde Bin otuz yedi senesinde zikrolunan surreyi bi't-tamâm ahz ü kabz idüp lâkin mahalline îsâl itmemekle kendüden talep olundukda firâr idüp Haremeyn-i Şerîfeyn'ün fukarâsının surreleri vech-i meşrûh üzre üzerinde bâkî kalmağla meblağ-ı mezbûrî kendüden ve cezîre-i mezbûrede olan emlâk ü erzâkı mâlından bi't-tamâm talep ü tahsîl olunmak" bâbında emr-i şerîf recâsına arzitmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her birinüz bi'z-zât mukayyed olup göresiz; merkûm defterdâr sene-i mezbûrede Haremeyn-i Muhteremeyn fukarâsının ol mikdâr surrelerin ahz ü kabz idüp bir akça ve bir habbe teslîm itmemekle kendüden talep olundukda firâr idüp henüz zimmetinde bâkî kalmış ise Haremeyn fukarâsının surreleri sâyire kıyâs olunmaz; cümlesin defterdâr-ı mezbûrdan ve Kıbrıs'da olan emlâk ü erzâkı akçasından tahsîl idüp bir gün mukaddem mübâşir-i mezbûra teslîm eylesiz ki, Haremeyn fukarâsına bir vechile gadrolmak ihtimâli olmaya ve bi'l-cümle bu bâbda muhkem mukayyed olup avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ve tekrâr emr-i şerîfüm gönderilmekden be-gâyet hazer eylesiz; şöyle bilesiz.

268

[416]

İstanbul-Budun, Kaniye, Eğri, Tımsıvar ve Bosna güzergâhında kullanılmak üzere Mahmud Çavuş, Mehmed ve Salih isimli kapıcılar ve adamları için yazılan menzil ve yol emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Budun ve Kaniye ve Eğri ve Tımsıvar ve Bosna eyâletlerine varup gelince, Mahmûd Çavuş'a ve Mehmed ve Sâlih kapucılara ve çavuşun iki nefer âdemlerine ve kapucıların birer âdemlerine menzil hükmi ve mufassal yol hükmi yazılmışdur.

269

[417]

Saruhan sancağında, Foça'da, Kale-i Atik civarında, Manisa'ya gelen şehzâdelerin av alanı olduğu için odun kesilmesi yasak olan ve mirî kereste tedarikinde istifade olunan koruda bir müddetten beri yasağın uygulanmaması yüzünden oduncuların ağaçları kestiği ve artık kereste bulunmaz olduğu bildirildiğinden, söz konusu korudan odun kesiminin tekrar yasaklanması.

Saruhan sancağıbeğine ve Foça kâdîsına ve Kal'a-i Atîk dizdârına hüküm ki:

Sen ki dizdârsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kal'a-i mezbûre kurbinde olan İlbeğ deresi ve Keş deposi ve sâyir kûhistânda hâsıl olan çam ağaçları mukaddemâ mahrûse-i Mağnisa'ya gele[n] şehzâdelerin sayd-gâhı olmağın koru olup otun kat' olunmakdan men' olup azîm çamlık olup kal'anun meremmâtı ve nevbet-hânelerinin

ta'mîri lâzim geldükde karaçav ve sâyir levâzimi için kereste kat' olunup def'-ı zarûret ve mîrî tarafına küllî nef' hâsıl olurdu; bir haylî zamândur yasak olunmamağla otuncılar odun kat' itmekle kat'â kereste bulunmaz olduğın" bildürüp üslûb-ı kadîm üzre yasağ olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâsına arzyledüğün ecilden, kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; arzulunduğı üzre ise ol makûle oduncılar[a] muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, min-ba'd zikrolunan korıdan kimesne otun kat' itmeyeler ve itdürmeyesiz. Ba'de't-tenbîh memnû' olmayanların şer'le haklarında lâzim geleni icrâ eyleyüp şer'-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 28 Ca., sene: 1040

270

[413]

Edirne taraflarında bazı önemli işler için görevlendirilen Kapıcıbaşı Kenan'ın, yol üzerinde kendisine şikâyetle bulunan ahalinin davalarını toprak kadıları vasıtasıyla halletmesi; ayrıca İznikmit ve Sapanca taraflarında kereste ihracı vb. önemli işler için görevlendirilen Kapıcıbaşı Murat Ağa'ya yazılan hükmün suret kaydı ile adı geçen Kapıcıbaşı Kenan Ağa'ya ve yanındakilere Edirne ve Budun güzergâhları için verilen menzil emirlerinin kayıtları.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Südde-i Sa'âdetüm kapucıbaşılardan olup Edirne câniblerinde ba'zı umûr-ı mühimmeye ta'yîn ü irsâl olunan Ken'ân dâme mecdühûya hüküm ki:

Hâliyâ; "ol câniblerde yol üzerlerinde ba'zı eşirrâ, re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetden nice kimesneye zulm ü te'addî idüp ba'zı kimesneler dahı birbirinden da'vâ-yı hakk eyleyüp şer'le görilmek lâzim geldükde âhardan nice kimesneler mâni' olup fukarâyâ gadrolduğı" i'lâm olunmağın, gitdüğün yol üzerlerinde ol makûle gelüp sana tezallüm idenlerin ahvâllerin toprak kâdîları ma'rifetleriyle şer'le görüp icrâ-yı hakk idüp ve eşkıyâ vü ehl-i fesâdun şer'le haklarında lâzim geleni icrâ eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı gitdüğün yol üzerlerinde ol makûle birbirinden da'vâ-yı hakk idüp ve âhar tarîkla ızhâr-ı tezallüm idenleri toprak kâdîları ma'rifetleriyle ihzâr idüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayan husûsların tamâm dikkat ü ihtimâm ile hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp alıvirdükden sonra üzerine fesâd sâbit olan eşkıyâ vü ehl-i fesâdun dahı şer'le haklarında lâzim geleni icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdürmeyesin.

Bir sûreti, Üsküdar ve İznikmid ve Sabancı ve Âbsûfî ve () ve () kazâlarından kerâste ihrâcına ve ba'zı umûr-ı mühimmeye ta'yîn ü irsâl olunan Kapucıbaşı Murâd Ağa'ya yazılmışdır.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Fî evâ'ili Ş., sene: 1040.

Bir sûreti; "Südde-i Sa'âdetüm'den Edirne câniblerine varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve mîr-livâ mütesellimlerine ve Altı Bölük kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve sâyir iş-erlerine hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm kapucıbaşılardan Ken'ân *dâme mecdühû* ba'zı umûr-ı mühimme ile ol cânibe irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Yanında olan kapucılar ve âdemleriyle her kankınızın taht-ı kazâsına varup dâhıl olursa mûmâ-ileyhün yanında olan kapucılarına menzil bârgîri bulunan yerlerde yarar menzil bârgîrlerin tedârük ve kadîmden virilügelen sâyir mühimmât ü levâzimin ihzâr ve emîn ü sâlim birbirinize ulaşıdurup mahall-i me'mûra irsâl eylesiniz." *diyü mufassal ü meşrûh emr-i şerîf yazılmışdır.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bir sûreti, Südde-i Sa'âdetüm'den Budun'a varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına, mûmâ-ileyh Ken'ân Ağa'nun yanında olan kapucılara menzil ve yol hükmi yazılmışdır.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bir sûreti dahı, mûmâ-ileyh Ken'ân Ağa'ya; Budun'a varup gelince, yazılmışdır. *Fî evâhîri Ca., sene:*

271

[414]

İstanbul-Kastamonu güzergâhında kullanılmak üzere Mehmed Çavuş ve adamlarına; İstanbul-Budun güzergâhı için Derviş Çavuş ve adamlarına; İstanbul-Balçık güzergâhı için Halil Çavuş ve adamları için yazılan menzil emirlerinin kayıtları.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i defterdâr paşa.

Ömer Çavuş yediyle.

Menzil: Âsitâne'den Kastamonı'ya varup gelince, Mehmed Çavuş'a ve iki nefer âdemlerine menzil hükmi yazılmışdır.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

İbrâhîm Ağa.

Bir sûreti, Âsitâne'den Budun'a varup gelince kâdîlara; Derviş Çavuş'a ve iki nefer âdemlerine menzil emri yazılmışdır.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bir sûreti, Âsitâne'den Balçık ve () varup gelince, Halîl Çavuş'a ve iki nefer âdemlerine yazılmışdır.

272

[411]

Bir taraftan sabunhanesinde hileli sabun ürettiği, diğer taraftan da İzmir, Tire vs. yerlerden getirilen sabunların satışını sahte emir göstererek engellediği bildirilen Birgi kazasının Adıgömi köyünden Ahmed'e engel olunması ve hariçten getirilen sabunların eskiden olduğu gibi alım-satımının sağlanması.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Buyurıldığı berüye gelmeyüp Hükmî Hasan Çelebî'de kalmışdur.

Birgi kâdîsına hüküm ki:

Birgi kazâsında Nâyibü's-şer' olan Abdullâh Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' Adıgömi nâm karyeden Ahmed nâm kimesne bir sabun-hâne peydâ idüp lâkin sabunu mağşûş olup bir vechile isti'mâle kâbil olmamağla alup-satanlara küllî gadrolduğundan mâ'adâ kadîmden İzmir'den ve Tire'den ve âhar yirlerden sabun getirüp isti'mâl idenleri dahı bir tarîkla sâhte emr alup men' itmekle müslimânlara küllî gadrolup kadîmden olıgeldüğü üzre İzmir ve sâyir kazâlardan gelen sabunları dahı Birgi kazâsında bey' u şîrâ itdürilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâsına arzitmeğın, kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı kadîmden olıgeldüğü üzre İzmir ve sâyir kazâlardan gelen sabunu dahı kazâ-i Birgi'de bey' u şîrâ [vü] isti'mâl itdürüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve kadîmden olıgeldüğüne muhâlif mezbûr Ahmed'i bir vechile dahl ü te'allül ü nizâ' itdürmeyüp men' u def' eyleyesin. İşbu emr-i celîlül-kadrüme muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

273

[412]

Otuz yıldır, kanunen vermekle yükümlü oldukları vergiyi vermek istemeyip, hile ve sahtekârlık yoluna saptıkları bildirilen Draç kazasının Luz ve Bogoz(?) köylerinden isimleri yazılı kişilerin teftiş edilip üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra gerekenin yapılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Hüseyin Efendi, cânib-i kâyim-makâm-ı vezîr-i a'zam.

Draç kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Vezîr-i A'zam Hâsları Voyvodası Oruç şer'-ı şerîfe varup; "hâss-ı mezbûrun vâkı' olan terekeyi şer' [u] kânûn üzre ta'sîr idüp kimesneye zulm ü te'add[î]si yoğken karye-i Luz'dan Alî Andop ve Merfor(?) ve Dedegin ve karye-i Bogoz'dan(?) Muharrem ve () nâm kimesneler hakların virmeğe râzî ol[ma]duklarından otuz yıldan berü beher sene şîrrete sâlik olup gelen voyvodalar hakların taleb eyledükde Âsitâne-i Sa'âdet'e şikâyet eylemeği kendülerine âdet idüp ve keyfiyyet-i hâlleri bî-garaz

müslimânlardan [tefahhus] olundukda; "mezbûrûn şerîr ve kâzib şâhidlerdür ve her sene gelen voyvodalara bu tarîkla hakların virmeyüp dâyimâ fesâd ve işleri tezvîrât olduĝın" i'lâm idüp şer'le hakların gûzeştesiyle alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm" recâsına arzyledüĝün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları meclis-i şer'a ihzâr idüp tamâm hakk üzre tefa[hhu]s idüp göresin; arzulunduĝı üzre ise şer' [u] kânûn üzre üzerlerinde kalan hakların voyvoda-i mezbûra alıvirüp bir ferde inâd itdürmeyesin ve bu makûle fesâd üzre ve kâzib şehâdet* idenler muhtâc-ı arz olanlar[dan] ise muhkem habsidüp arzyleyesin; deĝiller ise şer'le haklarında lâzim geleni icrâ eyleyesin.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 21 Ca., sene: 1040

274

Bkz. hkm. 96.

[408]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i Enderûn-ı hazret-i kâyim-makâm.

Kastamonı müftîsi ve Kastamonı kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda vâkı' Sinân Beĝ Câmi'-ı Şerîfi'nün imâm u mü'ezzin ü hatîb ve sâyir mürtezikaları Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bundan akdem câmi'-ı şerîfde kayyım olan Mehmed nâm kimesne câmi'-ı mezbûrun tevliyetin alup mâl-i vakfı nice müflis yirlere zimem ve ba'zısın kendü eklidüp ve erbâb-ı vazâyife vazîfelerin virmeyüp ve kendüsi dahı fakîru'l-hâl olmaĝla zimemden akçayı kaldurup kendü masârifine sarfidüp vakf-ı mezbûr muhtell ü müşevveş ve beş seneden berü vakfa hizmet idenlere vazîfe virilmeyüp mezbûrun ahvâlî teftîş [ve] evkâf kâtibi ve sâyir mürtezikalarının ma'rifeti olmayınca zimeme akça virilmeyüp ve kendüden kefil almayınca vakfa müdâhale eylememek ve kefilî yoĝısa tevliyet-i mezbûr âhardan bir mün'im ü müstekîm kimesneye virilmek için ve mezbûr hıdmet eylemediĝi eyyâmın alduĝı vazîfe tekrâr vakf için kabzolunmak ve ehl-i vazâyifün sâlyânesinden alduĝı akçaları hâlâ mütevellî olana vakf için alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, hakk üzre göresin; arzyledükleri gibi ise mezbûr Mehmed'e muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, vakf-ı mezbûr kâtibi ve sâyir mürtezikalarının ma'rifeti olmayınca kimesneye vakf-ı mezbûr akçasından bir akça ve bir habbe virmeyüp ve kendünün mâl-i vakfa gadritmemesine bir yarar u mün'im kimesneyi kefil virüp ba'dehû tevliyet-i mezbûreye vaz'-ı yed eyleye ve sâlyâne alduĝı ehl-i vazâyifün vazîfelerin dahı bî-kusûr alıvirüp te'allül itdürmeyesin ve kendüsi kefil virmeĝe te'allül iderse cânib-i şer'den bir müstekîm kimesneyi mütevellî nasbidüp arzidüp mezbûrun zimmetinde mâl-i vakfdan bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayup vakf için hâlâ mütevellî nasbolunan kimesneye alıviresin ve kazıyyede medhali olmayanı dahlitdürmeyüp mâl-i vakfa gadrolmakdan ziyâde ihtiyât idüp muhtâc-ı arz olanı yazup arzyleyesin.

275

[409]

Sabık Andıra Sancakbeyi Perviz Bey'in bina ve tamir etmek istediği, ancak esirlerinin kendisini öldürmesi üzerine tamir edilemeyen geminin, yeni Sancakbeyi Ahmet Bey tarafından kendi imkânları ve malıyla yeniden bina ve tamir edilmesi talebinin uygun görüldüğü; bu konuda kendisine kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Anabolı kâdîsına ve Mora Muhassılı olup Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden [İ]brâhîm'e hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'îl-kirâm, umdetü'l-küberâ'îl-fihâm bi'l-fi'l Andıra Sancağbeği Ahmed dâme izzühû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bundan akdem Andıra sancağına mutasarrıf olan Pervîz bir sefîne-i cedîde ta'mîrine mübâşeret eyleyüp iyegülerin kaldırdıkda mezbûrî esîrleri katlidüp ba'dehû zikrolunan sefîne iyegülerin mûmâ-ileyh müteveffâ-yı mezbûrun vârislerinden iştirâ eyleyüp ve sefîne-i mezbûreyi müceddeden binâ vü ta'mîri için neccârlar ta'yîn idüp mübâşeret eylediğin" bildürüp hâricden dahlolunmamak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; mûmâ-ileyh kendü mâlıyla sefîne-i mezbûreyi ta'mîr ü tecdîd murâd ider ise âharı dahl ü ta'arruz itdirmeyüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesiz.

276

[410]

Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından İbrahim'in, Kederoglu Mehmed isimli kadı ve kardeşleriyle olan davalarının, yalancı şahit getirilme ihtimalinden dolayı Âsitâne-i Saâdet'te görülmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Sâbıkâ Şâm Trablusı kâdîsına ve Ankara müftîsine hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından İbrâhîm arz-ı hâl idüp; "Keder-oğlu Mehmed nâm kâdî ve karındaşları ve sâyir tevâbi'ının bununla garazı olmağla zûr şâhid ikâmet eylemek istediğin" bildürüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'de görilmek bâbında hükm-i hümayûnum recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzolunduğu üzre ise ol cânibde istimâ' itmeyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin ki, gelüp ahvâlleri kâdî-askerlerüm huzûrında görile.

277

[405]

Fatih Sultan Mehmed Han Camii ve İmareti Evkâfi'ndan olup Rumeli'de bulunan Eski Polos Mukataası'nın bir yıllık mahsulâtı vakıf mütevellisi tarafından Dergâh-ı Muallâ sipahîlerinden İsmail'e satıldığından, söz konusu mukataanın ve mahsulâtının adı geçen sipahiye zaptettirilip dışarıdan kimsenin karıştırılmaması.

*Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Mektûb üzerindedür.*

Hâsköy ve Kırkkilise kâdîlarına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İsmâ'îl *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "mahrûse-i İstanbul'da vâkı' merhûm ve mağfûrun-leh Ebu'l-feth Sultân Mehmed Hân *tâbe serâhü*[nü]n Câmi'-ı Şerîf ve Imâret-i Âmireleri Evkâfı'ndan olup Rûmili'nde vâkı' Eski Polos Mukâta'ası'nun mahsûlâtı sene-i sâbıkada yüz elli beş bin akçaya fûrûht olunup hâliyâ vakf-ı mezbûrun vûs'ati olmayup mürtezikalarının vazîfeleri virilmeyüp ve imâret-i mezbûrenün harc u masrafında küllî muzâyaka çekilüp üslûb-ı sâbık üzre mukâta'a-i mezbûrenün mahsûlâtının fûrûhtı lâzım gelmeğin Bin kırk senesinde mâh-ı Şa'bânü'l-mu'azzamun yedinci gününde vâkı' Mart ibtidâsından bir sene tamâmına değin mukâta'a-i mezbûrenün mahsûlâtın yüz elli beş bin akçaya mütevellî-i evkâfdan alup der-uhde idüp ve elli bin akçasın peşin virüp ve bâkî kalan akçayı üç ayda bir kısta'l-yevm olmak üzre yigirmi altı bin iki yüz ellişer akçayı vakfun zâbıtlarına edâ itmek üzre zabt u rabtı için evkâf-ı mezbûre mütevellîsi tarafından mühürlü temessük virildüğü" bildürüp mücebince hükm-i hümayûnum recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mukâta'a-i mezbûreyi mütevellî temessüğü mücebince buna zabt ve vâkı' olan mahsûlâtın ahz ü kabz itdürüp min-ba'd âhardan kimesneyi dahl ü ta'arruz itdirmeyesiz.

278

[406]

Ereğli'de yeni açılan bezzazistandaki esnafın, bezzazistan dışında bulunan Medîne-i Münevvere Evkâfı dükkânlarında kumaş vs. ticareti yapılmasını, bezzazistan dışında alınıp-satılamayacağı gerekçesiyle engellemelerine izin verilmemesi.

*Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Di[vi]tdâr(?).*

Ereğli kâdîsına* hüküm [ki]:

"Kasaba-i mezbûrede Medîne-i Münevvere Evkâfı'ndan ba'zı dekâkin olup bey' u şîrâ anda olurken hâliyâ bezzâzistân ihdâs olmağla bezzâzistânda oturanlar; "Akmişe ve gayri esbâb bezzâzistânda bey' olunugelmişdür ve bezzâzistâna mahsûsdur; taşrada bey' u şîrâ olunmaz." diyü mâni' oldukları" i'lâm olunmağın, mukaddemâ virilen emr-i şerîfüm mücebince kadîmden olıgeldüğü üzre bey' u şîrâ anda** olup dahl ü ta'arruz olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; vech-i meşrûh üzre kadîmden vakfun dekâkinlerinde bey' olunan akmişe ve sâyir esbâbı emr-i sâbık mücebince ve kadîmden olıgeldüğü üzre vakfun dükkânlarında bey' u şîrâ itdürüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve kadîmden olıgelmiş mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

* Metinde; "kazâsına" şeklinde yazılmıştır.

** Metinde; "şîrâlarında" şeklinde yazılmıştır.

279

[407]

Şahinciler hizmetinde bulundukları esnada reâyaya eziyet ettikleri bildirilen Vidin kazası sakinlerinden Ömer ve Şaban adlı yeniçeriler hakkında gerekenin yapılması.

Bâ-mektûb-ı ağa.

"Vidin kâdîsına ve yeniçeri serdârına hüküm ki:

"Vidin kazâsı sâkinlerinden olup yeniçeri nâmında olan Ömer ve Şa'bân nâm kimesneler bir tarîkla Bin otuz tokuz senesinde şâhînciler hıdmetinde olup emr-i şerîf ile varup şer'-ı şerîfe mürâca'at itmedin fuzûlen karyelere çıkup re'âyâyı rencîde idüp hılâf-ı şer' u kânûn bir re'âyânun kızın; "Hâmiledür." diyü âhar vilâyete götürüp fûrûht idüp envâ'-ı şakâvet üzre oldukların" Timok ve Bana* kâdîları arz u i'lâm eyledükleri ecilden; "mezkûrları şer'-ı şerîfe getirüp muhkem tef[tî]ş ü tefahhus idüp re'âyânun üzerinden zulm ü te'addîlerin def' idüp fuzûlen aldıkları kızı ve sâyir akçaların girüye alıvirüp ve ism ü resmleriyle ve bölükleriyle arzeyelesiz ki, dirlikleri kat' olunup muhkem haklarından geline ki, sâyire mûcib-i ibret ü sebep-i nasîhat oluna." diyü bi'l-fi'l Âsitâne-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mektûb viri[l]meğin ..." *şurûtu[y]la yazılmışdur.*

* Metinde; "Yanya" şeklinde yazılmıştır.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 14 Ca., sene: [10]40

280

[403]

Vidin'de, geride vâris bırakmadan vefat eden Yirmialtıncı Cemaat'ten Mustafa Abdullah adlı acemi oğlanının metrûkâtının ve alacaklarının mirî için zaptedilmesi.

Mektûb mûcebince yazılmışdur.

Vidin ve Berkofça kâdîlarına ve Vidin ve Berkofça ve Sofya kazâlarında yeniçeri serdârlarına hüküm ki:

Vidin'de Yiğirmialtıncı Cemâ'at'de yevmî üç akça ulûfesi olan Mustafâ Abdullâh nâm acemî-oğlanı vefât idüp vâris-i ma'rûfı olmamağla metrûkâtı mîrîye âyid olup ve hâliyâ; "Mezkûrun esâmîsi acemî-oğlanı defterinde mastûr olmağın müteveffâ-i mezbûrun her kimde hakkı zuhûr iderse tahsîl idüp ve muhallefâtın ma'rîfet-i şer'-ı şerîfle ahz ü kabz ve sûk-ı sultânîde fûrûht itdürüp hâsıl olan nukûdı mumzâ vü mahtûm müfredât defterleriyle irsâl ü îsâl itdürdüp ve yeniçeri tâyifesinden mâni' olanları ism ü resmleriyle yazup arzeyelesiz." diyü bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihârul- emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

281

[404]

Vidin'deki yeniçeri serdarının, gerektiği şekilde hizmet görmediği için görevine son verilip yerine Dergâh-ı Muallâ yeniçerileri korucularından Ali'nin tayin edildiği; bu sebeple Vidin'deki yeniçerilerin, kendisini serdar bilip sözüne itaat etmesi; o bölgede yeniçeri kıyafetinde gezip eşkıyalık yapan leventlerin adı geçen tarafından yakalanıp haklarından gelinmesi ve o taraflarda vefat eden yeniçeri, acemi oğlanı, topçu ve cebecilerin mirîye ait muhallefatinin kendisine zaptettirilmesi.

Bu dahi.

Vidin kâdısına hüküm ki:

"Taht-ı kazânda Yeniçeri Serdârı olan () zabt u rabta kâdir olmayup ve adem-i tekayyüdi olmağla ref' olunup yirine yine Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinin korucularından Birinci Bölük'de Korıcı Alî serdâr nasb u ta'yîn olunup yeniçeri tâyifesi mezbûrî üzerlerine serdâr bilüp sözinden taşra ve re'yinden hâric vaz' u hareket itmeyüp her birisi mutî' u munkâd ve şer'-ı şerîfe itâ'at ü inkıyâd üzre olup ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ burma astar ve yakalu tolama vü yağmurluk giyüp ve kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında ve şeklinde gezip fukarâyâ zulmiden harâm-zâdeyi mezkûra ahz ve şer'le haklarında lâzim geleni icrâ itdürüp ve zümre-i mezbûreden eger mukîm ve eger âhar diyârdan gelüp ol cânibde fevtolanların muhallefât u metrûkâtın mezkûra zabt u ahz ve sûk-ı sultânîde ma'rifet-i şer'-ı şerîfle fûrûht itdürüp hâsıl olan nukûdî der-kîse idüp memhûr müfredât defteriyle mezbûra teslîm ü irsâl itdürüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdürmeyesin." diyü bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyüp ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş olmakdan dahı hazer eylesin.

282

[401]

Selanik kazasında bulunan yeniçeri beytûlmâlinün toplanması görevi Dergâh-ı Muallâ Yeniçeri Ocağı'nın emekdar yayabaşlarından Muslihiddin'e verildiğinden ölen yeniçeri ve acemi oğlanlarının muhallefatinin adı geçene zaptettirilmesi; ayrıca yeniçeri, acemi oğlanı, topçu ve cebeci kıyafetiyle gezip ahaliye eziyette bulunan levent eşkıyasının da yine adı geçene yakalattırılıp haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Selanik monlâsına ve Selanik sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "Taht-ı kazânuzda vâkı' olan yeniçeri beytû'l-mâlinün zabt u rabtı Dergâh-ı Mu'allâm Yeniçeri Ocağı'nun emekdar yayabaşlarından olup çuka hıdmetine me'mûr olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Muslihuddîn zîde mecdühûya sifâriş olunmağın taht-ı kazânuzda

vâkı‘ yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtoldukda mîrîye âyid ü râci‘ olan muhallefâtı mezkûra kabz ve ma‘rifetiyle sûk-ı sultânîde fûrûht idüp hâsıl olan nukûd her ne ise der-kîse idüp mühürleyüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterlerin mezbûra teslîm idüp bu cânibe irsâl eylesesiz ve levend tâyifesinden ba‘zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu tolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâyı dahı mezbûra ahzıtdürüp şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer‘-ı şerîfe muhâlif kimesneyi rencîde itdürmeyesiz." diyü bi'l-fi‘l Südde-i Sa‘âdetüm'de Sekbânbaşı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin, mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mezbûrı hıdmet-i mezbûrede kemâl-i sadâkat ü istikâmetle istihdâm idüp âhardan bir ferdi dahl ü ta‘arruz itdürmeyesiz. Şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

283

[402]

Hacca giderken Şam'da vefat eden Yeniçeri Mehmed'in muhallefatını vasîsi sıfatıyla teslim alan, ancak hıyaneti ortaya çıkıtığı için vasîlikten uzaklaştırılan Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Hançerlizâde Mehmed'in zimmetinde kalan meblağın kendisinden alınarak yerine vasî tayin edilen Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Mehmed'e teslim edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Buyurıldığı mektûb üzerindedir.

Sâbıkâ Rûmili Kâdî-askerüm olup ber-vech-i arpalık Gelibolı kazâsına mutasarrıf olan Hüseyin'e ve Altı Bölük halkına kethudâyiri olana hüküm ki:

"Dergâh-ı Mu‘allâm yeniçerilerinden olup bundan akdem hacc-ı şerîfe gider[ken] Şâm-ı Şerîf'de fevtolan Mehmed nâm yeniçerinin muhallefâtı tahrîr ü defter olunup cem‘an tokuz yüz yigirmi gurus hâsıl olup Dergâh-ı Mu‘allâm sipâhîlerinden Hançerli-zâde Mehmed nâm sipâhî vasî olup meblağ-ı merkûm defter ile vasî-ı mezbûra teslîm olunup lâkin mezbûrun hıyâneti zuhûr itmekle vasâyetden ref‘ olunup yirine tâyife-i mezbûreden Mehmed nâm yeniçeri vasî nasbolunup meblağ-ı mezbûrı vasî-ı sâbıkdan taleb eyledükde üç yüz gurusın virüp bâkîsi zimmetinde kalup hâliyâ virmekde muhâlefet itmekle meblağ-ı mezbûr bi't-tamâm tahsîl olunup muhâlefet ider ise Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e gönderesin." diyü bi'l-fi‘l Mândeler Ağası olan iftihâru'l-emâcid ve'l-a‘yân Mehmed dâme mecdühû tarafından mektûb virilmeğin, mücebince amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrı meclis-i şer‘-ı şerîfe ihzâr ve bi'l-fi‘l vasî olan mezbûr ile berâber ve müfredât defterleri ile tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzolunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer‘-ı kavîmle âmil olup şer‘le müteveccih olan eytâmun hakkı her ne ise ba‘de's-sübût hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif min-ba‘d kimesneye te‘allül ü inâd itdürmeyesiz. Muhâlefet üzre olur ise Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e ihzâr eylesesiz.

ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görölüp faslolunalar.

284

[398]

İnebahtı sancağındaki timarı reâyasına zulmettiği ve devlet büyüklerine dil uzattığı bildirilen Derya'nın yakalanarak üzerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra hakkından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn.

İnebahtı sancağıbeğine ve Badracık kâdîsına hüküm ki:

İnebahtı sancağında altı bin akça tîmârı olan Deryâ nâm şakî eşkıyâdan olup tîmârı re'âyasına ziyâde zulm ü te'addî eylemekle re'âyâ fukarâsının ekseri perâkende vü perîşân olduğundan gayri mahkeme-i şerîfede emr-i hümâyûnumı tahfîf idüp ve vüzerâ-yı ızâm u ümerâ-yı kirâm haklarında nice nâ-ma'kûl kelimâtı sâdır olup zâlim ü ehl-i fesâd olduğu sicill ü huccet olunup ve mezbûrun hakkında virilen huccet Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arz u telhîs olundukda, şer'le hakkından gelinmek bâbında hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan hatt-ı şerîfüm mücebince mezbûrı bi-eyyi vechin kân elegetürüp meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp ashâb-ı hukûkun hakların ba'de's-sübût alıvirdükden sonra mezbûrun şer'le hakkından gelesin ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ıbrat ü sebeb-i nasîhat vâkı' ola.

285

[399]

Zihne kazasındaki Soğan Panayırı ile Topucın Panayırı hizmetinin Selanik muhafazasında bulunan Dergâh-ı Muallâ yayabaşlarından Muslihiddin'e verildiği.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Selanik monlâsına hüküm ki:

Hâliyâ; "Zihne* kazâsında Soğan Panayırı ve () kazâsında Topucın Panayırı, Selanik muhâfazasında olan Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri yayabaşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Muslihuddîn *zîde mecdühûya* sifârîş ü tefvîz olunmağın, olgelen âdet üzre mûmâ-ileyhi hıdmet-i mezbûrede istihdâm idüp min-ba'd âhardan bir ferdi dahlitdurmeyesin ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneyi rencîde vü remîde itdürmeyesin." diyü bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrı sadâkat ü istikâmet ile hıdmet-i mezbûrede olıgeldüğü üzre istihdâm idüp âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Min-ba'd şer'-ı şerîfe ve

mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

286

[400]

Karaferye, Katarine ve Çitroz panayırlarıyla Kelendre köyüne gelip ticaret yapan tüccarın muhafazası görevinin Dergâh-ı Muallâ yayabaşlarından Muslihiddin'e verildiği.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Karaferye kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânda nefsi Karaferye Panayırı ve Katarine Panayırı ve Çitroz Panayırı ve karye-i Kelendre'ye gelüp ticâret iden tüccârı zalemenün zulminden hıfz u hırâset eylemek için Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri yayabaşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Muslihuddîn *zâde mecdühû* ta'yîn ü irsâl olunmağın, olıgeldüğü üzre hıdmet-i mezbûrede istihdâm ve fukarâyı zalemenün zulminden hıfz u hırâset itdürüp min-ba'd âhardan bir ferdi dahlitdirmeyesin. Şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneyi rencîde itdirmeyesin." diyü bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mezbûrı sadâkat ü istikâmetle hıdmet-i mezbûrede olıgeldüğü üzre istihdâm idüp âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdirmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

287

[396]

Acem diyarından Âsitâne-i Saâdet'e bazı mallar getirmiş olan Hacı Mehmed ve Mehmed Şeref adlı tacirler tekrar Acem diyarına gideceklerinden, yol boyunca uğradıkları yerlerde kimseye haksız yere rencide ettirilmemeleri.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Erzurum beğlerbeğine ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'den Erzurum'a varınca yol üzerinde olan beğlerbeğlere ve sancakbeğlerine ve kâdîlarına hüküm ki:

Hâcî Mehmed ve diğer Mehmed Şeref nâm kimesneler Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "mezbûrlar diyâr-ı Acem'den ba'zı metâ' ile İstanbul'a gelüp hâlâ girü ol câniblere gidüp menâzil ü merâhilde ve uğradıkları kasaba vü kurâda kimesne rencîde eylememek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesne rencîde eylememek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrlar İstanbul'a metâ' getürmek için diyâr-ı* Acem'e giderler iken taht-ı hükûmetinüzde uğradıkları yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde ve kondukları kasabât u kurâda tavarlarına ve esbâb u erzâklarına ve sâyir âdemlerine hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü [re]ncîde vü remîde itdirmeyüp

hılâf-ı şer' rencide etmek isteyenleri men' u def' idüp Memâlik-i Mahrûsem tüccârlarını ta'cîz itdirmeyesiz.

288

[397]

Bursa'da, birlikte mezarcılık hizmetlerini yürüttükleri Hasan'ı işin dışına itmek istediği bildirilen Seyyid Velî'nin söz konusu müdahalesinin önlenmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Bursa kâdîsına hüküm ki:

Hasan nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "kırk seneden mütecâviz makâbir-i müslimîn için mezarcılık hizmetinde olmağla, Seyyid Velî nâm kimesne ile iştirâk üzere mezarcılık iderler iken hâliyâ mezbûr Seyyid Velî, olıgelene muhâlif; "Seni müdâhale itdirmem." diyü bunun kâr u kisbine mâni' olup te'addî eyledüğün" bildürüp kadîme [ve] olıgelmişe muhâlif vaz' itdürilmeyüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, kadîmden olıgeldüğü üzere amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı mezbûr Hasan'ı kadîmden olıgeldüğü üzere mezbûr Seyyid Velî ile ber-vech-i iştirâk mezarcılık hizmetinde istihdâm idüp şer'-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene ve emr-i hümayûnuma muhâlif mezbûr Seyyid Velî'yi ol vechile müdâhale itdirmeyüp iştirâk üzere mezarcılık itdürüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar irsâline muhtâc eylemeyesin. Memnû' olmaz ise yazup arzeyeleyesin; şöyle bilesin.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 4 Ca., sene: 1040

289

[394]

Bender Kalesi muhafızlığı hizmetini yürüten Süleyman Subaşı'nın görevden alınıp yerine Dergâh-ı Muallâ yayabaşlarından bir başka subaşının tayin edildiği; bundan sonra kaledeki herkesin kendisine itaat etmesi; ayrıca yeniçeri kılığında gezen levend eşkıyasının yakalanması ve ölen yeniçerilerin muhalefatlarının zaptı vazifelerinin de yeni subaşı tarafından yürütülmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mektûb üzerindedü[r].

Bender kâdîsına ve Akkırman ve Silistre sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "Bender Kal'ası muhafazasında olan Süleymân Sübaşı ref' olunup yirine Yeniçeri Ocağı'nun emekdârlarından olup Dergâh-ı Mu'allâm yayabaşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () Sübaşı *zîde kadruhû* nasb u ta'yîn olunmağın, kal'a-i mezbûre muhafazasında olıgelen âdet ü kânûn üzere ber-vech-i adâlet ve kemâl-i diyânet ü istikâmet ile istihdâm itdürülüp min-ba'd âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürilmeyüp ve kal'a-i mezbûre miftâhların mûmâ-ileyhe teslîm idüp gereği gibi zabt u rabt üzere olup ve mukaddemâ olan çorbacı her ne vechile istihdâm olunmuş ise mûmâ-ileyh sübaşı dahı kemâ-kân ol vechile istihdâm olunup ve kal'a-i mezbûrede vâkı' olan yeniçeri tâyifesi ve

ihtiyârlar ve kal'a-i mezbûrenün hıfz u hırâsetinde olan dizdâr u kethudâ vü neferât ve sâyir âdemler mûmâ-ileyhi üzerlerine baş u buğ u zâbıt bilüp sözinden taşra ve re'yinden hâric vaz' itmeyüp inkıyâd üzre olalar. Eslemeyüp inâd üzre olanları vukû'ı üzre ism ü resmleri ve bölükleri ile yazup bildüresiz ki, ana göre dirlikleri kat' olunup muhkem haklarından geline ve olıgelen âdet-i kadîme üzre zahîreleri virdürilüp muzâyaka çekdürmeyüp ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu dolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında ve şeklinde gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâyı dahı mûmâ-ileyhe ahzıtdürüp şer'le haklarından geldürdesiz ve kullukların dahı olıgeldüğü üzre bekledüp âharı dahl ü ta'arruz itdürilmemek ve yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtolup mîrîye âyid ü râci' olan muhallefât u metrûkâtın dahı mûmâ-ileyhe kabzıtdürilüp sûk-ı sultânîde fûrûht kılınup nukûd her ne hâsıl olursa der-kîse olunup mühürlenüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleriyle mezkûra teslîm idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmak ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneyi rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mufassal ü meşrûh mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince mûmâ-ileyhi kal'a-i mezbûre muhâfazasında sadâkat ü istikâmet ile vech-i meşrûh üzre ta'yîn olunan hıdmetlerde istihdâm idüp min-ba'd hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdurmeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mühürlü mektûba muhâlif kimesneye iş itdurmeyesiz.

290

[395]

Kayseri'de, emekli Yeniçeri Çorbacısı Mustafa Subaşı'nın oğlu Ali'yi haksız yere öldürdüğü ve daha birçok suç işlediği bildirilen Sipahi oğlanlarından Yusuf adlı şakînin ve babası Yeniçeri İsmail'in Divân-ı Hümayûn'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 293)

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Kaysariyye monlâsına ve Yeniçeriler Serdârı Muhammed'e hüküm ki:

"Sâbıkâ Yeniçeri Şorbâcısı olup mütekâ'id olan Mustafâ Sübaşı'nun oğlu Alî nâm kimesneyi ol cânibde [ebnâ-i] sipâhiyândan, İsmâ'îl nâm kimesnenün oğlu Yûsuf nâm şakî bî-günâh katlitdüğinden gayri bundan akdem avret ü oğlan çeküp şenâ'ati hadden ziyâde olmağın, şakî-ı mezbûr[un] babası Yeniçeri İsmâ'îl'i ve mezkûr sipâhiyi Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl olunup da'vâları Dîvân-ı Hümayûnum'da görilmek" için bi'l-fi'l Âsitâne-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan kîdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *zîde mecdühû* tarafından mektûb virilmeğin, mûcebince emr-i şerîfüm taleb olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince mezbûrları Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, da'vâları Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görölüp icrâ-yı hakk oluna.

Selanik'te Dergâh-ı Muallâ yeniçerileri çukalarının işlenmesine geçen sene nezaret eden Deveci Mehmed'in görevden alınıp, daha kaliteli çuka işlenip zamanında Anbar-ı Âmire'ye gönderilmesi için yerine Dergâh-ı Muallâ yayabaşlarından Muslihiddin'in tayin edildiği; derhal adı geçen yayabaşı vasıtasıyla her bakımdan kaliteli ve standartlara uygun çukanın gecikmeye meyden verilmeden işlenebilmesi için gerekli tedbirlerin uygulamaya konulup bu işle yükümlü olmalarına rağmen Karaferiye, Siroz, Manastır ve Üsküp taraflarına kaçan Yahudilerin gerekirse zorla geri getirilerek çuka işletilmesi ve çuka işlenmemesine sebep olan Yahudi madrabazlara da bu işe karışmamaları hususunda tenbihte bulunulması; bu işle görevli olup da ihmâl, hilekârlık ve yolsuzluğu görülenlerin cezalandırılacağı.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Selanik monlâsına hüküm ki:

Hâliyâ; "Ol cânibde Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinin sene-i mâziyede çukaların işletmeğe me'mûr olan Deveci Mehmed ref' olunup ve her sene işlenegelen çuka kadîmü'l-eyyâmdan eyü işlenügelüp mahrûse-i İstanbul'da vâkı' Anbâr-ı Âmirem'e irsâl ü îsâl olunmuşken birkaç seneden berü alçak işlenüp ve vakti ile der-anbâr olmamağla küllî muzâyaka çekilüp sene-i âtiyenün çukaları üslûb-ı sâbık üzre eyü işlenüp vakti ve zamânıyla dâhıl-i anbâr olmak için, Ocağ'un ehl-i vukûflarından olup Dergâh-ı Mu'allâm yayabaşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Muslihuddîn zîde mecdühû nasb u ta'yîn olunmağın, mûmâ-ileyhün mübâşeretıyla bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî olunmayup mahmiyye-i Selanik'de vâkı' yeniçeri çukası işleyen Yehûdîleri getürdüp cümle tîzgâhların yoklayup yeniçeri çukası işlenmezden mukaddem bir nesne işletmeyüp ve yeniçeri çukasını mu'accelen işledüp itmâm-ı hıdmet itdürdesiz ve çuka itmâma irişmeden tîzgâhlardan velense ve sâyir nesne işleyenlerin muhkem haklarından gelinüp tîzgâhların ve metâ'ların mîrî için girift itdürdesiz ve yeniçeri çukası işlenmeğe mübâşeret olundukda yapağının gâyetle a'lâsından işledüp ve çividî rengi evvelkiden a'lâ olup ve işlenen çuka hâm iken pastavı yüz otuz zirâ' olup ve bişdükde altmış beş zirâ' gelüp cümlesi iki yüz seksen bin zirâ' çukadur; ber-vech-i ihtimâm kırk çileden işlenüp ve bacak* yapağısından olmayup gâyetle yapağının a'lâsından işlenüp ve değirmende muhkem tabholunup kem işlenmekden be-gâyet ihtiyât eylesesiz ve çuka işleyen Yehûdîler çukacılar her kim ise çuka işlemekten kaçup kimi Karaferiye'ye ve kimi dahı Siroz'a ve kimi Manastır'a ve Üsküb'e ve sâyir yirlere gitmekle çuka işlenmemeğe sebep olup te'hîre bâ'ıs olurlar imiş. İmdi; ol makûle çukacılar her kimün taht-ı kazâsında bulunurlar ise tîzgâhların bozup ve kendülerin dahı zecren-leh girü Selanik'e getürdölüp girü kemâ-kân yeniçeri çukası işledüp ve çuka emîni olan kimesne dahı mûmâ-ileyh Muslihuddîn zîde mecdühû ile yek-dil olup çukayı itmâma irişdürüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp dâhıl-i anbâr itmeyince hâricden kimesneye çuka işletdürilmeyüp ve aldurmayasız ve her çuka pastavından birer alâmet vaz' olunup bir mühür çuka emîni ve bir mühür mûmâ-ileyh Muslihuddîn'ün ola ve çukayı işlememeğe bâ'ıs

olan matrabâz Yehûdîlere muhkem tenbîh idüp min-ba'd hıdmet-i mezbûreye dahl ü tecâvüz eylemeyeler. Ba'de't-tenbîh dahlidenleri gereği gibi şer'le te'dîb eyleyesiz ve anbârda ölçülen çukayı emîn ve kâtibi ile çuka işletmeğe me'mûr olan çorbacının kâtibi ma'an yazup bileler ve sen ki çuka işletmeğe me'mûr olan ()[sın], çuka hıdmetine mukayyed olmayup gâyetle eyü işletdirmeyüp alçak işletdüresin ve mîrîden arşun başına kaçır akça alınur ise ol kadar çukayı bi't-tamâm işletdirmeyesin, senün ve çuka emînünün aslâ bir vechile özrinüz makbûl olmayup mes'ûl ü mu'âteb olmanız mukarrerdür. Ana göre bu bâbda gereği gibi yeniçeri çukasını işletmeğe mukayyed olup şöyle ki; vakti ve zamânıyla itmâma irişdirmeyesiz veyâhûd tama'-ı hâm ile alçak işletdüresiz, bir vechile özrinüz makbûl olmayup envâ'-ı itâba mazhar olursız ve çuka anbârın mûmâ-ileyh çorbacıya mühürledüp zabteyleyesiz ve birkaç seneden berü çuka işleyen Yehûdîler mîrîden aldıkları akça üzre işlemeyüp hîleye sâlik olup gadriderler imiş. İmdi; ol bâbda dahı basîret üzre olup aldıkları akçanın adedi mikdârınca zikrolunan çukayı a'lâ işletdüresiz. Çuka husûsında bi'z-zât kendün tamâm mukayyed olup ihmâl ü müsâheleye cevâz göstermeyesin ve çuka işleyenlerden akça alınmağla alçak çuka işletdirmekden hazer idüp şöyle ki; vakt ü zamânıyla itmâma irişdirmeyüp ihmâl oluna, bir vechile özrinüz makbûl ve cevâbınız mesmû' olmayup mes'ûl olman muhakkakdur." diyü bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan ifihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdühû tarafından mufasssal ü meşrûh mühürlü mektûb virilmeğin, mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mufasssal ü meşrûh mühürlü mektûb mücebince amel idüp min-ba'd hilâfına rızâ vü cevâz göstermeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

* Metinde; "bıçak" şeklinde yazılmıştır.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 4 Ca., sene: 1040

292

[391]

Rumeli'nin Orta ve Sol kolundaki menzillerde, belirlenen sayının altında beygir bulundurulduğu ve beygir beslenmesi için tayin olunan mahsulün beygirlere sarfedilmeyip menzilciler tarafından yenmesi sebebiyle beygirlerin zayıf düşüp işe yaramaz hale geldiği bildirildiğinden, menzilcilerin çağrılıp söz konusu eksiklik ve yolsuzlukların giderilmesi için sıkı tenbihte bulunulması. (Ayrıca bkz. hkm. 512)

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i Kapucıbaşı Veled-i Nasûh Paşa.

Rûmili'nün Orta-kol ve Sol-kolı'nda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm kapucıbaşılarından iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Nasûh Paşa-zâde Hüseyin dâme mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "taht-ı kazânuzda vâkı' ba'zı umûr-ı mühimme için kadîmden ta'yîn olunan menzil bârgîrlerin menzilciler bir hışca beslemeyüp ol makûle bârgîrler mühimmâtı için vaz' u ta'yîn olunan köylerün hâsıl olan mahsûlin menzilciler kendüler ekl ü bel' itmeleriyle bârgîr cümle za'îf ü amel-mânde

olduğundan gayri kadîmden on re's menzil bârgîri vaz' olunan mahallerde ancak iki-üç bârgîr bulunmağla ba'zı umûr-ı mühimme vâkı' oldukda ber-vech-i isti'câl ulağla gidenler ale't-ta'cîl varup mahall-i me'mûra irişmemeleri avk u te'hîre bâ'ıs olduğın" bildürüp; "kadîmden menzil bârgîrleri olan mahallerde teftîş olunup kadîmden kaç re's bârgîr vaz' olunmuş ise girü ol mikdâr mükemmel menzil bârgîri besleyüp min-ba'd za'îf ü zebûn bârgîr beslememeleri bâbında hükm-i hümayûnum virilmek" recâsına arzyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, taht-ı kazânuзда vâkı' ol makûle menzil bârgîrleri vaz' olunan mahallerün menzîlcilerin meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesiz ki, min-ba'd za'îf ü zebûn bârgîrleri beslemeyüp ve kadîmden kaç re's menzil bârgîri vaz' olmuş ise girü ol mikdâr bârgîr hâzır u müheyâ eyleyeler ve bi'l-cümle husûs-ı mezbûr umûr-ı mühimmât dandır; her birinüz gereği gibi tekayyüd ü ihtimâm eyleyüp ihmâl ü müsâheleden be-gâyet ihtirâz eylesesiz.

293

[392]

Kayseri'de sipahi oğlanlarından İsmailoğlu lakaplı Yusuf'un eşkıyalık yaparak ahaliye zulmettiği ve sabık Yeniçeri Çorbacısı Mustafa Subaşı'nın oğlu Ali'yi suçsuz yere öldürdüğü bildirildiğinden, adı geçenin yakalanıp teftîş edilmesi; suçları sabit olduğu takdirde gerekenin yapılması; şayet dava orada halledilemezse, Divân-ı Hümayûn'da görülmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e havale edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Kaysariyye kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Yeniçeriler Çorbacısı olup hâlâ mütekâ'id olan Mustafâ Sübaşı zîde kadruhû Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "ebnâ-i sipâhiyândan İsmâ'îl-oğlı dimekle ma'rûf Yûsuf nâm kimesne şakî vü ehl-i fesâd olup ba'zı kimesnelerin ehl [ü] ıyâlini cebren çeküp tasarruf idüp bunun emsâli zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmayup da'vet-i şer' olundukda itâ'at-i şer'-ı şerîf itmeyüp şenâ'ati sicill ü huccet olduğundan gayri bunun oğlı Alî nâm kimesneyi bî-günâh katlidüp ziyâde gadr u hayf eyledüğün" [arzdüp] ve bu bâbda Südde-i Sa'âdetüm'de bi'l-fi'l Mândeler Ağası olan iftihârul- emâcid ve'l-ekârim Mehmed dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ol cânibde kethudâyiri olan ma'rifeti[y]le mezbûrı meclis-i şer'a ihzâr [ve] gaybet ider ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tafahhus idüp göresin; arzolunduğı üzre ise ba'de's-sübût bu fesâdı iden mezbûr muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz eylesesin; değil ise şer'le hakkında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve ağaları tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin. Şöyle ki; ol cânibde icrâ-yı hakk olmaz ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylesesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna.

Öteden beri Kocaeli sancağına mutasarrıf olanlar tarafından Tersane-i Âmire'ye gönderilmesi taahhüt altına alınmış olan vürdinar ve varul tahtasının tedarik edilip bir an evvel gönderilmesi.

Buyurıldısı mektûb üzerindedür.

Kocaili sancağına mutasarrıf olana hüküm ki:

Livâ-i mezbûra mutasarrıf olanların vürdinar ve kırk bin varul tahtası uhdelerine kadîmden ta'ahhüd olunup ve zikrolunan mühimmâtun Tersâne-i Âmire'ye irsâl ü îsâl olunması mühimmâtdan olmağla; "Vürdinar ve varul tahtasın mu'accelen tedârük ü tahsîl eyleyüp yalıya indürmeğe sa'y ü dikkat eyleyüp taş gemileri vardukda zikrolunan kerâsteyi yükledüp getürdüp ihmâl ü müsâhele ve avk u te'hîrden ziyâde hazer idesin." diyü düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem vezâretle Kapudânım olan Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* tarafından âdem ta'yîn olunup ve mühürlü mektûb virilmeğın, mücebince amel eylemen fermânım olup ve livâ-i mezbûr bi'l-fi'l üzerinde olmağla kemâ-kân mutasarrıf olman emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı livâ-i mezbûra kemâ-kân mutasarrıf olup ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince amel idüp zikrolunan vürdinar ve varul tahtaların ber-vech-i isti'câl tedârük ü ihzâr ve Tersâne-i Âmirem'e irsâl ü îsâl eyleyüp ihmâl ü müsâheleden ziyâde ihtirâz ü ihtiyât eyleyüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesin.

Edirne, Figile, Çöke, Dimetoka, Kırkkilise, Drama, Vize, Yanbolu, Taşlı Korusu, Bürünçe, Sarımışe ve Hasköy hudutları içindeki beylik korularının korunması görevine sekbanlar bölükbaşlarından Sinan Subaşı'nın tayin olunduğu; söz konusu koruların adı geçene zaptettirilerek koruculukla ilgili her türlü hizmetin kendisi marifetiyle yürütülüp hariçten kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Edirne, Figile ve Çöke ve Dimetoka ve Kırkkilise ve Drama ve Vize ve Yanbolu ve Taşlı Korusı ve Bürünçe ve Sarımışe ve Hâsköy kâdîlarına hüküm ki:

"Taht-ı kazânuzda vâkı' beğlik koruları, Yeniçeri Ocağı'ndan mîrî için sekbân bölükbaşları irsâl olunup korıyugelmeğın, hâliyâ kânûn-ı kadîm üzre sekbânlar bölükbaşlarından olup Yiğirmibeşinci Bölük'de kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Sinân Sübaşı *zîde kadruhû* nasb u ta'yîn olunup olıgelen âdet-i kadîm üzre zikrolunan koruları mîrî için korıdıp ve içinde olan yava vü kul u câriye ve at u katır u deve vü merkeb ve koyun u sığır u câmûs ve sâyir mîrîye âyid ü râci' olan beytü'l-mâl ve mâl-i gâyib her ne ise mûmâ-ileyhe kabz u zabt itdürüp ve sayd u şikâr idenler eger çavuş ve eger müteferrika ve zü'amâ vü sipâh u yayabaşı ve topcı vü cebeci vü acemî-oğlanı ve sâyir askerî tâyifesidür; min-ba'd karışmayup men' u def' itdürilüp ve ba'zı kimesneler dahı korıdan ağaçlar kat' idüp ve bağ

garsidüp ve tarla açup ve Kıbtıyân tâyifesinden ve gayrilerden kömür yakup ve ba'zı erbâb-ı tîmâr ve mütevellî vü câbîleri hılâf-ı emr u defter dahlidüp ve defterde alâkaları yoğıkên mîrî korıyı zabteyleyüp ve ba'zı kimesnelere maktû'an virüp ziyâde gadreyledüğü ecilden, min-ba'd ol makûleleri dahlitdurmeyüp mûmâ-ileyhe zabtitdürilmek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-a'yân bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mektûb virilüp ve mûcebince amel olunup zikrolunan korıları bir hôşca hıfzidürilmek şartıyla zabtitdürilüp ihmâl ider ise ulûfesi kat' olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince mezbûrî korıcılık hıdmetinde istihdâm eyleyüp şöyle ki; hıfz u hırâsetinde ihmâl ü tekâsül ider ise yazup arzeyleyesin ki, dirliği kat' olunup hakkında lâzım gelen icrâ oluna.

[Yev]mü's-Cum'a, fî 2 Ca., sene: [10]40

296

[387]

Kehhal Hüseyin'in İstanbul'daki dükkânında gözlerini tedavi ettirmekte olan Adem adlı zimmînin, içinde para ve altın bulunan çantasıyla eşyalarını çalıp Bolu taraflarına kaçtığı ihbar edilen Arap Yusuf oğlu Ömer'in yakalanarak Divân-ı Hümayûn'da mahkeme edilmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Tâbi'-ı Hakîmbaşı.

Bolı beğine ve Taraklıborlı kâdîsına hüküm ki:

Kehhâl Hüseyin ile Âdem nâm zimmî Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mezbûr zimmî a'mâ olmağla mezkûr Hüse[yi]n'ün İstanbul'da dükkânına gelüp gözlerine tîmâr itdürür iken kasaba-i Borlı sâkinlerinden Arab Yûsuf oğlu Ömer nâm kimesne birkaç gün dükkânına müsâfir olup bir tarıkla hufyeten mezbûr zimmînün câmedânın açup altı bin nakd akçasın ve altı sikke altunun ve sâyir esbâb u erzâkın sırka idüp firâr itmekle küllî gadr eyledüğün" bildürüp; "hâliyâ ol câniblerde olduğın haberin alup ve şâhidleri İstanbul'da olmağla şer'le Dîvân-ı Hümayûn'da görilmek için Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, şâhidleri İstanbul'da olmağla mezbûr Ömer her kande bulunursa elegetürüp dahı mübâşir-i mezbûra koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerüm huzûrlarında şer'le görilüp ihkâk-ı hakk oluna.

297

[388]

İzdin Kadısı Mustafa'nın, Vistrise nehrinin ağzında bulunan ve on iki senede bir çeltik ekimi yapılan Umurobası ve Halilobası adlı çiftliklerindeki tarlalarını adı geçen nehrin taşması sonucu sel basıp taşla doldurup ziraat yapılamaz hale getirdiğinden bahisle, kendi tarlalarında yapılan çeltik ekiminin her sene çeltik ekimi yapılan başka bölgelere kaydırılarak adı geçen nehirden söz konusu tarlalara gelen harkın kapatılması yolundaki talebinin incelenmesi; durum arzedildiği gibi ise söz konusu harkın kapatılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Badracık ve () kâdîlarına hüküm ki:

Muvakkaten İzdin Kâdîsı olan Mustafâ Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Umûrobası ve Halîlobası nâm çiftliklerinde vâkı' tarlalarından on iki senede bir çeltük düşüp lâkin zikrolunan tarlalar Vistrise nehrinin ağzında olmağla su ziyâde gelüp tuğyân idüp zikrolunan tarlaları seyl basup taş doldurup zirâ'atden kalup ziyâde gadrolduğun" bildürüp; "Emhola sahrâsından tâ Drşenik(?) sahrâsına varınca ve Embol ve Ağılbeği nâm karyenün etrâfından Balada nâm nehrün kurbine varınca ve Vaşlice(?) ve Lala sahrâları nâm mahallerde kadîmî çeltük düşegelüp çeltük yirleri olmağla her sene çeltük zikrolunan mahallere ekilüp nehr-i mezbûrun mevlânâ-yı mûmâ-ileyhün zikrolunan tarlaları üzerinde harkı seddolunup min-ba'd ol tarlalara çeltük zirâ'at olunmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; zikrolunan çiftliklerde vâkı' olan tarlalara çeltük düşüp lâkin nehr-i mezbûr ziyâde tuğyân itmekle seyl taşıla doldurup zirâ'atden kalup mevlânâ-yı mûmâ-ileyhe gadrolduğu vâkı' ise men' u def' idüp mahall-i mezbûrı sedditdürüp kadîmî çeltük düşegelen mahallere ekdürilüp min-ba'd bu bâbda virilen emr-i şerîfüme muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

298

[382]

Ankara'da, maktul bulunan Satılmış oğlu Seydi Fakih'in kâtilleri oldukları iddiasıyla maktulün vârisleri tarafından dava edilip neticede aralarının 37.000 akçaya sulh olunduğu ve bu hususta mahkemece ellerine hüccet verildiğinden bahisle, söz konusu hüccete uygun emr-i şerîf verilmesi talebinde bulunan isimleri yazılı davalıların söz konusu hüccetlerinin incelenmesi; şayet hüccetleri şer-i şerife uygun olup tarflarca da kabul edilmiş ise, bundan sonra bu davada söz konusu hüccetin esas alınıp gereğince amel olunması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Huccet üzerindedir.

Ankara ve Çubuk kâdîlarına hüküm ki:

Ankara kazâsında sâkin Seyyid Receb ve karındaşı Resûl ve Halîl ve İbrâhîm ve ammuları oğlu Abdülmü'min bin Mehmed ve diğer Halîl ve Bügdüzli ve Osmân ve Kör Sülmen nâm kimesneler Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem maktûl bulunup

kâtîli nâ-ma'lûm olan Satılmış oğlu Seydî Fak[î]h'ün vârisi olan sulbî oğlu Mehmed asâleten ve Ebûbekir ve Hidâyet nâm sağîr oğulları ve Âyişe nâm sağîre kızına vasî nasbolan zevce-i metrûkesi Asiye nâm hâtûn taraflarından vekîl-i şer'îleri olan sipâhiyândan Bahâ'eddîn nâm kimesne; "Maktûl-i mezbûrî siz katleylediniz." diyü bunlara isnâd ü iftirâ itmekle murâfa'a-i şer' olup mâbeynlerinde münâza'ât-ı kesîre vâkı' olup ba'dehû mâbeynleri tavassutla meclis-i şer'-ı şerîfde otuz yedi bin akçaya sulholunup meblağ-ı mezbûrî bunların yedinden bi't-tamâm alup kabzidüp; "Ba'de'l-yevm maktûl-i mezbûrun dem ü diyetine müte'allik aslâ da'vâ vü nizâ'ımız yokdur." didükleri sicill ü huccet olunup ellerine huccet-i şer'îye virildüğü" bildürüp mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, vech-i meşrûh üzre olan huccet-i şer'îye mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra mukayyed olup ve ellerinde olan huccet-i şer'îyyeye nazar idüp göresiz; i'lâm olunduğı üzre olup bu bâbda olan huccet-i şer'îyyenün mazmûnı muvâfık-ı şer'-ı şerîf olup alâ-vechî'l-hasım sâbit olduktan sonra mukarrer tutup mücebiyle amel idüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve huccet-i şer'îyyeye muhâlif te'allül ü inâd itdirmeyesiz ve bi'l-cümle bir def'a şer'le görölüp faslolunan da'vânun tekrâr istimâ'ı memnû'dur; hâli üzre ibkâ idüp ol vechile rencide vü remide itdirmeyüp men' u def' eyleyesiz.

299

Ereğli'de Osman adlı yeniçeriye katleden Yeniçeri Hacı Arslan'ın Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

[383]

Efendi hattıyla.

Mektûb üzerindedür.

"Ereğli kâdîsına hüküm ki:

Ol cânib sâkinlerinden Osmân nâm yeniçeriye yine yeniçerilerden Hacı Arslan nâm yeniçeri katlitmekle; "Mezbûrî Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin." diyü sekbânbaşı tarafından mektûb virilmeğün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ağaları tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrî Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp himâyet eylemeyesin." [diyü] hüküm yazılmışdur.

300

Tire Mahkemesi'nde naip olan Mevlana Şeyh Mehmed'in, düriüst ve çalışkan olduğuna dair Südde-i Saâdet'e arzuhal sunulduğundan, naiplik görevine devam ettirilmesi.

[384]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Tire kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi tarafından arz-ı hâl sunulup bi'l-fi'l Tire Mahkemesi'nde Nâ'ibü's-şer' olan Mevlânâ Şeyh Mehmed için; "müstekîm ü dîndâr ve icrâ-yı ahkâm-ı şer'îyyede mücidd olmağla kemâ-kân niyâbet hıdmetinde olmak bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; mûmâ-ileyhün kimesneye zarar u te'addîsi yoğusa niyâbet umûrî kuzâta müfevvazdur; kemâ-kân niyâbet hıdmetinde mûmâ-ileyhi istihdâm idüp âharı dahl ü ta'arruz itdürmeysin.

301 *İstanbul-Budun güzergâhında kullanılmak üzere Hüseyin Çavuş ve iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.*
[385]

*Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Hüseyin Ağa yediyle.*

Menzil: Âsitâne'den Budun'a varup gelince, Hüseyin Çavuş'a ve iki nefer âdemlerine yazılmışdur. *Fî evâhırı R., sene: [10]40.*

302 *İstanbul-Özi güzergâhında kullanılmak üzere Yusuf Çavuş ve iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.*
[386]

*Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Mehmed Çavuş yediyle.*

Menzil: Âsitâne'den Özi serhaddine varup gelince, Yûsuf Çavuş'a ve iki nefer âdemlerine yazılmışdur.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 26 R., sene: 1040

303 *Müteveffa Kadı Süleyman'ın Şühud kasabasındaki vakfının mütevellisi olan torunu Muhammed aleyhinde, vâkıfın şartlarına uymayıp okunması gereken cüzleri okutmadığı, mürtezikanın vazifelerini vermeyip bütün vakıf gelirlerini kendisinin yediği ve vakıfla ilgilenmeyip harap olmasına sebep olduğu yolunda ahali tarafından yapılan şikâyetlerin incelenmesi; iddialar doğru çıktığı takdirde bu zamana kadar zimmetine geçirdiği vakıf mallarının kendisinden tahsil edilmesi ve mürtezikanın vazifelerini dağıtıp vâkıfın şartlarına uygun olarak vakfın ihyasına çalışması hususunda kendisine sıkıca tenbihte bulunulması.*
[380]

*Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Cânib-i Enderûn-ı hazret-i kâyim-makâm.
Ba'de'r-resîd nakl-şüd.*

Karahısâr-ı Sâhib beğine ve kâdîsına ve Şühûd kâdîsına hüküm ki:

Şühûd kasabası ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl gönderüp; "kasaba-i mezbûrede vâkı' müteveffâ Süleymân nâm kâdînün vakfına meşrûtiyyet üzre evlâdından mütevellî olan Muhammed, vakf-ı mezbûrun şart-ı vâkıf mücebince tilâvet olunan eczâsın mütevellî-i mezbûr; "Benüm dedemün vakfıdır; bana münhasıradur." diyü eczâyı kırâ'et itdürmeyüp ve

mürtezikaya vazîfelerin virmeyüp mâl-i vakfı kendüsi ekl ü bel‘ eyledüğinden mâ‘adâ vakfun ihyâsıyla mukayyed olmayup kendü hevâ vü hevesinde olmağla vakf-ı mezbûr harâba müşrif olmağın vech-i meşrûh üzere vakf-ı mezbûr mahsûli fukarâyâ veyâhûd Câmî‘-ı Kebîr’ün mürtezikasına virilüp veyâhûd meşrûti olan cüz’ler şart-ı vâkıf mücebince tilâvet olunmak" için emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; mezbûrun vech-i meşrûh üzere vakfa te‘addîsi mukarrer ise men‘ u def‘ idüp mezbûra muhkem tenbîh ü te‘kîd eyleyesiz ki, şart-ı vâkıf mücebince vakfun eczâsın tilâvet itdürüp ve bu âna değîn ekl ü bel‘ eylediği mâl-i vakfı şer‘le tahsîl ve mezbûra tazmîn ve mürtezikasına mâh be-mâh vazîfelerin edâ itdürüp vakfun ihyâsıyla mukayyed olasın. Şöyle ki; ba‘de’t-tenbîh mütenebbih olmaz ise mezbûrî ism ü resmiyle vukû‘ı üzere yazup arzeyelesiz ki, sonradan hakkında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olursa mücebiyle amel oluna. Şer‘-ı şerîfe ve şart-ı vâkıfa ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

304

[381]

Selanik'in Arıklı köyünde, kocası Yeniçeri Bekir'i para karşılığı kendi evinde beş adamına boğdurtarak katlettiren Huri ve adamları hakkında şer'an gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Selanik kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa‘âdetüme mektûb gönderüp; "Dergâh-ı Mu‘allâm yeniçerilerinden olup Selanik kazâsı mülhakâtından Lenkova(?) nâhiyesine tâbi‘ Arıklı nâm karyede sâkin Bekir nâm yeniçeriye zevcesi olan Hürî nâm hâtûn beş nefer âdemine akça virüp ahşâmdan sonra kendü evi içinde boğdurup katlitdördüğü ve meyyitin nâhiye-i mezbûrede vâkı‘ mîrî korılara ilkâ itdördüğü şühûd-i udûl ile sâbit ve sicill ü huccet olduğın" bildürüp hükm-i hümayûnum recâsına arzyledüğün ecilden, mahallinde şer‘le görülüp ihkâk-ı hakk olmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; husûs-ı mezbûr, mezbûrenün üzerine şer‘le sâbit ü zâhir olup huccet-i şer‘iyye virilmiş ise ol bâbda muktezâ-yı şer‘-ı kavîmle âmil olup bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesin; değiller ise şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüp şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin. Hakk üzere olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâlinde olanlara ihânet olunmakdan ziyâde hazer idesin.

305

[378]

Manyas'ta Sipahi Mustafa tarafından eşyalarını çaldığı iddiasıyla hapsedilip işkenceye maruz bırakılan ve otuzbin akçası alınan, ancak eşyaların adı geçen sipahinin hizmetçisi tarafından çalındığının kesinleşmesi üzerine suçsuzluğu ortaya çıkan Osman'dan alınan söz konusu paranın Mustafa'dan geri alınıp Osman'a iade edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Vezîr İlyâs Paşa'ya ve Manyas kâdîsına hüküm ki:

Osmân nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bundan akdem kazâ-i mezbûrda sâkin sipâhiyândan Mustafâ nâm kimesnenün bir mikdâr esbâbı sirka olunup bunun haber ü âgâhı yoğiken bi-gayri hakkın fuzûlî bunı ahz ü habs idüp muhkem darb u let ve hılâf-ı şer'-ı şerîf otuz bin akçasın alup ziyâde zulm ü te'addî idüp ba'dehû mezbûrun sirka olunan esbâbı hıdmetkârı () zuhûr idüp husûs-ı mezbûr şer'le görölüp hılâf-ı şer'-ı şerîf alınan akçası girü alıvirilmek bâbında bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Mândeler Ağası olan iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb ve şeyhu'l-İslâmdan fetvâ-yı şerîfe virildüğün" bildürüp mücebince şer'le görölüp hakkı alıvirilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mezbûr Mustafâ'yı ol cânibde olan kethudâyiri mübâşeretiyle meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve bununla ile berâber idüp husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def'a şer'le görölüp fasl olmış değil ise tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus ve bu bâbda olan fetvâ-yı şerîfeye nazar idüp göresiz; i'lâm olunduğı üzre olup fetvâ-yı şerîfe da'vâsına muvâfık [ise] ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût hılâf-ı şer'-ı şerîf alınan hakkı her ne ise şer'le teveccüh iden mezbûrdan hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe ve fetvâ-yı münîfe ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyüp husûs-ı mezbûr [içün] tekrâr emrüm varmalu eylemeyesiz.

306

[379]

Vize, Pınarhisar, Hezargrat, Ruscuk, Yergöğü, Eflak, Boğdan, Tuna ve Silistre ile İstanbul'dan bu bölgelere varıncaya kadar Sağkol üzerinde bulunan kazalarda vefat eden yeniçerilerin mirîye ait olan muhallefatlarının zaptı için Yeniçeri Ocağı'ndan bir gedikli tayin edildiği; bu gibi muhallefatın ve daha önce zaptedilip yeniçeri serdarları elinde kalmış olan beytülmallerin anılan görevliye teslim edilmesi; ayrıca o bölgelerde yeniçeri ve acemi oğlanı gibi gezip eşkıyalık yapanların da yine aynı görevliye yakalattırılıp haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Vize ve Bınarhisâr ve Hezargrad ve Ruscuk ve Yirgöği ve Eflak ve Boğdan ve Tuna yalılarında ve Silistre sancağında ve mahrûse-i İstanbul'dan zikrolunan vilâyetlere varınca ve Sağ-kol'da yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar *zîde fazlühüme* hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı hükûmetinüzde vâkı' olup yeniçeri zümresinden vefât idüp mîrîye âyid olan muhallefatlarının kabzı Yeniçeri Ocağı'nun emekdâr gedüklülerinden kıdvatü'l-emâsil ve'l-akrân () *zîde kadruhûya* fermânum olmağla vech-i meşrûh üzre taht-ı kazânuzda vâkı' yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtolup mîrîye âyid ü râci' olan muhallefat u metrûkâtın dahı mezkûr gedüklüye kabz itdürölüp ma'rifet-i şer'le sûk-ı sultânîde fûrûht kılınup nukûd her ne hâsıl olursa der-kîse olunup

mühürlenüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleriyle mezkûra teslîm idüp Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylemenüz ve ol cânibde olan yeniçeri serdârları ellerinde olan beytül-mâlleri dahı teslîm idüp ve teslîm eyledüklerine merkûmdan temessük alup ve eşkıyânun zabtı mezbûra sipâriş olunmuşdur; yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâyı, mezkûra ahzıtdürüp şer'le haklarında lâzım gelen icrâ itdürilmek ve hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulm ü te'addî olunmamak" bâbında iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrî sadâkat ü istikâmet ile hizmet-i mezbûrede istihdâm idüp min-ba'd âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesne[ye] iş itdürmeyesiz.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 22 Ra., sene: 1040

307

[375]

Andıra ve Sira adasında eşkıyalık yapan ve harbî kâfir gemilerine erzak temin eden Cani Talinco(?) adlı zimmînin yakalanıp, Divân-ı Hümayun'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi. Kapudân paşa hazretlerinin mektûbları dahı vardur. Buyurıldısı mektûb üzerindedür.

Andıra ve Sira kâdîsına hüküm ki:

Cezîre-i Andıra ve Sira ahâlîsi arz-ı hâl idüp; "Cezîre-i Sira'da sâkin Cani Talinco(?) nâm zimmî şerîr ü ehl-i fesâd olup nice kimesneleri nâ-hak katl ve nice avret ü bîkr kızları cebren tasarruf idüp ve nicesinün tarla vü bağların gasbidüp ve evlerine girüp esbâb u eskâlin sırka idüp ve eşkıyâ ile yek-dil ü yek-cihet olup ve gelen kâdîlar ve nâ'ibler ve beğ kethudâları ve sâyir ehl-i örf tâyifesiyle bir olup hılâf-ı vâkı' gamz ü inhâ itmekle re'âyâ fukarâsın rencîde itdüğinden gayri harbî kâfir gemilerine zâd ü zevâde virüp ba'zı yirlere istinâd itmekle mezbûrun bir vechile hakkından gelinmek mümkün olmayup vech-i meşrûh üzre Andıra ve Sira cezîreleri re'âyâsı müte'ellim ü mütezaccir olup harâba müteveccih olmuşdur. Ol cânibde şakî-ı mezbûrun hakkından gelinmek kâbil olmamağın, Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilüp şer'le hakkında lâzım gelen icrâ olunmaz ise cümlesi firâr u terk-i diyâr itmek mukarrerdür." diyü emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zimmî-i mezbûrî bi-eyyi tarîkın kân elegetürüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, ahvâlî Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp lâzım gelen icrâ oluna.

308

[376]

Bazı önemli işler için Erdel vilâyetine gönderilen Vezir Recep Paşa'nın kapıcıbaşlarından Müteferrika Ahmed'in, yol boyunca menzillerde beygir vs. ihtiyaçlarının tedarik edilip salimen Erdel'e ulaştırılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Erdel vilâyetine varup gelince yol üzerinde olan kâdîlara ve Altı Bölük kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve iskele emînlerine ve sâyir iş-erlerine hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olup düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i Sâni Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûn*un kapucıbaşlarından Ahmed *dâme mecdühû* ba'zı umûr-ı mühimme ile Erdel vilâyetine irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Hüküm-i şerîfümle vusûl buldukda, kendüye ve yanında olan () nefer âdemlerine menzil bârgîri bulunan yirlerde yarar menzil bârgîrleri tedârük ve lâzım gelen mühimmâtların ihzâr idüp ve mahûf olan mahallerde yanına kifâyet mikdârı neferât koşup emîn ü sâlim birbirinüze ulaştırup ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eylesiniz. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden her biriniz ihtirâz eylesiniz.

309

[377]

Eflak'da bulunan Çâşnigirbaşı Ahmed'in acilen Âsitâne-i Saâdet'e gelmesi.

Südde-i Sa'âdetüm'de Çâşnigirbaşı olup hâliyâ Eflak'da olan Ahmed *dâme mecdühû*ya hüküm ki:

Senün mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmen lâzım ü mühimm olmağla bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî itmeyüp emr-i şerîfüm varduğı sâ'at kalkup ber-vech-i isti'câl Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmen bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince bu emr-i şerîfüm sana varduğı sâ'at bir ân te'hîr u terâhî itmeyüp mu'accelen kalkup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelesin. Avk u te'hîre ve ihmâl ü müsâheleye cevâz göstermeyesin.

310

[372]

Ordu-yı Hümayun'un ihtiyacı olan hazine, bölük emekdarlarından Mehmed ile gönderildiğinden, yol boyunca kendisinin her türlü ihtiyacının tedarik edilip, hazinenin güvenliğinin sağlanması ve salimen orduya ulaştırılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Ordu-yı Hümâyûnum'a varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına hüküm ki:

Hâliyâ Ordu-yı Hümâyûnum'a irsâli lâzım olan hazîne, bölüğün emekdâr u ihtiyârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed *zîde kadruhû* ile irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mûmâ-ileyh Mehmed hazîne ile her kangınızın taht-ı hükûmetine dâhıl olursa lâzım geldükde kulaguzlar ve mahûf [u] muhâtara olan mahallerde neferât koşup ve gicede ve gündüzde hazîneye bekciler ta'yîn idüp ve zâd ü zevâdesin olıgeldüğü üzre tedârük ü ihzâr itdürüp emîn ü sâlim birbirinüze irsâl ve mahall-i me'mûra îsâl itdürüp avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde ihtirâz eyleyesiz.

311

[373]

Gümrük alınan bir kasabaya gelip konan ve sonra giden bazergânların, yüklerini çözmedikleri ve alış-veriş yapmadıkları sürece gümrük emînlerinin gümrük talep etmesi kanuna aykırı olduğu halde, Edirne gümrük emîninin bu durumdaki Acem bazergânlarından gümrük talebinde bulunduğu bildirildiğinden, kendisine engel olunması. (Ayrıca bkz. hkm. 51)

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Bi'l-fi'l Gümrük Emîni olup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Çavuş *zîde kadruhû* ile Acem bâzergânları Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bâzergân tâyifesi gümrük alınugelen kasabalarda yük çözüp bey' u şîrâ itmeyince gümrük emînleri gümrük talep etmek hılâf-ı kânûn iken zikrolunan bâzergân tâyifesi mahrûse-i Edirne'ye gelüp dâhıl olup bir-iki gün oturmak lâzım gelmeğın yük çözmeyüp bey' u şîrâ murâd itmeyüp İstanbul'a gelmek istedikde Edirne gümrük emîni gümrük talep idüp rencîde eylediğın" bildürüp men' u def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledükleri ecilden, kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; kadîmden ol makûle gelüp uğrayup geçen tüccâr u bâzergân tâyifesinden mâdâm ki yüklerin çözüp bey' u şîrâ () itmedükce gümrük alınugelmiş değil iken şer' u kânûna ve kadîmden olıgelene muhâlif gümrük talep idüp dahleyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp kadîmden olıgelene muhâlif ol vechile tüccâr tâyifesin rencîde itdürmeyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet olunup emr-i âhar varmalu eylemeyesin.

312

[374]

Görice'de eşkıyalık yapıp adam öldürdükleri bildirilen kul oğullarından Hamza, Hasan ve Pervane adlı şakîlerin yakalanarak haklarından gelinmesi.

Mektûb mûcebince buyurulmuşdur.

Görice kâdîsına ve kazâ-i mezbûrda Yeniçeri Serdârı olan () *zîde kadruhûya* hüküm ki:

Hâliyâ; " "kul-oğullarından Hamza ve Hasan ve Pervâne nâm kimesneler birbiriyle yek-dil olup kendü hâllerinde olmayup dâymâ şirret ü şakâ üzre olduklarından gayri Hamza nâm kimesneyi katlidüp fesâd eyledüklerin sicill ü huccet olunduğı" i'lâm olunmağla bundan akdem ol câniblere irsâl olunan yeniçeri çavuşları ma'rifeti ile mezbûrlar elegetirilüp ve ahz ü habs olunup iktizâ itdüğüne göre mezkûrlar yeniçeri ise vukû'ı üzre arzolunup ve arza muhtâc olanlardan değil ise şer'le haklarında lâzim gelen icrâ olunmak" bâbında bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyüp ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye zulm ü te'addî vü tecâvüzden ziyâde hazer eyleyesiz.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 20 R., sene: 1040

313

[370]

Müteveffa Mustafa Paşa Evkâfî'nın Leş ve İskenderiye kazalarındaki köyleriyle Zadrîma'da ortaya çıkıp ahalinin at, öküz ve sabanlarına elkoydukları, zorla kendi işlerinde çalıştırdıkları ve daha nice zulümler ettikleri bildirilen eşkıyanın yakalanarak üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

[()] sancağbeğine ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

"Müteveffâ Mustafâ Paşa Evkâfî'ndan Leş ve İskenderiyye kazâlarında vâkı' () nâm karyede ve Zadrîma'da ba'zı eşkıyâ vü harâm-zâde zuhûr idüp re'âyâ vü fukarânun çiftlerinde olan öküz ü sabanların alup ve re'âyâyâ kendü ekinlerin ekdürüp ve bârgîrlerin alup Üsküb câniblerine ve gâh () taraflarına üç heftelik mikdârı yirlere götürüp ve gezdürüp envâ'-ı zulm ü te'addî vü tecâvüzden hâlî olmadukları" Zadrîma re'âyâsı taraflarından i'lâm olunmağın, şer'le görülüp haklarında lâzim gelen icrâ olunup te'addîleri men' u def' olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra her birinüz bi'z-zât mukayyed olup dahı ol makûle re'âyâ vü berâyâyâ vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addî idenleri hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp re'âyâ vü fukarânun alınan öküz ü saban ve sâyir müteveccih olan hakların hükmidüp bî-kusûr alıvırdükden sonra eşkıyanın şer'le haklarında lâzim geleni icrâ idüp bu makûle eşkıyâ vü harâm-zâdeye ruhsat vermeyüp re'âyâ vü fukarâyı himâyet ü sıyânet eyleyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Bir sûreti, () kâdîsına ve Bıçakçı-zâde Sipâhî Muhammed'e.

314

[371]

Önemli işler için İstanbul'dan, Cezayir, Tunus ve Trablus taraflarına gönderilen gemilere, yağlanıp-sulanmak için herhangi bir yere yanaştıklarında, kimsenin mâni olmaması.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuştur.

Boğazhisâr'dan İskenderiyye'ye varınca Akdeniz yalılarında vâkı' olan sancakbeğlerine ve kâdîlara ve kılâ' dizdârlarına ve yeniçeri serdârlarına hüküm ki:

"Kadîmül-eyyâmdan umûr-ı mühimme ile İstanbul'dan Cezâyir ve Tunus ve Trablus'a giden gemiler yağlanmak ve sulanmak iktizâ itdükde kimesne mâni' olmayup yağlanup ve sulanurken; "Gavgâ olur." diyü bir tarîkla emr-i şerîf almalarıyla hâliyâ giden gemilerin sulanmasına ve lâzım geldükde yağlanmağa mâni' oldukları" i'lâm olunmağın, min-ba'd kimesne mâni' olmayup iktizâ itdükde yağlanup ve sulanup emîn ü sâlim mahall-i me'mûra irsâl olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp hâliyâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'den irsâl olunan gemiler taht-ı hükûmetinüzden bir mahalde yağlanmak ve sulanmak iktizâ idüp varup yanaşduklarında yağlanup ve sulanup; "Emrimüz vardır." diyü kimesne mâni' u müzâhım olmayup ve dahl ü ta'arruz itmeyeler. Anun gibi yanaşduklarında bir kimesnenün cürmi zâhir olursa zâbitlarına teslîm itdüresiz ki, muhkem te'dîb olunup hakkında lâzım gelen icrâ oluna.

315

[368]

Ordu-yı Hümayun'dan ulaklık görevi ile Âsitâne-i Saâdet'e gelmiş olan Mehmed ve Abdi ulaklık görevi ile tekrar Ordu-yı Hümayun'a gönderildiklerinden, yol üzerinde bulunan kadı, beylerbeyi ve sancakbeyi mütesellim ve kaymakamları ve iskele emînleriyle diğer görevlilerin, kendilerinin, beygir, gemi vs. ihtiyaçlarını tedarik edip güvenliklerini sağlayarak bir an önce Ordu-yı Hümayun'a ulaştırmaları.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Âsitâne-i Sa'âdetüm'den Vezîr-i A'zam ve Serdâr-ı Ekremüm Husrev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar ve mefâhıru'l-emâsil ve'l-akrân sancak u beğlerbeği müsellimleri ve kâyim-makâmları ve iskele emînleri ve mefâhıru's-sikât ve'l-müstahfızîn kal'a dizdârları ve sâyir iş-erleri, tevkî'-ı refî'-ı hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed ve Abdî nâm kimesneler bundan akdem ulağla Ordu-yı Hümayûnum'dan Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmekle hâlâ girü bir mühimm ü müsta'cel husûsiçün müşârun-ileyhimâ serdâr-ı zafer-şi'âruma ulağla ta'yîn ü irsâl olunmuştur.

Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfümle her kangınızın taht-ı kazâ vü livâsına dâhıl olur ise, kendülere yarar menzil bârgîrleri tedârük idüp ve mahûf u muhâtara olan mahallerde kendülere kifâyet

mikdârı âdemler koşup ve iskelelerde gemi tedârük idüp ber-vech-i isti'câl müşârun-ileyhimâyı Ordu-yı Hümâyûnum'a irsâl ü îsâl idüp avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden hazer eyleyesiz. Husûs-ı mezbûr sâyir umûra kıyâs olunur değildir; mezkûrları Ordu-yı Hümâyûnum'a acele üzre îsâl eylemekde bi'z-zât ihtimâm eyleyesiz.

316

[369]

Bir sınır bölgesindeki kaptan, kale dizdarları, neferât ağaları ve ahalinin gönderdikleri mahzarda, orada görevli Hacı Şaban adlı ocak emekdarının, bazı art niyetli kişilerin iftirasına kurban gidip hapsedildiği ve haksız yere yüz seksen bin akçasının alındığı bildirildiğinden, adı geçenin teftiş edilmesi; şayet mağdur olduğu ortaya çıkarsa, kimin üzerinde hakkı varsa alınıp kendisine verilmesi ve kimseye rencide ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

() ve () kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ serhadd-i mansûrede olan kapudânlar ve kılâ' dizdârları ve neferât ağaları ve sâyir ahâlî-i vilâyet Südde-i Sa'âdetüm'e mahzar gönderüp Hâcî Şa'bân nâm kimesne için; "Mütedeyyin ve serhadd-i mansûrenün kadîmî ocak emekdârlarından olup kimesneye zarar u te'addîsi yoğken ashâb-ı ağrâzdan ba'zı kimesneler mezbûr Hâcî Şa'bân'a garaz ve hılâf-ı vâkı' ba'zı nesne isnâd ü iftirâ idüp şer'le üzerine nesne sâbit ü zâhir olmadın ve cümle serhadd-i mezbûr halkı hüsn-i hâline şehâdet iderler iken ve ef'âl ü evzâ'ından rızâ vü şükrân üzre iken ehl-i örfe gamzitmeleriyle üç aydan berü ehl-i örf ahz ü habs idüp envâ'-ı cebr u te'addî ile hılâf-ı şer' u kânûn yüz seksen bin akçasın alup mezbûra küllî gadr u hayf olduğın" bildürüp şer'le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına mahzar eyledükleri ecilden, mahallinde şer'le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu husûsa onat vechile mukayyed olup dahı mezbûr Hâcî Şa'bân'ı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve tamâm dikkat ü ihtimâm ile hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; vech-i meşrûh üzre gadrolduğu vâkı' ise şer'le müteveccih olan hakkın teveccüh idenlerden hükmidüp bî-kusûr aliviresiz ve min-ba'd Hâcî Şa'bân'ı ehl-i örfe ve âhara rencide vü remîde itdürmeyüp men' u def' eyleyesiz.

317

[365]

Dergâh-ı Muallâ kapıcılarının kule sûfilerinden olup, Selanik tarafından tahsil ettiği Haremeyn-i Şerifeyn akçasını İstanbul'a getirmekte olan Mehmed'i soyarak öldürdükleri ihbar edilen Boşnak Ömer adlı yeniçerinin hizmetkârlarının yakalanarak Divân-ı Hümâyûn'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Mektûb mûcebince buyurulmuşdur.

Selanik monlâsına ve Selanik muhâfazasında olan Deveci Mehmed *zîde mecdühûya* ve Selanik'de Yeniçeri Serdârı () *zîde kadruhûya* hüküm ki:

"Dergâh-ı Mu'allâm bevvâblarınun kule sûfilerinden Mehmed nâm kapucu ol cânibde Haremeyn-i Şerîfeyn akçasın tahsîl itmeğe me'mûr olup varup tahsîl idüp hazîne ile gelürken Boşnak Ömer nâm yeniçerinün hizmetkârları merkûmı gice ile urup katlidüp cümle emlâk ü erzâkların ve akçasın ve gümüş raht u kılıcın ve sâyir erzâkın alup ve andan mâ'adâ hizmetkârnun dahı gümüş raht u gümüş kılıcın ve ıbrık u leğen ve velence vü ihrâm ve ba'zı yol esbâbların alup ziyâde zulm ü te'addî itmeleriyle şer'le görülüp üzerlerine sicill ü huccet olunup ve mezkûrlar ol cânibde eğlendirilmeyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak" bâbında bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince mezbûrları ve gâret olunan emvâl ü erzâk u akça ve sâyir raht u kılıç her ne ise vekîlleri olan Dergâh-ı Mu'allâm kapucılarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrâhîm *zîde kadruhû* ile ve yarar u mu'temedün-aleyh âdemler ile ma'an koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görülüp ihkâk-ı hakk oluna.

318

[366]

Üsküdar kazasına tâbi Kadıköy'de sakin olup, Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Ali ile olan davası görüleceği sırada Trabzon Kadısı Mustafa'nın, himaye maksadıyla beraberinde Trabzon'a götürdüğü bildirilen Yahya'nın, davası Divân-ı Hümâyûn'da görülmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Trabzon muhâfazasında olan Vezîr Ömer Paşa'ya ve Trabzon kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olup Rikâb-ı Kâm-yâbum'la eşmeğe mahsûs iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Alî *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem Üsküdar kazâsına tâbi Kâdîköyi'nde sâkin Yahyâ nâm kimesne ile mûmâ-ileyhün şer'î da'vâsı olup buyurıldı ile mübâşir varup mezbûr şer'-ı şerîfe taleb ü da'vet eyledükde sen ki Trabzon Kâdîsı Mevlânâ Mustafâ'sın, mezbûr yanuna alup mücerred sıyânet için kendün ile Trabzon'a iletüp gitmenle icrâ-yı hakk olmayup mûmâ-ileyhe küllî gadrolduğun" bildürüp merkûmı Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilüp da'vâsı Dîvân-ı Hümâyûnum'da şer'le görülmek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, merkûm Yahyâ'yı bi-eyyi vechin kân elegetürilüp ta'yîn olunan mübâşire koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, ahvâlleri şer'le Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görülüp icrâ-yı hakk oluna.

319

[367]

İstanbul ve Haslar kadılıkları sınırları içindeki aşçı, börekçi, kebabçı, çörekçi, yoğurtçu vs. taba ve tepsi kullanan esnafın ordu akçasını eskiden beri toplamakta olan aşçılar kethüdasına, kazalarının müstakil kadılık olduğu iddiasıyla muhalefet ettiği bildirilen Eyüp bakkallar pazarbaşısının kendi başına ordu akçası toplamasına engel olunması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Divitdâr(?) ağa yediyle.

İstanbul ve Hâslar monlâlarına hüküm ki:

Mahmiyye-i İstanbul'da vâkı' olan aşçılar kethudâsı ve yiğitbaşları ve sâyiri Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "kadîmden bu âna değin taht-ı hükûmetinizde olan aşçı vü börekci vü kebâbcı ve Semerkandî ve bi'l-cümle yağsuz çörek iş[le]yenlerden mâ'adâ yoğurtcu tâyifesi ve sâyir tâbe vü tepsi isti'mâl iden tâyife kadîmden bunların yamağı olup ordu-yı hümayûnların bunlara virüp edâ idegelmişler iken hâliyâ Eyyûb-ı Ensârî'de vâkı' olan tâyife-i mezbûrdan olgelmişe muhâlif Eyyûb'un bakkâllar bâzârbaşısı; "Bizüm kâdîlığımız müstekıl kâdîlıktur. Eger aşçı vü börekci ve yağlı çörek ü Semerkandî vü lokma ve kebâbcı vü yoğurtcu bizüm yamağımızdır; biz alup cem' iderüz." diyü kadîmden olgelene muhâlif kendü murâdı üzre bir emr ibrâz idüp Ordu-yı Hümayûnum için tevzî' olunan akçayı virmekde te'allül ü mîad eyleyüp kadîmden olgeldüğü üzre amel olunup kadîmîsine muhâlif dahlolunmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden imdi; herkes kendü san'atlarına tâbi' olup kadîmden ne vechile orduların viregelmişler ise İstanbul'da olan kethudâlarına ve yiğitbaşlarına üslûb-ı sâbık üzre virüp edâ itdirüp Eyyûb'un bakkâllar bâzârbaşısı olgelene muhâlif tâyife-i mezbûrenün ordularına dahl ü ta'arruz itdürilmemek fermânım olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâliyâ virilen ve sâdır olan emrüm üzre amel idüp kazâ-i mezbûrlarında vâkı' olan aşçı vü börekci vü kebâbcı vü yoğurtcu ve yağlı çörek ü lokma vü Semerkandî ve bi'l-cümle tâbe vü tepsi isti'mâl idenler orduların bi't-tamâm bunlara hükmidüp alıvirüp min-ba'd kadîmden olgelene muhâlif Eyyûb'un bakkâllar bâzârbaşısı ve âhardan bir ferdi bir vechile müdâhale itdürmeyesiz ve bu emr-i şerîfümün hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz; şöyle bilesiz.

320

[363]

İştib kadısının mührünü kazııp sahte hüccetle müslümanların haklarını gasbettikleri ve soygun ve yaralama olaylarına karıştıkları için mahkemeye çıkarılmak istendikleri halde emre uymamakta direndikleri bildirilen Osman ve kardeşi Ömer'in Divân-ı Hümayun'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

İştib kâdîsına ve sâbıkâ () Kâdîsı olan () hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kasaba-i İştib sâkinlerinden Osmân ve karındaşı Ömer nâm kimesneler şerîr ü [ehl-i] tezvîr olup kâdînun mührin

kazdurup sâhte huccetler peydâ idüp nice müslimânların hakların ibtâl eyleyüp sâ'î bi'l-fesâd olduklarından gayri bezzâzistânı açup üç-dört yük mikdârı akça sırka eyleyüp ve müteveffâ Mehmed Şu'ûrî nâm kâdînun metrûkâtından dörder bin akçalık iki ferrâce gasbeyleyüp ve kıdvetü kuzâtî'l-müslimîn Mevlânâ Mehmed *zîde fazlühû* Âsitâne-i Sa'âdetüm'de mülâzemetde iken hâtûnı Fâtıma nâm hâtûnun iki-üç def'a evin basup ve mezbûreyi mecrûh idüp evi içinde olan esbâbın gasbeyleyüp cânib-i şer'-ı şerîfden âdem irsâl olunup da'vet-i şer'-ı şerîf olundukda aslâ itâ'at-i şer'-ı şerîf itmedüğün" bildürüp ol cânibde itâ'at-i şer'-ı şerîf itmemekle mezbûr Osmân'ı Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzârı için hükm-i hümayûnum recâsına arzyledüğün ecilden, mezbûr Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrı yarar âdemler koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görölüp faslolalar.

321

[364]

Şehirköy kazasının İslarta köyü zimmîlerinden Yovan ve İstoyan'ın kardeşleri Totori'yi öldürdükleri halde kendilerini himaye eden Yoğun Ali sayesinde cezalandırılmadıkları ihbar edilen Polomiye kazasının Nevesin köyü ahalisinden zanlı olanların teftiş edilmeleri ve üzerine suç sabit olanların şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Şehirköy ve Polomiye kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Polomiye Kâdîsı Mevlânâ Abdî'sin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Şehirköy kazâsına tâbi' İslarta nâm karye zimmîlerinden Yovan ve İstoyan veled-i Seki nâm zimmîler meclis-i şer'a varup; "Polomiye kazâsına tâbi' Nevesin nâm karye kurbinde karındaşımuz Totori değirmene giderken karye-i mezbûre zimmîleri âlet-i harb ile üzerine çıkup tüfenk ile mezbûrı urup mecrûh eyledükden sonra kılıç üşürüp öyle vaktinde katlitmeleriyle ziyâde zulm ü hayf olmuştur. Ahvâlimüz şer'le görilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına arzidir." diyü ilhâh eyledüklerinde tefahhus olunup hadd-i zâtında karye-i mezbûre zimmîleri şakî vü ehl-i fesâd olup Yoğun Alî demekle ma'rûf kimesneye istinâd eyleyüp ol dahı mu'în-i eşkiyâ vü harâmî olup karye-i mezbûre ahâlîsini bi'l-cümle hevâsına tâbi' itdürüp adem-i itâ'atde oldukların ve mezkûrân zimmîlerin karındaşı mürd-i merkûmı mahall-i mezkûrda alâ-mele'i'n-nâs katleyledüklerine mu'temedün-aleyh kimesneler şehâdet itmişlerdür." diyü arzitemğin, şer'le görölmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, karye-i mezbûre ahâlîsinden mazınna vü müttehem olanları bi-eyyi vechin kân elegetürüp meclis-i şer'a ihzâr ve maktûl-i mezbûrun veresesi olan mezkûrân zimmîler ile berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların husamâ muvâcehesinde tamâm hakk u adl üzre teftiş ü tefahhus idüp göresiz; arzulunduğı üzre fesâdları mukarrer ve katl husûsı üzerlerine şühûd-i udûl ile şer'an sâbit ü zâhir olursa ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût bu

fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyeleyesiz; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesiz. Ammâ; bu bâbda tamâm mukayyed olup bu bahâne ile umûm teftîşinden ve kendü hâlinde olanlara dahl ü te'addîden be-gâyet hazer idüp câdde-i hakdan udûl ve sırât-ı müstekîmden inhırâf eylemeyüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kat'an kimesneye iş itdirmeyesiz.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 12 R., sene: 1040

322

[358]

Sabık Gönye Sancakbeyi Hasan'ı tevkif edip mal ve eşyasını aldığı ihbar edilen Gönye sancağına arpalık olarak mutasarrıf olan Ferhat'ın, adı geçeni serbest bırakıp mal ve eşyasını geri vermesi ve bundan sonra kendisini rencide etmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Ber-vech-i arpalık Gönye sancağına mutasarrıf olan Ferhâd dâme ikbâlühûya hüküm ki:

"Sâbıkâ Gönye Sancağıbeği olan Hasan dâme izzühûyı ahz ve emvâl ü erzâkını kabzeyleyüp te'addî üzre olduğun" i'lâm olunmağın imdi; mûmâ-ileyh Hasan dâme izzühûya bir vechile te'addî vü rencide olunduğuna aslâ rızâ-yı şerîfüm yokdur. Kendüyi habsden itlâk ve emvâl ü erzâkın ve âdemlerin bî-kusûr teslîm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mûmâ-ileyh Hasan dâme izzühûyı habsden itlâk ve emvâl ü erzâk u âdemlerin bî-kusûr teslîm eyleyüp bir vechile rencide vü remîde eylemeyesin ve bi'l-cümle mûmâ-ileyh Âsitâne-i Sa'âdet-medârüm'un ve ol serhaddün emekdârı olmağla kendüye ve âdemlerine ve emvâl ü erzâkına bir vechile dahl ü rencide olunduğuna aslâ rızâ-yı şerîfüm yokdur. Sen dahı ana göre himâyet ü sıyânet idüp habsden itlâk ve emvâl ü erzâkın ve âdemlerin bî-kusûr teslîm eyleyesin.

323

[359]

Batum Beylerbeyi Ömer Paşa'nın, sabık Gönye Sancakbeyi Hasan'ı tevkif edip mal ve eşyasını aldığı ihbar edilen Gönye sancağına arpalık olarak mutasarrıf olan Ferhad'a, adı geçeni serbest bıraktırtıp mal ve eşyasını geri verdirmesi ve bundan sonra kendisini kimseye rencide ettirmemesi.

Bu dahı.

Batum eyâletine mutasarrıf olan Ömer Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlelühûya hüküm ki:

"Ber-vech-i arpalık Gönye sancağına mutasarrıf olan Ferhâd dâme ikbâlühû sâbıkâ Gönye Sancağıbeği olan Hasan dâme izzühûyı ahz ve emvâl ü erzâkını kabzeyleyüp rencide eyledüğü" i'lâm olunmağla; "mûmâ-ileyhi habsden itlâk ve emvâl ü erzâkın ve âdemlerin bî-kusûr mûmâ-ileyh Hasan'a teslîm itdürüp bir vechile rencide itdürmemen" bâbında fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mûmâ-ileyh Hasan'ı habsden ıtlâk ve emvâl ü erzâkın bî-kusûr teslîm itdürüp ve âdemlerin bir vechile rencîde vü remîde itdürmeyesin ve bi'l-cümle mûmâ-ileyh Âsitâne-i Sa'âdet- medârum'un ve ol serhaddün emekdârı olmağla kendüye ve âdemlerine ve esbâb u erzâkına bir vechile dahl ü rencîde olunduğına aslâ rızâ-yı şerîfüm yokdur. Sen dahı ana göre mukayyed olup mûmâ-ileyh Hasan'ı habsden ıtlâk ve emvâl ü erzâkın ve âdemlerin bî-kusûr teslîm eylesin.

324

[360]

İstanbul-Trabzon ve Gönve güzergâhında kullanılmak üzere Mustafa ve Osman isimli kapıcılar ile adamları için yazılan menzîl emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Trabzon'a ve Gönve câniblerine varup gelince, Mustafâ ve Osmân kapıcılara ve bir nefer âdemisine yazılmışdur. *Fi't-târîhı...*

325

[361]

Âsitâne-Sofya güzergâhında kullanılmak üzere Sipahi İbrahim ile iki adamı için yazılan menzîl emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i defterdâr paşa.

Menzil: Âsitâne'den Sofya'ya varup gelince, İbrâhîm Sipâhî'ye ve iki nefer âdemlerine yazılmışdur.

326

[362]

Firar eden Corci Mor isimli tacir yüzünden Boğazhisar'da alıkonulan İngiliz gemisinde malı bulunan tüccarın mağdur olmaması için, söz konusu geminin tayin edilen mübaşir vasıtasıyla Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 143)

Hamd Efendi hattıyla.

Boğazhisâr ve () kâdîlarına ve Boğazhisâr Kal'ası dizdârına hüküm ki:

Bundan akdem hükmi- hümayûnum gönderilüp bundan akdem firâr iden Corco Mor ve sâyirleri için ol cânibde alıkonılan İngiliz gemisinde nice tüccârın esbâb u erzâkı olup ve hâliyâ herkes ol gemide olan metâ'ın isbât idüp ellerine huccet alup zikrolunan İngiliz gemisinin Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmesi lâzım gelmeğın, zikrolunan gemi ta'yîn olunan mübaşir ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre zikrolunan İngiliz gemisin ta'yîn olunan mübaşir-i mezbûr ile koşup ber-vech-i isti'câl toğrı İstanbul'a göndüresiz. Avk u te'hîre

cevâz göstermeyesiz ve bi'l-cümle husûs-ı mezbûra mukayyed olup zikrolunan gemiyi mu'accelen İstanbul'a göndermekde ziyâde ikdâm u ihtimâm eyleyesiz.

327

[355]

Sabık Kamengrat Kadısı Mustafa'yı, mahkemesini basarak öldürüp ve mallarını gasbettikleri bildirilen Bihke Kaptanı İdris, Dizdar Mustafa ve kardeşi Derviş'in yakalanmaları ve gasbettikleri mallar geri alınıp müteveffanın vârislerine verildikten sonra, haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı hümayûn.

Bosna muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Sarây monlâsına hüküm ki:

Kamengrad kazâsında Nâyibü's-şer'î şerîf olan Mevlânâ Ahmed Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bundan akdem kasaba-i Kamengrad Kâdîsı olan Mustafâ'yı Bihke Kapudânı İdrîs ve Dizdârı Mustafâ ve karındaşı Dervîş mahkemesin basup cümle emvâl ü erzâkın gâret ve kendüsin katlidüp fesâd eyledüklerin ve mezbûrlar hadd-i zâtında ehl-i fesâd ü şakî vü kâtiller olduğın" bildürüp; " "şer'le haklarından gelinmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzyledüğü" Pâye-i Serîr-i A'lâm'a telhîs olundukda, şer'le haklarından gelinmek bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla sâdır olan fermân-ı şerîfüm mücebince mezbûrları hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp gâret itdükleri emvâl ü erzâkı vârislerine bî-kusûr alıvirdükden sonra sâyir eşkiyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ıbret için şer'le haklarından gelesiz.

328

[356]

Eflak Voyvodalığı'na talip olup, Eflak halkı arasında kargaşa çıkmasına sebep olan Lisare adlı zimmînin Rodos Kalesi'nde hapsedilmesi ve kimseyle görüştürülmemesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Sâbıkâ () Beğlerbeğisi olup hâlâ ber-vech-i arpalık Rodos sancağına mutasarrıf olan () dâme ikbâlühûya ve Rodos kâdîsına ve Rodos Kal'ası Dizdârı olan () zîde kadruhûya hüküm ki:

Hâliyâ Lisare nâm zimmî Eflak Voyvodalığı'na tâlib olup Eflak ahâlîsine ihtilâl virdüğü ecilden, mezbûr zimmî ahz olunup Rodos Kal'ası'nda habs ü hıfz olunmak için Dergâh-ı Mu'allâm () kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () Rodos'a irsâl olunmağın, mezkûr zimmî mübâşir-i mezbûr ile ol cânibe dâhıl oldukda Rodos Kal'ası'nda muhkem habs ü hıfz olunup min-ba'd bir ferde gösterilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı Eflak Voyvodalığı husûsında ihtilâl viren zimmî-i mezbûr mübâşir-i mezkûr ile ol cânibe varup dâhıl oldukda, zinhâr zimmî tâyifesinden ve gayriden bir ferde göstermeyüp Rodos Kal'ası'nda muhkem habs ü hıfz eyleyüp mâdâm ki, Âsitâne-i Sa'âdetüm'den ıtlâkı için emr-i şerîfüm vârid olmayınca, habsden ıtlâk eylemeyüp gereği gibi habs ü hıfz eyleyesiz.

329

Sahte buyuruldu yazmaktan suçlu Mehmed'in Kara Hâce'nin kalyonu ile Rodos Kalesi'ne sürgüne götürülmesi.

[357]

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Cezâyir () olan Kara Hâce *zîde mecdühûya* hüküm ki:

Hâliyâ sipâhî nâmında Mehmed nâm şakî, sâhte buyurıldı yazup tezvîri zâhir olup cezîre-i Rodos'a nefyolunmak lâzım olmağla mezbûrî muhkem hıfzidüp cezîre-i Rodos'a vardukda dizdârına teslîm idüp temessük alman bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezbûr Mehmed'i kalyonunda muhkem hıfzidüp ve Rodos'a varduğunda Rodos Kal'ası dizdârına teslîm itdüğüne temessük alup ve dizdâra muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, mâdâm ki ıtlâkıyçün emr-i şerîfüm varmaya, ıtlâk itmek ihtimâli olmaya.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 8 R., sene: 1040

330

[353]

İstanbul'daki Hristiyanların Patriği Kirilos'a bağlı, Nakşa adasındaki Aya adlı manastıra vakfedilmiş olup buradaki keşişlerin reisi olan rahip tarafından tasarruf edilmekte olan bağ, bahçe, tarla ve meralara vilayet ileri gelenleri vs. tarafından, hayvan salıp zarar vermek suretiyle yapıldığı bildirilen müdahalelerin önlenmesi; buna rağmen müdahale etmeye ve zarar vermeye devam eden olursa isimlerinin yazılıp bildirilmesi; ayrıca buradaki kilise ve manastırlara Efrenc vs. kefare taifesinin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

An-yedi Ahmed Ağa, Kethudâ-i Voyvoda-i Boğdan, sâbıkâ.

Cezîre-i Nakşa kâdîsına hüküm ki:

İstanbul keferesinün Patriki olan Kirilos nâm râhib Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "cezîre-i mezbûrede vâkı' Aya nâm manastırda sâkin keşişlerin* üzerlerine baş u buğ ta'yîn olunan () nâm râhibün manastır-ı mezbûra vakıf ta'yîn olunup mahsûs u müstekıl tasarrufında olan bağ u bağçe vü tarla vü mer'âlarına kadîmden olıgelene muhâlif a'yân-ı vilâyetden ve âhardan ba'zı kimesneler fuzûlî dahlidüp ve tavarların ve koyun u sığır u at u katır ve sâyir hayvânâtların salıvirüp te'addî itmeleriyle bundan akdem şer'le görildükde men'u def' olunup eline huccet-i şer'ıyye virilmişken mezbûrlar girü memnû' olmadukların" bildürüp huccet-i şer'ıyye mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup ve bu bâbda olan huccet-i şer'ıyyesine nazar idüp göresin; arzulunduğı üzre husûs-ı mezbûr mukaddemâ şer'le görölüp huccet-i şer'ıyye virölüp şer'-ı şerîfde men' olunmışlar iken mezbûrlar girü memnû' olmayup tekrâr dahl ü tecâvüzden hâlî olmadukları vâkı' ise bu bâbda olan huccet-i şer'ıyye

da'vâsına muvâfık olup mazmûnı alâ-vechi'l-hasım sâbit olur ise mukarrer tutup mûcebiyle amel idüp min-ba'd huccet-i şer'ıyyeye muhâlif manastır-ı mezbûrenün zikrolunan bâğ u bâğçe vü tarla vü mer'âlarına a'yân-ı vilâyetden ve ehl-i örf tâyifesinden ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp olıgeldüğü üzre mezbûr () nâm râhibe zabt u tasarruf itdüresin ve kazâ-i mezbûrda vâkı' ve kadîmî Nasârâ tâyifesine ta'yîn olunan kilise vü manastırlarına Efrenc ve sâyir keferâ tâyifesin aslâ dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Memnû' olmayanlar her kim olursa olsunlar ism ü resmi ve iştihârları ile yazup arzeyleyesin ki, sonradan haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olur ise mûcebi ile amel oluna. Şer'-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

331

[354]

İstanbul'daki Hristiyanların Patriği Kirilos'a bağlı, Nakşa adasındaki Penaya Manastırı'na vakfedilmiş olan Çoklarpa köyündeki bağ, bahçe, çiftlik ve tarlalara çobanlar ve harbî Efrenc taifesi tarafından, hayvanlarını salarak harap etmek ve kilise ve manastırları zaptedip gelirlerine elkoymak suretiyle yapıldığı bildirilen müdahalelerin önlenip söz konusu çiftlik vs. ile kilise ve manastırların Papa Yerasimo isimli rahibe zaptettirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

An-yedi mezbûr Ahmed Ağâ.

Cezîre-i Nakşa kâdîsına hüküm ki:

İstanbul keferesinin Patriki olan Kirilos nâm râhib Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "cezîre-i mezbûra tâbi' Çoklarpa nâm karyede vâkı' patrikliğine mûte'allik Penaye nâm manastır-ı mezbûreye vakıf ta'yîn olunup tasarrufında olan bâğ u bâğçe vü çiftlik ü tarla vü mer'âlarına hılâf-ı şer'-ı şerîf hâricden ba'zı çobânlar ve gayriler koyunların ve sığırların ve sâyir hayvânâtların salıvirmeleriyle zikrolunan bâğ u bâğçe vü çiftlik ü tarla vü mer'âların harâb u yebâb idüp ve kadîmî patrikliğine mûte'allik olan kilise vü manastırların ellerinden alup fuzûlî zabtitmek murâd itmeleriyle mahsûline gadreyledüklerin ve bu bâbda elinde huccet-i şer'ıyyesi olduğın" bildürüp mûcebince şer'le görölüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü rencide olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra mukayyed olup husûs-ı mezbûr[d]a olan huccet-i şer'ıyyeye nazar idüp göresin; bu bâbda olan huccet-i şer'ıyye da'vâsına muvâfık ve mazmûnı muvâfık-ı şer'-ı şerîf olup alâ-vechi'l-hasım sâbit olur ise mukarrer tutup mûcebiyle amel idüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve huccet-i şer'ıyyeye ve kadîmden olıgelene muhâlif bunların vech-i meşrûh üzre olan kenîse vü manastırlarına ve bâğ u bâğçe vü çiftlik ü tarla vü mer'âlarına harbî Efrenc ve çobân tâyifesin ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp mahsûline zarar u ziyân itdürmeyüp olıgeldüğü üzre mezbûr Papa Yerasimo nâm râhibe zabt u tasarruf itdüresin. Anun gibi memnû' olmayup emr-i şerîfûme muhâlif girü dahliderler ise ism ü resmleriyle yazup arzeyleyesin ki, sonradan haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olur ise mûcebiyle amel oluna.

332

[350]

Kasabalarında hâsıl olan deri, yaprak vs. levâzımlarına başka kazalardan müdahale edilmemesi hususunda daha önce kendilerine verilmiş olan emr-i şerifi kaybetmeleri sebebiyle sanatlarına hariçten müdahale edildiğinden bahisle aynı mealde yeni bir emr-i şerif verilmesi talebinde bulunan Bana kasabası debbağlarına işbu emr-i şerifin verildiği; emr-i şerifin kadı tarafından okunduktan sonra debbağlara geri verilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Cânib-i N.

Bana kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kasaba-i Bana'da vâkı' Debbâğlar Kâr-hânesi'nün Ahîsi Hâcî Receb ve Yiğitbaşları Muhammed ve sâyirleri meclis-i şer'-ı şerife varup; "Kadîmden bu âna gelince; "Kasaba-i mezbûrede hâsıl olan eger deri ve eger yaprak ve sâyir levâzimlerine âhar kazâdan kimesne dahl ü ta'arruz eylemeye." diyü ellerine emr-i şerîfüm virilüp vech-i meşrûh üzre kimesne müdâhale idegelmiş değil iken hâliyâ ol emr-i şerîf zâyî' olmağla olıgelmişe muhâlif hâric kazâdan ve âhardan ba'zıları dahl ve bey' u şirâ itmeleriyle ahvâlleri mükedder ve san'atları ibtâl olmağla mezbûrlara küllî gadrolmuşdur." diyü a'yân-ı vilâyetden müsinn ü ehl-i vukûf ve mu'temedün-aleyh ü bî-garaz kimesneler ihbâr itmeleriyle; "olıgeldüğü üzre san'atlarına âhar kazâdan ve gayriden bir ferd müdâhale eylememek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına ilhâh eyledüklerin" arzyledüğüün ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrların san'atlarına kadîmden olıgelene muhâlif âhar kazâ[da]n ve âhardan aslâ bir ferdi müdâhale itdirmeyüp ve kazâ-i mezbûrda hâsıl olan deri vü yaprak ve sâyir levâzimlerin mâbeynlerinde bey' u şirâ itdürüp olıgelmişe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin. Memnû' olmayanları ism ü resmleriyle yazup arzyleyesin. Şöyle bilesin ve ba'de'n-nazar bu hükm-i şerîfümü ellerinde ibkâ idüp ...

333

[351]

İstanbul'daki Hristiyanların Patriği Kirilos'a ait olan Antalya, İsparta ve Alâiye'deki papaz, keşiş ve zimmîlerin vergileri ile sair gelirlerin, hariçten kimsenin müdahale ettirilmeyip, patrik tarafından bunları toplamakla görevlendirilen Papa adlı zimmîye kabzettirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Antâliyye ve İsparta ve Alâ'iyye ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

İstanbul keferesinün Patriki olan Kirilos nâm râhib Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "zikrolunan kâdîlıklarda vâkı' patrikliğine müte'allik olan papasların* ve keşişlerin* ve zimmîlerin* ve kadîmden üzerlerine edâsı lâzım gelen rûsûmlarının ve sâyir patrika müte'allik olan mahsûllerinin cem' u tahsiline tarafından Papa nâm () zimmîyi vekîl nasb u ta'yîn idüp irsâl eylemeğın, mezbûr patrikun hukûk u rûsûm ve sâyir kendüye

müte'allik olan mahsûline hâricden bir ferd dahl ü ta'arruz eylemeyüp bi'l-küllîyye vekîli mezbûra ahz ü kabz itdürilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra her birinüz bi'z-zât mukayyed olup dahı taht-ı kazânuzda mezbûr patrikun patrlıklıına müte'allik olan papaslarun* ve keşîşlerün* ve sâyir zimmîlerün* kadîmden âyînleri üzre zimmetlerine lâzim* gelen rüsûm ve sâyir patrlıklık mahsûli her ne ise vekîli mezbûr Papa nâm zimmîye cem' u tahsîl ve ahz ü kabz itdürüp min-ba'd hılâf-ı şer'-ı şerîf ehl-i örf tâyifesinden ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz. İnâd üzre olanları ism ü resmi ve iştiârları ile vukû'ı üzre yazup arzeyelesiz ki, sonradan haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olur ise mûcebiyle amel oluna.

334

[352]

Kıbrısçık'da Şaban adlı şahsın babası Ali'yi katlettikleri bildirilen Alan köyünden Naip Mehmed ve Uzun İbrahim'in yakalanıp, Divân-ı Hümayun'da yargılanmak üzere adı geçen Şaban ile birlikte Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Kıbrısçık kâdîsına hüküm ki:

Şa'bân nâm kimesne arz-ı hâl idüp; "Alan nâm karyeden Nâyib Mehmed ve Uzun İbrâhîm nâm kimesneler karye-i mezbûre kurbinde bunun babası Alî nâm kimesneyi katlidüp husûs-ı mezbûr mîr-livânun ma'lûmı olmağla "kan öşri" diyü bir mikdâr akçaların alup lâkin mezbûrlar eşkıyâdan olmağla ol cânibde icrâ-yı hakk olunmayup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmaları" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları elegetürüp gaybet iderler ise buldurması lâzim olanlara buldurup getirüp mezbûr Şa'bân ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresin ki, Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna.

Fî evâyili şehri Ramazânî'l-mübârek.

[Yev]mü's-Sebt, fî 5 R., sene: 1040

335

[348]

İzmir'in Urla nahiyesinde sakin olup, etraflarına topladıkları adamlarla birlikte ahalinin yolunu keserek soyup, katlettikleri bildirilen şahısların mutlaka yakalanıp teftiş edilmeleri ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mehmed Ağâ, bevvâbân-ı hazret-i kâyim-makâm.

İzmir monlâsına ve Sığla sancağbeğine hüküm ki:

Sen ki mîr-livâsın, Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "hâliyâ İzmir kazâsına tâbi' Urlı nâhiyesinde sâkin () ve () ve () ve () nâm kimesneler birkaç hevâlarına tâbi' kimesneler ile yek-dil* olmalarıyla dâyimâ âyende vü revende ve sâyir ahâlî-i vilâyetün yollarına inüp katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl eylemekden hâlî olmayup mezbûrlarun

te'addîlerinden ahâlî-i vilâyetün bi'l-küllîyye perâkende vü perîşân olmuştur; ma'rifet-i şer'le elegetürilüp haklarından gelinmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden, ol makûle eşkiyâ vech-i meşrûh üzre elegetürilüp şer'le haklarından gelinmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra her biriniz bi'z-zât mukayyed olup dahı mezbûrlar her kande bulunurlar ise ma'rifet-i şer'le bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımlarıyla berâber idüp bir def'a şer'le görilüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl ve dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp ba'de's-sübût zimmetlerinde zuhûr iden hukûk-ı nâsı ashâbına bi't-tamâm hükmidüp alıvirdükden sonra mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz eylesesiz; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdurmeyesiz. Ammâ; mukayyed olasın ki, umûm teftîşi [ve] bu bahâne ile il üzerine devre çıkmak ve ahz ü celb sebebi ile kendü hâlinde olanlara hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addî olunmak ihtimâli olmaya.

336

[349]

Dimetoka kazasındaki bazı gayrimüslimlerin başlarına yeşil tülbent bağlayıp müslüman kıyafetine bürünerek müslümanlarla gayrimüslimlerin ayırt edilmesinde karışıklığa yolaçtıkları ve bu kıyafet altında halka ve yolculara zulmettikleri bildirildiğinden, bu gibilerin mutlaka yakalanmaları ve şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları; ayrıca gayrimüslimlere de, müslüman kıyafeti giymemeleri hususunda sıkıca tenbihte bulunulması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i N. Efendi.

Sâbıkâ Rûmili Kâdî-askeri olup hâliyâ ber-vech-i arpalık Dimetoka kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Şerîf Mehmed *edâma'llâhü te'âlâ fazâ'ilehûya* ve Tağardı kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânuzda sâkin keferetâyifesinden ba'zıları kendü hâllerinde olmayup hılâf-ı mu'tâd başlarına yeşil dülbend sarınup kendü kisvelerin bırakmağla keferet ile müslimân farkolunmadan kalup ve hılâf-ı şer'-ı şerîf ol libâsla ahâlî-i vilâyete ve ebnâ-i sebîle zulm ü te'addîden hâlî olmadukları" i'lâm olunmağın imdi; ol makûle keferetâyifesi yırlı yirinden ma'rifet-i şer'le görilüp men' u def' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; i'lâm olunduğu üzre ise ol makûle keferetâyifesi her kande bulunur ise ma'rifet-i şer'le elegetürüp şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyledükden sonra muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, min-ba'd vech-i meşrûh üzre yaşıl ve sâyir müslimânlara mahsûs olan libâsı giymeyüp kadîmî giyegeldükleri keferet libâsın giyeler ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye dahl ü tecâvüz eylemeyeler. Memnû' olmayanları ism ü resmleri [ile] yazup arzeyelesin ki, sonradan haklarında ne vechile emr-i

şerîfüm sâdır olur ise mücebiyle amel oluna. Ammâ; mukayyed olasın ki, bu bahâne ile umûm tefâtîşinden ve ahz ü celb sebebi ile fukarâyâ zulm ü te‘addî olmak ihtimâli olmaya.

337

[346]

Sadaret Kaymakamı Vezir Recep Paşa'nın oğlu olan Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Ahmed'in Srişnik kazasındaki zeametini basıp reâyasına zulmeden Köstendil sancağı müteselliminin yakalanarak, görevli mübaşir vasıtasıyla Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mândeler ağası mektûbı üzerindedür.

Sofya monlâsına ve Köstendil ve Srişnik kâdîlarına ve zikrolunan kâdîlıklarda Altı Bölük halkı üzerine kethudâyirlerine hüküm ki:

Hâliyâ; "Sadâret-i Uzmâ vü Vekâlet-i Kübrâ Kâyim-makâmı olan düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i Sâni Receb Paşa *edâma'llâhü te‘âlâ iclâlehu*nun oğlu olup Dergâh-ı Mu‘allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi‘u'l-mahâmid ve'l-mekârim Ahmed *dâme mecdühû*nun Srişnik kazâsında ze‘âmeti olup min-küllü'l-vücûh serbest icmâllü ze‘âmet iken hâlâ Köstendil sancağında Mütesellim olan () nâm sipâhî altmış ve yetmiş atlı vü sekbân ile mûmâ-ileyh Ahmed *dâme mecdühû*nun ze‘âmetine varup re‘âyâsına ziyâde zulm ü te‘addî vü tecâvüz eylemekle mezbûr mütesellim ahzolunup Südde-i Sa‘âdetüm'e getirilmek fermânım olmağla bölük çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Bâlî Çavuş *zîde kadruhû* ta‘yîn olunmağın mütesellim-i mezbûr ahzolunup ve her biriniz yarar âdemler koşup mübaşir-i mezbûr ile ma‘an Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e irsâl olunmak ve şöyle ki; adem-i tekayyüdünüz sebebi ile firâr itdürüp elegetürmekde ihmâl eyleyesiz, siz ki kâdîlarsız, bu bâbda siz mes‘ûl ve siz ki kethudâyirlerisiz, dirliğünüz kat‘ olunmağla konılmazsınız." diyü iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Mândeler Ağası olan Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mütesellim-i mezbûr mübaşir-i mezbûr ma‘rifetiyle ahzidüp ve yanına yarar âdemler koşup mübaşir-i mezbûr ile ma‘an Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e gönderesiz. Avk u te‘hîrden ve ihmâl ü müsâheleden her biriniz ihtirâz eyleyesiz.

338

[347]

İzmir'de sakin olup, reâyayı tahrik ederek kendi halinde olan kimselere iftira ettikleri ve daha nice fesat işledikleri bildirilen şahısların uyarılmaları; uyarılara kulak asmadıkları takdirde haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mehmed Ağa, bevvâbân-ı hazret-i Kâyim-makâm.

[İ]zmir monlâsına ve Sığla sancağbeğine hüküm ki:

Sen ki mîr-livâsın, Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "kazâ-i mezbûrda sâkin () ve () ve () ve () nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayup dâyimâ re'âyâyı ıdlâl itmeleriyle nice kendü hâlinde olan kimesneleri şikâyet itmek için defter düzüp hılâf-ı vâkı' mevâdd isnâdı ile şikâyet itdürüp ve bunun emsâli fesâd ü şenâ'atlerinün nihâyeti olmaduğın" bildürüp şer'le görölüp haklarında lâzim* gelen icrâ olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, şer'le görölmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra her birinüz bi'z-zât mukayyed olup göresiz; mezbûrların vech-i meşrûh üzre fesâdları mukarrer ise muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, min-ba'd kendü hâllerinde olup il ile ihtilât eylemeyeler ve kimesneyi tahrîk ü ıdlâl itmeleriyle kimesneye zarar u te'addî eylemeyeler ve itdürmeyüp men' u def' eylesiniz. Ba'de't-tenbîh mütenebbih olmazlar ise ve mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz eylesiniz; değiller ise şer'le haklarında lâzim* geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. Ammâ; mukayyed olasın ki, bu bahâne [ile] umûm teftîşi ve ahz ü celb sebebi ile il üzerine devre çıkmak ve kendü hâlinde olanlara hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addî olunmak ihtimâli olmaya.

339

[344]

Mirî yoğurthanede beslenen camusların küsbe ve yağ ihtiyacını karşılamakta olan Rodoscuk bezirhanecilerini bayramlık adı altında veya başka bahanelerle akça talep ederek sıkıntıya soktuğu bildirilen Rodoscuk sübaşısına engel olunması ve bezirciler ihtiyaçları olan tohumu almadan navluncu vs.'ye tohum aldırılmaması.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Rodoscuk kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ Yoğurdcıbaşı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Süleymân *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mîrî yoğurd-hânedede beslenen câmûslar için Rodoscuk'da ta'yîn olunan dört yüz direk küsbe ve yigirmi kintâr bezir yağı, on bezir-hânededen ta'yîn olunup âhardan müdâhale olunmaz iken Rodoscuk sübaşısı bayramlık nâmıyla ve âhar vechile bezir-hânegilerden nice akça taleb ü rencîde itmekden hâlî olmadukların" bildürüp; "zikrolunan bezirciler tohumu almayınca navluncılar ve sâyirler almayup ve sübaşıya ve âhara dahl ü rencîde itdürilmemek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlü'l-kadrüm ve kadîmden olıgeldüğü üzre amel idüp dahi ta'yîn olunan bezir-hânegilerden bir ferdi sübaşıya ve âhara bayramlık nâmıyla ve âhar vechile rencîde itdürmeyüp ve bezirciler bi't-tamâm tohumın almayınca navluncılara ve sâyirlere aldurmayup men' u def' idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve kadîmden olıgelmişe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

340

[345]

Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın Zıstovi'deki hasları reâyasını tahrik ederek, has voyvodalarının öşür vs. vergileri toplamalarına engel oldukları ihbar edilen şahıslardan Bob Sinto(?) ve Bob Istamet adlı rahiplerin Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri; Mustafa, Kenan ve Selim adlı yeniçerilerin ise men ve def edilmeleri. (Ayrıca bkz. 353).

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

() kâdîsına hüküm ki:

"Düstûr-ı mükerrrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem bi'l-fi'l Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* Zıstovi hâslarında sâkin Bob Sinto(?), Bob Istamet nâm ruhbânlar şerîr olmalarıyla her umûra müdâhale idüp müşârun-ileyhe âyid ü râci' olan a'sâr-ı şer'ıyye ve sâyir rüsûm-ı örfiyyeyi bu âna değin varan voyvodalar almağa mâni' olup ve sâyir re'âyâyı dahı tahrîk ü idlâl idüp ve karye-i mezbûre ve tevâbi'ı re'âyâsın yeniçeri tâyifesinden Ellibirinci Ağa Bölüğü'nde Voynuk Mustafâ ve Otuztokuzuncı Ağa Bölüğü'nde Ken'ân ve () Selîm nâm yeniçeriler dahı minvâl-i meşrûh üzre tahrîk ü idlâl idüp müşârun-ileyhün voyvodasının zabt u tasarrufına mâni' oldukları" i'lâm olunmağın, mezbûrân râhibler Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak fermânı olup ve mezbûrân yeniçeriler dahı men' u def' olunmak bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Sekbânbaşı Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre mezbûrân râhibleri yarar âdemlere koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderdikden sonra müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrân yeniçerileri dahı men' u def' idüp min-ba'd müşârun-ileyhün re'âyâsına ve mahsûli ve voyvodası umûrına karışdırmayup memnû' olmazlar ise müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince amel eylesin.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî gurre-i şehri Rebî'u'l-âhır, sene: 1040

341

[342]

Hassa bahçe ustalarından Süleyman'ın Görice ve Bihlişte'deki mandıra, yaylak ve çiftliğini kendisinin Âsitâne-i Saâdet'te hizmette bulunmasını fırsat bilerek ele geçirip yirmi yıldır zaptettikleri ve buraları zaptetmesi için gönderdiği oğluna da, zaman aşımı gerekçesiyle karşı koyup zaptettirmedikleri bildirilen Ahmed, Hasan, Kurt ve Seferoğlu adlı şahıslara engel olunup söz konusu çiftlik vs.'nin adı geçen Süleyman'a zaptettirilmesi.

Hatt-ı şerîf, sâhibi elindedür.

Görice ve Bihlişte kâdîlarına hüküm ki:

Hâssa bâğçe ustalarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Süleymân *zîde kadruhû* arz-ı hâl sunup; "taht-ı kazânuzda vâkı' eben an-ceddin mutasarrıf olduğu mandıra vü yaylak u çiftliğini bu Âsitâne-i Sa'âdetüm'de hıdmetde olmağla Ahmed ve Hasan ve Kurd tegallüben

() ve Sefer-oğlu () nâm şakîlar yigirmi yıldan berü zabt u tasarruf eyleyüp hâliyâ zabtıyün oğlu () nâm kimesneyi gönderdükde mezbûrlar mücerred; "Zamân mürûr eylemişdür; on yıl mürûr eyleyen çiftlik da'vâsı istimâ' olunmaz." diyü emr-i şerîf ibrâz itmekle istimâ' itdürmeyüp te'addî eyledükleri" Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arz u telhîs olundukda, mûmâ-ileyhün mandıra vü yaylak u çiftliği zabttdürilmek bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnum mücebince zikrolunan yaylak u mandıra vü çiftliği mûmâ-ileyhe zabt u tasarruf itdürüp min-ba'd mezbûrları; "Zamân mürûr itmişdür." diyü te'allül ü inâd itdürmeyesin. Şöyle ki; bu bâbda hatt-ı şerîfûme muhâlif ihkâk-ı hakda ihmâl idesiz, azl ile halâs olmayup mes'ûl ü mu'âteb olmanız mukarrerdür. Ana göre dikkat ü ihtimâm eyleyüp ihmâl ü müsâhele ve avk u te'hîrden ziyâde hazer idesiz.

342

[343]

Suçlu ve borçlu kale neferâtının tazir ve hapisle cezalandırılmaları gerektiğinde bunun neferâtın ağaları ve zabıtları tarafından yapılması gerektiği halde, bir müddetten beri İnebahtı Kalesi'nde bu kurala uyulmadığı ve bu gibilerin ehl-i örf ve muhtesibe verildiği bildirildiğinden, bu hususta öteden beri yapılagelen uygulamaya göre hareket edilmesi.

Hamd Efendi hattıyladır.

İnebahtı sancağıbeğine ve İnebahtı kâdîsına ve neferât ağalarına hüküm ki:

Sâbıkâ İnebahtı Sancağıbeği iken vefât iden Ahmed Beğ hayâtta iken Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "İnebahtı Kal'ası dizdârı ve azebleri ağası ve kethudâ ve sâyir neferâtı kendüye varup; "kadîmden kânûn üzre neferâtdan birisi hıyânet idüp şer'-ı şerîf üzre ta'zîr îcâb itdükde, hâkimü'l-vakt her neferi kendü zâbıtına teslim idüp ihkâk-ı hakk olunur iken ve neferâtdan birisi üzerine deyn ü hak zuhûr idüp ve şer'an sübût bulup şer'le habsolunmak îcâb itdükde ağalarına havâle olunup icrâ-yı hakk olunurken, birkaç zamândan berü kânûn-ı kadîme ri'âyet olunmayup nefer kısmından birine ta'zîr lâzım geldükde mahkemede ta'zîr ve medyûm ehl-i örf ve muhtesib eline virilmekle kal'a neferi olmakdan herkes ictinâb idüp te'addî olmağla kadîmü'l-eyyâmdan berü kânûn-ı kadîme ri'âyet olunup ve vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâ eyledüklerin" arzyledüğü ecilden, muktezâ-yı şer'-ı şerîf ve kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlül-kadrüm ve kadîmden olıgeldüğü ve şer'-ı şerîf ve kânûn-ı kadîm üzre amel idüp dahı ol makûle lâzım gelen neferâtı zâbıtlarına teftîş itdürüp vech-i meşrûh üzre şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve kadîmden olıgelmiş muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. İnâd üzre olanları yazup arzyleyesiz.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 29 Ra., sene: 1040

343

[340]

Kastamonu, Bolu ve Sivas sancaklarındaki cebeci taifesinin ilkbaharda Donanma-i Hümayûn vs. hizmetler için Âsitâne-i Saâdet'te hazır bulunmaları.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Kastamonı ve Bolı ve Sivas sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda sâkin olan cebeci tâyifesinün evvel-bahâr-ı huceste-âsârda fermânum olan Donanma-i Hümayûnum ve sâyir hıdemât-ı hümayûnum için gelüp otalarında ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'de hâzır u âmâde olmaları mühimmât-ı umûrdan olmağla Dergâh-ı Mu'allâm cebecileri bölükbaşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () *zîde kadruhû* ta'yîn olunup bi'l-fi'l Cebecibaşı Kâyim-makâmı olan kıdvetü'l- emâcid ve'l-a'yân Mehmed *zîde mecdühû* tarafından mektûb virilmeğın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mübâşir-i mezbûr mübâşeretiyle taht-ı kazânuzda sâkin cebeci tâyifesine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesın ki, bir ân ve bir sâ'at te'hîr u tevakkuf itmeyüp vakt ü zamânıyla gelüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'de ve otalarında mevcûd olup vâkı' olan Donanma-i Hümayûnum seferinde ve sâyir hıdemât-ı hümayûnumda mevcûd bulunalar. Şöyle ki; ınâd ü muhâlefet iderler ise ism ü resmleri ve bölükleri ve iştihârları ile yazup bildüresın ki, getürdilüp muhkem haklarından geline.

344

[341]

Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Mustafa'nın, İlbasan sakinlerinden müteveffa Ahmet Çavuş oğlu Ömer'de alacağı olduğu hususundaki iddiasının mahkemede görülüp, sabit olduğu takdirde alacağının, vârislerinden tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Şer'le buyurulmuştur.

Sâbıkâ () Sancağbeği Mahmûd Beğ'e ve İlbasan kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Mustafâ nâm yeniçeri Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bundan akdem kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Ahmed Çavuş oğlu Ömer nâm kimesneye yüz toksan bin akça karz virüp mezbûr dahı meblağ-ı mezbûrı virüp edâ-i deyn itmeyüp zimmetinde iken fevtolduğın ve husûs-ı mezbûra Ocak ağlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Oruç *zîde mecdühûy* vekîl nasb u ta'yîn eyledüğün" bildürüp şer'le görülüp müteveffâ-yı mezbûrun muhalefâtın kabziden veresesinden bi't-tamâm tahsîl olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, müteveffâ-yı mezbûrun muhalefâtın kabziden vârislerin meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve vekîl-i mûmâ-ileyh ile berâber idüp husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm hakk u adl üzre

teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzolunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup şer'le müteveccih olan meblağ-ı mezbûrî metrûkâtın kabziden vârislerinden ba'de's-sübût vekîl-i mûmâ-ileyhe hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif te'allül ü inâd itdürmeysesiz.

345

[337]

Mudanya'da, Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Süleyman'ı hiç kimseye kefil olmadığı halde, kardeşi Ali'de olan alacağına kefil olduğu iddiasıyla sıkıştırdığı bildirilen Gavriyon veled-i Simon adlı Yahudinin, davaları Divân-ı Hümâyûn'da görölmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Ber-vech-i arpalık Mudanya kazâsına mutasarrıf olan () hüküm [ki]:

Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Süleymân nâm yeniçeri Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bunun kimesneye deyni olmayup ve kimesnenün mâlına ve nefesine kefil değilken Gavriyon veled-i Simon nâm Yehûdî buna; "Senün karındaşun Alî nâm kimesnede otuz altı bin akça hakkum olmağla ol akçaya sen kefilisin." diyü isnâd ve bunı ahzıtdürüp ve; "Meblağ-ı mezbûrî on beş bin akçaya ıslâh olurun." diyü bunun kayını olan Mehmed ve Ahmed nâm kimesneleri bunun nefesine kefil itdürüp ziyâde zulm ü te'addî eylediğün" bildürüp mezbûr Yehûdî Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm taleb itmeğün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Yehûdîyi mübâşir-i mezbûr ile koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

346

[338]

Kocasını ve evine misafir olan yolcuları öldürtüp yolcuların para vs. eşyalarına el koyduğu ve daha nice fesat işlediğinin bildirilmesi üzerine haklarından gelinmesi için emr-i şerif çıkartılmasına rağmen kendilerine yardımcı olan kadı ve Altı Bölük kethüdayeri sayesinde cezalandırılmadıkları bildirilen Mankalya sakinelerinden bir kadın ile oğlu Zülfikar'ın ve suç ortakları olan diğer eşkıyanın yakalanarak teftiş edilmeleri ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mankalya kâdîsına ve Özi muhafazasında Altı Bölük halkı üzerine Ağayiri ta'yîn olunan Osmân ve Kethudâyiri olan Ahmed *zîde kadruhumâyâ* hüküm ki:

"Mankalya sâkinelerinden () nâm hâtûn kendü hâlinde olmayup hîlekar olup sipâh u yeniçeri nâmında olan oğulları Zülfikâr nâm şakî ve hevâsına tâbî' nice eşkıyâ ile yek-dil olmağla zevci olan () nâm kimesneyi katlitdördüğünden gayri ebnâ-i sebîlden olup merkûme hâtûnun evinde müsâfir olanları katlitdördüp esbâb u erzâkların saklayup ve

hâliyâ () nâm kâdî mülâzemet için Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelür iken merkûme hâtûnun evine konmağla gice yatur iken kâdî-ı mezbûrî üç-dört hıdmetkârı ile katlidüp yüz bin mikdârı akçasın ve dört-beş seyis-hânesin zâyî' idüp fesâd üzre oldukları" mukaddemâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arz u i'lâm olundukda, haklarından gelinmek için emr-i şerîfüm sâdır olup ahz ü teftîş olunmak sadedinde iken hevâlarına tâbî' kâdîya ve Altı Bölük Kethudâyiri olan () nâm kimesneye istinâd eylemekle firâr eyleyüp icrâ-yı hakk olunmamağla yine fesâd ü şenâ'atleri hadden ziyâde olup dâyimâ fesâd üzre olmalarıyla bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Mândeler Ağası olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed zîde mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince mezbûr Zülfikâr'ı ve merkûme hâtûnı ve sâyir refiklarını bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr [ve] da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde idenler ile berâber idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görölüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresiz; i'lâm olunduğı üzre fesâdları mukarrer ise ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. Hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve garaz u ta'assub ile kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addî olunmakdan be-gâyet hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhırâf eylemeyesiz.

347

[339]

Bursa'da Kerime adlı kadının kendisine emanet olarak bırakmış olduğu kıymetli eşyanın çalınması dolayısıyla adı geçen kadının vekili Abdurrahman'la Rumeli kazaskerinin huzurunda yapılan duruşmada davası düşmüş olan Yakob oğlu Mosi adlı Yahudinin tekrar dava edilmek suretiyle rencide edilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Buyurıldıı huccet üzerinde kalmışdur.

Burusa kâdîsına hüküm ki:

Yakob oğlu Mosi nâm Yehûdî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "mahrûse-i Burusa'da vâkı' Attârhusâm nâm mahallede Abdullâh kızı Kerîme nâm hâtûn bundan akdem cem'an yüz elli miskâl üç çift altun bilazik ve yedi bin akça kıymetlü bir istefan ve on beş bin akça kıymetlü üç çift la'l küpe ve altmış guruş kıymetlü otuz miskâl iki altun zencîr ve dört bin akça kıymetlü altun, incilü küpe ve üç bin akça kıymetlü bir sîm âyîne ve on beş bin akça kıymetlü yedi aded la'l ü yâkût taşlı yüzükleri bir seped sanduk ile buna emânet vaz' eylemekle hâlâ taleb ü kabzına zevci olan Abdurrahmân nâm kimesneyi vekîl eylemekle mezbûr Yehûdî ile hâlâ Rûmili kâdî-askerüm huzûrında murâfa'a-i şer' olduklarında mezbûr Yehûdî; "Mahrûse-i mezbûrede vâkı' Karacabeğ Hânı'nda olan mahzenüme vaz' eyledüm idi. Ba'dehû mahzenüm açılup mezbûrenün sepedinün kilidi kırılup içinde olan cümle eşyâ

ve benüm dahı bir mikdâr sırma gümüşi ile sirka olundı." diyü yemîn itmekle mezbûr Abdurrahmân da'vâdan men' olunup; "Hılâf-ı şer' rencîde olunmaya." diyü huccet-i şer'ıyye virildügin" bildürüp mücebince emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup göresin; vech-i meşrûh üzre şer'le görilüp faslolunup huccet-i şer'ıyye virildüğü alâ-vechi'l-hasım sâbit olursa mukarrer tutup hâli üzre ibkâ ve mücebiyle amel idüp bir def'a kâdî-askerüm huzûrında şer'le faslolunan da'vânun istimâ'ı memnû'dur. Mâdâm ki, Pâye-i Serîr-i A'lâm'a telhîs olunup istînâfiyçün emr-i şerîfüm virilmeye, hâli üzre ibkâ idüp mezbûrları ol vechile dahl ü ta'arruz u rencîde itdurmeyüp men' u def' eylesesin.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 25 Ra., sene: 1040

348

[334]

Andıra adasına getirdikleri ham ipek için vermeleri gereken gümrüğü noksan ödemek suretiyle Sancakbeyi Ahmet Bey'i zarara uğrattıkları bildirilen bazı müslümanlardan, defterde kayıtlı olan miktarda gümrüğün, eksiksiz olarak tahsil edilmesi.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Andıra kâdîsına hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'î'l-kirâm bi'l-fi'l Andıra Sancağıbeği olan Ahmed *dâme izzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "ba'zı müslimân tâyifesi cezîre-i mezbûreye ticâret için gelüp dâhıl olduklarında harîr-i hâmun gümrüğünden beher lodra altışar akça kendüye hâsıl kaydolunmuşken hâliyâ deftere ve kadîmden olıgelene muhâlif üçer akça virmek murâd eylemeleriyle mahsûline küllî zarar u noksân terettüb eyledüğün" bildürüp cezîre-i Sakız'da viregeldükleri ve olıgeldüğü üzre defter mücebince altışar akça alıvirilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Südde-i Sa'âdetüm'den ihrâc olunmuş mühürlü sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hâkânî taleb idüp göresin; fi'l-vâkı' ol makûle müslimân tâyifesinün cezîre-i mezbûreye getürdükleri harîr-i hâmun gümrüğünden beher lodra altışar akça mîr-livâyâ hâsıl kaydolunmuşken hâliyâ deftere ve olıgelene muhâlif; "Üçer akça virirüz." diyü te'allül eyledükleri mukarrer ise ol makûle cezîre-i mezbûreye gelen harîr-i hâmun gümrüğünden beher lodra altışar akçasın defter mücebince cezîre-i Sakız'da viregeldükleri ve olıgeldüğü üzre mûmâ-ileyhe hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe ve sûret-i defter-i hâkânîye ve emr-i hümayûnuma ve kadîmden olıgelene muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

349

[335]

Andıra adasında ekip biçtikleri bağ, bahçe ve tarlaların öşür vs. vergilerini vermeyerek Sancakbeyi Ahmet Bey'i zarara uğrattıkları bildirilen bazı müslümanlardan, öşür vs. vergilerin geçmiş döneme ait olanlarıyla birlikte, defterde kayıtlı olduğu şekilde tahsil edilmesi.

Bu dahi.

Andıra kâdîsına hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm bi'l-fi'l Andıra Sancağıbeği olan Ahmed *dâme izzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "cezîre-i Andıra'da sâkin ba'zı müslimân tâyifesinün tasarruf eyledükleri bâğ u bâğçe vü tarlalarından kânûn u defter* mücebince öşr ü resm taleb eyledükde virmekde te'allül eylemeleriyle mahsûline küllî zarar u noksân müterettib olduğın" bildürüp emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda [Südde-i] Sa'âdetüm'den ihrâc olunmış mühürlü sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hâkânîye nazar idüp göresin; ol makûle müslimân tâyifesinün zirâ'at ü harâset eyledükleri tarla vü bâğ u bâğçelerinin öşr ü resmi müşârun-ileyhe hâsıl kaydolunmışken hâliyâ deftere muhâlif virmekde te'allül eyledükleri vâkı' ise ol makûlelerin hâsıl eyledükleri a'sâr-ı şer'îyye ve sâyir rüsûmın güzeştesiyle mîr-i mûmâ-ileyhe hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe ve kânûn-ı münîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif bir vechile te'allül ü inâd itdürmeysin.

350

[336]

Andıra Sancakbeyi Ahmet Bey'in Karadeniz'de donanma ile seferde bulunması sebebiyle reâya zimmetinde kalan, sancağının 1039 senesi mahsulünün tahsil edilmesi.

Bu dahi.

Andıra kâdîsına hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm bi'l-fi'l Andıra Sancağıbeği olan Ahmed *dâme izzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "bu def'a kendüsi Karadeniz'de Donanma ile sefer-i hümâyûnumda olmağla mutasarrıf olduğu livâ-i mezbûrun Bin otuz tokuz senesinde vâkı' olan () ve mahsûlâtı re'âyâ zimmetinde olduğın" bildürüp sûret-i defter mücebince bî-kusûr alıvirilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Südde-i Sa'âdetüm'den ihrâc olunmış mühürlü sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hâkânîye nazar idüp göresin; cezîre-i mezbûrenün ve [()] mahsûlâtı mûmâ-ileyhün tahvîl ü târîhına düşüp ve defterde dahı kendüye hâsıl kaydolmuş ise sene-i mezbûrede vâkı' olan () ve mahsûlâtın defter-i cedîd-i hâkânî mücebince mûmâ-ileyhe hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe ve kânûn u deftere ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesne[ye] iş itdürmeysin.

351

[331]

İnebahtı Kalesi'nin, tamire muhtaç olduğu bildirilen ve tamir masraflarının karşılanması için İnebahtı İskeleyi gelirlerinden tahsisat ayrılması teklif edilen kapılarının ve yıkık duvarlarının sancakbeyi tarafından kendi malıyla tamir ettirilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

İnebahtı sancağıbeğine ve kâdîsına hüküm ki:

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Südde-i Sa'âdetüm kapucıbaşlarından olup Rûmili câniblerine mahâyif umûrına me'mûr olan Hüseyin *dâme mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "me'mûr olduğu hıdmet ile İnebahtı Kal'ası'na dâhıl oldukda, cümle fukarâ vü ağniyâ kendüye varup; "Kal'a-i mezbûrenün garb ve şark cânibinde yedi yirde dîvârları münhedim olup ve kal'a kapuları dahı köhne olup tecdîd olması lâzım ü mühimm olmağla *ıyâzen bi'llâhi te'âlâ* düşmen zuhûr iderse mukâvemete iktidârımız yokdur." didüklerinde mûmâ-ileyh dahı ehl-i vukûf muhamminler ile hedmolunan mahallün üzerine varup; "Otuz bin akça ile ancak meremmet ü ta'mîr olunur." diyü tahmîn olunmağın, kal'a-i mezbûrenün ta'mîri için İnebahtı İskeleyi'nden meblağ-ı mezbûr sâlyâne olunmak" için emr-i şerîfüm recâsına arzitmeğın sen ki mîr-livâsın, kal'a-i mezbûrenün meremmete muhtâc olan mahallerin kendü yanundan ta'mîr eylemen emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı kal'a-i mezbûrenün münhedim olan yirlerin ve köhne olunan kal'a kapuların kendü mâlun ile metânet üzre ta'mîr ü meremmet itdüresin. Bu bâbda her birinüz gereği gibi mukayyed olup kal'a-i mezbûrede meremmete muhtâc olan mahalleri ve köhne olan kal'a kapuların metânet ü istihkâm üzre ta'mîr itdürmekde dikkat ü ihtimâm eyleyesiz ve ne vechile ta'mîr ü itmâma irişdürildüğın yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyelesiz.

352

[332]

Güzelhisar'da müslümanlara mahsus elbiseler giyindikleri ve müslümanlara eziyet ettikleri bildirilen gayrimüslimlere, kendilerine mahsus elbiseleri giymeleri ve müslümanlara eziyet etmemeleri hususunda tenbihte bulunulup emre uymayanların haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i Osmân Efendi.

Ba'de'r-resîd naklolunmuşdur.

Sâbıkâ vezîr olup hâlâ Muhassıl-ı Emvâl olan Şems Ahmed Paşa'ya ve Güzelhisâr kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûrda vâkı' kefare tâyifesi kendülere mahsûs olan libâsları giymeyüp müslimânlara mahsûs olan beyâz dülbend ve fes-i barata ve sâyir müslimânlar giydüğü libâsları giyüp müslimân şeklinde ve tarzında gezüp her gören, müslimân kıyâs idüp ve kimi bâğçevân u derzî vü meyhâneci vü arakçını ve ba'zısı dülgerlik idüp ve ba'zı kimesneler dahı hevâlarına tâbî' olmağla dâyimâ müslimânlara cefâ vü eziyyet itmekden hâlî olmadukları" i'lâm olunmağın, men' u def' olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre kazâ-i mezbûrda muhkem tenbîh ü nidâ itdüresin ki, kefare tâyifesi min-ba'd beyâz dülbend sarılmayup ve fes-i barata ve sâyir müslimânlara mahsûs olan libâsı giymeyüp ve müslimân tarzında gezmeyüp kadîmden kefereye mahsûs olan libâsları her ne ise anı giyüp ve min-ba'd müslimânlardan bir ferdi ta'cîz ü tazyîk

eylemeyeler ve itdirmeyüp men' u def' eylesesin. Memnû' olmayanların şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesesin. Ammâ; bu bahâne ile hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulm ü te'addî ve ahz ü celb olmakdan ziyâde ihtirâz eylesesin.

353

Bkz. hkm. 340.

[333]

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Ziştovi kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda vâkı' düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Vezîrüm Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* Ziştovi ve tevâbi'ı Hâsları Voyvodası olan Hasan Südde-i Sa'âdetüme arz-ı hâl idüp; "havâss-ı mezbûre re'âyâlarından Bob Sinto(?), Bob İstamet nâm zimmîler papaslar kendü hâllerinde olmayup şerîr ü gammâz olduklarından mâ'adâ re'âyâyı tahrîk ü ıdlâl itmeleriyle müşârun-ileyhün mahsûline zara[r] u noksân terettüb eyledüğin" bildürüp mezbûrlar Dîvân-ı Hümâyûnum'a ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, ihzâr olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezbûrları mübâşir-i mezbûra koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 21 Ra., sene: 1040

354

Nişancı Mehmed Paşa'nın Halep'te bulunan ve Şeyhülislam Yahya Efendi'nin nezaretinde olan han, dükkân ve odalarını bazergân ve tüccarların kullanmasını engelledikleri bildirilen şahısların men ve def edilmeleri. (Ayrıca bkz. hkm. 359)

[328]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Üsküdüârî.

Ba'de'r-resîd.

Halep beğlerbeğisine ve kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ vezâretle Nişancı olan müteveffâ Mehmed Paşa'nun oğlu olan ümerâdan kıdvetü'l-ümerâ'i[I]-kirâm Ahmed *dâme izzühû* Dergâh-ı Mu'allâm'a âdem gönderüp; "a'lemü'l-ulemâ'il-mütebahırîn, efdalü'l-fudalâ'il-müteverri'in, yenbû'u'l-fazl ve'l-yakîn Şeyhu'l-İslâm ve Müfti'l-enâm Mevlânâ Yahyâ *edâma'llâhü te'âlâ fazâ'ilehûnun* taht-ı nezâretinde olan müteveffâ-i mezbûrun hânı ve hucerât u dekâkîn çavuş-zâde nâmına ve gayriden ba'zı kimesneler bâzergânlar değiller iken tasarruf itdükleri mahzen ü dekâkîni; "Her sene altışar altun virürüz." diyü gelüp giden bâzergânlara ve tüccâra mâni' oldukların" bildürüp kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlî'l-kadrüm ve kadîmden olıgeldüğü üzre amel idüp min-ba'd olıgelene muhâlif bir ferde te'allül ü inâd [itdürmeyüp] men' u def' itdüresin.

355

[329]

Vezir Yusuf Paşa'nın talebi üzerine, İzmir Mukataası eminleri Petro zimmî ve Macar Yahudinin borçları ödenirken, önce Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın daha sonra da Vezir Yusuf Paşa'nın alacaklarının ödenip diğer alacaklıların sonraya bırakılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

İzmir monlâsına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Yûsuf Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* Kethudâsı Sinân *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "müşârun-ileyhün, İzmir Mukâta'ası emînleri olan Petro zimmî ve Macar Yehûdîye karz tarîkı[y]la dört bin guruşları olup lâkin düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem bi'l-fi'l Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Vezîrüm Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* küllî vü cüz'î olan akçaları bî-kusûr ed[â] olundukdan sonra sâyir dâyinlere virilmeyüp müşârun-ileyh vezîrümün dahı akçaları âdemlerine bî-kusûr edâ vü teslîm olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, vech-i meşrûh üzre amel [olunmasın emr]idüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp müşârun-ileyhün mukâta'a-i mezbûre emînlerinde olan akçaları bî-kusûr edâ olundukdan sonra sâyir dâyinlere virdürmeyüp* müşârun-ileyh vezîrümün dahı zikrolunan dört bin guruşların âdemlerine bî-kusûr edâ vü teslîm itdürüp emr-i şerîfüme muhâlif te'allül ü inâd itdürmeysin.

* Metinde; "virilmek itdürmeyüp" şeklinde yazılmıştır.

356

[330]

Müteferrika Mehmed ve Ahmet adlı şahısların, Musahip Mehmed Ağa'nın Tophane'de Süheylbey Mahallesi'nde yaptırdığı çeşmeye vakfedilmiş olan Cihangir suyunun yolunu bozarak, suyu kendi evlerine akıttıkları bildirildiğinden, iddiaların araştırılması ve söz konusu suyun çeşmeye vakfedilmiş olduğu ortaya çıkarsa adı geçenlerin evlerine giden suyollarının bozulup suyun tekrar çeşmeye bağlanması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Galata kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazânda vâkı' Tophâne'de Süheylbeğ Mahallesi'nde Musâhib Mehmed Ağa İskelesi ahâlîsi arz-ı hâl idüp; "Mahalle-i mezbûrda Musâhib Mehmed Ağa'nın binâ eyledüğü çeşmenin Cihângîr Suyı'ndan olan hissasin Müteferrika Mehmed ve Ahmed nâm kimesneler suyun* çeşmeye giden yolın bozup ve zikrolunan su çeşmenin olup vakfiyye-i ma'mûlün-bihâsında mastûr u mukayyed iken kendü evlerine akıdub yaz eyyâmında su

kahtlığında müslimânlar suya muzâyaka üzre olduklarından mâ'adâ fukarâdan nice hâtûnlar su almak için çeşmeye geldükde, su kılet üzre [olup] sudan mahrûm gidüp ziyâde zulm ü te'addî eyledüklerin" bildürüp vakfiyye-i ma'mûlün-bihâ mücebince Cihângîr'den olan su hissası çeşmeye cârî olmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûrî hakk üzre teftîş ü tefahhus ve vakfiyye-i ma'mûlün-bihâya nazar idüp göresin; zikrolunan Cihângîr Suyı vakfiyye-i ma'mûlün-bihâda çeşme[nün] mukayyed suyu olup mezbûrlarun mülkleri olmayup alâkaları yoğiken çeşmenün yolın bozup kendü evlerine akıddukları vâkı' ise câyiz değildir; mezbûrlarun evlerine giden su-yolların bozup vakfiyye mücebince çeşmeye cârî itdürüp müslimânları suya muzâyaka çekdürmeyesin.

357

[325]

Bolu sancağında adamlarıyla birlikte evini basıp katletmek istediği yeniçeri Muslî'nin kaçmayı başarması üzerine parasını çalıp, kızını götürdüğü ihbar edilen Kadı Sayfî'nin oğlu Yahya'nın ele geçirilerek, davaları Divân-ı Hümayûn'da görülmek üzere davacı Muslî ile beraber Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.(Ayrıca bkz. hkm. 73)

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Ber-vech-i arpalık Bolı sancağına mutasarrıf olan Mehmed dâme ikbâlühûya ve Bolı kâdîsına hüküm ki:

Muslî nâm yeniçeri Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Mezbûr kendü hâlinde evinde sâkin olup kimesneye te'addî vü tecâvüzi yoğiken Sayfî nâm kâdînun oğlu Yahyâ nâm şakî ve Ahmed ve () ve () âdemleri gice ile bunun evin basup bunu katlitmek istediklerinde bir tarîkla ellerinden halâs olup firâr itdükden sonra () nâm kızın ve on bin akçasın çeküp alup küllî zulm ü te'addî eyledüklerin" bildürüp mezbûr Dîvân-ı Hümayûnum'a ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, kâdî-ı mezbûrun oğlu merkûm Yahyâ'yı bi-eyyi vechin kân elegetürüp mezkûr Muslî ile koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında ahvâlleri şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna; şöyle bilesiz.

358

[326]

Vezir Hasan Paşa'nın kapıcıbaşılığı hizmetinde bulunan Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Bekir'in akrabası Ali'yi tüfekle katleden Sipahi Kara Hasan'ın adamı Ali'nin, Kara Hasan'ın himaye etmesinden dolayı mahkeme edilemediği bildirildiğinden, adı geçen kâtîlin mutlaka yakalanarak maktul Ali'nin vârisleri ile birlikte mahkemeye çıkarılıp teftîş edilmesi ve suçu sabit olursa gereğinin yapılması; ancak davaya Sipahi Kara Hasan'ın karıştırılmaması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Dukagin sancağbeğine ve İpek kâdîsına ve kazâ-i mezbûrda Kethudâyiri olan Süleymân *zîde kadruhûya* hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden olup düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Hasan Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* kapucıbaşılığı hizmetinde olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Bekir *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "akribâsından olan Alî nâm kimesneyi sipâhiyândan Kara Hasan nâm kimesnenün âdemi dîger Alî nâm kimesne çârşûda alâniyyeten tüfenk ile urup bi-gayri hakkın katlidüp şer'an sâbit olmuşken mezbûr Kara Hasan kâtil-i mezbûrî yanına alup itâ'at-i şer' itmeyüp icrâ-yı hakk olmasına mâni' olduğın" bildürüp şer'le hakkında lâzım gelen icrâ olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, şer'le hakkından gelinmek fermânım olmağla iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Mândeler Ağası olan Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, şakî-ı mezbûrî bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet ider ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getirüp meclis-i şer'a ihzâr ve maktûl-i mezbûrun vârisleri ile berâber idüp mukaddemâ bir def'a şer'le fasl olunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre tefahhus idüp göresin; arz olunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp bu fesâdı iden mezbûr Alî muhtâc-ı arz olanlardan ise habs ü arz eylesin; değil ise şer'le hakkında lâzım geleni icrâ eylesin ki, sâyir eşkiyâyâ mûcib-i ibret ola. Şer'-ı şerîfe ve ağaları mektûbına mugâyir mezbûr Kara Hasan'ı ve âharı da'vâsına müdâhale itdürmeyüp men' u def' eylesin.

359

[327]

Nişancı Mehmed Paşa tarafından Halep'te bina olunan ve geliri yaptırdığı cami ile Haremeyn-i Şerifeyn'e vakfedilen handa mallarını satagelen pamuk ipliği bazergânlarının, bazı hancılar tarafından zorla kendi hanlarında konaklattırılmak suretiyle vakfın zarara uğratılmasının önlenmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 354)

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Üsküdârî Efendi.

Ba'de'r-resîd.

Haleb beğlerbeğisine ve kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ vezâretle Nişancı olup fevtolan Mehmed Paşa'nun oğlu olan ümerâdan kıdvetü'l-ümerâ'i[I]-kirâm Ahmed *dâme izzühû* Südde-i Sâ'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "a'lemü'l-ulemâ'il-mütebahhırîn, efdalü'l-fudalâ'il-müteverri'în, yenbû'u'l-fazl ve'l-yakîn Şeyhu'l-İslâm ve Müfti'l-enâm Mevlânâ Yahyâ *edâma'llâhü te'âlâ fazâ'ilehûnun* taht-ı nezâretinde olan müteveffâ-i mezbûr Mehmed Paşa'nun mahrûse-i Haleb'de binâ eylediğı hânun mahsûlin câmi'-ı şerîfine ve Haremeyn-i Şerifeyn'e vakfidüp ve zikrolunan hân binâ oldukda, kadîmden penbe ipliği bâzergânları ol hâna nüzûl idüp anda bey' olunmak bâbında merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Sultân Murâd Hân *tâbe serâhü* zamânında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûn ile ahkâm-ı şerîfe virilüp bu âna değın iplik bâzergânları ol hâna

konagelmışler iken ümenâdan* mütevellî olanların adem-i tekayyüdleri sebebi ile ba'zı hâncılar iplik bâzergânların cebren âhar hânlarla kondurmağla cânib-i vakfa* ve Haremeyn-i Muhteremeyn fukarâsına gadrolduğun" i'lâm itmeğin, kadîmden olıgeldüğü üzre ve mukaddemâ vârid* olan hatt-ı hümayûn ve emr-i şerîf mücebince amel olunmak bâbında emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve kadîmden olıgeldüğü üzre ve mukaddemâ vârid olan hatt-ı hümayûn ve emr-i şerîfüm mücebince cümle iplik bâzergânların zikrolunan hâna kondurup ve anda bey' itdürüp âhar hânlarda bey' itdürmeyüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûna ve olıgelmişe muhâlif kimesneye vaz' u hareket itdürmeysin.

360

[323]

Sivas ahalisinin, ulaklık ile şehirlerine gelen kapıcıbaşı, kapıcı ve çavuşlara kılavuz vermekten kaçınıp bunun kale müstahfızlarının görevi olduğunu ileri sürmeleri üzerine, durumun mahkemede görülüp yükümlülüğün şehir ahalisine ait olduğu ortaya çıktığı ve buna dair hüccet-i şer'ie verildiği bildirildiğinden, bundan sonra söz konusu hüccete göre hareket edilip kale müstahfızlarına hüccete aykırı olarak kılavuzluk teklif edilmemesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bunun arzı Hükmî Hasan Çelebî'de kalmışdur.

Rûm beğlerbeğisine ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

Kal'a-i Atîk ve Kal'a-i Cedîd dizdârları Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kadîmü'l-eyyâmdan ulağ ile gelen kapucibaşılar ve kapıcı vü çavuşlar kasaba-i Sivas'a geldüklerinde şehir ahâlîsi kulaguz viregelmişler iken bir-iki seneden berü şehir ahâlîsi kulaguz virmeyüp; "Hısâr müstahfızları virügelmişlerdür." diyü te'allül itmekle ahvâlleri şer'le görildükde kadîmden bu makûle kulaguzı şehir ahâlîsi virügeldüğü sâbit olup huccet-i şer'ıyye virildüğü" bildürüp hükm-i hümayûnum recâsına arzıtmeğin, kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed ve huccet-i şer'ıyyelerine nazar idüp göresiz; kadîmden ulağ ile varanlara kulaguz, şehir ahâlîsi tarafından virilügeldüğü sâbit olup huccet-i şer'ıyye virilmiş ise bu bâbda virilen huccet-i şer'ıyye mücebince amel idüp min-ba'd şer' u kânûna ve huccete muhâlif kulaguz teklîfi ile müstahfız tâyifesin ta'cîz ü tazyîk itdürmeyüp men' u def' idüp husûs-ı mezbûr içün tekrâr şikâyet olunmalu eylemeyesiz.

361

[324]

Sultan I. Ahmed'in Talende kazasındaki evkâfı zimmîlerinden cizye vs. borçlarını tamamen ödedikleri halde kanuna aykırı olarak tekrar para ve buğday aldıkları ihbar edilen zorbalar ile Manoli Bergo adlı zimmîyi haksız yere gözaltına alıp daha sonra para karşılığı serbest bıraktığı bildirilen Voyvoda Mehmed aleyhindeki iddialar doğru çıktığı takdirde, üzerlerine sabit olan hakların alınıp sahiplerine geri verilmesi ve bundan sonra söz konusu zimmîlerin kimseye rencide ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Talende kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Merhûm Sultân Ahmed Hân tâbe serâhûnün kazâ-i mezbûrda olan evkâfı re'âyâlarından Manoli Bergo ve () nâm zimmîler meclis-i şer'a gelüp; "evkâf-ı mezbûre zimmîlerinin cizyeleri ve sâyir deynlerin ahâlîsi ile tevzî' u taksîm olunup re'y ü tedbîrleriyle cizye cem'ına me'mûr olanlara edâ vü teslîm idüp kusûrları yoğken Ayodimitri ve Penaya mahallelerinden ba'zı eşirrâ tezvîr ü telbîse sülûk idüp hılâf-ı şer' elli yedi bin akçaların ve yüz yigirmi hıml buğdayların alup lâkin mezbûrlar üzerlerine lâzım olan cizyelerin edâ eyledüklerine ekser re'âyânun vukûfları olup mezbûrlara isnâd eyledüklerinden gayri kazâ-i mezbûreden olup Voyvoda olan Mehmed dahı mezbûr Manol'ı ahzidüp ba'zı eşirrâ ile yek-dil olup yigirmi beş bin akçasın alup re'âyâ-i mezbûra ziyâde gadr, elinden halâs olmak içün mühürlü tezkire virüp lâkin zulm-i sarîh olmağla hılâf-ı şer' alınan akçaların mezbûr Mehmed'den alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâsına" arzyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup i'lâm olunduğı üzre olup bir def'a şer'le faslolmayan husûsların hakk üzre göresin; mezkûrlar hılâf-ı şer' ol vechile zulmidüp akçaların almışlarsa ba'de's-sübût hılâf-ı şer' alınan akçaların hükmidüp bî-kusûr alıvirüp vech-i meşrûh üzre bunları kimesneye rencîde itdürmeyesin. Tekrâr emrüm varmalu eylemeyesin.

362

[321]

Sultan Selim Evkâfı zimmîlerinin cizye ziyadesi mahsulünü getirmekte olan vakıf zabıtlarını Vize sancağında Saray kasabasında soyan ve daha nice fesat ve zulümler işleyen eşkıyanın, kendilerini teftiş ile görevlendirilen Dergâh-ı Muallâ Çavuşu İbrahim vasıtasıyla ele geçirilerek haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Saray kâdîsına ve Vize sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda ba'zı eşkıyâ zuhûr idüp merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Sultân Selîm Hân tâbe serâhü[nü]n ziyâde-i cizyesi mahsûlinden altı yük akça ile evkâf-ı mezbûre zabıtları gelüp Sarây kasabasında bir hâna kondukda gice ile hânı delüp altı yük akça sirka eyleyüp ve bir-iki seneden berü ol etrâfda eşkıyâ vü harâmî zuhûr idüp merâhl ü menâzilde âdemler katlidüp emvâl ü erzâkın nehb ü gâret itmekle ebnâ-yı sebîl mürûr u ubûrdan

kalmağın, düstûr-ı mükerrer, müşîr-i mufahham, nizâmü'l- âlem Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Vezîrüm Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehu*nun kapucibaşlarından olup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l- emâcid ve'l-a'yân İbrâhîm *zîde mecdühû* zikrolunan eşkıyâyı teftîş ü tefahhus eyleyüp ihkâk-ı hakk olunmak için ta'yîn olup **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan şakîları mûmâ-ileyh mübâşeretiyle bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp ve ashâb-ı hukûk ile berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayan husûsları tamâm hakk u adl üzere teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzulunduğı üzere ise ol makûle fesâd üzere olanların fesâdları mukarrer ise ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzyleyesiz; değiller ise şer'le bir vechile haklarından gelesin ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ıbtret ü sebeb-i nasîhat vâkı' ola ve bi'l-cümle eyyâm-ı adâlet-encâmumda ol makûle fitne vü fesâd olduğına kat'â rızâ-yı hümayûnum yokdur. Ol makûle ehl-i fesâdun mazarratların def' u ref' eylemek aksâ-yı murâd-ı şerîfumdür. Ana göre dikkat ü ihtimâm eyleyüp bu emr-i şerîfümün icrâsında dakîka fevtitmeyesiz.

363

[322]

Birkaç seneden beri Niğbolu, Silistre, Kırkkilise ve Vize sancaklarında ortaya çıkan konar-göçer gurbet taifesinden eşkıyalık yapanların yakalanarak haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Niğbolı ve Silistre ve Kırkkilise ve Vize sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda birkaç seneden berü konar u göçer gurbet tâyifesi zuhûr eyleyüp tâyife-i mezbûrenün eşkıyâsı gezdükleri yirlerde hânlar delüp ve evler basup ve ebnâ-yı sebîlün yollarına inüp âdem kemendleyüp nice katl-i nüfûs idüp ve çiftlikler ihrâk idüp dâyimâ fesâd üzere olmağla mezbûrların ahvâlleri şer'le görölüp çerge vü obalarında sirka olunmuş esbâb bulunanların şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak emrüm olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı ol makûle fesâd üzere olan gurbet tâyifesin meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber ve tamâm hakk u adl üzere teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzulunduğı üzere ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakları her ne ise hükmidüp alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzyleyesiz; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesiz. Hakk üzere olup ahz ü celb sebebiyle ehl-i fesâda hımâyet ve garaz u ta'assub ile kimesneye ihânet olunmakdan ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesnenün akçası alınmakdan ziyâde hazer idesiz.

364

[318]

Saray kazasındaki bir hanın, içinde konaklayan yolcuların hancılar tarafından sürekli soyulması, son olarak da bir miktar mirî akça çalınmış olması sebebiyle Dergâh-ı Muallâ Çavuşu İbrahim vasıtasıyla yıktırılması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Sarây kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ nefsi-i Sarây'da vâkı' () Hânı demekle ma'rûf hânun hancıları, hâna müsâferet ile konan müslimânların esbâb u erzâkın gâret ü hasâret idüp dâyimâ âyende vü revendeye gadr u te'addî olunduğundan gayri hâliyâ zikrolunan hânda altı yük mîrî akça sırka olunup zikrolunan hânun hedmolması mühimmâtdan olmağla Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olup düstûr-ı mükerrrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem bi'l-fi'l Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Receb *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûn*un kapucibaşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrâhîm Çavuş *zîde kadruhû* mübâşeretiyle şer'le kal' u kam' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre zikrolunan hânı, ma'rifet-i şer'-ı şerîf ve merkûm mübâşeretiyle kal' u kam' itdürüp emr-i celîlü'l-kadrûme muhâlif bir ferde te'allül ü inâd itdürmeyesin.

365

[319]

Erbâb-ı timardan Hasan'ın Sofya taraflarında tasarrufunda bulunan tîmarının üç yıllık mahsulünü haksız yere kabzettiği ve hâlen de bu hususta çıkarılan emr-i şerife itaat etmeyerek söz konusu tîmarı adı geçen Hasan'a zaptettirmeyip yıllık mahsulü vermediği bildirilen Müteferrika Ahmed'in, mahayif teftişi görevi ile o bölgede bulunmakta olan Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Ömer vasıtasıyla teftiş edilmesi; şayet durumun bu şekilde olduğu ortaya çıkarsa söz konusu üç yıllık mahsulün kendisinden alınıp Hasan'a verilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Sofya monlâsına hüküm ki:

Erbâb-ı tîmârdan Hasan Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp ; "Bu, vâkı' olan seferlerde hıdemât-ı hümayûnumda mevcûd olup lâkin taht-ı kazânda berât-ı şerîfümle mutasarrıf olduğu tîmârınun üç yıllık mahsulünü Müteferrika Ahmed nâm kimesne; "Benüm âdemüm üzerindedür." diyü fuzûlen ahz ü kabz eyleyüp hâliyâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'den emr-i şerîfümle vardukda mezbûr itâ'at-i emr-i şer' itmeyüp min-ba'd bunun tîmârın zabtiddürmeyüp ve kabzeyledüğü mahsulü virmeyüp ziyâde zulm ü hayf eyledüğün" bildürüp; "bi'l-fi'l ol cânibde mahâyif teftîşine me'mûr olup Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ömer *zîde kadruhû* mübâşeretiyle mezbûrun zimmetinde zuhûr eyleyen üç yıllık mahsulü alıvirilmek" bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mübâşir-i mûmâ-ileyh mübâşeretiyle meclis-i şer‘-ı şerîfe ihzâr ve bununla berâber ve tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; arzulunduğı üzre ise mezbûrun zimmetinde zuhûr eyleyen üç yıllık tîmâr mahsûlin bi't-tamâm hükmidüp alıvirüp aslâ bir vechile te‘allül ü inâd itdürmeyesin. Şöyle ki; te‘allül ü inâd ider ise Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e ihzâr eylesin ki, ahvâlleri gelüp Dîvân-ı [Hümâyû]num'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer‘le görilüp ihkâk-ı hakk ola.

366

[320]

Manastır'da eşkıyayı tahrik etmek suretiyle fitne ve fesada sebep olan Dülbendzâde ve Şah adlı kadıların, oralarda durmalarına izin verilmeyip, mülâzemette bulunmaları için Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Manastır kâdîsına hüküm ki:

Manastır sâkinlerinden olup kuzât zümresinden olan Dülbend-zâde ve Şâh nâm kâdîlar, ekser evkâtta eşkıyâyı tahrik idüp dâyimâ bâ'ıs-i cem'ıyyet olmalarıyla masâlih-ı müslimîne ihtilâl virüp nice fitne vü fesâda bâ'ıs ü bâdî olmalarıyla mezbûrlar kazâ-i mezbûrda turmayup Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e mülâzemetde gelmeleri bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezbûrları kazâ-i mezbûrda eğlendürmeyüp kaldurup Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e göndüresin ki, gelüp mülâzemetde olalar. Emr-i celîlü'l-kadrüme muhâlif te‘allül ü inâd itdürmeyesin.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 13 Ramazâni'l-mübârek, sene: 1040

367

[316]

Karamürsel nahiyesinde bir kadının, vefat eden kardeşinin küçük oğluna baktığı sürenin nafaka ve kisve-bahasını mahkeme kararıyla almaya hak kazanmış olmasına rağmen, metrûkâtın vârisi Mehmed'in karara razı olmayıp tekrar dava açmak istediği bildirildiğinden, böyle bir talebin kabul edilmemesi; anlaşmazlık sürdüğü takdirde davanın Divân-ı Hümâyûn'a havale edilmesi.

Üsküdar kâdîsına hüküm ki:

() nâm hâtûn Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "kazâ-i mezbûra tâbi‘ Karamürsel nâhiyesinde sâkin karındaşı fevtolup sağır oğlu buna hükmolunup yevmî onar akça nafaka vü kisve-bahâ takdîr olunup huccet-i şer‘ıyye virilüp dört sene besleyüp ba‘dehû fevtolup metrûkâtın vârisleri olan Mehmed kabzidüp bu, zikrolunan senelerde sağır-i mezbûrun nafaka vü kisvesi için olan akçasın mezbûr Mehmed'den talep eyledükde virmeyüp tekrâr şer‘le görildükde mezbûreye zikrolunan akça hükmolunup tekrâr huccet-i şer‘ıyye virilüp bir def‘a şer‘le görilüp faslolunup huccet-i şer‘ıyye virilen da‘vânun istimâ‘ı memnû‘ iken hâliyâ tekrâr istimâ‘ itmek murâd eyledüğün" bildürüp ahvâlleri Dîvân-ı

Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûreye ol vechile dahlolundukda, husûs-ı mezbûra mukayyed ve bu bâbda olan huccetlerine nazar idüp göresin; bir def'a şer'le görölüp faslolunup huccet-i şer'ıyye virilmişken mezbûr Mehmed kanâ'at itmeyüp; "Tekrâr istimâ' itdürürüm." diyü da'vâ iderse bir def'a şer'le görölüp faslolunup huccet-i şer'ıyye virilen da'vânun tekrâr istimâ'ı memnû'dur. Mâdâm ki Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arz u telhîs olunup istînâfıyçün hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnum birle emr-i şerîfüm virilmiş olmaya, hâli üzre ibkâ eyleyüp; kanâ'at itmeyüp nizâ' iderse Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

368

[317]

Daha önce gönderilen bir fermanla, Bosna eyaletine mutasarrıf olan Vezîr Mehmed Paşa'nın emri altında sefer-i hümâyuna katılmaları emredilen, eyaletteki ma'zul ve eli emirlilerden bedel adı altında akça talep ettirilmeyip hepsinin memur oldukları hizmete gönderilmeleri.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bosna eyâletine mutasarrıf olan Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Bosna kâdîsına ve eyâlet-i mezbûrede vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

"Bundan akdem hükm-i hümâyûnum gönderilüp; "eyâlet-i mezbûrede vâkı' olan ma'zûl ü eli-emirlüler sen ki vezîrümsin, senünle ma'an kalkup me'mûr olduğun mahalle varup hizmetde bulunmaları" fermânnum olmuşken ba'zı kimesneler ol makûle ma'zûl ü eli-emirlülerden bedel nâmına akça talep idüp senünle me'mûr oldukları sefer-i hümâyûna gitmekde inâd üzre oldukları" i'lâm olunmağın imdi; üç-dört aya değin ol makûle ma'zûl ü eli-emirlüler senünle me'mûr olduğun hıdmet-i sefere varup edâ-i hıdmet eyleyüp min-ba'd ol makûlelerden bedel nâmına nesne talep olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânnum sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı eyâlet-i mezbûrede her ne kadar ma'zûl ü eli-emirlüler var ise cümlesin yanuna alup ve bir sâ'at yanundan ayurmayup me'mûr olduğun hıdmet-i sefere alup gidüp vech [ü] münâsib gördüğün üzre me'mûr olduğun hıdmetlerde istihdâm eylesin ve siz ki kâdîlarsız, bu bâbda siz dahı onat vechile mukayyed olup eyâlet-i mezbûrede vâkı' olan ma'zûl ü eli-emirlüleri kaldurup vezîr-i müşârun-ileyhün yanına koşup me'mûr olduğu sefer-i hümâyûna göndüresiz ve ol makûle ma'zûl ü eli-emirlülerden bedel nâmına nesne talep itdürmeyüp men' u def' eylesiz ve bi'l-cümle ol makûle ma'zûl ü eli-emirlülerden bedel nâmına bir akça alınduğuna rızâ-yı şerîfüm yokdur. Bu bâbda ana göre her biriniz basîret ü intibâh üzre olup cümle ma'zûl ü eli-emirlüleri müşârun-ileyh vezîrüm ile sefere göndermekde ikdâm eylesiz; şöyle bilesiz.

369

[314]

Konrapa kazasından Sefer Reis, Mustafa ve Abdülbaki ile diğer ahalinin Konrapa Kadısı Hacı ile olan alacak davasının görülmesi ve adı geçen kadı üzerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra da, daha önce gönderilen emir gereğince yapılan mahkeme davetine uymamasından dolayı aleyhinde azl fetvası verildiği için, anılan kadı hakkında şer'an gerektiği şekilde hareket olunması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Sâbıkâ Zülkadriyye Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık Bolı sancağına mutasarrıf olan () dâme ikbâlühûya ve Bolı kâdîsına hüküm ki:

Sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i Konrapa ahâlîsinden Sefer Re'îs ve Mustafâ ve Abdülbâkî ve sâyirleri meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "Konrapa Kâdîsı olan Mevlânâ Hâcî zimmetinde mezbûrlarun ve sâyir ahâlî-i kazâ-i mezbûrun hukûk-ı şer'ıyyeleri olup alıvirilmek için sana hitâben hükm-i humâyûnum gönderilmekle kazâ-i mezbûrda akd-i meclis olunup mevlânâ-yı mezbûr Hâcî meclis-i şer'a da'vet olundukda, itâ'at-i şer'-ı şerîf itmeyüp firâr idüp bu takdîrce mevlânâ-yı mezbûra şer'an azl lâzim gelür idüğüne şeyhu'l-İslâmdan fetvâ-yı şerîfe vârid olmağın ahâlî-i kazâ-i mezbûr; "Ber-mûcebi şer'-ı şerîf görölüp icrâ-yı hakk olmak için mübâşir lâzimdür." diyü emr-i humâyûnumla mübâşir ta'yîn olunmak recâsına ; "Vâkı'-ı hâli arzidir." diyü" ilhâh itdüklerin" arzyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât onat vechile mukayyed olup mevlânâ-yı mûmâ-ileyhi mübâşir-i mezbûr ile meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımları ile berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayan husûsların hakk üzre teftîş idüp zimmetinde zuhûr iden hukûk-ı nâsı ba'de's-sübût ashâbına bi't-tamâm redd ü teslîm itdürdükden sonra şer'le hakkında lâzim geleni icrâ eylesesiz. Ammâ; hakk üzre olup tezvîr ü telbîsden ve şühûd-i zûrdan hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhırâf eylemeyesiz.

370

[315]

Bir süredir eksik imal edilmekte olmasından şikâyet edilen Haleb'in altmış merre kumaşlarının, imalatçıların ehl-i hibre ve yiğitbaşlarına gerekli uyarılarda bulunularak kaliteli ve belirlenen ölçülerde imal edilmesinin sağlanması.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Haleb kâdîsına hüküm ki:

"Mahrûse-i Haleb'de mâ-tekaddemden işlenegelen altmış merre kumâşları şimdiki hâlde gâyet kısa vü kalb işlendiği" i'lâm olunmağın, üslûb-ı sâbık üzre her tonluğu on dörder zirâ' uzun ve eni dahı ana göre, ziyâde a'lâ vü hâs işletdürilmek ve ba'de't-tenbîh mütenebbih olmayup girü kısa vü kalb işleyenlerin hakkından gelinmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlül-kadrüm mücebince amel idüp, dahı üslûb-ı sâbık üzre altmış merre kumâşların her tonluğı on dörder zirâ‘ uzun ve enini dahı ana göre, a‘lâ vü hâs işletdürüp min-ba‘d kalb u kısa işletdürmeyüp men‘ u def‘ eylesesin. Memnû‘ olmayup ba‘de‘t-tenbîh yine kalb u celeb ü kısa işleyenlerin şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ eylesesin. Ve‘l-hâsıl bu husûsa bi‘z-zât mukayyed olup zümre-i mezbûrenün ehl-i hıbre vü yiğitbaşı ve sâyirlerin huzûruna getürdüp muhkem tenbîh ü te‘kîd eylesesin ki, min-ba‘d tâyife-i mezbûre eksük ü kısa merre işlemeyüp on dörder zirâ‘ tûli ve ana göre arzı, kumâş eyleyeler. Ba‘de‘t-tenbîh mütenebbih olmayanların haklarından gelesin ve bi‘l-cümle ahz ü celb sebebi ile ihmâl ü müsâhele olunmak ihtimâli olmaya.

[Yev]mü's-Sebt, fî 28 Za., sene: 1040

371

[312]

Kütahya vs. sancaklarda mensuh timara mutasarrıf olan Defter-i Hakanî kâtiplerinden Dergâh-ı Muallâ Müteferrikası Abdüllatîf gedikli olduğu için, umumen mensuh timar ve zeamet mutasarrıflarından, gedikli olanlar hariç, bedel alınması hususundaki emre istinaden bedel alınmaması ve bu bahane ile timarı reâyası ve subaşısinın rencide edilmemesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i bostâncıbaşı.

Uşşâk ve Çal ve Şeyhlü ve () kâdîlarına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu‘allâm Müteferrikalığı'yla Defter-i Hâkânî kâtiblerinin gedüklülerinden dârende-i fermân-ı vâcibül-iz‘ân kıdvetül-emâcid ve‘l-ekârim Abdüllatîf zîde mecdühû Südde-i Sa‘âdetüm'e gelüp; "Kütâhiyye ve () sancaklarında taht-ı kazânuzda vâkı‘ Çiftlik-i Hamza ve Çiftlik-i Hamza Bâlî ve Çiftlik-i Ahmed ve gayriden on yedi bin üç yüz akça mensûh tîmâra mutasarrıf olup ve umûmen mensûh ze‘âmet ü tîmâra mutasarrıf olan gedüklülerden mâ‘adâsından bedel alınmak fermânı olup lâkin mûmâ-ileyh gedüklü olmağla min-ba‘d bedel taleb olunmamak bâbında düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem vezâret ile Kapudânım olan Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te‘âlâ iclâlehü* tarafından mühürlü tezkire virildüğün" bildürüp mücebince amel olunup min-ba‘d müşârun-ileyh kapudânım tarafından virilen temessüğe muhâlif bedel taleb itdirmeyüp men‘ u def‘ olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen temessük mücebince amel idüp dahı mezkûr, gedüklü olmağla müşârun-ileyh tarafından virilen temessüğe ve emr-i hümayûnuma muhâlif tîmârı re‘âyâsın ve sübaşısin bedel teklîfi ile rencide itdirmeyüp ve ol bahâne ile bir akça ve bir habbesin aldurmayup men‘ u def‘ eylesesiz.

372

[313]

Liva merkezinde oturması gerektiği halde Düşenbe kazasının Bazarcık köyünde ikamet edip halka sıkıntı çektiği bildirilen Alâiye sancakbeyinin eskiden beri sancakbeylerinin ikamet ettiği yerde oturması hususunda ikaz edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kıbrıs Beğlerbeğisi () *dâme ikbâlühû* ve Düşenbe ve () kâdîlarına hüküm ki:

Kazâ-i Düşenbe ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Alâ'iyye sancağıbeği olanlar Alâ'iyye'de vâkı' sancağıbeği için ta'yîn olunan sarâyda sâkin olıgelmiş iken hâliyâ livâ-i mezbûr beği olan kadîmden olıgelene muhâlif Düşenbe kazâsında vâkı' Bâzârcık nâm karyede sâkin olmağla re'âyâ vü berâyânun ehl ü ıyâline hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü te'addîden hâlî olmaduğın" bildürüp karye-i mezbûreden kaldırılıp kadîmî sâkin oldukları kasabada iskân itdürilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak fermânım olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzolunduğı üzre ise re'âyâ vü berâyâyâ ol vechile zulm ü te'addî olunduğına kat'â rızâ-yı şerîfüm yokdur. Mezbûra muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, kasaba-i mezbûrede kadîmî sancakbeğleri sâkin oldukları sarâyda sâkin olup min-ba'd karye-i mezbûrede oturmayup ve re'âyâ tâyifesin ta'cîz ü tazyîk eylemeye ve itdürmeyesin. Memnû' olmaz ise yazup arzeyesin. Husûs-ı mezbûr için tekrâr emr-i âhar varmağâ muhtâc eylemeyesin.

373

[310]

Dimetoka'nın Sahra nahiyesine bağlı Göynüklü köyü ahalisinin, tamirini talep ettikleri yıkılmaya yüz tutmuş olan kilisenin incelenmesi; şayet fetihten önce yapılmış ve tamire muhtaç ise tamirine izin verilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Bu bâbda huccet-i şer'ıyye üzerinde bir buyurıldı kalmıştır.

Cânib-i bostâncıbaşı.

Sâbıkâ Anadolu Kâdî-askeri olup hâlâ Nakîbü'l-eşrâf ve ber-vech-i arpalık Dimetoka kazâsına mutasarrıf olan Seyyid Allâme Şeyhî *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehûya* hüküm ki:

[D]imetoka Nâyibi Seyyid Şükrullâh *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Dimetoka kazâsında Sahrâ nâhiyesinde Göynüklü nâm karyeden Bostâncı Sipo veled-i Yorgo ve Hristo veled-i Anderye ve Nikola ve Marko ve Duka ve Tola ve Çelek(?) ve Basto(?) ve Dimo ve Yorgo ve Lazari ve Halik nâm zimmîler meclis-i şer'a varup; "Hâlâ sâkin oldukları karye-i mezbûre kadîmî zimmîler köyi olup ba'dehû ahâlîsi perîşân olup nice zamân hâlî kalup sonradan bunlar gelüp mütemekkin olup kable'l-feth kenîse-i kadîmî olmağla mürûr-ı eyyâmıla sakfı ve nısfına değin dîvârları harâb olmağla cânib-i şer'-ı şerîfden nâyib alup nice müslimânlar ile üzerine varılıp kenîse-i kadîmî olduğu müşâhede olunup vaz'-ı aslîsi üzre ta'mîr ü meremmet için cânib-i şer'-ı şerîfden ellerine huccet-i şer'ıyye virilüp ve mücebince emr-i şerîf virilmek için ahvâlimüzi arzidir." diyü ilhâh eylemeleriyle fi'l-vâkı' zikrolunan kenîse kable'l-feth binâ olunmuş kadîmî kenîse olup

mürûr-ı zamân ile sakfı ve nısfına değin dîvârları harâb olduğın Sahrâ Nâhiyesi Nâyibi Mevlânâ Mustafâ nice müslimânlar ile üzerine varup müşâhede eyledükde kenîse-i kadîme olduğı mukarrer olmağın ta'mîr için emr-i şerîf recâsına" i'lâm itmeğın, kable'l-feth binâ olmuş kenîse ise vaz'-ı aslîsi üzre ta'mîr ü meremmet olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat mukayyed ve bu bâbda virilen huccet-i şer'ıyyelerine nazar idüp göresin; zikrolunan kenîse kable'l-feth binâ ve mürûr-ı eyyâm ile harâb olup sakfı ve nısfına değin dîvârları yıkılup, kadîmî kenîse olduğı sâbit ü zâhir olup huccet-i şer'ıyye virilmiş ise ve ta'mîr ü meremmete muhtâc ise zikrolunan kenîsenün ta'mîre muhtâc olan yirlerin bu bâbda ellerinde olan huccet-i şer'ıyye mücebince vaz'-ı* aslîsi üzre ta'mîr ü meremmet itdürüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye dahl ü rencide itdürmeyüp men' u def' eylesin. Ammâ; bu bahâne ile vaz'-ı aslîsinden ziyâde taş u kireç ü toprak ilhâk olunmak ihtimâli olmaya.

374

[311]

Kılıççılık yapan Yenişehir'in Fenar nahiyesine bağlı İslatina köyü ahalisine kaliteli demir yerine kalitesiz demir vermeyi teklif ederek mağduriyetlerine sebep oldukları bildirilen Timürhisar kazasına bağlı Brin köyü ahalisine, kaliteli demir satmaları hususunda sıkıca tenbihte bulunulması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Timürhısârı kâdîsına hüküm ki:

Yenişehir kazâsı muzâfâtından Fenar nâhiyesine tâbi' İslatina nâm karyede sâkin re'âyâ tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bunlar kılıççılar olup İstanbul'da kılıç işleyüp kâr u kisb itmeleriyle kadîmü'l-eyyâmdan kazâ-i mezbûra tâbi' Brin nâm karyede çıkan demürün a'lâsından narh-ı cârî üzre akçalarıyla iştirâ idüp kimesne mâni' olmazlar iken hâliyâ karye-i mezbûre ahâlîsi ihrâc eyledükleri demürün a'lâsından virmeyüp kem demür teklîf itmeleriyle kâr u kisbden kalup ol vechile gadr u hayf olunduğın" bildürüp emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; karye-i mezbûre ahâlîsi bunlara ednâ demür teklîf idüp gadreyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, narh-ı rûzî üzre ihrâc eyledükleri demürün a'lâsından akçalarıyla bunlara diledükleri mikdârı fûrûht idüp emrûme muhâlif bir vechile te'allül ü inâd ü muhâlefet eylemeyeler ve itdürmeyüp men' u def' eylesin. İnâd ü muhâlefet üzre olanları yazup arzidüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesin.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 25 Za., sene: 1040

375

[308]

Rumeli Hisarı'nın vakıf pazarı kayıklarına Hasır İskeleyi'nde tahsis edilen yere hariçten kayık veya büyük gemi yanaştıranlara engel olunması ve vakıf kayıkları dolmadan bunlara yolcu aldırılmaması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.
Hüküm üzerindedür.
Îsâ Efendi.

İstanbul kâdîsına ve Çardak ço[r]bacısına hüküm ki:

" "Rûmili Hısârı'nun vakıf bâzârı kayıklarına Hasır İskeleyi'nde dörde[r] zirâ' kadîmden ta'yîn olunugelmişken hâliyâ ba'zı kimesneler birkaç kayık ihdâs idüp ve ba'zı kimesneler dahı vakıf kayıklarun yirine büyük sefînelerin yanaşdurup küllî muzâyaka virüp ve vakıf bâzâr kayıkları dolmadın âdem alup ve üzerlerinden âdem çıkarup vakıf kayıkları ibtâl eyledükleri" i'lâm olundukda kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunup men' u def' olunmak bâbında bundan akdem emr-i şerîf virilüp hâliyâ ol emr-i şerîf tecdîd olunmasın" recâ eyledükleri i'lâm olunmağın, kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak emrüm olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve kadîmden olıgeldüğü üzre amel idüp dahı vech-i meşrûh üzre muhdes olan kayıklarun zikrolunan vakıf bâzâr kayıklarına te'addî vü zararı var ise muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, bâzâr kayıkları ta'yîn [olunan] iskelelerinden dolup salmayınca ol makûle küçük kayıkları iskelelerine getürmeyüp ve min-ba'd büyük gemi yanaşmayup ve bâzâr kayığı tolmağın mukaddem âdem almayup muzâyaka vermeyeler ve bir vechile te'addî vü tecâvüz itmeyeler ve itdürmeyesin ve bi'l-cümle şer'-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene muhâlif mâdâm ki, vakıf bâzâr kayıkları tolmağın iskelelerine hâric kayıkları getürmeyesin; şöyle bilesin.

376

[309]

Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın hizmetinde bulunan Mehmed'in zimmî babasının Midye'deki evini zorla almak istedikleri bildirilen yeniçerilere engel olunması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Mektûb üzerindedür.

Midye kâdîsına ve yeniçeri serdârına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem hâliyâ Sadâre[t-i] Uzmâ Kâyim-makâmı olan Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* hıdmetinde olan Mehmed'ün babası olan () nâm zimmînün evine ol cânibde ba'zı yeniçeri tâyifesi dahlidüp fuzûlen evini almak isteyüp dahleyledüklerin ve bu bâbda Sekbânbaşı () tarafından mektûb virildüğüin bildürüp mücebine hüküm-i hümayûnum recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; arzulunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup min-ba'd şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif mezbûrları dahl ü ta'arruz itdürmeyüp tamâm gereğı gibi himâyet ü sıyânet eyleyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet olunup emr-i âhar varmalu eylemeyesiz.

377

[306]

Manisa'da Sultan Murat Han Camii Evkâfı'ndan Tekeli adlı köyün zabıtları olan ve aynı köyden Ali adlı bir kişiyi haksız yere hapsedip işkenceyle öldürdükten sonra mahkemeye çağırıldıkları halde gelmeyip firar ettikleri bildirilen Yusuf, Ali ve Muhammed adlı şahısların mutlaka yakalanıp teftiş edilmeleri ve suçları sabit olduğu takdirde haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mağnisa monlâsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mahmiyye-i Mağnisa'da vâkı' merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Sultân Murâd Hân *tâbe serâhûnün* Câmi'-ı Şerîfleri Evkâfı kurâsından Tekeli nâm karyenün zâbıtları olan Yûsuf ve Alî ve Muhammed nâm kimesneler şer'-ı şerîfe mürâca'at itmedin karye-i mezbûrede sâkin Alî nâm kimesneyi zulmen ahz ü habs idüp habslerinde mezbûra envâ'-ı darb u eziyyet itmekle te'addîlerinden fevtolup mezbûrun veresesı dem ü diyetini mezbûrûn Yûsuf ve Alî ve Muhammed'den taleb ü da'vâ itmek üzre vakf-ı mezbûr mütevellîsi mezkûrları meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp icrâ-yı hakk olmak için cânib-i şer'den tenbîh olundukda, mezbûrlar itâ'at-i şer' itmeyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e firâr idüp icrâ-yı şer' olmak mümkün olmamağın bundan sonra mezbûrlar ahzolundukda ahvâlleri mahallinde görölüp ihkâk-ı hakk olmak bâbında hükm-i hümayûnum virilmek" recâsına arzitedüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları bi-eyyi tarîkın kân meclis-i şer'a ihzâr idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp hakk üzre teftîş idüp göresin; arzulunduğı gibi olup mezbûrların üzerlerine katl husûsı sâbit ü zâhir oldukda şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve hükm-i hümayûnuma mugâyir kimesneye te'allül ü inâd itdürmeyüp ihkâk-ı hakk eyleyesin.

378

[307]

Südde-i Saâdet'te Çavuşbaşı olan Süleyman'ın İznikmit ve Sapanca taraflarına firar ettiği bildirilen kölesi Sarıkcı Ali'nin, bulunduğu yerde yakalanıp adı geçen adamalarına teslim edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Çavuşbaşı.

Südde-i Sa'âdetüm'den İznikmid ve Sabancı'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

"İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi'u'l-mahâmid ve'l-mekârim, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'l-Mennân bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Çavuşbaşı olan Süleymân *dâme mecdühûn*un abd-i müşterâsı olan Sarıkcı Alî firâr idüp ol câniblere gitdüğü" i'lâm olunmağın imdi; mezbûr Alî her kande ve her kimün yanında ve evinde bulunursa bi-eyyi vechin kân elegetürölüp müşârun-ileyh tarafından varan âdeme ve mübâşire teslîm ve mu'accelen müşârun-ileyhe irsâl ü îsâl itdürilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre müşârun-ileyhün firâr iden abd-i müşterâsı mezbûr Sarıkcı Alî her kangınuzun taht-ı kazâsında ve her kimün yanında ve evinde bulunursa beher hâl elegetürüp mübâşir-i mezbûra ve yarar âdemlere koşup ber-vech-i isti'câl müşârun-ileyhe irsâl ü îsâl itdürüp avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden be-gâyet hazer eylesiz.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 3 Za., sene: 1040

379

[304]

Sâyime Sultan haslarından Gerede kazasında bulunan Emirşah köyü ile Dörtdivan kazasında bulunan diğer Emirşah köyüne, kendisine verildiği iddiasıyla müdahale ettiği bildirilen Mustafa Çavuş'un, berat vs. temessükâtı elinden alınıp mühürlenip, Divân-ı Hümayun'da mürafaa olunmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

An-yedi Mehmed Ağa, Kîsedâr-ı hazret-i nişâncı paşa.

Gerede ve Dörtdivân kâdîlarına hüküm ki:

"Seyyidetü'l-muhadderât, iklîletü'l-muhsanât, tâcü'l-mestûrât () Sâyime Sultân dâmet ısmetühânun hâslarından Gerede kazâsında vâkı' Emîrşâh nâm karye ve Dörtdivân kazâsında diğer Emîrşâh nâm karyelerine bâzâra giden Mustafâ Çavuş nâm kimesne; "Bana virilmişdür." diyü dahl ü nizâ' idüp müşârun-ileyhânun mahsûline gadrolduğun" voyvodası olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ken'ân zîde mecdühû tarafından i'lâm olunmağın, Dîvân-ı Hümayûnum'da murâfa'a olmak için berâtları ve sâyir temessükâtın elinden alup der-kîse olunup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre mezbûr Mustafâ Çavuş vech-i meşrûh üzre dahl ü nizâ' ider ise elinde olan berât ve sâyir temessükâtın elinden alup der-kîse idüp mühürleyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da murâfa'a olup cevâbı virile. Emrûme muhâlif bir vechile te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

Halkı işinden alıkoyması, yangınlara sebebiyet vermesi ve pek çok fesada yol açması sebebiyle konulmuş olan tütün ekimi, hasadı, içimi ve alım-satımı yasağına, kadıların gevşekliği ve bu işi takip ile görevlendirilenlerin ihmalkârlığı ve yolsuzluğu sebebiyle, riâyet edilmediği haber alındığından, söz konusu yasağın uygulanması ve takibi için bu defa Silahdar Hasan Kethüda'nın mübaşir tayin edildiği; gerek Rumeli'nin Sağ, Sol ve Orta kollarında bulunan kaza kadılarının, gerekse adı geçen mübaşirin, tütün yasağını titizlikle uygulayıp, uymayanları cezalandırmaları; ancak bu bahane ile kimseye zulmedilmemesi; ayrıca bu hükmün birer suretlerinin Âsitâne'den Ankara ve Boğdan sınırına kadar olan bütün kadılara, Sifrihisar, Günyüzü, Foça vs. kadılara, Karahisar-ı Sahip, Aydın, Saruhan, Sığla ve Menteşe sancaklarındaki kadılara ve Nişancı Hasları voyvodasına da yazıldığı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Hasan, Kethudâ-[yı] silahdârân.

Rûmili'nün Sağ ve Sol ve Orta kolında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Bundan akdem defe'âtle evâmîr-i şerîfem gönderilüp; "Birkaç seneden berü zuhûr iden duhân halk-ı âlemi kâr u kisblerinden ta'tîl idüp ve nice ihrâk ve envâ'-ı fesâda mü'eddî olup def' u izâlesi mühimmât-ı umûrdan olmağla muhkem tenbîh ü te'kîd olunup min-ba'd bir ferd duhân yaprağı zirâ'at ü harâset ve bey' [u] şîrâ vü isti'mâl itmeyeler." diyü fermânım olmuşken kuzâtun adem-i tekayyüdi ve varan mübâşîrînün ihmâl ü tama'ları sebebi ile girü taht-ı kazânuzda vâkı' kasabât u kurâda duhân yaprağı zirâ'at ü harâset ve bey' u şîrâ vü isti'mâl olunduğı mesmû'-ı hümayûnum olmağın bu bâbda ziyâde mes'ûl ü mu'âteb ve azle müstehk olmışsızdur. İmdi; bu bâbda mukaddemâ gönderilen evâmîr-i şerîfem alâmâ-kân mukarrerdür. Bir yirde duhân yaprağı ekilmeyüp ve biçilmeyüp ve içilmeyüp ve bey' u şîrâ olunduğına kat'â rızâ-yı hümayûnum yoktur. Dergâh-ı Mu'allâm silahdârlar zümresinün emekdâr u müstekîm ü dîndârı olup hâliyâ Südde-i Sa'âdetüm'de Bölük halkınun Sol-kol Kethudâsı olan kıdvetül-emâcid ve'l-a'yân Hasan Kethudâ *zîde mecdühû* mübâşeretile bu def'a Memâlik-i Mahrûsem'de duhân isti'mâli bi'l-külliyeye men' u def' olunmak bâbında fermân-ı* âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan fermân-ı celîlül-kadrüm mücebine amel idüp dahı husûs-ı mezbûra her biriniz gereğı gibi mukayyed olup dahı taht-ı kazânuzda vâkı' kasabât u kurâda ve mecma'-ı nâs olan mahallerde muhkem tenbîh ü nidâ itdüresiz ki, bir ferd duhân yaprağı zirâ'at ü harâset ve bey' [u] şîrâ vü isti'mâl itmeyeler ve itdürmeyüp duhânun vücûdın bi'l-külliyeye nâ-bûd [ü] nâ-peydâ olmağa sa'y ü ikdâm eylesesiz. Memâlik-i Mahrûsem'de eger asker tâyifesi ve eger gayridür; bir ferdün duhân isti'mâl eyledüklerine kat'â rızâ-yı hümayûnum yoktur. "*Efî'u'llâhe ve efî'u'r-resûle ve üli'l*-emri minküm.*" fahvâsı âmme-i nâsa vârid ü şâmildür. Bundan sonra itâ'at-i emr-i şerîf itmeyenlerin şer' u kânûn ile cezâların virüp emr-i şerîfümün icrâsında dikkat ü ihtimâm eylesesiz. Ba'de't-tenbîh bir ferdün tarlasında ve bâğ u bâğçesinde ve gayri

yirlerinde duhân zirâ‘at olunmuş bulunursa ol makûle tütün ekilmiş yirleri mîrî için girift eyleyüp fûrûht oluna. Bu bâbda bir ferde hımâyet ü sıyânet itmeyüp sâdır olan emr-i şerîfümün icrâsında bezl-i makdûr u sa‘y-i nâ-mahsûr eyleyesiz ve sen ki mûmâ-ileyh Hasan Kethudâ’sın, şöyle ki; bu emr-i şerîfümü icrâ itdurmeyüp ahz ü celb sebebi ile veyâ ihmâl ü müsâmaha idüp bundan [sonra] yine zikrolunan kâdîlklarda duhân yaprağı zirâ‘at ü isti‘mâl olduğu i‘lâm oluna, eşedd-i siyâset ile sâyire mûcib-i ıbrat için muhkem hakkundan gelinür, bilmiş olasın. Ammâ; bu bahâne ile duhân ekilmeyen yirlere dahı dahl ü tecâvüzden ziyâde ihtirâz eyleyesin ve siz ki kâdîlarsız, şöyle ki; bu emr-i şerîfümünden sonra taht-ı hükûmetinüzde duhân yaprağı zirâ‘at ü harâset ve bey‘ u şîrâ olduğu i‘lâm oluna, her biriniz azl-i ebed ü nefy-i beled olmanız mukarrerdür. Bu bâbda mübâşir-i mûmâ-ileyhün şükr ü şikâyeti müsmir ü mü’essirdür*. Ana göre basîret ü intibâh üzre olup bu emr-i şerîfümü sâyire kıyâs eylemeyesiz.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Bir sûreti, Boğdan sınırına varup gelince yol üzerinde olan kâdîlara. *Yeniçeriler Şeyhü Osmân Efendi’nün tezkiresi mücebince yazılmışdur.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bir sûreti, Sifrihısâr(?) ve Günyüzi kâdîlarına. *Nişâncı paşa tarafından Dividdâr(?) Mustafâ Ağâ’ya virilmişdür.*

Hamd Efendi almışdur.

Bir sûreti, Karahısâr-ı Sâhib sancağında olan kâdîlara yazılmışdur.

Hamd Efendi almışdur.

Bir sûreti, Aydın ve Saruhan sancaklarında vâkı‘ olan kâdîlara. *Fî evâhri Za., sene: 1040.*

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Bir sûreti, Sığla sancağında olan kâdîlara. *Şâtırbaşı-i sâ[hub-i devlet].*

Bu dahı.

Bir sûreti, Menteşe sancağında olan kâdîlara. *Şâtırbaşı-i sâhib-i devlet. Evâhri Za.*

Bu dahı.

Bir sûreti, çâşnigîrbaşıya ve Âsitâne’den Ankara câniblerine varup gelince kâdîlara yazılmışdur. *Fî evâyili Zi’l-hicce.*

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Bir sûreti, Rûmili’nün Sol-kolı’nda olan kâdîlara ve Köstendil sancağında vâkı‘ olan kâdîlara ve Muhassıl Hâcî Ahmed’e yazılmışdur. *Fî evâyili Muharrem, sene: 1041.*

Bir sûreti, Foça ve () ve () kâdîlarına ve Nişâncı Paşa Hâsları Voyvodası Şa‘bân’a yazılmışdur. *Cânib-i Nişâncı paşa. Fî 24 S., sene: [10]41. Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.*

Gölpazarı'nda, kendisinden alacağını isteyen Kadı Mustafa'nın hanımını kaçırıp adamlarından birine verdiği ve halka eziyet çektiirdiği ihbar edilen eşkıyabaşı Hüseyin'in ve beraber hareket ettiğı diğer şakîlerin yakalanarak, Divân-ı Hümâyûn'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Îsâ Efendi yediyle.

[()] Kâdîsı ve sâbıkâ Göynük Kâdîsı Mevlânâ Mehmed'e hüküm ki:

Kıdvetü kuzâtî'l-müslimîn Gölbâzârı Kâdîsı Mevlânâ Abdülazîz *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûr sâkinlerinden olup kuzâtdan Mevlânâ Mustafâ *zîde fazlühû* meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "re'îsü'l-eşkîyâ vü sâhib-i cem'ıyyet olan Hüseyin nâm şakînun zimmetinde elli bin akça hakkı olmağla taleb eylediğıyçün garaz idüp hevâsına tâbî' kırk ve elli nefer eşkıyâ ile gelüp Kandamış nâm karyede sâkine zevcesi Emîne nâm hâtûnı cebren çeküp alup a'yân-ı vilâyetden kimesne tahlîsa kâdir olmayup götürüp mezbûreyi tevâbi'ından Abdülcelîl nâm şakîya virüp el-ân* mezbûre, şakî-ı mezbûrun tasarrufında olup aslâ itâ'at-i emr-i şer' itmeyüp ziyâde zulmeyledüğün ve zikrolunan şakîların bunun emsâli te'addî vü tecâvüzlerinin nihâyeti olmayup re'âyâ ve sâyir a'yân-ı vilâyet mezbûrların şerrinden âciz ü fûrû-mânde olup terk-i diyâr u celâ-yı vatan itmeleri muhakkak olduğun" bildürüp mezbûr şakîlar mukayyed ü mahbûs Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunup ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da şer'le görülüp haklarında lâzım gelen icrâ olunmak" bâbında hükm-i hümâyûnum recâsına arzyledüğü ecilden, zikrolunan şakîlar vech-i meşrûh üzere Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı zikrolunan şakîlar her kande ise bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp mübâşir-i mûmâ-ileyhe teslîm ve yarar âdemler koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görülüp icrâ-[yı hakk] olunup sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüme muhâlif sipâh u yeniçeri ve sâyir askerî tâyifesinden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Mâni' olmak isteyenleri ism ü resmleriyle yazup bildürüp husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet olunup emr-i âhar varmalu eylemeyesin.

İzmir, Sakız, İstanköy, Midilli, İlimye, Bozcaada, İşkatos, Kızılhisar, İstefe, Rodos, Kolos, Talende, Balyabadra, Ağrıboz, İnebahtı ve Mora'da sakin yeniçerilerin sefer-i hümayun için orduya katılmalarını sağlama görevinin Yeniçeri Çavuşu Mustafa'ya verildiği; bu bölgelerdeki kaza kadılarınca, yeniçerilerin herhangi bir bahane ileri sürmeden sefer-i hümayuna katılmaları, aksi takdirde şiddetli bir şekilde cezalandırılacakları hususunda tenbih ve ilanda bulunulması; ayrıca, asker kisvesi altında eşkıyalık yapanların yakalanarak haklarından gelinmesi ve yeniçeri, acemi oğlanı, topçu ve cebeci zümresinden vefat edenlerin muhallefatlarının zaptı vazifelerinin de yine adı geçen çavuş marifetiyle yürütülmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

İzmir ve Sakız monlâlarına ve İstanköy ve Midillü ve İlimye ve Bozcaata ve İşkatos ve Kızılhisâr ve İstefe ve Rodos ve Kolos ve Talende ve Balyabadra kâdîlarına ve Ağrıboz ve İnebahtı ve Mora sancaklarında vâkı‘ olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "Sefer-i hümayûnum cânibinden sefer tenbîhi için mektûblar vârid olup çavuşlar gelüp küllî tenbîh ü fermân olunmağla; "Ol cânibde sâkin olan yeniçeri kullarum sefere ihrâc ve Ordu-yı Hümayûnum'da hıdmetde bulunanlara ni‘am-ı celîlem halâl olsun." diyü hatt-ı hümayûn-ı sa‘âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağın husûs-ı mezbûr için yeniçeri çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafâ Çavuş *zîde kadruhû* ta'yîn olunmağın taht-ı kazânuzda ve nevâhî* [vü] kurâda ve mecma‘-ı nâs olan mahallerde muhkem tenbîh ü nidâ itdüresiz ki, sefer-i hümayûnuma me'mûr olanlar sefere ve korucu vü oturak olanlar dahı Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e gelüp hıdmetlerinde mevcûd bulunalar. Şöyle ki; "Biz seyis-hâne alduk." ve; "Üzerimizde düzen akçaları vardır." ve; "Kal'alarda nevbetciler," ve; "Donanmacılaruz." diyü te'allül idenlerün sözlerine amel eylemeyüp cümle nevbetciler ve donanmacılar umûm üzre kalkup sefer-i hümayûnuma gitmişlerdür. Bundan sonra emr-i hümayûnuma itâ'at eylemeyüp kendü kâr [u] kisblerinde olan yeniçeri kullarum şimden sonra başlarına kisbet almayup sâyir şehirlü gibi olup haklarından gelinmek için fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağın bu bâbda mü'ekked hükm-i şerîfüm vârid olmak mukarrerdür. Ba'de't-tenbîh mütenebbih olmayup üç güne değin evlerinden çıkmayup kendü kârlarında olanları mûmâ-ileyh yeniçeri çavuşına getürdüp ale'l-esâmî defter itdürdüp Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e arzoluna ki; "Dirlikleri kat' olunduğundan sonra emvâl ü erzâkları mîriyçün kabzoluna." diyü emr-i şerîf ihrâc ü irsâl oluna. Bu sene-i mübâreke olan sefer-i hümayûnumı sâyir sefere kıyâs itmeyeler. Vebâli kendü boyunlarına. Şimden sonra; "Bilmedük." ve; "İşitmedük." dimeyeler ve; "Bu makûle tenbîh mektûblar[1] dâyimâ gelür." diyü avkitmeyeler; başları gitmek mukarrerdür. İmdi; sefer-i hümayûnuma me'mûr olan yeniçeri tâyifesi benüm kullarum iseler; "Etî'u'llâhe ve etî'u'r-resûle ve üli'l*-emri minküm." fahvâsınca cân u başların fedâ idüp mükemmel ü müsellahtı yat u yaraklarıyla ve yeniçeri serdârları önlerine düşüp alay bayraklarıyla götürüp Ordu-yı Hümayûnum'a yitişdüreler ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu dolama giyüp

kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında gezüp fukarâyâ zulmiden eşkıyâyı mûmâ-ileyh yeniçeri çavuşına ahzıtdürdüp izn-i şer'le haklarından geldürdesiz ki, fukarânun üzerlerinden zulmleri def' ola ve yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtolup mîrîye âyid ü râci' olan muhallefât u metrûkâtı dahı mezkûr çavuşa ahz ü kabz itdürilüp ma'rifet-i şer'le sûk-ı sultânîde fîrûht kılınup nukûd her ne hâsıl olursa der-kîse olunup mühürlenüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleri ile merkûm çavuşa teslîm olunup Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl oluna ve siz ki ol cânibde yeniçeri serdârlarısız, on seneden berü beytül-mâlleri göndermedüğünüz için müttehem olmışsızdur. On seneden berü üzerinizde olan beytül-mâlleri sicill-i mahfûzı yokladup anı dahı teslîm idüp ve teslîm eyledüğünüze mûmâ-ileyh çavuşdan temessük alasız ki, vakt-i lâzîmede ma'mûlün-bih ola." diyü iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü vü mufassal ü meşrûh mü'ekked mektûb virilmeğin, mücebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mühürlü vü mufassal ü meşrûh mektûb mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mühürlü mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 5 Za., sene: 1040

383

[298]

Menteş adlı şahsın mülâzımlardan birisi ile birlikte mutasarrıf olduğu İstanbul'da Hâce Hanı'ndaki ham ipek vezzanlığı hizmetine hariçten birisi tarafından yapıldığı bildirilen müdahaleye engel olunması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

İstanbul'da vâkı' Hâce Hânı'nda harîr-i hâm mîzânında vezzân olan Mentesh nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "kadîmü'l-eyyâmdan berü mülâzımından bir kimesne ile zikrolunan vezzânlığa mutasarrıflar olup hâricden kimesne müdâhale idegelmiş [değil] iken hâliyâ olıgelene muhâlif âhardan () nâm kimesne bunların zikrolunan vezzânlığına dahlitmek murâd idüp gadreyledüğün" bildürüp olıgelene muhâlif aslâ bir ferd dahlitdürilmemek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr zikrolunan vezzânlık hıdmetinde istihdâm idüp min-ba'd olıgelene muhâlif mezbûr () ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdirmeyesin.

384

[300]

Şam Kadılığı'na tayin edilen Ali'nin, görev mahalline giderken yol boyunca güvenliğinin sağlanması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Cânib-i Ahmed Efendi, tâbi'-ı hazret-i şeyhu'l-İslâm.

Haleb monlâsına ve Atana'dan Şâm-ı Şerîf'e varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve sâyir iş-erlerine hüküm ki:

Akdâ kuzâtî'l-müslimîn bi'l-fi'l Şâm-ı Şerîf Kazâsı inâyet olunan Mevlânâ Alî *zîdet fazâ'ilühû* Şâm-ı Şerîf'e teveccüh ü azîmet idüp lâkin yollar mahûf u muhâtara olmağla müşârun-ileyhün emîn ü sâlim Şâm-ı Şerîf'e irsâl ü îsâl olunması mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle her kangınızın taht-ı hükûmetine dâhıl olursa yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde kendüye ve âdemlerine ve esbâb u tavarlarına hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp ve mahûf u muhâtara olan yerlerde yanlarına kifâyet mikdârı neferât ve lâzım geldükde kulaguz koşup muhkem hıfz u hırâset idüp emîn ü sâlim birbirinize irsâl ve Şâm-ı Şerîf'e irsâl itdürüp avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eyleyesiz ve bi'l-cümle gicede ve gündüzde hıfz u hırâset itdürüp mevlânâ-yı mûmâ-ileyhe ve yanında olan âdemlerine ve tevâbi' u levâhıkına ve esbâb u tavarlarına zarar u gezend irişdürmeyüp emîn ü sâlim Şâm-ı Şerîf'e ulaştırmağa sa'y-i cemîl ü hüsn-i ihtimâm eyleyesiz.

385

[301]

Manisa, İzmir ve Tire kazalarında sakin Yahudi ve zimmîlerden, giyimlerinde kendilerine mahsus siyah çuka ve kumaş dışında başka bir şey kullanmadıkları halde çuka ve kumaş giydikleri gerekçesiyle sipahi taifesinden bazı kişilerin, zorla para alıp zulmetmelerine engel olunması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i bostâncı paşa.

Mağnisa ve İzmir ve Tire kâdîlarına hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda vâkı' Yehûdî vü zimmî tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bunlar kadîmden kendülere mahsûs u münâsib siyâh çuka vü kumâş giyüp tarz ü üslûblarında müslimâna müşâbehetleri olmayup kendü tarz ü üslûblarından tecâvüz itmezler iken ba'zı sipâh tâyifesi mücerred celb ü ahz için birer emr alup varduklarında; "Siz çuka vü kumâş giymişsiz." diyü kasaba vü kasaba akçaya kesüp her bir kasabadan otuzar ve kırkar bin akça alup ziyâde zulmeyledüklerin" bildürüp men' u def' olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; mezbûrlar mücerred ahz ü celb için; "Çuka giymişsiz." diyü bunlara akça salup te'addî eyledükleri vâkı' ise men' u def' eyleyüp şer'-ı şerîfe ve emr-i

hümâyûnuma muhâlif ol bahâne ile bir akça ve bir habbelerin aldurmayup ve siyâh çuka vü sôf ve sâyir kendülere münâsib esbâblarına dahl ü ta'arruz itdürmeyüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar irsâline muhtâc eylemeyesiz ve bi'l-cümle def'-ı zulm için mukaddemâ virilen evâmîr-i şerîfeye muhâlif bunları rencîde vü remîde itdürmeyesiz.

386

[295]

Kapıcılar Kethüdası Ahmed'in arpalığı olan Değirmenderesi köyü reâyasından başka taraflara firar edenlerin bulunarak, tekrar kendi topraklarına gönderilmesi ve bu duruma sebebiyet veren zimmîlerin haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Murtazâ Paşa () ve () kâdîsına hüküm ki:

Bi'l-fi'l Kapucıların Kethudâsı Ahmed *dâme mecdühû* arz-ı hâl idüp; "ber-vech-i arpalık ta'yîn olunan karyelerden Değirmenderesi nâm karyenün re'âyâsı perâkende olup mahsûline ziyâde gadrolduğun" bildürüp; "ol makûle firâr eyleyen re'âyâsın yirlerine getürüp ve re'âyânun tefrikasına sebep olan Köse İstepan ve Raj ve Karicen(?) oğulları Radoviçtsa ve Macar İstepan nâm zimmîlerin şer'le haklarından gelinmek" bâbında hükmi-hümâyûnum recâ eylediği ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mûmâ- ileyhün defterlü re'âyâsın kaldurup kadîmî sâkin olduğu yirlerine gönderüp iskân itdürüp ve bu makûle fesâd üzre olup re'âyânun tefrikasına sebep olan mezbûr şakîların şer'le haklarından gelesin ki, sâyire mûcib-i ibret ü sebep-i nasîhat vâkı' ola.

387

[296]

Bazı kadıların yasak olduğu halde devre çıktıkları, ahalinin bedava erzaklarını aldıkları bî-namaz teftîşi adı altında veya tekâlif-i mirî tahsili esnasında ahaliden haksız yere ve fazladan para topladıkları bildirildiğinden, anılan kadıların bu gibi haksız işler yapmaktan vazgeçerek aldıkları paraları sahiplerine iade etmeleri; aksi takdirde cezalandırılacakları.

An-yedi beğlikci.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

() ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda vâkı' re'âyâ vü berâyâ Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "kâdîlar devre çıkmak memnû' iken siz ki kâdîlar, devre çıkup ve nâyibler gönderüp müft ü meccânen nesnelerin alup ve bî-namâz teftîşi nâmına akçaların alup ve fermânım [olan] tekâlif-i mîrîde kendü nefsinüz için ziyâde akça alup husûsâ ki, bu sene kürekci bedelinde her hânedan kendinüz için mîrîsinden ziyâde üçer guruşların alup ve içlerinden biri fevtoldukda verese sağır u sağire ve gâyib ü gâyibe olmayup kismet taleb itmezler iken varup kismet idüp ziyâde akçaların aldığunuz" i'lâm olunmağın, aldığunuz akçalar ashâbına girü reddolunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı min-ba'd il üzerine devre çıkmayup ve nâ'ib göndermeyüp ve fermân olunan kürekci bedelinden kendinüz için aldığınız üçer gurusı girü ashâbına reddeyleyüp min-ba'd kimesneye zulm ü te'addî itmeyesiz ve bi'l-cümle re'âyâ vü berâyâ eyyâm-ı adâlet-encâmumda âsûde-hâl ü müreffehü'l-bâl olmaları aksâ-yı murâd-ı hümayûnumdur. Şöyle ki; rızâ-yı hümayûnuma muhâlif te'addî vü tecâvüz ve ashâb-ı hukûkun hakların virmekte te'allül ü inâd üzre olasız, cümlenüz mes'ûl olup azle müstehıkk olmanız mukarrerdür. Ana göre amel idüp emrüm muhâlif iş itmekden ziyâde ihtirâz eylesiz.

388

[297]

Defterhane-i Âmire kayıtlarında belirtilmediği halde geçmiş yıllardan kalma duhan resminin bakiyesini tahsil etmek bahanesiyle havass-ı hümayun reâyasından olan Yenişehir ahalisini sıkıntıya sokan ve başka taraflara kaçmalarına sebebiyet veren Yazıcıoğlu Sipahi Mehmed'in ikaz edilmesi ve böyle bir uygulama yapmasına izin verilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Vezîr İlyâs Paşa'ya ve Yenişehir ü Fenar monlâsına hüküm ki:

Yenişehir kazâsı ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "bunlar havâss-ı hümayûnum re'âyâsı olup cedd-i emcedüm merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Orhan Gâzî zamânından berü maktû'u'l-kadem ü mefrûzü'l-kalem serbest olup hâricden dahlolunmayup resm-i duhân hâricden gelüp sâkin olan ra'ıyyet tâyifesinün öşr ü resm gibi nesne virmeyenlerden altışar akça alınur iken sipâh tâyifesinden Yazıcı-oğlu dimekle ma'rûf Mehmed nâm sipâhî Bin otuz sekiz senesinde havâss-ı mezbûre zâbıtı olmağla; "Resm-i duhândan bâk[i]m kaldı." diyü emr alup ve âdem başına yüz ve ikişer yüz akça taleb idüp mezbûrun zulm ü te'addîsinden re'âyâ vü berâyâ etrâf u eknâfa perâkende vü perîşân olup havâss-ı hümayûnum mahsûline gadr u noksân terettüb eyledüğün" bildürüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, Defter-hâne-i Âmirem'de mahfûz olan defterlere mürâca'at olundukda resm-i duhân kasaba-i mezbûrede kimesneye hâsıl kaydolmayup mezbûrun da'vâsı re'âyâya zulm-i* sarîh olmağın, ellerinde olan temessüklerine muhâlif dahlolunmamak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; arzulunduğı üzre ise eyyâm-ı adâlet-encâmumda re'âyâya ol vechile zulmolduğına kat'an rızâ-yı şerîfüm yokdur; men' u def' idüp ve tenbîh ü te'kîd eylesiz ki, güzeşte resm-i duhân bahânesiyle bunlardan bir akça ve bir habbe almaya ve aldurmayup men' u def' eylesiz.

[Yev]mü'l-Ahad, Fî 8 Za., sene: 1040

389

Gönye Kalesi muhafızlığı görevini tamamlayan Hasan Subaşı'nın Âsitâne-i Saâdet'e dönmesi.

[292]

Mektûb üzerinde buyurulmuşdur.

Mukaddemâ Gönye Kal'ası muhâfazasında olan Onuncı(?) Hasan Sübaşı'ya hüküm ki:

Bundan akdem me'mûr olduğun kal'a-i mezbûrede muhâfaza hizmetin edâ idüp itmâm-ı hıdmet itmekle kalkup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmen lâzım gelüp ve mu'accelen kalkup gelmen bâbında bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin, mûcebince amel eylemen emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesin.

390

Bigadiç kazası ahalisi üzerine daha önce konulmuş olan Tersane-i Âmire için kereste tedariki mükellefiyetinin, Vezir İlyas Paşa'nın adı geçen kazanın sahile uzak ve ahalisinin fakir olduğu hususundaki arzı üzerine kaldırıldığı.

[293]

Bu dahi.

Bigadiç kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûreye mukaddemâ Tersâne-i Âmirem mühimmâtıyçün kerâste fermânum olup lâkin kazâ-i mezbûr sâhıl-i bahre haylî mesâfe olduğundan gayri ahâlî-i kazâ fakîru'l-hâl olup ve kadîmü'l-eyyâmdan teklîf olunugelmedüğün" düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm İlyâs Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* arz u i'lâm itmekle kazâ-i mezbûra fermân olunan tomruk mühimmâtı müşârun-ileyh vezîrümün arzı mûcebince ref' u def' olup min-ba'd tomruk teklîf ve rencîde itdürmeyüp ve ol bahâne ile bir akça ve bir habbeleri alınmamak üzre düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem vezâretle Kapudânım olan Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin, mûcebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin ve bi'l-cümle kazâ-i mezbûr fukarâsının üzerlerinden zikrolunan tomruk hizmeti ref' olunmuşdur; min-ba'd tomruk nâmıyla re'âyâ vü berâ[yâ]yı bir vechile rencîde vü remîde itdürmeyüp men' u def' eyleyesin.

391

[294]

Etrafına topladığı adamlarla Dukagin sancağında sakin Hasan'ın evini basıp kendisini ve yedi adamını öldürdükten sonra mal ve erzakını gasbettiği ve her geçen gün artırarak fesat işlemeğe devam ettiği bildirilen İpek kasabası sakinlerinden Mahmud ve adamlarının yakalanarak teftiş olunmaları ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Sarı Mustafâ Çelebî yediyle yazılmışdur.

Ba'de'r-resîd.

İpek ve () kâdîlarına ve ebnâ-i sipâhiyândan olup ol câniblerde mahâyif umûrına me'mûr olan Ömer'e hüküm ki:

Sen ki mûmâ-ileyh Ömer'sin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kasaba-i İpek sâkinlerinden Mahmûd nâm kimesne kendü hâlinde olmayup hevâsına tâbi' eşkiyâ ile yek-dil olup Dukagin sancağında sâkin Hasan nâm kimesnenün evin basup kendüsin ve yedi nefer âdemisin katl ve emvâl ü erzâkın nehb ü gâret idüp mezbûr Mahmûd'un günden güne fesâdı izdiyâd bulup zulmitmekden hâlî olmaduğın" bildürüp mezbûr Mahmûd'un ve mezbûra tâbi' eşkiyânun ahvâlleri şer'le görölüp haklarında lâzım gelen icrâ olunmak bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına arzeyledüğün ecilden, şer'le görölmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları bi-eyyi vechin kân elegetürüp şer'-ı şerîfe ihzâr ve hakk üzere tefahhus idüp göresiz; arzulunduğı üzere fesâdları mukarrer ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olup gâret olunan emvâl ü erzâkı her ne ise hükmidüp alıvirdükden sonra bu makûle fesâdı idenler* muhtâc-ı arz olanlardan [ise] habsidüp arzeyleyesiz; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesiz.

392

[289]

Dergâh-ı Muallâ gedikli müteferrikalarından Yunus'un tasarrufunda bulunan Tokat kazasına bağı Şeyhköyü ve Vavri köyleri zeametinin 1039 senesi mahsulünden Yeniçeri Hasan zimmetinde kalmış olan meblağın tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Tokat kâdîsına ve kazâ-i mezbûrda yeniçeri üzerlerine serdâr olan () zîde kadruhûya hüküm ki:

Hâliyâ; "Tokat kazâsında Vavri nâm karye sâkinlerinden Hasan nâm yeniçeri Dergâh-ı Mu'allâm gedüklü müteferrikalarından kıdvetül-emâcid ve'l-ekârim Yûnus zîde mecdühûnun kazâ-i mezbûrda Şeyhköyü ve Vavri nâm karye ve gayriden tasarrufında olan ze'âmetlerin Bin otuz tokuz târîhının mahsulünü sekiz yüz guruşa maktû'an alup dört yüz guruşın virüp ve dört yüz guruş zimmetinde bâkî kalmağın taleb itmek için müstekillen

âdemler gönderdükde mezkûr Hasan firâr idüp ba'dehû bir tarîkla elegetürüp sen ki yeniçeri serdârısın, sana teslîm itmeğin imdi; mûmâ-ileyh Âsitâne-i Sa'âdetüm'ün emekdârı olmağın mezkûr Hasan'un zimmetinde bâkî kalan dört yüz guruşı tahsîl idüp vekîllerine teslîm eyleyüp zinhâr bir akçası zâyî' u telef olmayup bu husûsa ziyâde tekayyüd ü ihtimâm eylemen" bâbında iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince mezbûr Hasan'ı meclis-i şer'a ihzâr ve mûmâ-ileyhün vekîli ile berâber idüp ba'de's- sübût zimmetinde bâkî kalan dört yüz guruşı mûmâ-ileyh Yûnus *dâme mecdühûn*ün vekîline bî-kusûr aliviresin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş ve te'allül ü inâd itdürmeyesin.

393

[290]

Bosna'da, Memişâh adlı kadının oğlunu katlettiği bildirilen Bekir'in yakalanarak, hakkında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Bosna muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Bosna kâdîsına hüküm ki:

Memişâh nâm hâtûn arz-ı hâl idüp; "oğlu Hüseyin nâm kimesne[yi] taht-ı kazânda () Bekir nâm kimesne bi-gayri hakkın urup katlidüp ziyâde gadr u hayf eylediğün" bildürüp şer'le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrî bulup gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görölüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların husamâ muvâcehesinde hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; kazıyye arzolunduğı gibi ise ve maktûl-i mezbûrun verâseti buna münhasıra ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup ba'de's-sübût bu fesâdı iden muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz idesin; değil ise şer'le hakkında lâzım geleni icrâ idesin.

394

[291]

Kendisi bostancı olmadığı halde, Eyüp pazarına gelen ispanak vs. sebze tohumlarını alıp karaborsacılık yapmak suretiyle bostancıları sıkıntıya soktuğu bildirilen Seydi oğlu Bekir'in, bundan menedilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Huccet üzerindedir.

Pîrî Çavuş.

Hâslar kâdîsına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul ve Galata ve Üsküdar ve Hâslar arâzisinde bi'l-fi'l Bostâncılar Kethudâsı olan Ömer Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Hazret-i Ebî-Eyyûb-ı Ensârî *aleyhi rahmetü Rabbihi'l-Bârî'nün* çârsû vü bâzârına gelen isfenah ve sâyir sebzevât tohumını bostâncılar alup bâğçe vü bostânlarına [eke]gelmiş iken Seydî oğlu Bekir nâm

kimesne bostâncı değil iken kasaba-i mezbûreye gelen tohumları alup ihtikâr itmekle bostâncılara muzâyaka virdüğü ecilden, mezbûr husûs-ı mezkûrdan men' olunup min-ba'd bu makûle ihtikârlık itmemek üzere huccet-i şer'ıyye virildüğü" bildürüp mücebince hükm-i hümayûnum recâ itmeğin, huccet-i şer'ıyyesi mücebince amel olunmak emrüm olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed ve huccet-i şer'ıyye mücebince mezbûra muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, min-ba'd bostâncılara mahsûs tohumları alup ihtikâr itmekle bunları ta'cîz ü tazyîk itmeye ve itdirmeyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesin.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 10 Za., sene: 1040

395

[287]

Anderye adlı zimmînin onardığı ve tüccar gemilerinin istifadesine sunduğu Kuşadası'ndaki iskeleye yanaşan ve zahire boşaltan gemilere Sakız zabıtlarının müdahale etmelerine engel olunması.

Bâ-hatt-ı Ahmed Efendi.

Vezâretle Kapudân olan Mustafâ Paşa'ya ve Kuşatası kâdîsına hüküm ki:

Anderye nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Bu, zikrolunan atada vâkı' olan iskeleyi ta'mîr ü termîm idüp mürûr iden müslimân ve eger Efrenc gemileri yanaşup zahîrelerin boşaldup* ol etrâfda olan müslimânlar ve kasaba vü kurâ ahâlîleri şükrân üzere iken mücerred zikrolunan iskele işlemekle Sakız zâbitları bunlara garaz idüp gelen gemilere bî-vech ta'arruzdan hâlî olmadukların" bildürüp hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü rencîde eylememek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü rencîde itdürilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı iskele-i mezbûreye mürûr iden müslimân ve eger Efrenc gemileri yanaşup zahîrelerin boşaltmak istediklerinde mezbûrları* Sakız'da olan zâbitlarına ve gayrilere hılâf-ı şer' u kânûn rencîde vü remîde itdirmeyüp men' u def' idüp Memâlik-i Mahrûsem'de olan tüccâr tâyifesini ta'cîz ü tazyîk itdirmekden hazer idüp bir dahı emrüm varmalu eylemeyesiz.

396

[288]

Ağrıboz, İstife ve Kızılıhisar taraflarında, Kıbrıs Beylerbeyi iken ölen Keskin Mehmed Paşa'nın, oğluna intikal eden emlâkine, kendisinde alacakları olduğu iddiasıyla müdahale etmek isteyenlerin davalarının o taraflarda görülmeyip Divân-ı Hümayun'da görülmek üzere Âsitâne'ye havale edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i bostâncıbaşı.

Ba'de'r-resîd.

Ağrıboz sancağıbeğine ve kâdîsına ve İstife ve Kızılıhisâr kâdîlarına hüküm ki:

Bundan akdem Kıbrus Beğlerbeğisi iken vefât iden Keskin Mehmed Paşa'nun oğlu olup bi'l-fi'l Semendi[r]e(?) Sancağıbeği olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Mustafâ *dâme ızzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "müteveffâ-i mûmâ-ileyh fevtolmağla hâliyâ eşirrâdan ba'zı kimesneler; "Baban müteveffâ-i mezbûrda hakkımız vardır." diyü irsle babasından intikâl iden emlâk ü erzâk ve bâğ [u] bâğçe ve sâyir akârâtına müdâhale itmek isteyüp te'addîden hâlî olmadukların" bildürüp ol makûle da'vâ idenlerin min-ba'd ol cânibde da'vâları istimâ' olunmayup Dîvân-ı Hümâyûnum'da görilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı ol makûle da'vâ-yı hakk idenler mûmâ-ileyhi ol vechile te'addî vü rencîde itmek isterler ise min-ba'd da'vâların ol cânibde istimâ' eylemeyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eyleyesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

397

[285]

Bergos kazasının Misinlü köyü sakinlerinden iken ölen Nihal(?) adlı zimmînin muhallefatı karısı Kaliye ve oğlu Yani'ye ait iken, Beytülmal'a ait olduğu iddiasıyla Kaliye'nin bir miktar parasını aldığı bildirilen Safiye Sultan'ın Subaşı Kobran'ın, kendisinden şikâyetçi olan Kaliye'nin babası ile biraraya getirilip teftiş edilmesi; haksız olduğu ortaya çıkarsa daha önce aldığı paranın kendisinden geri alınması ve bundan sonra da mirasa müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd efendi.

Muhzır Ağâ.

Bergos kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' Misinlü nâm karye sâkinlerinden Yorgi nâm zimmî meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "bundan akdem dâmâdı iken mürdolan Nihal(?) nâm zimmîden kızı Kaliye nâm zimmiyyenün hamli olup muhallefatı mezbûreye ve hamlinden zuhûra gelen oğlu Yani'ye münhasıra iken merhûme ve mağfûrun-lehâ Gevherhân Sultân *tâbet serâhânun* kızı seyyidetü'l- muhadderât, iklîletü'l-muhsanât Safiyye Sultân *dâmet ismetühânun* Subaşı olan Kobran nâm zimmî; "Mürd-i mezbûrun muhallefatı Beytül-mâl'e âyiddür." diyü beş bin dört yüz akçasın alup dört bin altı yüz dahı taleb idüp ba'dehû mezbûr Yani dahı fevtolup verâseti vâlidresi Kaliye nâm zimmiyye[ye] münhasıra iken hâliyâ hılâf-ı şer'-ı şerîf dahlider; mezbûr Kobran'un hılâf-ı şer' aldığı akça alıvirilüp ve fîmâ-ba'd rencîde itdürilmemek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğün ve bu bâbda fetvâ-yı şerîfesi olduğun" bildürüp hüküm-i hümâyûnum recâsına arzyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zimmî-i mezbûr meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve mezbûr ile berâber ve bir def'a şer'le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus ve fetvâ-yı şerîfesine nazar idüp göresin; arzolunduğu üzre olup fetvâsı da'vâsına mutâbık ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup şer'le müteveccih olan hakkı her ne ise fetvâ-yı şerîfe mücebince hükmidüp alıvirüp ve fîmâ-ba'd akça taleb

itmekle rencîde vü remîde itmeye ve itdürmeyüp men' u def' eyleyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet olunup emr-i âhar varmalu eylemeyesin.

398

[286]

Muhzırlık yaptıkları Pınarhisar kazasındaki bazı köylerin ahalisini ehl-i örfe gammazlayarak haksız yere akçalarını aldıkları ihbar edilen Nuh ve Mahmud adlı kardeşlerin muhzırlık görevinden uzaklaştırılmaları.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Sâbıkâ İstanbul Kâdîsı olup hâlâ ber-vech-i arpalık Bınarhısâr kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ () Şa'râvî zîdet fazâyilühûya hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' on dört pâre karye halkı Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "Nûh ve Mahmûd nâm karındaşlar muhzırlık idüp yırlı olmalarıyla dâyimâ bunlardan ba'zısın ehl-i örfe gamzidüp nice akça ve sâyir nesnelerin alup gadr u te'addî vü tecâvüzden hâlî olmadukların" bildürüp; "mezbûrlar muhzırlıktan ref' olmaz ise cümlemüz perâkende vü perîşân olmak mukarrerdür." diyü emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, mezbûrlar muhzırlıktan ref' olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları muhzırlıktan ref' idüp min-ba'd muhzırlık itdürmeyesin.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 22 Zi'l-hıcceti's-şerîfe, sene: 1040

399

[282]

Tophane'deki Musahip Mehmed Ağa Vakfı'nın, müteveffa Pervane Beğ'in zimmetinde kalan alacağının, vârislerinden alınması hususundaki mahkeme kararı gereğince vârislerden olup Samanlı kazasındaki çiftliğine kaçtığı bildirilen Ivaz adlı şahsın mahkemeye celbedilerek zimmetindeki vakıf alacağının tahsil edilmesi; vermezse davası Divân-ı Hümayun'da görülmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Samanlu kâdîsına hüküm ki:

Tophâne'de vâkı' müteveffâ Musâhıb Mehmed Ağa Vakfı'nun Mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrâhîm zîde kadruhû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Müteveffâ Pervâne Beğ zimmetinde vakıf akçadan almış yedi bin akça hakkı olmağla muhallefâtın kabziden vârislerinden şer'le taleb ü da'vâ ve mezbûrların muvâcehe[sinde] şer'le sâbit ü zâhir olmuşken hâlâ vârisi olan Ivaz nâm kimesne firâr idüp taht-ı kazânda çiftliğinde olmağla Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunup vakfun hakkı alıvirilmek" bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve mütevellî-i mûmâ-ileyhün vekîli ile berâber ve tamâm hakk u adl üzre tefîş ü tefahhus idüp göresin; arzulunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup vakfun hakkı her ne ise mezbûrdan

hükmidüp alıvirüp aslâ te'allül ü inâd itdürme yesin. Şöyle ki; virmekde muhâlefet iderler ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, gelüp ahvâli Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görölüp ihkâk-ı hakk ola.

400

[283]

Müteveffa Halil Paşa'nın evladından olup İznik'teki evkâfının önceki mütevellisi olan İbrahim, yine vâkıfın evladından olup amcası oğlu olan şimdiki müteveli Mustafa hakkında bazı iddialar ileri sürdüğünden, ikisi arasındaki tevliyet davası halledilene kadar vakıf malına el sürdürülmemesi ve mahkemece araştırma yapılarak, vâkıfın evladından olan bu iki kişiden hangisinin vâkıfın şartlarına uygun ve mütevelliliğe lâyık olduğunun tespit edilip bir hüccetle Âsitâne'ye arzedilmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 409).

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

İznik kâdîsına hüküm ki:

Müteveffâ Halil Paşa-yı Atîk evlâdından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân İbrâhîm zîde mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "müteveffâ-yı mûmâ-ileyhün kazâ-i mezbûrda vâkı' Imâreti'nün Evkâfı tevliyeti vakfiyye-i ma'mûlün-bihâsında aslah-ı evlâda şart u ta'yîn idüp bu aslah-ı evlâddan olmağla ber-mûceb-i şart-ı vâkıf mutasarrıf olduğundan gayri vakfi ihyâ vü âbâdân idüp her vechile vakfa sa'yi variken ammisi oğlu olan Mustafâ bir tarîkla alup mâl-i vakfi ekl ü bel' ve imâreti battâl eyledüğün" bildürüp; "her kangısı aslah-ı* evlâddan ise tefîş ü tefahhus ve evlâddan oldukları şer'le sâbit ü zâhir ve sicill ü huccet olunup mâbeynleri bertaraf* olmayınca vakfun mahsûline müdâhale olunmayup hucceti ile vukû'ı üzre arzeylemen" bâbında hüküm-i hümâyûnum recâ eyledüğü ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak [emr]idüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu husûsa mukayyed olup mâbeynleri bertaraf olmayınca mahsûl-i vakfa dahl ü gadr itdürmeyüp ve ikisin dahı künhi ve hakîkatiyle tefîş ü tefahhus idüp vakfa her kangı[s]ı evlâ vü enfa' u aslah olduğu sâbit ü zâhir ve huccet olunduktan sonra hucceti ile ma'an arzeylesin ki, Âsitâne-i Sa'âdetüm'de mukarrer olup kat'-ı nizâ' oluna.

401

[284]

Boğdan voyvodasının, Budun muhafazası için Boğdan'dan asker tedarikine gelenleri, Boğdan'ın muhafazası da mühim olduğundan, bir karışıklık çıkmasına meydan vermeden münasip bir şekilde geri çevirmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Müsveddesi hıfz-şüd.

Boğdan voyvodasına hüküm ki:

Hâliyâ Budun cânibinden ba'zı âdemler Boğdan'a gelüp muhâfaza için asker ihrâc itdürmek murâd eyledükleri i'lâm olunmağın imdi; Boğdan vilâyetinin dahı muhâfazası mühimmât-ı umûrdan olmağla min-ba'd Budun câniblerine asker taleb ü teklîf itdürilmeyüp

ve Budun cânibinden asker için gelen âdemleri sühûlet ile kaldurup Budun cânibine irsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı Budun cânibine Boğdan'dan asker çıkartmayup Boğdan vilâyeti muhâfazasına alıkoyup ve asker talebi ile Budun'dan Boğdan'a gelen âdemleri ahsen vechile kaldurup girü Budun câniblerine göndüresin. Ammâ mukayyed olasin ki, bu bahâne ile bir fitne vü fesâd olmak ihtimâli olmaya ve vâkı' olan hâli Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arz u i'lâm eylesin ve bu bahâne ile re'âyâ vü fukarâdan bir akça ve bir habbe alınmakdan dahı ihtirâz eylesin.

[Yev]mü's-Sebt, fî 26 Z., sene: 1040

402

[281]

Aydın ve Saruhan taraflarında, halka keyfî olarak tekâlîf yüklemek, nüüzil ve sürsat gibi vergileri emredilenden fazla tahsil etmek veya devre çıkıp ahalinin bedava yemek ve erzaklarını almak suretiyle halka eziyet çektirdikleri bildirilen mirimiran ve mirliva adamları, ordu görevlileri, mütesellimler, voyvodalar ve subaşılar engel olunması ve bir yolunu bulup emir çıkartıp teftiş bahanesiyle köy ve kasabaları gezerek halka zulmeden eşkıyanın da yakalanıp haklarında gerekenin yapılması.

Rûz-nâmecî efendi yediyle.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Sâbıkâ Vezîr olup hâliyâ Aydın ve Saruhan sancaklarında Muhassıl-ı Emvâl olan Şems Ahmed Paşa dâmet ma'âlîhiye hüküm ki:

Hâliyâ; "ol câniblerde ba'zı kimesneler mîr-i mîrân u mîr-liv[â] âdemleri nâmında Ordu-yı Hümâyûn tarafından ve âhar yirden gelüp re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyete nice tekâlîf teklîf idüp ve nice eşkıyâ dahı birer tarîkla emir peydâ idüp teftiş nâmıyla kasabât u kurâda fukarâyâ envâ'-ı zulm ü te'addî vü tecâvüz idüp ve ba'zı hıdmet ile varanlar dahı emr-i şerîfde ta'yîn olunandan ziyâde re'âyâyâ nice teklîf idüp alup ve Ordu-yı Hümâyûn'dan emr-i şerîfle nüüzil ü sürsat ve gayri tekâlîf cem'ına gelenler dahı ahkâm-ı şerîfede ta'yîn ü fermân olunandan ziyâde cem' u tahsîl itmekle re'âyâ vü fukarâyâ küllî gadr u hayf olup ve mütesellimler dahı il üzerine devre çıkup ve voyvoda vü sübaşıları fukarânun müft ü meccânen yim ü yimek ve arpa vü saman ve sâyir levâzimlerin alup te'addî vü tecâvüzden hâlî olmadukları" i'lâm olunmağın imdi; re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetden bir ferde zulm ü te'addî olunduğına ve emr-i şerîfümde ta'yîn olunandan ziyâde bir akça ve bir habbeleri alınduğına ve bir vechile zulm ü te'addî eyledüklerine rızâ-yı şerîfüm yokdur; ol makûleleri men' u def' eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince amel idüp dahı ol makûle Ordu-yı Hümâyûnum tarafından emr-i şerîfle nüüzil ü sürsat ve sâyir tekâlîf cem'ına varanlara emr-i şerîfümde ta'yîn olunandan ziyâde bir akça ve bir habbe aldurmayup ve mütesellimleri ve âdemleri dahı il üzerine devre çıkartmayup fukarânun

müft ü meccânen bir habbelerin aldurmayasın ve ol makûle teftiş nâmıyla emir peydâ idüp ve gayri tekâlîf bahânesiyle kasabât u kurâda re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâl-i vilâyete zulm ü te'addî vü tecâvüz idenleri dahı elegetürüp te'addî vü fesâdların men' u def' idüp ve muhtâc-ı arz olan ehl-i fesâdı muhkem habs ü arz eyleyesin ve arza muhtâc olmayanların şer'le muhkem haklarından gelesin. Şer'-ı şerîfe ve rızâ-yı hümayûnuma muhâlif kimesneye vaz' u hareket itdürmeyesin.

[Yev]mü's-Sebt, fî 26 Z., sene: 1040

403

[279]

Pek çok baskın, yağma, gasp, yaralama ve cinayet olaylarına karıştığı ve hakkından gelinmek için emir çıkarıldığı halde kaçtığı için hakkından gelinemediği ve hâlen Priştine kasabasına gelip yerleştiği bildirilen sabık İplana Emîni ve Mirliva Kethüdâsı Arslan adlı şakînin yakalanarak teftiş edilmesi ve üzerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra hakkından gelinmesi.

Bâ-telhîs-ı hatt-ı hümayûn.

Tâbi'-ı Çerkes Bî-zebân Ağa.

Vulçitrın sancağbeği ve livâ-i mezbûrda olan kâdîlara hüküm ki:

Üsküb Müfettişi Sinân ve Vulçitrın Kâdîsı Kâsım *zîde fazlühû* ile sen ki mîr-livâ-i mûmâ-ileyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Üsküb ma'âdininde Blasca* kasabası sükkânından olup hâlâ Priştine kasabasına gelüp tavattun eyleyen Arslan nâm şakî mukaddemâ İplana** emîni olmağla re'âyânun; "Bedel-i eşiciyân(?) alurum." diyü küllî mâlların alup ve mütemevvil ü mün'ım olanlarının birer bahâne vü isnâd itmekle cemî' emvâl ü erzâkın alup otuzar ve kırkar hâneler havâss-ı hümayûnum ve eşiciyân(?) kurâsı firâr ve mezbûrun zulm ü te'addîsinden celâ-yı vatan idüp ve bundan akdem mîr-livâ kethudâsı olup mezbûrun şerrinden kırk-elli pâre kurâ perâkende vü perîşân olup zü'amâ vü erbâb-ı tûmâr şakî-ı mezbûrdan tezallüm eyledükde hakkından gelinmesiçün mübâşir ta'yîn itdürüp emr ile geldüklerinde firâr eyleyüp ve şakî-ı mezbûrun tevâbi'ından Koç Hüseyin ve Bulgar Alî ve Mahmûd ve Mehmed ve Ömer ve Yûsuf ve İbrâhîm ve Abdülkerîm oğlu () nâm şakîlar yigirmi nefer çobân u Çingân eşkıyâsıyla kasaba-i Priştine'de sâkin Nesîme nâm hâtûnun nisfu'l-leylde evin basup yetmiş-seksen bin akçalık esbâb u erzâkın yağmâ vü gâret idüp Mehmed nâm oğlın ve Hadîce nâm kızın ve Şerîfe nâm hâtûnı kılıç u tüfenk ile mecrûh idüp ve Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden Süleymân'un evin basup katlitmek sadedinde iken gücile halâs olup ve anunla dahı halâs itmeyüp sekbân eşkıyâsın gönderüp üç gice muhâsara idüp ve bir âdemin tüfenk ile urup katlidüp ve evlerin âteşe urmak isteyüp ve Ahmed nâm yeniçerinün dahı evin basup kendüsin ahzidüp cümle emvâl ü erzâkın gâret idüp ve mezbûr*** Ahmed'ün kısac ile etlerin koparup azîm işkence ve beş-altı yüz değnek urup güc-belâyla halâs olmuşken tekrâr seksen bin akça; "Katleyeyen sekbâna virürüm." diyü va'de idüp eşkıyâ gönderüp evin ihrâk itdürüp bu makûle zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmaduğın ve şakî-ı mezbûrun hakkından gelinmek mühimmât-ı dîn ü devletden olduğın" bildürüp hükm-i hümayûnum recâsına arzyledükleri ecilden, Pâye-i Serîr-i A'lâ'ya arz u

telhîs olundukda şer‘le hakkından**** gelinmek bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa‘âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda hatt-ı hümayûn-ı sa‘âdet-makrûnumla sâdır olan emr-i celîlül-kadrüm üzre amel idüp dahı şakî-ı mezbûrı elegetürüp bi-eyyi vechin kân elegetürüp şer‘le müteveccih olan hukûk-ı nâsı alıvirdükden sonra emân u zamân vormeyüp hakkından gelesin ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ıbret ü sebep-i nasîhat vâkı‘ ola.

* Metinde; "Blosca" şeklinde yazılmıştır.

** Metinde; "İplona" şeklinde yazılmıştır.

*** Metinde; "mezbûrun" şeklinde yazılmıştır.

**** Metinde; "hakkundan" şeklinde yazılmıştır.

404

[280]

Fransa kralının sır kâtiplerinden olup Âsitâne'den Kudüs'e gitmek isteyen Parilu ve Luviz'e, gidiş-dönüşleri esnasında hiç kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı efendi.

Şeyhî Efendi.

Südde-i Sa‘âdetüm'den Kudüs-i Şerîf'e varup gelince yol üzerinde vâkı‘ olan kâdîlara ve kılâ‘ dizdârları ve mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve neferât ağaları ve Altı Bölük kethudâyırı ve yeniçeri serdârlarına hüküm ki:

Kıdvetü ümerâ’i'l-milleti'l-Mesîhiyye Fransa Kralı olan () *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayrun* sır kâtiblerinden Parilu ve Luviz nâm zimmîler Âsitâne-i Sa‘âdetüm'de olmağla hâliyâ Kudüs-i Şerîf'e gitmek murâd eyledüklerin bildürüp emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Mezbûrlar bu sene-i mübâreke de Kudüs-i Şerîf'e varup gelince yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde kendülere ve âdemlerine ve esbâb u tavarlarına hılâf-ı şer‘-ı şerîf hâricden bir ferdi dahl ü ta‘arruz itdürmeyesiz.

405

[276]

Mehmed ve İsmail adlı yeniçerilerin kölelerini ayartıp firar eden ve Rusikası'nda Saltuk isimli sipahi tarafından yakalanan Boğazkesen Kalesi sakinlerinden İstoyan adlı çobanın, kölelerle birlikte görevliler nezaretinde Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Rûsîkasrı kâdîsına ve kazâ-i mezbûrda vâkı‘ düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmül-âlem Vezîr-i A‘zamum Husrev Paşa *edâma'llâhü te‘âlâ iclâlehûnun* havâsları Voyvodası olan Alî Çavuş'a hüküm ki:

Yeniçeriyândan Mehmed ve İsmâ‘îl* nâm kimesneler Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem Boğazkesen Kal‘ası sâkinlerinden İstoyan nâm çobân bunların Siyâvûş ve Dilâver nâm abd-i memlûklerin ıdlâl idüp firâr itmekle Saltuk nâm sipâhî mezbûrları ahzidüp* zikrolunan köleleri sen ki havâss-ı mezbûre Voyvodası Alî Çavuş'sın,

sana teslîm idüp ve mezbûr çobânı kendüsi hıfzitmekle bunlara gadru hayf olduğın" bildürüp mezbûr çobân ve köleler Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sen ki mûmâ-ileyh Alî Çavuş'sın, bu bâbda müşârun-ileyhün Kapukethudâsı olan Hüseyin *zîde mecdühû* tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mezbûrün köleler ve çobânı yarar âdemlere koşup bunlar ile ma'an mu['a]ccelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzre görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

406 *İstanbul sakinlerinden Hacı Abdi'nin ticaret maksadıyla gittiği*
[277] *Dadyan'da elkonulan esirlerinin geri verilmesi.*

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Dadyan melikine hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul sâkinlerinden el-Hâc Abdî Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp arz-ı hâl idüp; "mezbûr bundan akdem ticâret ile ol tarafa gitdükde üç nefer esîri senün uhdende ve beş re's esîri dahı Vezîrün Zirni'de(?) ve bir nefer Urus esîri dahı Zaracegirye'de(?) ve bir nefer esîri dahı Ablakoviz(?) ve Komazyada(?) kalup taleb itdükce virmeyüp te'allül itdüklerin" bildürüp zikrolunan on nefer esîr bunun mülk-i mahzı olmağın mezbûr* esîrleri varan vekîli () teslîm ü irsâl olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr el-Hâc Abdî'nün sende olan üç nefer esîri ve vezîründe olan beş nefer ve mezbûrlarda olan iki nefer esîrin emr-i hümâyûnum ile varan vekîline te'allül itmeyüp ve mezbûrlara dahı bir vechile inâd itdirmeyüp cümle on nefer esîrin dahı teslîm ü isâl eylesesin.

* Metinde; "mezbûrların" şeklinde yazılmıştır.

407 *Harem-i Hümâyûn görevlilerinden Dergâh-ı Muallâ Müteferrikası*
[278] *Musahip Bîzeban Mustafa'nın Rusikasrı kazasındaki zeameti*
köylerinden Küçük Hacı'da sakin olup, reâyaya zulüm ve eziyetle
bulunduğu bildirilen Yeniçeri Ahmed'in adı geçen köyden kaldırılıp
başka bir yere nakledilmesi.

Hamd Efendi.

Rûsîkasrı kâdîsına hüküm ki:

"Harem-i Hümâyûnum huddâmından olup Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olan iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim, câmi'u'l mahâmid ve'l-mekârim Musâhib Bî-zebân Mustafâ *dâme mecdühûn*un berât-ı şerîfümle mutasarrıf olduğu ze'âmeti karyelerinden Küçük Hâcî nâm karyede sâkin Yiğirmialtıncı Bölük'de Ahmed nâm yeniçeri kendü hâlinde olmayup müşârun-ileyhün re'âyâsına karışup te'addî vü tecâvüzi sebebi ile re'âyâsı perâkende vü perîşân olduğu" i'lâm olunmağla; "mezbûr, karye-i mezbûreden kaldırılıp

âhar diyâra naklitedürilmek" bâbında iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince ol cânibde olan yeniçeri serdârı mübâşeretile mezbûrun ol karyeden alâkasın kat' idüp âhar yire naklitedüresin. Avk u te'hîre ve ihmâl ü müsâheleye cevâz göstermeyesin.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 27 Z., sene: 1040

408

[274]

Klis Kalesi ve Radoşik sahrasında hudut muhafazasını ifa etmeleri karşılığında tekâlif-i şakka ve tüfenk-endâzdan muaf tutulan İskaradin ve Klis kadılıkları reâyasının, söz konusu muhafaza hizmetini yürüttükleri sürece, Özi taraflarına da görevlendirildikleri vb. bahanelerle akça vs. talep edilerek sıkıntıya sokulmamaları hususunda Maliye tarafından yeniden verilmiş olan emre uygun hareket edilmesi.

Müceddeden Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince yazılmışdur.

Bosna muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya ve sâbıkâ Tımişvar Beğlerbeğisi olup hâlîyâ Hızâne-i Âmirem'ün Bosna cânibi Defterdârı olan () *dâme ikbâlühûya* ve İskaradin kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Klis Kal'ası leb-i deryâ ve yedi kral-ı bed-fi'âl ağzında vâkı' olup feth-ı hâkânîden berü İskaradin ve Klis kâdîlıklarının re'âyâsı kal'a-i merkûme ve Sahrâ-yı Radoşik serhadd-i mansûre muhâfazasına me'mûr oldukları mahalle varup ve sefer seferleyüp mukâbelesinde tekâlîf-i şâkkadan ve tüfenk-endâzdan mu'âf u müsellemler olup ellerinde vech-i meşrûh üzre evâmir-i şerîfe olmağla hâlâ me'mûr oldukları mahalle varup muhâfaza hıdmetinde iken tekrâr; "Özi tarafına me'mûr olmışsınız." diyü ol bahâne ile re'âyâdan hılâf-ı şer' u kânûn küllî akça alup te'addî vü tecâvüz eylemişlerdür. Üslûb-ı sâbık üzre me'mûr oldukları serhadd-i mansûre muhâfazasından gayriye varılmamak bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına i'lâm eylemeğin; "Min-ba'd bunlar serhadd-i mansûre hıdmetinde olup bir tarîk ile zikrolunan tekâlîfden ve gayriden mu'âflardur. Ol vechile rencîde olunmamak ve bunlar feth-ı hâkânîden berü me'mûr oldukları muhâfaza hıdmetin edâ idüp mukâbelesinde tekâlîf-i şâkkadan ve tüfenk-endâz teklîfinden mu'âf u müsellemler olduklarına selâtîn-ı mâzîyeden ellerinde müte'addid ahkâm-ı şerîfe olup şimdiye değin taraf-ı âhardan dahlolunugelmiş değil iken hâlâ; "Özi tarafına me'mûr olmışsınız." diyü küllî akçaların ve hılâf-ı şer' u kânûn envâ'-ı zulm ü te'addî eyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp bunlar serhadd-i mansûre hıdmetinde olup zikrolunan tekâlîfden ve gayriden mu'âflardur; min-ba'd bunları ol vechile kimesneye rencîde vü remîde itdürmeyesin. Husûs-ı mezbûr için emr-i âhar irsâline muhtâc itdürmeyüp vech-i meşrûh üzre olan emrümü yirine getüresin." diyü müceddeden Mâliyye tarafından emr-i şerîfüm virildüğün" bildürüp mücebince inâyet recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müceddeden Mâliyye tarafından virilen mufassal ü meşrûh emr-i şerîfüm mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz.

409

[275]

Müteveffa Halil Paşa'nın evladından olup İznik'teki evkâfının şimdiki mütevellisi olan Mustafa, önceki müteveli İbrahim hakkında bazı iddialar ileri sürüp, İbrahim'in, ikisi arasındaki dava sonuçlanıncaya kadar vakfın malına el sürdürülmemesi yolunda çıkarttığı emrin vakıfta karışıklığa yol açtığından bahisle, tevliyetin kendisine zaptettirilip İbrahim'in, kendi dönemine ait muhasebe defterleriyle Divân-ı Hümâyûn'a celbedilmesini talep ettiğinden, tevliyetin Mustafa'ya zaptettirilip her ikisinin de vakfın muhasebe defterleriyle birlikte, hesapları Divân-ı Hümâyûn'da görülmek üzere, Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 400).

Bâ-hatt-ı Hamd.

İznik kâdîsına hüküm ki:

Müteveffâ Halîl Paşa-yı Atîk evlâdından Mustafâ arz-ı hâl idüp; "müteveffâ-yı mezbûrun kazâ-i mezbûrda İmâreti'nün Evkâfı tevliyetine meşrûtiyyet üzere mutasarrıf olup vakfun imâreti ve sâyir lâzım olan ahvâliyle mukayyed iken Müteveli-i sâbık İbrâhîm'ün âdemi Ömer nâm kimesnenün zimmetinde haylî mâl-i vakf kalup bu, taleb itmekle mezbûr Ömer hîleye sülûk idüp mücerred vakfun mürtezikasına ihtilâl virmek için; "vakf-ı mezbûrun imâreti kapanup mahsûli mevkûf kalup her kankısı mahall ise görölüp bertaraf olmayınca vakfun mahsûline müdâhale itdürilmemek" üzere bir tarîkıla emr almağla ihtilâl virmekden hâlî olmayup tevliyet-i mezbûre şart-ı vâkıf üzere kendüye kemâ-kân zabt ve mezbûr İbrâhîm zamân-ı tevliyetinde olan muhâsebe defterleri ile kendüsi ma'an bununla Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp Dîvân-ı [Hümâyûnum'da] ahvâlleri görülmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzere amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı tevliyet-i mezbûrı kendüye kemâ-kân zabt u tasarruf idüp ve mezbûr İbrâhîm'i zamân-ı tevliyetinde vâkı' olan muhâsebe defterleri ile bununla ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da muhâsebesi görölüp kat'-ı nizâ' oluna.

410

[270]

Müteveffa Rüstem Paşa Evkâfı'ndan olan Ustrumca'daki Dolyan Panayırı'nın bütün gelirleri vakfa ait olduğu halde buraya gelen bazı tacirlerin ödemeleri gereken rüsumu ödemek istemedikleri bildirildiğinden, adı geçen panayırın önceki voyvodaya ne şekilde zaptettirilmiş ise şimdi de o şekilde zaptettirilip bütün gelirlerinin vakıf için alınması ve kimsenin bu şekilde ödeme yapmaktan kaçınmasına izin verilmemesi. (Ayrıca bkz. hkm. 439)

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Ustrumca kâdîsına hüküm ki:

Müteveffâ Rüstem Paşa Evkâfı'ndan taht-ı kazânda vâkı' Dolıyan Panayırı'nun Mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ömer *zâde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "zikrolunan panayır, mefrûzü'l-kalem ü maktû'u'l-kadem serbest vakıf olup eyyâm-ı bâzârda mu'tâd-ı kadîm üzre vâkı' olan mahsûl ü rûsûm ü beytü'l-mâl vakfun olup vakıf tarafından zabtolunur iken tüccârdan ba'zıları rûsûm-ı âdiyelerin [edâda] te'allül eyledüklerin" bildürüp voyvoda-i sâbık zabtidegeldüğü üzre zabtitdürilüp âharı dahlitdürilmemek bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledüğü ecilden, kadîmden olıgeldüğü üzre zabtitdürilmek emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı zikrolunan vakıf panayırı kadîmden nice zabtolunugelmiş ise olıgeldüğü [üzre] zabtitdürüp hâsıl olan rûsûmât u mahsûlâtı ve beytü'l-mâli ve sâyır tayyârâtı ve bâkî müteveccihâtı her ne ise vakf için hükmidüp alıvirüp aslâ kimesneye te'allül ü inâd itdürmeyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesin.

411

[271]

İstanbul-Eflak ve Boğdan güzergâhında kullanılmak üzere Sadaret kaymakamının kapıcıbaşlarından Mustafa Ağa ve üç adamı için yazılan menzîl emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Eflak ve Boğdan'a varup gelince, kâyim*-makâm hazretlerinin kapıcıbaşlarından Mustafâ Ağa'ya ve üç nefer âdemlerine yazılmışdur. *Fî 27 Z., sene: 1040.*

412

[272]

Rumeli'de bulunmakta olan Kapıcıbaşı Davut Paşa oğlu Mustafa Ağa'ya İstanbul'dan görevli olarak gönderilen iki kapıcı için yazılan menzîl emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: İstanbul'dan Rûmili'nde Kapıcıbaşı Dâvûd Paşa oğlu Mustafâ Ağa'ya varup gelince, () nâm iki nefer kapıcılara menzîl emri yazılmışdur. *Fî 27 Z., sene: 1040.*

413

[273]

Silistre kazasında bulunan cami ve mescidlerin, mütevellî ve nazırlarının vakıf mallarını yemeleri sebebiyle tamir edilmediği için harabe haline geldiği bildirildiğinden, sorumlu mütevellî ve nazırların teftiş edilerek zimmetlerindeki vakıf mallarının tahsil edilmesi ve gerekli tamiratın yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Silistre sancağında vâkı‘ olan kâdîlara hüküm ki:

"Taht-ı kazânuzda vâkı‘ olan cevâmi‘ u mesâcidün mütevellî vü nâzırları mâl-i vakfı eklitmekle cevâmi‘ u mesâcidün üzerlerinde örtüleri kalmayup ve içinde namâz kılınmak mümkün olmayup harâba müşrif olduğu" i‘lâm olunmağın, umûm teftîşi olmamak üzere zikrolunan mütevellîler ve nâzırlar teftîş olunup ma‘rifet-i şer‘le görilmek fermânı olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı taht-ı kazânuzda olan cevâmi‘ u mesâcidün mütevellî vü nâzırların şer‘-ı şerîfe ihzâr idüp müfredât defterleri mûcebine bir def‘a şer‘le görilmeyen ve görülüp şübhelü olan muhâsebelerin yirlü yirinden teftîş ü tefahhus idüp göresiz; zimmetlerinde zuhûr iden mâl-i vakfı şer‘le vakf için hükmidüp zuhûra geldükden sonra mezkûrân mütevellîlere ve nâzırlara harâb olan yirleri ta‘mîr ü termîm itdürüp evkâfı ihyâ itmekde dikkat ü ihtimâm üzere olası. Ammâ; evkâf teftîşi memnû‘dur. Bu bahâne ile umûm teftîşi ve ahz ü celb olunmakdan ihtiyât üzere olası.

[Yev]mü'l-Erbi‘â, fî gurre-i şehri Muharremi'l-harâm, sene: 1041

414

[264]

Annesi merhume Gevherhan Sultan'dan mülkiyet üzere Safiye Hanım'a geçen Kuşatası'nda, kale içerisinde izinsiz olarak evler ve dükkânlar bina ettikleri, arazi satıp kale dışında bahçeler kurdukları bildirilen ümerâdan Şaban vs. kimselerin men ve def edilmeleri.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Müsveddesi hıfzolunmuştur.

Kuşatası kâdîsına hüküm ki:

Merhûme Gevherhân Sultân'un kızı fahru'l-muhadderât Sâfiye Hanım *dâmet ısmetühâ* Südde-i Sa‘âdetüm'e âdem gönderüp; "zikrolunan Kuşatası'na vâlidesi mezbûre mülkiyyet üzere mutasarrıf iken müteveffıye olup ba‘dehû müşârun-ileyhâya ü[s]lûb-ı sâbık üzere mülkiyyet üzere virilmiş iken ümerâdan Şa‘bân () ve () nâm kimesneler merhûme Gevherhân Sultân ve müşârun-ileyhâ Sâfiye Hanım Sultân tarafından izn olmadın Kuşatası Kal‘ası'nda evler ve dekâkîn binâ idüp ve ba‘zı ev ü dekâkîn yirlerin dahı bey‘ [u] fûrûht idüp ve kal‘anın taşrasında dahı bâğçeler yapup gadrolmağla" mādâm ki, müşârun-ileyhâ veyâhûd mütevellîleri tarafından izn olmayup icâreleri takdîr olmadukça min-ba‘d mezbûrlara ve âhardan bir ferde ev ü dekâkîn binâ itdürmeyüp men‘ u def‘ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzere amel idüp zikrolunan Kuşatası Kal‘ası'nda mādâm ki, müşârun-ileyhânun veyâhûd mütevellîlerinin izni ve icâzetleri olmaya, min-ba‘d mezbûr Şa‘bân ve sâyire ev ü dekâkîn binâ itdürmeyüp ve dekâkîn ü ev yirlerin fûrûht itdürmeyüp ve kal‘anın taşrasında bâğçe binâ vü ihdâs itdürmeyüp men‘ u def‘ idüp ve sonradan ihdâs itdükleri her ne ise şer‘le ref‘ idüp

müşârun-ileyhânun mahsûline gadritdürmeyesin. Memnû‘ olmayanları yazup mu‘accelen arzeyelesin.

415 *İstanbul-Rumeli Sağkol güzergâhında kullanılmak üzere İbrahim*
[265] *adlı iki kapıcı ve bir nefer adamları için yazılan menzil emrinin*
kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Defterdâr paşa.

Menzil: Rûmili'nün Sağ-kolı'na varup gelince, İbrâhîm ve diğer İbrâhîm kapucılara ve bir nefer yoldaşlarına yazılmışdır.

416 *İstanbul-Rumeli Solkol güzergâhında kullanılmak üzere Kenan ve*
[266] *Ali isimli kapıcılarla bir nefer adamları için yazılan menzil emrinin*
kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Hazret-i defterdâr paşa.

Menzil: Rûmili'nün Sol-kolı'n tolaşup gelince, Ken‘ân ve Alî nâm kapucılara ve bir nefer â[de]mlerine menzil [emri] yazılmışdır.

417 *Âsitâne-Selanik güzergâhında kullanılmak üzere yazılan menzil*
[267] *emrinin kaydı.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Ömer Ağâ, tâbi‘-ı defterdâr paşa.

Menzil: Âsitâne'den Selanik'e varup gelince, () ve iki nefer âdemlerine menzil emri yazılmışdır.

418 *Tırhala kazasına tâbi Lando(?) köyü ahalisinin, yıkılmaya yüz*
[268] *tutmuş olduğu için tamirini talep ettikleri Ayoyorgi isimli kilisenin*
incelenmesi; şayet fetihten önce yapılmış ve tamire muhtaç ise
tamirine izin verilip hariçten kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Bostâncıbaşı tarafından.

Tırhala kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Lando(?) nâm karye ahâlîsi Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "karye-i mezbûrede vâkı‘ Ayoyorgi nâm kadîmî kiliseleri harâba müşrif olmağla

vaz'-ı kadîmîsi üzre ta'mîr ü meremmet itmek murâd eyledüklerinde hâricden dahlolunmamak ve bu bâbda ellerinde fetvâ-yı şerîfe olmağla mücebince amel olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, fetvâ-yı şerîfe nazar idüp göresin; zikrolunan kenîse kable'l- feth isti'mâl olunur kadîmî kenîse ise ve harâba müşrif olup ta'mîre muhtâc ise vaz'-ı aslîsi üzre ta'mîr ü meremmet itdürüp âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Ammâ; mukayyed olasın ki, vaz'-ı aslîsinden ziyâde taş u kireç ve sâyir kerâste harc u sarf olunmakdan [ve] ziyâde nesne ihdâs olunmakdan hazer eyleyesin.

419 *Borçlarını ödemedен Bursa'ya kaçtığı kendisine kefil olan Hristo*
[269] *adlı zimmî tarafından ihbar edilen Yano adlı zimmînin yakalanıp*
Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Burusa kâdîsına hüküm ki:

Hristo nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem Yano nâm zimmîye bir husûs için kefil olup kefâletinden zimmetin ibrâ itmedin mezbûr Yano firâr idüp hâlâ Burusa'da olduğu haberin alup mezbûr, mübâşir-i mezbûr ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Yano zimmî her kande bulunursa bi-eyyi vechin kân elegetürüp dahı mübâşir-i mezbûra koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresin.

420 *Ümmügülsüm Sultan'ın, Halep sancağının Ma'arratü'l-Mısırın*
[262] *nahiyesine tâbi Hızâno vs. köylerdeki haslarını kendine temlik*
ettirmiş olan Dergâh-ı Muallâ Yeniçerileri Kâtibi Malkoç'un
vefatından sonra hatt-ı hümayunla tekrar Ümmügülsüm Sultan'a
paşmaklık tayin olunan bu köylere Ordu Başdefterdarı Ömer
Paşa'nın adamları veya başkalarınca yapılan müdahalenin
engellenmesi ve bu hususta Maliye tarafından verilen emre göre
hareket edilmesi.

Mâliyye emri mücebince yazılmışdur.

Hüseyin Efendi, Tirevî.

Haleb beglerbeğisine ve Halep defterdârına ve Ma'arratü'l-Mısırın kâdîsına hüküm ki:

Seyyidetü'l-muhadderât, iklîletü'l-muhsanât hemşîrem Ümmü Gülsüm Sultân dâmet ismetühânun Halep sancağında Ma'arratü'l-Mısırın nâhiyesinde Hızâno nâm karye ve gayriden altmış bin akça yazar hâsları mukaddemâ Dergâh-ı Mu'allâm Yeniçerileri Kâtibi olan Malkoç bir tarîkla temlik itdürüp ba'dehû vefât eyledükde hâss-ı mezbûr Bin kırk Martı evvelinden müşârun-ileyhâya hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla paşmaklık ta'yîn olunup sûret-i defter ve emr-i şerîfümle müşârun-ileyhânun voyvodası varmazdan mukaddem; "Kurâ-i mezbûre Ordu-yı Hümayûnum'da Başdefterdârlık hizmetinde olan Ömer Paşa dâmet ma'âlihiye hâs virilmiştir." diyü voyvodası varup müdâhale idüp ba'dehû temessükât ile

müşârun-ileyhânun voyvodası dahı vardukda merkûm Ömer Paşa'nun âdemleri kasr-ı yed idüp girü Ordu-yı Hümâyûnum tarafına müteveccih oldukların müşârun-ileyhânun voyvodası i'lâm itmeğin girü kurâ-i mezbûre Südde-i Sa'âdetüm'den hatt-ı hümâyûn-ı izzet-makrûnumla tevcîh olunduğı üzre girü ber-vech-i paşmaklık müşârun-ileyhâ tarafından zabtolunup cebren, Ordu-yı Hümâyûnum'da Defterdârlık hizmetinde olan Ömer Paşa tarafından müdâhale olunmamak üzre mukaddemâ virilen temessükât ve vârid olan hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnum mücebince tekrâr mukarrer olmak bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olup; "Havâss-ı merkûmeyi tevâbi'ı ile hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnum mücebince Bin kırk Martı evvelinden müteveffâ-i mezbûr Malkoç zabteyledüğü üzre müşârun-ileyhânun voyvodasına kemâ-kân zabt u tasarruf itdürüp cebren, Ordu-yı Hümâyûnum'da Defterdârlık hizmetinde olan Ömer Paşa tarafından ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz ve bi'l-cümle zikrolunan hâslar Südde-i Sa'âdetüm'den hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla müşârun-ileyhâya paşmaklık ta'yîn ü tevcîh olunmuşdur. Ana göre voyvodasına temessükât mücebince kemâ-kân zabt ve vâkı' olan mahsûlât u rûsûmını ahz ü kabz itdüresiz ve eger dahlolunup müşârun-ileyhâya âyid olandan nesne alınmış ise girü bî-kusûr voyvodasına alıviresiz. Defterdâr-ı mûmâ-ileyh tarafından vechen mine'l-vücûh bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz." diyü Mâliyye tarafından mü'ekked hükm-i hümâyûnum virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen mufassal ü meşrûh emr-i şerîfüm mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz.

421

[263]

Yenişehir ü Fenar kazasında, Yahudi ve kefere taifesinin sırf İslam dinini aşağılamak için müslüman kadın esir kullandıkları, esir tacirlerinin de hâmile cariyeleri, hem de pençyeksiz olarak bunlara sattıkları bildirildiğinden, Yahudi ve kefere taifesi elinde bulunan müslüman esirlerin kurtarılması ve bundan sonra Yahudi ve kefere taifesinin müslüman esir ve hâmile cariye satın almaması, kullanmaması ve pençyeksiz esir alım-satımı yapılmaması hususunda sıkıca tenbihte bulunulması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Yenişehir [ü] Fenar monlâsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûrda vâkı' Yehûdî vü kefere tâyifesi mücerred dîn-i* İslâm'a ihânet için müsleme üsârâ kullanup ve ba'zı esirci tâyifesi dahı tama'-ı hâm sebebi ile hâmil câriyeyi Yehûdî vü kefereye bey' eyleyüp ve penc-yekleri dahı olmayup hâkimü'l-vakt olanların ihmâl ü müsâheleleri sebebi ile hılâf-ı şer'-ı şerîf bunun emsâli vaz' olunduğı" i'lâm olunmağın imdi; husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdan olmağla gereği gibi tekayyüd ü ihtimâm olunup min-ba'd ol makûle müsleme üsârâ Yehûdî vü kefere tâyifesine fûrûht olunmayup ve tâyife-i mezbûreye müslimân olmuş esîr istihdâm itdürilmeyüp men' u def' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzârı lâzım olanları ihzâr ve tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; ol

makûle Yehûdî vü kefere elinde bulunan müslimân olmuş esîrleri halâs eyleyüp ve fîmâ-ba'd muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, min-ba'd müslimândan hâmil câriye almayup ve müslimân olmuş esîri kefere vü Yehûdî tâyifesi iştirâ itmeyüp ve istihdâm itdürmeyüp men' u def' eyleyüp ve min-ba'd penc-yeksüz bey' u şîrâ olunmayup şer'-ı şerîfe ve kânûn-ı münîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 5 Muharrem, sene: 1041

422

[259]

İstanbul'dan Mısır'a giden ve Mısır'dan İstanbul'a gelen ümerâ ve paşaları taşıyan, ayrıca denizde pek çok hizmetleri bulunan Cezayir yeniçerilerinden Kara Hâce Reis'in Cezayir'e vardığında oradaki ağalar, bölükbaşılar ve ihtiyarlar tarafından hatırı sorulup gönlü hoş tutularak onurlandırılması ve ulûfesinin ağalar arasında verilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Cezâyir serhaddinde vâkı' ağalara ve bölükbaşılara ve odabaşılara ve ihtiyârlara hüküm ki:

Cezâyir yeniçerilerinden olup re'îslerden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Kara Hâce *zîde kadruhû* hadd-i zâtında yarar u emekdâr olup bir-iki seneden berü Mısır'dan Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelen gemilerde ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'den Mısır cânibine giden ümerâ vü paşalar ile varup gelmekde ve bi'l-cümle deryâ yüzinde dîn ü devlet uğurunda küllî hizmetleri vücûda gelüp vâcibü'r-ri'âye vü müstehakk-ı inâye olduğu ecilden, hakkında mezîd-i inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getirüp ol diyâr-ı celîlü'l- i'tibâr[a] *inşâ'a'llâhü'l-Melikü'l-Mennân* varduklarında her biriniz ri'âyet-i hâtırı ile mukayyed olup ve ulûfesi ağalar ile çıkup ağalar arasında virilmek bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı *inşâ'a'llâhü te'âlâ* mûmâ-ileyh ol diyâr-ı celîlü'l-i'tibâra vardukda tatyîb-i hâtırı ile mukayyed olup ve ulûfesi ağalar ile çıkup ve ağalar arasında virilüp hilâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz.

423

[260]

Din ve devlet uğrunda pek çok hizmetleri bulunan Cezayirli gazilerden Kara Hâce ve Hacı Mehmed'in uğradıkları iskelelerde gemilerine müdahale edilmeyip kendilerinden vergi alınmaması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Gelibolı kâdîsına ve Akdeniz yalılarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Cezâyir guzâtından kıdvetü'r-ru'esâ' ve'l-mu'temedîn Kara Hâce ve Hacı Mehmed *zîde kadruhümmâ* dîn ü devlet ve uğur-ı hümayûnumda hıdemât-ı meşkûresi vücûda gelüp Boğaz Kal'asında ve vardukları yirlerde ve iskelelerde gemilerine tecâvüz olunmayup ve gümrük ü resm gibi nesne taleb olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı Boğaz'da ve sâyir iskelelerde gümrük ü resm nâmıyla bir akça ve bir habbelerin almayalar ve aldurmayup men' u def' eyleyüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesiz.

424
[261]

Hâlen Mısır Yeniçeri Serdarlığı görevini yürütmekte olan Korucu Mustafa'nın tekrar görevinde bırakıldığı; bu sebeple bu zamana kadar olduğu gibi bundan sonra da Mısır'daki bütün yeniçeri taifesinin kendisini serdar bilip itaat etmeleri; ayrıca o bölgedeki yeniçeri muhallefatlarının mirî için zaptı ve asker gibi gezip eşkıyalık yapan leventlerin yakalanması vazifelerinin de yine adı geçen tarafından yürütülmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerinde buyurulmuşdur.

Mısır kâdîsına hüküm ki:

"Taht-ı hükûmetünde vâkı' mahrûse-i Mısır ve Bende[r-i] Reşîd ve Bender-i İskenderiyye ve Bender-i Dimyât ve bi'l-cümle eyâlet-i Mısır'a müte'allik olan kasabât [u] kurâda Yeniçeri Serdârı olan Birinci Bölük'de Korucu Mustafâ nâm yeniçerinün girü serdârlığı kemâ-kân mukarrer ü ibkâ olunmağın bu âna değin olıgelen âdet-i kadîme üzre serdârlığı umûrında mezkûrî kemâ-kân sadâkat ü istikâmet ile istihdâm itdürilüp âhardan bir ferde dahl ü ta'arruz itdürilmemek ve vâkı' olan yeniçeri tâyifesi dahı mezbûrî* üzerlerine serdâr bilüp sözinden ve re'y [ü] tedbîrinden hâric vaz' eylemeyüp her biri mutî' u munkâd ve şer'-ı şerîfe inkıyâd üzre olalar. Eslemeyüp inâd ü muhâlefet üzre olup ve şer'-ı şerîfe itâ'at eylemeyenleri ism ü resimleri ve bölükleri ile yazup bildüresiz ki, dirlikleri kat' olunup muhkem haklarından geline ve levend tâyifesinden burma astar ve yakalu dolama ve yağmurluk ve kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı nâmında gezüp fukarâya zulmidenleri dahı mezbûra ahzıtdürdüp şer'le haklarından geldürdesiz ki, sâyirlere mûcib-i ibret ü sebeb-i nasîhat vâkı' ola ve yeniçeri vü acemî-oğlanı zümresinden mukîm ü müsâfir ve eger âhar diyârdan gelüp ol câniblerde fevtolanların mîrîye âyid ü râcî' olan muhallefât u metrûkâtların dahı mezkûra zabıtdürdüp ma'rifet-i şer'le sûk-ı sultânîde fûrûht kılınup nukûd her ne hâsıl olursa der-kîse idüp mühürleyüp müfredât defterleriyle mumzâ vü mahtûm mezbûra teslîm idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek ve hılâf-ı şer'-ı şerîf ü kânûn-ı münîf kimesneye rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mezkûrî sadâkat ü istikâmet ile hizmet-i mezbûrede istihdâm idüp âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

425

[256]

Acısu cerimlerinin, Mısır'dan İstanbul'a zahire taşıyan gemilere yeterince zahire doldurmadan gılale gönderilmemesi; ayrıca İstanbul tüccarı yeterli miktarda almadan cezire veya başka bölgelerin gemilerine şeker, keten vs. emtia verilmemesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi ve bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Mûsâ Paşa'ya hüküm ki:

Mahrûse-i Mısır'dan İstanbul'a işleyen gemi sâhibleri Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "kadîmül'eyyâmdan Acısu cer[î]mleri, İstanbul zahîresi için varan gemiler kifâyet mikdârı zahîre ve sâyir metâ' almadın ve zahîre gemileri tolmadın gılale gönderilmek mu'tâd değil iken hâliyâ bunların gemilerin tamâm doldurmadın Acısu cerîmleri gılale gönderilmekle bunlar eğlenüp vakt ü zamânıyla gelüp-gitmekde ıztırâb çeküp gadrolmağla ol makûle Acısu cerîmleri bunların gemilerine kifâyet mikdârı zahîre ve sâyir metâ' getirüp İstanbul gemilerin doldurmayınca gılale gönderilmemek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, vech-i meşrûh üzere amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlül'l-kadrüm ve kadîmden olıgeldüğü üzere amel idüp dahı ol makûle Acısu cerîmlerin mâdâm ki, İstanbul gemilerine kifâyet mikdârı zahîre ve sâyir metâ' getirüp doldurmayınca gılale göndermeyüp ve bir vechile İstanbul zahîrecilerine muzâyaka çekdurmeyüp ve eğlendürmeyüp vakt ü zamânıyla müstevfî zahîre ve sâyir emti'a ile irsâl itdürüp ve İstanbul tüccârı kifâyet mikdârı almayınca cezîre gemilerine ve âhara şeker ü kettân ve sâyir emti'adan bir habbe virdürmeyüp emrûme muhâlif kimesneye vaz' u hareket itdürmeyesin.

426

[257]

İstanbul'dan Mısır'a boş olarak giden gemilerden Gelibolu'da, belirlenmiş olandan daha fazla vergi alınmaması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi ve bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Gelibolu kazâsına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Hüseyin Efendi'ye hüküm ki:

Mahmiyye-i Mısır'a işleyen ve sâyir vilâyetlerden gelüp ve İstanbul'dan boş giden gemi sâhibleri Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "mâ-tekaddemden giden boş gemilerden üç ocağa on ikişer akça ve kapudânlık hakkı otuz altı akça kice akçası alınup ziyâde bir akça ve bir habbe alınmak mu'tâd değil iken ve İstanbul'da Gümrük emîninden aldıkları boş temessüğüne ol cânibde olan voyvodalar tekrâr mühür urmak mu'tâd değil iken hâliyâ zikrolunan ocaklar için ve kice akçası için ikişer bin ve dahı ziyâde alup ve boş temessüğüne tekrâr mühür urup gemi sâhiblerin ta'cîz ü tazyîk eyledüklerin" bildürüp men' u def' olunup min-ba'd kadîmden virilügelenden ziyâde bir akça alınmayup ve tekrâr mühür urılmamak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, kadîmden olıgeldüğü üzere amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlül'l-kadrüm ve kadîmden olıgeldüğü üzere amel idüp İstanbul'dan varan boş gemilerden mu'tâd-ı kadîm üzere üç ocağa on ikişer akça ve kice akçasıyçün otuz altı akçayı edâ eyledüklerinden sonra min-ba'd ziyâde bir akça ve bir habbe

aldurmayup men' u def' idüp ve boş temessüğine voyvodaya tekrâr mühür urdurmayup tüccârı bir vechile ta'cîz ü tazyîk itdürmeyesin. Bu bâbda inâd üzre olup bundan sonra yine tüccâr tâyifesin vech-i meşrûh üzre rencide idenleri her kim olursa olsun yazup arzyleyesin.

427

[258]

Aydın ve Saruhan sancaklarında zeamete mutasarrıf olup, bir miktar da mensuh timarları bulunan ve her yıl Şark Seferi'ne katılan Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Hüseyin, Ali ve Yakub'un mensuh hisselerinden bedel talep edilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Tire ve Mağnisa monlâlarına ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından mefâhıru'l-emâcid ve'l-ekârim Müteferrika Hüseyin ve Alî ve Ya'kûb *zîde mecdühüm** Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Aydın ve Saruhan sancaklarında ze'âmete mutasarrıflar ve her birinün berâtlarında birer mikdâr mensûh hissa tîmârları olup lâkin kılıçları karaya olmağla her sene me'mûr oldukları Şark Seferi'ne varup edâ-i hîdmet idüp mensûh olan hissalarından bedel talep olunmak icâb itmez iken hâliyâ mensûh olan hissalarından bedel talep olunduğın" bildürüp men' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezbûrların baş kılıçları karaya olup her sene Şark Seferi'ne varup edâ-i hîdmet itmeleriyle mensûh olan hissalarından bedel cem'ına me'mûr olanlara kendülerden ve re'âyâlarından bedel talep itdürmeyüp men' u def' eylesiniz.

[Yev]mü's-Sebt, fî 11 M., sene: 1041

428

[254]

Erzurum'daki Yakutiye Medresesi müderrislerinden Davud'u, müteveffa Murat Paşa'nın oğlu ve kendisinin de oğulluğu olan Ali'nin, Anteb'in Şehreküstü Mahallesi'ndeki bağının yıkık duvarlarını tamir etmekte iken döven ve başından yaralayan Paşa'nın eski eşi Mahpeyker, Konyalı Deli Rabia ve beraberindekilerin mahkemece teftiş edilerek haklarında gerekenin yapılması.

Buyurulmuşdur.

Buyurıldıı huccet üzerinde kalmışdur.

Ayntâb sancağbeğine ve Ayntâb ve () kâdîlarına ve Yeniil voyvodasına hüküm ki:

Erzurum'da vâkı' Yâkûtiyye Medresesi'nde Müderris olan iftîhârul ulemâ'i'l-mu-hakkıkîn, muhtârul-fudalâ'i'l-müdakkıkîn Mevlânâ Dâvûd *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Ayntâb mahallâtından sâkin olduğu Şehreküsdi Mahallesi'nde vâkı' müteveffâ Murâd Paşa'nın oğlu ve mevlânâ-yı mezbûrun oğulluğu olan Alî'nün bâğı dîvârı münhedim olmağla üzerine varup binâ iderken müteveffâ-i mezbûrun hâtûnı olup hâliyâ () Rıdvân'un zevcesi olan Mâhpeyker ve Konyalı Deli Râbi'a ve mezbûr Rıdvân'un oğlu

Süleymân ve Hâdim İbrâhîm birkaç câriyeleriyle üzerlerine varup mezbûre Mâhpeyker merkûm Alî için; "Sen mülk sâhibi mi oldun?" diyü urup mezbûr Alî firâr eyleyüp ve mûmâ-ileyh için; "Bu sùhteyi urun; katlidün." dimekle mezbûr Süleymân micrefe ile kolına ve taş ile başına mezbûre Râbi'a ve câriyeleri urup kolın kırup ve başı mecrûh olup te'addî vü fesâd eyledüklerin nice bî-garaz u mu'temedün-aleyh müslimânlar haber virüp ve şehâdet itmeleriyle sicill ü huccet olunduğın ve husûs-ı mezbûr şeyhu'l-İslâmdan istiftâ olundukda; "Hükûmet-i adl ve nısf diyet ve ta'zîr lâzim olur." diyü fetâvâ-yı şerîfe virildüğün" bildürüp huccet-i şer'ıyye vü fetvâları mûcebince amel olunup şer'le ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, vech-i meşrûh üzre fetâvâ-yı şerîfe vü huccet-i şer'ıyye mûcebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu husûsa her birinüz bi'z-zât mukayyed olup dahı mezbûrları meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve mevlânâ-yı mezbûr ile berâber ve bu bâbda olan huccet-i şer'ıyye vü fetâvâ-yı şerîfeye nazar idüp tamâm dikkat ü ihtimâm ile hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; ba'de's-sübût huccet-i şer'ıyye vü fetâvâ-yı şerîfe mûcebince şer'le haklarında lâzim gelen her ne ise icrâ ve ihkâk-ı hakk eyleyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye vaz' u hareket itdürmeyesiz.

429

[255]

İstanbul'un fethinden beri sade yağ, zeytinyağı, bal ve pirinç gibi yalnızca bakkalların alıp satmakta oldukları mallara müdahale ettikleri bildirilen Galata'daki meyhaneci, havıyarcı ve balıkçılara engel olunması.

Bâ-hatt-ı Hamd.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Galata kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrede vâkı' bakkâl tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "feth-ı hâkânîden bu âna gelince revgan-ı sâde vü revgan-ı zeyt ve asel ü pirinç ve sâyir bakkâl[l]ara mûte'allik olan metâ'lara meyhânegiler ve havıyarcılar karışmazlar iken hâliyâ kadîmden olıgelene muhâlif tâyife-i mezbûre bakkâllara mûte'allik olan metâ'lara karışmağla, mezbûrlara ziyâde gadrolup kadîmden olıgelene muhâlif tâyife-i mezbûre bunların metâ'larına karışmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı kadîmden bakkâl tâyifesi bey' u şîrâ eyledükleri metâ'larına mezbûrân havıyarcılar ve balıkçılar ve meyhânegileri men' u def' idüp min-ba'd kadîmden olıgelene muhâlif mezbûrân balıkçılar ve havıyarcılar ve meyhânegilere bey' u şîrâ itdürmeyesin. *Hükûmî Hasan Efendi.*

Amid, Mardin, Ruha ve Musul civarında sakin seyyidlerin gerçeklerini sahtelerinden ayırdetmek için gerekli kontrolleri yaparak, ellerinde İstanbul nakiblerinden bazılarınca verilmiş sahih hüccetler bulunan seyyidlerin hüccetlerini, neseplerinin belirlenebilmesi için Südde-i Saâdet'e göndermek, bunun dışında Bağdat ve evlad-ı Arab'ın tavîl ve arîz şecereleriyle kadı hüccetleri ve nakib kaymakamlarının tezkirelerini ibraz edenlerin belgelerine el koyup başlarından yeşillerini ve alâmetlerini almak üzere Bağdat Nakibi Seyyid Husamüddin Kâdirî'nin Nakibüleşraf Allame-i Şeyhî tarafından kaymakam tayin edildiği; kendisi söz konusu görevini ifa ederken hariçten kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Nakîb efendinin mektûbı üzerinde kalmışdur.

Âmid monlâsına ve Mardin kâdîsına ve Rûhâ ve Musul eyâletlerinde ve etrâfında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Taht-ı hükûmetinizde mevcûd olan sâdâtun sahîhu'n-neseblerin sakîmu'n-neseblerinden temyîz itmek için sâbıkâ Anadolu Kâdî-askeri olup bi'l-fi'1 Âsitâne-i Sa'âdetüm'de Nakîbü'l-eşrâf olan a'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhırîn Mevlânâ Allâme-i Şeyhî *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehü* tarafından bir kâyim-makâm nasbolunmak mu'tâd olmağla sâbıkâ Bağdâd Nakîbi olan mefharu's-sâdâtî'l-ızzâm Seyyid Husâmüddîn Kâdirî *zîde fazlühü* müşârun-ileyh tarafından kâyim-makâm nasbolunup ve; "mûmâ-ileyh ma'rifeti ile ol câniblerde teftîş ü tefahhus [ve] anun gibi ellerinde İstanbul nukabâsından müteveffâ Mîr Muhterem ve Ma'lûl-zâde ve Mîrzâ Mahtûm ve Abdülkâdir ve Emîr Alî ve Gubârî ve Şerîfün sahîh huccetleri olup müzevver olmaya ve kendülerinin olup bir tarîkla gayriden ellerine girmiş olmaya, anların meşhûr olan akribâlarınun yeşillerine ve alâmetlerine ta'aruz olunmaya; zikrolunan sâdâtun cinâyatlerine(?) göre icrâ-yı ahkâm-ı şer'ıyye eyleyüp ve anun gibi ellerinde yine İstanbul nukabâsından müteveffâ Seyyid Mahmûd ve Bağdâdî-zâde'nün ve müteveffâ Yavuz nakîblerün huccetleri ola, eger nakîb ahz dahı imzâ vü tenfîz itmiş ise Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl oluna ki, ensâb-ı meşhûreden birine ittisâli var mıdır, yok mıdır; tamâm tahkîk olunup nakz-ı ibrâm oluna. Kimesneye zulm ü te'addî olmaya ve bunlardan mâ'adâ her kimden ki temessük ibrâz eyleyeler, amel olunmaya. Farazâ, Bağdâd'un ve evlâd-ı Arab'un tavîl ü arîz şecereleri ve kâdîların huccetleri ve nukabâ kâyim-makâmlarının tezkireleri her kimün ki elinde buluna, temessüklerin elinden alup mûmâ-ileyh Seyyid Husâmüddîn Kâdirî yediyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek ve başlarından yeşillerin ve alâmetlerin bilâ-tevakkuf alınmak" bâbında müşârun-ileyh nakîbü'l-eşrâf tarafından mufassal ü meşrûh mü'ekked mektûb virilmekle mûcebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince mûmâ-ileyh Seyyid Husâmüddîn *zîdet fazâyilühü*ya taht-ı hükûmetinizde vâkı' nikâbet-i mezbûre kâyim-makâmlığı hizmetinde istihdâm idüp min-ba'd hâricden bir ferdi dahl ü ta'aruz itdürmeyesiz ve sen ki mûmâ-ileyh Seyyid Husâmüddîn *zîde fazlühûsın*, sen

dahı bu bâbda gereği gibi mukayyed olup müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince sadâkat ü istikâmet ile hizmet-i mezbûrede mücidd ü sâ'î olasin.

431

[252]

Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Hasan'ın adamı Cuma üzerinde bulunan Geyve'de Nısf-ı Hisarlık vs. köylerdeki timara ait olup buraya haksız yere müdahale eden Kâtip Süleyman'ın elinde kalan ve henüz iade edilmemiş olan temessüklerin alınıp Cuma'ya geri verilmesi.

Geyve kâdısına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Müteferrika Hasan zîde mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Hudâvendigâr sancağında Geyve nâhiyesinde Nısf-ı Hisarlık nâm karye ve gayriden beş bin akça tîmâr, âdemisi Cum'a üzerinde iken Kâtip Süleymân dahlidüp ba'dehû hak bunun âdemisi mezbûr Cum'a'nun olup hakkı olmağla mezbûr Kâtip Süleymân temessükâtın virmeğe ta'ahhüd itmiş iken ol câniblere gidüp temessükâtın virmemekle temessükâtı alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Kâtip Süleymân'dan tîmâr-ı mezbûrun temessükâtın alup mûmâ-ileyhün ta'yîn ü irsâl itdüğü mübâşir-i mezbûra teslîm ü irsâl itdüresin. Virmekde te'allül ü inâd iderse murâfa'a olmak içün Südde-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin.

432

[253]

Fındıklı İskeleyi önünde halkın kullanmakta olduğu araziyi, gemi reislerinin gemilerini kalafat etmek, bazı kimselerin de kayıkçılara kiralamak suretiyle işgal edip kamu yararını engelledikleri bildirildiğinden, bu gibi kamu yararına hizmet eden yerlere başkaları tarafından yapılan müdahalelerin engellenmesi.

Hamd Efendi.

Galata kâdısına hüküm ki:

Akdâ kuzâtî'l-müslimîn sâbıkâ Galata Kâdısı olan Mevlânâ Mehmed zîdet fazâyilühû Galata Kâdısı iken Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mahmiyye-i mezbûreye tâbi' Fındıklı nâm mevzı' ahâlîsi meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "zikrolunan Fındıklı'da vâkı' iskelenün önünde olan arz-ı hâliye, âmmenün tasarrufında olup iştirâ itdükleri odunı mahall-i mezbûrda veznidürüp ve sâyir masâlihların göregelmişler iken hâliyâ sefîne re'îslerinden ba'zıları mahall-i mezbûrda sefînelerin kalafat idüp ve ba'zı kimesneler dahı birer mikdâr yirini mülkleri değil iken hılâf-ı şer'-ı şerîf kayıkçılara îcâr idüp kayıkların çekdürmekle âmmenün masâlihına mâni' olup ve zararları olmağla min-ba'd mevzı'-ı mezbûrda sefîne kalafat olunmayup ve âhara îcâr olunmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüklerin" arzitmekle her ne makûle mahalde böyle arz-ı hâliye olup âmmenün masâlihı görilegelmiş yir var ise kat'â müdâhale olunmayup umûr-ı müslimîn görilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince zikrolunan mahalde sefîne kalafat ve kayıkcılara ve âhara îcâr itdürmeyüp men' u def' eylesesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye vaz' u hareket itdürmeysesin. İnâd üzre olanları arzeyelesin.

433

[248]

Yedikule'de mahbus iken, padişahın izniyle serbest bırakılıp Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın kapıcıbaşlarından ve Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Mehmed eşliğinde Acem vilayetine gönderilen Şemsi Han'ın, uğradığı yerlerde kendisine ve yanındakilere menzil beygiri, kılavuz, muhafız ve erzak verilerek emniyetli bir şekilde Kars'a ulaştırılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Erzurum ve Kars'a varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve Altı Bölük kethudâyirlerine ve sâyir iş-erlerine hüküm ki:

Hâliyâ Yedikule'de mahbûs iken izn-i hümayûnumla halâs u âzâd olan Şemsî Hân, Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olup düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Vezîrüm Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* kapıcıbaşlarından olan kıdvetül-emâcid ve'l-ekârim Müteferrika Mehmed *zîde mecdühû* ile Acem vilâyetine irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle her kangınızın taht-ı hükûmetine dâhıl olurlar ise kendüye ve üç nefer âdemlerine menzil bârgîri bulunan yirlerden menzil ve bulunmayan yirde yirlüden tedârük ve lâzım geldükde kulaguzlar ve mahûf [u] muhâtara olan mahallerde kifâyet mikdârı neferât koşup ve zâd ü zevâdelerin kadîmden olıgeldüğü üzre tedârük ü ihzâr itdürüp yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde kendülere ve âdemlerine ve esbâb u tavarlarına hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp emîn ü sâlim birbirinüze irsâl ve Kars'a îsâl itdürüp avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde ihtirâz eylesesiz.

434

[249]

Bender'i istila ederek ahalinin mallarını ve hayvanlarını yağmalayan Kazak eşkıyasını defetmek için geldikleri halde, halkın elinde kalmış olan hayvanları da zorla alıp götürdükleri bildirilen Boğdanlıların tespit edilerek söz konusu hayvanların kendilerine tazmin ettirilmesi.

Hamd.

Boğdan beğine hüküm ki:

Ber-vech-i arpalık () sancağına mutasarrıf olan Kantimür *dâme ikbâlühû* mektûb gönderüp; "bundan akdem Kazak eşkıyâsı Bender'i istîlâ eyledükde ahâlîsinün emvâl ü rızkların nehb ü gâret ve hayvânların sürüp götürdükde Boğdan vilâyetinden imdâd nâmıyla gelenler, fukarânun Kazak-ı bed-ahlâk elinden tahlîs eyledükleri bin mikdârı hayvânların

cebren çeküp alup vilâyet-i Boğdan'a götürüp karyelerinde taksîm eyleyüp zulm ü te'addî eyledükleri sicill olunup huccet-i şer'ıyye virildüğü" bildürüp ol makûle Bender ahâlîsinün cebren ellerinden aldıkları hayvânları bi't-tamâm tazmîn itdürilüp alıvirilmek bâbında hükm-i hümayûnum recâsına arzyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ol makûle Bender ahâlîsinün cebren hayvânların alanları her kande bulunur ise yanuna ihzâr ve âyînün üzre onat vechile tefîş ü tefahhus idüp göresin; arzolunduğı üzre ise ellerinde olan huccetleri mücebince Bender ahâlîsinün cebren aldıkları hayvânların bi't-tamâm tazmîn itdürüp emr-i hümayûnuma muhâlif aslâ bir vechile te'allül ü inâd itdürmeyesin.

435

[250]

Yıkılmaya yüz tuttuğu için rahipleri tarafından tamir edilmek istendiği halde bazı kimseler tarafından engellenmeye çalışılan Aynaroz'daki Klandar adlı kilisenin incelenerek, fetihten önce yapılmış ise tamirine izin verilip kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Fetvâ üzerindedür.

Selanik kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ Aynaroz'da vâkı' Klandar nâm kilisenün râhibleri Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "zikrolunan kilisenün mürûr-ı eyyâm ile ba'zı yirleri harâba müşrif olup meremmete muhtâc olmağla vaz'-ı aslîsi üzre ta'mîr ü meremmet itmek murâd itdüklerinde hâricden ba'zı kimesneler mâni' oldukların ve husûs-ı mezbûr şeyhu'l-İslâmdan istiftâ olundukda; "Mâni' olmağa kâdir olmazlar." diyü fetvâ-yı şerîfe virildüğü ve bu bâbda huccet-i şer'ıyyeleri dahı olduğın" bildürüp mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, fetvâ-yı şerîfe mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Varduklarında, bu bâbda ellerinde olan fetvâ-yı şerîfe vü huccet-i şer'ıyyeye nazar idüp göresin; zikrolunan kilise kable'l-feth isti'mâl olunur kadîmî kilise ise ve hâliyâ mürûr-ı eyyâmıla ba'zı yirleri harâba müşrif olup ta'mîre muhtâc ise vaz'-ı aslîsi üzre meremmet itmek istediklerinde vaz'-ı kadîmi üzre meremmet itdürüp fetvâ-yı şerîfeye ve huccet-i şer'ıyyeye muhâlif ehl-i örf tâyifesinden ve gayriden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Ammâ; mukayyed olasın ki, vaz'-ı kadîmîsinden ziyâde taş u kireç harc u sarf olunmakdan ve ziyâde nesne ihdâs olunmakdan ziyâde hazer eylesin.

436

[245]

Kalyon Reisi Caneti'nin, depremden zarar gördüğü için tamir ettirdiği ve kendi malından bir miktarını vakfettiği Rodos adasındaki Artemit adlı manastırı zaptetmiş olan şahısların vakfı zarara uğrattıkları bildirildiğinden, manastırın ve vakfının, Caneti'nin adamlarına zaptettirilip başkasının müdahale ettirilmemesi.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Sâbıkâ Tunus Beğlerbeğisi olup hâlâ ber-vech-i arpalık Rodos sancağına mutasarrıf olan () *dâme ikbâlühûya* ve Rodos kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "cezîre-i Rodos'da vâkı' Lindos nâm karye zimmîlerinden olup hâlâ Akdeniz'de kalyon re'îsi olan Caneti Re'îs meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "cezîre-i mezbûrede vâkı' mesken-i şeyâtîn ve ma'den-i ecinne vü kefere olan Artemit demekle ma'rûf manastırın zelzeleden ba'zı yirleri yıkılıp telef-i nefis olmak mukarrer olmağla emr-i şerîfle vaz'-ı kadîminden tecâvüz olmamak üzre meremmet itdürüp ve e[v]kâfi olmağla âyende vü revende için mezbûr Caneti Re'îs kendü mâlından bir mikdâr emlâk ve koyun u keçi vü öküz vakf u habs idüp kendü tarafından tasarruf olunurken () tarafından ba'zı kimesnelere manastır virilmekle emlâk ü erzâkını zâyî' u telef idüp kendüye ve vakfa küllî zarar terettüb idüp gadrolmağla âhardan kimesne müdâhale itmeyüp kendü zabtında olmak" için emr-i şerîfüm recâ eylediğin" arzeylediğin ecilden, muktezâ-yı şer'-ı şerîf üzre amel olunup âhardan dahlolunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre zikrolunan manastıra ve mezbûrun ta'yîn itdüğü emlâk ü erzâkına, mâdâm ki mezbûr Caneti(?) Re'îs cânibindedür(?), hılâf-ı şer'-ı şerîf âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdurmeyüp mezbûr Caneti Re'îs ta'yîn itdüğü âdemlerine zabt u tasarruf itdüresiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

437

[246]

Hassa kayık kerestesi hizmetinde bulunan ve bu hizmeti görmek istemedikleri bildirilen Sarıçayır ve Akyazı reâyasının görevlerini zamanında yerine getirmelerinin sağlanması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Bostâncıbaşı odabaşı yediyle.

Sarıçayır ve Akyazı kâdîlarına hüküm ki:

"Hâssa kayık kerâstesiyçün kadîmü'l-eyyâmdan taht-ı kazânuzdan mühürlü defter ve Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince re'âyâ tâyifesi ale's-seviyye çekegeldükleri () hıdmetin çekmekde inâd ü muhâlefet eyledükleri" i'lâm olunmağın, Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf ve mumzâ defter mücebince ve kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf ve mumzâ defter mücebince re'âyâ tâyifesi'nün hâssa kayık kerâstesi hıdmetin vakt ü zamânıyla bi't-tamâm ed[â] itdürüp bir ferde te'allül ü inâd itdirmeyesiz. Bu bâbda inâd ü muhâlefet idüp mâni' olanları yazup arzeyleyesiz.

438

[247]

Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Aydın'ın, Dadyan haracı için iki adet gemiyle tayin olunduğu; emr-i şerif olmadan Kefe'den Dadyan'a söz konusu gemilerden başka gemi geçişine izin verilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kefe beğlerbeğisine ve Kefe kâdisına hüküm ki:

Dadyan harâcı için Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Aydın Çavuş *zîde kadruhû* iki pâre gemiyle ta'yîn olunmuşdur. Zikrolunan iki pâre gemiden ziyâde Dadyan'a bilâ-emr-i şerîf gemi gitmeğe icâzet virilmeyüp men' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı çavuş-ı mûmâ-ileyh ile ta'yîn olunan iki pâre gemiden gayri bilâ-emr-i şerîf Dadyan câniblerine gemi koyırmeyüp men' u def' eyleyüp bu bâbda sâdır olan emrümün hılâfına cevâz göstermekden ziyâde hazer idesiz.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fi 15 Muharrem, sene: 1041

439

[243]

Müteveffa Rüstem Paşa Evkâfı'na bağlı Usturumca'daki Dolyan Panayırı'na gelen bazı tacirlerin mutat vergilerini, bazılarının da senelerden beri vermekte oldukları rüsümü vermekten imtina ettikleri, ayrıca sipah ve yeniçeri olduğunu söyleyen bazı kişilerin de kâfir tacirlerin yüklerini kendi yükleri arasında panayıra sokarak vakfı zarara uğrattıkları bildirildiğinden, vergi ve resm ödemek istemeyen tacirlerden söz konusu vergilerin tahsil edilmesi; sipah ve yeniçeri taifesine de, kâfir tacirlerin yüklerini kendi yükleri arasına karıştırmamaları hususunda tenbihte bulunulup bu şekilde olan mallardan da, alınması gerekli vergilerin alınması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Ustrumca kâdisına hüküm ki:

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Mîr-alem olan Mehmed *dâme mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mütevellîsi olduğu müteveffâ Rüstem* Paşa Evkâfı'ndan Dolyan Panayırı'na gelen tüccâr tâyifesinün ba'zıları panayıra getirdükleri metâ'larınun mâ-tekaddemden vakfa viregeldükleri rüsûm-ı mu'tâdelerin virmekde te'allül ü mînâd eyledüklerinden gayri ba'zıları dahı on-onbeş seneden berü viregeldükleri rüsûmı virmekde muhâlefet eyleyüp ve ba'zı sipâh u yeniçeri nâmında nice kimesneler kefare tâcirlerinin yüklerin kendü yüklerine karışdurup geçürüp vakfun rüsûmına küllî gadreyledüklerin" bildürüp ol makûleler men' u def' olup vakfa âyid olan rüsûm alıvrılüp ve olıgeldüğü üzre amel olunmak* bâbında hükm-i hümayûnum recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlü'l-kadrüm ve olıgeldüğü üzre amel idüp dahı zikrolunan Dolyan Panayırı'na gelen tüccâr tâyifesi vech-i meşrûh üzre metâ'ların panayıra götürüp bey' iderler iken rüsûm-ı mu'tâdelerin panayır zâbıtına virmekde te'allül eyledükleri vâkı' ise olıgelene muhâlif te'allül itdürmeyüp panayırdaki bey' eyledükleri metâ'ların rüsûm-ı mu'tâdelerin vakfun zâbıtına alıviresin ve sâyir tüccâr tâyifesinden dahı ol mikdâr zamândan berü viregeldükleri rüsûmı her ne ise vakf için mezkûr Mehmed'e bî-kusûr alıvirüp vakfa gadritdürmeyesin ve ol makûle sipâh u yeniçeri tâyifesine dahı muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, kefare tâcirlerinün yüklerin kendü yüklerine karışdırmayup cânib-i vakfa bir vechile [gadr]itdükleri vâkı' ise men' u def' idüp ol makûlelerin yüklerinden dahı müteveccih olanı alıviresin. Memnû' olmayup emr-i şerîfûme ve olıgelene muhâlif vakfa gadridenleri her kim olursa olsun ism ü resmleriyle yazup arzeylesesin ki, sonradan haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olursa mücebi ile amel oluna.

* Metinde; "olunmamak" şeklinde geçmektedir.

440

[244]

Kasımpaşa'da Yeldeğirmeni Mahallesi'ndeki mescid ile Kurdağa Mahallesi Mescidi arasındaki müslüman mahallesinde, daha önce bazı zimmîler tarafından açılıp, müslümanların ibadetlerine engel olduğu için buyuruldu ile yıktırılan meyhanelerin yeniden açıldığı bildirildiğinden, bunların tamamının aynı gerekçe ile yeniden yıktırılıp adı geçen mahallelerden kaldırılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Süleymân Ağa, Kapucıbaşı-i hazret-i kâyim-makâm.

Galata kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mahmiyye-i Galata'ya tâbî' Kâsımpaşa'da Yildeğirmeni Mahallesi'nde vâkı' mescid-i şerîf civârında müteveffâ* Kurdağa Mahallesi Mescidi beyninde müslimân mahallesinde ba'zı zimmî tâyifesi meyhâne ihdâs eylemekle evkât-ı hamsede cemâ'at-i müslimîn mescid-i şerîfe varup gelmek[de] acz ü ıztırâb çekmeleri ile bundan akdem zikrolunan meyhaneler hedmolmasıyçün buyurıldı-i şerîf vârid olmağla hedmolmışken tekrâr kanâ'at itmeyüp binâ itmeleri ile vech-i meşrûh üzre cemâ'at-i müslimîn mescid-i şerîfe varup gelmek[de] feseka havfindan müte'ezzî ve acz üzre olmaları ile zikrolunan meyhaneler üslûb-ı* sâbık üzre kal' u hedm olunmak bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğin, cümlesi hedmolunup min-ba'd mahalle-i mezbûrede meyhâne binâ olunmamak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp dahı zikrolunan meyhanelerin cümlesin mahalle-i mezbûreden def' u ref' u hedm itdürüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma [muhâlif], kimesneye te'allül ü inâd ü muhâlefet itdürmeyesin; şöyle bilesin.

441

[244]

İstanbul-Tuna yalıları güzergâhı ile Kantimur Bey'e gönderilen Mustafa Çavuş ve bir sipahi ile iki adamları için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kantimür'ün kethudâsı.

Menzil: İstanbul'dan Tuna yalılarına varup gelince ve Kantimür'e varınca, Mustafâ Çavuş'a ve () Sipâhî ve iki nefer âdemlerine menzil emri yazılmışdır.

442

[244]

İstanbul-Selanik güzergâhında kullanılmak üzere yeniçeri çavuşlarından Mahmud Çavuş ve iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Muhzırbaşı yediyle.

Menzil: Selanik'e varup gelince, yeniçeri çavuşlarından Mahmûd Çavuş'a ve iki nefer âdemlerine.

443

[244]

İstanbul'dan Kapıcıbaşı Davut Paşazâde Mustafa Ağa'ya gönderilen görevli ile adamları için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kapıcıbaşı âdemleri yediyle.

Menzil: Âsitâne'den Kapıcıbaşı Dâvûd Paşa-zâde Mustafâ Ağa'ya varup gelince, () ve () nefer âdemlerine yazılmışdır.

444

[240]

İstanbul zahiresi için gelen koyunlardan resm alınmadığından, Pınarhisar kazasının Yenice köyü sakinlerinden koyun sürücüsü bazı zimmîlerin İstanbul zahiresi için getirdikleri koyunlardan resm isteyenlere engel olunması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Sâbıkâ () Kâdîsı olup hâlâ ber-vech-i arpalık Bınarhisâr kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ () zîdet fazâyilühûya hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Yenice nâm karye sâkinlerinden Yaka(?) veled-i Karaca ve Karaca Toma ve () ve () ve sâyirleri Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bunlar hâssa koyun sürücülerinden olup dâyimâ İstanbul zahîresi için koyun getirüp def'-ı muzâyaka iderler iken ve İstanbul zahîresi için gelen koyundan bu âna değin resm taleb olunmaz iken ba'zı kimesneler olgelmîşe muhâlif İstanbul zahîresi için getirdikleri koyundan resm nâmıyla akça taleb idüp yolda ve izde rencîde itmekden hâlî olmadukların"

bildürüp men' u def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûrî göresin; fi'l-vâkı' İstanbul zahîresiyçün bunların getürdükleri koyunlardan bu âna değin resm nâmına akça taleb olunmaz iken hâliyâ ol vechile te'addî eyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp min-ba'd zikrolunan süricilerin İstanbul zahîresi için getürdükleri koyunlarından resm nâmıyla ve âhar vechile bir akça taleb itdirmeyüp ve kimesneye rencîde vü remîde itdirmeyesin.

445

[241]

İznikmit'te, acemiyândan Hüseyin'e olan borcunu adı geçenin vârislerine mükerrer ödemek zorunda kaldığı iddiasıyla, ilk defa ödediği Hüseyin Sûfî'den ödediği parayı geri almak istediği halde alamadığını bildiren Yeniçeri Bayram'ın iddiasının araştırılması; iddiası doğru ise, hakkı olan paranın Hüseyin Sûfî'den tahsil edilmesi; dava orada halledilemezse Divân-ı Hümayun'a havale edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Hükm-i sâbık mücebince yazılmışdur.

Ba'de'r-resîd nakl.

İznikmid kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Bayram nâm Yeniçeri Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem acemiyândan Hüseyin nâm kimesnenün bunda on bin akça hakkı olup bu, âhar diyârda iken mezbûr Hüseyin'ün vâlidesi Cemîle nâm hâtûn vefât eylemekle vârisleri tarafından Hüseyin Sûfî nâm kimesne şirrete sâlik olup; "Meblağ-ı mezbûr müteveffâ-yı mezbûrenündür." diyü taleb ü da'vâ itmekle bî-kusûr bundan alup ba'dehû mezbûr Hüseyin dahı fevtolmağla meblağ-ı mezbûrî mezbûr Hüseyin'ün vârisi tekrâr bundan alup buna gadrolmağla bu dahı mezbûr Hüseyin Sûfî'ye virdüğü akçayı taleb itdükde virmekde te'allül ü inâd eyledüğün ve bu bâbda elinde şeyhu'l-İslâmdan fetvâ-yı şerîfesi olmağla mücebince şer'le görölüp hakkı alıvrılup te'allül ider ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm virilmeğün mezbûr Hüseyin Sûfî gâh firâr ve gâh itâ'at-i şer' itmeyüp ile'l-ân zimmetinde olmağla mezbûra gadrolduğı[n]" bildürüp şer'le görölüp bu def'a hakkı alıvrılup aslâ te'allül ü inâd itdürilmemek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup ve bu bâbda olan fetvâ-yı şerîfeye nazar idüp göresin; i'lâm olunduğı üzre mezbûrun te'addîsi mukarrer ise ve bu bâbda olan fetvâ-yı şerîfe da'vâsına muvâfık ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakkı her ne ise ve bir def'a şer'le görölüp faslolmuş değil ise hükmidüp bi't-tamâm alıvrılup şer'-ı şerîfe ve fetvâ-yı münîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif bir vechile te'allül ü inâd ü muhâlefet itdirmeyesin. İnâd üzre olur ise mübâşir-i mezbûra koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzre görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

Boğaz Hısârı'nda hapis bulunan sabık Koyun Kâtibi Mehmed'in Kâbe'ye gitmesi şartıyla salıverilmesi.

446

[242]

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

[()] kâdîsına ve Boğaz Hısârı dizdârına hüküm ki:

Bundan akdem Koyun Kâtibi olup emr-i şerîfümle Boğaz Hısârı'nda habsolan Mehmed oradan kalkup Ka'be-i Mükerrerme'ye gitmek şartıyla ıtlâk olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle Dergâh-ı Mu'allâm kapucılarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hüseyin *zîde kadruhû* vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre merkûm Mehmed'i mübâşir-i mezbûr ma'rifetiyle kalkup oradan Ka'be-i Mükerrerme'ye gitmek şartıyla habsden ıtlâk idüp emr-i şerîfüm mücebince amel eylesiz ve bi'l-cümle mezbûr Mehmed'i merkûm Kapucı Hüseyin mübâşeretüyle oradan Ka'be-i Mükerrerme'ye gitmek şartıyla habsden ıtlâk idüp te'allül ü bahâne ve inâd ü muhâlefet eylemeyesiz.

[Yev]mü's-Sebt, fî 18 Muharrem, sene: 1041

447

[238]

Anadolu beylerbeyi mütesellimi tarafından mahâyif teftîşi için gönderildiğini iddia ederek, Mütesellim Hasan'ın mektubuyla Ankara sancağına gelip kaza ve köylerde kanunsuz para topladığı, ahalinin mal, can ve namusuna musallat olduğu ve bazı yeniçerilere zulmettiği bildirilen Arap Mehmed isimli şakî ve etrafındaki üç-dört yüz kişilik sekban ve levend eşkıyasının mutlaka yakalanarak teftiş olunmaları ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Ankara sancağıbeğine ve () Ankara ve () kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Ankara kâdîsı[sın], Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; " "Anatoli beğlerbeğisi mütesellimi tarafından livâ-i mezbûra mahâyif teftîşi için ta'yîn olundum." diyü Mütesellim Hasan nâm kimesnenün mektûbı ile Arab Mehmed nâm şakî üç yüz ve dört yüz atlı vü sekbân eşkıyası levendi ile Ankara sancağına dâhıl oldukda, aslâ kuzâta mürâca'at itmeyüp Bacı ve Murtaz-âbâd ve Ankara kazâları kurâsına eşkıyasını tefrîk idüp her karyenün ahâlîsine istitâ'atlerinden ziyâde zehâyir teklîf eyledüğünden gayri ba'zı karyeden üç-dört yüz ve ba'zı karyeden dört-beş yüz ve bin guruşların zulmen alup ve ehl [ü] ıyâllerine ta'arruz idüp ve Murtaz-âbâd kazâsında sâkin Süleymân nâm yeniçeri ve on dört yaşında bir emred oğlın ahz ü der-zencîr eyleyüp ve Ordu-yı Hümâyûnum tarafından sefer tenbîhi için gelen Ocak çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed Çavuş *zîde kadruhû* sefer tenbîhi üzre iken basup soyup at u esbâbını yağmâ vü gâret idüp ve Mehmed nâm yoldaşını habsidüp guruşa kesüp ziyâde zulm ü hayf eyledüğün" bildürüp hükm-i

hümâyûnum recâsına arzyledüğün ecilden, zikrolunan şakî elegetürilüp şer'le hakkından gelinmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlül-kadrüm mücebince amel idüp dahı zikrolunan şakîları bi-eyyi vechin kân elegetürüp ashâb-ı hukûk ile berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzulunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakları her ne ise hükmidüp alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzyleyesiz; değiller ise şer'le bir vechile haklarından gelesin ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ıbret ü sebep-i nasîhat vâkı' ola. Ammâ; hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâlinde olanlara ihânet olunmakdan ziyâde hazer idesiz.

448

[239]

Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Mehmed Çavuş'un Yenişehir'deki zeameti köylerinden Küçük Kapişte köyü reâyasını rencide ettiği, haksız yere paralarını aldığı, daha nice zulümler işlediği ve köyü ateşe verdiği iddia edilen Deli Yakup adlı yeniçerinin teftiş edilip suçları sabit olursa üzerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra durumun arzedilmesi ve gelecek emre göre hareket edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Yenişehir monlâsına ve kazâ-i mezbûrda Yeniçeri Serdârı olan Zülfikâr zîde kadruhûya hüküm ki:

"Rikâb-ı Kâm-yâbum'la eşmeğe mahsûs Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarının emekdâr u ihtiyârlarından kıdvetül-emâcid ve'l-a'yân Mehmed Çavuş zîde kadruhû taht-ı kazânda berât-ı şerîfümle mutasarrıf olduğı ze'âmeti karyelerinin zabtını Yahyâ nâm sipâhîye yetmiş bin akçaya virüp mezkûr dahı karyelerinden Küçük Kapişte dimekle ma'rûf karyesin ol cânibde Deli Ya'kûb nâm yeniçeriye sipâriş eylemekle mezkûr şakî dahı bilâ-sebebe mûmâ-ileyhün re'âyâsın rencide idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf sekiz bin akça cerîme nâmıyla alup ve karye-i mezbûreyi ihrâk bi'n-nâr idüp fevka'l-had zulm ü te'addî ve fesâd ü şenâ'at eyledüğü" i'lâm olunmağın; "Mezkûr Dîvâne Ya'kûb'ı getürdüp cerîme nâmına alduğı sekiz bin akçayı şer'le teveccüh [iden] ashâbına alıvirilüp inâd ü muhâlefet iderse mezkûr Dîvâne Ya'kûb'ı ism ü resmi ve bölüğü ile vukû'ı üzre yazup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzyleyesin ki, tedârüki görölüp muhkem hakkından geline ki, sâyir ehl-i fesâda mûcib-i ıbret ü sebep-i nasîhat vâkı' ola. Bu husûsda gereğı gibi mukayyed olup karye-i mezbûre re'âyâsının üzerlerinden zulm ü te'addîlerin def' u ref' itdürilmek" için iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü, mü'ekked mektûb virilmeğın, mücebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince şakî-ı mezbûr Deli Ya'kûb'ı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve hakk u adl üzre teftîş idüp fi'l-vâkı' mezkûr Dîvâne Ya'kûb vech-i meşrûh üzre karye-i mezbûre re'âyâsına zulmidüp ol mikdâr

akçaların alup ve karye-i mezbûreyi ihrâk eylediği mukarrer ise mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince zulmen aldığı meblağ-ı mezbûrî bi't-tamâm alıvirdükden sonra mezkûrî ism ü resmi ve bölüğü ile yazup arzeyeleyesin ki, sonradan emrüm ne vechile sâdır olursa mûcebiyle amel oluna.

449

[233]

Kütahya'da, Anadolu Beylerbeyi Ahmet Bey'in mütesellimi olup kendisinden şikâyet edilmesi üzerine bu görevden uzaklaştırılan şahsın zimmetinde bulunan Ahmet Bey'e ait mahsulât, resm vs. alacakların tahsil edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kütâhiyye monlâsına ve Dergâ[h-ı] Mu'allâm sipâhîlerinden olup emîru'l-üme-râ'i'l-kirâm hâliyyâ Anatolî Beğlerbeğisi olan Ahmed *dâme ikbâlühûya* Kütâhiyye'de Mütesellim ta'yîn olunan Osmân *zîde mecdühûya* hüküm ki:

Bundan akdem mütesellim olup şâkîleri gelmekle mütesellimlikden ref' olunup () zamân-ı mübâşeretinden bu âna değin zabt u kabz eylediği müşârun-ileyh Ahmed *dâme ikbâlühûya* âyid ü râci' olan hukûk u rûsûmı her ne ise ma'rifet-i şer'-ı şerîfle taleb ü tahsîl ü defter idüp zabt u kabz eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre bu husûsa mukayyed olup mezbûr () meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp zamân-ı* mübâşeretinden bu âna değin müşârun-ileyhe âyid ü râci' olan ebvâb-ı mahsulât her ne ise şer'le taleb ü tahsîl ü defter idüp her ne ise zabt u kabz ve müşârun-ileyhe teslîm itmek üzre hıfzeyeleyesin.

450

[234]

Kütahya'da Anadolu beylerbeyinin mütesellimi olan şahsın, halka zulmetmesinden dolayı bu görevden uzaklaştırılıp yerine dürüstlüğünden dolayı Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Osman'ın tayin edildiği; adı geçenin de söz konusu görevi, gereklerini yerine getirerek ve reâyayı koruyup zulmetmekten sakınarak yürütmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden olup () sâkin olan Osmân *zîde mecdühûya* hüküm ki:

Emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Anatolî Beğlerbeğisi () *dâme ikbâlühûnun* Kütâhiyye'de Mütesellimi olan () re'âyâ vü berâyâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyete zulm ü te'addîsi olup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e şâkîleri gelüp ref' olunup yirine bir müstekîm ü dîndâr kimesne mütesellim ta'yîn olunmak lâzım gelmeğın ve sen yarar [u] müstekîm ü dîndâr olduğun* ecilden, bir ferde zulm ü te'addî eylememek üzre sen mütesellim ta'yîn olunmuşsındur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, emrüm üzre eyâlet-i mezbûreye sen mütesellim olup re'âyâ vü berâyânun hımâyet ü sıyânetlerinden ve serdâr-ı nusret-şi'ârûm tarafından ve Âsitâne-i

Sa'âdetüm'den fermânım olan hıdemât-ı hümayûnumun itmâmıyla mukayyed olasın. Ammâ; bir ferde zulm ü te'addî vü tecâvüzden ziyâde hazer eylesesin.

451 *Ulaklık görevi ile Kütahya'ya gönderilen Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Mehmed ve adamlarına, uğradıkları yerlerde menzil ve ulak beygiri tedarik edilmesi.*
[235]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Ulak: "Südde-i Sa'âdetüm'den Kütâhiyye ve () varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olup Vezîr-i Sâni Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* âdemlerinden Mehmed *zîde mecdühû* ba'zı umûr-ı mühimme ile ulağla irsâl olunmağın, kendüye ve () nefer âdemlerine menzil bulunan yirlerde menzil bârgîrleri, bulunmayan yirlerde yolcu yükün yıkıdurmayup yirlüden ulak bârgîrlerin tedârük ü ihzâr idüp mahall-i me'mûra irsâl eylesesiz." *diyü yazılmışdur.*

452 *İstolni Belgrad sancağına mutasarrıf olan sabık Kaniye Beylerbeyi Ebubekir hâlen Tımişvar'da olduğundan, İstolni Belgrad'a gelinceye kadar Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Ahmed'in sancak müsellimi tayin edildiği.*
[236]

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Budun muhâfazasında olan Vezîr Hasan Paşa'ya ve İstolni Belgrad kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Kaniye Beğlerbeğisi olup hâlâ ber-vech-i arpalık İstolni Belgrad sancağına mutasarrıf olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Ebûbekir *dâme ikbâlühû* Tımişvar'da olmağla, sancağına gelince yirine Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed *zîde kadruhû* sancağı zabtına müsellim ta'yîn olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh Ebûbekir *dâme ikbâlühû* Tımişvar'dan sancağına varınca, mezbûr Sipâhî Ahmed'i sadâkat ü istikâmet ile sancağının müsellimliği hıdmetinde istihdâm idüp âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz.

453 *Hırsova ve Baba taraflarında Osman isimli bir sipahinin, Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Mehmed'i, yolculuğu sırasında, kaldığı evi basarak öldürmek istediği, ancak emeline ulaşamaması üzerine mallarını yağma ettiği bildirildiğinden, aleyhindeki iddialar kesinleştiği takdirde üzerine sabit olan hakların alınıp Mehmed'e verilmesi; vermek istemezse davalarının Divân-ı Hümayun'a havale edilmesi.*
[237]

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Hırsova ve Baba kâdîlarına ve sâbıkâ Surre Emîni olan Mehmed'e hüküm ki:

Dergâh-ı Âlî yeniçerilerinden Mehmed nâm yeniçeri gelüp; "bu, kend[ü] hâlinde âhar* diyâra giderken Osmân nâm sipâhî menzilde(?) gice ile bunun konduğu evin basup katleylemek üzere iken feryâd itmekle Şa'bân Kapudân nâm kimesne irişüp bunu katlden halâs eyleyüp cümle emvâl ü erzâkın mezbûr Osmân nâm sipâhî yağmâ vü gâret idüp zulmolmağla icrâ-yı hakk olunmak bâbında Mândeler Ağası olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mektûb virildüğin" bildürüp mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm mücebince amel idüp yağmâ vü gâret eylediği şer'le sâbit ü zâhir olur ise ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakkın bî-kusûr* alıvirüp inâd üzere olur ise mezbûrları Dîvân-ı Hümâyûnum'a havâle eyleyesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 16 L., sene: 1040

454

[230]

Kostaniçe'nin Novi kasabasındaki kalede yaşayıp, müslümanlarla birlikte gerekli koruma hizmetini yapmayı ve hayinlik ettikleri takdirde mallarına elkonulup öldürülmeyi kabul ettikleri halde, harp halinde bulunan kâfirleri gizlice getirerek evlerinde besledikleri ve fırsat buldukça müslümanları yakalayıp kâfirlere esir ettikleri bildirilen Yukarı ve Aşağı Varoş Macarlarının yakalanması ve aleyhlerindeki iddialar sabit olup hüccet verilmiş ise haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Huccet üzerindedir.

Kostanice kâdîsına hüküm ki:

Kostanice kazâsına tâbi' Novi nâm kasaba sâkinlerinden mefâhıru'l-emâsil ve'l-akrân Dizdâr Receb ve Arslan ve İdrîs ve Hüseyin ve Hatîb Mustafâ ve sâyir a'yân-ı vilâyet meclis-i şer'a varup; "kal'a-i mezbûrede Yukarı Varoş Macarlarından İstapan ve Kara Luka ve Yura(?) Payek ve Petrilne ve Mihali Payek ve Marko Pramki ve Luka Pramki ve Tomaş Pramki ve Yovan Graf(?) ve Poje Yovan ve Mihali Pramki ve Tomaş Pramki ve Yovan Graf(?) ve Poje Yovan ve Mihali Peter ve İstapan ve Rinek(?) ve Andre İstob(?) ve İstapan Paveşk ve Oşe(?) ve Yoh(?) Toma ve Mihal Karatçe ve Novak ve Aşağı Varoş keferesinden Yovan ve Peter ve Külük(?) ve Yovari(?) ve Vuk Poreşk ve Yovan ve Toma Kostarin ve Gregor Stari ve Petro İstapan Rakar(?) ve gayrilerinün mukaddemâ ol vilâyet fetholundukda, cedd-i emcedüm Sultân () Hân *aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân* hazretleri bunların tekâlif-i şâkka vü örfiyye edâ(?) ve guzât-ı müslimîn ile ma'an lâzım gelen hizmetde bulunmak ta'yîn olunup ve; "Nev'an bunların birinden hıyânet zuhûr eyledükde

katl ve emlâk ü erzâkı girift oluna." diyü her biri ahdidüp ve lâkin içlerinden ba'zıları hılâf-ı* ahd ve rızâ-yı hümayûnuma muhâlif gice ile kayıklar peydâ idüp verâ-yı Una'ya geçüp ba'zı mahalde sâkin olup hufyeten harbî kefereyi menzillerine getürüp hânelerinde ve mahfî yirlerde besleyüp fırsat buldukca nice müslimân u re'âyâ vü fukarâyı ahz ve dâru'l-harb keferelerine esîr itdürüp bunun emsâli nice fesâdları zuhûr eyledüklerin huccet olunup mûcebince amel olunup mezbûrlarun şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup dahı mezbûrları her kande ise elegetürüp gaybet iderler ise buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların ta'yîn-i mâdde iden hasımları muvâcehesinde hakk üzre tefîş ü tefahhus idüp göresin; mezbûrlarun fesâdları isbât olunup huccet virilmiş ise muhtâc-ı arz olanları muhkem habsidüp arzeyelesin; muhtâc-ı arz olmayanların şer'le bir vechile haklarından gelesin ki, sâyire mûcib-i ibret vâkı' ola.

455
[231]

Özi'de timara mutasarrıf iken, timarını başkasına feragat edip yaşlılığı sebebiyle sefere gidemediği için Niğbolu Kalesi muhafazasında bulunan Dursun'un sefer, tekâlif-i şakka vb. taleplerle rencide edilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Özi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve Niğbolı kâdîsına hüküm ki:

Tursun nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem livâ-i mezbûrda tîmâra mutasarrıf olmağla kırk yıldan berü vâkı' olan seferlerin birinden kalmayup tîmârın âhara ferâgat idüp hâliyâ sefere eşmeğe iktidârı olmamağla Niğbolı Kal'ası'nun muhâfazasında olup bu âna değin ecdâd-ı ızâmum zamânlarından bu âna gelince uğur-ı hümayûn-ı nusret-karînümde nice hıdemâtı vücûda gelüp hâlâ ma'zûl ü pîr ü ihtiyâr ve mecrûh u amel-mânde olmağla harekete iktidârı olmaduğın" bildürüp sâyir ma'zûl erbâb-ı tîmâr ile sefere ve hizmet ve tekâlif-i şakka teklîf ve ol vechile ehl-i örf tâyifesine rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr mecrûh u marîz ve pîr ü ihtiyâr u amel-mânde olmağla sefere ve hizmete iktidârı olmamağla bi'l-fi'l kal'a-i mezbûre muhâfazasında ise vech-i meşrûh üzre kal'a-i mezbûre muhâfazasında hizmetde oldukca; "Sâyir ma'zûl erbâb-ı tîmâr ile seferde ve sâyir hizmetlerde mevcûd bulunmadı." diyü ehl-i örf tâyifesine ve âhardan bir ferde tekâlif-i şakka ve hâricden bir ferde hılâf-ı şer'-ı şerîf ol vechile rencide vü remîde itdirmeyüp men' u def' eyleyesiz.

456

[232]

Anadolu Hisarı, Lapseki, Şehirköy, Evreşe ve Boğaz Hisarı'ndaki yeniçeri serdarları, topladıkları yeniçeri beytûlmallerini Âsitâne'ye göndermemekle suçlandıklarından, bu görevin Gelibolu Ağası Dervîş'e verildiği; adı geçen söz konusu serdarların zimmetlerindeki beytûlmalleri tahsil etmesi; ayrıca asker kıyafetinde gezip eşkıyalık yapan leventleri de yakalayıp haklarından gelmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Hâmid.

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Gelibolu Ağası Kara Dervîş *zîde mecdühûya* hüküm ki:

Hâliyâ; "Ol cânibde Anatoli Hısârı ve Lapseki ve Şehirköy nâhiyesi ve Evreşe ve Boğaz Hısârı'nda vâkı' olan yeniçeri serdârları, vâkı' olan beytû'l-mâlleri kabzidüp bir akça Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndermemek ile müttehem olmuşlardır. Zikrolunan beytû'l-mâl sana sipârîş olunmağın zikrolunan serdârları getürdüp üzerlerinde olan beytû'l-mâlleri şer'an cem' u tahsîl itdürdüp min-ba'd âhardan bir ferdi dahlitdurmeyesin ve Boğaz Hısârı Serdârı olan Arslan nâm kimesnenün Otuzikinci'de olan çorbacıdan sü'âl idüp; "Dirliği kat' olunmuşdur." diyü cevâb virmişdür; anlardan dahı beytû'l-mâli tahsîl idüp üzerinde bir akça alıkomayasın ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu tolama giyüp ve barata vü şemle giyüp sarınup kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı nâmında gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâyı dahı şer'le ahzidüp izn-i şer'le haklarından gelinmek ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdurmeyesin.

457

[229]

Vidin'deki yasakçıların görevden alınıp yerlerine, Bağdat Seferi'nde Yeniçeri Kethüdası olan Mustafa'nın mektubu ile Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Mehmed ve Hüseyin'in tayin edildikleri.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Vidin kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânda vâkı' yasakcılık hıdmetinde olan () nâm yeniçeriler yasakcılıktan ref' olunup yirine üslûb-ı* sâbık üzre yine Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Yiğirmiikinci Ağa Bölüğü'nde Mehmed ve Hüseyin nâm yeniçeriler yasakcı nasb u ta'yîn olunup olıgeldüğü üzre yasakcılık hıdmetine müte'allik umûrda ve iskele hıdmeti ve emîn âyidesi ve bâc-ı bâzâr u araba ve mahalle vü çârşû-bâzâr bi'l-küllîyye yasakcılık hıdmetinde mezkûrları istihdâm idüp min-ba'd âhardan bir ferdi dahl ü ta'aruz

itdirmeyesin ve lâkin hılâf-ı şer‘-ı şerîf ü kânûn-ı münîf kimesneye iş itdirmeyesin." diyü bi'l-fi‘l sefer-i hümayûnumda Yeniçeri Kethudâsı olan iftihârul- emâcid ve'l-ekârim Mustafâ dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin, mücebince amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince amel idüp min-ba‘d hılâfına cevâz göstermeyüp şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

458

[228]

Kırk sene önce vefat eden Mahmud Çavuş'un, borçları nedeniyle satışa çıkarılıp Trablusşam Beylerbeyi Ömer Bey tarafından satın alınıp vakfedilen Antalya'daki han ve bezzazistanın satışının iptali için vârislerden Adem tarafından yapılan girişim aleyhinde neticelendiği halde, son olarak çıkarttığı emir gereğince vakıf mahsulünün mürtezıkaya verilmeyip mevkuf kaldığı, ancak bunun da mürtezikanın mağduriyetine ve cuma ibadeti ile medresedeki öğretimin durmasına sebep olduğu bildirildiğinden, söz konusu han ve bezzazistanın vakfa zaptettirilip adı geçen Adem'in müdahale ettirilmemesi; şayet temessük vb. belgeler ibraz ederek müdahale etmek isterse, bunların elinden alınıp mühürlenerek Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 137)

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mahzar üzerinde buyurulmuşdur.

() Antâliyye kâdîsına hüküm ki:

Teke sancağında vâkı‘ kuzât u ulemâ vü sâdât ü mülâzimîn ve a‘yân u eşrâf u müderrisîn ve eyimme vü hutabâ ve sâyir ahâlîsi Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl ü mahzar gönderüp; "bundan akdem Bin senesinde vefât iden Mahmûd Çavuş nâm kimesnenün mîrîye ve sâyir ashâb-ı hukûka düyûn-ı kesîresi olup menkûlâtı düyûn-ı müsbetesine ihâta itmemele kasaba-i Antâliyye'de vâkı‘ bezzâzistân u hânı bey‘-ı men-yezîd olunup rağabât-ı nâs munkatı[‘]a oldukdan sonra on kerre yüz bin akçada karâr itmele müteveffâ-yı mezbûrun büyük oğlu Abdurrahmân ve evlâd-ı sığarı Hüseyin ve İbrâhîm ve Yûsuf ve Süleymân ve Ahmed ve Âdem ve kızları Kerîme ve Sâliha ve Rahîme[nâm] sağîrelerin vasîleri olan Celâleddîn nâm kâdî ma‘rifeti ve izn-i şer‘le zikrolunan bezzâzistân u hân on kerre yüz bin akçaya emîru'l-ümerâ‘i'l-kirâm sâbıkâ Trablusşam Beğlerbeğisi olan Ömer dâme ikbâlühûya bey‘ idüp mûmâ-ileyh dahı alup zabt u kabz eyledükden sonra nefsi Elmalu'da binâ eyledüğü câmi‘ u medrese vü dâru'l-kurrâsına vakf u şart idüp ve vakf için bir sene zabtolunup âharun alâkası yoğiken erbâb-ı tîmârdan Ayas nâm kimesne eytâm-ı mezbûreye sonradan vasî olmağla; "Müteveffâ-yı mezbûrun metrûkâtı düyûnına kifâyet [idüp] zarûret-i deyni olmadın akârâtı bey‘ olunmaz." diyü da‘vâya mübâşeret eyleyüp varup murâfa‘a-i şer‘-ı şerîf olduklarında müteveffâ-yı mezbûrun zarûret-i deyni olduğu vasî-ı merkûm Ayas'un muvâcehesinde sâbit ü zâhir olmağla zikrolunan bezzâzistân u hân u dükkân yine kemâ-kân cânib-i vakfa hüküm ve sicill ü huccet olunup fasl-ı husûmet olup aslâ

alâkası kalmamışken ve husûs-ı mezbûr kırk sene mürûr itmiş iken ve ol mikdâr zamân mürûr itmiş da'vânun istimâ'ı memnû' iken eytâm-ı mezbûrdan Âdem nâm kimesne kanâ'at itmeyüp mücerred ta'cîz ve ekl ü bel' için şirrete sülûk idüp; "Babamun deyne zarûreti yoğıdı; zikrolunan akârât fuzûlen bey' olunmuşdur." diyü nizâ' eyledükde müslimânlar vâsıtasıyla ve vâris-i mezbûrlarun recâsıyla yüz bin akçaya sulholup terk-i da'vâ vü nizâ' oldukdan sonra mezbûr yine kanâ'at itmeyüp bundan akdem Üsküdar'[d]a düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı Ekremüm Husrev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* huzûrında tekrâr nizâ' idüp murâfa'a olduklarında zikrolunan bezzâzistân u hân girü cânib-i vakfa hükmolunup ve emr-i şerîfüm virilüp men' olunmuş iken yine şirret ü nizâ' idüp vakf-ı mezbûrun mahsûl ü icârelerin erbâb-ı vazâyife virilmeyüp mevkûf kalmak için bir tarîkla emr alup mahsûl-i vakfı mürtezikasına virmeyüp alıkomak ile eyimme vü hutabâ ve sâyir huddâm u erbâb-ı vazâyife gadr u hayf olmağın edâ-i hıdmet olmamağla evkâf-ı mezbûre mu'attala kalup ve câmi' u medrese vü dâru'l-kurrâsında tahsîl-i ılm ü ders ve ikâmet-i salât-ı Cum'a vü hutbe olunmaduğın ve bu bâbda bi'l-fi'l Şeyhu'l-İslâm ve Müfti'l-enâm *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehû* Mevlânâ Yahyâ *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehû* imzâsıyla mumzâ hucec-i şer'ıyye vü fetâvâ-yı münîfe ve evâmir-i şerîfem dahı olduğın" bildürüp; "zikrolunan bezzâzistân u hân vakıf-nâme vü hucec-i şer'ıyye vü fetâvâ-yı şerîfe mücebince kemâ-kân vakf için zabt ve şart-ı vâkıf mücebince mahsûlâtı erbâb-ı vazâyife harc u sarf itdürilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâsına arzyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra* onat tekayyüd ve bu bâbda mûmâ-ileyhün elinde olan hucec-i şer'ıyye vü fetâvâ-yı şerîfe ve sâyir temessükâtına nazar idüp göresin; husûs-ı mezbûr bundan akdem vech-i meşrûh üzere birkaç def'a şer'le görölüp cânib-i vakfa hükm ve sicill ü hucet-i şer'ıyye olunup fasl-ı husûmet olunduğı mukarrer ve hucec-i şer'ıyyenün [mazmûnı] alâ-vechi'l-hasım sâbit olup ve fetâvâ-yı münîfesi da'vâsına mutâbıksa ve hâlâ mezbûr Âdem memnû' olmayup tekrâr ol vechile dahl ü nizâ'* eyledüğü vâkı'sa câyiz değildir. Şer'-ı şerîfe ve hucec-i şer'ıyyeye ve fetâvâ-yı münîfe ve mukaddemâ vârid olan evâmir-i şerîfe mugâyir tekrâr dahl ü ta'arruz ve cânib-i vakfa gadr ve erbâb-ı vazâyife hayfolunduğına ve eyyâm-ı adâletümde câmi' u medrese vü evkâfun* terk ü ibtâlîne ve erbâb-ı vazâyifine gadr u te'addî olunduğına rızâ-yı şerîfüm yokdur. Min-ba'd mezbûr Âdem'i ol vechile ta'arruz u dahl ü nizâ' itdürmeyüp zikrolunan hân u bezzâzistânı yine kemâ-kân vakf için zabt ve şart-ı vâkıf mücebince mahalline harc u sarf itdürüp şer'-ı şerîfe ve hucec-i şer'ıyyeye ve fetâvâ-yı şerîfe ve mukaddemâ ve hâlâ bu bâbda vârid olan evâmir-i hümayûnuma mugâyir te'allül ü nizâ' itdürmeyesin. Şöyle ki; bundan sonra kanâ'at itmeyüp tekrâr ol vechile mezbûr Âdem temessük ibrâz idüp dahl ü nizâ' itmek isterse temessükâtın elinden alup der-kîse idüp mühürleyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilüp vech-i meşrûh üzere ol hân u bezzâzistânı mûmâ-ileyhün temessükâtı mücebince cânib-i vakfa zabtitledüresin. Aslâ âhardan bir ferdi dahl ü nizâ' itdürmeyüp bu husûsiçün tekrâr emrüm varmalu eylemeyesin.

459

[226]

Firkatecilerin yakalanması hususunda Midilli Sancakbeyi Mehmed Bey'e yardımcı olan Katakoz adlı zimmînin, bu bahane ile bazı yeniçeri kılıklı kişiler tarafından rahatsız edilmesine engel olunması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Molova kâdîsına hüküm ki:

Midillü Sancağbeği olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Mehmed *dâme ızzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Katakoz nâm zimmî kendüye mensûb olmağla bu def'a elegetürdüğü firkateciler husûsında küllî hıdmet itmekle yeniçeri nâmında ba'zı kimesne; "Sen firkateciler[i] elevirüp mîr-livâyâ kulaguz oldun." diyü rencîde eylemekden hâlî olmadukların" [bildürüp] hükm-i hümayûnum recâsına arzitmeğin, hılâf-ı şer'-ı şerîf rencîde olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzolunduğu üzre ise şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif mezbûr zimmîyi ol vechile rencîde vü remîde itmeyeler ve itdürmeyüp men' u def' eyleyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet olunmalu eylemeyesin. Şöyle ki; memnû' olmazlar ise ism ü resmiyle yazup arzeyleyesin ki, haklarında emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olur ise mûcebiyle amel oluna.

460

[227]

İznikmit taraflarına gelen sirke ve hamr kayıklarından ve pazara koltuklarında bez getiren reâyadan, yasakçılar tarafından fazladan gümrük ve para talep edilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Sâbıkâ Anadolu Kâdî-askeri olup hâlâ ber-vech-i arpalık İznikmid kazâsına mutasarrıf ve bi'l-fi'l Nakîbü'l-eşrâf olan Mevlânâ () *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehûya* ve kazâ-i mezbûrda olan yeniçeri üzerlerine Serdâr olan () *zîde kadruhûya* hüküm ki:

Hâliyâ; "Ol cânibde varan sirke vü hamr kayıklarından yasakçılar gümrük nâmına olıgelmişe muhâlif vaz' idüp akçaların taleb idüp ve andan mâ'adâ heftede* bâzâr olduğunda, re'âyâ gelüp koltuklarına alup getürdükleri bizlerden akça taleb idüp fevka'l-had zulm ü te'addîden hâlî olmayup ol makûle sirke vü hamrdan olıgelmişe muhâlif vaz' itdürilmemek ve bâzâra gelen re'âyâ tâyifesinden ellerinde olan bizlerinden min-ba'd akçaların aldurılmamak şöyle ki; muhâlefet idüp te'allül idüp ve yasakçı olanlar dahliderler ise vukû'ı üzre ism ü resmleri ve bölükleriyle yazup bildüresiz ki, ana göre tedârükleri görölüp muhkem haklarından geline. Bu husûsı gereği gibi görüp bir dahı zulmitdürmeyüp bu cânibe şikâyet itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp min-ba'd vech-i meşrûh üzre virilen mektûba muhâlif ol vechile bir ferde zulm ü te'addî itdürmeyüp men' u def' eyleyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

461

[223]

İskenderiye'nin Ruskovi köyünde sakin iken ölen zimmî Dudogiç'in, kızları ve kardeşlerine intikal eden metrûkâtını cebren aldığı bildirilen Yeniçeri Hasan'ın söz konusu vârisler ile birlikte mahkemeye çıkarılması ve üzerine sabit olan hakların alınıp sahiplerine verilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

İskenderiyye kâdîsına ve İskenderiyye sancağında Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri üzerlerine Serdâr olan () zîde kadruhûya hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûra tâbî' () nâhîyesinde Ruskovi nâm karyede Dudogiç nâm zimmî mürdolmağla kızları ve karındaşları kalup metrûkâtı mezbûrlara intikâl eylemiş iken Hasan nâm yeniçeri cebren alup kabzidüp fevka'l-had zulmeyledüğü" i'lâm olunmağın; "Mezkûr Yeniçeri Hasan'ı şer'-ı şerîfe getürdüp bi-hasebi's-şer' babalarından bunlara intikâl iden emlâk ü erzâkın şer'le alıvirilüp muhâlefet itdürilmemek [ve] anun gibi şer'-ı şerîfe râzî olmaz ise vukû'ı üzre ism ü resmi ve bölüğü ile yazup bildüresiz ki, şer'le muhkem hakkından geline. Husûs-ı mezbûra gereği gibi mukayyed olup bir dahı bu cânibe şikâyet itdürilmemek" bâbında bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince mezbûr yeniçeriye şer'-ı şerîfe ihzâr ve vârisleriyle berâber idüp ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakların mezbûrdan ve sâyir teveccüh idenlerden hükmidüp bî-kusûr alıviresiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

462

[224]

Selanik'te mahkemeyi ve gümrüğü basıp bir Yahudinin mal ve erzakını yağmalayarak suçu bazı tüccarların üzerlerine attıkları bildirilen yerli eşkıya taifesinin yakalanıp teftiş edilmeleri; aleyhlerindeki iddialar kesinleştiği takdirde üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra, haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Halîl Çelebî.

Selanik kâdîsına hüküm ki:

Tüccâr tâyifesinden Seyyid Mustafâ ve Seyyid Ömer ve Seyyid Hasan ve Seyyid Mehmed ve sâyir tüccârlar Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "bunlar kadîmden ba'zı metâ'* ile varup taht-ı kazânda fûrûht idegelmişler iken bundan akdem yirli eşkıyâ tâyifesi kazâ-i mezbûr mahkemesin* ve gümrüğün basup () nâm Yehûdînün emvâl ü erzâkın

gâret ü yağmâ idüp bunların haber ü âgâhları yoğiken mücerred ahz ü celb için; "Bu fesâdı siz eyledünüz." diyü bunların üzerlerine isnâd ü iftirâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide eylemekden hâlî olmadukların" bildürüp men' u def' olunup şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, şer'le görilmek fermânım olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrları bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve bunlar ile berâber idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le fasloları husûsların tamâm hakk u adl üzere teftîş ü tefahhus idüp göresin; ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan emvâl ü erzâkın mezbûr Yehûdî'nün ve sâyir ashâb-ı hukûkun hakların hükmidüp alıvirdükden sonra bu fesâdı iden muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem [habs]idüp arzeyelesin; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf bunları rencide vü remîde itdürmeyesin; şöyle bilesin.

463 *İznikmit, Mudanya ve Karamürsel taraflarına gizlice buğday*
[225] *götürüp İstanbul'da zahire sıkıntısına sebep olan zahire gemilerinin*
derhal İstanbul'a gönderilmesi.

Yeniçeri çorbacılarından Ahmed Sübaşı ta'yîn olunup mübâşir yazılmışdur.

İznikmid* ve Üsküdar ve Mudanya kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ mahmiyye-i İstanbul'da zahîre husûsında küllî muzâyaka var iken ve İstanbul zahîresi mühimmâtdan iken zahîreci gemi re'îslerinden ba'zıları ve Karadeniz'den zahîre getürenler niceleri hufyeten İznikmid* ve Mudanya ve Karamürsel câniblerine buğday götürmeleriyle İstanbul'da zahîre husûsında küllî muzâyaka çekilüp cümle tereke gemilerinin mu'accelen İstanbul'a gönderilmesi lâzım ü mühimm olmağla ol makûle tereke gemileri ber-vech-i isti'câl toğrı İstanbul'a gönderüp def'-ı muzâyaka eylemenüz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzere bu bâbda her biriniz onat vechile bi'z-zât mukayyed olup dahı ol makûle buğday gemileri her kande bulunurlar ise âhar yirde bir habbe çıkartmayup cümle tereke gemilerin kaldurup ber-vech-i isti'câl toğrı İstanbul'a gönderüp def'-ı muzâyaka eyleyesiz ve bi'l-cümle bu husûsı sâyire kıyâs itmeyüp vech-i meşrûh üzere cümle tereke gemilerin eğlendürmeyüp ve kaldurup müstevfî terekeleri ile mu'accelen toğrı İstanbul'a gönderüp def'-ı muzâyaka idüp avk u te'hîre ve ihmâl ü müsâheleye cevâz göstermeyesiz.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 20 L., sene: 1040

464 *İstanköy kadısının izniyle yedi müslüman esiri kâfirlerden*
[220] *kurtarmak üzere gönderilen Nikola Reis'in Cezayir ve Tunus*
taraflarından geçişinde kendisine yardımcı olunarak güvenliğinin
sağlanması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Cezâyir ve Tunus kapudânlarına ve zikrolunan eyâletlerin ihtiyârlarına hüküm ki:

İstanköy kazâsına tâbi‘ Batnos nâm karyeden Nikola nâm zimmî Re’îs gelüp; "yedi nefer müslimân esîrlerin harbî küffârdan halâs itmek için İstanköy kâdîsının izni ve temessüğü ile ırsâl olunup zikrolunan eyâletlerde hılâf-ı şer‘-ı şerîf kimesne rencîde eylememek ve ba‘zı mahûf u muhâtaralı yirlerden geçürmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp zimmî-i mezbûr zikrolunan eyâletlere vardukda, hılâf-ı şer‘-ı şerîf kimesneye rencîde itdürmeyüp ve mahûf yirlerden emîn ü sâlim geçürüp esîr olan müslimânları halâslarına ihtimâm eylesiz.

465

[221]

Yıkılmaya yüz tuttuğu için rahipleri tarafından tamir edilmek istendiği halde bazı kimseler tarafından engellenmeye çalışılan Selanik'teki Ayonikola Kilisesi'nin incelenmesi; fetihten önce yapılmış ve tamire muhtaç ise tamirine izin verilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Selanik kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ () dimekle ma‘rûf karyede vâkı‘ Ayonikola nâm kilise râhibleri Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "zikrolunan kenîselerinün mürûr-ı eyyâm ile ba‘zı yirleri harâba müşrif olmağla vaz‘-ı aslîsi üzre meremmât itmek murâd eyledüklerinde mücerred ahz ü celb [içün] ba‘zı kimesneler mâni‘ oldukların ve bu bâbda ellerinde şeyhu'l-İslâmdan fetvâ-yı şerîfe olduğın" bildürüp mûcebince amel olunup ta‘mîr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup göresin; zikrolunan kilise kable'l- feth isti‘mâl olunur kilise ise ve mürûr-ı eyyâm ile ba‘zı yirleri harâba müşrif olmuş ise vaz‘-ı aslîsi üzre ta‘mîr ü meremmet itdürüp hılâf-ı şer‘-ı şerîf kimesneyi dahl ü ta‘arruz itdürmeyesin. Ammâ; mukayyed olasın ki, vaz‘-ı aslîsinden ziyâde taş u kireç harc u sarf olunmakdan ve ziyâde nesne ihdâs itdürilmekten ihtirâz oluna.

466

[222]

Draç'ta mahkemenin eskiden kale içinde kurulduğu, şimdi ise kale dışında uzak bir yerde kurulduğu için halkın sıkıntıya düştüğü bildirildiğinden, bundan sonra mahkemelerin eskiden olduğu gibi kale içinde kurulması.

Ahmed Efendi.

Kâtib Hasan, tâbi‘-ı Hâfız Paşa merhûm.

İlbasan beğine ve () kâdîsına hüküm ki:

Draç ahâlîsi arz-ı hâl sunup; "kadîmden Draç kâdîları Kal‘a-i Draç'da mahkeme kurup anda icrâ-yı ahkâm-ı şer‘iyye idüp ahâlîsi usret çekmezler iken hâlâ Draç kâdîları kadîmden olıgelmişe muhâlif mahkemelerin kal‘adan taşra, mesâfe-i ba‘îdede kurup ahâlîsine küllî elem ü meşakkat vormeleriyle sâbıkâ mahkemeleri kal‘a içinde olıgeldüğü üzre girü ol

vechile kal'a içinde olmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, vech-i meşrûh üzere amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı bi'l-fi'l Draç kâdîsı olan Mevlânâ () tenbîh ü te'kîd eylesin ki, mahkemesin Draç Kal'ası içinde kurup ve anda icrâ-yı ahkâm-ı şer'ıyye idüp ve andan sonra gelen kâdîlar dahı vech-i meşrûh üzere amel idüp min-ba'd emr-i şerîfüme ve kadîmden olgelmîşe muhâlif mahkemelerin kal'adan taşrada itmeyeler ve itdürmeyesin.

467

[218]

Draç Kalesi'nde muhafazada bulunan neferâta ulûfeleri yerine verilen tuz ve terekenin, iki katı fiyatla belirlenmeyip, günlük narh üzerinden belirlenmesi.

Ahmed Efendi.

Kâtib Hasan, [tâbi'-ı] Hâfız Paşa-i sâbık yediyle.

Draç kâdîsına hüküm ki:

Draç neferâtı arz-ı hâl sunup; "kal'a-i mezbûre intihâ-i serhadde vâkı' olduğundan gayri leb-i deryâda olmağla leyl ü nehâr küffâr-ı hâksâr gemileri ol etrâfda gezüp *el-ıyâzû bi'llâh* kal'a-i mezbûre muhâfaza olmayup neferâtı kendü hevâlarında olsalar kal'aya zararları irişdüğinden gayri nice kasaba vü kurâyı tahrîb itmeleri mukarrer iken ve neferât-ı mezbûre dâyimî hîdmet-i muhâfaza[da] olup ancak ulûfe ile kanâ'at itmişler iken girü ulûfeleri virildükde iki bahâsına tuz u tereke virilüp küllî gadrolunduğın" bildürüp narh-ı rûzî üzere virilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eylemeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup göresin; neferât fukarâsına vech-i meşrûh üzere gadrolunduğı vâkı' ise men' idüp ulûfeleriycün virilen tuz u tereke her ne ise narh-ı rûzî üzere alıvirdürüp min-ba'd iki bahâsına teklîf olunmağla gadr u hayf itdürmeyesin ve bi'l-cümle fermân-ı şerîfümü* yerine getürüp emr-i âhar gönderi[l]melü eylemeyesin.

468

[219]

Draç Kalesi'nde, bazı kimselerin, kale dizdarının arzı olmadan, başkalarının arzıyla kale neferâtının gediklerini kendi üzerlerine berat ettirip sadece ulûfe zamanlarında gelip sair zamanlarda kale hizmetinde olmadıkları bildirildiğinden, bu gibilerin diğer kale neferâtının gedik ve ulûfelerine müdahale ettirilmemesi.

Ahmed Efendi.

Tezkire-i Kâtib Hasan, [tâbi'-ı] Hâfız Paşa-i sâbık.

İlbasan beğine ve Draç kâdîsına hüküm ki:

Draç Kal'ası a'yânı arz-ı hâl gönderüp; "kal'a-i mezbûre neferâtından ba'zı kimesneler mücerred garazan ba'zı kimesneler; "Biz sizün gedüğünüzi alup berât itdürmüşüzdür." diyü ulûfe mahalline gelüp temessük ibrâz idüp hılâf-ı vâkı' inhâ ile gedüklerine ve ulûfelerine dahlidüp küllî gadritmeleriyle men' olunup mâdâm ki kal'a

dizdârının arzıyla berât u temessük itmeyeler, min-ba'd ol asıl kimesneleri dahlitmemek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup göresiz; fi'l-vâkı' kal'a-i mezbûre hıdmetinde olan neferâtun gedüklerin ba'zı kimesneler kendü arz-ı hâlleriyle veyâhûd kal'a dizdârından mâ'adâ âharun arzıyla berât itdürüp ve ancak ulûfe zamânında gelüp ulûfe taleb idüp ve kat'â kal'a hıdmetinde olmayup kendü hevâsında olup vech-i meşrûh üzre tecâvüz eyledükleri vâkı' ise ol kimesneler her kim olursa olsun mâdâm ki dizdâr arzı mûcebince yedinde berâtı ve tezkiresi olmaya, min-ba'd gedüklerine ve ulûfelerine dahlitdürilmeyüp bi'l-fi'l hıdmetde olanlara tasarruf itdürüp ve ulûfeyi dahı anlara alıvirdüresiz.

[Yev]mü's-Sebt, fî 22 L., sene: 1040

469

[216]

İstanbul'da zahire sıkıntısı çekilmesine rağmen zahire gemilerini İbrice Limanı'na ve oradan da başka ülkelere naklettikleri bildirilen zahireci reislerin, gemilerini Rodoscuk üzerinden İstanbul'a getirmeleri konusunda ikaz edilmeleri ve kendilerinden kefil alınması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Keşan kâdîsına ve Keşan'da Vezîr-i A'zam Voyvodası () zîde kadruhûya hüküm ki:

Hâliyâ İstanbul'da zahîre bâbında küllî muzâyaka var iken ba'zı kimesneler ve zahîreciler gemilerin toğrı Rodoscuk İskelesi'ne getürmeyüp İbrice Limanı'na götürüp ve andan küffâra ve âhar diyâra götürüp İstanbul'da zahîre husûsında muzâyakaya bâ'ıs olmalarıyla; "Min-ba'd İbrice Limanı'na tereke gemilerin geçürtmeyüp Rodoscuk İskelesi'ne göndüresiz." diyü defe'âtle ahkâm-ı şerîfem gönderilüp ve kapucıbaşılar ve nice mübâşirler ta'yîn ü irsâl olunup men' u tenbîh olunmuşken hâliyâ adem-i tekayyüdinüz sebebi ile tereke gemileri İbrice Limanı'na varup terekeyi küffâra ve âhar diyâra götürdükleri i'lâm olunmağın imdi; her ne makûle tereke gemisi ve vüzerâ hâsları mahsûli ve sâyirlerün ze'âmet ü tîmârları mahsûlleri her ne ise İbrice Limanı'na gitmeyüp cümlesi toğrı Rodoscuk Limanı'na gelüp ve andan geçüp ve cümle tereke gemileri dahı toğrı İstanbul'a gönderilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Ömer Çavuş mübâşir vusûl buldukda, emrüm üzre bu bâbda her birinüz mukayyed olup dahı ol makûle tereke gemilerin ve havâs ve sâyir zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr mahsûllerin İbrice Limanı'ndan geçürtmeyüp cümlesin Rodoscuk İskelesi'nden geçürüp ve her ne mikdâr tereke gemileri var ise toğrı Rodoscuk İskelesi'ne göndüresin ki, cümlesi vakt ü zamânıyla toğrı İstanbul'a gelüp def'-ı muzâyaka eyleyeler ve ol makûle zahîreci re'îslerün yarar kefillerin alup ve muhkem tenbîh eylesesin ki, terekeyi âhar diyâra götürmek ihtimâli olmaya. Şöyle ki; bu def'a dahı ihmâl ü müsâhele eylesesiz, muhkem hakkınızdan gelinür; bilmiş olasız.

470

[216]

*İstanbul- Rodoscuk ve Keşan güzergâhında kullanılmak üzere
Ömer Çavuş için yazılan menzil emrinin kaydı.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Rodoscuk ve Keşan ve () kâdîliklarına varup gelince. *Zahîre sürmek için
Ömer Çavuş ta'yîn olunup kâdîlarına emir yazılmışdur.*

471

[217]

*Kaş kazasının Tac(?) Demre köyünden Ali'yi katleden Elmalı
sakinlerinden Müteferrika İbrahimoglu adlı şakînin hakkından
gelinmesi.*

Hamd Efendi.

"Kütâhiyye Mütesellimi Osmân zîde kadruhûya emr-i şerîf yazıla ki:

"Elmalı sâkinlerinden Müteferrika İbrâhîm-oğlu dimekle ma'rûf şakî Kaş kazâsında
Tâc(?) Demre nâm karyeden Alî nâm kimesneyi katlidüp şer'-ı şerîfe da'vet olundukda
itâ'at itmeyüp ve beşer gurus bahşîş ve birer gurus kışla(?)-bahâ ile sekbân cem' idüp
vaktiyle hakkından gelinmez ise sonra def' u izâlesi emr-i asîr olur." diyü şer'le hakkından
gelinmek için mûmâ-ileyh ve etrâfında olan kuzât arzitmeğin..." şer'le hakkından gelinmek
içün emr-i şerîf yazılmışdur.

472

[214]

*Taşköprü kazası sakinlerinden olup Büyük Kafranvîran(?) ve
çevredeki diğer köylerde evler basıp yağmaladıkları, adam
öldürdükleri, sefere gitmeyip köy-köy dolaşarak yağma, ırza tecavüz
vb. daha nice zulümler işledikleri ve pek çok kimselerin zeamet ve
timarlarını zaptettikleri bildirilen Çakıroğlu Ahmet adlı sipahi ve
oğlu Şaban'ın yakalanıp teftiş olunmaları ve suçları sabit olup
üzerlerindeki haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra
haklarından gelinmesi.*

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Divi[td]âr(?) Mustafâ Çelebî yedinden yazmışlardur.

Kastamonî kâdîsına, monlâsına ve sancağbeğine ve Taşköprü ve () kâdîlarına ve
kazâ-i mezbûrda vâkı' olan kethudâyîrlilerine hüküm ki:

Siz ki kâdî vü kethudâyîrisiz, Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûblar gönderüp; "Taşköprü
kazâsına tâbî' Büyük Kafranvîrân(?) nâm karye ahâlîsi meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "kazâ-i
mezbûr sâkinlerinden olup eşkıyâdan Çakır-oğlu Ahmed nâm sipâhî nâmına olup ve oğlu
Şa'bân mukaddemâ şakâvet üzre olup Vezîr-i A'zam olan Ahmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ
iclâlehü* ulûfesin kat' idüp ve Diyârbekir Kal'ası'nda nice zamân habsidüp mukaddemâ
müslimânların hılâf-ı şer' evlerin basup emvâl ü erzâkların nehb ü gâret ve nice kimesneleri
bi-gayri hakkın katlitmekle haklarından gelinmek üzre iken bir tarîkla halâs olup hâlâ girü

kanâ'at itmeyüp; "Ulûfemi toğrutdum." diyü yine karye-i mezbûreye varup sefere dahı gitmeyüp kendü hevâsına tâbi' birkaç nefer eşkıyâ ile karye be-karye gezüp müslimânların fuzûlen emvâl ü erzâkların alup ve ehl [ü] ıyâllerine dahı fi'l-i şenî' kasdeyledüklerinden mâ'adâ şâhinciler kethudâsının ve oğlunun ve nice kimesnelerün fuzû[len] ze'âmet ü tîmârların zabtidüp dâ'imâ bunun emsâli zulm ü te'addîlerinün nihâyeti olmayup fukarâ, ellerinden âciz ü fîrû-mânde kalup şöyle ki; "Mezbûr[ü]n şakîların zulmleri üzerimüzden def' u ref' olunmaz ise cümlemüz celâ-yı vatan itmek mukarrerdür." diyü ahvâlleri vukû'ı üzre arz olunmak" [bâbında] ilhâh eyledüklerin" arzeyledüğünüz ecilden, şer'le görülüp haklarında lâzım gelen icrâ itdürilmek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda tamâm gereği gibi mukayyed olup dahı mezbûrûn şakîları bi-eyyi vechin kân elegetürüp ihzâr-ı husamâ kılup gaybet iderler ise şer'le buldurmaları lâzım gelenlere buldurup getürdüp mukaddemâ bir def'a şer'le görülüp faslolmayan husûsları husamâ muvâcehesinde onat vechile hakk üzre göresiz; arz olunduğu üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp ashâb-ı hukûkun şer'le hakların alıvirdükden sonra mezbûrûn şakîlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyleyesiz; değıller ise şer'le haklarından gelesiz ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ibret ü sebeb-i nasîhat vâkı' ola. Ammâ; hakk üzre olup tezvîr ü telbîsden ve şühûd-i zûrdan hazer idüp kazıyyede medhali olmayanları dahlitdurmeyüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdürmeyesiz. Ammâ; hîn-i teftîşde hakk-ı sarîha tâbi' olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet olunmakdan ve kendü hâlinde olanlara hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addîden hazer eyleyesiz. Şöyle ki; mezbûrûn şakîların ol cânibde haklarından gelinmesi mümkün olmaz ise hasımları ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresiz ki, gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da vüzerâ-yı ızâmum ve kâdî-asker[lerü]m huzûrlarında şer'le görülüp ihkâk-ı hakk oluna.

473

[215]

Bir müddetten beri Karasu kazasına tâbi Mehmedce köyüne yerleşerek halkın tarlalarına elkoyduğu, gök tereke ve ekinlerini davarlarına yedirdiği ve haksız yere paralarını aldığı ihbar edilen ve kendisini sipahi olarak tanıtan Lafgüzar Mehmed'in, kethüdayeri marifetiyle mahkemeye çıkarılıp teftiş edilmesi; aleyhindeki iddialar doğru çıktığı takdirde üzerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra, adı geçen köyle alakasının kesilip eski köyüne gönderilmesi ve orada iskân edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Özi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve Karasu kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Mehmedce nâm karye ahâlîsinden Seyyid Mustafâ ve Seyyid Yolcu ve Seyyid Velî ve Receb ve Nazar ve Ahmed ve () ve () ve () ve sâyirleri Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp ve arz-ı hâl sunup; "Âhar diyârdan gelüp karye-i mezbûrede birkaç seneden berü tavattun iden Lâf-güzâr dimekle meşhûr olan Mehmed nâm şakî, sipâhî geçinüp kendü hâlinde olmayup ehl-i fesâd ve zarar u te'addîsi olup dâyimâ re'âyâ vü berâyânun üzerine envâ'-ı zulm ü te'addîsi olunduğundan gayri ba'zı re'âyânun

eben an-ceddin tasarruflarında olan tarlaların gasben çeküp alup kendüsi zirâ'at ü harâset idüp ve bundan mâ'adâ karye-i mezbûr ahâlîsinün gök tereke vü ekinlerin tavarlarına ve koyunlarına yidirüp ve çiğnedüp küllî zarar u te'addî olup ve hılâf-ı şer'-ı şerîf nice akçaların alup bunun emsâli zulm ü te'addîsi ve nice mevâd ta'yîn ve üzerine şer'an zâhir ü sâbit olup sicill ü huccet olunup men' u def' olunmak için mukaddemâ birkaç def'a evâmir-i şerîfe vârid oldukda kat'an birine itâ'at-i emr-i şer'-ı şerîf itmeyüp günden güne fesâd ü şakâsı ziyâde müstedd* olup şöyle ki; şakî-ı mezbûru[n] ahvâli şer'le görülüp hukûk-ı nâs ashâbına red ve zarar u te'addîsi mukarrer olmağla karye-i mezbûreden alâkası kat' itdürilüp kadîmî karyesine kaldurup iskân itdürilüp zulm ü te'addîsi üzerimizden ref' olunmaz ise cümlemüz perâkende vü perîşân olmak mukarrerdür." diyü bildürdükleri ecilden, ellerinde olan müte'addid huccet-i şer'ıyyeleri ve bu bâbda Mândeler Ağası olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mehmed *dâme mecdühû* tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince amel olunup şer'le görülüp ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğîn, şer'le icrâ-yı hakk olunmak ve şakî-ı mezbûrun zarar u te'addîsi muhakkak ise karye-i mezbûreden alâkasın kat' itdürüp kaldurup kadîmî yirine iskân itdürilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre amel idüp şakî-ı mezbûr sahîh sipâhî ise müşârun-ileyh ağaları tarafından virilen mektûb mücebince ol cânibde kethudâyiri ma'rifetiyle ihzâr ve ta'yîn-i mâdde iden husamâsıyla berâber idüp gaybet ider ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp hakk üzre teftîş ü tefahhus ve bunların ellerinde olan müte'addid huccet-i şer'ıyyelerine nazar idüp göresiz; kazıyye arzolunduğî üzre ise imdi; eyyâm-ı adâlet-encâmumda re'âyâ vü berâyâ vü fukarâyâ bir vechile zulm ü te'addî olunduğına kat'an rızâ-yı hümayûnum yokdur; şakî-ı mezbûrun üzerine şer'le müteveccih olan ashâb-ı hukûkun [hakkın] bî-kusûr alıvirdükden sonra vech-i meşrûh üzre zarar u te'addîsi mukarrer ise karye-i mezbûreden alâkasın kat' itdürüp ve kaldurup kadîmî karyesine gönderüp iskân itdüresiz. Husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet olunmakdan hazer idüp bu emr-i şerîfümün icrâsında dakîka fevtitmeyesiz; şöyle bilesiz.

474

[212]

Yaşlı ve hasta olduğu bildirilen Vodine'de sakin Tımsıvar eski Beylerbeyi Ahmet Bey'in yerine oğlu Müteferrika Mehmed'in sefere katılması.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuştur.

Fazlî(?) Çavuş.

Sâbıkâ Tımsıvar Beğlerbeğisi olup hâlâ kasaba-i Vodine'de sâkin olan Ahmed *dâme ikbâlühûya* hüküm ki:

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Südde-i Sa'âdetüm kapucubaşlarından olup Rûmili câniblerinde asker ihrâcına me'mûr olan Dâvûd Paşa-oğlı Mustafâ *dâme mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "senün için; "pîr ü ihtiyâr olduğundan mâ'adâ nıkrîz zahmetine ve za'f-ı basara dahı mübtelâ olup ata binmeğe iktidârı olmamağla vech-i meşrûh üzre ahvâli arz olunmasın" ahâlî-i vilâyet kendüye varup ilhâh eyledüklerin" arzitmeğîn,

yirüne oğlun olup Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *zîde mecdühû* yiğirmi nefer cebelü ile sefer-i hümayûnuma eşmek üzere sen yiründe sâkin olman bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı oğlun mezbûr Müteferrika Mehmed'i yiğirmi nefer cebelü ile yirüne* sefer-i hümayûnuma eşdürüp ve sen yiründe sâkin olup devâm-ı devletüm ed'ıyesine iştigâl gösteresin.

475

[213]

Salina kazasının Hırsova köyünden ve Vezir Hüseyin Paşa'nın hasları reâyasından Podoşker(?) isimli zimmînin, müteveffa Şeyh Mahmud ile ortaklaşa tasarruflarında bulunan bahçenin tamamı üzerinde hak iddia eden Şeyh Mahmud'un vârisi ve oğlu Ali'nin Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Cânib-i Hazret-i Vezîr Hüseyin Paşa.

Salina kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Hırsova nâm karye[den] Podoşker(?) nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "mezbûr zimmî düstûr-ı mükerrem Vezîrüm Hüseyin Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâ[lehû]* nun hâsları re'âyâsından olup karye-i mezbûre toprağında ber-vech-i iştirâk bir kıt'a bağçesine Şeyh Mahmûd ile mutasarrıflar iken ba'dehû mezbûr Şeyh Mahmûd fevtoldukda zikrolunan bağçenin nısfı oğlu Alî'ye intikâl itmişken mezbûr Alî kanâ'at eylemeyüp; "Zikrolunan tut bağçesinin cümlesi müteveffâ-i mezbûr babasının idi. Hâliyâ cümlesi bana intikâl eylemiştir." diyü nizâ' idüp bundan akdem Rûmili'nde mahâyif umûrına me'mûr olan düstûr-ı mükerrem Ken'ân Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* huzûrında murâfa'a-i şer' olduklarında nısfı buna ve nısfı mezkûr Alî'ye hükmolunup kat'-ı nizâ' u fasl-ı husûmet olmuşken mezbûr Alî tekrâr hîleye sâlik olup; "Zikrolunan bağçenin cümlesi müteveffâ-i mezbûr babamun idi. Bu âna gelince mahsûlin fuzûlen ekl ü bel'idirdün." diyü hılâf-ı şer'-ı şerîf bi-gayri hakkın on altı bin akça taleb idüp ziyâde gadr u hayf olduğın" bildürüp husûs-ı mezbûr [içün] ol cânibde rencide olunmayup mezbûr Alî Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzere amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı mezbûr Alî'yi mübâşir-i mezbûr[a] koşup bununla ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

476

[209]

Kocası İbrahim'in vefatı üzerine dul kalan Esma hatunla evlenen Göynük kazasında sakin İsmail adlı şahsı, adı geçen Esma'yı diğer oğluna alacak olduğunu söyleyerek devamlı rahatsız ettiği bildirilen müteveffa İbrahim'in babası Mehmed'in, davası Divân-ı Hümayun'da görülmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Göynük kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden İsmâ'îl arz-ı hâl idüp; "Mehmed nâm kimesne bîkr kızı Esmâ nâm hâtûnı İbrâhîm'e akd-i nikâh idüp mezbûr İbrâhîm müdâhale itmedin fevtoldukdan sonra mezbûre kızını babası merkûm Mehmed beyne'l- müslimîn izn-i şer'le ve sıhhat ü şurût-ı nikâh ile mezkûr İsmâ'îl'e virüp akdeyleyüp bi'l-fi'l taht-ı nikâhında iken hâliyâ İbrâhîm'ün babası Mehmed şirrete sâlik olup; "Âhar oğluma alurdum." diyü garaz u nizâ'dan hâlî olmaduğın" bildürüp ol vechile müdâhale itdürilmeyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunup Dîvân-ı Hümâyûnum'da şer'le görilmek bâbında emr-i şerîfüm taleb itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, merkûmı mübâşir-i mezbûr ile koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesın ki, Dîvân-ı Hümâyûnum'da görölüp icrâ-yı hakk oluna.

477

[210]

Silistre sancağında, arpa toplamakla görevli olanların, reâyadan eskiden beri kullanılan ölçekle değil de daha fazla vukıyyeli ölçekle arpa talep ettikleri ve birçok atlı ile üzerlerine gelip kolcu, keyyâl, kâtip, kütükçü, mühür akçası, oğlan akçası vb. adlar altında fazladan paralarını aldıkları şikâyet edildiğinden, reâyanın bu şekilde rencide edilip paralarının aldırılmaması ve arpanın toplanmasında eskiden beri kullanılan ölçeğin esas tutulması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Budun muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve Silistre sancağında vâkı' olan kâdîlarına hüküm ki:

Livâ-i mezbûrda olan re'âyâ tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "vilâyetlerinde buğday ve sâyir tereke kadîmden düstûru'l-amel olan ölçek ile keylolunup arpa cem'ına me'mûr olanlara virmeğe râzîlar iken mezbûrlar kanâ'at itmeyüp kadîmden oligelene muhâlif yetmiş ve seksen vukıyye gelür keyl ile taleb eyledüklerinden mâ'adâ mübâlağa atlı ile üzerlerine varup "kolcu" ve "keyyâl" ve "kâtip" ve "kütükci" ve "mühür akçası" ve "oğlan akçası" diyü her hânedan onar akça ve her karyeden sekizer yüz akça alup ziyâde zulm ü te'addî eyledüklerin" bildürüp; "Şöyle ki; mezbûrların ol makûle zulm ü te'addîsi üzerimizden men' u def' olunmaz ise cümlemüz perâkende vü perîşân olmamız mukarrerdür." diyü emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, olıgeldüğü üzre amel olunup hılâf-ı şer' u kânûn vech-i meşrûh üzre rencide olunmamak fermânum olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı bu bâbda kadîmden olıgeldüğü üzre isti'mâl olunugelen ölçek ile keylitedürdüp min-ba'd ziyâde alur keyli ölçdürmeyüp ve "kâtip" ve "kütükci" ve "mühür akçası" ve "oğlan akçası" diyü bir akça ve bir habbelerin almaya ve aldurmayup men' u def' eyleyesiz.

478

[211]

1039 senesinde on haneden bir hane kürekçi ihracı ferman olunduğu halde, Ankara'nın Şorba kazası ahalisinden kürekçi almayıp, bunun yerine emre aykırı olarak akçalarını alan ve kaza sakinleri kürekçi bedellerini kendileri getirip Tersane-i Âmire'ye teslim ettikleri halde, aldığı paraları geri vermeyen eski Kadı Mehmed'in Divân-ı Hümâyûn'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuştur.

Ankara sancağı mütesellimine hüküm ki:

Hâliyâ Şorbâ Kâdîsı olan Mevlânâ Abdülhalîm *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bin otuz tokuz senesinde on hânedan bir kürekci ihrâcî fermânım olup mukaddemâ Şorbâ Kâdîsı olan Mehmed hılâf-ı emr-i şerîf kazâ-i mezbûr fukarâsından kürekci almayup ziyâde akça alup zulm ü te'addî itmekle kazâ-i mezbûr fukarâsı Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp sene-i mezbûrede lâzım gelen bedel-i kürekçilerin Tersâne-i Âmirem'e teslim idüp kâdî-ı mezbûrun aldığı akçaları girü ashâbına alıvirilmek için emr-i şerîfüm virilmekle mezbûr kâdî ol kâdîlıkda bulunmayup Ankara kazâsında bulunup ve şer'-ı şerîfe da'vet olundukda ihzârı mümkün olmayup ve kazâ-i mezbûr ahâlîsi mevlânâ-yı mezbûra varup ahvâlleri arz olunmasın recâ idüp kâdî-ı mezbûrun itâ'at-i şer'-ı şerîf itmeyüp ve vâkı' olan bedel-i kürekci akçaların aldığı ve taleb olundukda virmeyüp fukarâya küllî gadrolduğu muhakkakdur." diyü arz itmeğin ve kazâ-i mezbûr ahâlîsi* bu def'a kırk üç bin sekiz yüz akçayı getirüp Tersâne-i Âmirem'e teslim eyledüklerine ellerine Tersâne emîni memhûr temessük virmeğin, kâdî-ı mezbûr elegetirilüp mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre kâdî-ı mezbûr Mehmed'i her kande bulunursa beher hâl elegetürüp mübâşir-i mezbûra ve yarar âdemlere koşup ber-vech-i isti'câl Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp Dîvân-ı Hümâyûnum'a ihzâr eylesin ve kazıyyede medhali olmayan Pîr Alî nâm kâdîyı ve sâyir kazıyyede medhali olmayanları min-ba'd dahlitdurmeyüp men' u def' eylesin.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 27 L., sene: 1040

479

[207]

Osmanlı ülkesinde il üzerine devre çıkmak tamamen kaldırıldığı halde, Anadolu beylerbeyinin görevden alınan müteselliminin Mudurnu kazasına yüz atlı ve sekban ile konakçı göndererek halktan yüklü miktarlarda para talep etmek suretiyle zulmettiği bildirildiğinden, halktan bu şekilde para talep edilmemesi, il üzerine devre çıkılmaması ve reâyanın korunup gözetilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Bi'l-fi'l Anadolu Beğlerbeğisi Mütesellimi olan Osmân *zîde mecdühûya* hüküm ki:

Sâbıkâ Edirne Kâdîsı olup İstanbul Kazâsı pâyesiyle ber-vech-i arpalık Mudurnı kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Mûsâ *zîdet fazâ'ilühûn*un Mudurnı kazâsında Nâ'ibi olan Mevlânâ Feyzullâh Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "devr nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den bi'l-küllîyye merfû' iken bundan akdem ref' olunan Anadolu mütesellimi tarafından () nâm kimesne yüz atlu vü sekbân ile Mudurnı kazâsına konakçı gönderüp yiğirmi altı konak defter eylemeleriyle mürâseleye tâlib olduklarında mürâsele virmedükleri için kasaba içine hücum idüp ahâlî-i kasabanun *e'ûzü bi'llâh, hâşâ sümme hâşâ* ağızlarına ve îmânlarına şetmeyledüklerinden gayri bin aded guruşı kendüye ve dört yüz aded guruşı yanında olan âdemlerine taleb idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf te'addî vü tecâvüz üzre oldukların" arzyledüğü ecilden, mütesellim-i sâbık ref' olunmuşdur; min-ba'd vech-i meşrûh üzre taleb olunan akçadan bir akça ve bir habbe virilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı min-ba'd ref' olunan mütesellim-i sâbıkun vech-i meşrûh üzre taleb eyledüğü akçadan bir akça ve bir habbe aldurmayup ve devr tarîkıyla bir ferdi re'âyâ üzerine göndermeyüp her vechile re'âyâ vü fukarâyı sıyânet ü himâyet idüp zulm ü te'addî olunmakdan ziyâde ihtirâz üzre olasin ve bi'l-cümle mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimleri il üzerine devre çıkdıklarına ve re'âyâ vü berâyâdan bir akça ve bir habbe aldıklarına kat'â rızâ-yı hümayûnum yokdur. Min-ba'd re'âyâ vü berâyâyı te'addî vü rencîde itdürmeyüp vech-i meşrûh üzre olan emrümün icrâsında dakîka fevteylemeyesin.

480

[208]

Dergâh-ı Muallâ çorbacılarından Hüseyin Subaşı'nın, eski beylerbeyilerden Osman'da alacağı olduğu hususundaki iddiasının, taraflar bir araya getirilip görülmesi; iddiası sabit olursa alacağının tahsil edilmesi.

Bu dahi.

Rûmili câniblerinde mahâyif umûrına ve asker ihrâcına me'mûr olan Vezîr Hasan Paşa'ya ve () kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çorbacılarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hüseyin Sübaşı *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "sâbıkâ () Beğlerbeğisi olan Osmân *dâme ikbâlühûdan* seksen iki bin akça hakkı olmağla temessüğü mücebince meblağ-ı mezbûrı taleb eyledükde virmekde te'allül ü inâd eyledüğün" bildürüp şer'le görölüp zikrolunan hakkı bî-kusûr alıvirilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhi meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve bunun ile berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm ile tefâtîş ü tefahhus idüp göresiz; i'lâm olunduğu üzre ise ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's- sübût zikrolunan ol mikdâr akça hakkın temessüğü mücebince mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhden hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve temessüğüne muhâlif bir vechile te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

481

[205]

Dergâh-ı Muallâ kapucibaşlarından olup görevli olarak Kırım Hanı Canbeg Giray Han'a gönderilen Ali'nin, görevini tamamladığı bildirildiğinden, bir an önce Âsitâne-i Saâdet'e dönmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Dergâh-ı Mu'allâm kapucibaşlarından olup bundan akdem nâme-i hümayûnumla cenâb-ı emâret-me'âb bi'l-fi'l Kırım Hânı olan Cânebeg Giray Hân *dâmet ma'âlîhiye* irsâl olunan Alî *dâme mecdühûya* hüküm ki:

Sen, me'mûr olduğun hıdemât-ı hümayûnumı varup edâ eyledüğün i'lâm olunmağın, her kande bulunursan yanunda olan âdemlerünle kalkup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp dâhıl olman emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı her kankı mahalde bulunursan bir ân te'hîr u tevakkuf eylemeyüp yanunda olan âdemlerünle kalkup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp dâhıl olup me'mûr olduğun kapucıbaşılık hıdmetinde olasın.

482

[206]

İmal ettikleri mumlardan başka iç yağlarını da Saray-ı Âmire, Yeniçeri Meydanı mühimmâtı ve İstanbul zahiresi için getirip teslim etmeleri karşılığında tekâlif-i şakkadan muaf olup defterde kayıtlı oldukları Yenişehir ü Fenar kazasında da haraçlarını ödeyen Rodoscuk'da bulunan dört şemhanede çalışan mumcu zimmîlerden, yava haracı isteyen ve rençber olmalarına rağmen ağnâm-ı maktua talep edip, giydikleri elbise, kuşandıkları silah ve bindikleri hayvanlara karışan voyvoda, subaşı ve diğer idarecilere engel olunması.

Cânib-i Bostâncıbaşı.

Ba'de'r-resîd nakl-şüd.

Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince yazılmışdur.

Rodoscuk kâdîsına hüküm ki:

Nefs-i Rodoscuk'da vâkı' dört pâre şem'-hânede olan mûmcılar Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; " "bunlar vilâyet-i mezbûrede işledükleri şem'dan mâ'adâ iç yağların Sarây-ı Âmire ve Yeniçeri Meydânı mühimmâtı ve İstanbul zahîresiyçün mahrûse-i İstanbul'da getirüp teslim eyleyüp ve hıdmetleri mukâbelesinde tekâlif-i şakkadan nesne teklîf olunugelmiş değilken ve bunlar kadîmî Yenişehir ü Fenar kazâsı sâkinlerinden olmağla vilâyet-i mezbûre keferesiyle kaydolmağın her sene vâkı' olan harâcların vilâyetlerinde defter mücebince virüp edâ idüp ellerine ma'mûlün-bih temessük alup kusûrları yoğken mücerred celb-i mâl için kasaba-i mezbûrede olan yava harâccıları* bunlardan hılâf-ı emr u defter yava harâcın talep idüp rencîde vü remîde idüp bunların evleri ve ehl ü ıyâlleri Yenişehir ü Fenar kazâsında olup ve bunlar kasaba-i mezbûrede rencberlik iderler iken bunlardan ağnâm-ı maktû'a talep idüp voyvodalar ve sübaşları ve sâyir ehl-i örf tâyifesi, giydükleri yelken takye vü yakalu kaftân u tolamaya ve def'-ı mazarrat için yollarda götördükleri yat u yarağ ve bindükleri bârgîre dahlidüp rencîde iderler; men' u def' olunup

min-ba'd ol vechile rencide olunmamak" recâ eyledüklerinde; "Fi'l-vâkı' bu minvâl üzre ise bunlar her sene vâkı' olan her ne ise ellerinde [olan] emr-i şerîf ve defterde kaydolunduğı üzre vilâyetlerinde bir def'a virüp edâ eyledüklerinden sonra tekrâr yava harâcî taleb itdürilmeyüp ve kendüleri kasaba-i mezbûrede rencberlik üzre iken ağnâm-ı maktû'a taleb idüp ve voyvodalar ve sübaşları ve sâyir ehl-i örf tâyifesi bunların giydükleri yelken takye vü yakalu kaftâna ve tolama ve def'-ı mazarrat için götü[r]dükleri yat u yarağ ve bindükleri bârgîre dahlidüp te'addî iderler ise men' u def' idüp min-ba'd mezbûrları ol vechile rencide itdürmeyüp ve koyun beslemeğe kâdir olmayup defterde üzerlerinde ağnâm kaydolunmuş olmayan re'âyâdan vech-i meşrûh üzre ağnâm taleb itdürmeyüp zulm ü tecâvüz itdürilmemek ve emr-i şerîfüme muhâlif vaz' iderler ise ol makûleleri isimleri ve dirlikleri ve sâkin oldukları yirleri ile yazup arzeyelesiz ki, sonradan haklarında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna ve hılâf-ı şer'-ı şerîf nesnelerin dahı almışlar ise ba'de's-sübût hükmidüp bî-kusûr alıviresiz." diyü vech-i meşrûh üzre mukaddemâ virilen emr-i şerîf mücebince müceddeden Mâliyye tarafından mufassal ü meşrûh emr-i şerîf virildüğün" bildürüp mücebince inâyet recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müceddeden Mâliyye tarafından virilen mufassal ü meşrûh emr-i şerîf mücebince amel idüp min-[ba'd] hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesin. Şer'-ı şerîfe ve Dîvân-ı Hümâyûnum ve Mâliyye tarafından virilen evâmir-i şerîfeye muhâlif kimesneye iş itdürmeyüp zulm ü te'addîden men' u def' eylesin.

[Yev]mü'l-Cum'a, fî 28 L., sene: 1040

483

[203]

Zülfikar isimli zaimin Köstendil'in Konova vs. köylerinde, tasarrufunda olup belirli bir müddet için teberdarlardan birisine idaresini ismarladığı zeametine, henüz süresi dolmadan, idaresinin kendisine verildiği gerekçesiyle Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Muslî Çavuş veya başkaları tarafından müdahale edilmesine izin verilmemesi; şayet ortada mahsulden haksız yere alınmış bir şey varsa geri alınması.

*Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Mufassal buyurulmuşdur.*

Köstendil kâdisına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' Konova nâm karye ve gayriden () akça ze'âmete mutasarrıf olan zü'amâdan Zülfikâr, zikrolunan ze'âmetinün Bin otuz () sene tamâmına değin zabt u rabtın hâssa teberdârlardan () nâm kimesneye () akça peşîn ile sipâriş idüp varup zabt u rabt üzre iken hâliyâ Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Muslî Çavuş nâm kimesne; "Zikrolunan ze'âmetün zabt u rabtın bana dahı virmişdür." diyü bir tarîkla temessükât ibrâz itmekle bî-vech dahlidüp tasarrufına mâni' olup lâkin ze'âmet-i mezbûre re'âyâsı mezbûr teberdârın hüsn-i hâminden rızâ vü şükrân üzre olduklarından mâ'adâ senesi tamâm olmayup her vechile hak bunun olmağla

elinde olan memhûr temessüğü mücebince ze'âmet-i mezbûre sene tamâmına değin kemâ-kân mezbûr Teberdâr () zabt u tasarruf itdürilüp min-ba'd ol vechile; "Bana dahı virilmişdür." diyü bî-vech dahl ü nizâ' iden mezbûr Muslî Çavuş ve âhardan bir ferd dahl ü ta'arruz itdürilmemek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, mezbûr teberdârın yarar kefilleri olup re'âyâ ile hüsn-i zindegâne üzre olmağla zikr[olunan] ze'âmet mezbûr teberdâra zabtitdürilüp min-ba'd mezbûr Muslî Çavuş ve âhardan bir ferd dahl ü ta'arruz itdürilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ze'âmet-i mezbûreyi emrüm üzre mezbûr teberdâr[a], elinde olan memhûr temessüğü mücebince sene tamâmına değin kemâ-kân zabt u tasarruf itdürüp min-ba'd ol vechile; "Bana dahı virilmişdür." diyü bî-vech dahl ü nizâ' iden mezbûr Muslî Çavuş'ı ve âhardan bir ferdi aslâ dahl ü ta'arruz itdürmeyesin ve dahlidüp temessüğü mücebince kendüye âyid olan hukûk u rüsûmından nesnesin dahı almış ise ba'de's-sübût hükmidüp bî-kusûr alıvirüp bir vechile te'allül ü inâd ü muhâlefet itdürmeyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesin.

484

[204]

Osmanlı ülkesinde il üzerine devre çıkmak kaldırılmış olmasına rağmen Anadolu beylerbeyinin eski mütesellimi ve adamlarının bu uygulamayı hâlâ devam ettirmeye çalıştıkları bildirildiğinden, bunlara engel olunması ve reâyanın korunup gözetilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Vekîlü'l-harc Mehmed Ağa'ya virilmişdür.

Anatolî eyâletinde vâkı' olan kâdîlara ve hâliyâ Anatolî Beğlerbeğisi Mütesellimi olan Osmân zîde mecdühûya hüküm ki:

"Devr nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den ref' olunmuş iken Mütesellim-i sâbık () âdemleri devr nâmıyla etrâf u eknâfa çıkup* re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyete zulm ü te'addî üzre oldukları" i'lâm olunmağın imdi; devr merfû'dur. Min-ba'd mütesellim-i sâbıkun âdemlerin ve gayrileri il üzerinde gezdürmeyüp men' u def' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu bâbda her birinüz mukayyed olup mütesellim-i sâbıkun il üzerine çıkan âdemlerin ve sâyirleri devrden men' u def' idüp ve min-ba'd devr nâmıyla il üzerine kimesneyi çıkartmayup re'âyâ vü berâyâdan bir ferdi rencîde vü remîde itdürmeyüp ve re'âyânun müft ü meccânen bir habbelerin aldurmayup re'âyâ vü berâyâyı dâyimâ himâyet ü sıyânet eylesiz.

485

[201]

Dersââdet'e çağrılan Limni Kalesi Dizdarı Mustafa'nın dönüşüne kadar, dizdarlık hizmetinde, kendisine kaymakam tayin edilen oğlu Osman'ın istihdam edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Buyurıldısı tezkiresi üzerinde kalmışdır.

Limni kâdîsına hüküm [ki]:

Bi'l-fi'l Limni Kal'ası Dizdârı olan kıdvetü's-sikât ve'l-müstahfızın Mustafâ zîde kadruhû hâlâ Dersa'âdetüm'e gelmesi lâzım ü mühimm olmağla elli güne değin gelüp gidince ol cânibde kendü yirine oğlını kâyim-makâm nasbidüp mu'accelen revâne olması bâbında düstûr-ı mükerrrem, müşîr-i mufahham Kapudânım Vezîr Mustafâ Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû tarafından mühürlü temessük virilmeğın, mûcebince amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre kal'a-i mezbûrî Mustafâ, yirine Osmân nâm oğlını kâyim-makâm itdüğinden sonra müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü temessük mûcebince kendüyi mu'accelen Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp elli güne değin gelüp gidince dizdârlık umûrın kâyim-makâmı olan mezbûr oğlına gördürüp kal'a-i mezbûrenün hıfz u hırâsetinde dakîka fevt olunmaya.

486

[202]

Kızılkilise'ye tâbi Polamor, Akçaviran ve Korkut ile Mihaliç'in Erikli köylerindeki sazların her sene olduğu gibi bu sene de Yeniçeri Ocağı hasırı için Hasırcıbaşı Üstad Hamza'ya toplattırılacağı; bu hususta kimsenin kendisine müdahale ettirilmemesi ve toplanan sazların Kapıdağı, Marmara vs. iskelelerden gemilere yüklenerek Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi; söz konusu sazların naklinde anılan yerlerdeki yeniçeri serdarlarının her türlü yardım ve desteği sağlamaları; ihmali görülen serdarların cezalandırılacağı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Sekbânbaşı mektûbı üzerindedür.

Sâbıkâ () Kâdîsı olup ber-vech-i arpalık Mihaliç kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ () ve Manyas ve Kaputağı ve Marmara ve () kâdîlarına hüküm ki:

"Kızılkilise'ye tâbi Polamor ve Akçavîrân ve Korkud ve Mihaliç kazâsında karye-i Erikli nâm mahallerde Yeniçeri Ocağı hasırı mühimmâtıyçün kadîmden zikrolunan yirlerden saz cem' olunugelüp ve bi'l-fi'l Hasırcıbaşı olan Üstâd Hamza her sene saz devşürüp itmâm-ı hıdmet idüp hâliyâ üslûb-ı sâbık üzre saz cem' olunan yirlerden cem' u tahsîl itdürilmek ve olıgelen âdet-i kadîme üzre zikrolunan mahallerün sazların Ocak mühimmâtıyçün mezkûr Hasırcıbaşı Hamza'ya cem' itdürdüp âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürilmemek ve taht-ı kazânuzda sâkin olan yeniçeri serdârları Ocağ'un kânûnı üzre hasır mühimmâtı için kat' olunan sazın Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmesi için Kaputağı ve Marmara iskelelerinden ve sâyir lâzım gelen mahallerden gemiye virilüp tahmîl ü irsâline her vechile mu'âvenet ü muzâheret üzre olup Ocağ'un bir vechile hıdmetinde tekâsül üzre oldukları i'lâm oluna, her birisi müttehem olup mu'âteb olmaları mukarrerdür. Ana göre âgâh olup () nâm yeniçeri vardukda, bilâ-tevakkuf lâzım gelen yirlerden sazı cem' u

tahsîl itdürdüp iktizâ iden mahallerden sefîneye tahmîl idüp ber-vech-i isti'câl Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl ü [îsâl] eyleyesiz ki, vakt ü zamânıyla gelüp Yeniçeri Ocağı'na vâsıl ola ve lâkin hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf kimesneye rencîde vü remîde itdürilme-mek" bâbında iftihârul'emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh sekbânbaşı tarafından () virilen mühürlü mektûb mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeye[siz].

487 *Menzil beygiri besleyip nallayan ve gelen görevlilere kılavuzluk*
[198] *yapan Sofya'ya tâbi Lozine-i Kebir köyü sakinlerinden Memi, Ömer*
ve Ali'den nalbant oldukları gerekçesiyle ordu akçası talep
edilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Sofya monlâsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Lozine-i Kebîr nâm karye sâkinlerinden Memi ve Ömer ve Ali nâm kimesneler Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bunlar dört-beş menzil bârgîrleri besleyüp ve taraf-ı âhardan ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'den leyl ü nehâr umûr-ı mühimme ile varanlara menzil bârgîri virüp ve menzircilik* hıdmeti[n]de mücidd ü sâ'î olup lâkin mezbûr[lar] na'lbend ü menzirci olup kendü menzil bârgîrlerin ve ba'zı binek(?) dahı (— —), sâyir bârgîrlerin na'llemeğe müstekıl dükkânları dahı yoğiken mücerred bunlardan ordu akçası taleb ile rencîde vü remîde eyledüklerin" bildürüp emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzolunduğı üzere olup mezbûrlar menzirciler olup menzil bârgîrleri besleyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'den vech-i meşrûh üzere umûr-ı mühimme ile varanlara menzil bârgîri virüp ve önine düşüp kulaguzluk idüp müstekıl dükkânları ve bir vechile çârşûda kâr u kisbleri yoğiken ordacı tâyifesi bunlardan ordu akçası taleb ü rencîde eyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp min-ba'd ol vechile dahl ü rencîde itdürmeyüp men' u def' eyleyesin. Memnû' olmayanları yazup bildüresin. Husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesin.

488 *Vezir Bayram Paşa'nın, Selanik'te Visoka ve tevâbü haslarının*
[199] *voyvodalığını verdiği Kara İsmail'in, reâyaya yaptığı zulüm ve eziyet*
üzerine bu görevden alınıp yerine Selanik sakinlerinden Ömer'in
tayin edildiği; bu sebeple adı geçen İsmail'in söz konusu hasların
mahsulâtından almış olduğu şeylerin kendisinden geri alınıp yeni
voyvoda Ömer'e verilmesi ve hasların Ömer'e zaptettirilmesi.

Cânib-i Hazret-i Bayram Paşa.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Selanik kâdîsına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrem Vezîrüm Bayram Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "kazâ-i mezbûra tâbi' Visoka ve tevâbi'ı olan hâsların bundan akdem Kara İsmâ'îl nâm kimesneye virüp lâkin re'âyâ vü berâyâyâ nice zulm ü te'addîsi olup birkaç def'a şâkîleri gelmekle mezbûr İsmâ'îl ref' olunup yirine Selanik sâkinlerinden olup Dergâh-ı Mu'allâm () kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ömer *zîde kadruhûya* sipâriş idüp kadîmden olıgeldüğü üzere zabtidüp vâkı' olan beytül-mâl ü kaçkun ve sâyir bâd-ı hevâ ve mezbûr İsmâ'îl'ün kabzeyledüğü akçayı alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına i'lâm itmeğin, vech-i meşrûh üzere amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı zikrolunan hâsları mûmâ-ileyh tarafından virilen temessük mücebince mezbûr Ömer'e zabt u tasarruf itdürüp voyvoda-i sâbık kabzeyledüğü eger beytül-mâl ü ispençe vü kaçkun ve sâyir bâd-ı hevâsın ve bi'l-cümle zimmetinde zuhûr iden hukûk u rüsûmın ba'de's-sübût hâlâ voyvoda olan mezbûr Ömer'e elinde olan müşârun-ileyhün temessüğü mücebince alıvirüp min-ba'd mezkûr İsmâ'îl'ün zimmetinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayasın. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma ve müşârun-ileyh tarafından virilen temessüğüne muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin. Bu bâbda inâd üzere olanları yazup arzeyelesin. *Kîsedâr.*

489

[200]

Belgrad'ta İkinci Deveci Ortası'ndan Halil adlı yeniçeriye katleden İsmail adlı yeniçerinin, Divân-ı Hümâyûn'da yargılanmak üzere yakalanıp Âsitâne-i Saâdet'e getirilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Belgrad kâdîsına ve Belgrad'da Yeniçeri Serdârı () *zîde kadruhûya* hüküm ki:

"Hâliyâ İkinci Deveciler'de olan Halîl nâm yeniçeriye () yine ol cânibde Yetmiş () Cemâ'at'de olan İsmâ'îl nâm yeniçeri katlidüp sen ki yeniçeri serdârısın, alup habsidüp ba'dehû ıtlâk eyleyüp hâliyâ maktûl-i mezbûrun vâlidesi Dîvân-ı Hümâyûnum'a gelüp azîm da'vâ eyleyüp bu makûle kan husûsı sâyire kıyâs olunmaz. İmdi; şakî-i mezbûr kâtîli ol cânibde elegetürüp firâr iderse buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'de Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında görölüp icrâ-yı hakk oluna. Şöyle ki; ihmâl idüp getürmezsen sonra dirliğün ve başun gitmek mukarrerdür. Bu bâbda gereği gibi mukayyed olup beher hâl kâtîl-i mezbûrı elegetürüp ve ne mahalde katlolunmuşdur; sûret-i sicilleriyle ve her husûsda ihtimâm idüp beher hâl Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getüresin. Husûs-ı mezbûrı sâyire kıyâs eylemeyesin. Şöyle ki; bu bâbda ihmâl ü müsâhele idersen sonra bir vechile öZRÜN makbûl değıldür. Eyyâm-ı sa'âdet-encâmumda bir ferde zulmolunduğına kat'â rızâ-yı şerîfüm yokdur. Kâtîl-i mezbûrı beher hâl elegetürüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylemen" bâbında iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

490

[195]

Gönye sancağı muhafazası için sancağının alaybeyi, züama, erbâb-ı timar, çeribaşı ve çerisürücülerini yanına toplaması emrediliği halde, görevinde gevşek davrandığı ve bunları yanına toplayamadığı bildirilen sancakbeyi Ferhad Bey'in, bu durumdan dolayı sorumluluk altına girdiği; bu sebeple bir an önce bunları yanına getirtip sancak muhafazasında istihdam etmesi; bunlardan emre uymayan olursa, dirliklerini başkasına arzedip kendilerini cezalandırması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Sâbıkâ Zülkadriyye Beğlerbeğisi olup hâlâ ber-vech-i arpalık Gönye sancağına mutasarrıf olan Ferhâd dâme ikbâlühûya hüküm ki:

"Bundan akdem sana defe'âtle evâmîr-i şerîfe gönderilüp; "livâ-i mezbûrun alaybeğisi ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ve çeribaşı vü çeri-sürücüleri mu'accelen yanuna getürdüp ol serhaddün leyl ü nehâr muhâfaza hizmetinde mücidd ü sâ'î olmaları" fermânı olmuşken ile'l-ân tavâyif-i mezbûreyi yanuna getürmeyüp ve muhâfaza-i vilâyetde mevcûd bulunmadıkları" i'lâm olunmağın, bu bâbda sen mes'ûl ve tavâyif-i mezbûre envâ'-ı hakârete müstehakk olmuşlardır. İmdi; bir ân ve bir sâ'at te'hîr u tevakkuf itmeyüp sancağına tâbi' tavâyif-i mezbûrenün cümlesin yanuna getürdüp leyl ü nehâr vech ü münâsib gördüğün üzre ol serhaddün muhâfaza hizmetinde istihdâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı bir ân ve bir sâ'at te'hîr u tevakkuf itmeyüp tarafundan mektûbla âdemler gönderüp tavâyif-i mezbûrenün cümlesin yanuna getürdüp leyl ü nehâr ol serhaddün hıfz u hırâsetinde mücidd ü sâ'î olasın. Anun gibi vech-i meşrûh üzre olan emrûme muhâlif tavâyif-i mezbûreden bir ferd te'allül ü bahâne eylemekle gelüp yanunda muhâfaza hizmetine gelmeyüp kendü hevâlarında olanların ze'âmet ü tîmârların ol serhadde hizmetde mevcûd olanlara arzyleyüp ve ol makûleler emrûme itâ'at eylemedükleri içün şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin.

491

[195]

İstanbul-Gönye güzergâhında kullanılmak üzere Sipahi Mehmed ve iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Menzil: Gönye'ye varup gelince, Sipâhî Mehmed'e ve iki nefer âdemlerine yazılmışdur.

492

[196]

Gelibolu kazasında, sonradan yapılan bir iskeleden küffara tereke vs. eşya gönderilmekte olduğu haber alındığından, söz konusu iskelenin ortadan kaldırılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Gelibolu kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ leb-i deryâda () nâm mahalde kadîmden iskele yoğken hâliyâ mahall-i mezbûrda iskele ihdâs olunup lâkin zikrolunan iskeleden küffâra tereke ve sâyir memnû‘âtdan olan eşyâ gitmekle zikrolunan iskelenün ref‘ı lâzım olmağın ref‘ olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre zikrolunan mahalde ihdâs olunan iskeleyi bi'l-külliyeye kal‘ u ref‘ idüp ve min-ba‘d mahall-i mezbûra gemi yanaşdırmayup men‘ u def‘ eylesin. İnâd üzre olanları yazup arzeyelesin.

493

[197]

Gemilerle Midilli Kalesi'ne gelen eşkıyanın kovulması sırasında askerlerle halk arasında oluşan gerginliğin kimseyi incitmeden giderilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kapudân paşa ve Midillü kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem ba‘zı eşkıyâ, gemiler ile Midillü Kal‘ası'na girmek ve ba‘zı kimesnelere zarar u ziyân irişdürmek kasdında olmalarıyla bi-avni'llâhi te‘âlâ mazarratları def‘ olunup lâkin husûs-ı mezbûr için cezîre-i mezbûrede olan askerî tâyifesi ve sâyir ahâlî-i vilâyet beynlerinde ihtilâl vâkı‘ olduğu i‘lâm olunmağla husûs-ı mezbûr için bir ferd elem çekmeyüp ve kimesne rencîde olunmayup şer‘le görilmek bâbında sen ki kâdîsın, müstekıl hükm-i şerîfüm gönderilmiş idi ve sen ki müşârun-ileyh kapudânımsın, bu bâbda mukayyed olup lâzım gelen ahvâllerin muktezâ-yı şer‘-ı şerîf üzre görüp bu bahâne ile kimesneden ahz ü celb itdürmeyüp men‘ u def‘ eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu husûsa mukayyed olup cezîre-i mezbûre ahâlîsinden bu bahâne ile kimesneye ahz ü celb itdürmeyüp ve lâzım gelen ahvâllerin şer‘le görüp ve her birisine istimâlet virüp def‘-ı ihtilâl eylesiniz.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî gurre-i şehri Zi'l-hicce'ti's-şerîfe, sene: 1040

494

[193]

Edirne'de babasından ve dedesinden intikal eden evin üzerine bir miktar daha alıp vakfeden Dergâh-ı Muallâ kapıcılarından Dervîş'in elinde bulunan hüccet ve fetvaya rağmen, kayınbiraderi Abdülbaki ile üvey oğlu Sipahi Ali'nin ev üzerinde hak iddia ettikleri bildirildiğinden, adı geçenlerin biraraya getirilip davalarının görülmesi; şayet elindeki hüccet ve fetvalar adı geçen Dervîş'in hakkını ispat ediyorsa buna göre amel edilip söz konusu evlerin kendisine zaptettirilmesi ve kendisi dışında kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Buyurıldısı mektûb üzerinde kalmışdur.

Bâ-müsvedde-i Rif'atî Efendi.

Edirne monlâsına ve mahmiyye-i mezbûrede Askerî Kassâmı olan Mevlânâ () hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm kapucularından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Dervîş zîde kadruhû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "babasından ve dedesinden intikâl iden evleri üzerine bir mikdâr dahı alup bundan akdem vakfitdükde zevcesi olan () nâm hâtûn; "Zikrolunan evün bir mikdârın on bin akçaya babandan almış idüm." diyü da'vâya şürû' idüp nizâ' itmekle zevcesi mezbûreye on bin akça virüp tekrâr huccet itdürüp üç kıt'a huccet-i şer'ıyyeleri olduğundan gayri elinde şeyhu'l-İslâmdan fetvâ-yı şerîfe olup ve; "Zikrolunan da'vâ hâli üzre ibkâ olunup min-ba'd dahl ü ta'arruz olunmaya." diyü evâmîr-i şerîfe ve sâyir temessükâtı var iken kayını Abdülbâkî ile ögey oğlu Sipâhî Alî şirrete sülûk idüp dâ'imâ bunı rencîde vü remîde idüp da'vâ vü nizâ' u şirret itmekden hâli olmayup her vechile hak bunun elinde olduğın sikâtdan nice kimesneler şehâdet iderler iken mezbûrlara hımâyet olunmağla ve mücerred celb ü ahz için temessükâtına i'tibâr itmeyüp gadr u hayf olduğın" bildürüp; "elinde [olan] hucec-i şer'ıyye vü fetvâ-yı şerîfe mücebince amel olunup bu def'a huzûrinuzda ahvâlleri görölüp mezbûrlar ve sâyirler men' u def' olunup evlerine hâricden dahlolunmayup hâli üzre ibkâ olunmak" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Mândeler Ağası olan Mehmed dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince ol cânibde olan kethudâyirleri mübâşeretleriyle bu def'a husûs-ı mezbûra her birinüz onat vechile mukayyed olup mezbûrân Abdülbâkî ve Alî'yi ve sâyir ihzârî lâzım olanları meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve bununla berâber ve elinde olan huccetlerine ve fetvâ-yı şerîfeye ve sâyir temessükâtına nazar idüp tamâm dikkat ü ihtimâm ile teftîş idüp göresiz; ol huccetlerün mazmûnı muvâfık-ı şer' olup alâ-vechî'l-hasım sâbit olduğdan sonra mukarrer tutup ve da'vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfe mücebince amel idüp hilâfına cevâz göstermeyüp bir def'a şer'le görölüp huccet virilen da'vânun istimâ'ı memnû'dur; hâli üzre ibkâ idüp zikrolunan evi ve sâyir hakkın her ne ise buna zabtitdürüp min-ba'd mezbûrları ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp men' u def' eyleyesiz. Bu def'a kat'-ı nizâ' u fasl-ı husûmet idüp tekrâr bir dahı şikâyet olunup emr-i âhar varmalu eylemeyesiz. Şöyle ki; bundan sonra mezbûrlar kanâ'at ve emrûme itâ'at itmeyüp yine şirret ü nizâ' iderler ise

müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince ikisin dahı yarar âdemlere koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresiz ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

495

[194]

Dadyan haracını getirmek üzere görevlendirilen Pehlivan Halil Reis ile Hasan Reis'in uğradıkları liman ve iskelelerde gemilerine, kendilerine, esbâb ve erzâklarına kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kefe beğlerbeğisine ve Kefe ve ol etrâfda vâkı' olan kâdîlara ve iskele zâbitlarına hüküm ki:

Gemi re'îslerinden Pehlivân Halîl Re'îs Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; mezbûr re'îs, gemisiyle Dadyan harâcın getürmeğe ta'yîn olunmağla varup vâsıl olduğu limanlarda ve iskelelerde seffinesine ve kendüsine ve esbâb u erzâkına kimesne dahl ü ta'arruz itmeyüp rencîde olunmamak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr re'îs seffinesiyle varduğu liman u iskelelerde kendüye ve gemisine ve yoldaşlarına ve esbâb u erzâkına kimesneyi dahl ü ta'arruz itdirmeyüp ve bir vechile rencîde vü remîde itdirmeyüp men' u def' eyleyesiz. Husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesiz.

Bu dahı.

Bir sûreti, mûmâ-ileyh Kefe beğlerbeğisine ve Kefe kâdîsına ve ol etrâfda olan kâdîlara ve iskele zâbitlarına; " () gemi re'îslerinden Emîr Hasan Re'îs Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup ..."

496

[190]

Düşenbe kazasına tâbi Kiçi-Homa köyünde sakin olup daima eşkıyalık yapan sipahiyandan Hacı Hüseyin, kardeşi Telli Mustafa ve Baba Mudlu(?) Ali'nin, son olarak Alâiye sancakbeyi müteselliminin, sancakbeyine para götürmek üzere gönderdiği adamını, yolunu kesip soydukları bildirildiğinden, adı geçenlerin mutlaka yakalanıp teftiş edilmeleri ve haklarında gerekenin yapılması.

Alâ'iyye ve Düşenbe ve () kâdîlarına ve Alâ'iyye Sancağbeği Mütesellimi Halîl zîde kadruhûya hüküm ki:

Sen ki mütesellim-i mezbûrsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Düşenbe kazâsına tâbî' Kiçi-Homa* nâm karyede sâkin sipâhiyândan Hâcî Hüseyin ve karındaşı Telli Mustafâ ve Baba Mudlu(?) Alî nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayup dâyimâ şakâ vü ısyân üzre olduklarından gayri livâ-i mezbûra mutasarrıf olan [()] dâme ızzühûya bu def'a harclık ile gönderdiğün âdemüğün yolın basup yüz altmış aded gurus ve sâyir esbâb u erzâkın nehb ü gâret ve fesâd ü şenâ'at eylemeleriyle nâhiye-i mezbûre mahkemesinde kethudâyiri ve nice a'yân-ı vilâyet cem' idüp mezbûrları da'vet-i şer' eyledüğünde itâ'at

itmedükleri ve ol cânibde olan bölük halkınun ma'lûmları olup sicill ü huccet olunduğın" arzyledüğün ecilden, bu bâbda Mândeler Ağası olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mehmed zîde mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmekle şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince ol cânibde olan kethudâyiri mübâşeretiyle mezbûrları bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderler ise buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görölüp faslolunmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm ile teftiş ü tefahhus idüp göresin; i'lâm olunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût mütesellim-i mezbûrun mûmâ-ileyhe gönderdüğü zikrolunan gurus ve sâyir esbâb u erzâkın hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise [mu]hkem habsidüp arzeyleyesin; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz. Hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâllerinde olanlara garaz u ta'assubdan be-gâyet hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhıraf eylemeyesiz. Bu husûs için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesiz.

497 *İstanbul etrafında tereke ziraati yapan reâyanın, terekelerini biçip kaldırmalarından sonra, bazı Ermenilerin tarlalarında kalan anızı yolup zarar vermelerine engel olunması.*
[191]

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Hâslar kâdîsına hüküm ki:

İstanbul etrâfında tereke zirâ'at eyleyen re'âyâ tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "tâyife-i mezbûre, terekelerin biçüp kaldurdukdan sonra ba'zı Ermenî tâyifesi gelüp tarlalarında kalan anızı yolup ol takdîrce tarlaya ziyâde zarar terettüb eyledüğün" bildürüp men' u def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledükleri ecilden, ma'rifet-i şer'le men' olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı ol makûle Ermenî tâyifesine muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, min-ba'd bunların tarlalarında kalan anızı yolmayup bir vechile zarar u te'addî itmeyeler ve itdirmeyüp men' u def' eyleyesin. Ba'de't-tenbîh memnû' olmayanların şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eyleyesin.

498 *Alâiye sancağında, topçu, cebeci ve serrâc geçinip ahaliye zulüm ve eziyetle bulundukları bildirilen leventler hakkında gerekenin yapılması.*
[192]

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Cebecibaşı kâyim-makâmı mektûbı üzerindedür.

Emîr Selâmî Efendi'nün oğlu yedinden olmuştur.

Alâ'yye sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Zikrolunan kâdîlıklarda sâkin ba'zı levendât tâyifesi askerî değil iken topcı vü cebeci vü serrâc geçinüp ol şekilde gezüp re'âyâ vü berâyâyâ zulm ü te'addî üzre oldukları i'lâm olunmağın ol makûleler teftîş ü tefahhus olunup bilâ-temessük fukarâyâ te'addî üzre olanların, ağaları kâyim-makâmı tarafından virilen mektûb mücebince şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra mukayyed olup dahı mezbûr mübâşeretîyle ağaları kâyim-makâmı tarafından virilen mektûb mücebince ol makûle topcı vü cebeci vü serrâc değiller iken zulm ü te'addî üzre olanları muhkem teftîş ü tefahhus idüp sahîh topcı vü cebeci vü serrâc olanları me'mûr oldukları hıdmetlerine ve sefere gönderüp ve askerî olmayup ol şekilde gezüp re'âyâ vü berâyâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyete zulm ü te'addî üzre olanların şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp te'addîlerin men' u def' eyleyesiz. Ammâ; bu bahâne ile umûm teftîşinden ve hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde* zulm ü te'addî olmakdan ihtirâz eyleyüp hakk üzre olup câdde-i hakdan udûl itmeyesiz.

* Metinde; "karye" şeklinde yazılmıştır.

[Yev]mü's-Sebt, fî 5 Z., sene: 1040

499

[188]

Gelibolu'da bulunan Sultan Süleyman Han Evkâfî'nün deftere kayıtlı raiyyetinden olmalarına rağmen acemi oğlanı, topçu, çadır mehteri ve doğancı olduklarını iddia ederek öşür ve rüsumlarını vermedikleri bildirilen reâyanın defter-i hakanîdeki kayıtlarda isimleri defterden çıkarılmamışsa raiyyet rüsumundan muaf olamayacakları; öşürden muafiyetin ise hiç kimse için söz konusu olmadığı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Gelibolu ve İmroz kâdîlarına hüküm ki:

Merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Sultân Süleymân Hân tâbe serâhü Evkâfî Mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Osmân zîde kadruhû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Evkâf-ı mezbûrenün defterde mukayyed ra'ıyyet ve ra'ıyyet-oğullarından ba'zıları; "Sonradan acemî-oğlanı vü cebeci vü topcı ve çadır mehteri vü toğancı olduk." diyü ol nâmle gezüp öşr ü rüsûmların virmekde muhâlefet eyledüklerin" bildürüp hükmi-hümâyûnum recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed ve Südde-i Sa'âdetüm'den ihrâc olunmuş mühürlü, sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hâkânî taleb idüp göresiz; ol makûle sonradan toğancı vü () vü [()] vü mehter olanların mâdâm ki, muharrir-i vilâyet [tarafından] isimlerin

defterden ihrâc olmuş olmaya, rûsûm-ı ra'ıyyetden halâs olmazlar ve öşr husûsında hûd askerî tâyifesi sâyir ra'ıyyet ile ale's-seviyyedür; öşrden kimesne mu'âf olmaz. Ol makûle vakfun toprağında zirâ'at idenlerin öşr ü rûsûmların hükmidüp alıvirüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

500

[189]

Filibe'de Sultan Murat Han Camii etrafında bulunan ve müslümanları rahatsız ettiği bildirilen kefare dükkânları, meyhane ve balık pazarı hakkında şer'an gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Filibe kâdîsına hüküm ki:

Sultân Murâd Hân Câmî'-ı Şerîfi etrâfında olan mahalle ahâlîleri arz-ı hâl sunup; "câmî'-ı mezbûr kurbi kefare dükkânları ve meyhâne vü balık bâzârı olmağla dâyimâ serhûş âvâzından müslimânlar edâ-i salât-ı Cum'a[da] küllî ta'b çeküp ziyâde müte'ezzîler oldukların" bildürüp zarar-ı şer'îsi olduğu sebebdan men' olunmak bâbında hükmi hümâyûnum recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzolunduğı [üzre] câmî'-ı şerîfe karîb zikrolunan meyhânelerde dâyimâ fesâdât olup ve müslimânlar serhûş âvâzından ziyâde müte'ezzîler olup zarar-ı şer'îsi mukarrer ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup dahı mahall-i mezbûrda olan zarar-ı şer'îlerin men' u ref' eyleyüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

501

[186]

Misivri kazasındaki Haseki Sultan Evkâfı'nın zabiti olup, köylülere işkence yaptığı ve kanunsuz yere paralarını aldığı bildirilen Süleyman adlı sipahinin görevden alınması ve vakıf köylerine müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Ahyolı ve Misivri kâdîlarına* ve merhûme Hâssagî Sultân Evkâfı Mütevellîsi olan Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden Ahmed zîde kadruhûya hüküm ki:

Sen ki Misivri Kâdîsı Mehmed zîde fazlühûsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Misivri kazasında vâkı' evkâf-ı mezbûre karyeler[i] re'âyâsı meclis-i şer'a varup; "zâbıtları olan Süleymân nâm sipâhî beş-on nefer âdem ile karyelerine varup müft ü meccânen yim ü yimeklerin alup ve sağîr oğlanlarından "resm-i mücerred" diyü on ikişer akçaların alup hılâf-ı şer' u kânûn darb u şütûm idüp bî-vech akçaların alup şer'a da'vet eyledüklerinde itâ'at itmeyüp ahvâlimüz i'lâm olunmasın" iltimâs eyledüklerin" arzyledüğüün ecilden, mezbûr hıdmet-i mezbûrdan ref' olunup ba'de'l-yevm müdâhale eylememek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr Süleymân'ı hıdmet-i mezbûreden ref' idüp min-ba'd evkâf-ı mezbûre karyelerine müdâhale itdürmeyüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

* Metinde; "kazâlarına" şeklinde yazılmıştır.

502

[187]

Ahyolu kazasındaki Haseki Sultan Evkâfı'nın zabıtları olup, köylünün çoluk-çocuğuna tecavüz ettikleri ve kanunsuz yere paralarını aldıkları bildirilen Süleyman adlı sipahi ile Hüseyin adlı kişinin görevden alınmaları ve vakıf köylerine müdahale ettirilmemeleri.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Ahyolu ve Misivri kâdîlarına* ve merhûme ve mağfûrun-lehâ Hâssagî Sultân Evkâfı Mütevellîsi olan Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden Ahmed'e hüküm ki:

Sen ki Ahyolu Kâdîsı Mevlânâ İbrâhîm *zîde fazlühûsın*, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Ahyolu kazasında vâkı' evkâf-ı mezbûre re'âyâsı meclis-i şer'a varup zabıtları olan Süleymân nâm sipâhî ve Hüseyin nâm kimesneler bunların ehl ü ıyâllerine tecâvüz eyledüklerinden gayri âdet-i ağnâmların dahı kânûndan ziyâde akça taleb idüp ve alup zulm ü te'addî üzre oldukların" i'lâm eyledüğün ecilden, mezbûrlar hıdmet-i mezbûrdan ref' olunmuşlardır; evkâf-ı mezbûre karyelerine müdâhale eylememeleri bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr Süleymân ve Hüseyin'i hıdmet-i mezbûrdan ref' idüp min-ba'd evkâf-ı mezbûre karyelerine müdâhale itdirmeyüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

* Metinde; "kazâlarına" şeklinde yazılmıştır.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 7 Zi'l-hıcceti's-şerîfe, sene: 1040

503

[185]

Edirne taraflarında ortaya çıkan ve obalar şeklinde gezip adam öldürme, yağma, kervan basma, haraççıların yolunu kesip mirî akçayı gaspetme vb. suçları işledikleri bildirilen gurbet ve Kürt eşkıyasının, Edirne bostancıbaşısı tarafından, her ne şekilde olursa olsun mutlaka yakalanıp teftiş edilip haklarından gelinmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 504)

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Edirne bostancıbaşısına* hüküm ki:

Hâliyâ; "ol câniblerde ba'zı gurbet ü Kürd hırsuzları zuhûr eyleyüp çerge vü obaları ile konup göçüp merâhl ü menâzilde âdemler katlidüp gâret-i emvâl idüp ve Bosna'dan gelen kârbânı basup ve ba'zı harâccıların yolların basup mirî akçayı gâret ü hasâret idüp kuttâ'u't-tarîk olup ebnâ-yı sebîl mürûr u ubûrdan kalup dâyimâ fesâd ü şenâ'at üzre oldukların içlerinden bir emred gelüp ihbâr itmekle birkaç hırsuz elegetürölüp iki hırsuzun şer'le haklarından gelinüp ve birkaç nefer Kürd eşkıyası el-ân habsde olduğu" mesâmi'-ı

aliyyeme ilkâ olunmağın imdi; ol makûle çerçe ile gezüp yolda ve izde harâmîlik eyleyen Kürd ü gurbet tâyifesi her kande bulunur ise bi-eyyi vechin kân elegetürilüp aslâ emân u zamân virilmeyüp şer'le haklarından gelinmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince amel idüp dahı zikrolunan Kürd ü gurbet eşkıyâsın her kande bulunurlar ise bi-eyyi vechin kân elegetürüp ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakları her ne ise ashâbına hükmidüp alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzyleyesin; muhtâc-ı arz olmayanların bir vechile haklarından gelesin ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ibrat ü sebep-i nasîhat vâkı' ola ve bi'l-cümle ol makûle harâmî vü hırsuz te'addîsinden ol diyârı pâk ü tathîr eylemek aksâ-yı murâd-ı hümâyûnumdur. Ana göre dikkat ü ihtimâm eyleyüp harâm-zâdenün hakkından gelmek[de] dakîka fevtitmeyesin.

504

[184]

Edirne taraflarında ortaya çıkan ve obalar şeklinde gezip haramîlik yaptıkları bildirilen Kürt ve gurbet eşkıyasının ele geçirilip haklarından gelinmesi hususunda Edirne bostancıbaşısına emir gönderildiği; Edirne'deki Altı Bölük kethüdayeri ve yeniçeri serdarının kendi adamlarıyla, Edirne kadısının da il-erlerinden yarar adamlar tedarik ederek Edirne bostancıbaşısına gerekli yardımı yapmaları; bu hususta askerî taifesinden kimsenin engel çıkarmasına meydan verilmeyip eşkıyanın hakkından gelinmesi için gayret gösterilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Edirne kâdîsına ve Altı Bölük halkına kethudâyiri olan ve yeniçeri serdârına hüküm ki:

Ol câniblerde ba'zı gurbet ü Kürd eşkıyâsı zuhûr eyleyüp çerçe vü obaları ile gezüp merâhıl ü menâzilde âdemler katlidüp ve kârbân basup gâret-i emvâl ü erzâk idüp kuttâ'u't-tarîk olup ebnâ-yı sebîl mürûr u ubûrdan kalup ve Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden Küçük Çavuş'un kasaba-i Sarây'da altı yük akçasın sirka idüp bu makûle fitne vü fesâdlarına nihâyet olmadığı ecilden, ol makûle zuhûr eyleyen Kürd ü gurbet eşkıyâsının emân u zamân virilmeyüp haklarından gelinmek için Edirne bostancıbaşısına hitâben emr-i şerîfüm virilmiştir. İmdi; siz ki kethudâyiri vü yeniçeri serdârlarısız, te'hîr u tevakkuf itmeyüp bostancıbaşının yanına varup ve yarar âdemleriniz ile mûmâ-ileyh ma'kûl ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunmanız bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, sen dahı yarar âdemler tedârük idüp ve kethudâyirleri vü yeniçeri serdârları ve il-erleri imdâdı ile mûmâ-ileyh bostancıbaşım ma'kûl ü münâsib gördüğü üzre tedbîr ü tedârük idüp zikrolunan şakîlar her kimün taht-ı kazâsında bulunur ise aslâ emân u zamân virilmeyüp ve askerî tâyifesinden kimesne mâni' u müzâhım olmayup getürdüp şer'le haklarından gelmekde dikkat ü ihtimâm eyleyüp emr-i âhar irsâline muhtâc eylemeyesin.

505

İstanbul'dan Ordu-yı Hümayun'a gidip gelmek üzere Sipahi Hasan ve adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.

[184]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den orduya varup gelince, Sipâhî Hasan ve bir nefer yoldaşına menzil emri yazılmışdır. *Fî evâyili şehri Zi'l-hucceti's-şerîfe, sene: 1040.*

506

[184]

İstanbul-Mora güzergâhındaki kadılıklara gönderilen kapıcı ve adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Mora'ya ve ol tarafda olan kâdılıkları dolaşup gelince, Kapıcı () ve bir nefer âdemisine yazılmışdır. *Fî't-târîhi'l-mezbûr.*

507

[184]

İstanbul ile Rumeli'nin Sağ, Sol ve Orta kolları güzergâhında kullanılmak üzere Bölük Kethüdâsı Hasan Kethüda ve adamları için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Menzil: Rûmili'nün Sağ ve Sol ve Orta kollarına varup gelince, Bölük Kethudâsı Hasan Kethudâ'ya ve () nefer yoldaşlarına yazılmışdır. *Fî't-târîhi'l-mezbûr.*

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 28 Zi'l-hıccce, sene: 1040

508

[182]

Mora'da Androsa, Londar ve Arkadya kadılıklarında sakın kefere taifesinin piskoposu olan kimsenin, o taraflara geldiğinde, kanuna aykırı olarak akça talep edilmek suretiyle rencide edilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mora sancağbeğine ve Androsa ve Londar ve Arkadya kâdîlarına hüküm ki:

Zikrolunan kâdîlıklarda vâkı' kefere tâyifesinün Piskoposı olan [()] nâm zimmi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bu, taht-ı kazânuza vardukda siz ki kâdîlarsız, şer' u kânûna ve oligelene muhâlif akça taleb idüp ol bahâne ile rencide eyledüğünüz" bildürüp hükm-i hümayûnum recâ eyledüğü ecilden, min-ba'd hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide olunmamak emrüm olmışdır. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı bu, taht-ı kazâ[nuz]da vâkı' kefere tâyifesinün piskoposı olmağla ol cânibe vardukda şer' u kânûna ve oligelene muhâlif bir akça ve bir habbesin almayup ve ol bahâne ile mezbûrı rencide vü remîde itmeyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet olunmalu eylemeyesiz.

509

[183]

Dergâh-ı Muallâ kapıcılarından Osman'a olan onikibin akçalık borcunu vermek istemediği bildirilen Vize sancağının İstraca köyünden İstemat adlı zimmînin, davası Divân-ı Hümâyûn'da görülmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Vize kâdîsına hüküm ki:

"Dergâh-ı Mu'allâm kapucibaşlarından iftihârul-emâcid ve'l-ekârim, câmi'u'l-mahâmîd ve'l-mekârim Osmân dâme mecdühûnun Sarây nâhiyesinde mutasarrıf olduğu arpalığından İstraca nâm karyesi re'âyâsından İstemat nâm zimmîde on iki bin akça hakkı olup voyvodası taleb eyledükde virmekde te'allül ü inâd üzre olduğu" i'lâm olunmağın, zimmî-i mezbûr müşârun-ileyhün voyvodası ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunup icrâ-yı hakk olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı zimmî-i mezbûr müşârun-ileyhün voyvodası ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûn'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk u adl üzre görölüp icrâ-yı hakk oluna; şöyle bilesin.

510

[179]

Kıbrıs'ta, Ağa Cafer Paşa'nın Haremeyn-i Şerîfeyn'e vakfeyletiği çiftlik mahsulâtı bir süreden beri Dârüssaâde'ye ulaşmadığından, bundan sonra söz konusu çiftliğin mahsulâtının, geçmiş senelere ait bakayası da dahil olmak üzere, Kıbrıs'ta Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı Mütevellisi olan Halil'e tahsil ve zapt ettirilip, Toğanîzâde isimli şahsın müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Kâdî-zâde efendi.

Kıbrıs beglerbeğisine ve Lefkoşe kâdîsına hüküm ki:

Ağa Ca'fer Paşa'nun bundan akdem Haremeyn-i Şerîfeyn'e vakfeyletiği cezîre-i mezbûrede vâkı' çiftliğinin birkaç seneden berü mahsûli Dâru's-sa'âdeti's-şerîfe'ye gelüp vâsıl olmayup bâkî kalmağın cezîre-i mezbûrede Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı Mütevellisi olup Dergâh-ı Mu'allâm kapucularından olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Halîl zîde kadruhûya çiftlik-i mezbûrun güzeşte senelerden lâzım gelen bakâyası şer'le müteveccih olanlardan bi't-tamâm taleb ü tahsîl ve ahz ü kabz itdürölüp min-ba'd Toğanî-zâde () nâm kimesneye çiftlik-i mezbûra bir vechile müdâhale vü mu'âraza itdürilmeyüp Haremeyn-i Şerîfeyn'e âyid ü râci' olan atîk u cedîd mahsûlâtı bi'l-küllîyye mezbûr Mütevellî Bevvâb Halîl zîde kadruhûya zabt u kabz itdürilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı min-ba'd çiftlik-i mezbûra ve mahsûline mezbûr Toğanî-zâde'yi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp vech-i meşrûh üzre çiftlik-i mezbûrun mahsûlinden Haremeyni's-şerîfeyn'e âyid olan atîk u cedîd mahsûlâtun cümlesin mezbûr Kapucı Mütevellî Halîl zîde kadruhûya zabt u kabz itdürüp

vakt ü zamânıyla Dâru's-sa'âdeti's-şerîfe'ye irsâl ü îsâl itdürmekde sa'y-i cemîl ü hüsn-i ihtimâm eyleyesiz ve bi'l-cümle Haremeyn-i Şerîfeyn'e âyid olan çiftlik-i mezbûrun mahsûlinden bir akçası zâyî' u telef olduğına rızâ-yı şerîfüm yokdur. Bu bâbda her biriniz gereği gibi mukayyed olup vakt ü zamânıyla mezbûr Kapucı Halîl ile irsâl ve bi't-tamâm ulaşturmakda ikdâm u ihtimâm eyleyesiz.

511

[180]

Kıbrıs'ta Mehmed Sübaşı elinde olan ve harap durumda bulunan Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı'na ait Balıktre çiftliğinin, adı geçene tamir ettirilmesi; Haremeyn Evkâfı'na ait diğer harap çiftliklerin de yine aynı şekilde, kiracılarına tamir ettirilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Kıbrıs beğlerbeğisine ve Lefkoşe kâdîsına hüküm ki:

Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı'ndan olup cezîre-i mezbûrede vâkı' Balıktre demekle ma'rûf olan çiftlik Mehmed Sübaşı nâm kimesne yedinde harâb olup ta'mîr ü termîmi mezbûrun üzerine lâzım olduğundan mâ'adâ evkâf-ı mezbûreden ba'zı çiftlikler dahı müste'cirleri ellerinde harâba müşrif olmağla ol makûle harâb olan vakıf çiftlikler dahı müste'cirlerine ta'mîr ü termîm itdürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı vech-i meşrûh üzre Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı'ndan cezîre-i mezbûrede mezkûr Mehmed Sübaşı'nun yedinde harâb olan çiftliği ve sâyir müste'cirlerin ellerinde olan çiftliklerin harâba müşrif olanları müste'cirlerine ta'mîr ü termîm itdürüp Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı mahsûline zarar u ziyân itdürmeyesiz ve bi'l-cümle bu bâbda her biriniz gereği gibi mukayyed olup mezbûr Mehmed Sübaşı'yı ve sâyir müste'cirleri yanınıza getürdüp muhkem tenbîh eyleyesiz ki, Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı'ndan olup harâba müşrif olan çiftlikleri ta'mîr ü termîm itdürüp min-ba'd emrûme muhâlif te'allül eylemeyeler ve itdürmeyesiz. Bu bâbda inâd üzre olanları ism ü resmleriyle yazup arzeyelesiz.

512

[181]

Rumeli'nin Ortakolunda menzil beygirlerinin levazımı için görevlendirilen köylerden hâsıl olan mahsulü kendileri alıp, beygirlerin bakımsız, zayıf ve hastalıklı kalmasına sebep olan menzilcilere, güçlü ve işe yarar beygir beslemeleri hususunda sıkıca tenbihte bulunulması. (Ayrıca bkz. hkm. 292)

Hükm-i sâbık üzerindedür.

Rûmili'nün Orta-kolı'nda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm kapucubaşılardan olup Rûmili câniblerinde ba'zı hizmete me'mûr olan iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim Hüseyin dâme mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "yol üzerinde ba'zı umûr-ı mühimme için vaz' olunan menzil bârgîrlerin menzilciler ol makûle menzil bârgîrlerinin levâzımı için ta'yîn olunan köylerin hâsıl olan mahsûlin kendü[ler] ekl ü bel' idüp aslâ bârgîrleri beslemeyüp ve tîmâr itmeleri ile za'îf ü zebûn u uyuz olup tüvânâ, yarar bârgîrlere kalmamağla Âsitâne-i Sa'âdetüm'den ta'cîl üzre umûr-ı mühimmeye irsâl olunan kimesneler yarar bârgîrlere bulamayup cümle za'îf ü

zebûn olmağla mahall-i me'mûra mahallinde irişmeyüp avk u te'hîre bâ'ıs oldukların" arzyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; arzolunduğı üzre menzilci tâyifesinün menzil bârgîrleri levâzımı için ta'yîn olunmuş köyleri var iken hâsıl olan mahsûlî cümle kendüler ekl ü bel' eyleyüp aslâ güzîde bârgîrler beslemeyüp cümle za'îf ü zebûn u uyuz olmağla ol makûle Âsitâne-i Sa'âdetüm tarafından ta'cîl üzre ba'zı umûr-ı mühimmeye gönderilen kimesneler mahall-i me'mûra irişmeyüp avk u te'hîre bâ'ıs oldukları vâkı' ise menzilci tâyifesine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, yarar u tûvânâ vü güzîde bârgîrler besleyeler ve bi'l-cümle husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır. Avk u te'hîre cevâz göstermeyüp her biriniz gereği gibi tekayyüd ü ihtimâm eylesiz ki, mahallinde mevcûd bulunalar.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 17 Z., sene: 1040

513

[177]

Kuşadası Kalesi muhafazasında bulunan ve tekâlîften muaf olan Bozguş ve Kılcan taifelerine garaz edip ehl-i örf tarafından haksız yere rencide edilmelerine ve vergi adı altında paralarının alınmasına sebep olduğu bildirilen Ayasluğ Kalesi sakinlerinden Mustafa'nın yakalanarak Divân-ı Hümâyûn'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Ayasluğ ve Kuşatası kâdîlarına ve Sığla sancağbeği müsellimine hüküm ki:

Sen ki Ata kâdîsısın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kuşatası Kal'ası'nda sâkin Bozguş ve Kılcan tâyifeleri meclis-i şer'a varup; "kal'a-i mezbûr cemî'an tekâlîfden mu'âf u müsellemler olmağla on bir seneden mütecâviz ehl ü ıyâlleriyle varup tavattun idüp kal'a-i mezbûreyi hıfz u hırâset* itmek üzre iken ehl-i örf tâyifesinden ba'zıları yetmiş-seksen atlu ile gelüp şer'-ı şerîfe mürâca'at itmeyüp; "Biz Bozguş ve Kılcan tâyifesinün bâc ü bennâklerin ahz ü kabz iderüz." dimeleri ile Ayasluğ Kal'ası sâkinlerinden Mustafâ nâm kimesne ehl-i örf tâyifesinün önlerine düşüp sabâh namâzında kal'a-i mezbûre kapısı önünde bir nice âdem ahzıtdürüp hâric kazâyâ alup gidüp ve otlakda yören devalerin dahı dutdurup ellerinde iken halâs itmek murâd eyledükde "baş bennâki" diyü on altı nefer kimesneden hılâf-ı şer' üç yüz elli aded gurusların alup ziyâde zulm ü te'addî olup meblağ-ı mezbûrun alınmasına mezbûr Mustafâ sebep olduğına bî-garaz müslimânlar meclis-i şer'de haber virdüklerin" " arzyledüğü ecilden, mezbûr Mustafâ ahzolanup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr Mustafâ taht-ı hükûmetinüze tâbi' her ne mahalde bulunur ise bi-eyyi vechin kân elegetürüp ahzyledükden sonra Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

514

[178]

Sabık veziriâzamlardan müteveffa Murat Paşa'nın Şark Seferi'ne giderken Kocabeğ adlı kimseye emanet bıraktığı paradan bir kısmının, sabık beylerbeyilerden Ömer Bey'e borç olarak verildiği Murat Paşa'nın kızı Kerime Hanım tarafından iddia olduğundan, Teke kadısının tarafları veya vekillerini bir araya getirip bu meseleyi iyice teftiş etmesi; alacak hususu sabit olursa söz konusu paranın tahsil edilip Paşa'nın kızının vekiline teslim edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Cânib-i Hazret-i Mahmûd Paşa.

Teke kâdîsına hüküm ki:

Mukaddemâ Vezîr-i A'zam iken fevtolan müteveffâ Murâd Paşa'nun kızı olan seyyidetü'l-muhadderât Kerîme Hanım Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "müteveffâ-yı mûmâ-ileyh mukaddemâ serdâr olup Şark Seferi'ne müteveccih oldukda Kocabeğ nâm kimesneye yigirmi sekiz bin beş yüz sikke-i hasene emânet vaz' idüp mezbûrun üzerinde iken fevtolup oğlu olup ulemâdan Hasan zîde fazlühûdan taleb eyledükde; "Meblağ-ı mezbûrdan yigirmi bin esedî gurus mukaddemâ () Beğlerbeğisi olan Ömer dâme ikbâlühûya karz virilmiştir." diyü huccet ibrâz itmekle meblağ-ı mezbûrı huccet-i şer'ıyye mûcebince taleb ü ahze kendü tarafından () vekîli nasb u ta'yîn eyledüğün" bildürüp şer'le görölüp huccet-i şer'ıyye mûcebince hakkı alıvirilmek bâbında hük-m-i hümayûnum recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mûmâ-ileyhün vekîlin veyâhûd kendin meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve mezbûrenün vekîli ile berâber ve tamâm hakk u adl üzre teftiş ü tefahhus idüp göresin; arzulunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup şer'le müteveccih olan hakkı her ne ise ba'de's-sübût hükmidüp alıvirüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneyi te'allül ü inâd itdürmeysin.

515

[174]

Vezir-i Sâni Recep Paşa'nın kapıcıbaşlarından Mehmed Çavuş'un, görevli olarak gittiği Erdel'den geri dönüşünde Kırkkilise sancağının Kozcuğaz köyünde menzil beygiri talep etmesi üzerine ahali tarafından iyice dövölüp para ve eşyalarının yağmalandığı, yapılan mahkeme neticesinde bir kısım eşyalarının geri verilip paralarının verilmediği bildirildiğinden, bu olayın faillerinin tekrar teftiş edilmeleri ve üzerlerine her ne sabit olursa alınıp Mehmed Çavuş'un vekiline teslim edildikten sonra, şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kırkkilise sancağbeğine ve Kırkkilise ve () kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki mîr-livâ-i mûmâ-ileyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olup düstûr-ı mûkerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem

Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Vezîr-i Sâni Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehinun* kapucibaşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Çavuş *zîde kadruhû* bundan akdem ba'zı umûr-ı mühimme için ulağla Erdel vilâyetine irsâl olunup varup edâ-i hıdmet idüp avdetinde yolda gelürken Kırkkilise sancağına tâbi' Kozcuğaz nâm karyeye nüzûl idüp elinde olan emr-i şerîf mücebince bulunan yirden menzil bârgîri taleb itdükde karye-i mezbûre ahâlîsi bir yire cem' olup vârid olan emr-i şerîfe muhâlif cümlesi âlet-i harble üzerine yörüüp muhkem darb u let eyledüklerinden mâ'adâ bir heğbe içinde sekiz donluk çuka ve üç donluk atlâs ve iki sîm uyan ve bir sîne-bend ve bir çift pâpûş ve iki aded kemeri içinde iki yüz on aded guruşın yağmâ vü gâret idüp ba'dehû mezbûrlar şer'-ı şerîfe da'vet olunup ahvâlleri şer'le görildükde zikrolunan heğbe ile iki donluk kumâş ve sekiz donluk çukayı getirüp teslîm idüp mâ'adâsın virmekde te'allül ü inâd eyledüklerin" bildürüp şer'le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâsına arzyledüğün ecilden, şer'le görölmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve mûmâ-ileyh Mehmed Çavuş'un vekîli ile berâber idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def'a şer'le görölüp faslolunmuş değil ise tamâm hakk u adl üzre tefâtîş ü tefahhus idüp göresiz; ba'de's-sübût gâret olunan guruş u uyan u sîne-bend her ne ise hükmidüp bî-kusûr vekîli mezbûr () bi't-tamâm alıvirdükden sonra bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz eylesiz; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş ve te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

516

[175]

İzmir Emîni Petro'nun, Âsitâne'ye gelirken İzmir Kalesi'ne emanet bıraktığı defterlerin, muhasebesinin görülebilmesi için Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

İzmir kâdîsına hüküm [ki]:

Mukaddemâ İzmir Emîni olan Petro nâm zimmî Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmek lâzım geldükde defterlerin İzmir Kal'ası'nda emânet vaz' idüp hâliyâ muhâsebesi görölmek için defterlerin Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmesi lâzım olmağın, ta'yîn itdüğü kimesne ile defterleri Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezbûr Petro'nun İzmir Kal'ası'nda emânet vaz' itdüğü kendü defterlerin ta'yîn itdüğü kimesne ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

517

[176]

Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın Lofça kazasındaki haslarından Pavlikan vs. köyler reâyasının, üzerlerine düşen öşür vs. rüsumu vermemelerine sebep oldukları bildirilen Kalço, İstoyan, Rado ve Yovan adlı zimmîlerin Divân-ı Hümâyûn'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Lofça kâdîsına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* taht-ı kazânda vâkı' hâsları Voyvodası olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "havâss-ı mezbûreden Pavlikan ve sâyir kurâ re'âyâsı üzerlerine lâzım gelen a'sâr-ı şer'ıyye vü rüsûm-ı örfiyyelerin virmemeğe Kalço ve İstoyan ve Rado ve Yovan nâm zimmîler bâ'ıs olmağla mezbûr zimmîleri Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak" için emr-i şerîfüm recâ itmeğin, ihzâr olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr zimmîleri aslâ te'hîr u tevakkuf itmeyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eyleyesin ki, gelüp ahvâli Dîvân-ı Hümâyûnum'da görüle.

518

[176]

İstanbul-Kıbrıs güzergâhında kullanılmak üzere Mustafa ve Ramazan isimli kapıcılar ile adamları için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Cânib-i defterdâr paşa.

Ömer Çavuş.

Menzil: Cezîre-i Kıbrıs'a varup gelince, Mustafâ ve Ramazân kapıcılara ve bir nefer yoldaşlarına menzil emri yazılmışdır. *Fî evâsıtı Z., sene: 1040.*

519

[176]

İstanbul-Budun güzergâhında kullanılmak üzere Arslan Çavuş'a, kapıcıya ve üç adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

İbrâhîm Ağa.

Menzil: Budun'a varup gelince, Arslan Çavuş'a ve kapıcı ve üç nefer yoldaşlarına.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 22 Zi'l-hicce, sene: 1040

520

[171]

Kratova kazasında vefat eden Mahmud oğlu Mustafa'dan kalan malların, akrabası ve şer'an yegâne vârisesi olan sabık veziriâzamlardan müteveffa Sinan Paşa'nın kızı Hatice Hanım'ın vekiline teslim edilmesi.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Kratova kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem Vezîr-i A'zam iken vefât iden Sinân Paşa'nun kızı olan fahru'l-muhadderât Hadîce Hanım *zîdet ıffetühâ* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "akribâsından olup kazâ-i mezbûrda sâkin Mahmûd oğlu Mustafâ nâm kimesne fevtolup zâhirde vâris-i ma'rûfı olmayup verâseti bi-hasebi'l-irs müşârun-ileyhâya âyid olmağla müteveffâ-yı mezbûrdan irs-i şer'î ile kendüye intikâl eyleyen metrûkâtı bu bâbda olan nakl-i şehâde-i şer'îye mücebince vekîli () nâm kimesneye bî-kusûr ahz ü kabz itdürilmek" bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden, nakl-i şer'î mücebince müteveffâ-yı mezbûrun metrûkâtı, tarafından varan âdemisine zabtitedürilüp âhardan müdâhale olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı müteveffâ-yı mezbûrun cümle muhallelât u metrûkâtın elinde olan nakl-i şehâde-i şer'îye mücebince müşârun-ileyhânun vekîl eylediği mezbûr () hükmidüp bî-kusûr ahz ü kabz itdürüp bir habbesin zâyi' itdürmeyüp şer'-ı şerîfe ve nakl-i şehâde-i şer'îyyeye ve emr-i hümayûnuma muhâlif bir vechile âharı müdâhale itdürmeyüp men' u def' eylesin.

521

[172]

İskaradin kazasına tâbi İhlevne kasabasının Radovnik köyü sınırları dahilinde bulunduğu halde Kablik köyü ahalisi tarafından zaptedilen ve yapılan mahkeme neticesinde Radovnik köyü ahalisine verilen çayırın, mahkemece verilmiş olan hüccet gereğince Radovnik ahalisine zaptettirilip Kablik köyü ahalisinin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Huccet üzerindedir.

Ömer, Çavuş-ı Defterdâr Paşa.

İskaradin kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından kasaba-i İhlevne sahrâsında vâkı' karye-i Vird(?) nâm-ı diğer Radovnik ahâlisi Südde-i Sa'âdetüm'e âdem ü arz-ı hâl gönderüp; "bundan akdem civârında vâkı' Kablik nâm karye ahâlisi bunların sınırları dâhilinde olan ma'lûmetü'l-hudûd kadîmden tasarruf eyledükleri çayırların fuzûlî tegallüben zabt u tasarruf idüp gadritmekle mezbûrlar hâkimü'l-vakt tarafından mübâşir çavuş ile şer'-ı şerîfe da'vet olundukda itâ'at-i şer' itmeyüp firâr itmeleriyle husûs-ı mezbûr a'yân-ı vilâyetün müsinn ü bî-garaz kimesnelerinden sü'âl olundukda, zikrolunan çayır kadîmü'l-eyyâmdan bunların sınırı dâhilinde olup tasarruflarında olduğın şehâdet itmeleriyle zikrolunan çayır girü bunlara hükmolunup ve mahall-i mezbûra müceddeden alâyim vaz' olunup hakk-ı sarıfları olduğı sicill ü huccet olduğın" bildürüp mücebince kemâ-kân zabt u tasarruf itdürilüp min-ba'd mezbûr Kablik nâm karye ahâlisi ve âhardan bir ferd aslâ dahl ü ta'arruz itdürilmemek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup ve bu bâbda olan huccet-i şer'îyyeye nazar idüp göresin; i'lâm olduğı üzre olup bu bâbda olan huccet-i şer'îyye

da'vâlarına mutâbık ise ve mazmûnı muvâfık-ı şer'-ı şerîf olup alâ-vechî'l- hasm sâbit olur ise mukarrer tutup mûcebiyle amel idüp dahı zikrolunan çayırı ellerinde olan huccet-i şer'ıyye mûcebince kemâ-kân bunlara zabt u tasarruf itdürüp min-ba'd Kablik nâm karye ahâlîsini ve âhardan bir ferdi aslâ dahl ü ta'arroz itdürmeyesin. İnâd üzre olurlar ise yazup bildürüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesin.

522

[173]

Selanik'in Yenice-i Vardar kazasında bulunan Sultan Selim Han Evkâfı'na bağlı Sarıkadıköyü adlı köy ahalisinin, ürünlerinin ve öşür miktarının belirlenmesi hususunda köyün zabiti Süleyman ile önce mutabakata varıp daha sonra bir naiple birlikte hareket ederek kafalarına göre belirleme yapıp vakfı zarara uğrattıkları bildirildiğinden, davalarının görülüp, durum arzedildiği gibi ise, vakfa ait olan hakkın alınıp adı geçen Süleyman'a zaptettirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Selanik monlâsına ve Yenice-i Vardar kâdîsına hüküm ki:

Yenice-i Vardar kazâsında vâkı' merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Selîm Hân *tâbe serâhü* Evkâfı karyelerinden Sarıkâdîköyü nâm karye Zâbıtı olan Süleymân Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "karye-i mezbûreyi bundan akdem evkâf-ı mezbûre mütevellîsi tarafından ber-vech-i maktû' alup zabtına âdemisi () nâm kimesneyi gönderdükde karye-i mezbûre ahâlîsi mezbûra inkıyâd itmeyüp üç ay müdâhale itdürmemeleriyle kendüsi harmen zamânında ehl-i vukûf u bî-garaz kimesneler ile varup çâşnî tutup on iki demetden bir kîle tereke hâsıl olup ol minvâl üzre ta'sîr olunmağa kendü rızâlarıyla kavlı ü ta'ahhüd itmişler iken karye-i mezbûreden ba'zı kimesneler bu ânda hâzır değil iken hevâlarına tâbî' nâ'ib ile yek-dil olmalarıyla tekrâr gelüp kendü murâdları üzre ta'sîr itmeleriyle vakf-ı mezbûre mahsûline gadr u noksân terettüb eyledüğün" bildürüp şer'le görülüp ihkâk-ı hakk olmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; mezbûrlarun vech-i meşrûh üzre te'addîleri mukarrer ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakkı her ne ise hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesiz.

523

[168]

Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Mehmed, Kıptiyân cizyesi mahsulünden, İvranya sakinlerinden Şahin adlı zaimin zimmetinde bir miktar alacağı kaldığını iddia ettiğinden, davalarının görülüp, iddiası sabit olursa, söz konusu alacağının, Şahin'in vefatı dolayısıyla vârislerinden tahsil edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Îsâ Efendi, cânib-i telhîscı ağa.

İvranya ve () kâdîları[na] hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed gelüp; "kasaba-i İvranya sâkinlerinden Şâhîn nâm za'îmün Kıptiyân cizyesi mahsûlünden

zimmetinde toksan altı bin akçası olduğına elinde huccet-i şer'ıyyesi olup taleb eyledükde; "Edâ eyledüm." diyü bir sâhte temessük ibrâz idüp nizâ' üzre iken fevtolup cümle muhallefâtı oğluna intikâl idüp ol dahı fevtolup cümle muhallefâtı oğluna intikâl eylemişken virmekde muhâlefet üzre olmağla hâliyâ kendü tarafından taleb ü ahze Üsküb sâkinlerinden olup Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden kıdvetü'l- emâsil ve'l-akrân Süleymân *zîde kadruhûy* vekîl nasbeyleyüp ve Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () Çavuş *zîde kadruhû* mübâşir ta'yîn olunduğın" bildürüp emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, meblağ-ı mezbûr vekîl-i mûmâ-ileyhe şer'le alıvırmek emrüm olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp müteveffâ-yı mezbûrun [muhallefâtın] kabzeyleyen vârisi her kim ise meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve vekîl-i mûmâ-ileyh ile berâber ve tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus ve huccet-i şer'ıyyesine nazar idüp göresiz; arzolunduğı üzre ise elinde olan hucceti mûcebince meblağ-ı mezbûrî bi't-tamâm hükmidüp alıvirüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve huccet-i şer'ıyyeye muhâlif kimesneye te'allül ü inâd itdürmeyesiz. Şöyle ki; meblağ-ı mezbûrî virmekde te'allül ider ise varan mübâşir ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesesiz ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunalar.

524

[169]

Yenişehir ü Fenar nahiyesinde Matbah-ı Âmire ve Yeniçeri Meydanı için gerekli koyunların satın alınmasında görevli olan Velizdon köyü sakinlerinden İstriyanos adlı zimmînin oğlu Hristo'yu öldürüp parasını aldıkları bildirilen ve daha önce mahayif müfettişlerince teftiş edilmeleri emredildiği halde, şahitlerin İstanbul'a gelmesi sebebiyle teftiş edilemeyen Kardiça kasabası sakinlerinden İbrahim bin Hasan Baba ve Musa bin Emirşah adlı şakîlerin, kendilerine kefil olan isimleri yazılı kefillerine buldurularak Divân-ı Hümayun'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Rûmili'nde asker ihrâcına me'mûr olan Hasan Paşa'ya ve Yenişehir ü Fenar kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda Matbah-ı Âmirem'e ve Yeniçeri Meydânı'na lâzim gelen koyun iştirâsına me'mûr olan Fenar nâhiyesinde Velizdon nâm karye sâkinlerinden olan İstriyanos nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bunun oğlu Hristo nâm zimmî üç-dört nefer zimmîler ile âhar yire giderler iken kazâ-i mezbûra tâbi' Nevropolo nâm ovada* Kardiça** nâm kasaba sâkinlerinden İbrâhîm bin Hasan Baba ve Mûsâ bin Emirşâh nâm şakîlar on nefer eşkiyâ ile üzerlerine varup bunun oğlu Hristo nâm zimmîyi katlidüp ve yanında mevcûd olan dört yük akçasını nehb ü gâret eyledükleri i'lâm olunmağla mukaddemâ Südde-i Sa'âdetüm kapucibaşlarından olup mahâyif umûrına me'mûr olan Hüseyin *dâme mecdühûya* hıtâben Mâliyye tarafından emr-i şerîfüm virölüp ve mahalline varup şer'a ihzâr olundukda, bundan şâhid taleb olunup lâkin şâhidleri*** Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmiş bulunmağın mehil virüp ve mezbûrları ihzârı lâzim geldükde bulıvirüp ihzâr eylesesine

Hasan ve Haydar Çavuş ve Kalender ve Ca'fer ve Mustafâ Yazıcı ve Hüseyin ve Üveys Çavuş ve Ayas ve Alî bin Memişâh nâm kimesneler nefslerine kefil olup ve huccet olunup hâliyâ huccet ve Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince mezbûrları kefillerine buldurdup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr şakîları kefillerine buldurdup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görülüp icrâ-yı hakk oluna.

* Metinde; "odada" şeklinde yazılmıştır.

** Metinde; "Mardiça" şeklinde yazılmıştır.

*** Metinde; "sâbitleri" şeklinde yazılmıştır.

525

[170]

Hezargrat'ta Arnavut köyü sakinlerinden Koğa adlı zimmînin eşya ve erzakına haksız yere müdahale edenlere engel olunması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Özi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve Hezargrad kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Arnavud nâm karye sâkinlerinden Koğa nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bu, kendü hâlinde olup kimesneye zulm ü te'addîsi yoğiken ba'zı kimesneler bî-vech hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü rencîde eylemekden hâlî olmadukların" bildürüp min-ba'd şer'-ı şerîfe muhâlif rencîde vü remîde itmeyüp ve esbâb u erzâkına kimesne müdâhale eylememek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre mezbûra ve esbâb u tavarlarına hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü rencîde olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr zimmî kendü hâlinde olup bir ferde zulm ü te'addîsi yoğiken ba'zı kimesneler hılâf-ı şer'-ı şerîf kendüye ve esbâb u tavarına dahl ü rencîde eyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. Şöyle ki; memnû' olmayup girü ol vechile dahl ü rencîde itmek isterler ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görülüp icrâ-yı hakk oluna; şöyle [bilesiz].

526

[166]

Dört adet gemiyi tamir ettirip donanmaya yetiştirmesi emredildiği için Şile ve Hassa beytûlmal mahsulünden para tahsil edip tamirata başlayan Kocaeli Sancakbeyi İskender'den, sefer zamanı mülâzımlara verilmiş ve onlar tarafından da sipahilere devredilmiş olan bu haslar için fazla para talep edilmesi sebebiyle tamir işi aksamış olduğundan, eski Kaptan Hasan Paşa zamanında mülâzımlarla ne şekilde sulh yapılmışsa aynı şekilde sipahilerle de mutabakat sağlanması.

*Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Kapudân paşa mektûb[ı] üzerindedür.*

Sâbıkâ [()] Kâdî-askeri olup bi'l-fi'l Nakîbü'l-eşrâf ve ber-vech-i arpalık İznikmid kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Allâme Şeyhî'ye ve Üsküdar kâdîsına hüküm ki:

Kocaili Sancağbeği olan İskender *dâme izzühûya* livâ-i mezbûrda dört pâre gemi ta'mîri fermân olunup Donanma-yı Hümâyûnum'a irişdürmek için emr-i şerîf virilüp livâ-i mezbûrda vâkı' Şile ve Hâssa beytü'l-mâl mahsûlinden akça taleb ü tahsîl idüp fermân-ı şerîfüm üzre zikrolunan gemiler ta'mîrine şürû' olunmuşken zikrolunan hâslar sefer-i hümâyûnumda mülâzımîne virilüp anlar dahı âhar sipâhîlere ferâgat idüp mezbûrlar dahı sâyir senelerde virdükleri üzre kanâ'at eylemeyüp anlar dahı sipâhîlere ferâgat idüp mezbûrlar dahı sâyir senelerde virdükleri üzre kanâ'at eylemeyüp kimi on bin ve kimi dahı yiğirmi bin akça taleb idüp mîr-i mûmâ-ileyhi rencîde eyledükleri ecilden, mîrî gemiler işlenmeyüp mu'attal kalmağla; "zikrolunan mülâzımın Kapudân-ı sâbık Vezîr Hasan Paşa zamânında ne minvâl üzre sulh olundılar ise yine ol minvâl üzre kanâ'at idüp mîr-i mûmâ-ileyh ve mukâta'a-i mezbûreyi zabtidenler rencîde itdürilmemek ve ziyâdeye tecâvüz itdürmeyüp men' u def' olunmak ve mîrî gemiler avk u te'hîre bâ'ıs olunmayup Donanma-yı Hümâyûnum'a yitişdürilmek ve mîrî gemiler ahvâlî umûr-ı mühimmedendür; bu bâbda her birinüz tekayyüd idüp bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyüp ve eger kanâ'at itmeyüp giri dahliderler ise ism ü resmleri ve bölükleriyle yazup arzeyleyüp ve kendülerin dahı bi'z-zât ol cânibde olan kethudâyirleri alup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getirüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da icrâ-yı hakk olunup tesellî olunalar." diyü iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Mândeler Ağası olan Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mufassal ü meşrûh mü'ekked mektûb virilmeğın, mûcebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

527

[167]

Yenişehir ü Fenar kadısının, Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Şaban'ın, kendisine Bağdat Seferi'ndeki hizmeti karşılığında verilen Tırnovi kasabası yasakçılığı vazifesini deruhte etmesini engellemekten vazgeçip anılan görevde istihdam etmesi.

*Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Mektûb üzerindedür.*

Yenişehir ü Fenar kâdîsına hüküm ki:

"Taht-ı kazânda Tırnovi nâm kasabada yasakçılık hıdmetini el-ân Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Yiğirmiyedinci Cemâ'at'den olan Şa'bân nâm yeniçeri Bağdâd'da serdengeçdi olup hıdmeti mukâbelesinde virilüp sefer-i hümâyûnumda yeniçeri kethudâsı tarafından mühürlü mektûbı virilüp ol cânibe gönderilmişidi. Varup dâhıl oldukda, kulluğına dahlitdürmemişsin. Fâtih Sultân Mehmed Hân *tâbe serâhü* zamânından berü

kulluk olup dahil itdirmemeğe bâ'ıs nedir? Mezbûr Şa'bân Yeniçeri'ye hıdmeti mukâbelesinde virilmiştir. Oligeldüğü üzre elinde olan mühürlü mektûb mûcebince sadâkat ü istikâmet üzre zikrolunan yasakçılık hıdmetinde istihdâm olunmak ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye rencide vü remide itdürilmemek" için iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince mezbûr Yeniçeri Şa'bân'ı sefer-i hümâyûnumda hıdmeti mukâbelesinde virilen hıdmet-i mezbûrede sadâkat ü istikâmet ile istihdâm idüp âharı dahl ü ta'aruz itdirmeyesin. Şer'-ı şerife ve emr-i hümâyûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

528

[163]

Ohri sancağındaki dağlı âsilerin taşkınlıklarından dolayı Debri kazası ahalisinin yerlerini terkedip kaçtıkları bildirildiğinden, Mat kazasına tâbi İstloş adlı kalenin tamir edilip, gediklerini tasarruf etmek kaydıyla içine yeterince kale neferâtı konularak öteden beri toplanagelmekte olan tekâlîf akçasının da neferâtın ihtiyaçları için sarfedilmesi ve Hoca-zâde Ali'nin kaleye ağa olarak tayin edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi..

[()] beğlerbeğisine ve Debri kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kasaba-i Debri'de vâkı' ulemâ vü sulehâ ve sipâh u zü'amâ ve sâyir fukarâ vü zu'afâ meclis-i şer'-ı şerife varup; "Ohri sancağında vâkı' usât-ı cibâlün tuğyânlarından karâra mecâl olmayup memleketimizden firâr eylememüz mukarrerdür ve re'âyâdan tekâlîf cem' u tahsîl olunmak muhâl olup yirlerinden firâr idüp perâkende olmak üzrelerdür; mezbûrlar mukaddemâ yedi bin hâne iken hâliyâ bin hâne kalmayup şöyle ki; kazâ-i mezbûre civârında vâkı' Mat kazâsına tâbi' İstloş nâm kal'a ta'mîr olunup yine kal'a-i mezbûrede sâkin Hâce-zâde dimekle ma'rûf Alî [nâm] kimesne birkaç nefer âdemle kal'a-i mezbûreye girüp muhâfaza eyleye ve neferâtun levâzimine ve kal'anun ta'mîrine mâ-tekaddemden berü Mat kazâsında vâkı' kal'a-i mezbûra ta'yîn olunan gedüklerin zabtidüp kazâ-i mezbûrda mâ-tekaddemden berü cem' u tahsîl olunan tekâlîf kal'a-i mezbûre neferâtının levâzimine harcoluna, ol firâr iden re'âyâ yine yirli yirine gelüp ve ahâlî-i vilâyet eşkıyânun mazarratından âsûde-hâl olmak mukarrerdür." diyü emr-i şerîfüm virilmek recâsına ilhâh eyledüklerin" arzeyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, kal'a-i mezbûrî kemâ-kân meremmet ve istihkâm üzre ta'mîr ü âbâdân itdürüp ve kasaba-i Debri'de sâkin Hâce-zâde mezbûr Alî'yi kal'a-i mezbûrede ağa ta'yîn ve kifâyet mikdârı neferât ta'yîn idüp kadîmül'eyyâmdan tasarruf olunugelen gedüklerin tasarruf itdürüp ve kazâ-i mezbûrda cem' u tahsîl olunan tekâlîfün akçasın mezbûrların levâzimlerine harc u sarf itdürüp kal'a-i mezbûreyi oligeldüğü üzre hıfz u hırâset itdüresiz.

529

[164]

Kefe'den yarar ve güzide şahin tedarik edilip Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Toğancıbaşı-i hazret-i kâyim-makâm.

Kefe beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Şâhincilerümbaşî olan () *zîde mecdühû* tezkire gönderüp; "Vilâyet-i mezbûrda her sene Rikâb-ı Kâm-yâbum'a lââyık şâhîn gelmek mu'tâd-ı kadîm olmağla olıgeldüğü üzre yarar u güzide şâhînlerden () cenâh şâhîn tedârük ü ihzâr olunup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl eylemek bâbında toğancılardan () ta'yîn olunduğın" bildürdi. **Buyurdum ki:**

Vardukda, eyâlet-i mezbûrdan, bulunan yirlerden yarar u güzide şâhîn tedârük eyleyüp kadîmden olıgeldüğü üzre () cenâh şâhînler mübâşir-i mûmâ-ileyh ile mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl eyleyüp ihmâl eylemeyesiz.

530

[165]

Vefat eden Abdi'nin yerine Kastamonu'da kethüdayeri olan Köse Mahmud, zulüm ve fesadından dolayı bu görevden alınıp yerine, silahdarlar zümresinden Ahmet Toğanî getirildiği halde, Köse Mahmud'un, bir şekilde elde ettiği emre dayanarak, kendisinin yeniden kethüdayeri olduğunu iddia ettiği bildirildiğinden, Köse Mahmud'un elindeki emre itibar edilmeyip bu görevde Ahmet Toğanî'nin istihdam edilmesi.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Kastamonı ve () ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

"Bundan akdem Kastamonı'da Kethudâyiri olan Abdî fevtolup yirine fitne vü fesâd ile meşhûr olan Köse Mahmûd kethudâyiri olup ba'dehû mezbûrun zulm ü te'addî vü fesâdı düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı nusret-şî'ârum Husrev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* arz u mahzar olundukda sipâh ve sâyir ahâlî-i vilâyet talebleriyle silahdârlar zümresinden () Bölük'de yevmî elli dört akça ulûfesi olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed Toğanî *zîde kadruhû* emekdâr ve re'âyâ vü fukarâyâ enfa' olmağla Altı Bölük ağaları taraflarından mühürlü mektûb ile kethudâyiri nasb u ta'yîn olunup herkes rızâ vü şükrân üzre iken hâliyâ mezbûr Köse Mah[m]ûd bir tarîkla mukaddemâ elinde olan mektûb mücebince hılâf inhâ ile bir emr almağla; "Kethudâyiri oldum." diyü ahâlî-i vilâyet beyninde ihtilâl virdüğü" kazâ-i mezbûrun a'yân u eşrâfı taraflarından i'lâm olunmağın, bu bâbda merkûm Ahmed Toğanî'nün elinde olan ağaları mektûbı mücebince kethudâyirliği hizmetinde istihdâm olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve mukaddemâ eline virilen mektûb mücebince mûmâ-ileyh Ahmed Toğanî'yi taht-ı kazânuzda kethudâyirliği hizmetinde istihdâm idüp min-ba'd mukaddemâ ref' olunan mezbûr Köse Mah[m]ûd'ı ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'aruz itdürmeyesiz.

531

[161]

Üsküp ve Selanik taraflarında mal-ı mirî toplanmasını engelledikleri bildirilen şahısların bundan men edilmesi; fitne ve fesat çıkardıkları bildirilen şahısların da yakalanıp haklarından gelinmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Rûmili câniblerinde asker ihrâcına ve mahâyif umûrına me'mûr olan Vezîr Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Hâliyâ; "Üsküb ve Selanik câniblerinde cem' u tahsîli lâzım olan mâl-i mîrîyi, cem'ına me'mûr olanlar cem' u tahsîl itmek murâd itdüklerinde ba'zı kimesneler mâni' olup ve ba'zı kimesneler dahı kendü hâllerinde olmayup muharrik-i fitne vü fesâd olmalarıyla re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyet beyninde ihtilâle bâ'ıs oldukları" i'lâm olunmağla ol makûlelerin men' u def' olunması mühimmâtdan olmağın, mâl-i mîrî cem'ına mâni' olanları men' idüp ve ol makûle muharrik-i fitne vü fesâd olanları dahı beher hâl elegetürüp şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince anun gibi cem' u tahsîli lâzım olan mâl-i mîrî, tahsîline mâni' olanları her kim olursa olsun men' u def' idüp tahsîli lâzım gelen mâl-i mîrîyi cem'ına me'mûr olanlara mu'accelen cem' u tahsîl ve dâhil-i Hazîne itdürdüp ve ol makûle fitne vü fesâda bâ'ıs olanları dahı hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp sâyire mûcib-i ibret için şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye vaz' u hareket itdürmeyesin.

532

[162]

Menzil beygirleri beslemeleri karşılığında tekâliften muaf tutulan Hezargrat kazasının Baniska, Kovaçevice ve Balamariçe köyleri halkından arpa toplamaya memur olanlara arpa talep ettirilmemesi.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuştur.

Hezargrad kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Baniska ve Kovaçevice ve Balamariçe ve () nâm karyeler halkı arz-ı hâl idüp; "bunlar Otuz sekiz senesinden berü menzilciler olup dâyimâ menzil bârgîrleri besleyüp ol mukâbelede bu âna değin bunlara nesne teklîf olunmayup ve hıdmetlerinde kusûrları olmayup menzil hıdmetin edâ iderlerken ve bir vechile dahlolunmak icâb itmez iken hâliyâ arpa cem'ına me'mûr olanlar sâyir re'âyâ gibi bunlardan arpa taleb ü teklîf idüp te'addî vü tecâvüzden hâlî olmayup lâkin kazâ-i mezbûre azîm memerr olup Boğdan ve Eflak ve Erdel tarafına giden ulak bârgîri mühimmât-ı umûrdan olmağla vech-i meşrûh üzere arpa taleb ü teklîf ile rencîde itdürilmeyüp kemâ-kân menzilcilik hıdmetinde istihdâm olunmaları" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, ol mikdâr zamândan berü menzilciler olup edâ-i hıdmet iderlerse rencîde vü remîde itdürilmemek emridüp

buyurdum ki:

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı zikrolunan karyeler halkı ol mikdâr zamândan berü menzilciler olup dâyimâ menzil bârgîrleri besleyüp üzerlerine edâsı lâzım gelen hıdmetlerin edâ idüp ve bu âna değin arpa teklîf olunugelmiş değilken hâliyâ arpa cem'ına me'mûr olanlar arpa taleb ü teklîf idüp dahl ü te'addî eyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp min-ba'd bunları hılâf-ı şer' u kânûn ve mugâyir-i emr-i hümayûn ol vechile rencîde vü remîde itdürmeyesin. *Rif'atı Çelebî.*

533

[159]

Beğşehirli Sancakbeyi Zülfikar'ın, halkın kendisinden şikâyetçi olması sebebiyle görevden alınan önceki mütesellimi ile onun yerine tayin edilen şimdiki mütesellimi zimmetlerinde bulunan sancağı mahsulünden dolayı olan alacaklarının tahsil edilip, sancağına ve mahsulüne vekil tayin ettiği kardeşi Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Mehmed'e teslim edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Beğşehirli sancağında vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kâdîlıklarda vâkı' Altı Bölük kethudâyirlerine hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'il-kirâm Beğşehirli Sancağbeği Zülfikâr dâme izzühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "livâ-i mezbûr Bin otuz tokuz Saferi'nün () mûmâ-ileyhe tevcîh olunup bu âna değin uğur-ı hümayûn-ı nusret-makrûnumda ve serdâr-ı nusret-şi'ârumla Bağdâd Seferi'nde mevcûd olup nice hizmet ü yoldaşlıkda bulunup ve târîh-ı mezbûrda livâ-i mezbûra ta'yîn eylediği mütesellimden harclık u imdâd ümîdinde mütesellimi re'âyâ ile hüsn-i zindegân itmemekle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e şâkîleri gelüp emr-i şerîfümle âhar kimesne mütesellim ta'yîn olunup hâliyâ mütesellim olan () cümle müşârun-ileyhe âyid ü râci' olan mahsûlâtı ahz ü kabz idüp bu âna değin bir akça harclık vermeyüp mûmâ-ileyh birkaç yük akça deyn idinüp zarûreti kemâlinde olmağla hâliyâ karındaşı olup Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim karındaşı Müteferrika Mehmed *zîde mecdühûy*ı sancağına ve mahsûline vekîl itmekle târîh-ı mezbûrdan berüde tahvîl ü târîhına düşen mahsûl her kimde ise bi't-tamâm karındaşı mezbûr Müteferrika Mehmed'e alıvirilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğin, eger mütesellim-i sâbık ve eger sonradan ta'yîn olunan mezbûr () zimmetlerinde olan bu âna değin zabt u kabz itdükleri mahsûl bi't-tamâm karındaşı mûmâ-ileyhe alıvirilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı eger mütesellim-i sâbık ve eger sonradan ta'yîn olunan mütesellim-i mezbûr zimmetlerinde olan mahsûlleri her ne ise bi't-tamâm şer'le taleb ü tahsîl ve mîr-i mûmâ-ileyhün karındaşı mûmâ-ileyh Müteferrika Mehmed'e teslîm itdürdüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif bir vechile te'allül ü inâd itdürmeyüp müşârun-ileyhe âyid olan mahsûlden zimmetlerinde bir akça ve bir habbelerin bâkî komayasız.

Veziriâzam Hüsrev Paşa'nın Yenişehir nahiyesinde bulunan Kırçova haslarının 1039 senesi mültezimi olan Dobniçe sakinlerinden Hüseyin ve Mustafa adlı şahısların, zimmetlerindeki parayı ödemeyerek Mısır tarafına kaçmaları üzerine, söz konusu alacağın bunların mallarından tahsil edilmesi için emir çıkarıldığı, ancak isimleri yazılı bazı kimselerin bunların karılarını alıp, mallarını saklayıp kimseyi karıştırmadıkları bildirildiğinden, bu şahısların yakalanıp, söz konusu alacağın tahsil edilmesi ve emre uymadıkları için haklarından gelinmesi için Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

() kâdîsına hüküm ki:

Düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i A'zam ve Serdâr-ı Ekremüm Husrev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* Kapukethudâsı olan iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim Hüseyin *zîde mecdühû* arz-ı hâl sunup; "müşârun- ileyhün havâssından Tırhala sancağında Yenişehir nâhiyesinde vâkı' Kırçova hâsları Bin otuz tokuz senesinde Dobniçe sâkinlerinden Hüseyin ve Mustafâ nâm kimesneler der-uhde vü iltizâm ve zikrolunan hâssı tamâmen bir sene zabt ve vâkı' olan mahsûlin ahzidüp muhâsebesinden zimmetinde yedi yük akça kalup edâ itmedin Mısır tarafına firâr itmeleriyle ol cânibde olan emvâl ü emlâk ü erzâklarından tahsîl olunmak için emr-i şerîfümle Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Ömer Çavuş ta'yîn olunmuşken kasaba-i mezbûrede sâkin eşkıyâdan Hızır ve Ferhâd ve Hasan ve Yazıcı nâm kimesneler mezbûrların avretlerin humaya alup cümle emvâl ü erzâkların sakladuklarından gayri kimesneye dahı aldurmayup müşârun-ileyh vezîr-i a'zamu[mu]n mahsûline küllî noksân müterettib olduğın" bildürüp emrüm recâ itmeğın, mezbûrlar kayd ü bend ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfüm üzre mezbûrları bi-eyyi vechin kân elegetürdüp eger gaybet iderlerse buldurması lâzım olanlara buldurup mübâşir-i mezbûra koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, firâr iden mezbûrların zimmetlerinde lâzım gelen yedi yük akçaya bî-kusûr taleb ü tahsîl olduktan sonra itâ'at-i emr eylemedükleri ecilden haklarından geline; şöyle bilesin.

535

[157]

Etraftaki eşkıyayı tahrik edip gerek Âsitâne-i Saâdet tarafından gönderilen ve gerekse mevcut olan yöneticilere görev yaptırmadıkları, Sinan Çavuş adlı kimsenin evini basarak mal ve erzakını yağmaladıkları, cami ve mescidleri kapattıkları ve daha nice fesat işledikleri bildirilen İlbasan'da sakin şakîler Hatip Sarı Hasan, Hatip Nalbandzâde Ahmet ve diğer arkadaşlarının İskenderiye ve Avlonya'nun sahil kalelerine sürülüp iskân edilmeleri.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Bıçakçı-zâde.

Rûmili'ne umûr-ı mühimme teftîşine me'mûr olan Vezîr Hasan Paşa'ya ve kapucıbaşıya ve Manastır ve İlbasan sancağında vâkı' olan kâdîlara ve Bıçakçı-zâde Muhammed'e hüküm ki:

İlbasan sâkinlerinden şakâvet ü fesâd ile ma'rûf olan Hatîb Sarı Hasan ve Hatîb Na'lbend-zâde Ahmed ve Bozacı(?) İmâm ve Çolak Hüseyin ve Kâtil Çelo ve Muçolu Kadem nâm şakîlar kendü hâlinde olmayup dâyimâ vilâyet-i mezbûrede dernek ü cem'ıyyet idüp eşkıyâyı bir yire getirüp Âsitâne-i Sa'âdetüm tarafından umûr-ı mühimme ile gelenlere ve sâyir hâkim olanlara hükûmet itdürmeyüp emrümün icrâsına mâni' olup mezbûrların murâdlarınca olmazlar ise eşkıyânun tegallûbi sebebiyle hılâf-ı şer'-ı şerîf cevâmî' u mesâcidi kapadup bu vechile etrâf u eknâfda olan eşkıyâyı tahrîk ve zalemeyi ayağa kaldurup bundan akdem Sinân Çavuş nâm kimesnenün bi-gayri vechin garaz u ta'assub sebebiyle evin basup emvâl ü erzâkın yağmâ vü gâret ve evin ihrâk bi'n-nâr idüp ve bi'l-cümle zikrolunan eşkıyâ ol vilâyetde bir dahı sâkin ü karâr ideler, bu makûle fesâd ü şenâ'atden* hâlî olmayup fîmâ-ba'd icrâ-yı ahkâm-ı şer'ıyye olunmadan kalup îkâd-ı fitneye ve eşkıyânun zuhûrına bâ'ıs ü bâdî olup menba'-ı fesâd oldukları hadd-i tevâtüre irmeğîn, mezbûrlar bi-eyyi tarîkın kân elegetürilüp nefy-i beled ve İskenderiyye ve Avlonya'nun leb-i deryâda kenâr kal'alarına gönderüp iskân itdürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre zikrolunan eşkıyâyı ve ehl-i fesâdı gaybet iderler ise bi-eyyi tarîkı'l-imbân elegetürüp emrüm üzre mezkûrları nefy-i beled ve vech-i meşrûh üzre zikrolunan İskenderi[yye] ve Avlonya'nun leb-i deryâda ve kenâr serhadd olan kal'alarına iskân itdürüp vilâyeti bu makûle ehl-i fesâd olan eşkıyâdan pâk ü tathîr idüp emrümün icrâsında bezl-i maktûr eyleyesiz.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Bir sûreti, Kapucıbaşı Dâvûd Paşa-zâde'ye ve kâdîlara ve Bıçakçı-oğlı'na yazılmışdur.

Fî...

536

[158]

Vidin sancağı, Mustafa Bey'in tasarrufunda olduğu halde Vezir Murtaza Paşa vasıtasıyla elde ettiği hükm-i şerife dayanarak Vidin sancağını ve mahsulünü zaptetmeye kalkıp sancakta karışıklık çıkardığı bildirilen sabık Vidin Nazırı Hüseyin'e engel olunup sancağın ve mahsulünün adı geçen Mustafa Bey'e zaptettirilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd.

Vidin kâdîsına hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'î'l-kirâm Vidin Sancağıbeği Mustafâ dâme izzühû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "livâ-i mezbûr bundan akdem kendüye tevcih olunup re'âyâ vü berâyâ vü ahâlî-i vilâyetün hımâyet ü sıyânetinde ve livâ-i mezbûrun hıfz u hırâsetinde ve sayir me'mûr olduğu Özi Seferi'n seferleyüp hıdmetde kusûrı yoğiken sâbıkâ Vidin Nâzırı olan Hüseyin bir tarikle düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Murtazâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından hılâf inhâ ile bir hükm-i şerîf ibrâz itmekle livâ-i mezbûra ihtilâl virüp ve kendüye âyid olan mahsûlin ahz ü kabz idüp gadreyledüğin" bildürüp men' u def' olunup alınan mahsûlin alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, livâ-i mezbûrı mûmâ-ileyhe zabt u tasarruf ve fuzûlen alınan mahsûli her ne ise bi't-tamâm alıvirüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif Hüseyin'e ve âhara te'allül ü bahâne itdürmeyesin.

[Yev]mü Erbi'a, fi 21 N., sene: 1040

537

[154]

İstanbul Kumkapı'da üç kişiyi bıçakla yaralamak suçundan önce Tersane-i Âmire Zindanı'na atılıp daha sonra küreğe konulan Yaralı Yusuf'un salıverilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Rodos kapudânına hüküm ki:

Mahmiyye-i İstanbul'da Kumkapısı'nda Yaralı Yûsuf nâm kimesne mukaddemâ üç nefer kimesneyi bıçakla urup mecrûh itmekle Bin otuz sekiz senesinde Tersâne-i Âmirem Zindânı'na getürdülüp ve hâliyâ senün kadirganda* olup hâliyâ mezbûrun günâhı afvolunup ıtlâk olunmak fermânum olmağla mezbûr Yaralı Yûsuf ıtlâk olunmak için vezâretile Kapudânım olan Mustafâ Paşa tarafından mektûb virilmeğin, mûcebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin.

538

[155]

Bosna muhafazasında bulunan Vezir Mehmed Paşa'nın kethüdasının tüfenk-endaz yazmak bahanesiyle İstar Eflak reâyasına eziyet etmesine engel olunması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Beşîr Ağa yediyle.

İstar Eflak kâdîsına hüküm ki:

"İstar Eflak hâssı karyesine ve re'âyâsına bu âna değin mîr-i mîrân u sancakbeği taraflarından ve gayriden dahl ü te'addî ve tekâlîf ile rencîde vü remîde olunmaz iken hâliyâ düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Bosna muhâfazasında olan Vezîrüm Mehmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* Kethudâsı olan () İstar Eflak üzerine varup tüfenk-endâz yazmak bahânesiyle nice nâ-ma'kûl evzâ' u hareket idüp olıgelmiş muhâlif İstar Eflak re'âyâsına dahl ü tecâvüz ü te'addî eylediği" i'lâm olunmağın imdi; İstar Eflak re'âyâsı min-ba'd ol vechile rencîde vü remîde itdürilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp vech-i meşrûh üzre İstar Eflak re'âyâsından tüfenk-endâz nâmıyla ve âhar bahâne ile bir nesne taleb ü teklîf itdürmeyüp men' u def' eylesin. Memnû' olmaz ise mu'accelen yazup arzeyesin; şöyle bilesin.

539

[156]

İl üzerine devre çıkmak yasaklanmış olmasına rağmen, Bilecik, Lefke ve Eskişehir taraflarında beylerbeyi, sancakbeyi ve mütesellimler tarafından il üzerine adamlar gönderildiği, bunların bedavadan halkın erzakını ve devr ve selâmiye akçası adı altında paralarını alıp zulmettikleri bildirildiğinden, o taraflardaki kadı ve kethüdayerlerinin bunlara engel olmaları; engel olmayıp göz yumdukları takdirde kendilerinin sorumlu olacağı.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Bilecik ve Lefke kâdîlarına ve ol câniblerde Kethudâyiri olan Yazıcı-oğlu Mehmed'e ve Dâvûd'a hüküm ki:

Zikrolunan kazâlarda olan a'yân-ı vilâyet ü re'âyâ taraflarından arz-ı hâl idüp; "Memâlik-i Mahrûsem'den ref' olunmuşken gâh mîr-i mîrân ve gâh mîr-livâ vü mütesellimleri tarafından üç ayda bir ziyâde atlu ile il üzerine devre âdemler gönderüp karye be-karye gezüp fukarânun ehl ü ıyâllerile sâkin oldukları evlerine konup müft ü meccânen yim ü yimeklerin ve koyun u kuzı ve sâyir me'kûlâtların alup bir akça ve bir habbe virmedüklerinden gayri "devr ü selâmiye akçası" diyü her karyeden onar ve onbeşer bin akçaların alup ziyâde zulm ü te'addî eylemeleriyle re'âyânun hâlleri dîger-gûn olup şöyle ki; vech-i meşrûh üzre olan zulm ü te'addî def' u ref' olunmaz ise cümlemüz perâkende vü perîşân olmamız mukarrerdür." diyü men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, hılâf-ı şer'-ı şerîf fukarâdan ol vechile bir akça ve bir habbe aldurılmayup a'yân-ı vilâyet mübâşeretıyla men' u def' olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre göresiz; arzulunduğı üzre ise eyyâm-ı adâletümde re'âyâyâ zulmolunduğına rızâ-yı şerîfüm yokdur ve devr nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den ref' olunmuştur. Mîr-i mîrân u mîr-livâ taraflarından devr nâmıyla re'âyâ üzerlerine devre çıkduklarında siz ki a'yân-ı vilâyet ve kethudâyirlerisiz, min-ba'd ol vechile devritdurmeyüp ve zulmen fukarâdan bir akça ve bir habbe aldurmayasız. Şöyle ki; bu emr-i şerîfümünden

sonra ihmâl üzre olup iğmâz-ı* ayn itmenüz ile fukarâya girü zulm ü te'addî olunmak ihtimâli ola, sizün adem-i tekayyüdinüzden fehmolunmağla mu'âteb olmanız mukarrerdir. Ana göre mukayyed olup men' u def' itmekde ikdâm idüp emrümün icrâsında dakîka fevtitmeyesiz. Men' ile memnû' olmayanları ism ü resmleriyle ve iştiârlarıyla yazup arzidüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu itmeyesiz.

Bu dahi.

İki hükmün bir buyurıldığı vardır.

Bir sûreti dahi; "...hâlâ Eskişehir sancağbeği mütesellimi tarafından Hasan nâm sipâhî ve Mehmed nâm yeniçeri devridüp iki yük akça cem' itmekle... alıvrılmek" için" *mândeler ağası ve sekbânbaşı mektûbı mücebince yazılmışdır. Fî...*

[Yev]mü's-Sebt, fî 24 N., sene: 1040

540

[152]

Adamlarıyla birlikte, sabık Ohri Sancakbeyi Hasan Bey'in, Depedelen kazasının Kakos köyündeki çiftliğini basarak öldürmek istediği ihbar edilen şakî Mustafa oğlu Ömer'in teftiş edilerek, aleyhindeki iddia doğru ise hakkından gelinmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 541, 659)

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Rûmilî'ne mahâyîf teftîşine ve asker ihrâcına me'mûr olan Vezîr Hasan Paşa'ya ve () kâdîsına hüküm ki:

Ergirikesri Kâdîsı Şeyh Mehmed ve Depedelen kâdîsı mektûb ve a'yân-ı vilâyet Südde-i Sa'âdetüm'e mahzar gönderüp; "Sâbıkâ Ohri Sancağıbeği olan kıdvetül-ümerâ'î'l-kirâm Hasan *dâme izzühû* meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "mîr-i mûmâ-ileyh Depedelen kazâsında Kakos nâm karyede vâkı' mülk çiftliğinde ehl [ü] ıyâli ile sâkin iken karye-i mezbûreye muttasıl Karyani(?) nâm karyede çiftliği olan Memotazde(?) Mustafâ oğlu Ömer nâm şakî tîmârı olan Hormove ve Terbük ve Lapove nâm karyeler eşkıyâsıyla ve âlet-i* harb ile hânesin basup mîr-i mûmâ-ileyhi katl kasdında iken gücile halâs olup ve mezbûr şakî vü ehl-i fesâd olup dâyimâ bu makûle fitne vü fesâddan hâlî olmadukların" bildürüp hükm-i hümayûnum recâsına" arz u mahzar eyledükleri ecilden, mahallinde şer'le ihkâk-ı hakk olmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahi şakî-ı mezbûrî bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve mûmâ-ileyh ile berâber ve tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzulunduğı üzre mezbûrun fesâd ü şenâ'ati mukarrer ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değiller ise şer'le bir vechile haklarından gelesin ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ibret ü sebeb-i nasîhat vâkı' ola. Hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâlînde olanlara ihânet olunmaktan ihtirâz oluna ve bi'l-cümle Memâlik-i Mahrûsem'de bu makûle fitne vü fesâd ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye zulmolunduğına kat'â rızâ-yı hümayûnum yokdur. Şakî-ı mezbûrun fitne vü fesâdından

re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyeti tahlîs eyleyüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesiz.

541

[153]

Görevli olarak Rumeli'de bulunan Südde-i Saâdet kapıcıbaşlarından Mustafa'nın, Ergirikasrı'na gelişinde, çevresine topladığı adamlarıyla yolunu kesip birçok fesat işlediği, kasabaya gelen cizyedar vs. görevlilerden düşük fiyata aldığı tekâlifî yüksek miktarlarda halka yüklediği ve yaptığı zulümlerden dolayı reâyanın yerlerini terkettikleri bildirilen Mustafa oğlu Ömer adlı şakînin teftiş edilerek hakkında gerekenin yapılması. (Ayrıca bkz. hkm. 540, 659)

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Rûmili câniblerinde mahâyif teftîşine ve asker ihrâcına me'mûr olan Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm kapucıbaşlarından olup Rûmili'ne ba'zı hıdmete me'mûr olan iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim Mustafâ dâme mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "def'-ı mezâlim iderek E[r]girikasrı nâm kasabaya vardukda kasaba-i mezbûre sâkinlerinden Mustafâ Çavuş oğlu Ömer nâm şakî kendü hevâsına tâbi' nice eşkıyâyı cem' idüp Hormoveli eşkıyası ve Garlıklı(?) Mahmûd nâm şakîyla yek-dil ü yek-cihet olup re'âyâ vü berâyânun hakların alıvirmeğe ve nice umûr-ı mühimmeye mâni' olup harb ü kıtâl niyyeti ile cem'ıyyet idüp mûmâ-ileyhün yolına gelmeğe nasb-ı nefis idüp ziyâde fesâd eyledüğinden gayri her gelen cizyedârlar ve sâyir hıdmet ile gelenlerden cüz'î nesne ile alup ba'dehû re'âyâyâ tevzî' idüp ziyâde akça tahsîl eyleyüp mezbûrların zulm ü te'addîlerinden re'âyâ tâyifesi perâkende vü perîşân olup ve mezbûr şakînun ref'ı lâzım olduğın" bildürüp hükm-i hümayûnum recâsına arzyledüğü ecilden, şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı şakî-ı mezbûrî bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; arzolunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların ba'de's-sübût hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra şakî-ı mezbûrun şer'le bir vechile hakkında lâzım geleni icrâ eylesin ki, sâyir eşkıyâyâ mûcib-i ıbrret ü sebeb-i nasîhat vâkı' ola.

542

[150]

Yeniçeri Kethüdası Mustafa'nın, Çaşnigirlerbaşı Ahmed'in kefaletiyle Eflak beyine ödünç verdiği para karşılığında, adı geçen Ahmet vasıtasıyla aldığı ve şiddetli kış sebebiyle Âsitâne-i Saâdet'e getiremeyip emaneten Yergöğü ve Ruscuk kalelerine bıraktığı balmumundan gümrük resmi talep edilmesi üzerine, resm alınmaması hususunda emir çıkarılmasına rağmen hâlâ daha gümrük talep edildiği bildirildiğinden, söz konusu balmumundan gümrük istenmemesi; aksi takdirde bu işte sorumlu durumda olan kadı ve eminlerin cezalandırılacağı.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Özi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve Yirgöği ve Ruscuk kâdîlarına ve iskele emînine hüküm ki:

Sâbıkâ Yeniçeri Kethudâsı olan Mustafâ Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Bundan akdem Çaşnigîrlerümbaşı Ahmed kefaletiyle Eflak beğine karz tarîkı[y]la virdüğü akça mukâbelesinde müşârun-ileyh Ahmed Eflak beğinden yüz toksan iki aded fuçı şem'-ı asel alup şiddet-i* şitâ olmağla bu cânibe nakl mümkün olmayup bir mikdârın Yirgöği ve bir mikdârın Ruscuk kal'alarında emânet vaz' idüp ba'dehû bu cânibe naklitmek [içün] âdemler gönderdiklerinde siz ki emînlersiz, gümrük ü resm-i şem' taleb eylemenüz ile virmekde inâd üzre olduğunuz ecilden; "Zikrolunan şem'-ı aselden gümrük taleb olunmaya; âdemlerine teslîm oluna." diyü Mâliyye tarafından ve Dîvân-ı Hümâyûnum'dan mü'ekked evâmir-i şerîfe virilmişken kâdîlar ile yek-dil olmalarıyla virmeyüp inâd üzre olup emrûme muhâlefet eyledükleri" i'lâm olunmağın, min-ba'd gümrük ü resm taleb olunmayup mukaddemâ virilen evâmir-i şerîfe mücebinece âdemlerine teslîm olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan emrûm üzre zikrolunan şem'-ı aseli müşârun-ileyhün varan âdemlerine bi't-tamâm teslîm idüp bir vechile kâdîlara ve emînlere te'allül ü inâd itdürmeyüp ve ol vechile bir akça ve bir habbelerin aldurmayasız. Şöyle ki; bu emr-i şerîfümünden sonra tekrâr emrûme muhâlefet üzre olasız, siz ki kâdîlar ve emînlersiz, emrûme muhâlefet eyleyesiz, azl ile kifâyet olunmayup muhkem hakkınızdan gelinür; ana göre mukayyed olup emr-i şerîfümün hılâfına cevâz göstermeyesiz.

543

[151]

Yenişehir ü Fenar ve Tırhala civarlarında ortaya çıkıp yolkesme, adam öldürme, gasp vb. suçları işledikleri, ancak üzerlerine varıldığında sipah, yeniçeri, müteferrika, çavuş ve züama çiftliklerine sığındıkları için yakalanamadıkları bildirilen haydut eşkıyasının yakalanması görevine Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Mehmed'in tayin olunduğu; söz konusu eşkıyanın adı geçen sipahi vasıtasıyla ele geçirilerek teftiş edilmeleri ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Mektûb üzerindedür.

Yenişehir ü Fenar kâdîsına ve Tırhala ve () sancaklarında vâkı‘ olan kâdîlara hüküm ki:

Yeniçeri Meydânı'na ve Matbah-ı Âmire'ye koyun ve yeniçeri kirpâsına ta'yîn olunan karyeler ve sâyir ra'ıyyet tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "vilâyetlerinde hâydûd eşkıyâsı peydâ olup mürûr u ubûrlarında ebnâ-yı sebîli rencîde vü remîde eyledüklerinden gayri karyelerine dahı küllî gadrleri ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelicek hazîneye zararları olmağla bundan akdem her karyeden birer ve ikişer âdem ü martolos ta'yîn olunup def'ı mazarratda mücidd ü sâ'îler iken zikrolunan şakîlar yollara ve billere inüp kat'ı tarîk u katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl eyleyüp üzerlerine varmak lâzım geldükde sipâh u yeniçeri ve müteferrika vü çavuş u zü'amâ çiftliklerine ve mandıralarına varup tahassun eyleyüp çiftlik ü mandıra sâhibleri ise eşkıyâya mu'în ü zahîr olup ihkâk-ı hakka mâni' oldukları[n" bildürdükleri] ecilden, Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed *zîde kadruhû* ta'yîn olunup ve mândeler ağası tarafından mektûb virilmeğîn, mûcebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mukaddemâ virilen emr-i şerîf ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince ol makûle zuhûr idüp ebnâ-yı sebîlün yolına inüp gâret-i emvâl eyleyüp ba'dehû varup askerî çiftliklerinde tahassun eyleyen eşkıyâyı bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber ve tamâm hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzulunduğı üzre ise hukûk-ı nâsı bi't-tamâm hükmidüp alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değıller ise hâydûd eşkıyâsının şer'le bir vechile haklarından gelesiz ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ıbet ü sebep-i nasîhat vâkı‘ ola.

544
[151]

İstanbul-Kıbrıs güzergâhında kullanılmak üzere Ramazan ve Mustafa isimli kapıcılar ile adamları için yazılan menzîl emrinin kaydı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Kıbrıs'a varup gelince, Ramazân ve Mustafâ nâm kapıcılara ve bir nefer âdemisine menzîl emri yazılmışdır. *Fî evâhûri şehri Ramazânî'l- mübârek, sene: [10]40.*

545

[148]

Köstendil Sancakbeyi Mütesellimi Memi'nin devre çıkararak reâyaya zulmettiğinin bildirilmesi üzerine, kendisinin görevden alınıp yerine vilayet halkı tarafından düzgün birinin mütesellim seçilmesinin emredildiği, bu emir gereğince de Solak Hasan'ın mütesellim seçildiği ve halkın kendisinden memnun olduğu bildirildiğinden, adı geçenin gayret ve dürüstlüğüle hizmet gördüğü sürece mütesellimlikte istihdam edilip işine Memi vs. kimselerin karışmalarına izin verilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Köstendil sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olup Kratova Nâzırı olan iftihârul- emâcid ve'l-ekârim Mehmed *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bi'l-fi'l Köstendil sancağıbeği tarafından Mütesellim olan Memi nâm kimesnenün bundan akdem devridüp re'âyâyâ te'addî eyledüğün Sofya kâdîsı arzitmekle; "Mezbûr Memi mütesellimlikden ref' olunup vilâyet a'yânı diledükleri bir müstekîm kimesneyi mütesellim nasbideler." diyü emr-i şerîfüm virilmekle ol diyârün vazî' u şerîfi ve sığâr u kibârı kıdvetül-emâsil ve'l-akrân Solak Hasan *zîde kadruhûy* mütesellimliğe ihtiyâr eyleyüp mezbûr el-ân mütesellim olup ve ef'âl ü akvâlinde kimesne rencide olmayup cümle vilâyet halkı rızâ vü şükran üzre olup müstekîm ü mütedeyyin olup kimesneye te'addîsî ve hılâf-ı şer'-ı şerîf evzâ'ı olmamağla hıdmet-i mezbûrede istihdâm olunup âharı dahlitdürilmemek" bâbında hükm-i hümayûnum recâsına arzitmegün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr mütesellimlik hıdmetinde mücidd ü sâ'î oldukca min-ba'd ref' olunan mezbûr Memi'yi ve âhardan bir ferdi mûmâ-ileyhün mütesellimliğine müte'allik umûrına müdâhale vü mu'âraza itmeyeler ve itdürmeyüp ve mezbûr mütesellimlik hıdmetinde istihdâm eyleyüp husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesiz.

546

[149]

Köstendil sancağındaki eli emirli ve ma'zuller ile Eğridere Derbendi, Üskok, Çonya ve İvlasne yaylaklarında ortaya çıkan haramî ve haydut eşkıyasının def'ine memur olan Kratova Nazırı Mehmed'in, yaşlı ve iş göremez durumda olan ma'zullerin de, yerlerine adam tutturulmak suretiyle bu hizmette istihdamlarının sağlanması için emir çıkarılması hususundaki talebinin uygun görüldüğü.

Virilmemişdür.

Köstendil sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olup bi'l-fi'l Kratova Nâzırı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp;

"livâ-i mezbûrda vâkı' eli-emirlü vü ma'zûller ile birkaç seneden berü Eğridere Derbendi'nde ve Üskok ve Çonya ve İvlasne yaylaklarında zuhûr eyleyen harâmî vü haydûd eşkıyâsinun def'ına me'mûr olup zuhûr itdüğü yirlerde ma'an varup def'-ı mazarrat ile mukayyed olup eşkıyâ te'addisinden hıfz u hırâset üzre olduğın" bildürüp; "emr-i sâbık mûcebince ol derbendleri tâyife-i mezbûre ile hıfz u hırâset eyleyüp ve amel-mânde olanlar yirlerine âdem tutup edâ-yı hıdmet itdürilmek" bâbında hükm-i hümayûnum recâ itmeğin imdi; ol emrüm kemâ-kân mukarrerdür. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince livâ-i mezbûrun eli-emirli vü ma'zûli ile zikrolunan derbendleri muhâfaza eyleyüp zuhûr eyleyen eşkıyânun men' u def'ı ile mücidd ü sâ'î olup ve amel-mânde olan ma'zûller dahı yirlerine bedel tutup muhâfaza hıdmetin edâ itdürüp ihmâl ü müsâhele üzre olanların şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesesiz. Ammâ; bu bahâne ile ahz ü celb ile kimesnenün akçası alınmakdan ziyâde ihtirâz üzre [olasız].

547

[145]

Büyük Mirahur Hasan ile bazı kimselerin mal vs. eşya ve mücevherlerini çalarak kaçan ancak, yakalanıp İzmir Kalesi'ne konulan Yako Frenk, Avraham ve Hayım adlı Yahudilerin gelen görevlilere teslim edilerek Âsitâne'ye gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

İzmir kâdîsına ve dizdâra ve neferâta hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "bundan akdem Yako Frenk Kuyumcı ve Avraham ve Hayım nâm Yehûdîler bi'l-fi'l Mayor Mîr-âhûr olan Hasan *zîde mecdühû* ve ba'zı kimesnelerin emvâl ü erzâk u cevâhirlerin alup firâr idüp hâliyâ ol cânibde mezbûr şakîlar elegetirilüp İzmir Kal'ası'na emânet konılduğın" bildürüp varan âdemlere teslîm olunup Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezkûr şakîları varan âdemlere teslîm idüp Dîvân-ı Hümayûnum'a irsâl ü îsâl eylesesiz ki, gelüp şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna. Bu bâbda ihmâl eylemeyüp avk u te'hîrden hazer eylesesiz. Ve'l-hâsıl umûr-ı mühimmedendür. Ahz ü celb sebebi ile te'hîr u avk olunmakdan ihtirâz eylesesiz.

548

[146]

Pınarhisar kazasının Kurudere köyü civarında dört kişiyi öldürüp, paralarını gasbettikleri bildirilen isimleri yazılı yeniçeriler ile yeniçeriymiş gibi dolaşan diğer eşkıyanın bu meselenin halli için görevlendirilen gedikli vasıtasıyla teftiş edilmeleri ve gaspedildiği bildirilen paraların da bulunması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Bınarhısârı kâdîsına ve kazâ-i mezbûrda yeniçeriler üzerlerine Serdâr olan () *zîde kadruhûya* hüküm ki:

Hâliyâ; "Kuridere nâm karye ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e arz sunup; "ol cânibde olan yeniçerilerden Mustafâ ve Mûmcı nâmında olan dîger Mustafâ ve andan mâ'adâ Mehmed ve oğlu Hüseyin ve Korucı Mehmed'ün oğlu Alî nâm yeniçeriler ve Hediye'lü nâm karyeden Alî nâm yeniçeri mezkûrûn şakîlar ve Arslan kul-oğlu () ve ba'zıları dahı yeniçeri nâmında gezüp bilâ-sebeb dört nefer âdem katlidüp üç yük akçaların gâret idüp ziyâde zulm ü te'addî eyledüklerin" bildürmeğin; "ahvâlleri şer'le görölüp ehl-i fesâd olanların haklarından gelmek için gedüklülerden () nâm gedüklü ta'yîn olunup ve sen ki serdârsın, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup zikrolunan dört-beş nefer yeniçerileri şer'-ı şerîfe da'vet ü ihzâr idüp vech-i meşrûh üzre âdem katleyledükleri sâbit ve tekrâr sicill ü huccet idüp habsolanları muhkem habsidüp muhtâc-ı arz olanları yeniçerilerden ise vukû'ı üzre ism ü resmleri ve bölükleriyle yazup arzeyelesiz ki, dirlikleri kat' olundukdan sonra bir vechile muhkem haklarından geline ki, sâyirlerine mûcib-i ıbret ü sebep-i nasîhat vâkı' ola ve gâret olunan üç yük akçaların şer'le teveccüh idenlerden cem' u tahsîl itdürdüp mezbûr gedüklü ile ve hasımlarıyla ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görölüp icrâ-yı hakk olunmak" bâbında iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmekle, mûcebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mufassal ü meşrûh mektûb mûcebince amel idüp min-ba'd hilâfına cevâz göstermeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma ve mûmâ-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

549

[147]

Akçahisar kazasında, evinin yanmasından sorumlu tuttuğu Sipahi Mustafa'nın evini adamlarıyla birlikte basarak yağmaladığı bildirilen Sipahi Osman'ın ve yandaşlarının teftiş edilip durum arzedildiği gibi ise, üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Alî Halîfe.

Akçahısâr kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' () nâm karye sâkinlerinden olup erbâb-ı tîmârdan Mustafâ nâm sipâhî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "gine kazâ-i mezbûra tâbi' [()] nâm karyeden Osmân nâm sipâhî'nün evleri bi*-irâdeti'llâhi te'âlâ ihrâk olmağla mezbûr Osmân nâm sipâhî buna; "Evim sen ihrâk eyledün." diyü bühtân idüp ve kendüye tâbi' nice şakîlar ile bunun evin basup emvâl ü erzâkın gâret ü hasâret idüp ziyâde zulm ü te'addî eyledüklerin" [bildürüp] ve mezbûr şakîlar elegetürölüp icrâ-yı hakk olunmak bâbında bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Mândeler Ağası olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim () *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrî zâbitları ma'rifetleriyle bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp mukaddemâ bir def'a şer'le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmiş olmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; arzolunduğı gibi ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp şer'le müteveccih olup gâret olunan emvâl ü erzâkı her ne ise ba'de's-sübût hükmidüp alıvirdükden sonra bu fesâdı iden şakîlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyleyesin; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüp şer'-ı şerîfe ve ağaları tarafından virilen mektûba ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyüp şöyle ki; ol cânibde icrâ-yı hakk olmaz ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eyleyesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunalar.

[Yev]mü's-Sebt, fî gurre-i Şevvâli'l-mükerrem, sene: 1040

550

[143]

Edirne'de Kıptîleri tahrik ederek mal-ı mirî tahsiline engel oldukları bildirilen Maraşhoğlu Hüseyin, Fethulloğlu Divân ve Arslan Dede adlı Kıptîlerin ikaz edilmeleri.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Edirne monlâsına ve bostâncıbaşıya hüküm ki:

Kıbtıyân Subaşısı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân İbrâhîm zîde mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp şöyle arz-ı hâl eyledi ki; "Mar'aşlı-oğlu Hüseyin ve Fethullâh-oğlu Dîvân ve Arslan Dede nâm Kıptîler kendü hâllerinde olmayup Kıbtî tâyifesin ıdlâl ü tahrik idüp kendü zâbitlarına mürâca'at itmeyüp a'yân-ı vilâyetden askerî tâyifesinden nice kimesnelere istinâd itmekle mâl-i mirî tahsîlinün avkına bâ'ıs olup ihtilâlden hâlî olmadukların" bildürüp; "min-ba'd zâbitları kapusından gayri yire mürâca'at olunmayup itâ'at-i emr u şer' itmezler ise şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak" bâbında hükmi hümayûnum recâ eylediğı ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; arzolunduğı üzre ise mezbûrları getürdüp muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, min-ba'd Çingâne tâyifesin ıdlâl ü tahrik itmeyüp ve a'yân-ı vilâyetden kimesneye istinâd itmekle ihkâk-ı hakka ve mâl-i mirî tahsîline mâni' olmayup mürâca'atı kendü zâbitlarına ideler. Şöyle ki; bu def'a dahı memnû' olmayup girü itâ'at-i emr u şer' itmezler ise ol makûlelerin şer'le bir vechile haklarından gelesin ki, sayirine mûcib-i ibret ola ve bi'l-cümle cem'ıyyet olup ol makûle muhâlefet-i emr u şer' olduğına kat'â rızâ-yı şerîfüm yokdur. Ana göre dikkat ü ihtimâm eyleyüp bu bâbda sâdır olan emrümün icrâsında dakîka fevtitmeyesiz. Şöyle ki; mezbûrlar umûra karışmakdan memnû' olmazlar ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eyleyesin ki, getirilüp Dîvân-ı Hümayûnum'da haklarında lâzım gelen icrâ oluna. Hakk üzre olup emr-i âhar irsâline muhtâc eylemeyesiz.

551

[144]

İmroz adasında dizdar olan Osman'ı öldüren Mehmed, Murat, Samartinoğlu Mehmed ve Yusuf adlı yeniçerilerin davalarının tekrar görülüp ve arza muhtaç bir durumları yoksa haklarından gelinmesi; şayet dava orada görülemezse Divân-ı Hümayun'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

İlimye kâdîsına ve kazâ-i mezbûrda yeniçeriler üzerlerine Serdâr olan () zîde kadruhûya hüküm ki:

Hâliyâ; "Cezîre-i İmroz'da Dizdâr olan Osmân'ı yine ol cânibde sâkin olup yeniçeri tâyifesinden Mehmed ve Murâd ve Samartin-oğlu diğer Mehmed ve Yûsuf nâm yeniçeriler hevâlarına tâbî' ba'zı eşkıyâ ile alâ-mele'i'n-nâs urup katlidüp ziyâde zulm ü te'addî ve fesâd ü şenâ'at eylemeleriyle üzerlerine mukaddemâ töhmetleri sâbit ve sicill ü huccet olunmağla girü tekrâr istimâ' olunup mezkûrûn kâtil olan yeniçerileri getürdüp tekrâr üzerlerine sen ki kâdîsın, sicill ü huccet idüp sûret-i sicilleriyle vukû'ı üzre ism ü resmleri ve bölükleri ile merkûm serdâr ile ma'an yazup arzeyeysiz ki, yeniçeri olanların vukû'ı üzre defterden ihrâc olunup ba'dehû mezkûrûn kâtilleri muhkem habsidüp muhtâc-ı arz olanlardan ise aslı ile i'lâm eyleyüp muhtâc-ı arz olanlardan değil ise şer'le iktizâ eyledüklerine göre amel idüp şer'le haklarından geldürdesiz ki, sâyirine mûcib-i ibrat ü sebeb-i nasîhat vâkı' ola ve dahı anun gibi şer'-ı şerîfe râzî olmayup gine te'allül iderler ise mezkûrûn yeniçerileri aynı ile () ve () Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresiz ki, Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görölüp icrâ-yı hakk oluna. Bu makûle fesâd olduğına rızâ-yı şerîfüm yokdur. Bu bâbda şer'-ı şerîf üzre görüp hılâfına cevâz gösterilmeyüp ve lâkin şer'-ı şerîf ve kânûn-ı münîfe ve bu bahâne ile kendü hâllerinde olan re'âyâ vü fukarâya zulm ü te'addî olunmakdan dahı ihtirâz eyleyesiz." diyü iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince amel idüp hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif bir ferde te'allül ü inâd ve zulm ü te'addî itdürmeyesiz.

552

[142]

Adamlarıyla birlikte Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın Çelebipazarı kazasına bağlı Zepe köyünde sakin olan yeğenleri Osman ve Seyfullah adlı çocukların evlerini basarak yağmaladıkları ve paralarını gasbettikleri ihbar edilen Özice'de sakin Mehmed, Ali ve Sinan hakkında gerekenin yapılması. (Ayrıca bkz. hkm. 571)

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Huccet üzerindedür.

Özice ve Çelebîbâzârî kâdîlarına ve Sâbıkâ Özice Kâdîsı olan Mevlânâ Mustafâ'ya hüküm ki:

Çelebîbâzârî kazâsına tâbî' Zepe nâm karyede sâkin düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Vezîr-i Sânî Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûn*un karındaşı oğulları Osmân ve Seyfullâh nâm sağırların vâsî-ı şer'îleri olan Kurd Hâce'nün vekîl-i şer'îsi olan Osmân nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Bundan akdem nefis-i Özice'de Terâzû Mahallesi'nde sâkin Mehmed nâm () ve Hasan oğlu Alî ve Sinân nâm kimesneler hevâlarına tâbî' birkaç nefer eşkıyâ ile yek-dil olmalarıyla sağırân-ı mezbûrânun gice ile evlerin basup nice emvâl ü erzâkların ve yüz on bin nakd akçaların nehb ü gâret idüp fesâd itmeleriyle mukaddemâ mahâyif teftîşine me'mûr olan müşârün-ileyhün kapucibaşlarından İbrâhîm ve Yeniçeri Zâbıtı olan () *zîde kadruhümâ* mübâşeretleriyle mezbûrlar meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr olunup bi-hasebi's-şer'-ı's-şerîf teftîş ü tefahhus olundukda mezbûr Sinân; "Fî'l-vâkî' mezbûrân Mehmed ve Alî ile gâret-i merkûme kasdı ile mukaddemâ salbolunan Hasan ile mahalle-i mezbûreden kalkup ve Doğıdol nâm karyede sâkin mukaddemâ salbolunan Rayak nâm zimmînün evinde atlarımızı koyup merkûm zimmî ile ma'an Koniskarika nâm karye sâkinlerinden Nefvan(?) nâm zimmînün mandırasına varup ve andan Radhina oğlu Raduya nâm zimmînün mandırasına varup mezbûrlar bize mütâbe'at itmekle civârında vâkî' çayıra nüzûl iden Debbâğ Mehmed'i basup kirâcısını tüfenk ile urup mecrûh idüp ve yanlarında bulunan nukûd u esbâbların alup varup Nolna nâm tağda sabâhlayup yolda giderken mezbûr Radhina'nun dîğer oğlu Ralta nâm zimmîye râstgelüp bize şarâb içürüp andan Vişegrad kazâsına tâbî' Zemlice nâm karyeye varup andan Drini nâm ırmağı İsttarda nâm iskeleden geçüp Zepe nâm karye[ye] varup vezîr-i müşârün-ileyhün sarâyına girüp sağırân-ı mezbûrânun evlerin basup üç aded kîse akçaların alup firâr eyledüğümüzde karye-i mezbûre ahâlîsi ile iskele halkı ardumuza düşüp nehr-i mezbûrî mürûra mecâl olmayup yine karye-i Zepe tarafında vâkî' tağa çıkup andan Çelebîbâzârî kazâsı kurbinde nehr-i mezbûrî sal ile geçüp Osad kazâsında vâkî' mezbûr Hasan'un çiftliğine varup mezbûr Rayak zimmînün evinde kodüğümüz atlarımızı getirüp andan evimize geldük." diyü ıkrâr u i'tirâf eylediği sicill ü huccet olunduğın ve hâlâ habsde olduğın" Özice Kâdîsı Süleymân(?) ve sâbıkâ () Kâdîsı olup zikrolunan mâddenün istimâ'ına me'mûr olan Mustafâ arz u i'lâm eyledükleri ecilden, vezîr-i müşârün-ileyhün kapucibaşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim İbrâhîm *zîde mecdühûy* mübâşir ta'yîn idüp şer'le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; zikrolunan şakîların şakâsı şer'an sâbit ü zâhir olup huccet-i şer'ıyye virilüp el-ân şakîlar habsde ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup muhtâc-ı arz olanları zâbıtları mübâşereti ve ağaları mektûbı mücebince haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüp muhtâc-ı arz olmayanları mübâşir-i mûmâ-ileyhün mübâşereti ve ma'rifet-i şer'le huccet-i şer'ıyye mücebince şer'le haklarından gelesiz ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ibret ü sebeb-i nasîhat ola.

553

[140]

Saray kasabası ahalisinin, sipahi oğlanlarından Mehmed'in Saray kasabasında mirîye ait altıyüzbin akçasının çalınması olayının faili olan ve hâlen Âsitâne-i Saâdet'te mahbus bulunan Subaşı Alî'nin Saray'a gönderilmesi durumunda çalınan paranın bulunup teslim edileceğine kefil olduklarını bildirmeleri üzerine adı geçenin tutuklu olarak o tarafa gönderildiği; söz konusu paranın mutlaka bulunup tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Ahmed Efendi.

Emîr İsmâ'îl Efendi yediyle olmuştur.

Sarây ve İnecek kâdîlarına hüküm ki:

Ebnâ-i sipâhiyândan Mehmed gelüp; "Bundan akdem mîrî akça ile Âsitâne'ye gelür iken Sarây nâm kasabada altı yük mîrî akça sirka olunup teftîş olundukda Subaşı Alî nâm kimesne; "Dört âdemümle meblağ-ı mezbûrî biz sirka idüp ağamuza teslîm eyledük; içerü evine götürüp gitdi." diyü ıkrâr u i'tirâf eyleyüp taleb ü tahsîl murâd eyledükde mezbûr Subaşı Alî Âsitânem'de mahbûs bulunmağla meblağ-ı mezbûrî oğlı kaçurup ve firâr eyleyüp elegirmemekle ahâlî-i kasaba meblağ-ı mezbûrun yüz bin akçasın buna teslîm eyleyüp mâ'adâsı için; "Mezbûr Subaşı Alî kayd ü bend ile bu cânibe gelürse aynı ile bulup teslîm idelüm." diyü kefil oldukları ecilden, mezbûr Subaşı Alî, Yeniçeriler Çavuşı Muhammed Çavuş mübâşeretîyle kayd ü bend ile ol cânibe götürölüp ahâlî-i vilâyet ma'rifetiyle meblağ-ı mezbûr tahsîl itdürilmesi" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Mezbûr Subaşı Alî'yi mukayyed ü mahbûs ol cânibe götürüp vusûl buldukda, mûmâ-ileyh çavuşun ve ol cânibde Yeniçerilerüm Serdârı olan () ve ahâlî-i vilâyet ma'rifetiyle kemâl mertebe tekayyüd ü ihtimâmla meblağ-ı mezbûrî tahsîl eylemede dakîka fevteylemeyüp emr-i şerîfümün icrâsında mücidd ü sâ'î olup husûs-ı mezbûrî sâyire kıyâs eylemeyüp bu bahâne ile fukarâya te'addî vü tecâvüz olunmakdan be-gâyet hazer eylesesiz.

554

[141]

Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Aynî Mahmud'un Prizrin sancağında sakın Altı Bölük halkı üzerine, Sipahi Mehmed Hasan'ın da Yenişehir'de sakın Altı Bölük halkı üzerine kethüdayeri tayin edildiği.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Prizrin sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

"Taht-ı kazânuzda sâkin ü mütemekkin Altı Bölük halkı üzerine zâbıt u kethudâyiri olmak de'b-i kadîm olmağın Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden İkinci Bölük'de yevmî yiğirmi iki akça ulûfeye mutasarrıf olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Aynî Mahmûd zîde kadruhû kadîmî Ocağ'un emekdâr u ihtiyârı olup her vechile fukarâyı zalemeden himâyet ü sıyânet idüp ve tâyife-i mezbûreyi zabt u rabta ve kethudâlık hıdmetinün uhdesinden

gelmeğe kemâl-i iktidârı olmağın zâbıt u kethudâyiri nasb u ta'yîn ve hizmet-i mezbûrede diyânet ü sadâkat üzre istihdâm olunup hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürilmeyüp ve ol cânibde olan Altı Bölük halkı mûmâ-ileyhi üzerlerine kethudâyiri bilüp sözinden ve re'yinden hâric vaz' itmeyüp her husûsda mürâca'atı mûmâ-ileyhe idüp ve tâyife-i mezbûrdan birinün şer'-ı şerîfe ihzârı lâzım geldükde mûmâ-ileyh mübâşeretiyle ihzâr ve şer'le görölüp mutî' u munkâd ve şer'-ı şerîfe itâ'at ü inkıyâd üzre olup hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde te'addî vü tecâvüz itdürilmeyüp eslemeyüp zulm ü te'addî idenleri ism ü resmleriyle yazup bildürüp ve sipâhî olmayup bayrak ile gezüp fukarâ vü ehl-i sûka te'addî üzre olanları elegetürüp ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların bî-kusûr alıvirdükden sonra muhkem haklarından gelesin ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ıbret ü sebep-i nasîhat vâkı' olup ve lâkin hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye rencîde itdürilmemek" bâbında bi'l-fi'l Mândeler Ağası olan ifihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mektûb virilmeğın, mûcebince amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp dahı mûmâ-ileyhi kemâl-i istikâmet ile hizmet-i mezbûrede istihdâm eyleyüp âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Bir sûreti; "Yenişehir monlâsına hüküm ki:

Taht-ı kazânda ve tevâbi'ı nâhiyelerinde sâkin olan Altı Bölük halkı üzerlerine bir kethudâyiri olmak kânûn-ı kadîm olmağın sâbıkâ kazâ-i mezbûrda Kethudâyiri olan sipâhiyândan Seksenaltıncı Bölük'de yevmî otuz yedi akça ulûfesi olan Mehmed Hasan kethudâyiri ta'yîn ve mândeler ağası tarafından mektûb virilmeğın..." *vech-i meşrûh üzre mufassal emir yazılmışdur.*

555

[138]

Kudüs ve Kamame'ye gitmek üzere yola çıkan Erdel ileri gelenlerinden Pereçni İmre ve adamlarının gidiş ve dönüşleri esnasında güvenliklerinin sağlanması ve yol boyunca kendilerine, eşya ve hayvanlarına kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Kudüs-i Şerîf'e varup gelince yol üzerinde vâkı' olan sancakbeğlerine ve zikrolunan sancaklarda vâkı' olan kâdîlara ve mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine* ve Altı Bölük kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve iskele emînlerine ve sâyir iş-erlerine hüküm ki:

Erdel hâkiminün Südde-i Sa'âdetüm'de olan Kapukethudâsı Slayçi(?) Üstvan Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Erdel vilâyeti a'yânından Pereçni İmre nâm zimmî Kudüs-i Şerîf'e gitmek murâd idinmekle yanında olan () âdemiyle vech-i meşrûh üzre Kudüs-i Şerîf'e ve Kamame'ye ziyârete teveccüh eylediğın" bildürüp; "varup gelince kendüye ve yanında olan âdemlerine ve esbâb u tavarlarına hâricden bir ferde dahl ü ta'arruz ve rencîde vü remîde itdürilmeyüp emîn ü sâlim Kudüs-i Şerîf'e irsâl ve ba'dehû

avdet eyledükde girü emîn ü sâlim memleket ü vilâyetine îsâl eylemenüz" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr zimmî yanında olan âdemleri ve esbâb u tavarlarıyla her kangınızın taht-ı hükûmetine varup dâhıl olursa kendüye ve yanında olan âdemlerine ve esbâb u tavarlarına hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü ta'arruz ve zarar u gezend irişdürmeyüp emîn ü sâlim birbirinüze ulaştırup Kudüs-i Şerîfe irsâl ve ba'dehû avdet eyledükde murâd eylediği memleket ü vilâyetine emîn ü sâlim îsâl eylesesiz. Bu bâbda her biriniz gereği gibi mukayyed olup kendüye ve esbâb u tavarlarına zarar u gezend irişdürilmek ihtimâli olmaya.

556

[139]

Daha önce Dergâh-ı Muallâ Yeniçerileri Kâtibi Malkoç'a temlik edilmiş olan ve onun da vakfettiğini söylediği havass-ı hümayûna tâbi Halep köylerinden Yahmul, Kefer-Sandal, Hızâno, Kili ve tevâbiinin altmışbin akçalık kısmının, onun ölümü üzerine mülkiyet ve vakfiyeti kaldırılarak diğer kısmıyla birlikte Ümmügülsüm Sultan'a paşmaklık tayin olunduğu; bu sebeple Malkoç'un vârislerinin ve mültezimlerin her hangi bir gerekçe ile söz konusu haslara müdahale ettirilmemesi; şayet temessük vs. ibraz ederlerse bunların da ellerinden alınıp mühürlenip Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Mâliyye emri mücebince yazılmışdur.

Tirevî Hüseyin Efendi.

Haleb beğlerbeğisine ve defterdârına ve Ma'arratü'l-Mısırîn kâdîsına hüküm ki:

Haleb sancağında nâhiye-i mezbûrda havâss-ı hümayûnum karyelerinden toksan beş bin sekiz yüz yigirmi dört akça yazar Yahmul ve Kefer-sandal* ve Hızâno ve Kîlî ve tevâbi'ı karyelerinin altmış bin akçalığı sâbıkâ Dergâh-ı Mu'allâm Yeniçerileri Kâtibi olan Malkoç'a bir tarîk ile temlik olunup mezbûr dahî gâh; "Mülkümdür." ve gâh; "Vücûh-ı hayrâta vakfeyledüm." diyü tasarrufında iken fevtolup zikrolunan altmış bin akça mukaddemâ havâss-ı hümayûnumdan ifrâz olunmağla mülkiyyet ü vakfiyyeti ref' olunup girü havâss-ı hümayûnuma zamm u ilhâk olduktan sonra zikrolunan toksan beş bin sekiz yüz yigirmi dört akça hâs seyyidetü'l-muhadderât hemşîrem Ümmü Gülsüm Sultân dâmet ısmetühâ[ya] Bin kırk Martı ibtidâsından hatt-ı hüma[yû]numla paşmaklık ta'yîn olunup; "Târîh-ı mezbûrdan müşârun-ileyhânun voyvodasına zabtitdürüp min-ba'd mezbûr Malkoç'un veresesin mücerred; "Bizüm vakfımız ve mülkimüzdür." diyü dahlitdurmeyesiz. Şöyle ki; bir tarîk ile temessük ibrâz iderlerse dahlitdurmeyüp temessükâtı ellerinden alup ve der-kîse idüp mühürleyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp ve zikrolunan otuz beş bin akçayı dahî ümenâ vü ummâl tâyifesi; "Bizüm iltizâmımuza dâhıldür." diyü kat'â dahlitdurmeyüp müşârun-ileyhânun voyvodasına serbestiyyet üzre zabtitdüresiz." diyü Mâliyye tarafından emr-i şerîfüm virilmeğin, mücebince amel olunmak emrüm olmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre ve Mâliyye tarafından virilen emr-i* şerîfüm mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz.

557

[136]

Üsküdar ve Kocaeli bölgesinde ortaya çıkan ve ahalinin can ve malına kasteden eşkıyanın, Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın Kapıcıbaşı Süleyman vasıtasıyla ele geçirilerek haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Üsküdar monlâsına ve Kocaili sancağında vâkı' olan kâdîlar ve () ve () ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ; "Ol câniblerde ba'zı eşkıyâ vü ehl-i fesâd zuhûr idüp gicede ve gündüzde re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetün* evlerin ve yolların* basup katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl* idüp dâyimâ fesâd ü şenâ'atden hâlî olmadukları" i'lâm olunmağın, ol makûle fesâd* ü şakâvet üzre olanların gereği gibi haklarından gelinmek için bir müstekîm umûr-dîde kimesne ta'yîn olunmak lâzım olduğu ecilden, Dergâh-ı Mu'allâm () olup düstûr-ı mükerrrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Sadâret-i Uzmâ vü Vekâlet-i Kübrâ Kâyim-makâmı olan Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* kapucıbaşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Süleymân *zîde mecdühû* mübâşeretiyile ol makûle* eşkıyâ vü ehl-i fesâd* olanlar hüsn-i tedbîr ü tedârûkle elegetürilüp hukûk-ı fukarâ ashâbına alıvirilüp ve üzerlerine fesâd* sâbit olanların mûmâ-ileyh mübâşeretiyile şer'le haklarından gelinmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı taht-ı kazânuzda ol makûle katl-i* nüfûs ü gâret-i emvâl idüp ve dâyimâ fesâd* ü şenâ'at üzre olanları her kande bulunur ise mûmâ-ileyh mübâşeretiyile hüsn-i tedbîr ü tedârûkle elegetürüp gaybet idenleri şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp da'vâ-yı hakk [u] ta'yîn-i mâdde idenler ile berâber idüp bir def'a şer'le görilüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların mûmâ-ileyh mübâşeretiyile onat* vechile hakk üzre teftîş idüp ba'de's-sübût ol makûle fesâd ü şenâ'at üzre oldukları üzerlerine zâhir* olup ve ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp ashâbına alıvirdükden sonra ol makûle ehl-i fesâd olanlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyeysiz; arza muhtâc olmayan eşkıyâ vü ehl-i fesâdun mûmâ-ileyh mübâşeretiyile bir vechile şer'le haklarından gelesiz* ki*, sâyir eşkıyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ibret ü bâ'ıs-i nasîhat vâkı' ola. Ammâ; bu bâbda her birinüz gereği gibi mukayyed olup bu bahâne* ile umûm teftîşinden ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda himâyet ve kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addîden* her birinüz ihtirâz eyleyesiz.

558

[137]

Sabık Rumeli Beylerbeyi, hâlen Şam Beylerbeyi ve Şark Seferi'ne tayin olunan askerın de seraskeri olan Süleyman Paşa'nın, kendisine, bir yerde eğlenmeden emrindeki askerlerle birlikte doğruca Veziriâzam Hüsrev Paşa'nın yanına varıp sefere katılması emredildiği halde, hâlen İznikmit taraflarında oyalandığı haber alındığından, bu hususta sorumluluk altına girmiş olduğu; Paşa'nın derhal hareket edip bir yerde oyalanmadan Hüsrev Paşa'ya ulaşp sefere katılması; aksi takdirde cezalandırılacağı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Sâbıkâ Rûmili Beğlerbeğisi olup hâlâ Şâm eyâletine mutasarrıf ve Şark Seferi'ne me'mûr olan asker-i İslâm'a Ser'asker olan Süleymân Paşa *dâmet ma'âlihiye* hüküm ki:

" "Şark Seferi'ne me'mûr olan asker-i İslâm'ı yanuna alup ve bir yerde tevakkuf u ârâm eylemeyüp toğrı Şark Seferi'ne varup Ordu-yı Hümâyûnum'a dâhıl [ve] asâkir-i nusret-me'serüme Serdâr olup Vezîr-i A'zamum olan düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâm'ül-âlem *ilâ-âhırîh* Husrev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* mülâkî olup hıdmetde bulunman" fermânı olmışken ile'l-ân İznikmid câniblerinde oturup rızâ-yı şerîfûme muhâlif gitmekde ihmâl üzre olduğun" i'lâm olunmağın, bu bâbda mes'ûl olmışsındır. İmdi; bir yerde tevakkuf u ârâm eyledüğüne kat'â rızâ-yı hümâyûnum yokdur. Her kankı mahalde bulunursan bir ân te'hîr u ârâm eylemeyüp senünle me'mûr olan tavâyif-i asker ile iki konağı bir idüp Ordu-yı Hümâyûnum'a dâhıl olman bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdır. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı Şark Seferi'ne me'mûr olanları yanuna alup ve bir yerde tevakkuf u ârâm eylemeyüp iki konağı bir idüp vâfir ü müstevfî asker-i İslâm ve yarar u müsellağ âdemlerün müretteb ü mükemmel düşmen yarağı ile Ordu-yı Hümâyûnum'a dâhıl ve müşârun-ileyh serdâr-ı âlî-mikdâruma mülâkî olup dîn-i mübîn ve uğur-ı hümâyûn-ı nusret-karînümde hıdmetde ve yoldaşlıkda bulunasın. Şöyle ki; bu hükm-i hümâyûnumdan sonra yine menâzil ü merâhilde eğlenüp mu'accelen Ordu-yı Hümâyûnum'a varup irişmekde ihmâl eyledüğü i'lâm oluna, bu bâbda kat'â öZRÜN makbûl ve cevâbun mesmû' olmayup azl ü itâba müstehakk olman mukarrerdür. Ana göre basîret ve rızâ-yı hümâyûnum üzre hareket [idüp] mu'accelen Ordu-yı Hümâyûnum'a varup dâhıl olmağa sa'y-i cemîl ü hüsn-i ihtimâm eylesin.

559

[133]

Selanik, Siroz, Yenişehir ü Fenar ve Mezistre kazalarında, kendilerine mahsus kıyafetleri giymeyip samur kalpak, kemha ve atlas gibi müslümanlara mahsus kıyafetler giyen ve ata binip silah ile gezen Yahudi vs. gayrimüslimlerin, gerekli duyurular yapılarak bundan men edilmesi ve sadece kendileri için belirlenen kıyafetleri giymeleri hususunda uyarılması vazifesine Bağdat Seferi'nde hizmette bulunan Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Osman İskender'in tayin edildiği.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Mahmûd Beğ, tâbi‘-ı hazret -i efendi.

Selanik ve Siroz kâdîlarına hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda vâkı‘ zimmî vü Yehûdî tâyifesi kendülere münâsib libâs giymeyüp şer‘an tahkîr u tezlîl olunmaları mühimmât-ı dîn ü devletden iken tâyife-i mezbûre fâhır libâslar giyüp ve at u silâh ile gezüp kadîmî tarz ü üslûblarından tecâvüz itmeleri ile men‘ u def‘ olunması lâzım ü mühim olmağın, Dergâh-ı Mu‘allâm sipâhîlerinden Altmıştıkuzuncı Bölük‘de Osmân İskender, [der-]Bâğçe-i Hâssa, sefer-i hümâyûnumdan gelüp mülâzemetden hıdmet müyesser olmamağla, mezbûrî hıdmet-i mezbûreye ta‘yîn idüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup mezbûrun mübâşeretiyle çârsû vü bâzârlarda ve nevâhî vü kurâda nidâ vü tenbîh ü i‘lân eylesin ki, Yehûd ü kefare tâyifesi kadîmden kendülere münâsib libâsları her ne ise anı giyüp min-ba‘d semmûr kalpak u kemhâ vü atlâs ve müslimâna münâsib libâs giymeyüp ve ata binmeyüp kendü tarz ü üslûblarında olalar. Memnû‘ olmayanların şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüp bu bâbda sâdır olan emrümün icrâsında dakîka fevtitmayesiz.

Bu da[hı].

Bir sûreti, Yenişehir ü Fenar monlâsına ve Mezistre kâdîsına; "...mezbûr mübâşeretiyle..." yazılmışdur.

560
[134]

Nakşa Kadısı Ebubekir'i esir olarak küffara veren eşkıyaya, kadıyı serbest bırakmaları, aksi takdirde haklarından gelineceği yolunda ikazda bulunulması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Nakşa Sancağbeği () dâme izzühûya hüküm ki:

() nâm hâtûn Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem Nakşa kâdîsı olup bunun () olan Mevlânâ Ebûbekir'i cezîre-i mezbûreden ba‘zı eşkıyâ birbiriyle yek-dil olmağla harbî küffâra virüp hâliyâ esîr olmağla ziyâde zulm ü te‘addî vü fesâd eyledüklerin" bildürüp şer‘le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden, şakî-ı mezbûrlara muhkem tenbîh eylesin ki, mevlânâ-yı mezbûrî itlâk eyleyeler ve illâ şer‘le haklarından gelinmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, şakî-ı mezbûrları meclis-i şer‘-ı şerîfe ihzâr idüp dahı muhkem tenbîh ü te‘kîd eylesin ki, mevlânâ-yı mezbûrî itlâk eyleyeler. İnâd iderler ise ism ü resmleriyle yazup arzeyelesin ki, sonradan haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olur ise mücebiyle amel oluna.

561

[135]

Kastamonu'nun Ayvalıvıran köyünde, başka birisine ait yerleri zorla zaptettiği ve geri vermesi için birkaç defa emir gönderildiği halde iade etmediği bildirilen Dede Bâlî adlı kimsenin, davası Divân-ı Hümâyûn'da görülmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kastamonı kâdîsına hüküm ki:

() nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "taht-ı kazânda vâkı' Ayvalıvîrân nâm karyede bunun yirleri olup öşr-i şer'ıyyesin ve levâzim-i örfiyyesin sâhibine virüp edâ eyleyüp âhardan kimesnenün alâkası yoğiken karye-i merkûmede sâkin Dede Bâlî nâm kimesne ba'zı mütegalibeye istinâd ile bunun yirlerin fuzûlen zabtidüp ziyâde zulm ü te'addî itmekle bundan akdem birkaç def'a evâmir-i şerîfem gönderilüp icrâ-yı hak mümkün olmaduğın" bildürüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunup şer'le Dîvân-ı Hümâyûnum'da görülmek bâbında inâyet recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup bir def'a şer'le görilüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmiş değil ise hakk üzre teftîş idüp göresin; arzolanduğın üzre ise ol bâbda emr-i şerîfüm gönderilüp icrâ-yı hakk olmaduğın vâkı' ise mezbûrun hasmı olan merkûm Dede Bâlî'yi Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında ahvâlleri şer'le görilüp icrâ-yı hakk oluna.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 12 L., sene: 1040

562

[131]

Sultan Süleyman'ın İstanbul'daki Cami ve İmareti Evkâfı'nın muhtelif kazalarda bulunan ve her bakımdan serbest olan köylerinin serbestiyet rüsumuna bölgedeki yönetici vs.nin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

() ve () ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

Ecdâd-ı ızâmumdan cennet-mekân, firdevs-âşiyân, merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Süleymân Hân *aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrânun* mahrûse-i İstanbul'da vâkı' Câmi'-ı Şerîf ve Imâret-i Âmireleri Evkâfı Mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi'u'l-mahâmid ve'l-mekârim Osmân *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "evkâf-ı mezbûreden taht-ı kazânuzda vâkı' olan karyeleri serbest iken rüsum-ı serbestiyyesine hâricden dahlolunduğın" bildürdi. İmdi; müşârun-ileyhün evkâfı karyeleri mefrûzü'l-kalem ü maktû'u'l-kadem min-küllil'l-vücûh serbestdür. Hâricden dahlolunmak câyiz değildir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, taht-ı kazânuzda vâkı' müşârun-ileyhün evkâfı re'âyâsınun resm-i cürm ü cinâyet ve resm-i arûsâne ve kul u câriyelerininün müjdegânesine ve sâyir bâd-ı hevâsına beğlerbeği vü sancakbeği âdemleri ve sübaşıları ve voyvodaları ve ümenâ vü ummâl ü

nuzzâr ve mültezimîn ü mübâşirîn ü muhassılîn-i emvâl ve çeribaşı vü çeri-süricileri ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ve sâyir iş-erlerinden muhassalen hîç bir ferdi dahl ü ta'arruz itdirmeyüp vakf-ı mezbûr için zâbıtına ahz ü kabz itdüresin. Anun gibi vakf-ı mezbûrenün yazılı re'âyâsının birinden cürm-i galîz sâdır olup bi-hasebi's-şer'î's-şerîf salb ü siyâsete veyâhûd kat'-ı uzva müstehıkk oldukda ol vakt dahı hükm-i kâdî lâhık olup huccet-i şer'ıyye virildükden sonra mücrime, günâh sâdır olduğu mahalde siyâsete me'mûr olanlar şer'le hakkında lâzım geleni evkâfı zâbıtları ma'rifetiyle icrâ itdürüp hâric toprağa alup gitmeğe komayup ve "bedel-i siyâset" diyü bir akça ve bir habbelerin almayalar ve aldurmayup men' u def' eyleyesiz ve dahlolunup bu âna değin evkâf-ı mezbûre re'âyâsının rüsûm-ı serbestiyyesinden nesneleri dahı alınmış ise ba'de's-sübût hükmidüp bî-kusûr alıvirüp bir vechile te'allül ü inâd ü muhâlefet itdirmeyesiz; şöyle bile[siz] ve ba'de'n-nazar...*

* Hüküm metni eksiktir.

563

[132]

Merhume Gevherhan Sultan'ın Yenişehir, Raka, Davutlu ve Ermiye'deki hasırlarının 1040-1041 dönemine ait bir yıllık bütün hukuk ve rüsumunun, voyvodasına zaptettirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Yenişehir kâdîsına hüküm ki:

Merhûme ve mağfûrun-lehâ hemşîrem Gevherhân Sultân tâbet serâhânun taht-ı kazânda olan Cömerdlü nâm hâsırlarının Bin kırk senesinin Martı ibtidâsından Bin kırk bir Martı'nun intihâsına gelince cümle vâkı' olan hukûk u rüsûmı, Voyvodası olan Dergâh-ı Mu'allâm () larından kıdvetü () ve () zîde kadruhûya zabt u ahz ü kabz itdürilmek fermânım olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlül'-kadrüm üzre amel idüp dahı müteveffıye-i mûmâ-ileyhânun zikrolunan hâsırlarının Bin kırk senesinin Martı ibtidâsından Bin kırk bir senesinin Martı'nun intihâsına gelince vâkı' olan cümle hukûk u rüsûmını mezbûr voyvodaya zabt u ahz ü kabz itdürüp taraf-ı âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdirmeyüp mahsûl-i mezbûra gadrolunmakdan ziyâde hazer idüp emr-i âhara ihtiyâc eylemeyesin.

Bir sûreti, Raka kâdîsına; "... Raka hâsırlarının..."

Bir sûreti, Dâvûdlu kâdîsına; "... Dâvûdlu hâsırlarının..."

Bir sûreti, Ermiye kâdîsına; "... Ermiye hâsırlarının..."

564

[129]

Biga ve Kocaeli sancaklarındaki kazalar ile İznik ve o taraflardaki kazalarda sakin topçular Şark Seferi'nde görevlendirildiklerinden, bunların eksiksiz olarak ihrac edilip orduya katılmalarının sağlanması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Biga sancağında vâkı‘ olan kâdîlara hüküm ki:

Sefer-i hümayûnumda, topcıbaşının Südde-i Sa‘âdetüm'de olan Kâyim-makâmı Osmân *zîde mecdühû* Südde-i Sa‘âdetüm'e tezkire gönderüp; "livâ-i mezbûrda sâkin olan topcı tâyifesi bu sene-i mübârekede vâkı‘ olan Şark Seferi'ne me'mûrlar olmağla cümlesi evlerinden kaldurulup vakt ü zamânıyla sefer-i hümayûnuma irişmeleri mühimmâtından olduğın" i'lâm itmeğin imdi; taht-ı kazânuzda sâkin topcı tâyifesinden bir ferde te'allül ü bahâne itdirmeyüp cümlesin kaldurup mûmâ-ileyh Osmân *zîde mecdühû*nun tarafından virilen mektûb mücebince hâlâ ihrâcına irsâl olunan () *zîde kadruhûya* koşulup cümlesi Şark Seferi'ne irsâl olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı bir ân ve bir sâ'at te'hîr u tevakkuf eylemeyüp taht-ı hükûmetinüzde ve kasabât u kurâda sâkin ü mütemekkin olan topcı tâyifesin mûmâ-ileyh Osmân *zîde mecdühû*nun tarafından irsâl olunan mektûb mücebince cümlesin kaldurup mübâşir-i mezbûra koşup bir ân tevakkuf u ârâm itdirmeyüp cümlesin kaldurup Şark Seferi'ne irsâl eylesiniz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır. Bu bâbda her birinüz bi'z-zât mukayyed olup Şark Seferi'ne me'mûr olan topcı tâyifesin mûmâ-ileyh Kâyim-makâm Osmân *zîde mecdühû*nun mektûbı mücebince cümlesin kaldurup mübâşir-i mezbûr ile ber-vech-i isti'câl Şark Seferi'ne irsâl ve Ordu-yı Hümayûnum'a îsâl itdirmekde her birinüz ikdâm u ihtimâm eylesiniz. Şöyle ki; bu bâbda ihmâl eylemekle tâyife-i mezbûreyi mu'accelen kaldurup göndermekde tekâsül eylesiniz, bu bâbda kat'an özrinüz makbûl ve cevâbınız mesmû' olmayup azl ü itâba müstehıkk olmanız mukarrerdür ve sen ki tâyife-i mezbûrenün ihrâcına me'mûr olan mübâşirsin, bu bâbda sen dahı ihmâl eyledüğün i'lâm oluna, hakkundan gelinmesi mukarrerdür. Ana göre basîret ü intibâh üzre olasız.

Bu dahı.

Bir sûreti, Kocaili sancağbeğine ve livâ-i mezbûrda olan kâdîlara.

Bu dahı.

Bir sûreti, İznik kâdîsına ve ol etrâf u eknâfda vâkı‘ olan kâdîlara.

565

[130]

İznikmit'te sakin Fatma adlı kadının vefat eden yeğeni Yeniçeri Mehmed'in vasiyet ve borçlarına karşılık olarak mallarının satılması esnasında anlaşmazlık çıkaran ve Divân-ı Hümayun'da davadan menedilen Ahmet ve Mustafa tekrar dava açmak isterlerse, davalarının yine Divân-ı Hümayun'a havale edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

İznikmid kâdîsına hüküm ki:

Fâtıma nâm hâtûnun dâmâdı ve vekîli olan Dergâh-ı Mu'allâm solaklarından kıdvetül-emâsil ve'l-akrân Mehmed *zîde kadruhû* Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mezbûre hâtûnun kız karındaşının kızı oğlı olan müteveffâ Mehmed nâm yeniçerinin

verâseti bi-hasebi'l-irsi's-şer'î mezbûreye münhasır olup lâkin kızı mezbûrun vasiyyeti ve düyûn-ı müsbetesi olmağla hâl-i hayâtında vasî-ı muhtâr eylediği Mehmed nâm korıcı ma'rifetiyle düyûnı ve vasiyyeti için kasaba-i mezbûrede vâkı' çiftlik [ve] içinde olan hayvânâtı ve sâyir emlâkı ve erzâkı fûrûht olunup husûs-ı mezbûrda nizâ' üzere olup Dîvân-ı Hümâyûnum'da da'vâdan men' olunan Ahmed ve Mustafâ nâm kimesneler girü memnû' olmayup da'vâ itmek isterler ise tekrâr Dîvân-ı Hümâyûnum'da görilmek" bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, vech-i meşrûh üzere müteveffâ-i mezbûr vasî-ı muhtâr eylediği mezbûr Korıcı Mehmed ma'rifetiyle düyûnı ve vasiyyeti için kasaba-i mezbûrda olan çiftlik ve içinde olan hayvânât ve sâyir emlâk ü erzâkın fûrûht itdürdüp ve bu husûs[da] nizâ' üzere olup Dîvân-ı Hümâyûnum'da da'vâdan men' olunan Ahmed ve Mustafâ'yı ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp şöyle ki; mezbûrlar memnû' olmayup tekrâr da'vâ itmek isterler ise girü Dîvân-ı Hümâyûnum'a havâle eylesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzere görölüp icrâ-yı hakk oluna.

566 *İstanbul-Budun güzergâhında kullanılmak üzere Sipahi Hasan ve iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.*
[130]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Cânib-i İbrâhîm Ağa, [Kethudâ-yı] Paşa-i Budun.

Menzil: Âsitâne'den Budun serhaddine varup gelince, Sipâhî Hasan'a ve iki nefer âdemlerine yazılmışdur.

567 *İstanbul-Mora güzergâhında kullanılmak üzere görevli memur ve iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.*
[130]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Osmân Efendi.

Menzil: Âsitâne'den Mora'ya varup gelince, () ve iki nefer âdemlerine yazılmışdur; menzil emri.

568 *İstanbul-Ağrıboz-Mora güzergâhında kullanılmak üzere kaptan paşanın kapıcıbaşlarından Kenan Ağa ve iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.*
[130]

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Menzil: Âsitâne'den Ağrıboz ve Mora'ya varup gelince, kapudân paşanın kapıcıbaşlarından Ken'ân Ağa'ya ve iki nefer âdemlerine menzil emri yazılmışdur.

569

[127]

Haseki Sultan'ın Ahyolu ve Misivri'deki vakıf mukataalarının, buraları üç seneliğine zaptetme hakkına sahip olan Mihalaki'nin elinden, birinci yılın sonunda Mütevelli Mehmed tarafından, mülâzıma verildiği gerekçesiyle alındığı bildirildiğinden, mülâzım harcını ödemek kaydıyla, söz konusu mukataaların tekrar adı geçen Mihalaki'ye zaptettirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Misivri kâdîsına hüküm ki:

Mihalaki nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "taht-ı kazânda vâkı' merhûm ve mağfûrun-lehâ Hâssagî Sultân tâbe serâhânun mukâta'aların üç sene tamâmına değin nâzır-ı vakf olan iftihârul-havâs ve'l-mukarrabîn Kapu Ağası olan () dâme ulüvvühû ma'rifetiyle mütevellîsinden alup* bir sene zabtidüp iki sene dahı zabteylemek üzre iken hâliyâ mütevellîsi olan Mehmed; "Vakf-ı mezbûr mukâta'aların mülâzım aldı." diyü ol bahâne ile mukâta'a-i vakfî elinden alup vakf-ı mezbûra ve buna küllî gadreyledüğün" bildürüp; "mülâzım harcın edâ eyledükden sonra zikrolunan vakıf mukâta'alarına âhardan kimesne müdâhale eylemeyüp kemâ-kân buna zabtitdürilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, mülâzım aldığı akçayı mezbûr Mihalaki virüp edâ eyledükden sonra zikrolunan vakıf mukâta'asın mezbûr Mihalaki zabt u tasarruf eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı zikrolunan vakıf [mukâ]ta'aların nâzır-ı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle mütevellîsinden buna üç sene virildüğü üzre mülâzım aldığı akça merkûm Mihalaki virüp edâ eyledükden sonra zikrolunan vakıf mukâta'aların elinde olan temessükleri mücebince kemâ-kân mezkûr Mihalaki'ye zabt ve vâkı' olan mahsûlâtın ahz ü kabz itdürüp min-ba'd âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdirmeyesin ve buna âyid olan vakıf mukâta'alarının mahsûlinden kimesne nesnesin almış ise ba'de's-sübût vakf için mezbûr Mihalaki'ye hükmidüp bî-kusûr alıviresin.

Bu dahi.

Bir sûreti, Ahyolı kâdîsına dahı yazılmışdur.

570

[128]

Uhdelerindeki Nif hasları başkasına verilen Mustafa ve Hasan'ın, şayet gerekli olursa muhasebelerinin Divân-ı Hümayun'da görüleceği.

*Bâ-hatt-ı Ahmed Efendi.
Siyâhî Efendi.*

Nif kâdîsına hüküm ki:

Mustafâ ve Hasan arz-ı hâl idüp; "bundan akdem mezbûrlara Nif hâsları der-uhde olunup üç ay zabtiddükden sonra âhara der-uhde olunmağla bu kasr-ı yed itmeğin muhâsebe vü makbûzı Âsitâne-i Sa'âdetüm'de görilmek" bâbında hükm-i hümayûnum recâ itmeğin, Dîvân-ı Hümayûnum'da şer'le görilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Bu bâbda sâdır olan emrüm üzre mezbûrların muhâsebeleri görilmek icâb ider ise mezbûrları Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da şer' u kânûn ile görölüp lâzım gelen icrâ oluna.

571

[125]

Sadaret Kaymakamı Vezir Recep Paşa'nın yeğenlerinin evini basarak mal ve erzaklarını gasbeden şakîlerin Tımsıvar taraflarında oldukları haber alındığından, bunların mutlaka yakalanmaları ve haklarında gerekenin yapılabilmesi için, bu işle görevlendirilen Kapıcıbaşı İbrahim vasıtasıyla, ilgili kazaya gönderilmeleri. (Ayrıca bkz. hkm. 552)

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Tımsıvar beğlerbeğisine ve () kâdîsına hüküm ki:

"Bundan akdem düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem bi'l-fi'l Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Vezîrüm Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehu*nun karındaşı oğullarının () evlerin basup emvâl ü erzâkın gâret iden eşkıyâdan () ve () ve () ve () nâm kimesneler firâr idüp hâliyâ ol câniblerde olduğu" i'lâm olunmağın imdi; zikrolunan şakîlar ve sâyirleri her kande bulunurlar ise bi-eyyi vechin kân elegetürölüp mukaddemâ emr-i şerîfümle husûs-ı mezbûra mübâşir ta'yîn olunan müşârun-ileyhün kapucıbaşılardan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim İbrâhîm *zîde mecdühûya* teslîm ve mahalline irsâl itdürolüp şer'le haklarından gelinmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfüm mücebince husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup dahı zikrolunan eşkıyâ ve sâyir şerîkleri her kande ve her kimün yanında bulunurlar ise beher hâl elegetürüp mûmâ-ileyh Müteferrika İbrâhîm'e teslîm ve mukayyed ü mahbûs mahalline irsâl eylesin ki, şer'le görölüp sâyir eşkıyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ibret için muhkem haklarından geline ve bi'l-cümle bu husûsa bi'z-zât mukayyed olup zikrolunan şakîları hüsn-i tedbîr ü tedârükle bi-eyyi vechin kân elegetürüp müşârun-ileyhe teslîm idüp yarar âdemlere koşup mukayyed ü mahbûs mahalline göndüresin ki, mahallinde şer'le görölüp haklarından geline. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesin.

Başına topladığı sekbanlarla, seferde bulunan Haydar Çavuş'un oğlu Ahmed'i kaçırmak istediği fakat erbâb-ı timardan Hacı Osman ve Hacı Mehmed'in engellemeleri üzerine muvaffak olamadığı, bunun üzerine de bunların oturdukları mahalleyi ateşe verdiği bildirilen Karaağaç ve Gölhisar'a bağlı Yumrutaş'ta sakin Hasan ve beraberindeki eşkiyanın yakalanıp teftiş edilip üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarında gerekenin yapılması; davanın o tarafta görülmesi mümkün olmazsa, Divân-ı Hümayun'a havale edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Dîvân-ı Hümayûn'a ihzâr kaydı buyurulmuşdur.

Anatoli beğlerbeğisine ve Karaağaç ve Gölhisâr kâdîsına hüküm ki:

Mîr-i mîrân çavuşlarından Haydar Çavuş ve erbâb-ı tîmârdan Hâcî Osmân ve karındaşı erbâb-ı tîmârdan Hâcî Mehmed nâm kimesneler Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "mezbûr Haydar Çavuş seferde ve mezbûrân Hâcî Osmân ve Hâcî Mehmed evlerinde iken kazâ-i mezbûra tâbi' Yumrutaş'dan Hasan nâm kimesne sekbân cem' idüp mezbûr Haydar Çavuş'un Ahmed nâmına bir emred oğlın çeküp almak isteyüp mezbûrân Hâcî Osmân ve Hâcî Mehmed karındaşı oğlın virmedükleri ecilden, şakî-ı mezbûrun onbeş-yiğirmi eşkiyâ ile bunların mahallesin âteşe urmağla bunların ve konşularının evleri içinde olan emvâl ü erzâk ve sâyir buğday u terekelerin ihrâk ve nice emvâl gâret ü hasâret idüp ziyâde zulm ü te'addî eyledüklerin" bildürüp şakî-ı mezbûrun ve hevâsına tâbi' ehl-i fesâdun şer'le haklarından gelinmek için emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, mezbûrlar elegetirilüp ahvâlleri şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı şakî-ı mezbûr ve hevâsına tâbi' olan ehl-i fesâdı elegetürüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp bunlar ile* berâber idüp bir def'a şer'le görölüp fasl olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların onat vechile hakk üzre teftiş ü tefahhus idüp göresiz; mezbûrların vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'atleri mukarrer ise ba'de's-sübût gâret olunan emvâl ü erzâkın hükmidüp ashâbına alıvirdükden sonra şakî-ı mezbûr ve hevâsına tâbi' olan ehl-i fesâd muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyeleyesiz; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. Şöyle ki; ol cânibde icrâ-yı hakk olunmaz ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eyleyesiz ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da hakk üzre görölüp icrâ-yı hakk oluna.

573

[123]

İznik'te Bahşı adlı şahsın, akrabasından Osman adlı câbiyi öldürdüğünü, kendisini de öldürmek istediğini ihbar ettiği Süleyman isimli mütevellinin teftiş edilerek hakkında gerekenin yapılması; davanın o tarafta görülmesi mümkün olmazsa Âsitâne-i Saâdet'e havale edilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

İznik kâdîsına hüküm ki:

Bahşı nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bunun akribâsından olan Osmân nâm câbî Süleymân nâm mütevellînün odasına müsâfir olup ol gice mezbûr Osmân mütevellî-i mezbûr Süleymân'un evinde maktûl bulunup ve bunu dahı katlitmek murâd eyledükde bir tarîkla elinden halâs olup ziyâde fesâd ü şenâ'at eyledüğün" bildürüp ol cânibde ahvâlleri şer'le görölüp faslolmaz ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunup kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrî meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet ider ise buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bunun ile berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm hakk u adl üzre teftiş ü tefahhus idüp göresin; arzolunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle âmil olup ba'de's-sübût bu fesâdı iden muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyleyesin; değil ise şer'le hakkında lâzım geleni icrâ eyleyesin. Hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve garaz u ta'assub sebebi ile kendü hâlinde olanlara hılâf-ı şer' dahl ü tecâvüzden hazer eyleyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin. Şöyle ki; ol cânibde fasla imkân olmaz ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eyleyesin ki, ma'an gelüp ahvâlleri Âsitâne-i Sa'âdetüm'de kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna.

574

[124]

Hassa cerrahlardan Çopan adlı zimmînin mülk gemisinin, ümerâdan Hasan adlı kimseye satılıp dört senedir tahsil edilemediği bildirilen yarı hissesi bedelinin, söz konusu gemiyi elinde bulunduran hâlen Kefe'de bulunan Sefer Reis'ten tahsil edilmesi; edilemezse reisin ve geminin, davaları Divân-ı Hümayun'da görölmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Buyurulmuşdur.

Kefe beğlerbeğisine ve () kâdîsına hüküm ki:

Hâssa cerrâhlardan Çopan nâm zimmî Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "bundan akdem kendü mülk seffînesinün nısfın ümerâdan Hasan nâm kimesne satun alup dört seneden berü akçasın virmeyüp ve İstanbul'a dahı gelmeyüp hâliyâ zikrolunan seffînesi

mezbûr Hasan'un re'îsi olan Sefer Re'îs'de olmağla mezbûr Sefer'den sefînesi alıvirilüp inâd ü muhâlefet iderler ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bunun sefînesinün bahâsın bi't-tamâm merkûm Re'îs Sefer'den alıvirüp hılâf-ı şer'-ı şerîf te'allül ü inâd itdürmeysesiz. Şöyle ki; virmekde te'allül iderler ise mezbûr Sefer'i ve sefîneyi Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresiz ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzre görilüp icrâ-yı hakk oluna.

575 *İstanbul-Selanik güzergâhında kullanılmak üzere yeniçeri*
[124] *çavuşlarından Mahmud Çavuş ve iki adamı için yazılan menzil*
emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Selanik'e varup gelince, yol üzerinde olan kâdîlara; yeniçeri çavuşlarından Mahmûd Çavuş'a ve iki nefer âdemlerine menzil emri yazılmışdır. *Fî evâhırı Za., sene: 1040.*

576 *İstanbul-Mora güzergâhında kullanılmak üzere Sipahi Mehmed ve*
[124] *iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.*
Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Ömer, Defterdâr Paşa'nun Çavuşı.

Menzil: Mora'ya varup gelince, Sipâhî Mehmed'e ve iki nefer âdemlerine yazılmışdır. *Fî evâhırı Za.*

577 *İstanbul-Tuna yalıları güzergâhında kullanılmak üzere Sipahi Ali*
[124] *ve iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Ömer, Defterdâr Paşa Çavuşı.

Menzil: Tuna yalılarına varup gelince, Sipâhî Alî'ye ve iki nefer yoldaşlarına yazılmışdır. *Evâhırı Za.*

578 *Sultan Murad'ın Edirne'deki Cami ve İmareti Evkâfı'na bağlı*
[122] *Gümülcine kazasına tâbi Çanak, Köseler, Saruhanlı ve Eğridi(?)*
cemaatlerinin, yörük olmayıp raiyyet oldukları defter-i hakanî
kayıtları ile sabit olup ellerine temessük verilmiş ise, yörük
oldukları bahanesiyle yörük beyleri tarafından rahatsız
edilmelerine izin verilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.
Bâ-arz-ı hazret-i Dâru's-Sa'âde.
Mukâta'a(?) Haremeyn (———).

Sâbıkâ İstanbul Kâdîsı olan hâlâ ber-vech-i arpalık Gümülcine kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ () *zîdet fazâyilühûya* hüküm ki:

İftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn, mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn bi'l-fi'l Dâru's-sa'âdetüm Ağası olup merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Sultân Murâd Hân *tâbe serâhûn*ün mahmiyye-i Edirne'de vâkı' Câmî'-ı Şerîf ve Imâret-i Âmireleri Evkâfı Nâzırı olan İdrîs Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "müşârun- ileyhün evkâfindan Gümülcine kazâsına tâbî' Çanak* ve Köseler ve Saruhanlı ve Eğridi(?) cemâ'atlerinden olan re'âyâ, [bi']l-küllîyye vakf-ı mezbûr re'âyâsı olup yörük tâyifesinden içlerinde bir ferd olmayup ve mukaddemâ yörük beğleri dahı teftîş ü tefahhus idüp içlerinde yörük bulunmamağla ellerine mühürlü temessük virüp ve mücebinece yörük beğleri tarafından min-ba'd dahl ü ta'arruz ve rencîde vü remîde olunmamak için mukaddemâ evâmîr-i şerîfe virilmişken yine kanâ'at itmeyüp mücerred celb ü ahz için hâliyâ yörük beğleri tarafından hılâf-ı emr u defter dahl ü ta'arruz ve evkâf-ı mezbûre re'âyâsına zulm ü te'addî eylemekden hâlî olmamaları ile min-ba'd yörük beğleri zikrolunan evkâf re'âyâsına müdâhale itmeleri" bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına i'lâm itmeğin, evkâf-ı mezbûrenün defter-i cedîd[de] mukayyed olan vakıf re'âyâsına müdâhale olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup ve tarafeynden Südde-i Sa'âdetüm'den ihrâc olunmuş mühürlü, sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hâkânî taleb idüp göresin; mezbûrlar defterde yörük-oğlı yörük olmayup evkâf-ı mezbûrenün defterde mukayyed ra'ıyyet ve ra'ıyyet-oğullarından olup ve mukaddemâ vech-i meşrûh üzre görülüp yörük beğleri tarafından ellerine memhûr tezkire virilüp aslâ bir vechile dahlolunmak îcâb eylemez iken hâliyâ mezbûrlar mücerred ahz ü celb için bî-vech dahlidüp rencîde eyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp min-ba'd evkâf-ı mezbûre re'âyâsın şer' u kânûn u deftere muhâlif yörük beğlerine ve âhara aslâ bir vechile rencîde vü remîde itdürmeyüp men' u def' eylesin. Memnû' olmazlar ise ism ü resmleriyle yazup arzidüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesin.

579

[121]

Birçok fesat işlediği, beylerbeyi yanına varıp mirî tekâlifin toplanması işini kesim ile üstlenip ahaliden haksız yere daha fazla para topladığı, reâyanın yiyeceklerini bedavadan aldığı ve çoluk-çocuklarına tecaviüz ettiği yolunda İskome(?) ve Pirkova(?) köylüleri tarafından hakkında şikâyetle bulunulan Bosna sakinlerinden Hürrem Defterdaroğlu Ahmet Çavuş isimli zaimin, söz konusu iddialar doğru ve bundan men edilemiyorsa, zeametinin Südde-i Saâdet'e arz edilip kendisinin Divân-ı Hümâyûn'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Ömer Çavuş'a.

Cânib-i defterdâr paşa.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Bosna muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Bosna kâdîsına ve Akhısâr kâdîsına hüküm ki:

İskome(?) ve Pirkova(?) nâm karyeler re'âyâsı Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp şöyle arz-ı hâl eylediler ki; "Bosna sâkinlerinden Hurrem Defterdâr-oğlu zü'amâdan Ahmed Çavuş nâm kimesne kendü hâlinde olmayup ve ze'âmetiyle kanâ'at itmeyüp envâ'-ı fitne vü fesâdda olduğundan gayri Âsitâne-i Sa'âdet tarafından emr-i şerîfle bir hıdmet veya âhar tekâlif teklîf olundukda, şakî-ı mezbûr mîr-i mîrân yanına varup ve ol hıdmeti kesim ile üzerine alup re'âyâ fukarâsından ol bahâne ile hılâf-ı şer'-ı şerîf nice akçaların alup ve kendüsi ve âdemleri müft ü meccânen yim ü yimeklerin yidürüp ve bu sene dahı merkûm karyeleri ve etrâfında olan nevâhîyi tüfenk[-endâz] tahrîri bahânesiyle ahâlîsin ta'cîz idüp ve; "Özi'ye me'mûrlardur." diyü Budun tarafından emr-i şerîf getürdüp mücebince mektûb alup il üzerine çıkup envâ'-ı zulm ü te'addîden hâlî olmayup fitne vü fesâdı ve ahâlî-i karyenün ehl [ü] ıyâlleri üzerine tecaviüzi bî-nihâye olmağla bir vechile karâra mecâlleri olmayup şöyle ki; şakî-ı mezbûrun zulm ü te'addîsi üzerimizden def' olunmazsa cümlemüz firâr u terk-i diyâr itmemüz mukarrerdür." diyü emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, mezbûrun mahallinde zulm ü te'addîsinün def' u ref'ı mümkün olmayup itâ'at-i emr-i şer' itmezse ze'âmetin vukû'ı üzre Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arz ve kendüsin dahı Südde-i Sa'âdetüm'e ihzâr ve ahvâli Dîvân-ı Hümâyûnum'da şer'le görilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, şakî-ı mezbûr her kande ise şer'le buldurması lâzım gelenlere buldurup getürdüp tamâm hakk üzre tefâtîş ü tefahhus idüp göresiz; fi'l-vâkı merkûm Ahmed Çavuş'un ahâlî-i karyeye ol vechile zulm ü te'addîsi mukarrer ise ve mezbûrun mahallinde zulm ü te'addîsinün def' u ref'ı mümkün olmayup itâ'at-i emr u şer' eylemez ise şakî-ı mezbûrun ze'âmetin vukû'ı üzre Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzidüp ve kendüsin dahı Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eyleyesiz ki, Dîvân-ı Hümâyûnum'da şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna.

580

[121]

İstanbul-Budun güzergâhında kullanılmak üzere Hasan isimli kapıcı ve adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

İbrâhîm Ağa, Kethudâ-yı Mîr-i Mîrân-ı Budun.

Menzil: Âsitâne'den Budun'a varup gelince, Hasan Kapıcı'ya ve bir nefer yoldaşına menzil [emri] yazılmışdır. *Fî 23 Za., sene:1040.*

581

[119]

Alâiye sancakbeyi müselliminin subaşı olan kimsenin, yasak olmasına rağmen her üç ayda bir, beraberinde birçok atlı olduğu halde köylere devre çıkarak ahaliden haksız yere para ve mal topladığı yolunda reâya tarafından şikâyetle bulunulduğundan, gerekli duyuru ve uyarılar yapılarak, mirimiran ve mirliva mütesellimleri, subaşıları, voyvodaları vs. adamlarının devre çıkmalarının önlenmesi; bu uyarılara kulak asmayıp aynı şekilde hareket etmeye devam edenlerin Südde-i Saâdet'e arzedilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

"Zulmlerin ref' idüp min-ba'd devre çıkmaya." diyü buyurulmuşdur.

Nevâhî-i Alâ'iyye ve Akseki ve Düşenbe ve () kâdîlarına hüküm ki:

Siz ki nevâhî-i Alâ'iyye ve Düşenbe kâdîlarısınız, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "Bu sene-i mübâreke vâkı' mâh-ı Şevvâl'ün evâyilinde kazâ-i mezbûrda vâkı' karyeler re'âyâsı meclis-i şer'a varup ızhâr-ı tezallüm eyleyüp; "Bi'l-fi'l Mîr-livâ olan Malkoç Beğ'ün Müsellimi Halîl'ün Sübaşı olan () nâm kimesne her üç ayda bir devr-i kurâ idüp müft ü meccânen yimeklik nâmına hılâf-ı şer'-ı şerîf nice akçaların alup zulmeyleduğünden mâ'adâ buna kanâ'at eylemeyüp hâlâ mezbûr müsellim tarîk-ı zulme ve cem'-ı mâl eylemeğe sâlik olup yetmiş ve seksen atlı ile devr-i kurâ eyleyüp müft ü meccânen nice koyun u arpa ve yimeklik nâmına nice akçaların alduğünden gayri her hâne başında bin sekizer yüz akçaların alup ziyâde te'addî vü zulm eylemişdür. Re'âyâ vü berâyâya hılâf-ı şer'-ı şerîf kat'â zulm ü te'addî olunmamak bâbında ellerinde emr-i şerîf var iken aslâ vü kat'â imtisâl eylemeyüp muttasıl vech-i meşrûh üzre mezbûrun zulm ü te'addîsinden ahâlî-i vilâyet karâr eylemeğe tâkat getüremeyüp; "Cümlemüz perîşân u perâkende ve terk-i vatan eylememüz mukarrerdür." [diyü] mezbûrun zulm ü te'addîsi üzerlerinden def' u ref' olunmak" recâ eyledüklerin" arzeyledüğünüz ecilden imdi; devr ü selâmiyye nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den ref' olunmuşdur. Min-ba'd mîr-i mîrân u ümerâ mütesellimleri ve voyvoda vü sübaşıları ve sâyir âdemleri il üzerine devre çıkmayup ve min-ba'd re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetden hılâf-ı şer'-ı şerîf bir akça ve bir habbelerin almayup üzerlerinden vech-i meşrûh üzre olan zulm ü te'addîleri men' u def' olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; mezbûrların vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addîleri mukarrer ise

eyyâm-ı adâlet-encâmumda re'âyâ vü fukarâdan bir ferde hılâf-ı şer' u kânûn bir vechile zulm ü te'addî olunduğuna aslâ rızâ-yı şerîfüm yokdur ve devr nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den men' u ref' olunmuşdur. Muhkem tenbîh ü nidâ itdüresin ki, min-ba'd mîr-i mîrân u mîr-[liv]â mütesellimleri ve sübaşı vü voyvodaları ve sâyir âdemleri il üzerine devre çıkmayalar ve fukarânun ehl ü iyâlleriyle sâkin oldukları evlerine konmayalar ve müft ü meccânen yim ü yimek ve koyun u kuzu ve yağ u bal ve sâyir zahîrelerin ve yimeklik nâmına ve sâyir bahâne ile bir akça ve bir habbelerin almayalar ve aldurmayup men' u def' eylesesiz. Memnû' olmayup girü mukaddemâ ve hâliyâ vârid olan emr-i şerîfûme ve şer'-ı şerîfe muhâlif vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addî iderler ise ism ü resmleri ve iştihârları ile vukû'ı üzre yazup arzeyelesin ki, şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma itâ'at itmedükleri için sonradan haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olur ise mücebiyle amel oluna.

582

[120]

Çal kazasına tâbi Bekilü köyünde sakin olup, gerçek dışı ithamlarla çevredeki köylerde yaşayanların haksız yere paralarını aldıkları, reâyayı tahrik ettikleri ve yönetici gibi davranıp kendi başlarına emirler çıkardıkları bildirilen Hacı Satılmış ve Müderris Muharrem'e, söz konusu iddialar doğru ise, bu gibi işler yapmayıp kendi hallerinde olmaları hususunda sıkıca tenbihte bulunulması; dinlemezlerse haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Cânib-i N. Efendi.

Anatoli beğlerbeğisine ve Çal kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' Taştımür ve Develi ve Hançalar* ve Selcen ve Timürci ve Medele ve Çoğuşlu ve Süller nâm karyelerde sâkin Hâcî Mahmûd ve Bâlî ve Husâm ve Ahmed Halîfe ve Mustafâ ve Hâcî Nûh ve Hâcî Abdullâh ve Yûnus ve Alemşâh ve sâyirleri meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "Yine kazâ-i mezbûra tâbi' Bekilü nâm karyeden Hâcî Satılmış ve Muharrem nâm müderris kendü hâllerinde olmayup şerîr ü ehl-i fesâd olduklarından gayri mücerred ahz ü celb için her iki ve üç günde bir kerre hevâlarına tâbi' ehl-i fesâdı yanlarına cem' idüp birbiriyle talâk-ı selâseye şart u ta'ahhüd itmeleriyle nice müslimânlara hılâf-ı vâkî' mevâdd isnâd idüp bi-gayri hakkın nice akçaların alup ve re'âyâyı dahı tahrîk ü idlâl itmeleriyle icrâ-yı hak mümkün olmayup mezbûrlar hem kâdî ve hem hükûmet idüp ve lâzım geldükde kendülerden emir peydâ idüp re'âyâ vü berâyâyâ zulm ü te'addîlerinin nihâyeti olmaduğın" bildürüp; "Şöyle ki; mezbûrların vech-i meşrûh üzre olan te'addîleri üzerimizden men' olunmaz ise cümlemüz perâkende vü perîşân olmamız mukarrerdür." diyü emr-i şerîfüm virilmek recâsına ilhâh eyledüklerin" arzyledüğün ecilden, şer'le görilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; mezbûrlar sâ'î bi'l-fesâd olup vech-i meşrûh üzre te'addîleri mukarrer ise men' u def' idüp muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, min-ba'd kendü hâllerinde olup hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulm ü te'addî eylemeyeler ve il masâlihına karışmayalar. Memnû' olmazlar ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesiz.

* Metinde "Ançalar" şeklinde geçmektedir.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 24 Za., sene: 1040

583

[117]

Sefer-i hümayunda kullanılan topları çekmek üzere Âsitâne'den seksen baş araba beygiri gönderildiği; bunların ihtiyacı için, yol boyunca kaza kadıları vs. görevlilerce, belirtilen miktarlarda arpa tedarik edilip başlarındaki zabıtlara teslim edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Hüseyin Efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Ordu-yı Hümayûnum'a varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve mîr-i mîrân u ümerâ mütesellimlerine ve Altı Bölük halkının kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına hüküm ki:

Hâliyâ sefer-i hümayûnumda olan toplara araba bârgîrleri lâzım olmağla, Âsitâne-i Sa'âdetüm'den seksen re's bârgîrler zâbıtlarıyla sefer-i hümayûnuma irsâl olunmağın, her beş re's bârgîre İstanbul kilesiyle bir kile arpa virilmek üzere her gice on altı İstanbul kilesiyle arpa tedârük ü ihzâr ve bârgîrler üzerlerinde Toparabacılar Zâbıtı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () *zîde kadruhûya* teslîm olup muzâyaka çekdürilmeyüp ve emîn ü sâlim zikrolunan araba bârgîrleri birbirinüze ulaştırılıp sefer-i hümayûnuma irsâl olunmaların emridüp **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle zikrolunan top-araba bârgîrleri, üzerlerinde olan zâbıtlarıyla her kankınızın taht-ı hükûmetine varup dâhıl olurlarsa, her beş re's bârgîre İstanbul kilesiyle bir kile arpa virilmek ve her giceye on altı kile arpa tedârük ve zâbıtlarından akça taleb olunmamak üzere bârgîrler üzerinde olan zâbıtlarına teslîm idüp bir vechile muzâyaka çekdürmeyüp emîn ü sâlim birbirinüze ulaştırup ber-vech-i isti'câl Ordu-yı Hümayûnum'a irsâl ü îsâl eylesiniz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ve her giceye ta'yîn olunan on altı kile arpadan ziyâde arpa vü akça taleb olunmakdan her birinüz ihtirâz eylesiniz.

584

[118]

Eskiden beri sakin oldukları Eflak köylerinden kalkarak, Vidin'den Tolca'ya kadar Tuna yalılarında bulunan kasaba ve köyler ile müteferrika, çavuş sipah ve yeniçeri çiftliklerinde yerleşmeleri sebebiyle Voyvoda İlyon'un mahsulüne ve mal-ı mirîye zarar verdikleri bildirilen Eflak reâyasının eski topraklarına geri gönderilmeleri.

*Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
İbrâhîm Çavuş mübâşir yazılmışdır.*

Vidin'den Tolca'ya varınca ve Tuna yalılarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Kıdvetü ümerâ'i milleti'l-Mesîhiyye Eflak Voyvodası İlyon Voyvoda Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "vilâyet-i Eflak'un harâc-güzâr re'âyâsından haylî re'âyâ kadîmî sâkin oldukları karyelerinden kalkup varup ol yalılarda ve taht-ı kazânuzda vâkı' ba'zı kasabât u kurâ ve müteferrika vü çavuş u sipâh u yeniçeri çiftliklerinde sâkin olup kendü hıdmetlerinde olmağla mûmâ-ileyh voyvodanun mahsûline gadr ve mâl-i mîrîye küllî zarar u noksân terettüb eyledüğün" bildürüp; "ol makûle Eflak re'âyâsı her kande bulunurlar ise kânûn üzre kaldurulup kadîmî sâkin oldukları Eflak vilâyetine gönderilüp iskân itdürilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğün, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre husûs-ı mezbûra her birinüz bi'z-zât mukayyed olup dahı ol makûle Eflak re'âyâsı her kankınızın taht-ı kazâsında bulunurlar ise kânûn üzre kaldurup kadîmî sâkin oldukları Eflak vilâyetine gönderüp iskân itdürüp; "Min-ba'd zamân mürûr itmişdür." diyü ve âhar bahâne ile te'allül ü inâd ü muhâlefet itdürmeyesiz ve bi'l-cümle husûs-ı mezbûrî sâyire kıyâs itmeyüp mâl-i mîrîye noksân ve mûmâ-ileyh voyvodanun mahsûline zarar olmakdan be-gâyet hazer eyleyesiz. Bu bâbda Eflak re'âyâsın çiftliklerinde ve yanlarında saklayan ve kalkmağa mâni' olan müteferrika vü çavuş u sipâh u yeniçeri tâyifesin ve sâyir inâd ü muhâlefet idenleri her kim olursa olsun yazup arzidüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesiz.

[Yev]mü'l-Ahad, fî gurre-i şehri Zi'l-ka'deti's-şerîfe, sene: 1040

585

[114]

Küçükçekmece, Saray ve Rumeli'nin bazı bölgelerinde yolkesip adam öldürdükleri ve ev basıp yağmaladıkları ihbar edilen şakîlerin yakalanması için Silahdar Hasan'ın görevlendirildiği; gerek adı geçenin gerekse bölgedeki kadıların bu hususta gerekli gayreti gösterip söz konusu eşkıyayı yakalayarak teftiş etmeleri ve üzerlerine sabit olan hakları alıp sahiplerine verdikten sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırmaları.

Osmân Efendi ve Hamd Efendi hatlarıyla buyurulmuşdur.

Bir sûreti; tütûn için mufassal emir yazılmışdur; aşağıdaki varakda naklolunmuşdur.**

Edirne monlâsına ve Rûmili'nün Sağ ve Sol ve Orta kolda olan kâdîlara ve silahdârlar zümresinden olup Südde-i Sa'âdetüm'de Bölük halkının Kethudâsı olan Hasan *zîde mecdühûya* hüküm ki:

Hâliyâ; "Küçük Çekmece ve Sarây câniblerinde ve zikrolunan kâdîlıklardan ba'zı mahallerde eşkıyâ vü harâmî zuhûr idüp âyende vü revende ve sâyir ebnâ-yı sebîlün yollarına inüp katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl eyledüklerinden mâ'adâ gicede ve gündüzde nice

kimesnenün evlerin basup emvâl ü erzâkların gâret ü hasâret idüp re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyete küllî te'addî vü tecâvüzleri olduğı" i'lâm olunup def' u izâleleri mühimmât-ı umûrdan olmağla sen ki Kethudâyiri-i mûmâ-ileyh Hasan *zîde kadruhûsın*, ol makûle eşkıyâ vü harâmîyi elegetürüp ma'rifet-i şer'-ı şerîfle haklarında lâzım geleni icrâ eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu husûsa her birinüz bi'z-zât mukayyed olup ve sen ki mûmâ-ileyh Hasan *zîde kadruhûsın*, ol makûle fesâd ü şakâvet üzre olan eşkıyâ vü harâmî eşkıyâsı haberin aldukda, hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp ve meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde idenler ile berâber idüp ve tamâm dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresiz; ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hukûk-ı nâsı ashâbına hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra muhtâc-ı arz olanları muhkem habs ü arz eyleyesiz. Arza muhtâc olmayanların sâyir eşkıyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ibret için şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp eşkıyâ vü ehl-i fesâddan bir ferde hımâyet ü sıyânet eylemeyesiz. Ammâ; mukayyed olası ki, bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara dahl ü tecâvüz olunmak ihtimâli olmaya ve bi'l-cümle siz ki kâdîlarsız, ol makûle eşkıyâ vü ehl-i fesâdun ahsen vechile elegetürölüp ol câniblerin pâk ü tathîri mühimmât-ı umûrdandır; bu bâbda her birinüz gereğı gibi mukayyed olup elegiren eşkıyâ vü ehl-i fesâdun mûmâ-ileyh Hasan Kethudâ ma'rifetiyle şer'le haklarından gelmekde sa'y-i cemîl ü hüsn-i ihtimâm eyleyesiz.

* Bkz. hkm. 380

586

[115]

Mısır Muhafızı Vezir Bayram Paşa'nın, Mısır'da padişah için vakfettiğı sahabe develerine nazır tayin ettiğı Osman'ın, gevşekliğı sebebiyle görevden alınıp yerine Mısır Defterdarı Hasan'ın tayin edildiğı.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Mûsâ Paşa'ya hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrem Mısır muhâfazasında olan Vezîrüm Bayram Paşa *edâma'llâhü iclâlehû* cenâb-ı celâlet-me'âbum için mahrûse-i Mısır'da vakfitediğı sahâbe develeri için Osmân nâm kimesneyi nâzır ta'yîn idüp lâkin mezbûr Osmân'un nezâret hizmetinde tekâsül üzre olduğı i'lâm olunmağın, mezbûr Osmân nezâretten ref' olunup iftihar-ı ümerâ' ve'l-ekâbir, müstecmi'u cemî'l-ma'âlî ve'l-mefâhır, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki's-Samed bi'l-fi'l Mısır Defterdârı olan Hasan *dâme ulüvvühû* nâzır ta'yîn olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı zikrolunan vakıf sahâbe develerinin nezâreti hizmetinde mûmâ-ileyh Hasan *dâme ulüvvühûy* istihdâm idüp min-ba'd ref' olunan mezbûr Osmân'ı ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdirmeyüp men' u def' eyleyesin.

587

[116]

Rumeli'nin Sağ, Sol ve Orta kollarında bulunan kazalarda, yolkesip yolcuları öldürerek mallarını gaspettikleri ve ev basıp yağmaladıkları bildirilen haramî ve haydut eşkıyasının yakalanması görevinin Silahdar Hasan'a verildiği; bölge kadılarının kendisine vilayet âyan, eşraf ve il-erleri ile her türlü yardımı yapıp söz konusu haydut eşkıyasını mutlaka yakalatıp haklarından gelmeleri; aksi takdirde sorumlu olup cezalandırılacakları. (Ayrıca bkz. hkm. 585)

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Rûmili'nün Sağ ve Sol ve Orta kolda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânuzda ba'zı mahallerde ziyâde harâmî vü haydûd eşkıyâsı zuhûr idüp âyende vü revende ve sâyir ebnâ-i sebîlün yollarına inüp katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl eyledüklerinden mâ'adâ gicede ve gündüzde nice kimesnelerin evlerin basup emvâl ü erzâkların yağmâ vü gâret idüp re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyete küllî te'addî vü tecâvüzleri olduğu" i'lâm olunup def' u izâleleri mühimmât-ı umûrdan olmağla zümre-i silahdârânun emekdârlarından olup Südde-i Sa'âdetüm'de Bölük halkının Sol-kol Kethudâsı olan ifihârul-emâcid ve'l-a'yân Hasan Kethudâ *zîde kadruhû* ol makûle eşkıyâ vü harâmîyi elegetürüp ma'rifet-i şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak için nasb u ta'yîn olunmağın imdi; ol makûle harâmî vü haydûd eşkıyâsı her kande bulunurlar ise a'yân-ı vilâyet ve eşrâf-ı memleket ve sâyir il-erleri mu'âveneti ile hüsn-i tedbîr ü tedârûkle bi-eyyi vechin kân elegetürüp her vechile imdâd ü mu'âvenet eylemeleri bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfüm mücebince amel idüp dahı ol makûle harâmî vü haydûd eşkıyâsı her kande bulunurlar ise ve anun gibi gaybet iderlerse a'yân-ı vilâyet ve eşrâf-ı memleket ve il-erleri mu'âveneti ile hüsn-i tedbîr ü tedârûkle bi-eyyi [vechin] kân elegetürüp sâyir eşkıyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ıbrat için şer'le haklarından geldüresiz. Şöyle ki; ol makûle zuhûr iden eşkıyâ ba'zı kimesnelere istinâd ve ba'zı mahallere tahassun itmeleriyle halâs olalar, bu bâbda mes'ûl ü mu'âteb olmanız mukarrerdür. Ammâ; bu bahâne ile kendü hâlinde olanlara hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addî ve ahz ü celb sebebiyle ehl-i fesâda hımâyet ü sıyânet olunmaktan hazer eyleyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 2 Za., sene: 1040

588

[112]

Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Hasan'ın Samakov'da sakin Altı Bölük halkı üzerine kethüdayeri tayin edildiği.

*Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Mektûb üzerindedür.*

Samakov kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânuzda sâkin Altı Bölük halkı üzerine zâbıt u kethudâyiri nasbolunmak mu'tâd-ı kadîm olmağın, Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden kıdvetü'l- emâsil ve'l-akrân Hasan *zîde kadruhû* müstekîm ü emekdâr olmağla kethudâyiri nasb u ta'yîn [ve] re'âyâyâ te'addî üzre olan sipâhîleri şer'-ı şerîfe ihzârda ve zabt u rabtda kemâl-i istikâmet ile istihdâm olunmak" bâbında iftîhârul-emâcid ve'l-a'yân bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Mândeler Ağası olan Mehmed *zîde mecdühû* tarafından mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr taht-ı kazânuzda vâkı' bölük halkınun kethudâyirliği hıdmetinde istihdâm eyleyüp âharı dahl ü ta'arruz itdürmeysesiz.

589
[113]

Boğdan Voyvodası Moşi'nin, kardeşi Yovan Voda'yı, görevli Dergâh-ı Muallâ kapıcılarına teslim ederek Âsitâne-i Saâdet'e göndermesi; Boğdan-Âsitâne güzergâhındaki görevlilerin de, söz konusu kafîleye beygir tedariki ve güvenlik hususunda yardımcı olmaları.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kıdvetü ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhiyye, umdetü küberâ'i't-tâyifeti'l-İseviyye Boğdan Voyvodası Moşi Voyvoda'ya hüküm ki:

Bundan akdem Erdel cânibinden Boğdan vilâyetine dâhıl ve bi'l-fi'l yanında olan karındaşun Yovan Voda nâm zimmînün Âsitâne-i Sa'âdetüm'e [ihzârı] lâzım olmağın, bir ân ve bir sâ'at te'hîr u tevakkuf eylemeyüp hâliyâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'de irsâl olunan Dergâh-ı Mu'allâm kapucularından kıdveteyi'l-emâsil ve'l-akrân () () *zîde kadruhümâyâ* teslim ve yanına yarar âdemler koşup emîn ü sâlim Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı bir ân te'hîr u tevakkuf eylemeyüp Erdel'den gelen karındaşun mezbûr zimmîyi hâlâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'de irsâl olunan mezbûrân kapucılara teslim ve yanlarına dahı yarar âdemler koşup emîn ü sâlim Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl eylesin. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandur. Bir ân te'allül ü tevakkuf u ârâm eylemeyüp ber-vech-i isti'câl mezbûr karındaşunı mezbûrlara kapucılarumla Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl eylemekde ikdâm u ihtimâm eylesin.

Bu dahı.

Bir sûreti; "Südde-i Sa'âdetüm'den Boğdan sınırına varup gelince yol üzerinde vâkı' olan sancakbeğlerine ve kâdîlara ve mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve kılâ' dizdârlarına ve Altı Bölük kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına ve neferât ağalarına ve iskele emînlerine ve iş-erlerine hüküm ki:

Hâliyâ Boğdan[dan] Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelecek Boğdan voyvodasının karındaşı [Yovan] Voda nâm zimmînün Südde-i Sa'âdetüm'e getürmek için Dergâh-ı Mu'allâm

kapucılarından kıdveteyil-emâsil ve'l-akrân () nâm kapucılar iki nefer âdemi ile ol cânibe irsâl olunmağın **buyurdum ki:** ..." *Vech-i meşrûh üzre menzil bârgîri ve yol hükmi yazılmışdur.*

590

[109]

Görevden alınan önceki Kütahya mütesellimi zamanında, kendisinin ve adamlarının zulmünden kaçarak yerlerini terkeden halkın tekrar eski yerlerine gönderilip iskân edilerek köylerinin mamur hale getirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Bu dahi Mehmed Ağa'ya virilmişdür.

Kütâhiyye monlâsına ve Anadolu eyâletinde vâkı‘ olan kâdîlara ve Kütâhiyye mütesellimine hüküm ki:

"Mukaddemâ mütesellim iken ref‘ olunan () ve âdemlerinün te‘addî vü tecâvüzlerinden ba‘zı re‘âyâ kalkup âhar yirlere firâr idüp hâliyâ kadîmî yirlerine gelmek murâd eyledüklerinde ba‘zı kimesneler mâni‘ olduğu" i‘lâm olunmağın, ol makûle re‘âyâ kadîmî yirlerine gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre ol makûle kadîmî yirlerin bırağup âhar yirlerde sâkin olan re‘âyâyı kânûn üzre kaldurup kadîmî yirlerine gönderüp iskân itdürdüp karyelerin ihyâ vü âbâdân itdüresiz.

591

[110]

Yasaklanmasına rağmen hâlâ adamlarıyla devre çıktığı bildirilen Karahisar mütesellimine engel olunması.

Bu dahi.

Bu dahi Mehmed Ağa Vekîlü'l-harca.

Kütâhiyye mütesellimine hüküm ki:

"Devr nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den bi'l-küllîyye ref‘ olunmuş iken hâliyâ Karahisâr Mütesellimi olan () nice atlu vü levendâtla il üzerine devre çıkup* re‘âyâ vü berâyâyâ zulm ü te‘addî üzre olduğu" i‘lâm olunmağın imdi; bir ferd il üzerine devre çıkup fukarâyâ zulm ü te‘addî eyledüklerine aslâ rızâ-yı şerîfüm yokdur. Men‘ u def‘ olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu husûsa onat vechile mukayyed olup mütesellim-i mezbûrî devrden men‘ idüp min-ba‘d il üzerine çıkartmayup re‘âyâ vü berâyânun müft ü meccânen bir habbelerin aldurmayup ve bir ferdi rencîde vü remîde itdürmeyesin. Memnû‘ olmaz ise yazup arzeyleyesin.

592

[111]

Mahmud Paşa'nın Tırnovi ve çevresindeki Kalovalar, Hirova ve tevâbii haslarının voyvodalığından dolayı kölesi Muharrem'in zimmetinde kalan paranın tahsil edilmesi.

Vezîr Mahmûd Paşa.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Ba'de'r-resîd naklolunmuşdur.

Özi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve Tırnovi ve () kâdîlarına hüküm ki:

"Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Mahmûd Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* hâsları muzâfâtından Kalovalar ve Hirova ve tevâbî'ı hâslarının voyvodalığı Bin otuz tokuz senesinde Muharrem nâm abd-i müşterâsına maktû'ıyyet üzre der-uhde idüp varup bir sene kâmil bilâ-özü-i şer'î zabtidüp lâkin müşârun-ileyhe âyid ü râci' olan muhâsebe akçasın getürmeyüp üzerinde dört yüz elli bin akça bâkî kalduğı" i'lâm olunmağın, şer'le taleb olunup bi't-tamâm tahsîl itdürilmek bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup şer'le göresiz; fi'l-vâkı' müşârun-ileyh zikrolunan hâslarının voyvodalığın merkûma der-uhde idüp mezbûr dahı varup bir sene kâmil zabteylemiş ise ve sene-i mezbûr muhâsebesin getürmeyüp bi'l-fi'l üzerinde bâkî ise bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderse buldurması lâzım olan kefillerine buldu[r]dup zimmetinde zuhûr eyleyen muhâsebesi akçasın ta'yîn idüp gönderdüğü âdemisine bi't-tamâm taleb ü tahsîl itdürdüp mezbûrı ve âharı bir vechile ınâd ü muhâlefet itdürmeysesiz ve bi'l-cümle vezîr-i müşârun-ileyhün zikrolunan muhâsebesi akçasın mezbûrdan şer'le tahsîl itdü[r]dup gaybet iderse şer'le emlâk ü erzâkıdan tahsîl itdürdüp avk u te'hîrden be-gâyet ihtirâz ü ihtiyât eyleyesiz.

593

[108]

Anadolu'ya vali olanlar tarafından üç ayda bir devre gönderildikleri Şeyhli, Baklan, Tazkırı, Geyikler ve Homa taraflarında ücret vermeden halkın erzakını alan, kanunsuz olarak vergi adı altında para tahsilatı yapan ve vaşak derisi talep eden subaşılar ve adamlarının engellenmesi.

Bâ-hatt-ı takrîr-i hazret-i efendi.

Cânib-i bostâncıbaşı.

İlyâs Paşa'ya ve Şeyhlü ve Baklan ve Tazkırı ve Geyikler* ve Homa kâdîlarına hüküm ki:

Zikrolunan kâdîlıklarun ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e âdem ü arz-ı hâl gönderüp; "Anatoli'ya vâlî olanlar üç ayda bir üzerlerine yetmiş-seksen nefer atlu ile bir sübaşı gönderüp ehl ü ıyâlleri ile sâkin oldukları evlerine konup müft ü meccânen yim ü yimek ve bal u yağ ve koyun u kuzı ve arpa vü saman ve sâyir me'kûlât aldıklarından sonra vaşak derisi talep idüp ve; "Mukaddemâ bunda kan olmuştur." diyü küllî cerîmelerin ve selâmiyye

memnû' u merfû' iken her köyden dörder-beşer bin akça ve serrâcına ve kahveciye ve kâtibe ve kethudâlık ve sürici nâmında olan levend dahı yedişer ve sekizer gurusların alup her ayda bu minvâl üzre dörder-beşer def'a köylerin devridüp fukarâya envâ'-ı zulm itdüklerinden gayri bunlar resm-i ganemlerin zâbitlarına edâ iderler iken âdet-i ağnâma dahı kırk-elli atlu ile âdemler ta'yîn ve koyunların addidüp her koyuna onar-onikişer akça aldıklarında altun u gurusı râyic olduğu üzre almayup noksân üzre alup bunun emsâli itdükleri zulm ü te'addîlerinün nihâyeti yokdur. Şöyle ki; bu zulm ü te'addîler üzerlerinden men' u def' olunmaya, firâr u terk-i diyâr eylerüz." diyü men' u def' olmak bâbında hükmi-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden imdi; eyyâm-ı adâlet-encâmumda re'âyâ vü fukarâsına bir vechile zulm ü te'addî olunduğuna rızâ-yı şerîfüm yokdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup hakk üzre göresiz; arzeyledükleri gibi ise devr ü selâmiyye ve kaftân-bahâ vü na'l-bahâ ve hılâf-ı şer' olan teklîfler bi'l-külliyeye hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla memnû' u merfû'dur. Min-ba'd fukarânun bir akça ve bir habbelerin aldurmayup zalemeden himâyet ü sıyânet eyleyesiz. Şöyle ki; bundan sonra girü mezbûrlar vech-i meşrûh üzre fukarâya hılâf-ı şer' u kânûn ve mugâyir-i emr-i hümayûn zulm ü te'addî eyledükleri i'lâm oluna, mes'ûl olmanız mukarrerdür. Ana göre basîret üzre olasız. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

* Metinde; "Lekler" şeklinde geçmektedir.

594

[106]

Yasak olmasına rağmen adamlarıyla birlikte köy-köy dolaşıp devr adı altında kanunsuz olarak mal, eşya ve paralarını alıp ahaliye zulüm ve eziyette bulunduğu bildirilen Karahisar-ı Sahip mütesellimi ile subaşısına engel olunması ve reâyadan kanunsuz ve haksız yere her ne almışlar ise geri alınıp sahiplerine iade edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Sanduklu kâdîsına ve Kütâhiyye mütesellimine hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûrda vâkı' kurâ ahâlîsi meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "Devr nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den bi'l-külliyeye ref' olunmuş iken hâlâ Karahısâr-ı Sâhib Sancağbeği Mütesellimi olan () devre çıkup iki yüz nefer atlu vü levendât ile kazâ-i mezbûra gelüp karye be-karye gezüp ve re'âyânun üzerine konup müft ü meccânen yim ü yimek ve arpa vü saman ve koyun u kuzı ve sâyir levâzimlerin alup ve her karyeden üçer ve dörder vukıyye bal u yağ ve onar keyl arpa ve ikişer koyun cem' u tahsîl ve arabalara tahmîl itdürüp Karahısâr'a gönderdiğinden gayri selâmiyye akçası dahı merfû' iken her karyeden üçer ve dörder ve beşer bin akçaların alup ve cerâyim nâmıyla bin mikdârı gurusların alup ve üç ayda bir kerre sübaşıları dahı devre çıkup kezâlik mütesellim devri gibi devridüp her karyeden vech-i meşrûh üzre selâmiyye nâmına küllî akça vü zahîrelerin alup hadden ziyâde zulm ü te'addî itmeleriyle her biri fakr u felâkete mübtelâ olup şöyle ki; men' u def' olmaz ise cümlemüz firâr ve terk-i dâr u diyâr itmek mukarrerdür." diyü men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüklerin" arzeyledüğün ecilden imdi; devr ü selâmiyye nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den bi'l-külliyeye ref' olunmuşdur. Mîr-livâ vü sübaşıları ve sâyir âdemleri il üzerine devre çıkup

fukarânun bir akça ve bir habbelerin alduklarına aslâ rızâ-yı hümayûnum yokdur. Men' u def' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânun sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince amel idüp dahı mütesellim-i mezbûrun fukarâyâ vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addî vü tecâvüzi mukarrer ise re'âyâdan hılâf-ı şer' u kânûn aldukları her ne ise ba'de's-sübût ashâbına redditdördükden [sonra] min-ba'd mütesellim-i mezbûr ve sübaşılârin il üzerine devre çıkartmayup ve fukarâdan bir ferdün bir akça ve bir habbelerin almaya ve aldurmayasız ve üzerlerine konmayup ve müft ü meccânen nesnelerin almayup ve bir vechile fukarâyı ta'cîz itmeyeler ve itdürmeyüp men' u def' eylesesiz. Şöyle ki; emr-i şerîfûme ve rızâ-yı hümayûnuma muhâlif memnû' olmayup yine devr nâmıyla re'âyâ üzerine çıkup vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addî iderlerse mu'accelen Südde-i Sa'âdetüm'e bildüresin ki, sonradan haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olursa mücebi ile amel oluna.

595

[107]

Sekbanbaşı Kasım'ın Boğdan Voyvodası Mosi'de olan koyun alacağıнын, voyvodanın Yergöğü'deki adamı Risto'dan tahsil edilmesi.

Hamd Efendi hattıyla.

Yîrgöği kâdîsına hüküm ki:

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühûnun bi'l-fi'l Boğdan Voyvodası olan Mosi Voyvoda'da beş bin koyun hakkı olup iki bin koyunun virüp üç bin koyunu zimmetinde olmağla zikrolunan üç bin koyunu mezbûr Mosi Voyvoda'nun vekîli ve âdemi olan Risto Kefale(?) nâm zimmîden bî-kusûr alıvrilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, vech-i meşrûh üzre alıvrilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mûmâ- ileyhün zikrolunan üç bin koyunların âdemi merkûm Risto Kefale'de(?) olan koyunlarından müşârun-ileyhün tarafından irsâl eyledüğü âdemlerine hükmidüp bî-kusûr alıviresin. Emrûme muhâlif bir vechile te'allül ü inâd itdürmeysesin.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 23 Muharrem, sene: 1041

596

[104]

İznikmit, Sabanca dağları, İznik, Yalova ve Bazarköyü bölgelerinde yolkesip yolcuları soydukları ve köyleri yağmaladıkları bildirilen Arnavut eşkıyasının mutlaka yakalanıp üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Kocaili sancağbeğine hüküm ki:

Hâliyâ; "İznikmid ve etrâfında ve Sabanca dağlarında ve İznik etrâfında ve Yalova ve Bâzârköy'i'nde ba'zı Arnavud eşkıyâsı cem' olup gicide ve gündüzde âyende vü revende ve

nevâhî vü kurâyı basup ve yollara ve billere inüp ebnâ-i sebîlün emvâl ü erzâkın gâret ü hasâret idüp nice fesâd idüp ahâlî-i vilâyete küllî te'addî vü tecâvüzleri olduğı" i'lâm olunmağın imdi; ol makûle eşkıyâyı beher hâl elegetürüp toprak kâdîları ma'rifetleriyle hukûk-ı nâsı alıvirdükden sonra sâyir eşkıyâya mûcib-i ibret için şer'le muhkem haklarından gelmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu husûsa gereğı gibi bi'z-zât mukayyed olup dahı ol makûle Arnavud eşkıyâsı her kande bulunurlar ise hüsn-i tedbîr ü tedârükle bi-eyyi vechin kân elegetürüp ve vakf u serbest karyelere firâr iderler ise zâbıtları ma'rifetleriyle elegetürüp şer'le müteveccih olan hukûk-ı nâsı alıvirdükden [sonra] üzerine fesâd sâbit olan eşkıyâ muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz eylesesin; değıller ise sâyir eşkıyâ vü harâm-zâdeye mûcib-i ibret için toprak kâdîları ma'rifetleriyle şer'le muhkem haklarından gelesin. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesesin. Ammâ; bu bahâne ile umûm tefâtışinden ve kendü hâllerinde olanlara dahl ü tecâvüzden ziyâde hazer eylesesin.

597

[105]

İznikmit'te müteveffa Abdülgani'den küçük oğlu Mustafa'ya intikal eden dükkân, bahçe vs. eşyayı eline geçiren ve mahkeme kararlarını dinlemeyen Divâne Nasuh'un zaptettiğı malların kendisinden geri alınması.

Tâbi'-ı Hazret-i Hâfız Paşa.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Üsküdar kâdîsına ve Südde-i Sa'âdetüm'de Küçük Defterdâr olup Kocaili câniblerinde ba'zı umûr-ı mühimmeye me'mûr olan İbrâhîm dâme ulüvvühûya hüküm ki:

Kasaba-i İznikmid sâkinlerinden olup bundan akdem fevtolan Abdülganî nâm kimesnenün sulbî sağır oğı Mehmed Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "müteveffâ babasından intikâl eyleyen dekâkîn ü bâğçe ve sâyir eşyâ irs-i şer'le kendüye intikâl idüp hâricden kimesnenün alâkası yoğken Dîvâne Nasûh nâm kimesne zikrolunan dekâkîn ü bâğçe ve sâyir eşyâyı hılâf-ı şer'-ı şerîf hevâsına tâbi' kâdî hucceti ile tegallüben zabtidüp ziyâde* te'addî eylemek ile ahvâlleri defe'âtle şer'le görildükde zikrolunan dekâkîn ve sâyir eşyâ her ne ise buna hükm ve mezbûr dahl ü ta'arruzdan men' u def' olup hucec-i şer'ıyye virilüp mücebince amel olunmak için defe'âtle evâmir-i şerîfem ve şeyhu'l-İslâmdan fetvâ-i şerîfe virilüp ve bu makûle bir def'a şer'le görilüp faslolunan da'vânun tekrâr istimâ'ı memnû' iken mezbûr Dîvâne Nasûh itâ'at-i şer'-ı şerîf ü emr-i münîf itmeyüp elinde olan hevâsına tâbi' kâdî hucceti ile tegallüben zabteyledüğü mâl-i yetîmi teslîm eylemekde inâd ü muhâlefet üzre olup dahl ü ta'arruzdan hâlî olmayup ziyâde zulm ü te'addî eyledüğün" bildürüp imdi; bu bâbda virilen hucec-i şer'ıyye vü fetvâ-yı şerîfe ve mukaddemâ virilen evâmir-i münîfem mücebince amel olunup bir def'a şer'le görilüp faslolunan da'vâ tekrâr istimâ' olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, her birinüz onat vechile mukayyed olup bu bâbda olan hucec-i şer'ıyye vü fetvâ-yı şerîfeye nazar idüp göresiz; arzulunduğı üzre husûs-ı mezbûr bundan akdem defe'âtle şer'le görildükde mezbûr Dîvâne Nasûh'un vech-i meşrûh üzre hevâsına

tâbi' kâdî hucceti ile tegallüben zabt u kabz eyledüğü dekâkîn ü bâğçe ve sâyir eşyâyı her ne ise buna hükm ve mezbûr dahl ü ta'arruzdan men' u def' olunup hucec-i şer'ıyye mücebince evâmir-i şerîfem virilmişken mezbûr Dîvâne Nasûh aslâ itâ'at-i şer'-ı şerîf ü emr-i münîf itmeyüp mâl-i yetîmi teslim eylemekde muhâlefet üzre olup hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf dahl ü ta'arruzdan hâlî olmaduğu vâkı' ise bir def'a şer'le görölüp faslolunan da'vânun tekrâr istimâ'ı memnû'dur; husûsâ ki defe'âtle faslolmuş ola. Bu makûleler mâdâm ki, Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arz u telhîs olunup istimâ'ıyçün hatt-ı hümayûnum sâdır olmaya, min-ba'd istimâ' [itmeyüp] kemâ-kân hâlî üzre ibkâ idüp hucec-i şer'ıyye vü fetvâ-yı şerîfe mücebince mezbûr Dîvâne Nasûh'un mâl-i yetîmden hevâsına tâbi' kâdî hucceti ile zabteyledüğü dekâkîn ü bâğçeyi bilâ-tereddüd mezbûr Mehmed'e hükmidüp zabt u tasarruf itdüresiz.

Bu dahi.

Bir sûreti, mûmâ-ileyh defterdâr ile İznikmid kâdîsına yazıla.

598

[101]

Dukagin sancağında ortaya çıkan eşkıyanın ve bunlara yardım eden ehl-i fesadın haklarından gelinmesi.

Hamd Efendi.

Sâbıkâ () Sancağbeği olup hâliyâ emr-i şerîfümle Dukagin sancağında harâmî eşkıyâsı def'ına me'mûr olan Mahmûd dâme izzühûya hüküm ki:

"Livâ-i mezbûrda ba'zı eşkıyâ zuhûr idüp âyende vü revende ve sâyir ebnâ-yı sebîle envâ'-ı zulm ü te'addî idüp ve dâyimâ katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl eyleyüp ve nice harâm-zâde dahı zikrolunan eşkıyânun önlerine düşüp re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetün emvâl ü erzâkların gâret itmeğe bâ'ıs olup fesâddan hâlî olmadukları" i'lâm olunmağın, ol makûlelerin toprak kâdîları ma'rifetleriyle şer'le haklarında lâzim gelen icrâ olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre ol makûle eşkıyâ vü harâm-zâdenün önlerine düşüp fesâda ve ahâlî-i vilâyete eşkıyânun te'addî vü tecâvüzine bâ'ıs ü bâdî olanları her kande bulunurlar ise beher hâl elegetürüp fesâd ü şakâvetleri sâbit ü zâhir oldukdan sonra şer'le müteveccih olan hukûk-ı nâsı ashâbına alıvirdükden sonra sâyir eşkıyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ibret için şer'le haklarından gelesin.

599

[102]

Ağazâde Pir Mehmed'in, Yedikule'de Hacı Evhad Camii civarındaki mülk evi içinde bulunan hamamını, geçimini sağlamak maksadıyla, dışarıya işletmeye açmasına çevredeki diğer hamamcıların karşı çıktığı bildirildiğinden, şer'an kimseye zararı olmadığı müddetçe kimsenin kendisine müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Merhûm Hâfız Paşa; Hasan Çelebî yedinden.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Yedikule sâkinlerinden kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Ağa-zâde Pîr Mehmed *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Hâcî Evhad Câmi'ı kurbinde vâkı' mülk evi içinde bundan akdem binâ eylediği hammâmını hâlâ kendü mâlıyla ta'mîr ü termîm idüp ve cihet-i ma'îşet için taşra işletmek murâd eyledükde civârında olan hammâmıcılar; "Biz kıst çekerüz ve tekâlif virürüz." diyü ol bahâne ile hammâmını taşra işletmeğe mâni' olup gadreyledüklerin" bildürüp bu bâbda emr-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre elinde olan huccet-i şer'ıyye[ye] muhâlif rencîde itdürilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlül-kadrüm üzre amel idüp dahı mezbûr Pîr Mehmed vech-i meşrûh üzre kendü mülk hammâmını meremmât idüp ve taşra işletmek istedikde ol etrâfda olan hammâmıcılar ve zâbitları mücerred; "Biz kıst çekerüz ve tekâlif virürüz." diyü ol bahâne ile bunun ma'îşetine mâni' oldukları vâkı' [ise] kat'an bir ferde dahl ü rencîde itdürmeyüp kendünün mülk evi içinde olan mülk hammâmını kendüsi ve vâlidesi ve ehl ü evlâdı ba'de'l-yevm diledükleri üzre taşraya isti'mâl itdürüp min-ba'd hammâmıcılar tâyifesin ve âhardan bir ferdi hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i emr-i hümayûn dahl ü rencîde itdürmeyesin. Bu emr-i şerîfümün hılâfına bir tarîkla emr-i şerîf ibrâz iderler ise mâdâm ki bunun şer'an kimesneye zararı olmaya, ol bahâne ile kimesneye dahl ü ta'arruz itdürmeyesin.

600

[103]

Bolu sancağının Pencşenbih nahiyesine bağlı Nacak köyü ve çevresinde timar sahibi olup, kırk-elli atlı ile Hâce Halil oğlu İbrahim'in evini basıp kendisini hapsettiği, parasını aldığı ve eşya ve erzakını gasbettiği bildirilen Abdülbaki'nin arza muhtaç bir durumu yoksa hakkında şer'an gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Yedidîvân kâdîsına ve Bolı sancağıbeği mütesellimine hüküm ki:

Yedidîvân ve civârında olan kazâ ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e mahzar gönderüp; "Bolı sancağında Pencşenbih nâhiyesinde Nacak nâm karye ve gayriden üç bin akça tîmârı olan Abdülbâkî nâm kimesne kendü hâlinde olmayup şakî vü ehl-i fesâd olmağla Hâce Halil oğlu İbrâhîm nâm kimesnenün kırk-elli atlı ile evin basup kendüsin kayd [ü] bend ü habs idüp emvâl ü erzâkın gasb ve nice me'kûlâtın ekl ü bel' eylediğinden gayri nakd yigirmi beş bin akçasın ve beş bin akça kıymetlü rahtın alup fesâd ü te'addî eylediğin" mahzar eyledükleri ecilden, şakî-ı mezbûrun tîmârı âhara virilüp ve şer'le kendünün hakkından gelinmek bâbında fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl [buldukda], bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı bu fesâdı iden mezbûr muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değilse şer'le hakkında lâzım geleni icrâ eyleyesiz. Şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

Der-zamân-ı Hazret-i Hasan Hilmî Efendi, Re'îsü'l-küttâb, tâle bakâhü

[Yev]mü's-Sebt, fî 10 N., sene: 1040

601

[98]

Sabık Eğri Beylerbeyi Murad'ın Âsitâne-i Saâdet'e gelip mülâzemetde bulunması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Sâbıkâ Eğri Beğlerbeğisi olan Murâd *dâme ikbâlühûya* hüküm ki:

Hâliyâ senün Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmen lâzım olmağla emr-i şerîfüm varduğı sâ'at bir ân te'hîr u terâhî itmeyüp mu'accelen kalkup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp dâhıl olup mülâzemetde olman bâbında fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince emr-i şerîfüm varduğı sâ'at bir ân tevakkuf u ârâm itmeyüp mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp mülâzemetde olasın. Avk u te'hîre ve ihmâl ü müsâheleye cevâz göstermeyesin. *İnşâ'a'llâhü te'âlâ* Âsitâne-i Sa'âdetüm'de mülâzemetün mukâbelesinde me'mûlünden ziyâde mansıb ile behre-mend ü ber-murâd olman mukarrerdür.

602

[99]

Erdel'in haraç ve pişkeşini Âsitâne-i Saâdet'e getiren Elçi Krištoşbal(?) ülkesine geri döneceğinden, yol boyunca erzak vs. ihtiyaçlarının karşılanıp güvenliğinin sağlanması ve salimen Erdel'e ulaştırılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Tercemân Zülfikâr Efendi'ye virilmişdür.

Özi muhâfazasında olan Vezîr Murtazâ Paşa'ya ve Südde-i Sa'âdetüm'den Erdel sınırına varınca yol üzerinde vâkı' olan sancakbeğlerine ve zikrolunan sancaklarda vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kâdîlıklarda vâkı' mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve iskele emînlerine hüküm ki:

Hâliyâ Erdel hâkimi tarafından Âsitâne-i Sa'âdetüm'e Erdel vilâyetinün harâcı ve pîşkeşiyle gelen Krištoşbal(?) nâm ilçisi edâ-i hıdmet etmekle girü izn-i hümayûnumla Südde-i Sa'âdetüm kapucıbaşlarından iftiharul-emâcid ve'l-ekârim, câmi'u'l-mahâmid ve'l-mekârim Hüseyin *dâme mecdühû* ile vilâyet-i Erdel'e irsâl olunmağın, her kankınızın taht-ı hükûmetine dâhıl olursa emîn ü sâlim vilâyet-i Erdel'e irsâl ü îsâl itmenüz emridüp **buyurdum ki:**

Hükûm-i şerîfümle her kankınızın taht-ı hükûmetine varup dâhıl olurlar ise lâzım olan zâd ü zevâde ve sâyir mühimmâtların olıgeldüğü üzre tedârük ü ihzâr ve mahûf u muhâtara olan mahallerde yanlarına kifâyet mikdârı neferât koşup emîn ü sâlim birbirinüze ulaştırup ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eyleyesiz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı

umûrdandır; avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ve menâzil ü merâhilde bir ferde hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addîden her biriniz ihtirâz eyleyesiz.

603

[100]

Bazı hususlar için Kudüs'e gitmek isteyen David isimli Yahudiye ve beraberindeki eşya, hayvan, silah ve dülbendine yol boyunca kimsenin haksız yere müdahale ettirilmemesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Kudüs-i Şerîfe varınca ve gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına hüküm ki:

Hâliyâ David nâm Yehûdî ba'zı husûsişün ol câniblere varmak [murâd] eylediğin bildürüp yolda ve izde hılâf-ı şer'-ı şerîf rencîde itdürilmemek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, hılâf-ı şer'-ı şerîf rencîde itdürilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Hüküm-i şerîfümle her kankınızın taht-ı kazâsına dâhıl olursa kendüye ve esbâbına ve tavarına ve kendüye mahsûs olan yat u yarağ ve sarıduğı dülbendine hılâf-ı şer'-ı şerîf bir vechile âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz ve kimesneye rencîde vü remîde itdürmeyüp men' u def' idüp emîn ü sâlim birbirinize irsâl ü îsâl eyleyesiz.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 4 B., sene: [10]40

604

[96]

Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın Özice taraflarındaki adamlarına, bazı eşkıya ile birlik olup eziyet çektiirdiği bildirilen yeniçerilerin yakalanıp teftiş olunarak, eşkıyanın şer'an gerektiği şekilde cezalandırılması; yeniçerilerin ise sicilleri ile birlikte Yeniçeri Serdarı Mustafa tarafından, Divân-ı Hümayun'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e getirilmesi.

Buyurulmuşdur.

Mektûb üzerindedür.

Kîsedâr.

Özice kâdîsına ve kazâ-i mezbûrda Yeniçeri Serdârı olan Mustafâ'ya hüküm ki:

Hâliyâ; "Düstûr-ı mükerrrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem bi'l-fi'l Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Vezîrüm Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* kendü tevâbi'ın ol cânibde ba'zı yeniçeriler eşkıyâdan nice kimesneler ile yek-dil olup dâyimâ âdemlerin rencîde vü remîde itmekle ol makûle eşkıyâ elegetürilüp şer'le haklarından gelinmek lâzım ü mühimm olmağın zikrolunan eşkıyâ firâr iderler ise beher hâl elegetürilüp ve muhkem teftîş ü tefahhus olunup sicil ü huccet olundukdan sonra şer'le iktizâ itdüğüne göre haklarından gelinmek ve sen ki serdârsın, ol makûleleri ism ü resmleri ile yazup [bir ân] ve bir sâ'at karâr itmeyüp sicil sûretleri ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getirüp Dîvân-ı Hümayûnum'da ahvâlleri görilmek ve şöyle ki; ihmâl ü müsâhele idüp eşkıyâyı

elegetürmekde nev'an tekâsül ü müsâmaha eyleyesin, hakkundan gelinmek mukarrerdür." diyü bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilüp ve yeniçeri çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () *zîde kadruhû* ta'yîn olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesiz.

605

[97]

Filibe, Edirne, Sofya, Belgrat ve Bosna-Saray ile Rumeli'nin Ortakolu üzerindeki kazalarda ortaya çıkan eşkıyayı ve yeniçeri gibi gezip halka zulmeden leventleri yakalayıp teftiş etmek üzere bir Dergâh-ı Muallâ görevlisi ile Yeniçeri Ocağı'ndan bir gedikli görevlendirilip gönderildiği; her ikisinin de söz konusu hizmette istihdam edilip, yakalanacak eşkıyanın şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları; ayrıca o bölgede vefat eden yeniçeri ve acemi oğlanlarının muhallelfatından mirîye ait olanın zapt ve kabz hizmetinin de yine anılan gedikli vasıtasıyla yürütülmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Mektûb mûcebince yazılmışdur.

Kîsedâr.

Filibe ve Edirne ve Sofya ve Belgrad ve Bosna-Sarây monlâlarına ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'den vilâyet-i Rûmili'nün Orta-kolı'ndan () varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı hükûmetinüzde ba'zı eşkıyâ zuhûr idüp ahâlî-i vilâyete dahl ü ta'arruz ve zulm ü te'addî üzre olmağla ol makûlelerin yirlü yirinden teftîş ü tefahhus olunması için bir mukdim kimesne gönderilmek lâzım olmağla Dergâh-ı Mu'allâm () *zîde mecdühû* ta'yîn ü fermân olunup ve yanınca ma'an hıdemât-ı hümayûnumda olmak için Yeniçeri Ocağı gedüklülerinden kıdvetü'l-emâsi'l-ve'l-akrân () gedüklü nasb u ta'yîn olunmağın, ol makûle re'âyâ vü fukarâyı rencîde idenler [ve] yeniçeri nâmında olanları mezkûra ahzıtdürüp şer'le haklarından geldürilüp ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu dolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtolup mîrîye âyid ü râci' olan muhallelfât u metrûkâtı dahı mezkûra kabzıtdürilüp sûk-ı sultânîde fûrûht kılınup nukûd her ne hâsıl olursa der-kîse olunup mühürlenüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleriyle mûmâ-ileyhe teslîm idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmak ve hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn [u] emr-i münîf kimesneye rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mufassal ü meşrûh mektûb mûcebince amel idüp dahı mezbûr gedüklüyü sadâkat ü istikâmet ile hizmet-i mezbûrede istihdâm ve ol makûle fesâd ü şenâ'at üzre olanları dahı ahzıtdürüp şer'le haklarında lâzım

geleni icrâ itdüresiz. Şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 5 B., sene: 1040

606

[94]

Drama, Zihne ve Pravişte'de Sultan Süleyman Evkâfı'na bağlı köylerin yava, haymanegân ve beytûlmal gelirlerine, aklâma ait olduğu iddiasıyla müdahale etmek isteyen Hacı Ahmet adlı şahsa engel olunup, bunların vakıf zabiti Ali'ye zaptettirilmesi; şayet bu gelirlerden Hacı Ahmet tarafından alınmış bir şey varsa onun da vakıf adına geri alınması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mukaddemâ virilen emir sûretinün üzerinde buyurulmuşdur; hıfzolunmuşdur.

Ba'de'r-resîd nakl-şüd.

Îsâ Çelebî yediyle.

Drama ve Zihne ve Pravişte kâdîlarına hüküm ki:

Merhûm ve mağfûrun-leh cedd-i emcedüm Sultân Süleymân Hân *tâbe serâhü* Evkâfı Mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Osmân *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Evkâf-ı mezbûre karyelerinden taht-ı kazânuzda vâkı' evkâfun yava vü haymânegân ve beytü'l-mâl-i âmme vü hâssası evkâf-ı mezbûrenün olup vakıf tarafından kabzeylemek istedikde âhar tarafdân Hâcî Ahmed nâm kimesne; "Aklâma müte'allikdur; ben kabziderüm." diyü dahlidüp emr ibrâz eyledüğinden gayri husûs-ı mezbûr vakfun hakkı olmağla evkâf-ı mezbûre Zâbıtı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Alî *zîde kadruhûya* zabtittürilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâsına i'lâm olunduğı ecilden, vech-i meşrûh üzre tuğrâlu vü imzâlu ma'mûlün-bih defter mücebince beytü'l-mâl ü yava vü haymânegân vakfun hakk-ı sarîhı olmağla zâbıt-ı evkâfun elinde olan emr-i şerîfi mücebince vakf için zabtolunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp dahı vech-i meşrûh üzre beytü'l-mâl [ü] yava vü haymânegânı evkâf-ı mezbûre zâbıtına ahz ü kabz itdürüp min-ba'd mezbûr Hâcî Ahmed'i ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz ve bi'l-cümle mezbûr Hâcî Ahmed ve gayri dahlidüp vakfa âyid olan mahsûlden cüz'î vü küllî her ne kabzitmış ise ba'de's-sübût vakf için hükmidüp alıvirüp şer‘-ı şerîfe ve kânûn-ı kadîme ve mukaddemâ virilen emr-i şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. Husûs-ı mezbûr için emr-i âhar varmalu eylemeyesiz.

607

[95]

Sultan Süleyman Evkâfı'na bağlı Filibe'nin İstanmika köyünde sakin haffaf, abacı, bakkal vs. meslek erbâbından ordu akçası talep edildiği bildirildiğinden, şayet bunlardan öteden beri ordu akçası alınagelmiş değil ise, almak isteyenlerin menedilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Bâ-recâ-i Mütevellî Osmân Ağâ.

Filibe Kâdîsına hüküm ki:

Cennet-mekân, firdevs-âşiyân merhûm Sultân Süleymân Hân *tâbe serâhi*nün mahrûse-i İstanbul'da vâkı' Câmi'-ı Şerîf ve Imâret-i Âmireleri Evkâfı Mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Osmân *zîde mecdühû* Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "Evkâf-ı mezbûrdan taht-ı kazâna tâbi' İstanmika nâm karyede sâkin ehl-i sûkdan haffâf u abâcılar u bakkâllar ve sâyir ehl-i hıref* tâyifesi Ordu-yı Hümâyûn için akça viregelmiş değiller iken hâliyâ Filibe'de olan ehl-i hırefün kethudâları ve zâbıtları bir-iki seneden berü Ordu-yı Hümâyûn için bunlardan akça taleb idüp ve alup gadr u hayf olup kadîmden bu makûle teklîf ile rencide olunmayup men' u def' olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, olıgelmişe muhâlif rencide olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı karye-i mezbûrede sâkin olan ehl-i sûkdan zikrolunan haffâf u abâcî vü bakkâl tâyifesi ve sâyirleri kadîmden Ordu-yı Hümâyûn için bir nesne viregelmişler değiller iken hâliyâ arzolunduğı üzre Filibe'de olan ehl-i sükun kethudâları ve zâbıtları mezbûrlara ordu teklîf eyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp kadîmden olıgelmişe muhâlif ol vechile rencide vü remîde itdürmeysin.

* Metinde; "ehl-i örf" şeklinde yazılmıştır.

608
[92]

Karasu kazasının Taya(?) köyündeki yasakçılık hizmetinin Bağdat Seferi'nde yararlık gösteren Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Mustafa'ya tevcih edildiği.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.
Mektûb üzerindedür.

Karasu kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı hükûmetünde vâkı' Taya(?) nâm karyede bir değnek kulluk, Bağdâd'da uğur-ı hümâyûnumda cân u baş ile çalışup küllî hıdmet idüp ol hıdmeti mukâbelesinde Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden İkinci Cemâ'at'de Mustafâ nâm yeniçeriye yasakçılık virilüp bi'l-fi'l Yeniçerilerüm Kethudâsı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mustafâ *zîde mecdühû* tarafından mektûb virilmekle karye-i mezbûrede yasakçılık umûrında mezkûr Mustafâ ber-vech-i adâlet ve kemâl-i istikâmet ile istihdâm itdürilüp min-ba'd âhardan bir ferde dahl ü ta'arruz itdürilmemek ve hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf rencide vü remîde itdürilmemek" için mûmâ-ileyh yeniçeri kethudâsı mektûbı mûcebince iftiharul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyhimâ taraflarından virilen mektûblar mûcebince mezbûrî sadâkat ü istikâmet ile yasakçılık hıdmetinde istihdâm idüp âharı dahl ü ta'arruz itdürmeysin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma ve mûmâ-ileyhimâ taraflarından virilen mektûblara muhâlif kimesneye iş itdürmeysin.

609

[93]

İsmail kazasındaki yasakçılık hizmetinin Bağdat Seferi'nde yararlık gösteren Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Mustafa'ya tevcih edildiği.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mektûb üzerindedür.

İsmâ'îl kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı kazânda vâkı' olan üç değnek kulluk, Bağdâd'da cân u baş ile çalışup hıdmetde bulunan Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Birinci Bölük'de Mustafâ nâm yeniçeri baş kesüp uğur-ı hümayûn-ı nusret-karînümde küllî hıdmet eylemekle hıdmeti mukâbelesinde zikrolunan yasakçılık sefer-i hümayûnumda Yeniçeri Kethudâsı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mustafâ zîde mecdühû tarafından kendüye ta'yîn olunup mühürlü mektûb virilmeğin, zikrolunan üç değnek kulluklarında ber-vech-i adâlet ve kemâl-i istikâmet ile yasakçılık hıdmetlerinde istihdâm olunup min-ba'd âhardan bir ferde dahl ü ta'arruz itdürilmemek ve hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf kimesneye rencide itdürilmemek" bâbında iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Südde-i Sa'âdetüm'de bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mûmâ-ileyh yeniçeri kethudâsı tarafından virilen mektûb mücebince tekrâr mü'ekked mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyhimâ taraflarından virilen mektûblar mücebince mezbûrî sadâkat ü istikâmet ile zikrolunan yasakçılık hıdmetinde istihdâm idüp âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyhimâ taraflarından virilen mektûblara muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

610

[93]

İstanbul-Tırhala güzergâhında kullanılmak üzere Kapıcı Ali ve adamı için yazılan menzîl emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Beşîr Ağa yediyle.

Menzil: Âsitâne'den Tırhala'ya varup gelince, Kapıcı Alî'ye ve bir nefer yoldaşına yazılmışdur.

611

[93]

İstanbul-Budun güzergâhında kullanılmak üzere Arslan Çavuş ve iki adamı için yazılan menzîl emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

İbrâhîm Ağa.

Menzil: Âsitâne'den Budun'a varup gelince, Arslan Çavuş'a ve iki nefer âdemlerine yazılmışdur.

612

[93]

İstanbul-Teke güzergâhında kullanılmak üzere Ahmet ve Ali isimli kapıcılar ile adamları için yazılan menzîl emrinin kaydı.

*Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Ahmed Çelebî.*

Menzil: Âsitâne'den Teke sancağına varup gelince, Ahmed ve Alî kapucılara ve bir nefer yoldaşına yazılmışdur.

613

[93]

İstanbul-Şam-Trablusşam-Mısır güzergâhında kullanılmak üzere Veli ve Mehmed isimli kapıcılar ile adamları için yazılan menzil emrinin kaydı.

*Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Pîşkeşçi.*

Menzil: Âsitâne'den Şâm ve Trablusşam ve mahrûse-i Mısır'a varup gelince, Velî ve Mehmed kapucılara ve birer âdemlerine menzil [emri] yazılmışdur. *Fî 10 B., sene: 1040.*

614

[90]

Eski Miralem Mehmed'in Trabzon'un Giresun nahiyesindeki zeametini zaptetmekle görevli olduğu halde üç seneden beri mahsulünden hiç bir şey getirip teslim etmediği bildirilen İlyas'ın, muhasebesinin görülmesi için Âsitâne'ye gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Batum beğlerbeğine ve Giresun kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Mîr-alem olup hâlâ mütekâ'id olan Mehmed *dâme mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Trabzon sancağında Giresun nâhiyesinde nefsi-i Giresun ve gayriden mutasarrıf olduğu ze'âmetinün zabtın âdemlerinden İlyâs nâm kimesneye tefvîz idüp üç seneden berü mahsûlin eklidüp mûmâ-ileyhe bir nesne getirüp teslim itme[me]kle, varan vekîli [ile] mâbeynde mevcûd olan mahsûli ile muhâsebesi görülmek için Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûr bi-eyyi vechin kân elegetürüp dahı varan vekîli ile ve vâkı' olan mahsûli ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ma'an irsâl eyleyesin ki, yirlü yirinden muhâsebesi görölüp şer'le müteveccih olan hakkı alınup fasloluna. Emrûme muhâlif vaz'-ı âhar itdürmeyesiz.

615

[91]

İstabl-ı Âmire'nin defter-i hakanîde kayıtlı voynuklarının ölüm, yerlerini terketme vs. sebeplerle mirî hizmete tam mevcutlu olarak gelmemelerinden dolayı hizmetlerin aksadığı bildirildiğinden, Filibe vs. yerlerdeki kaza kadılarının, kazalarındaki deftere kayıtlı voynuk ve voynuk evladını tespit edip yerlerinden kaldırıp, eskiden beri sakın oldukları köylerinde iskân etmeleri; askerî taifesi vs. tarafından kimseyi müdahale ettirmemeleri.

*Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
An-cânîbî mîr-âhûr ağa.
Arpa emînine virilmiştir.*

Sâbıkâ Anadolu Kâdî-askeri olup hâlâ ber-vech-i arpalık Filibe kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ () ve voynuk re'âyâsı olan yirlerün kâdîlarına hüküm ki:

Istabl-ı Âmirem'ün defter-i cedîd-i hâkânîde mukayyed voynuklarınun ba'zıları mürde vü gürîhte ve nicesi perâkende vü perîşân olmalarıyla vakt ü zamânıyla hıdmet-i lâzîmelerine tamâmen gelmeyüp ve geldükleri takdîrce kifâyet eylemeyüp bu sebeb ile hıdmet-i mîrî te'hîre kalduğı ecilden, kadîmî karyelerine getirilüp voynuk defterlerine kesr terettüb eylememek bâbında emr-i şerîf lâzîm idüğün i'lâm eylemeğün, vech-i meşrûh üzre olmak emridüp **buyurdum ki**

Hükm-i şerîfümle () vardukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra bi'z-zât mukayyed olup göresiz; ol makûle defter-i cedîd-i hâkânîde mukayyed eger voynukdur ve eger evlâdındandır; her kankınızın taht-ı kazâsında bulunur ise deftere noksân getürmemek (üzre tekml idüp)* istimâlet ile kaldurdup kadîmî karyelerine getürdüp iskân itdüresiz. El-hâsıl defter-i cedîd-i hâkânîde mukayyed voynuk u zevâyid-i voynuk, kimesneye ra'ıyyet olmaz; siz dahı ana göre bi'z-zât mukayyed olup nâyiblerinüze i'timâd eylemeyüp anun gibi karyelerinden kalkup âhar karyeye varanlar içün ve sâyirleri içün şöyle ki; vilâyetün a'yânından ve askerî tâyifesinden ba'zıları mâni' olmak isterler ise men' u def' idüp inâdlarına musırr olup memnû' olmazlar ise ol makûleleri isimleri ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmârdan ise ze'âmet ü tîmârlarınun baş karyeleri ile yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arz u i'lâm eyleyesiz ki, şer' u kânûna mugâyir vaz' eyledükleri içün sonradan haklarında emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olur ise mücebiyle amel oluna. Ammâ; bu bahâne ile garaz u ta'assubdan ve te'addî vü tecâvüzden ve hılâf-ı şer' u kânûn kimesneye iş olmakdan ziyâde hazer idüp vech-i meşrûh üzre olan emrümü yirine getüresiz.

* Metinde; "(tekml idüp üzre)" şeklinde yazılmıştır.

616

[88]

Kendisinin ve Asesbaşı Hasan'ın gemileriyle Golos, Ermiye, Zeytun, Talende ve Mudoniç taraflarından İstanbul'a zahire getirmekte olan Mihal Reis'i ümerâ vs.'den bazılarının zorla başka iskelelere sevkmesine engel olunması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Golos ve Ermiye ve Zeytûn ve Talende ve Mudoniç kâdîlarına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri çorbacılarından olup Asesbaşı olan kıdvetü'l- emâcid ve'l-a'yân Hasan *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "sefîne re'îslerinden Mihal Re'îs kendü gemisi ve mûmâ-ileyhün gemisi ile varup taht-ı kazânuzdan İstanbul zahîresi içün buğday yükledüp toğrı İstanbul'a gelür iken ümerâdan ve gayriden ba'zı kimesneler bunların buğdayların alup fuzûlen âhar iskeleyle götürdüp cebr ü te'addî eyledüklerin" bildürüp men' u def' olup gemilerinün buğdayı toğrı İstanbul'a gönderilüp

bir ferd mâni' u müzâhım olmamak bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâ itmeğin, âhardan kimesne rencîde itmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp mezbûr re'îs kendü sefînesi ve mûmâ-ileyhün gemisi ile taht-ı kazânuzdan buğday alup toğrı İstanbul'a gelürken min-ba'd ümerâdan ve gayriden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdurmeyüp gemilerin terekeleriyle toğrı İstanbul'a gönderüp âhar yire göndermek teklîfi ile te'addî vü dahl ü ta'arruz itdurmeyesiz ve bi'l-cümle İstanbul zahîresi sâyire kıyâs olunmaz; mühimmât-ı umûrdandır; sâyire kıyâs itmeyüp mezbûr re'îsi gemileriyle toğrı İstanbul'a gönderüp def'-ı muzâyaka itmeğe ikdâm u ihtimâm eylesesiz. Memnû' olmayup vech-i meşrûh üzre mâni' olup rencîde itmek isteyenleri her kim olursa olsun yazup arzeyesiz ki, sonradan haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olursa mücebi ile amel oluna.

617
[89]

Tırnovi kazasındaki yasakçılık hizmetinin, Bağdat Seferi'nde yararlık gösteren Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Şaban'a tevcih edildiği.

*Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.
Mektûb üzerindedür.*

Tırnovi kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı hükûmetünde vâkı' olan yasakçılık Bağdâd Seferi'nde uğur-ı hümayûnumda cân u baş ile çalışup hıdmetde bulunan Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Yiğirmiyedinci Cemâ'at'de Şa'bân nâm yeniçeriye yasakçılık inâyet olunup iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Yeniçeri Kethudâsı olan Mustafâ dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmekle mezbûr, yasaklıkları umûrında ber-vech-i adâlet ve kemâl-i istikâmet ile istihdâm itdürilüp min-ba'd âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürilmemek ve mezbûra zikrolunan yasaklıklar sefer-i hümayûnumda hıdmeti mukâbelesinde virilmiştir; gereği gibi her husûsda imdâd ü mu'âvenet itdürilmek ve hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf bir ferde rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Âsitâne-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından dahı ol mektûb mücebince tekrâr mühürlü vü mü'ekked mektûb virilmekle, mücebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyhimâ yeniçeri kethudâsı vü sekbânbaşı taraflarından virilen mektûblar mücebince mezbûrı sadâkat ü istikâmet ile taht-ı kazânda yasakçılık hıdmetinde istihdâm idüp hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdurmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyhimâ taraflarından virilen mektûblara muhâlif kimesneye iş itdurmeyesin.

618

[86]

Edirne'de sakin Yahudiler üzerinde dört kulluk olarak ifa edilen yasakçılık hizmetinin eskiden olduğu gibi, yine Edirne bostancıbaşı tarafından Rumeli ağasının maiyyetinden seçilecek yeniçeriler vasıtasıyla yürütülerek, seçim işine Yahudilerin karıştırılmaması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Edirne kâdîsına ve Edirne'de Bostâncıbaşı Sinân dâme mecdühûya hüküm ki:

Hâliyâ; "mahrûse-i Edirne'de Yehûdî tâyifesi üzerlerine, Edirne muhâfazasında olan, yigirmi seneden berü dört değnek kulluk kendü yeniçeri tâyifesine bekledüp ta'yîn olunup yasakçılık umûrlarında olurlar iken Yehûdî tâyifesi bir tarîkla emirler ihrâc itdürüp ve mûcebince mektûb alınduğı i'lâm olunmağla kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince yine dört kulluk olmak için ve sen ki bostâncıbaşısın, bu bâbda senün mübâşeretünle istihdâm olunmak ve Rûmili ağasının yanında olan yeniçerilerine dört dâne kulluğı sen ki bostâncıbaşısın, mübâşeretünle ber-vech-i adâlet ve kemâl-i istikâmet istihdâm itdürilüp min-ba'd Yehûdî tâyifesini dahl ü ta'arruz itdürmeyesin ve ol vechile virilen mektûb lağv olup min-ba'd kadîmü'l-eyyâmdan olduğu üzre hizmet itdürilmek ve siz ki Edirne muhâfazasında olan Rûmili Ağası Mustafâ zîde mecdühûsın, feth-ı hâkânîden berü dört dâne kullukdur; yine üslûb-ı sâbık üzre yasakçılık umûrlarında istihdâm idüp size sipâriş olunduğı üzre hıdemât-ı hümayûnumda mücidd ü sâ'î olup hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf Yehûdî fukarâsını rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp min-ba'd hılâfına cevâz göstermeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

619

[87]

Bağdat Seferi'nde vefat eden amcaoğlu Ahmet'te hakları olduğu iddiasıyla yalancı şahit getirerek Müderris Receb'i sıkıştıran şahısların davalarının görülmeyip Âsitâne'ye havale olunması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kîsedâr efendi.

() kâdîsına hüküm ki:

Müderrisînden iftihâru'l-ulemâ'i'l-müderrisîn Mevlânâ Receb zîde fazlühû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "ammisi oğlu Ahmed nâm sipâhî Bağdâd Seferi'nde fevtolup lâkin kazâ-i mezbûrda ba'zı kimesneler şirrete sülûk idüp mücerred; "Üzerinde hakkımız vardır." diyü zûr şahid ikâmet itmek isteyüp te'addî eyledüklerin" bildürüp mevlânâ-yı

mezbûr Âsitâne-i Sa'âdetüm'de olmağla ol makûle da'vâ idenlerin min-ba'd da'vâları istimâ' olunmayup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle olmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; şöyle ki; arzulunduğu üzre zûr şâhid ikâmet itmek isterler ise aslâ ol cânibde da'vâsın istimâ' itmeyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, ahvâlleri gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî- askerlerüm huzûrında mevlânâ-yı mezbûr muvâcehesinde şer'le görölüp fasloluna.

620

[84]

Ohri sancağına bağlı kazalarda isyan çıkarıp, yağma ve katl hareketlerine girişen Arnavut eşkıyasının yakalanarak haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Ohri sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Livâ-i mezbûr Kâyim-makâmı olan Hüseyin *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl gönderüp; "Taht-ı kazâlarınızda kadîmden ısyân üzre olan Arnavud âsîleri hâlâ evvelkiden ziyâde tuğyân idüp re'âyâ vü berâyâyı ve sâ'ir a'yân-ı vilâyeti gâret ü hasâret ve katl-i nüfûs idüp ol bahâne ile memleketde nice eşkıyâ zuhûr idüp fukarâyâ te'addî vü tecâvüzden hâlî olmayup mezkûrân âsîleri ve sonradan zuhûr iden eşkıyâyı elegetürüp haklarından gelinmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, livâ-i mezbûrda ısyân üzre [olan] Arnavud âsîlerin ve sonradan zuhûr iden eşkıyâ vü ehl-i fesâdı hüsn-i tedbîr ü tedârûkle elegetürüp gaybet iderlerse buldurması lâzım olanlara buldurup bir def'a şer'le faslolmayan husûsların ta'yîn-i mâdde iden hasımları muvâcehelerinde hakk üzre göresiz; mezkûrların fesâd ü şenâ'atleri mukarrer ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûkun şer'le hakların alıvirdükden sonra ehl-i fesâd muhtâc-ı arz ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesiz ki, sâyir ehl-i fesâda mûcib-i ıbrat ü bâ'ıs-i nasîhat vâkı' ola. Ammâ; ol bahâne ile kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer' te'addî olunmakdan ziyâde ihtiyât üzre olasız.

621

[85]

Etrafına topladığı ikiyüzden fazla eşkıya ile adam öldürme, elkesme, dövme, ırza geçme vs. daha nice fesat işlediği bildirilen Pirlepe'de sakin sancakbeyi namındaki Ali'nin yakalanıp teftiş olunarak hakkında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Cânib-i Ken'ân Paşa'ya(?) tâbi'-ı Süleymân Efendi.

Rûmili câniblerine asker ihrâcına me'mûr olan Hasan Paşa'ya ve Köstendil ve Üsküb ve Ohri sancaklarında vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan sancaklarda vâkı' olan mütesellimlere ve zikrolunan sancaklarda kethudâyırları ve yeniçeri serdârlarına hüküm ki:

Düstû[r-ı] mükerrem Vezîrüm Ken'ân Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* kethudâlığı hıdmetinde olan Mehmed *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "mûmâ-ileyhün voyvodalığı olan Pirlepe sâkinlerinden sancakbeği nâmında olan Alî nâm kimesne ziyâde şakî vü ehl-i fesâd olduğundan gayri hevâsına tâbî' Deli Kurd ve Aligos(?)-zâde ve İstarovalı Erbeg-oğlu Arnavud Mustafâ ve iki yüzden mütecâviz tevâbî'ı eşkıyâyı yanına cem' idüp dâyimâ fitne vü fesâd[da]n hâlî olmayup silahdâr zümresinden Bayram nâm kimesnenün Hasan nâmında bir oğlın katlidüp ve yine sipâhiyândan Hasan Kethudâ'yı tutup iki elini kat' idüp ve vezîr-i müşârun-ileyhün []* re'âyâsından on nefer zimminün boyunun urup ve nice ehl-i ırz âdemleri tutup kiminün sakalın kesüp ve kimini dahı darb-ı şedîd idüp ve nice müslimânların ehl ü ıyâl ü evlâdın tutup fi'l-i şenî** idüp bunun emsâli fesâd ü şenâ'atinün nihâyeti olmayup her vechile şakî vü ehl-i fesâd olduğu sicill ü huccet olunup şakî-ı mezbûrî elegetürilüp mukaddemâ haklarında olan huccet-i şer'ıyye mücebince şer'le haklarında lâzım geleni icrâ olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre husûs-ı mezbûra onat vechile bi'z-zât mukayyed olup dahı şakî-ı mezbûrî bi-eyyi vechin kân hüsn-i tedbîr ü tedârük ile elegetürilüp gaybet iderse bulduması lâzım olanlara buldurdup getürdüp isbât-ı hakk [u] ta'yîn-i mâdde idenler ile berâber idüp tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hukûk-ı nâsı ashâbına hükmidüp bî-kusûr alıvırdükden sonra mukaddemâ hakkında vârid olan huccet-i şer'ıyye mücebince şer'le hakkında lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdürmeyesiz; şöyle bilesiz.

Bu dahi.

Bir sûreti, Köstendil ve Üsküb ve Ohri sancaklarında vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan sancaklarda vâkı' olan mütesellimlere ve zikrolunan sancaklarda vâkı' olan Altı Bölük kethudâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına. *Vech-i meşrûh üzre hüküm yazılmışdır.*

* Metinde, bu aralıkta; "on neferlü" ibaresi yer almaktadır.

** Metinde; "şenî" şeklinde yazılmıştır.

[Yev]mü's-Sebt, fî 14 B., sene: 1040

622

[82]

Karaman beylerbeyinin mütesellimi olup, devr akçası adı altında eyaletten yüklü miktarda para topladığı, binden fazla atlı ile Larende kasabasında uzun müddet oturup ahalinin çok miktarda paralarını ve yemlerini alıp kasabayı harap ettiği, daha sonra da ahalinin evlerine konup zulmettiği ve giderken bir sipahi ile bir yeniçeriye katlettiği bildirilen İlâhî isimli sipahinin mütesellimlik görevinden alındığı; ahaliden kanunsuz olarak aldığı mal ve paraların kendisinden geri alınıp hak sahiplerine iade edilmesi ve yerine de ahalinin tasvibini almış, onlara faydalı olacak ismi zikredilmeyen şahsın tayin edilip kendisine de, halka zulmetmemesi hususunda tenbihte bulunulması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Konya monlâsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb ve Lârende kazâsının ulemâ vü sulehâ ve a'yân u eşrâfı mahzar gönderüp; "Hâliyâ Karaman Beğlerbeğisi Kâyim-makâmı olan sipâhiyândan İlâhî nâm kimesne bir senede üç def'a eyâlet-i mezbûreden devr akçası nâmına yüz binden mütecâviz gurusı alduğundan mâ'adâ Lârende kasabasında binden ziyâde atlu ile altmış ve yetmiş gün oturup gicede bin dört yüz yim asup ve yigirmi-otuz yıl mürûr itmiş kazâyâyı levendâta kavede virüp ve nefsi-i Lârende'den otuz binden mütecâviz gurusı alup ve etrâf u eknâfindan dahı ziyâde alup harâb u yebâb eyleyüp ve müslimânların ehl ü ıyâli üzerine konup kendüleri tahammül idemeyüp kaçup ehl ü ıyâlleri levendât elinde kalup bi'l-âhıra kalkup gider oldukda bir yeniçeriye bi-gayri hakkın salbidüp ve bir sipâhîyi kendü eliyle katleyeyüp ziyâde ihânet ü hakâret eyleyüp; "Celâlî zamânında dahı bir ferde bu makûle zulm ü te'addî olmamışdır." " diyü ahvâlleri arz u mahzar olmağın ve bu bâbda mândeler ağası tarafından mektûb virilmeğın imdi; mezbûr İlâhî mütesellimlikden ref' olunmuşdır. Ahâlî-i vilâyetden hılâf-ı şer' u kânûn aldugı her ne ise ashâbına alıvirildükden sonra re'âyâ vü berâ[yâ] ve sâyir ahâlî-i vilâyete enfa' olan () ahâlî-i vilâyet ittifâkları ile mütesellim ta'yîn eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdır. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlül-kadrüm mücebince amel idüp dahı mândeler ağası tarafından virilen mektûb mücebince mezbûr İlâhî'nün re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetden aldugı akçayı bi't-tamâm ashâbına hükmidüp alıvirdükden sonra ahâlî-i vilâyet ittifâkları ile fukarâyâ enfa' olan mezbûr () mütesellim ta'yîn eyleyesin ve devr ü selâmiyye nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den bi'l-küllîyye ref' olunmuşdır; mütesellim-i mezbûra dahı muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, min-ba'd re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetden bir ferde zulm ü te'addî itmeye ve itdürmeyüp men' u def' eyleyesin.

623

[83]

Sipahilerden Kara Halife'yle birlik olup Bağdat'ta bulunan Yeniçeri Hüseyin'in kardeşi Hasan'ı suçsuz yere öldüren Nevrekop Yeniçeri Serdarı Mustafa'nın serdarlıktan alınarak suç ortakları ile birlikte yargılanıp hak ne ise yerine getirilmesi; şayet o tarafta yargılanmaları mümkün olmazsa Âsitâne'ye gönderilmeleri; serdarlığa da Gemci-oğlu İbrahim'in tayin edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

() kâdîsına () ve kazâ-i mezbûrda Yeniçeri Serdârı olan () hüküm ki:

Hâliyâ; "Nevrekop'da Yeniçeri Serdârı olan Mustafâ, sipâhiyândan Kara Halîfe ile yek-dil ü yek-cihet olup Bağdâd-ı Dârü's-selâm'da olan Hüseyin nâm yeniçerinün karındaşı Hasan'ı bî-günâh katlidüp fevka'l-had zulmitmeleriyle mezkûr Mustafâ kendü suçın basdurmak için arzlar ve mahzarlar getürüp serdâr olup mezkûrun arz u mahzarları lağv-ı mahz olup bî-hûde olmağla serdârlıktan ref' olunup ol cânibde sâbıkâ Serdâr olan () getürdüp da'vâların şer'le görüp kâtil-i mezbûr Mustafâ ve şer'iki olan Kara Halîfe ve Hâcî

Hüseyin ve sâyir şeriklerinden icrâ-yı hakk eyleyesiz ve Gemci-oğlu İbrâhîm'i mezbûrun yirine serdâr nasbidüp serdârlık hıdmetinde istihdâm eyleyesiz. Min-ba'd serdârlığa mezkûr Mustafâ'yı karışdurmayasız. Şöyle ki; ol cânibde faslolmazlar ise hasımlarıyla Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp ikdâm u ihtimâm eyleyesiz." diyü bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım ve Mândeler Ağası Mehmed *dâme mecdühümâ* taraflarından mühürlü mektûblar virilmeğin, mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Bu bâbda, mûmâ-ileyh taraflarından virilen mektûblar mücebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

624

[79]

Boğdan voyvodasının, kendisine voyvodalık tevcih olunduğu sırada Harem ağalarından Ali'den almış olduğu borcu ödemesi.

Bâ-hatt-ı Ahmed Efendi.

Boğdan beğine hüküm ki:

Harem-i muhterem ağalarından Alî *dâme mecdühû* arz-ı hâl gönderüp; "bundan akdem Boğdan* Voyvodalığı tevcih olundukda müşârun-ileyhün yedinden vakıf akçadan ber-vech-i karz () akça alup makbûzun olmuş iken bu âna değin göndermeyüp ve teslîm itmedüğün ecilden, senden taleb ü tahsîl olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlül-kadrüm üzre amel idüp dahı müşârun-ileyhün yedinden mâl-i vakfdan ol mikdâr akça alup makbûzun olmuş ise yedlerinde olan mühürlü temessüğün mücebince mûmâ-ileyhün vekîline bî-kusûr teslîm idüp min-ba'd bir vechile te'allül ü bahâne itmeyesin ve bi'l-cümle mâl-i vakf olmağla kat'â te'hîr u tevakkuf itmeyüp temessüğün mücebince teslîm idüp bir dahı emrüm gönderilmeli eylemeyesin.

* Metinde; "Bağdad" şeklinde yazılmıştır.

625

[80]

İstanbul, Tersane vs. yerlerde kullanılmak üzere İznikmit'ten gelen tahtanın, İznikmit'te kesilirken, belirtilen ölçülerde kesilip noksan kesilmemesi.

"İznikmid kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'de Hâssa Mi'mârlarumbaşı olan kıdvatül-emâcid ve'l-ekârim Hasan *dâme mecdühû* mektûb gönderüp; " "İstanbul'a ve Tersâne'ye ve mîrî binâlara lâzım gelen tahta İznikmid'[de]n gelüp lâkin noksân üzre geldiğin" i'lâm itmeğin gülgen ü bellût tahtalarının boyları üçer zirâ' ve enleri ve kalın[lık]ları olıgeldüğü üzre kat' olunmak için emir virilmiştir." diyü arzitmeğin, vech-i meşrûh üzre kat' olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa mukayyed olup vech-i meşrûh üzre kat' itdüresin." *diyü hüküm yazılmışdır.*

626

[81]

Filorina kazasının Armenohor köyü civarındaki bir derbendin yakınında bulunan ve içindeki keşişlerin derbent bekçilerine yardımı dokunduğu için muhafaza bakımından önemli olduğu bildirilen yıkılmaya yüz tutmuş keşişhanenin, fetihten önce yapılmış ise, tamirine izin verilmesi.

Filorina kâdısına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; " "Kazâ-i mezbûra tâbi' Armenohor* nâm karye sınırı dâhilinde vâkı' tağda derbend-i azîm olup kadîmü'l-eyyâmdan kurbinde kable'l-feth isti'mâl olunup bir keşiş-hâne olmağla içinde keşişler sâkin ve derbend bekçilerine küllî mu'âvenet üzre olup ebnâ-yı sebîle ve mâllarına zarar müterettib olmamış iken hâliyâ bir-iki seneden berü zikrolunan keşiş-hâne harâba müşrif olmağla kâbil-i süknâ olmayup mürûr [u] ubûr iden ebnâ-yı sebîle küllî zarar olduğın" kasaba-i mezbûr ahâlîsi meclis-i şer'-ı şerîfe varup haber vormeleriyle derbendcilere mu'âvenet üzre olmaları için zikrolunan keşiş-hâne vaz'-ı aslîsi üzre ta'mîr ü meremmet itdürilmek" bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına arzyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; zikrolunan keşiş-hâne kable'l-feth isti'mâl olunur keşiş-hâne ise vaz'-ı aslî üzre ta'mîr ü meremmet itdüresin. Ammâ; mukayyed olasın ki, vaz'-ı aslî[sinden ziyâde taş [u] kireç ve sâyir kerâste harc u sarf ve ziyâde nesne [ihdâs itmek] ihtimâli olmaya.

* Metinde; "Arsadori" şeklinde yazılmıştır.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 18 B., sene: 1040

627

[78]

Dukagin ve İskenderiye sancaklarının Pratonojik, Klemente, Koca, Vilasovik, Hora, Kasrat vs. köylerinde sakin olup Yenipazar, Prepol, Taşlıca, Nikşik ve Mitroviçe taraflarında yol ve köy basma, yağmalama, gasp, adam öldürme, adam kaçırıp satma vb. eşkıyalık faaliyetleri içerisinde oldukları ve bu sebeple adı geçen kaza ve nahiye ahalisinin, yerlerini terketmesine yolaçtıkları bildirilen Arnavut âsilerinin, mutlaka yakalanıp üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Hersek sancağbeğine ve Podgoriçe ve İskenderiyye ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

Yenibâzâr Kâdîsı Mevlânâ Murtazâ ve Prepol Kâdîsı Mevlânâ Mustafâ ve Taşlıca Kâdîsı Mevlânâ Alî ve Mitroviçe Kâdîsı Mevlânâ Halîl ile livâ-i mezbûrda Kâyim-makâm olan Hasan *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "zikrolunan kâdîlıklarda sâkin ulemâ vü sulehâ vü a'yân-ı vilâyet meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "Dukagin ve İskenderiyye sancaklarında vâkı' dâyimâ ısyân u tuğyân idüp re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetün emvâl ü erzâkın nehb ü gâret iden Pratonojik ve Klemente ve Koca ve Vilasovik ve Hora ve Kasrat ve gayri karyelerde sâkin Arnavud eşkıyâsı her zamân cem'ıyyet ile çıkup ve bu sene-i mübârekede dahı nâhiyelerün karyelerin basup emvâl ü erzâkın gâret ü hasâret ve nice re'âyâyı katl ve evlâdın esîr idüp fûrûht itdüklerinden mâ'adâ sene-i mezbûrede dört-beş def'a Rugozna nâm derbende müstevlî olup ebnâ-i sebîlün ve mürûr u ubûr iden tüccâr tâyifesinün emvâl ü erzâkların yağmâ ve kendülerin katlidüp te'addî vü tecâvüz itmeleriyle nice kurâ re'âyâsı terk-i diyâr idüp perâkende vü perîşân olup ve Nikşik nâhiyesinde Lopna ve Plana karyeler[i] ahâlîsin basup Knez Yovan ile on nefer mikdârı ra'ıyyeti dahı katl ve iki bin koyun ve üç yüz bârgîrlerin ve sâyir hayvânların gâret idüp ve evlâdın esîr ve Frengistân'a fûrûht idüp fesâd üzre oldukların" bildürüp; "Şöyle ki; tedârükleri görölüp vakt ü zamânıyla haklarından gelinmez ise günden güne fesâd ü te'addîleri ziyâde olur." diyü emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzyledükleri ecilden, kadîmden olıgeldüğü üzre derbendci vü köprüci vü voynuğân ve ma'zûl ü eli-emirlü ve tekâlif-i şâkkadan mu'âf olanlar ile ve ma'rifet-i şer'-ı şerîfle haklarından gelinmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp bu husûsa her birinüz bi'z-zât mukayyed olup dahı sen ki mîr-i mûmâ-ileyhsin, kadîmden olıgeldüğü üzre köprüci vü derbendci ve ma'zûl ü eli-emirlüler ve voynuğân ve tekâlifden mu'âf u müsellemler olanları yanuna getürdüp ve kendü yarar âdemlerünle hüsn-i tedbîr ü tedârükle zikrolunan eşkıyânun üzerlerine varup re'âyâ vü fukarâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetün müteveccih olan hakların alıvirdükden sonra şer'le muhkem haklarından gelüp def'-ı mazarratları bâbında ziyâde ikdâm u ihtimâm eylesin ve bi'l-cümle zikrolunan eşkıyânun def'-ı mazarratları mühimmât-ı umûrdandır; sâyire kıyâs itmeyüp ol makûle eşkıyâyı beher hâl elegetürüp müteveccih olan hukûk-ı nâsı alıvirdükden sonra gereği gibi şer'le haklarından gelüp vücûd-ı habâset-âlûdlarından ol vilâyeti pâk ü tathîr eylesin. *İnşâ'a'llâhü te'âlâ* vücûda gelecek hıdmetün mukâbelesinde me'mûlünden ziyâde ri'âyet olunman mukarrerdür. Ammâ; bu bahâne ile re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyete zulm ü te'addî vü tecâvüzden ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udûl eylemeyesin.

628

[75]

Yenice-i Karasu, Çağlayık, Kavala ve Pravişte'de vaki gürg(?) hakkı, memleha, dalyan, gümrük ve kassabiye Kavala'daki Bâb-ı Gaybî Kulesi neferâtı için ocaklık tayin olunup bu husustaki berat tecdit olunduğu halde, bazı yeniçeri, sipahi, yörük vs.'nin askerî taifesinden oldukları gerekçesiyle gürg(?) hakkı ve gümrük vermedikleri gibi başkalarının vermesini de engelledikleri bildirildiğinden, bunların söz konusu gerekçelerine itibar edilmeyip bu husustaki berata göre hareket edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Buyurıldı Mâliyye emri üzerindedür.

Yenice-i Karasu ve Çaklayık ve Kavala ve Pravişte kâdîlarına hüküm ki:

Kavala'da vâkı' Bâb-ı Gaybî ve Burcabaşıcı(?) Memi Kullesi'nün Neferât Ağası kıdvetü's-sikât ve'l-müstahfızın Mehmed *zîde hıfzuhû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "taht-ı kazânuzda vâkı' gürg(?) hakkı ve Çari ve Çınar(?) nâm karyeler kurbinde Derbend Talyanı Tuzlası ve Pravişte kazâsında Balyoz Memlehası ve Yenice kazâsında vâkı' iskelelerin gümrüğü ve kassâbiyyesi ve yeni akmak(?) talyanları ve Kavala Kal'ası'nda fûrûht olunan mîrî tuz mahzeni zikrolunan Bâb-ı Gaybî Kulesi neferâtına ocaklık ta'yîn olunup Mâliyye tarafından müceddeden berât-ı şerîfüm virilüp ocaklık tarîkıyla neferât tarafından zabt u rabt ve hâsıl olan mahsûl ahz ü kabz olunur iken hâliyâ ba'zı yeniçeri vü sipâhî vü yörük halkı ve sâyir askerî tâyifesi hılâf-ı şer' u kânûn kendü metâ'larından gümrük ve tavarlarından gürg(?) hakkı virmedüklerinden gayri âharun dahı kendü çobânlarının getürdükleri metâ'larından dahı kânûn üzre gümrük ve tavarlarından gürg(?) hakkı almağa mâni' olup ol takdîrce neferâta ziyâde gadr u te'addî olunduğun" bildürüp Mâliyye tarafından virilen berât-ı şerîfüm ve sûret-i defter mücebince amel olunup min-ba'd askerî tâyifesinden ve âhardan bir ferdi te'allül ü inâd ü dahl itdürilmemek bâbında emrüm recâsına arzitmeğin, Mâliyye tarafından virilen berât-ı şerîfüm ve sûret-i defter mücebince amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celfîlül-kadrüm ve Mâliyye tarafından virilen berât-ı şerîfüm ve elinde olan sûret-i defter mücebince amel idüp min-ba'd yörük ü askerî tâyifesin mücerred; "Biz askerî tâyifesinden'iz." diyü te'allül ü inâd itdürmeyüp Mâliyye tarafından virilen emir ve sûret-i defterün hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz.

629

[76]

Sabık Prizrin Sancakbeyi Mustafa'nın, adamlarıyla birlikte, Arnavut âsîlerinin def'i hususunda yardımcı olmak üzere bu işle görevlendirilen Hersek Sancakbeyi Mehmed'in yanına varması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Sâbıkâ Prizrin Sancağbeği olup hâlâ Hersek'de sâkin Mustafâ *dâme izzühûya* hüküm ki:

Hâliyâ Hersek Sancakbeği olan Mehmed *dâme izzühû* emr-i şerîfümle Arnavud âsîlerinin def'-ı mazarratlarına me'mûr olup müşârun-ileyhe imdâd ü mu'âvenet olunmak mühimmâtından olmağın, kendü yarar u müsellağ âdemlerünle müşârun-ileyhün yanına varup hizmetde bulunman bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre kendü yarar âdemlerünle müşârun-ileyhün yanına varup vech ü münâsib gördüğü üzre hizmet ü yoldaşlıkda bulunup def'-ı mazarrat-ı eşkiyâda dakîka fevteylemeyesin. *İnşâ'allaühü te'âlâ* bu *hâbda* vücûda gelecek hıdmetün zâyî [olmayup] me'mûlünden ziyâde ri'âyet olunman mukarrerdür.

630

[77]

Hersek sancağındaki kale dizdarlarının, kalelerinin muhafazası için yeterli miktarda neferât alıkoyup kalan neferâtı ağalarıyla birlikte, Arnavut âsilerinin def'i hususunda yardımcı olmak üzere, bu işle görevlendirilen Hersek Sancakbeyi Mehmed'in yanına göndermeleri.

Bu dahi.

Nova ve Resne Kal'ası dizdârlarına ve sâyir kılâ' neferâtı ağalarına ve sâyir Hersek sancağında vâkı' olan kılâ' dizdârlarına ve ağalarına hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'îl-kirâm Hersek Sancağbeği olan Mehmed *dâme izzühû* emr-i şerîfümle Arnavud âsileri def'ına me'mûr olup müşârun-ileyhe imdâd ü mu'âvenet olunmak mühimmâtından olmağla siz ki dizdârlarsız, zikrolunan kal'aların muhâfazasıyçün kifâyet mikdârı âdem alıkoyup ve mâ'adâ kal'a neferâtından müşârun-ileyhün yanına neferât ta'yîn ve ağalarıyla irsâl eylemenüz emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre kal'alara muhâfaza için bir mikdâr neferât alıkoyup ve mâ'adâ kılâ' neferâtından müşârun-ileyhün yanına birer mikdâr neferât ta'yîn ve ağalarıyla irsâl itdürüp def'-ı mazarrat-ı eşkıyâ ile mukayyed olasız. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır. Bu bâbda her biriniz gereği gibi mukayyed olup itmâm-ı hıdmetde ikdâm u ihtimâm eyleyesiz.

631

[73]

İskenderiye müteselliminin, kendi adamları ve Bar ve Ülgün kaleleri neferâtıyla, Arnavut âsilerinin def'i hususunda yardımcı olmak üzere, bu işle görevlendirilen Hersek Sancakbeyi Mehmed'in yanına varması.

Bu dahi.

İskenderiyye sancağı mütesellimine hüküm ki:

Hâliyâ Hersek sancağına mutasarrıf olan Mehmed *dâme izzühû* Arnavud âsilerinin def'-ı mazarratlarına emr-i şerîfümle me'mûr olup müşârun-ileyhe imdâd ü mu'âvenet olunmak mühimmât-ı umûrdan olmağla sen kendü yarar âdemlerün ve Bar ve Ülgün ve sâyir kılâ' neferâtıyla müşârun-ileyhün yanına varup imdâd ü mu'âvenet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre kendü yarar âdemlerün ve Bar ve Ülgün kal'alarından kifâyet mikdârı neferât ile müşârun-ileyhün yanına varup vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmet ü yoldaşlıkda bulunup bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin.

632

[74]

Seferlerde vs. devlet hizmetlerinde gösterdiği başarı ve Bosna muhafazasındaki gayretinden dolayı Bosna Muhafızı Vezir Mehmed Paşa'ya iki adet hil'at ihsan edildiği; Paşa'nın bundan sonra da aynı gayret ve hamiyet duygularıyla hareket etmeye ve vazife görmeye devam edip askerini daima hazırlıklı bulundurması ve Âsitâne-i Saâdet'ten gelecek emirleri beklemesi.

Kapukethudâsına virilmişdür.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bosna muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki:

Sen yarar u emekdâr olduğundan* mâ'adâ vâkı' olan seferlerde uğur-ı hümayûn-ı nusret-karînümde nice hizmetlerde bezl-i iktidâr idüp ve bu def'a eyâletün ümerâsı ve sâyir tavâyif-i asker ile me'mûr olduğun hıdemât-ı hümayûnumı edâ eyledüğünden sonra hâliyâ yine eyâletüne dâhıl ve leyl ü nehâr vilâyet-i Bosna'nun hıfz u hırâsetinde ve re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetün [hımâyet] ü sıyânetinde mücidd ü sâ'î olduğun i'lâm olunmağın, ber-hôrdâr olup ni'am-ı celîlem sana halâl olsun. Senden dahı me'mûl olan bu makûle âsâr-ı cemîle idi ki, vücûda getürmüşsindür. İmdi; şimdiye değin vücûda gelen hizmetün mukâbelesinde hâliyâ hakkında mezîd-i inâyet-i aliyye-i şâhâne ve meziyyet-i re'fet-i celiyye-i pâdişâhânem zuhûra getürüp hâssa hıla'-ı fâhıremden iki sevb hıl'at-i mûrisü'l-behçetüm sana inâyet idüp () ile irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Hük-m-i şerîfümle vusûl buldukda, ihsân ü inâyet olunan hıl'at-i fâhire vü kisve-i bâhiremi envâ'-ı i'zâz ü ikrâm ve asnâf-ı tevkîr u ihtirâmla istikbâl idüp alup giyüp min-ba'd dahı cibilletünde merkûz olan vüfûr-ı şecâ'at ü şehâmet ve nihâdunda mermûz olan gayret ü hamiyetün muktezâsınca var kuvveti bâzû-yı himmete getürüp leyl ü nehâr eyâletünün hıfz u hırâsetinde ve re'âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetün hımâyet ü sıyânetinde ve kul tâyifesinün zabt u rabtında ve sâyir me'mûr olduğun hıdemât-ı hümayûnumun itmâmında ve bi'l-cümle dîn ü devletüm ve ırz [u] nâmûs-ı saltanatuma lâıyk u muvâfık olan husûslarda bezl-i makdûr u sa'y-i nâ-mahsûr eylesesin. Senün hüsn-i tedbîr*-i dil-pezîrüne* hüsn-i i'timâd-ı hümayûnum vardır. Gayret kemerin miyân-ı hamiyete birkaç yirden* bend idüp mükemmel askerünle hâzır u âmâde ve Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânım tarafına habere müterakkıb u nâzır olup her ne vechile fermânım olursa rızâ-yı hümayûnuma muvâfık hizmetler ve küllî yüz aklıkların vücûda getürmeğe sa'y-i cemîl ü hüsn-i ihtimâm eylesesin. *İnşâ'â'llâhü te'âlâ* fîmâ-ba'd vücûda gelecek hizmetün zâyi' olmayup me'mûl ü melhûzundan ziyâde ri'âyet olunman mukarrerdür. Ana göre basîret ü intibâh üzre olasın ve ol serhadlerde vâkıf u muttali' olduğun ahhâ[r] u âsârdan arza muhtâc olanları yazup arz u i'lâmdan hâlî olmayasın.

633

[74]

İstanbul-Boğdan güzergâhında kullanılmak için, görevli sipahi ve iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.

*Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Cânib-i hazret-i defterdâr paşa.*

Menzil: Âsitâne'den Boğdan vilâyetine varup gelince, () Sipâhî'ye ve iki yoldaşlarına yazılmışdır.

634 *İstanbul-Eflak güzergâhında kullanılmak için, görevli sipahi ve iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.*

[74] *Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.*

Hazret-i defterdâr paşa.

Menzil: Âsitâne'den Eflak voyvodasına varup gelince, () Sipâhî'ye ve iki nefer âdemlerine.

635 *Zaptı Trabzon müftüsüne sipariş edilmiş olan Trabzon eyaletinin kismet-i askeriyesi mahsulünü zorla zaptettiği bildirilen başta Trabzon Kadısı Kemal olmak üzere eyaletteki diğer kadıların müftü ile biraraya getirilip teftiş edilerek zimmetlerindeki mahsulün müftüye iade edilmesi ve bundan sonra kismet-i askeriye mahsulüne müdahale etmemeleri hususunda uyarılmaları.*

[70]

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Vezâret ile Batum eyâletine mutasarrıf olan Ömer Paşa'ya hüküm ki:

A'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhırîn, efdalü'l-fudalâ'i'l-müteverri'în bi'l-fi'l Anatoli Kâdî-askerüm olan Mevlânâ Mehmed *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehü* tarafından Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "Trabzon eyâletinin kismet-i askeriyesi Trabzon Müftüsü olan kıdvetü'l-ulemâ'i'l-muhakkıkîn Mevlânâ () *zîde mecdühûya* sipâriş olunmuş iken Trabzon Kâdısı Kemâl tegallüben zabteyleyüp ve eyâlet-i mezbûrede olan kuzât her biri askerî kismetlerine müdâhaleden hâlî olmadukların" bildürüp aldıkları mahsûl her ne ise müftî-i mûmâ-ileyhe alıvırılup ve fîmâ-ba'd kâdılar dahlitdürmemek bâbında hüküm-i hümayûnum recâ olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, kâdî-ı mezbûrî ve sâyir kassâm rüsûmın ahzeyeleyen kuzât her kim ise meclis-i şer'a ihzâr ve müftî-i mûmâ-ileyh ile berâber ve tamâm hakk u adl üzre teftîş idüp göresin; ne mikdâr mahsûl almışlar ise hükmidüp alıvırüp ve muhkem tenbîh eylesin ki, min-ba'd kismet-i askeriye[ye] müdâhale itmeyeler ve itdürmeyesin.

636 *Akhisar kasabasında müslüman mahallesinde ikamet eden bazı zimmîlerin daima içki içerek rahatsızlığa sebep oldukları bildirildiğinden, müslüman mahallesinde oturan zimmîlere, zimmî mahallesinde sakin olmaları hususunda tenbihte bulunulup uymayanların buradan çıkarılarak eskiden beri sakin oldukları zimmî mahallesinde iskân edilmeleri.*

[71]

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Akhısâr kâdîsına hüküm ki:

Kasaba-i Akhısâr ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp şöyle arz-ı hâl eylediler ki; "nefs-i Akhısâr kasabasında ba'zı zimmîler müslimân mahallesinde sâkin olup dâyimâ şürb-i hamr itmekle müslimânlar müte'ezzîler oldukların" bildürüp min-ba'd müslimân mahallesinde zimmî tâyifesi sâkin olmamak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzulunduğı üzere ise zimmî tâyifesine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, min-ba'd müslimân mahallesinde olmayup kadîmî sâkin oldukları zimmî mahallesinde sâkin olalar. Ba'de't-tenbîh mütenebbih olmayanları ma'rifet-i şer'le müslimân mahallesinden ihrâc ve kefare mahallesinde iskân itdüresin; şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

637

[72]

Takyeci Hacı Osman isimli yeniçerinin, Reisülküttap Hasan Bey'in zeameti köylerinden Barbarova köyü halkına borç olarak verdiği para kendisine ödenmesine rağmen, faiz üstüne faiz hesabıyla köy halkından haylice para talep ettiği, bu paranın verilmemesi üzerine de etrafına topladığı birçok eşkıya ile köyü basarak iki kişiyi rehin alıp altıyüz koyunlarını gaspettiği bildirildiğinden, söz konusu iki kişinin serbest bırakılıp koyunların geri verdirilmesi; aksi takdirde adı geçen yeniçerinin Divân-ı Hümayun'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

() kâdîsına ve () kazâsında yeniçeri üzerine serdâr olan () hüküm ki:

"Bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Re'îsü'l-küttâbum olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Hasan dâme mecdühûnun berât ile mutasarrıf olduğu ze'âmeti karyelerinden Barbarova nâm karye halkına Üsküb sâkinlerinden olup Takyeci el-Hâc Osmân nâm yeniçeri bir mikdâr akça karz tarîkıyla virüp ba'dehû alup haklaşup bir vechile alâkası kal[ma]mışken mu'âmele üzerine mu'âmele hısâb idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf karye-i mezbûre halkından küllî akça talep idüp te'addî vü tecâvüz itmekle" mezbûr Osmân şer'-ı şerîfe da'vet olundukda itâ'at-i şer' itmeyüp kendü hevâsına tâbî' nice eşkıyâ ile müşârun-ileyhün karyesin basup zulmen re'âyânun altı yüz re's koyunların sürüp ve iki nefer re'âyâsın bağlu götürüp ziyâde fesâd ü te'addî itmekle kıbel-i şer'-ı şerîfden arzulunmağın; "mezbûrun aldığı altı yüz re's koyunların girü alıvrılup anun gibi virmekde te'allül iderse mezbûr Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, Divân-ı Hümayûnum'da vüzerâ-yı ızâmum huzûrında görölüp icrâ-yı hakk olmak" için iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Osmân'ı şer'-ı şerîfe ihzâr idüp ba'de's-sübût gâret eylediğı altı yüz re's koyunu bî-kusûr mûmâ-ileyhün re'âyâsına alıvrılup ve re'âyâsın halâs itdürüp anun gibi zikrolunan koyunları virmekde te'allül iderse mezbûr Osmân'ı Âsitâne-i Sa'âdet'e

gönderesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzere görölüp ihkâk-ı hakk oluna. Avk u te'hîrden ve mezbûr Osmân'a hımâyet olunmakdan ziyâde ihtirâz eylesin.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 23 B., sene: 1040

638

[68]

Larende kazasına gelerek ücretsiz yiyecek tedarik etmek, konaklamak ve selâmiye adı altında para almak suretiyle halkı mağdur ettiği bildirilen Karaman beylerbeyinin subaşları ve adamlarının, bu şekilde halka zulmetmekten, Larende'deki yeniçeri serdari tarafından menedilmeleri.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Sekbânbaşı mektûbı üzerindedür.

Lârende kâdîsına* ve kazâ-i mezbûrda yeniçeri serdârına hüküm ki:

Bundan akdem defe'âtla etrâf u eknâfa evâmîr-i şerîfe gönderilüp mîr-i mîrân u ümerânun sübaşları ve sâyir âdemleri il üzerine devre çıkmayup ve selâmiyye nâmına hılâf-ı şer'-ı şerîf bir akça ve bir habbeleri alınmayup devr ü selâmiyye nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den men' olunmuşken hâliyâ kazâ-i mezbûr re'âyâsına Karaman beğlerbeğisi tarafından gelen sübaşları ve âdemleri il üzerine devre çıkup selâmiyye nâmına hılâf-ı şer'-ı şerîf küllî akçaların alup zulm ü te'addî idüp rencîde vü remîde eyledükleri ecilden, sen ki yeniçeri serdârısın, mübâşeretünle men' u def' olunmak bâbında bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin, mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup anun gibi beğlerbeği âdemleri ve sübaşları kazâ-i mezbûra geldüklerinde re'âyânun üzerine devre çıkup müft ü meccânen yim ü yimeklelerin ve selâmlık nâmına nesnelerin aldıkları vâkı' ise eyyâm-ı adâlet-encâmumda bir ferde hılâf-ı şer'-ı şerîf zulmolduğuna rızâ-yı şerîfüm yokdur; men' u def' idüp min-ba'd il üzerine devre çıkartmayup ve selâmiyye nâmına hılâf-ı şer'-ı şerîf nesnelerin aldurmayup her ne alurlar ise akçalarıyla narh-ı rûzî üzere satanlardan kendü akçalarıyla aldurup ve müte'addîd evleri olmayup ehl ü ıyâliyle sâkin oldukları evlerine kondurmayup hılâf-ı şer'-ı şerîf rencîde vü remîde itdürmeyüp men' u def' idesiz ve bi'l-cümle devr ü selâmiyye nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den ref' olunmuşdur. Bu bâbda her biriniz mukayyed olup şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif bir ferde zulm ü te'addî itdürmeyüp her vechile zalemenün zulm ü te'addîlerinden re'âyâ vü fukarâ ve sâyir ahâlî-i vilâyeti hımâyet ü sıyânet eylesesiz. Memnû' olmayanları ism ü resmleriyle yazup arzeyesesiz. Bu husûs için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesiz.

* Metinde; "kazâsına" şeklinde yazılmıştır.

639

[69]

Lapseki'de Tersane-i Âmire ihtiyacı için çam ve bellut kerestesi tedarik olunan dağları korumakla görevli Yeniçeri Hamza'nın vefatından dolayı yerine Yeniçeri Hasan'ın korucu tayin olunduğu; o taraflardaki yeniçerilerin de kendisini böyle bilip her hususta yardımcı olmaları ve kimsenin görevine müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Lapseki kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûrda vâkı' olup kûhî tağlarda vâkı' olan çam u bellût kerâsteleri Tersâne-i Âmirem mühimmâtıyçün kat' olunagelüp ve min-ba'd âhardan bir ferd dahleylememek için üzerlerine Korucu olan Hamza nâm yeniçeri fevtolup korucılığı mahlûl olmağın yirine Ontokuzuncı Cemâ'at'de Hasan nâm yeniçeri serdâr nasb u ta'yîn olunmağın zikrolunan kûhî tağları koruyup koruculuk hizmetlerinde ber-vech-i adâlet ve kemâl-i istikâmet ile istihdâm olunup min-ba'd âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürilmemek ve ol cânibde vâkı' olan yeniçeriler mezkûr kûhî tağlar üzerine zâbıt bilüp ve her husûsda mu'âvenet idüp sözinden taşra ve re'yinden hâric vaz' eylemeyüp itâ'at üzre olup tağları korumak üzre hizmet-i mezbûrede mücidd ü sâ'î olup ve lâkin hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf kimesneye rencîde vü remîde itdürilmemek" bâbında iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrî sadâkat ü istikâmet ile hizmet-i mezbûrede istihdâm idüp hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

640

[67]

Delvine sancağına tâbi Aydonat kasabası sınırları içinde bulunan Fer adlı meradaki mandıraları basarak mahsullerini yağmaladıkları, kendilerine karşı koyan Sipahioğlanı Osman'ı katlettikleri bedel-i nüzûl tahsili için gelen görevliyi öldürüp yanındaki eşya ve mir' akçayı gaspettikleri ve daha nice fesatlar işledikleri bildirilen Margaliç Kalesi neferlerinin eşkıyasının yakalanarak teftiş olunmaları ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Sâbıkâ Karaman Beğlerbeğisi olup hâlâ Yanya'da sâkin Arslan Paşa oğlu Alî *dâme ikbâlühûya* ve Yanya kâdîsına hüküm ki:

Aydonat ve Yanya ve Delvine kazâlarının ulemâ vü sulehâ ve e'imme vü hutabâsı ve Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikaları ve çavuşları ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ve bi'l-cümle fukarâ vü zu'afâ ve sâyir a'yân-ı vilâyet mahzarlar ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Delvine Sancağı Mütesellimi Alî ve Aydonat Kâdîsı Mevlânâ Hızır ve Yanya Kâdîsı

Abdurrahmân ve Delvine Kâdîsı Mahmûd ile Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "Ohri sancağından ma'zûl müteveffâ Hâcî Mustafâ Beğ'ün oğlu olup ebnâ-i sipâhiyândan Rûmili'nün ocağ erlerinden Osmân Aydonat kasabasında vâkı' cânib-i saltanatdan temlik olunan Fer nâm mer'âya varup câmûsların otarmak ve gevürmek için vardukda livâ-i Delvine'ye tâbi' kasaba-i mezbûreye karîb yirde Margaliç Kal'ası neferâtının eşkıyâsı zikrolunan mer'âda vâkı' müslimânların mandıraların basup ve mahsûlâtın nehb ü gâret idüp ve mezbûr Osmân'un dahı mandırasına gelüp yağmâ vü hasârete şürû' eylemekle mezbûr zikrolunan şakîlaların mazarratın def' eylemek üzre iken üzerine hücum idüp tüfenk ile göğsi altında urup bî-günâh katleyledüklerinden gayri geçen senelerde fermân olunan bedel-i nüzûl tahsîli ile Delvine nâhiyesinde Şales nâm karyede sâkin İlyâs-zâde Alî Beg oğlu Mehmed nâm kimesne kal'a-i mezbûreye vardukda gice ile basup katlidüp ve bulunan esbâb u eskâlin ve mîrî akçaların alup mezkûrların fesâd ü şenâ'atleri gündün güne ziyâde olup ebnâ-yı sebîl mürûr u ubûrdan kalup zikrolunan şakîlaların şer'le haklarından gelinmek" bâbında hükm-i hümayûnum recâsına arz u mahzar eyledükleri ecilden, şer'le haklarından gelinmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı zikrolunan şakîlaları bi-eyyi vechin kân elegetürüp meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzulunduğu üzre mezbûrların fesâd ü şenâ'atleri mukarrer ise ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların hükmi idüp bî-kusûr alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyleyesiz; değiller ise şer'le bir vechile haklarından gelesiz ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ibret ü sebep-i nasîhat vâkı' ola. Ammâ hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâlinde olanlara dahl ü tecâvüzden ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhıraf göstermeyesiz ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, bu bahâne ile Şark Seferi'nden kalmakdan ihtirâz eyleyesin.

Bu dahi.

Bir sûreti, Südde-i Sa'âdetüm kapucibaşlarından olup ol cânibde umûr-ı mühimmeyle irsâl olunan Dâvûd Paşa oğlu Mustafâ'ya.

Bu dahi.

Bir sûreti, Mazarak ve Aydonat kâdîlarına ve Delvine sancağı mütesellimine.

Bu dahi.

Bir sûreti, sâbıkâ Mezistre Sancağıbeği olan(?) []* Aydonat'da sâkin Hüseyin Beğ'e ve Delvine Sancağıbeği olan Mehmed Beğ'e ve () ve () kâdîlarına; "... ve siz ki mîr-i mûmâ-ileyhimâsız, bu bahâne ile bu def'a Şark Seferi'nden kalmakdan ihtirâz eyleyesiz."

Bu dahi.

Bir sûreti; "Sâbıkâ Tımsıvar Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık hâlâ Karlili sancağına mutasarrıf Narda'da sâkin Mehmed Paşa ve Yanya ve Aydonat kâdîlarına

hüküm[kî]: ...ve sen ki mîr-i mîrânı mûmâ-ileyhsin, bu def'a Şark Seferi'nden kalmakdan ihtirâz eyleyesin."

Bu dahi.

Bir sûreti, sâbıkâ Avlonya Sancağıbeği olup Aydonat'da sâkin Alî Paşa oğlu Hüseyinşâh Beğ'e ve Yanya ve Aydonat kâdîlarına; "... Şark Seferi'nden kalmakdan hazer eyleyesiz."

* Metinde, bu aralıkta; "Mehmed" şeklinde çıkma yapılmıştır.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 24 B., sene: 1040

641

[66]

Bazı önemli işler için görevlendirilen Südde-i Saâdet kapucibaşlarından Mustafa ile yanındaki kapıcılar ve adamlarının Ohri, İlbasan, Avlonya, Delvine ve Yanya sancaklarıyla Rumeli'nin Solkol güzergâhında uğradıkları bölgelerde derbent vs. gerekli olan yerlerde emniyetlerinin sağlanıp yiyecek ve beygir ihtiyaçlarının karşılanması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kazâyâ-i Kapucıbaşı Mustafâ Ağâ.

Bu altı kıt'a emirleri kapucıbaşı beğenmemekle gayri sûret üzre yazılmışdur; böylece hıfz-şüd.

Ohri sancağında olan kâdîlara ve Ohri beğünün müsellimine ve kılâ' dizdârlarına ve kılâ' ağalarına hüküm ki:

Hâliyâ ba'zı umûr-ı mühimme ile Südde-i Sa'âdetüm kapucibaşlarından iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim *ilâ-âhurihî* Mustafâ *dâme mecdühû*, yanında olan kapucılarum ve sâyir âdemleriyle ol câniblere irsâl olunmağın, emîn ü sâlim derbendlerde ve mahûf u muhâtara olan yirlerden geçürüp mahall-i me'mûra irsâl eylemenüz emridüp **buyurdum ki:**

Hükûm-i şerîfümle mûmâ-ileyh, yanında olan kapucılarum ve sâyir âdemleriyle her kankınızın taht-ı hükûmetine dâhıl olursa derbendlerde ve mahûf u muhâtara olan yirlerde yanlarına kifâyet mikdârı neferât koşup emîn ü sâlim birbirinize ulaştırup ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eyleyesiz ve anun gibi ol câniblerde emrûme muhâlif vaz' idenleri gereği gibi men' u def' ve her biriniz imdâd ü mu'âvenetde sa'yeylesiz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır. Avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ve menâzil ü merâhilde eğlendürmekden ziyâde hazer eyleyesiz ve bi'l-cümle mûmâ-ileyhün hakkınızda olan şükr ü şikâyeti müsmir ü mü'essirdür. Mûmâ-ileyhe ve yanında olan âdemlerine ve kapucılara ve esbâb* u tavarlarına bir vechile zarar u gezend irişdürmekden ve hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulm ü te'addîden dahî ihtirâz eyleyesiz.

Bir sûreti, İlbasan sancağında olan kâdîlara ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve mütesellimine.

Bir sûreti, Avlonya sancağında olan kâdîlara ve mîr-liv[â] mütesellimine ve kılâ‘ dizdârlarına ve neferât ağalarına.

Bir sûreti, Delvine sancağında olan kâdîlara ve mîr-livâ mütesellimine ve kılâ‘ dizdârlarına ve neferât ağalarına.

Bunlar dahi.

Bir sûreti, Yanya sancağında olan kâdîlara ve mîr-liv[â] mütesellimine ve kılâ‘ dizdârlarına ve neferât ağalarına.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Bir sûreti; "Südde-i Sa‘âdetüm'den Rûmili'nün Sol-kolı'ndan varup gelince yol üzerinde olan kâdîlara ve mîr-livâ mütesellimlerine ve kılâ‘ dizdârlarına ve neferât ağalarına hüküm ki:

Mûmâ-ileyh Kapucıbaşı Mustafâ Ağa ol cânibe irsâl olunmağın, yanında olan kapucılara bulunan yirden menzil bârgîrleri ve olıgeldüğü [üzre] zâd ü zevâdeleri ve mahûf olan yirlerde kifâyet mikdârı neferât koşup emîn ü sâlim birbirinize ulaşturmak..." için mufasssal ü meşrûh emir yazılmışdur.

642

[64]

Rugozna, Yenipazar ve İpek civarında yolkeserek adam öldürüp, yağma hareketlerine girişen Arnavut âsilerine karşı bölgeyi korumak için, Şark Seferi'ne memur olmayan eşkincilerin görevlendirilmeleri.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Budimle ma‘a Temran ve Plav* kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa‘âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Şugurla(?) ve İzlarika ahâlîsi meclis-i şer‘a gelüp; "Arnavud âsilerinden Klemente ve Vilasovik ve Koca ve Fiyuliper(?) âsîleri âyende vü revendenün memerri olan Rugozna nâm mahalde ve Yenibâzâr ve İpek ve sâyir etrâfında olan nâhiyelerinün re‘âyâ vü berâyâlarınun [emvâl ü erzâkın] nehb ü gâret ve katl-i nüfûs idüp yolların ve billerin kesüp kadîmden kazâ-i mezbûr re‘âyâsı ve Komoran nâhiyesine varınca(?) eşkünciyân olup ol makûle âsîler zuhûr itdüğü yirde sancakbeğleri ve müsellimleri mesâfe-i ba‘îde olmağla imdâda adem-i kudretleri olmağla zikrolunan eşkıyânun yolların sed ve gâret eyledükleri emvâl ü erzâkı tahlîs için hıfz u hırâset-i* memleket idegelmişleriken hâlâ ba‘zı kimesnelerin adem-i tekayyüdleri sebebi ile eşkıyâ-i mezbûrûn ruhsat bulup kadîmî olıgeldüğü üzre zikrolunan nâhiyelerün eşküncileri yat u yarakları ile mezbûrûn eşkıyânun zikrolunan yollarını hıfz u hırâset* için ta‘yîn olunmaları" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüklerin" arzeyledüğün ecilden, Şark Seferi'ne me‘mûr olmayanlar hıfz u hırâset ve def‘-ı [eşkıyâ] eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahi zikrolunan eşkıyâ vü ehl-i fesâdun mürûr idecek yolların Şark Seferi'ne me‘mûr olmayan tâyife-i mezbûre ile

mükemmel yat u yarakları ve vakt ü zamânı ile Pla[v] ve İzlarika* ve Şugurla(?)* nâm mahallere dahı varup hıfz u hırâset* idüp âyende vü revende mâlına ve cânına zarar u gezend irişdürmemeye bezl-i makdûr eylesin.

* Metinde; "Plad" şeklinde yazılmıştır.

643

[65]

Kızılhisar'da deniz kenarında yeni yapılan burca biri dizdar ve biri de kethüda olmak üzere Kızılhisar'dan yirmi iki nefer tayin edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Cânib-i mûmâ-ileyh rufekâsı(?).

() sancağbeğine hüküm ki:

Kızılhisâr'da deryâ kenârında müceddeden binâ olunan burca* Kızılhisâr neferâtından bir mikdâr nefer ta'yîn olunmak iktizâ itmekle, biri dizdâr ve biri kethudâ olmak üzere yigirmi iki nefer ta'yîn olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzere zikrolunan burca* Kızılhisâr neferâtından biri dizdâr ve biri kethudâ olmak üzere yigirmi iki nefer irsâl idüp muhkem hıfzıtdüresin.

644

[61]

Arpalık olarak Rodos sancağına mutasarrıf olan Mahmud Bey'in ada muhafazasındaki yedi-sekiz parça kadirge ile Kıbrıs'a giderek, Kıbrıs cizyesini toplamakla görevli Hasan'ı ve tahsil ettiği cizye akçasını müteveffa Keskin Mehmed Paşa'nın gemisine koyarak kendi refakatinde salimen Boğaz Hisarı'na kadar getirmesi.

Mâliyye hükmî mücebince buyurulmuştur.

Sâbıkâ () Beğlerbeğisi olup hâlâ ber-vech-i arpalık Rodos sancağına mutasarrıf olan Mahmûd dâme ikbâlühûya hüküm ki:

"Sen ve Cezîre-i Rodos'da muhâfazada olan mükemmel ü müretteb yedi ve sekiz pâre kadirgalar ile Kıbrıs'a varup Kıbrıs cizyesin cem' iden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Hasan zîde mecdühûyı cem' u tahsîl eylediği akça ile fevtolan Keskin Mehmed Paşa'nun gemisine koyup ve sen üzerlerine baş u buğ olup Boğaz Hısârı'na değin emîn ü sâlim getirüp avk u te'hîrden ve te'allül ü özr ü bahâneye sâlik olmakdan ziyâde hazer eyleyüp ve bi'l-cümle mezbûr Hasan zîde mecdühûnun Südde-i Sa'âdetüm'e cizye akçalarıyla emîn ü sâlim gelmesi mühimmâtındandır. Sâyire kıyâs itmeyüp vech-i meşrûh üzere olan emrümü yirine getüresin." diyyü Mâliyye tarafından mü'ekked hükm-i hümayûnum virilmeğın, mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîfüm mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesin.

645

[62]

Srebreniçe eminden gördükleri destekle, Vezir Recep Paşa'nın adamı Mustafa'nın babası olan Srebreniçe Kethüdası Ali'yi hapsettikten sonra döverek ölümüne sebep oldukları ihbar edilen eşkıyanın teftiş edilerek, haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Ahmed Çelebî. Hazret-i efendi.

Bosna muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Sarây kâdîsına ve İsrebreniçe ve Berce ve Özice kâdîlarına hüküm ki:

Vezîr Receb Paşa âdemlerinden Mustafâ arz-ı hâl idüp; "İsrebreniçe kazâsına tâbi Bolisik(?) nâm karyede sâkin zimmîlerden Grozden ve Radmiyo ve Milonişe(?) nâm karyede sâkin Osmân nâm kimesne ve Ravca nâm karyede sâkin Kulaksuz Memi ve mezkûrlara tâbi ba'zı eşkıyâ kendü hâllerinde olmayup şakî vü kuttâ'-ı tarîk olduklarından gayri İsrebreniçe Kethudâsı olan babası Alî'ye garaz u adâvetleri olmağla ehl-i örf tâyifesinden olan İsrebreniçe Emîni olan Alî ile yek-dil olup mezkûrun babası Alî'yi ahz ü habs idüp muhkem döğüp on günden sonra ol cerâhatden fevtolup fesâd eyledüklerin" bildürüp şer'le görilüp icrâ-yı hakk olmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp bir def'a şer'le görilüp faslolmayup bilâ-özü* şer'î on beş yıl mürûr itmiş değil ise teftiş ü tefahhus idüp göresiz; arzolunduğı üzre ise ol bâbda emr-i şer'le amel idüp ba'de's-sübût mezbûrların fesâdları mukarrer olup muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz*; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesin ki, sâyir eşkıyâ vü* ehl-i fesâda mûcib-i ıbrat ü sebep-i nasîhat vâkı' ola. Ammâ; onat mukayyed olup ahz [ü] celb sebep[i] ile ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer' zulm [ü] ihânet olmakdan ihtirâz eyleyesiz. Kazıyyede medhali olmayanları dahlitdurmeyüp mütemerridi sekidüp muhtâc-ı arz olanların yazup bildüresiz. Tekrâr emrüm varmalu eylemeyesiz.

646

[63]

Rumeli Beylerbeyiliğı haslarından Nefs-i Sofya Mütesellimliği'nin Sofya sakinlerinden Süleyman'a der-uhde olunduğı; bu sebeple söz konusu hassın öşür, resm vs. mahsulâtının kendisine zaptettirilip önceki mütesellim Selamî Mustafa vs. şahısların müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Sofya monlâsına ve Rûmili eyâletinde mîr-i mîrân hâsları olan yirlerün kâdîlarına hüküm ki:

Mîr-i mîrân hâslarından nefsi Sofya Mütesellimliği işbu Erba'în ve elf Martı ibtidâsından sene tamâmına değin zabt u rabtı mahmiyye-i Sofya sâkinlerinden kıdvetül-emâcid ve'l-a'yân Süleymân zîde mecdühûya ber-vech-i maktû' sekiz yük akça[ya]

der-uhde olunup zabt u tasarrufıyçün emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Rûmili Beğlerbeğisi Yûsuf Paşa *dâmet ma'âlîhi* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mûcebince amel olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb ve şer' u kânûn u defter mûcebince müşârun-ileyhe âyid ü râci' olan öşr-i şer'ıyye vü rûsûm-ı sâyire ve sâyir bâd-ı hevâsına kadîmden olgeldüğü üzre mezbûr Süleymân'a zabtitdürüp Mütessellim-i sâbık Selâmî Mustafâ'yı ve âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz.

647

[59]

Üçbin akçadan fazla olan yeniçeri muhallefâtı davalarının Âsitâne'de görülmesine dair kanun gereği, Selanik sancağı dahilinde de böyle bir durum ortaya çıktığında davanın Âsitâne'ye havale edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Selanik monlâsına ve Selanik sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "Yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtolanların mîrîye âyid ü râci' olan muhallefât, Ocağ'un kânûnı üzre üç bin akçadan ziyâdesin Âsitâne-i Sa'âdetüm'de görilmek kânûn-ı kadîm olmağla sen ki Selanik kâdîsısın ve siz ki Selanik sancağında vâkı' olan kâdîlarsız, kânûn üzre üç bin akçadan ziyâde olan da'vâyı min-ba'd ol cânibde istimâ' itmeyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylemekde ziyâde ikdâm u ihtimâm eyleyesiz." diyü bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mumzâ vü meşrûh mühürlü mektûb mûcebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyüp şer'-ı şerîfe ve kânûna ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

648

[60]

Mahpeyker Kösem Sultan'ın Kıbrıs'taki çiftliklerinin mahsulünü tahsil etmekle görevli sabık Aydın Sancakbeyi Mehmed'in gönderdiği imzalı deftere göre Kukla çiftliği mahsulünden zimmetlerinde çeşitli miktarlarda mahsul bulunduğu anlaşılan isimleri yazılı şahısların mahkemeye çağrılarak zimmetlerindeki çiftlik mahsulünün kendilerinden eksiksiz olarak tahsil edilip adı geçen sancakbeyine teslim edilmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 650)

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kıbrıs beğlerbeğisine ve () kâdîsına hüküm [ki]:

"Seyyidetü'l-muhadderât, iklîletü'l-muhsanât vâlidem sultân *dâmet ismetühânun* cezîre-i Kıbrıs'da olan çiftlikleri mahsûli tahsiline mübâşir olan kıdvetü'l- ümerâ'i'l-kirâm sâbıkâ Aydın Sancağbeği olan Mehmed *dâme izzühû* Âsitâne-i Sa'âdetüm'e mumzâ vü memhûr defter gönderüp; "zikrolunan çiftliklerün Kethudâsı olan Papas () nâm

zimmînün zabt u der-uhde olduğu üç seneden Kukla Çiftliği mahsûlinden Tercemân Friko nâm zimmînün zimmetinde kırk beş kıntâr penbe ve Lefkoşe'de sâkin Hasan Sübaşı'da munâsafadan altı kıntâ[r] penbe ve elli beş kîle mahsûl ve Kukla sâkinlerinden Yeniçeri Yûsuf'a ve Hüseyin ve Süleymân ve Alî ve Ermenîden müslimân Arslan ve Mü'ezzin Mustafâ ve İbrâhîm ve Muslî ve Lefkoşe'de sâkin Hâcî İbrâhîm Sübaşı ve Hızır Sübaşı ve Baf'da sâkin Mustafâ nâmûn kimesneler zimmetlerinde munâsafadan küllî penbe mahsûli ve öşrden kalmış sâyir mahsûli olup* çiftlik kethudâsı zimmî olmağla virmeyüp zimmetlerinde kalup edâsında te'allül eyledükleri" i'lâm olunmağın, imzâlı defterde ismi mastûr olan eger yeniçeri ve eger sâyir müslimân u kefere tâyifesidür; her kim ise munâsafadan ve sâyir tarîkla çiftlik kethudâsı mezkûr papasun virdüğü her ne ise bi't-tamâm tahsîl ve mübâşir olan mîr-i mûmâ-ileyhe bî-kusûr teslim ü kabz itdürilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm mücebince amel idüp dahı mezkûrları huzûrınıza ihzâr idüp müşârun-ileyhâ *dâmet ismetühânun* zikrolunan çiftlik mahsûlinden eger munâsafadan ve öşrden ve eger sâyir tarîkla çiftlik kethudâsı virdüğü penbe mahsûllerin ve arpa vü buğday u yapağın(?) ve gayri her ne ise Lefkoşe kâdîsın imzâsıyla mumzâ vü memhûr olan defterde mastûr olanı bi't-tamâm tahsîl ve mîr-i mûmâ-ileyhe ahz ü kabz itdürüp bir vechile avk u te'hîr u müsâmahadan ihtirâz ü ih[ti]yât eyleyesiz.

* Metinde; "alup" şeklinde yazılmıştır.

[Yev]mü's-Sebt, Fî 27 B., sene: 1040

649

[57]

Mahpeyker Kösem Sultan'ın Kıbrıs'taki çiftliklerinin kethüdâsı olan Papas adlı zimmînün, zimmetindeki üç yıllık mahsulün hesabını vermek üzere Aydın eski Sancakbeyi Mehmed ile birlikte Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi. (Ayrıca krş. hkm. 172).

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kıbrıs beğlerbeğisine ve Lefkoşe kâdîsına hüküm ki:

Seyyidetü'l-muhadderât, iklîletü'l-muhsanât vâlidem sultân *dâmet ismetühânun* cezâire-i Kıbrıs'da vâkı' çiftliklerinin Kethudâsı olan Papas () nâm zimmînün zamân-ı zabtında üç senenün mahsûli zimmetinde olmağla, Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp müşârun-ileyhâ cânibine hısâb ü cevâbın virmek için husûs-ı mezbûra mübâşir olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm sâbıkâ Aydın Sancağbeği Mehmed *dâme izzühû* ile mezkûr papas Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek fermânım olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince amel idüp dahı bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp müşârun-ileyhâ *dâmet ismetühânun* zikrolunan çiftlikleri Kethudâsı olan mezkûr Papas () zimmîyi ber-vech-i isti'câl mîr-i mûmâ-iley[h]e koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, gelüp hısâb ü cevâbın vire. Bu bâbda avk u te'hîrden ve menâzil ü merâhilde gaybet ü firâr itdürmekden ziyâde ihtirâz ü ihtiyât eyleyesiz.

Mahpeyker Kösem Sultan'ın Kıbrıs'taki çiftliklerinin mahsulünü tahsil etmekle görevli sabık Aydın Sancakbeyi Mehmed'in gönderdiği imzalı deftere göre Aşelya çiftliği mahsulünden zimmetlerinde çeşitli miktarlarda mahsul bulunduğu anlaşılan isimleri yazılı şahısların mahkemeye çağrılarak zimmetlerindeki, çiftlik mahsulünün kendilerinden eksiksiz olarak tahsil edilip adı geçen sancakbeyine teslim edilmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 648).

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kıbrıs beğlerbeğisine ve Lefkoşe kâdîsına hüküm ki:

Seyyidetü'l-muhadderât, iklîletü'l-muhsanât vâlidem sultân *dâmet ismetühânun* cezîre-i Kıbrıs'da vâkı' çiftliklerinin mahsûli tahsîline mübâşir olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm sâbıkâ Aydın Sancağbeği Mehmed *dâme izzühû* mumzâ vü memhûr defter gönderüp; "mezkûr çiftliklerün Kethudâsı olan Papas () nâm zimmînün zabt u der-uhde olduğu üç seneden Aşelya Çiftliği mahsûlinden Tuzla'da sâkin olan Tegofilo(?) nâm zimmî zimmetinde tokuz kintâr ve toksan altı lidre penbe olup ve Ihtime sâkinlerinden Yeniçeri İbrâhîm ve Karagöz Mehmed ve Hüseyin ve Yahyâ zimmetlerinde ve Dimye sâkinlerinden Yeniçeri Mustafâ ve keferetâyifesinden Papa Soma ve Dedi(?) ve Pro () ve Aleksandra nâmûn zimmîlerün zimmetlerinde ve Aşelya'da sâkin olan kefereden Luvizo ve Pro ve Luvizofilo(?) ve Luvizo ve Hrito(?) ve Roden(?) ve Harnako(?) nâmûn zimmîler zimmetlerinde ve Lefkoşe'de sâkin yeniçeri vü kefereden munâsafadan ve öşrden ve çiftlik Kethudâsı mezbûr Papas () zimmî virdüğü mahsûlden küllî penbe mahsûli ve arpa vü buğday ve sâyir mahsûl kalup zimmetlerinde olan mahsûli virmekde te'allül eyledükleri" i'lâm olunmağla imzâlı defter mücebince esâmîleri mastûr olan her kim ise bi-hasebi's-şer' ve'l-kânûn taleb ü tahsîl ve mîr-i müşârun-ileyhe teslîm ü kabz itdürilmek fermânum olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, vârid olan emr-i şerîfüm mücebince amel idüp dahı vech-i meşrûh üzre Lefkoşe kâdîsın imzâsıyla mumzâ vü memhûr defterde esâmî[si] mastûr olan eger yeniçeridir ve eger sâyir müslimânân u keferetâyifesidir; her kim ise müşârun-ileyhâ *dâmet ismetühânun* çiftlikler[i] mahsûlinden zimmetlerinde olan eger penbe mahsûlidir ve eger vesâyir mahsûldür; her ne ise bi-hasebi's-şer' ve'l-kânûn bî-kusûr mîr-i mûmâ-ileyhe tahsîl ü kabz itdürüp vechen mine'l-vücûh inâd ü muhâlefet itdürmeyesiz.

Gelibolu, Selanik, Yenişehir, Yanya, Avlonya, Delvine, Ohri, İlbasan, Paşa, Üsküp ve Tırhala sancaklarında ve Rumeli'nin Solkol güzergâhındaki kazalarda, vefat eden yeniçeri ve acemi oğlanlarının mirîye ait olan muhallefât ve metrûkâtının zaptı görevinin Dergâh-ı Muallâ Yeniçeri çavuşlarından Hüseyin'e verildiği; bu sebeple bu gibi muhallefattan hem yeni ortaya çıkacak olanların, hem de on senedir Âsitâne'ye gönderilmeyip yeniçeri serdarları zimmetlerinde kalanların tespit edilip kendisine teslim edilmesi; ayrıca o taraflarda yeniçeri kılığında gezip halka zulmeden levent eşkıyasının da yine kendisine yakalattırılıp haklarından gelinmesi ve hiç kimsenin, işine müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Sâbıkâ Rûmili Kâdî-askeri olup hâlâ ber-vech-i arpalık Gelibolu kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Hüseyin *edâma*['llâhü] *te'âlâ fazâyilehûya* ve Selanik ve Yenişehir monlâlarına ve Yanya ve A[v]lonya ve Delvine ve Ohri ve İlbasan ve Paşa sancağında ve Üsküb ve Tırhala kâdîları ve Sol-kol'da vâkı' olup mahmiyye-i İstanbul'dan zikrolunan vilâyetlere varup Sol-kol'un nihâyetine varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "Taht-ı hükûmetinizde vâkı' olan yeniçeri tâyifesinden vefât idüp mîrîye âyid ü râci' olan muhallefâtlarının zabt u kabzı Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri çavuşlarından Ocağ'un emekdârı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hüseyin Çavuş *zîde kadruhûya* sipârîş ü tefvîz olunmağın ol makûle yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir fevtolup mîrîye âyid ü râci' olan muhallefât u metrûkâtın dahı mûmâ-ileyhe zabt u kabz itdürilüp ma'rifet-i şer'le sûk-ı sultânîde fûrûht kılınup nukûd her ne hâsıl olursa der-kîse olunup mühürlenüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleriyle mûmâ-ileyh yeniçeri çavuşına teslîm idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmak ve on seneden berü ol cânibde vâkı' olan yeniçeri serdârları vefât iden yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebecinün metrûkâtın kabz idüp bu cânibe göndermeyüp ekl ü bel' idüp zimmetlerinde kalmağla müttehem olmuşlardır; siz ki kâdîlarsız, on seneden berü sicill-i mahfûza kaydolana ve olmayanı yoklayup yirlü yirinde mûmâ-ileyh çavuş ma'rifetiyle görüp üzerlerinde ne mikdâr beytü'l-mâl zuhûr iderse şer'le cem' u tahsîl itdürdüp mûmâ-ileyh çavuşa müfredât defterleriyle teslîm idüp nukûd her ne hâsıl olursa Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresiz. İnâd ü muhâlefet üzre olanları vukû'ı üzre yazup arzeyelesiz ki, ana göre tedârükleri görüle ve taht-ı kazânuzda vâkı' olan serdârları ellerinde vâkı' olan beytü'l-mâlleri mûmâ-ileyh çavuşa teslîm idüp ve teslîm itdüğünüze mûmâ-ileyhden mühürlü temessük alasız ki, vakt-i lâzîmede ma'mûlün-bihâ ola ve levent tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu tolama giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci nâmında gezüp fukarâyâ zulmiden eşkıyâyı dahı mezkûra ahzîtdürilüp şer'le haklarından geldürdesiz ki, sâyirlerine mûcib-i ıbrat ü sebeb-i nasîhat vâkı' ola ve lâkin hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf kimesneyi rencîde vü remîde

itdürilmemek" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin, mûcebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince amel idüp dahı mezbûrî sadâkat ü istikâmet ile taht-ı kazânuzda vâkı' zikrolunan hizmetlerde sadâkat ü istikâmet ile istihdâm idüp hâricden kimesneyi dahl ü ta'arruz itdirmeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

652 *İstanbul-Bosna güzergâhında kullanılmak üzere Topçular*
[56] *bölükbaşlarından Ömer ve iki adamı için yazılan menzîl emrinin*
kaydı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Menzil: İstanbul'dan Bosna'ya varup gelince, toplarun kundaklarıçün Topçılar bölükbaşlarından Ömer'e ve iki nefer âdemlerine yazılmışdur.

653 *İstanbul-Budun güzergâhında kullanılmak üzere görevli kapıcı ve*
[56] *adamı için yazılan menzîl emrinin kaydı.*

Bâ takrîr-i hazret-i efendi.

İbrâhîm Ağâ.

Menzil: Âsitâne'den Budun'a varup gelince, () Kapıcı'ya ve bir nefer âdemisine yazılmışdur.

654 *İstanbul-Siroz güzergâhında kullanılmak üzere Abdi Çavuş ve iki*
[56] *adamı için yazılan menzîl emrinin kaydı.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Siroz'a varup gelince, Abdî Çavuş'a ve iki nefer âdemisine yazılmışdur.

655

[53]

Delvine'de Ahmet adlı kimseyi öldürmek istediği, karısını kaçırıp Frengistan'a sattığı ve daha nice zulümler işlediği bildirilen Delvineli Celâlî İlyas adlı şakînin mutlaka yakalanması ve Divân-ı Hümâyûn'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Dergâh-ı Mu'allâm kapucıbaşlarından olup hâlâ ba'zı umûr-ı mühimme ile Rûmili câniblerine ta'yîn ü irsâl olunan Dâvûd Paşa-zâde *dâme mecdühû* ve Delvine kâdîsına hüküm ki:

Ahmed nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Delvineli Celâlî İlyâs nâm şakî bunun menkûhasın cebren alup Frengistân'a satup ve kendüsin katlitmek üze iken halâs olup bunun emsâli zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmayup şakî-ı mezbûr her kande bulunursa bi-eyyi vechin kân elegetürilüp kayd ü* bendile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, şakî-ı mezbûr her kande bulunur ise bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet ider ise buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp ahzîtdükden sonra kayd ü bendile mübâşir-i mezbûra koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp ihkâk-ı hakk oluna. Ammâ; koşup gönderdüğün mübâşir-i mezbûra tenbîh ü te'kîd eylesin ki, menâzil ü merâhilde gaybet itdürmek ihtimâli olmaya.

656

[54]

Memleketine gidecek olan Rahip Yovani Mori'nin yolu üzerinde uğradığı yerlerde, kimse tarafından haksız ve kanunsuz olarak rahatsız edilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

İstanbul'dan () varınca yol üzerinde olan beğlerbeğilere ve sancakbeğlerine ve kâdîlara ve sancak mütesellimlerine ve voyvodalara ve kapudânlara ve kılâ' dizdârlarına ve iskele zâbitlarına hüküm ki:

Hâliyâ ruhân tâyifesinden Yovani Mori nâm râhib arz-ı hâl idüp; "mezbûr sılasına* teveccühe niyyet ü azîmet murâd idinüp hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü rencîde olunmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, râhib-i mezbûr her kangınızın taht-ı hükûmet ü kazâsına dâhıl olur ise mezbûrî menâzil ü merâhilde hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde rencîde vü remîde itdürmeyesiz.

657*

[55]

Zahire sıkıntısı çekilmekte olan İzmir ve Limni adasından Karasu Yenicesi ve Çağlayık taraflarına gelen gemicilerden, güvenilir ve elinde kadı hücceti bulunanlara yeterli miktarda buğday verilmesi; ancak bu bahane ile küffar ve dâruharbe buğday verilmekten şiddetle kaçınılması.

Virilmemiştir.

Beğlikci haste iken bunun emrin İsa Çelebi yazdurmış imiş. Rızâ-yı şerîf olmamağla bunun emri virilmeyüp ve resîd olmayup resîd olmamış emir İsa Çelebi'de kalmıştır.

Karasu Yenicesi ve Çağlayık kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' kasaba vü kurâda sâkin askerî ve sâyir re'âyâ tâyifesi meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "vilâyet-i Anadolu'da mahmiyye-i İzmir kazâsında ve cezîre-i Limni'de zehâyire muzâyaka olup mahmiyye-i mezbûre ve cezîre-i mezbûre kâdîlarından huccetler ile gemiciler gelüp zahîre iştirâ etmek isterler; askerî tâyifesinin sefer harclığına ve re'âyâ vü berâyâ teklîflerin virmek için zahîre bey'ına muhtâclar olup vech-i meşrûh üzre memâlik-i İslâmiyyeden gelüp kuzât-ı vilâyetden ellerinde huccetleri olan gemicilere zahîre virilmek" bâbında izn-i hümayûnum recâsına" arzitemişin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; ol makûle gelüp buğday iştirâ eyleyen gemilerin kuzât-ı İslâm'dan ellerinde huccetleri ve ma'mûlün-bih temessükleri var ise i'timâd olunacak gemilere kifâyet mikdârı buğday virüp ve sicill eyleyüp yarar kefillerin alup bu bahâne ile kefare vü dâru'l-harbe buğday virilmekten ziyâde ihtirâz eyleyesiz.

* Hüküm, üzerine çizgi çekilerek iptal edilmiştir.

658

[50]

İstanbul tavukçularının işlerine, yeniçeri ağası, ihtisap ağası, subaşı, asesbaşı vs. görevlilerin müdahale ettirilmeyip kethüda ve ihtiyarları marifetiyle yürütülmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi; ve kendüleri yazdurmışlardır.

Osmân Ağâ'ya teslim olunmuştur.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Mahmiyye-i İstanbul'da vâkı' tavukçı tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Bunlara kadîmü'l-eyyâmdan bu âna değin her ne lâzım gelür ise Dîvân-ı Hümayûnum tarafından hâkimü'l-vakt, kendülerinin kethudâyirin çağırup tenbîh ü te'kîd idegelmişlerdir. Kethudâları dahı mâbeynlerinde görüp âhardan olan hâkim, yeniçeri ağası ve ihtisâb ağası ve subaşı ve asesbaşı ve gayri hâkimlerden masâlihlarına bir ferd karışmayup dahlidegel[me]mişler iken hâliyâ rencîde vü remîde etmekden hâlî olmadukların" bildürüp; "kadîmden olgeldüğü üzre mâbeynlerinde ihtiyarları ma'rifeti[y]le kethudâları görüp âhardan dahl ü rencîde olunmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı tâyife-i mezbûrenün düşen masâlihların kadîmden olıgeldüğü üzre ihtiyârları ma‘rifetiyle kethudâları görüp min-ba‘d vech-i meşrûh üzre âhardan bir ferdi dahl ü rencide itdürmeyüp men‘ u def‘ eylesin.

659

[51]

Delvine sancağında ortaya çıkan Jolan eşkıyasının haklarından gelmek üzere o taraflarda sakin sabık beylerbeyi ve sancakbeylerinden dört bey görevlendirildiği; bunların aynı zamanda Şark Seferi'ne katılmakla da görevli oldukları; bu sebeple eşkıya takibi vs. önemli işler için Rumeliye gönderilen Mustafa Bey'in, söz konusu dört beyin hem eşkıya takibi görevlerini hakıyla yerine getirmelerini hem de eşkıya takibini bahane edip seferden kalmamalarını sağlaması. (Ayrıca bkz. hkm. 540, 541)

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Südde-i Sa‘âdetüm kapucıbaşlarından olup Rûmili câniblerinde eşkıyâ def‘ına ve ba‘zı umûr-ı mühimme ile ta‘yîn ü irsâl olunan Mustafâ dâme mecdühûya hüküm ki:

Delvine sancağında vâkı‘ Jolan eşkıyâsı dâyimâ fesâd üzre olmalarıyla bundan Ergirikasrı sâkinlerinden Ömer nâm () koyunların ve çiftliklerin gâret ve () tamların ihrâk itdükden sonra kasaba-i mezbûrede sâkin sâbıkâ Ohri Sancağbeği olan Hasan zikrolunan eşkıyâya mu‘în(?) olmağla, kendü evi etrâfında tahmînen yedi yüz arabalık mikdârı otluğun âteşe yakup mezbûra ve sâyir ahâl-i vilâyete envâ‘-ı zulm ü te‘addî vü tecâvüzleri olmağın zikrolunan eşkıyânun def‘-ı mazarratları için sâbıkâ Karaman Beğlerbeğisi olan () sâkin Alî ve sâbıkâ () Beğlerbeğisi olup hâlâ Narda'da sâkin Mehmed dâme ikbâlühümâ ve sâbıkâ Delvine Beği olan Hüseyin ve livâ-i mezbûrdan ma‘zûl Dervîş () ta‘yîn olup her birisine müstekıll ahkâm-ı şerîfem virilmeğın, mezbûrları me‘mûr oldukları hıdmete gönderüp vârid olan emr-i şerîfümü icrâ itdürmen bâbında fermân-ı âlf-şânun sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrları gönderilen ahkâm-ı şerîfe mûcebince me‘mûr oldukları hıdmete gönderüp ahkâm-ı şerîfe mûcebince eşkıyânun def‘-ı mazarratlarında dikkat ü ihtimâm eylesin. Ammâ; mukayyed olasın ki, bu bahâne ile mezbûrlar bu sene-i mübâreke me‘mûr oldukları Şark Seferi'nden kalmayup eşkıyânun şer‘le haklarından gelüp ve mu‘accelen toğrı İstanbul'a gelüp Üsküdar'a geçüp vakt ü zamânıyla serdâ[r-ı] nusret-şi‘ârum yanında mevcûdlar bulunalar.

660

[52]

Kaya isimli bir kadının, kendisine ait olduğu halde anası Fatma tarafından satıldığını iddia ettiği Cenane isimli cariye ile onu satın alan Orman köyünden Ahmet isimli müteferrikanın, davaları Divân-ı Hümâyûn'da görülmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Tekrâr hüküm yazılmışdur.
Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Cânib-i Enderûn-ı hazret-i kâyim-makâm.

Âbsûfî kâdîsına hüküm ki:

Kaya nâm hâtûn Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bu, sağîre bulunmağla babasından intikâl iden Cenâne nâm câriyesi için vâlidesi Fâtıma nâm hâtûn; "Benümdür." diyü kazâ-i mezbûra tâbi' Orman nâm karyede sâkin Müteferrika Ahmed nâm kimesneye bey' idüp lâkin bu irişüp babasından intikâl idüp mezkûr câriye kendünün olduğın isbât eyledükden sonra; "Almağa kâdir olur." diyü şeyhu'l-İslâmdan fetvâ-yı şerîfe virilmeğın, mezkûr Müteferrika Ahmed ve câriyesi mezbûre Cenâne Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Müteferrika Ahmed ve câriyesi Cenâne'yi mübâşir-i mezbûra koşup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî gurre-i şehri Şa'bânî'l-mu'azzam, sene: 1040

661

[48]

Sultan II. Osman vakası esnasında Üsküp sakinlerinden Odabaşı Mehmed tarafından alınan kıymetli bir sorgucu Venedik'e götürdüğü bildirilen, yine Üsküp'te sakin Yahudi Salamon'un Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Buyurıldı kîsedârda kalmışdur.

Üsküb kâdîsına hüküm ki:

"Bundan akdem merhûm ve mağfûrun-leh karındaşum Sultân Osmân Hân tâbe serâhüi Vak'ası'nda Üsküb sâkinlerinden odabaşı nâmında Bodur Mehmed nâm kimesne hâssa sorguçlardan bir kıymetlü sorguç alup yine Üsküb'de sâkin Salamon nâm Yehûdî ile Venedik'e irsâl eyledüğü" i'lâm olunmağla mezbûr Yehûdî'nün Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzârı lâzım olmağın, Dîvân-ı Hümâyûnum'a ihzâr olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezbûr Salamon Yehûdî'yi mübâşir-i mezbûr ile yarar u mu'temedün-aleyh âdemlere koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp Dîvân-ı Hümâyûnum'a ihzâr eylesin.

662

[48]

İstanbul-Üsküp güzergâhında kullanılmak üzere Sipahi Hasan ve iki adamı için yazılan menzîl emrinin kaydı.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.
Ömer, Çavuş-ı Defterdâr Paşa.

Menzil: Âsitâne'den Üsküb'e varup gelince, Sipâhî Hasan ve iki nefer âdemlerine menzil [emri] yazılmışdır.

663 *İstanbul-Selanik güzergâhında kullanılmak üzere Mustafa Çavuş ve iki adamı için yazılan menzil emrinin kaydı.*
[48]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Selanik'e varup gelince, Mustafâ Çavuş'a ve iki nefer âdemisine menzil [emri] yazılmışdır.

664 *İstanbul-Selanik-Sofya-Filiba ve Vodine güzergâhında kullanılmak üzere bölük çavuşlarından Şaban ve Hüseyin çavuşlar ile adamları için yazılan menzil emrinin kaydı.*
[48]

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Selanik ve Sofya ve Filibe ve Vodine'ye varup gelince, bölük çavuşlarından Şa'bân ve Hüseyin Çavuş'a ve iki nefer âdemlerine.

665 *Delvine'de, Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından İlyas'ı rencide etmek için gerçeğe aykırı olarak ortaya atıldığı bildirilen iddiaların mahkemece incelenmesi; asılsız oldukları ortaya çıkarsa, adı geçenin, bu gibi iddialarla kimseye rencide ettirilmemesi. (Ayrıca bkz. hkm. 713)*
[49]

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Delvine sancağbeğine ve Delvine kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim İlyâs zîde mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bu, kendü hâlinde olup kimesneye zarar u te'addîsî yoğiken ashâb-ı ağrâzdan ba'zı kimesnelerün buna garaz u adâveti olmağla hılâf-ı vâkı' ba'zı mevâdd isnâd ü iftirâ itmekle dâyimâ rencîde vü remîdeden hâlî olmadukların" bildürüp şer'le görölüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, buna ol vechile dahl ü te'addî eyledükleri vâkı' ise bir def'a şer'le görölüp faslolanmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre tefâtîş ü tefahhus idüp göresiz; i'lâm olunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif bunı aslâ bir ferde rencîde vü remîde itdürmeyüp men' u def' eyleyesiz. Husûs-ı mezbûr için tekrâr emrüm varmalu eylemeyesiz.

Zimmetindeki mirî mallara ait muhasebenin görülmesi için, iki bölük çavuşunun kendisini götürmek üzere geldiği haberini alıp firar eden Mihaliç Mukataası Emîni Hasan'ın yakalanarak Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mektûb üzerindedür.

Bursa monlâsına ve Mudanya kâdîsına ve taht-ı kazânuzda sâkin ü mütemekkin Altı Bölük halkı üzerlerine zâbıt u kethudâyirleri olanlara hüküm ki:

Hâliyâ; "Mihaliç Mukâta'ası Emîni olan Hasan nâm () zimmetinde mâl-i mîrî olmağın, Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp muhâsebesi görilmek fermânum olmağla bölük çavuşların gönderüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getirüp muhâsebesi görilmek üzere iken firâr u gaybet idüp mâl-i mîrî zimmetinde kalmağın hâlâ bölük çavuşlarından kıdveteyi'l-emâsil ve'l-akrân Receb Çavuş ve Hüseyin Çavuş *zîde kadruhümâ* irsâl olunup ol cânibe varduklarında emîn-i mezbûr haber alup atına binüp firâr eyleyüp eleğirmedüğün ve adem-i itâ'atin haber virdükleri ecilden bu bâbda her birinüz mukayyed olup kande olduğın haberin alup siz ki kethudâyirlerisiz, yarar âdemlerinüz ile varup mezkûr elegetürüp bi'z-zât Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getirüp teslîm eylemenüz ve mâl-i mîrî husûsı sâyir umûra kıyâs olunmayup gereği gibi mukayyed olup ihmâl ü müsâheleden ve avk u te'hîrden hazer eyleyesiz. Şöyle ki; bu bâbda ihmâl ü müsâmaha idüp emîn-i merkûmı elegetürmeyesiz, adem-i tekayyüdinüzden fehmolunur; kethudâlıktan ref' olunmağla konılmayup mes'ûl olup nedâmet çekmenüz mukarrerdür. Ana göre basîret üzere olup mezbûr her kande olursa tecessüs idüp elegetürmeğe sa'y ü ikdâm eyleyüp tekrâr mektûb ile bölük çavuşları varmağa muhtâc eylemeyesiz." diyü bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Mândeler Ağası olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mücebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince emîn-i mezbûr her kande bulunursa hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp gaybet ider ise buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp dahı siz ki kethudâyirlerisiz, bir ân te'hîr itdirmeyüp emîn-i mezbûr Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getirüp teslîm eyleyesiz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandur; avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ve bir vechile hımâyet eylemekden her birinüz ihtirâz eyleyesiz. Şöyle ki; bu bâbda ihmâl veyâhûd emîn-i mezbûr hımâyet eyleyesiz, kat'an bir vechile özrinüz makbûl ve cevâbınız mesmû' olmayup kethudâyirliğiniz alınmağla konılmayup mes'ûl ü mu'âteb olmanız mukarrerdür; ana göre her birinüz basîret ü intibâh üzere olup emîn-i mezbûr her kande ise bulup bi'z-zât Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getirüp teslîm eylemekde ikdâm u ihtimâm eyleyesiz.

667

[47]

Sultan Süleyman'ın Kâbe-i Mükەرreme'de yaptırdığı dört medresedeki müderris ve talebelerin, sultanın Şam'da bulunan evkâfı mahsulünden tayin edilmiş olan vazifelerinden geçmiş yıllara ait olup da henüz gönderilmemiş veya eksik gönderildiği için bakiye kalmış alacakları ile bu seneki vazifelerinin eksiksiz olarak gönderilmesi.

Hamd Efendi.

Şâm kâdîsına hüküm ki:

İftihârü'l-havâs ve'l-mukarrabîn, mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn, enîsü'd-Devleti'l-Aliyye, celîsü's-Saltanatî's-Seniyye Dâru's-sa'âdetüm Ağası olan İdrîs Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Sultân Süleymân Hân *tâbe serâhiinün* Ka'be-i Mükەرreme'de vâkı' dört medreselerinin müderris ü talebeleri vazîfeleri merhûm-ı müşârun-ileyhün Şâm-ı Şerîf'de vâkı' evkâfı mahsulünden şart u ta'yîn olunup vech-i meşrûh üzere her sene irsâl olunagelmış iken Bin otuz sekiz senesinde vâsıl olmaduğu mukaddemâ i'lâm olundukda, tahsîl ve mu'accelen irsâli bâbında geçen sene emr-i şerîfüm irsâl olunmuşken; "Sene-i mezbûrenün vazîfesi vâsıl olmaduğundan mâ'adâ vazîfeleri dahı noksân üzere gelür." diyü müderrisîn tezallüm itmeleriyle ahvâlleri sıhhat üzere görölüp kalmış bâkîleri var ise tahsîl ve min-ba'd noksân üzere gönderilmeyüp tamâmen irsâl olunmak bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğin, vech-i meşrûh üzere amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzere amel idüp dahı zikrolunan medreselerün müderrisleri ve sâyir talebelerinin geçen seneden bâkî kalmış vazîfeleri var ise tamâm dikkat ü ihtimâm ile ahvâllerin görüp ve bu sene dahı irsâli lâzım olan vazîfelerin bi't-tamâm taleb ü tahsîl ü irsâl itdürüp muzâyaka çekdürmeyüp ve emrûme muhâlif kimesneye te'allül ü ınâd itdürmeyesin.

[Yev]mü's-Sebt, fi 5 Ş., sene: 1040

668

[45]

Kratova'da kız kardeşi ve hanımıyla birlikte hamam basarak, Sipahi Receb'in hamamda bulunan ailesini dövüp, altın ve mücevherlerini gasbettiği bildirilen Sipahi Mehmed Hüseyin'in yakalanıp teftiş edilmesi ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahibine verildikten sonra, arza muhtaç bir durum yoksa, şer'an hakkında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Üsküb ve Kratova kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyyâ Bosna muhâfazasında olan düstûr-ı mükەرrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Mehmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* ile sâbıkâ Kratova Kâdîsı olan Alî *zîde fazlühû* ve Kratova Nâzırı olan Mehmed *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "Kratova sâkinlerinden olup sipâhî zümresinden Yüzotuzuncı Bölük'de yevmî otuz yedi akça ulûfeye mutasarrıf olan Mehmed Hüseyin nâm kimesne kız karındaşı ve hâtûnı ile Kratova sâkinlerinden ebnâ-i sipâhiyândan kıldvetül-emâsil ve'l-akrân Receb

zîde kadruhûnun ehl ü ıyâlin hevâsına tâbi‘ altı nefer eşkıyâ ile hammâmda basup darb-ı şedîd ile darb ve envâ‘-ı hakâret eyledüklerinden mâ‘adâ üzerlerinde olan altun u gümüş ve sâyir esbâb u eskâllerin gâret ü yağmâ idüp ziyâde zulm ü te‘addî vü fesâd eyledükleri sicill olunup huccet-i şer‘ıyye virildüğü arzeyledükleri ecilden, mezbûrun dirlik ü ulûfesi kat‘ olunup şer‘le hakkında lâzım gelen icrâ olunmak için serdâr-ı ekremüm tarafından emr-i şerîfüm virildüğü" bildürüp; "elinde olan sûret-i rûz-nâme ve serdâr-ı ekremüm tarafından virilen emr-i şerîf mücebince amel olunup şer‘le görülüp icrâ-yı hakk olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, şer‘le icrâ-yı hakk olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda serdâr-ı zafer-şi‘ârüm tarafından virilen emr-i şerîf ve hâliyâ sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince amel idüp dahı şakî-ı mezbûrî ve tevâbi‘ı eşkıyâyı bi-eyyi vechin kân meclis-i şer‘-ı şerîfe ihzâr ve bunun ile berâber idüp bir def‘a şer‘le görülüp faslolmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; ba‘de's-sübût merkûm Receb nâm sipâhînün ehl ü ıyâli üzerinden gâret olunan emvâl ü erzâk her ne ise teveccüh iden şakî-ı mezbûrdan bi't-tamâm hükmidüp alıvirdükden sonra bu fesâdı iden mezbûr şakî muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzyleyesiz; değil ise sâyir eşkıyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ıbet için şer‘le hakkında lâzım geleni icrâ idüp min-ba‘d şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz. Ammâ; tamâm mukayyed olası ki, ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve garaz [u] ta‘assub ile kendü hâlinde olanlara ihânet olunmakdan ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udûl eylemeyesiz.

669

[43]

Delvine Kadısı Mahmud'u, yolunu kesip yaralayarak ölümüne sebep olan kişilerin Baykozâde Mehmed ve kardeşi Halil ile üç hizmetkârları olduğu mahkemece sabit olup kâtillerin hepsinin idam edildiği bildirildiğinden, bundan sonra bu olaydan dolayı başkalarının rencide edilmemesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Delvine beğine ve Delvine kâdîsına [hüküm ki]:

Delvine kasabasının a‘yân u eşrafı ve sıgâr u kibârı Südde-i Sa‘âdetüm'e mahzar gönderüp; "kasaba-i mezbûre Kâdîsı Mahmûd nâm kâdî Kostana nâm karyeden kalkup mesâfe-i ba‘îde olan Livanya nâm karye altına geldükde kuşluk vaktinde kuttâ‘u't-tarîkdan olup şakâvet ile meşhûr olan Bayko-zâde Mehmed ve karındaşı Halîl üç nefer hizmetkârlarıyla kâdî-ı mezbûrun yolın basup başında ve elinde kılıç yâresiyle ve bilinde tüfenk ile mecrûh idüp iki gün sâhib-i firâş olup fevtoldukda ahâlî-i vilâyet şakî-ı mezbûrî elegetürüp civâr kâdîlarından Mazarak Kâdîsı Mevlânâ Ahmed'ün huzûrında Mîr-livâ Kâyim-makâmı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Alî *zîde kadruhûya* teslim idüp ve maktûl-i mezbûrun zevcesi Fâtıma nâm hâtûn ve vârisi olan Abdülkerîm talebi ile sâbit ü zâhir olup huccet-i şer‘ıyye virildükden* sonra kâtillerün cümlesi salbolunup âharun alâkası olmaduğın" bildürüp hılâf-ı şer‘-ı şerîf kimesne rencide olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum recâsına mahzar eyledükleri ecilden, eşkıyânun hakkından gelinüp âharlar rencide olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; mezbûr şakîların haklarından gelinüp âharun alâkası yoğısa mâdâm ki şühûd-i udûl ile kimesnenün üzerine katl husûsı sâbit ü zâhir olmaya, şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneyi rencîde vü remîde itdürmeyesiz. Bu bâbda inâd ü muhâlefet üzre olanları ism ü resmleriyle yazup arzeyleyesiz.

670

[44]

Galata kazasının Kapudağı nahiyesine bağlı Muhayin adlı köyde sakin Kosta Reis adlı zimmîyi kendisine olan garazları sebebiyle hukuka aykırı olarak sürekli dava edip rahatsız eden şahısların, davaları Divân-ı Hümâyûn'da görülmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı mü'ezzîn-i hazret-i kâyim-makâm.

Galata kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Kaputağı nâhiyesinde vâkı' Muhayin nâm karyede sâkin Kosta Re'îs nâm zimmî arz-ı hâl idüp; "mezbûr kendü hâlinde olup hılâf-ı şer'-ı şerîf rencîde olunmak îcâb itmez iken yine karye-i mezbûrede sâkin ba'zı kimesneler bunun ile garazları olmağla hevâlarına tâbi' nâyib huzûrında ve istedikleri yirlerde; "Da'vâmuz vardır." diyü gördürüp te'addîden hâlî olmadukların" bildürüp Dîvân-ı Hümâyûnum'a ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, ihzâr olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, buna ol vechile dahlidüp ta'arruz u nizâ' idenleri koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında ahvâlleri şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna.

Fî yevmi'l-İsneyn, şehr-i Ş., sene: ()

671

[41]

Tırhala Yeniçeri Serdarı iken ulûfesinin kesilip timara çıkarıldığı, şimdi ise yanına topladığı eşkıya ile yağma, katl ve yaralama hareketlerine giriştiği, ancak mağdur ettiği kimseleri korkuttuğu için aleyhinde dava açılmadığı bildirilen Çarlazâde Ahmed'in yakalanarak Divân-ı Hümâyûn'da yargılanmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Yenişehir ve Tırhala kâdîsına ve Tırhala sancağıbeği mütesellimine ve kazâ-i mezbûrun yeniçerileri serdârına ve Alasonya ve Grebene ve Depedelen ve Preveze kâdîlarına hüküm ki:

Mektûblar gönderüp ve a'yân-ı vilâyet mahzar gönderüp; "Sâbıkâ Tırhala Yeniçeriler Serdârı iken bundan akdem ulûfesi kat' olunup merd-i tîmâr olan Çarla-zâde Ahmed kendü hâlinde olmayup vilâyet-i mezbûrede olan eşkıyâyı yanına cem' ve hımâyet idüp eşkıyâya baş u buğ olup bu âna dek otuzdan ziyâde âdemi kimin katl ve kimin mecrûh itdürüp maktûl ü mecrûh olanlar mahkemeye gelüp; "Cerh u katl mahalline nesne lâzım gelmesün." diyü sicill itdürüp havfından bir ferd da'vâ itmeğe kâdir olmayup tâyife-i mezbûre eşkıyâsı

lejl ü nehâr yalın kılıç ve fitili yanmış tüfenk ile gezüp fesâd üzre olduklarından gayri alâ-mele'i'n-nâs dört müslimânun evlerin ve iki kimesnenün dükkânın gâret idüp mezbûr Ahmed'ün bu makûle fesâd ü te'addîsi hadden ziyâde olup mezbûrun hakkından gelinmek için müstekillen âdem ta'yîn olunup izâle olunmaya, fîmâ-ba'd ol diyârda icrâ-yı şer' olmak muhâldür." diyü emr-i hümayûnum virilmek recâsına arzitmeğin, şakî-ı mezbûr bi-eyyi tarîkın kâ[n] elegetürilüp kayd ü bend ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre mezbûrı meclis-i şer'a ihzâr idüp gaybet ider ise bi-eyyi vechin kân elegetürüp kayd ü bend ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna.

672

[42]

İstanbul-Mekke güzergâhında vefat eden yeniçeri, acemi oğlanı, topçu ve cebecilerin mirîye ait olan muhalledatlarının zaptedilmesi görevinin sabık Yeniçeri Kethüdâsı Musa'ya verildiği; kimsenin kendisine müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Mektûb üzerindedür.

İstanbul'dan Mekke-i Mükerreme'ye varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ; "taht-ı hükûmetinizde yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden olup vefât iden tâyife-i mezbûrenün mîrîye âyid ü râci' olan muhalledât u metrûkâtlarının kabzı sâbıkâ Yeniçeri Kethudâsı olup Ocağ'un emekdârlarından kıdvetül-emâcid ve'l-ekârim mütekâ'id Mûsâ zîde mecdühûya sifârîş ü tefvîz olunmağın inşâ'a'llâhü te'âlâ mûmâ-ileyh her kangınızın taht-ı hükûmetine vusûli müyesser olursa her biriniz gereği gibi mukayyed olup ol makûle taht-ı hükûmetinizde olan yeniçeri vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresinden mukîm ü müsâfir olup ve hacc-ı mebrûrı edâ idüp gelince vâkı' olan yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde tâyife-i mezbûreden bi-emri'llâhi te'âlâ vefât idenlerin muhalledâtların mûmâ-ileyh Mûsâ zîde mecdühû[ya] kabzidürüp ve sûk-ı sultânîde fûrûht kılınup nukûd her ne hâsıl olursa der-kîse olunup mühürlenüp mumzâ vü mahtûm müfredât defterleriyle mûmâ-ileyhe teslîm idüp Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmak ve hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf kimesneye rencide vü remide itdürilmemek" bâbında iftihârul-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan Kâsım dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh sekbânbaşı tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

Tophane'de bulunan Süheyl Bey Evkâfı Mütevellisi Süleyman aleyhinde, muhasebesini vakıf nazırına değil gizlice başkasına gördürdüğü, fırın, dükkân, oda vs. vakıf müsakkafâtını düşük ücretlerle kiraya verdiği veya bozup kahvehane, meyhane, bozahane yaptığı, süknâsı meşrut odaları kiraya verdiği, vakfın malî durumu elverişli olmadığı halde kafasına göre vazife, cihet ve terakkîler ihdas ettiği, vakfın kayık ve pereme yerlerini kullananlardan ücret almayıp vakfı zarara uğrattığı, vakfın, önceki müteveli zimmetinde bulunan alacaklarının tahsilinde gevşek davranıp yıllardır tahsil edilmemesine sebep olduğu yolunda vakıf nazırı tarafından şikâyetle bulunulduğundan, bu hususların teftiş olunup vakfa ait olan her şeyin ortaya çıkarılması ve müteveli zimmetindeki vakıf alacaklarının tahsil edilip vakfın zarar ve ziyanının önlenmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Kîsedâr efendi yediyle.

Rûmili kâdî-askerine hüküm ki:

Sâbıkâ Sancağbeği olup hâlîyâ Tophâne'de vâkı' Süheyl* Beğ Evkâfı Nâzırı olan kıdvatü'l-ümerâ'i'l-kirâm Mehmed () Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl gönderüp; "vakf-ı mezbûra Mütevellî olan Süleymân nâm kimesne haylî müddetden berü vakfı zabt ve mahsûlin kabzidüp muhâsebesi mûmâ-ileyhün nezâreti hasebiyle mûmâ-ileyh [tarafından] görülgelmişken* hufyeten* muhâsebesin âhara gördürüp ve imzâ itdürüp bundan akdem vakfun kadîmden bey' olunmuş etmekci furunun ve dükkânların ve odaların ba'zı kimesnelere ecr-i misliyle vormeyüp ednâ* icârile virüp usûl-i vakf-ı* mezbûrı bozup tağyîr ü tahrîf idüp her birin kendü murâd* ve mülkiyyet üzre hılâf-ı şart-ı vâkıf bozup fuzûlî kahve-hâne vü boza-hâne ve selh-hâne vü meyhâne idüp ve üç-dört kat fevkânî vü tahtânî evler ve odaları ve iki-üç bâb dükkânı bir idüp ve müteveffâ Ahmed Çavuş tasarrufında olan bir bâb boza-hâne iki-üç def'a şer'-ı şerîfle vakfa râci' olmuşken mütevellî-i mezbûr gabn-i fâhîş ile Mustafâ ve () nâm kimesneler cüz'î akça ile icâre idüp ve süknâsı meşrût olan odalar müte'addid olunmağla her birin hılâf-ı şart-ı vâkıf kirâyâ virüp ve vakfun küllî za'fı var iken hılâf-ı şart-ı vâkıf ba'zı kimesnelere cihât ü terakkî vü vazîfeler ihdâs itmekle küllî gadridüp ve mukaddemâ Mütevellî olan Pîrî nâm kimesne üzerinde mâl-i vakfdan yüz binden ziyâde akça var iken tahsiline mukayyed olmamağla fevtolup on yıldan mütecâviz üzerinde kalup ve bundan mâ'adâ vakfun pereme vü kayık yirlerine ba'zı kimesneler on yıldan mütecâviz mutasarrıf olup ve liman ücretinde* dahı nice bin akça hâsıl olmak mukarrer iken tahsîl itmeyüp kendü kâr u kisbi[y]le mukayyed olup her vechile vakf-ı mezbûra küllî gadrolunmağla zikrolunan husûslar için fetvâ-yı şerîfe virilmekle fetvâ-yı şerîfe ve vakfiyye-i ma'mûlün-bihâ mücebince yirli yirlerinden görilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, zikrolunan mevâddun yirli yirinden şer'le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa bi'z-zât mukayyed olup dahı mezbûrun zamân-ı mübâşeretinde vakf-ı mezbûrun zikrolunan mevâddun cümlesin yirli yirinden hakk üzre

görüp mezbûrun ekliyyât ü bel'ıyyâtın zuhûra getürüp hılâf-ı şart-ı vâkıf ihdâs olan mevâcibât ve dekâkîn ve sâyir akârların beyâna çıkarup ve mütevellî-i mezbûrun zimmetinde zuhûr iden mâlî, vakf için kabzidürüp hımâyet ü sıyânet se[be]biyle mâl-i vakf zâyi' olunmakdan ziyâde ihtirâz eyleyesin.

674

[40]

Ankara'nın Murtazâbad nahiyesine bağlı Ahiviran köyü sakinlerinden Yeniçeri Hasan'ın gece ölü bulunan oğlu Hüseyin'in katl zanlısı olan şahısların teftiş edilip şer'an haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Ankara sancağbeğine ve kâdîsına hüküm ki:

Livâ-i mezbûr mütesellimi Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden olup Murtazâ-âbâd nâhiyesinde Ahîvîrân nâm karye sâkinlerinden Hasan nâm yeniçerinin oğlu Hüseyin nâm yeniçeri gice ile mecrûh u maktûl bulunup karye-i mezbûre ahâlîsinden birkaç kimesne mazınna ittihâz olunmağla mezbûrlar şirrete sülûk idüp mezbûr için; "Bizden kan da'vâ ider." diyü mücerred kendülerin halâs için mezbûra ba'zı mevâdd isnâd eyleyüp gedükli ta'yîn itdürüp mezbûrı habsitdürüp isnâd eyledükleri mevâddan üzerine şer'an bir nesne sâbit ü zâhir olmuş değil iken hılâf-ı şer'-ı şerîf bir mikdârın akçasın aldırup ba'dehû mezbûr dahı mazınna ittihâz eyledüğü Alî nâm kimesneyi meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr eyleyüp maktûl-i mezbûrun ahvâli sü'âl olundukda; "Ol gice karye-i mezbûreden Yûnus ve Mehmed ve Mahmûd ve diğer Mahmûd ve Süleymân ve Yûsuf nâm kimesneler ile varup mezbûr Hüseyin'i yatur iken aramızdan Mehmed nâm kimesne balta ile salup katleyledi." diyü i'tirâf eyledüğü sicill ü huccet olunduğın" bildürüp hükm-i hümayûnum recâsına arzyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ihzâr-ı husamâ kılup gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsları tamâm hakk üzre teftiş idüp göresin; muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup bu fesâdı iden muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyleyesin; değil ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesin.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fi 10 Şa'bân, sene: 1040

675

[37]

Sadaret Kaymakamı Vezir-i Sâni Recep Paşa'nın adamlarınca yakalanıp Edirne'de hapsedildikleri bildirilen kalpazan ve eşkıya takımından Şehbaz, oğlu Kara Ali ve Deli Tuna ile üç arkadaşlarının Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri. (Ayrıca bkz. hkm. 678)

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kîsedâr efendi müsveddesiyle yazılmışdır.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

"Şehbâz [ve] oğlu Kara Alî ve Deli Tuna ve üç nefer yoldaşları altı nefer kimesne kallâb olduklarından gayri harâm-zâde olup mezbûrları ahz ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmaları bâbında emr-i şerîfüm gönderilmişken elegetürilmeyüp düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i Sânî vü Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı olan Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* âdemleri zikrolunan eşkıyâ vü kallâbları taht-ı kazânda ahz ve kal'aya habsolundukları" i'lâm olunmağla, mezbûrlar at u esbâb ve kalb* akça vü gurusu u sikkeleri ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl olunmaları bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel itdürüp, dahı mezbûr kallâb eşkıyâyı at u seyis-hâne ve sâyir esbâb u eskâlleri ve kalb akça vü gurusları ile irsâl olunan âdemlere kayd [ü] bend ile koşup ve yanına yarar u mu'temedün-aleyh âdemler koşup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ve koşup gönderdiğiniz âdemlere muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesiz ki, mezkûrları yolda ve izde gaybet itdürilmek ihtimâli olmaya. Bu bâbda ziyâde tekayyüd idüp kimesneye ömr ü bahâne itdürilmeyüp ber-vech-i sür'at irsâl eylesesiz.

676

[38]

Evinde çıkan yangında babasını, anasını, hanımını, iki oğlunu ve bir hizmetkârını kaybeden Borlu'da sakin Mevlana Ali isimli salih ve aziz zata, onun bağhılarına vs. kasaba halkına bu meseleden dolayı sancakbeyi mütesellimi veya bir başkası tarafından rahatsızlık verilmemesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Borlu kâdîsına ve Bolı sancağbeği mütesellimine hüküm ki:

Nefs-i Borlu'da sâkin sulehâdan () oğlu kıdvetü's-sulehâ'i's-sâlikîn Mevlânâ Alî *zîde takvâhü* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "Hâliyâ işbu mâh-ı Receb'ün yiğirmibeşinci gicesi vakt-i ışıdan sonra kasaba-i mezbûrede sâkin oldukları evün âbdest-hânesinden bi-irâdeti'llâh bir tarîkla ihrâk vâkı' olup uykuda iken cümle evi âteş ihâta* idüp babası () ve vâlidesi ve kendü hâtûnı ve iki oğlu ve bir hizmetkârı cem'an altı nefer kimesne ihrâk olduğundan mâ'adâ cümle emvâl ü erzâk her ne ise bi'l-küllîyye ihrâk olup bu dahı bir tarîkla evün tavanından tam üzerine çıkup gücle halâs olmağla sen ki mütesellimsin, senün tarafundan dahlolunmak ihtimâli olduğın" bildürüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, min-ba'd azîz-i mûmâ-ileyhün kendüsine ve tevâbî' u levâhık ve sâyir kasaba ahâlîsine hılâf-ı şer'-ı şerîf aslâ ol vechile dahl ü rencîde olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı bu husûs için azîz-i mûmâ-ileyhün kendüsine ve tevâbî' u levâhık ve sâyir kasaba ahâlîsine sen ki mütesellimsin, senün tarafundan ve âhardan aslâ bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp

hımâyet ü sıyânet üzre olasın. Şöyle ki; emrûme muhâlif azîz-i mûmâ-ileyhün kendüsine ve tevâbi' u levâhık ve sâyir kasaba ahâlîsine bu husûs için ve âhar vechile dahlolunduğı i'lâm oluna, bu bâbda her birinüz mes'ûl ü mu'âteb olmanız mukarrerdür; ana göre basîret üzre olasız ve bi'l-cümle azîz-i mûmâ-ileyhe bir vechile husûs-ı mezbûr için dahl ü ta'arruz olunduğına aslâ rızâ-yı şerîfüm yokdur. Ana göre mukayyed olup min-ba'd dahl ü ta'arruz itmeyüp ve itdirmeyesiz.

677

[35]

Klis sancağında mirimiran ve ümerâ namında gezerek halkı suçsuz yere hapsedtikleri, evlerini basıp yağmaladıkları ve arpalık olarak sancağa mutasarrıf olan Bayram Paşa'ya ait mahsulâta müdahale ettikleri bildirilen şahıslara gerekli uyarılarda bulunulup, bu gibi işler yapmaktan menedilmeleri; devam etmeleri durumunda haklarında gelecek emre göre hareket edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Bosna muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Klis sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem ber-vech-i arpalık Klis sancağına mutasarrıf olan Bayram Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "livâ-i mezbûrda ba'zı kimesneler mîr-i mîrân u ümerâ nâmında olup evlerinde bend ü zencîr kullanup livâ-i mezbûrda nice re'âyâ vü fukarânun hılâf-ı şer' u kânûn yirlerin basup emvâl ü erzâkın gâret ü hasâret idüp ve nice fukarâyı habs ve te'addî eyledüklerinden mâ'adâ şer' u kânûn üzre müşârun-ileyhe âyid ü râci' olan mahsûlâta karışup vaz'-ı yed idüp mâni' u müzâhım olmalarıyla ol makûleler men' olunup re'âyâ fukarâsına zulm ü te'addî ve mahsûline dahl ü ta'arruz olunmamak" bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâsına arzyledüğü ecilden, men' u def' olunup hılâf-ı şer' u kânûn vaz' olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre ol makûle livâ-i mezbûrda sâkin olan mîr-i mîrân u ümerâ nâmında olanlara muhkem tenbîh ü te'kîd eylesiz ki min-ba'd livâ-i mezbûr re'âyâsından bir ferde dahl ü ta'arruz ve kimesneyi rencîde vü remîde itmeyüp ve müşârun-ileyhe âyid ü râci' olan evvâb-ı mahsûlâtdan bir habbesine vaz'-ı* yed ü alâka itmeyüp mahsûline gadritmeyeler ve itdirmeyüp men' u def' eylesiz. Ba'de't-tenbîh mütenebbih olmayanları ism ü resmleriyle yazup mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzyleyesiz ki, sonradan haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olursa mûcebi ile amel oluna.

Bu dahi.

Bir sûreti, Klis sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Vezîr Bayram Paşa'ya ve livâ-i mezbûrda vâkı' olan kâdîlara tasarruf ile yazıla ki; "... sana âyid olan mahsûle..."

678

[36]

Eşkîyalık ve kalpazanlık yapmakta olan Şehbaz, oğlu Kara Ali, Deli Tuna ve arkadaşlarının, İstanbul'dan Bosna'ya varıncaya kadar, her nerede bulunurlarsa yakalanarak Sadaret Kaymakamı Recep Paşa'nın adamı Mustafa'ya teslim edilip Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri. (Ayrıca bkz. hkm. 675)

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kîsedâr efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Bosna'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kâdîlıklarda vâkı' mîr-i mîrân u mîr-livâ mütesellimlerine ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına hüküm ki:

Şehbâz ve oğlu Kara Alî ve Deli Tuna ve üç nefer yoldaşları altı nefer kimesne kallâb olduklarından gayri eşkıyâ vü har[â]m-zâde olmağla, mezbûrlar her kangınuzun taht-ı hükûmetinde bulunurlar ise bi-eyyi vechin kân elegetürüp Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olup düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i Sâni vü Sadâret-i Uzmâ Kâ'im-makâmı Receb Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* âdemlerinden Mustafâ *zîde mecdühûya* teslim ve kayd [ü] bend ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl eylemenüz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp dahı mezkûr kallâblar her kangınuzun taht-ı hükûmetinde bulunurlarsa hüsn-i tedbîr ü tedârikle bi-eyyi vechin kân elegetürüp müşârun-ileyh vezîrümün âdemi mûmâ-ileyh Müteferrika Mustafâ'ya teslim ve kayd [ü] bend ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl eylemekde her biriniz dikkat ü ihtimâm eylesiniz.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 11 Ş., sene: 1040

679

[33]

Klis sancağında ev basma, yağmalama, yolkesme, adam öldürme vb. suçları işleyip züama, müteferrika ve çavuşların serbest zeametlerine sığındıkları için zeamet sahiplerinin, sancakbeyi ve voyvodaları müdahale ettirmemeleri sebebiyle tesirsiz hale getirilemeyen eşkıyanın ele geçirildikleri yerde yakalanıp haklarından gelinmesi ve zeamet sahiplerinin engellemesine izin verilmemesi.

Ber-vech-i arpalık Klis sancağına mutasarrıf olan Bayram Paşa'ya ve livâ-i mezbûrda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "livâ-i mezbûrda vâkı' zü'amâ vü müteferrika vü çavuşların serbest ze'âmetleri içine ba'zı ehl-i fesâd ü harâmî vü har[â]m-zâde tahassun idüp nice kimesnelerün evlerin basup emvâl ü erzâk gâret idüp ve ebnâ-yı sebîlün yollarına inüp merâhl ü menâzilde âdemler katlidüp ol makûle ehl-i fesâdun şer'le haklarından gelinüp def'-ı mezâlim eylemek murâd eyledükde,

ze'âmet sâhibleri; "Ze'âmetlerimiz serbestdür." [diyü] sancakbeğleri ve voyvodaları girmesün ve hârice âdem götürmesün diyü serbest emri ibrâz itmeleri ile ehl-i fesâdun hakkından gelinmeyüp serbest ze'âmetler cümle hırsuz u harâmî yatağı olduğın" bildürüp hükm-i hümayûnum recâsına arzyledüğün ecilden, ol makûle serbest ze'âmetlerde tahassun eyleyen eşkıyâ elegetirilüp şer'le lâzim gelen icrâ olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; ba'zı eşkıyâ tâyife[si] merâhıl ü menâzilde âdemler katlidüp ebnâ-yı sebîlün emvâl ü erzâkın hasâret idüp dâyimâ fitne vü fesâd üzre olup def'-ı mezâlîm eylemek murâd eyledükde serbest ze'âmetlere tahassun idüp ve ze'âmet sâhibleri dahı serbest hükümleri ibrâz itmekle ihkâk-ı hakka mâni' olup eşkıyânun izdiyâdına bâ'ıs oldukları vâkı' ise min-ba'd serbest ze'âmet ve havâss-ı hümayûn ve evkâf u emlâk dimeyüp eşkıyâ tâyifesi her kande bulunur ise meclis-i şer'-ı şerîfe [ihzâr] ve şer'le haklarından gelesin ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ibret ü sebep-i nasîhat vâkı' ola. Min-ba'd ze'âmet sâhibleri mücerred; "Ze'âmetimiz serbestdür." diyü eşkıyâya mu'în ü zahîr olmayalar. Mâni' olanları ism ü resmleri ile yazup arzyleyesin ki, eşkıyâya mu'în oldukları için dirlikleri âhara virile.

680

[34]

Hayrabolu kazasının Şahmelik köyünde sakin Yeniçeri Ağası Sarbanbaşısı Korucu Hızır'ın kâtilleri olan karısı Fatma, Yeniçeri Halil ve hizmetkârının Divân-ı Hümayun'da yargılanmak üzere Âsitâne'ye gönderilmeleri.

Hayrabolu ve () kâdîlarına hüküm ki:

Kazâ-i Hayrabolu'ya tâbi' Şâhmelik nâm kar[ye]de sâkin Yeniçeri Ağası Sârbânbaşısı Hızır nâm korıcıyı zevcesi Fâtıma ile Yeniçeri Halîl ve hıdmetkârı katlitmekle sekbânbaşısı tarafından ihzârıyçün mektûb virilüp âdem ta'yîn olunmağla, müşârun-ileyh tarafından [virilen] mektûb mûcebince emr-i şerîfüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrüm üzre amel idüp mezbûrun kâtillerin bi-eyyi vechin kân elegetürüp varan gedükli ile Südde-i Sa'âdetüm'e ihzâr eyleyesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında görilüp icrâ-yı hakk oluna.

Tahrîran; fî evâsıtı Şa'bâni'l-mu'azzam, sene: Erba'în ve elf.

681

[31]

Galata'da Yağ Kapanı'nda bulunan ve tamire muhtaç durumda olan Maktul İbrahim Paşa Camii'nin tamir ettirilmesi.

Bâ-hatt-ı hümayûn.

Galata kâdîsına hüküm ki:

A'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhırîn, efdalü'l-fudalâ'i'l-müteverri'în sâbıkâ Rûmili Kâdî-askeri olan Mevlânâ Hüseyin *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehü* Südde-i Sâ'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûrda Yağ Kapanı'nda vâkı' nâzırı olduğı Maktûl İbrâhîm

Paşa [Câmi'î'nun] dîvârları eğilüp münhedim olmağa karîb olup sakfı ve dîvârları açılıp müceddeden ta'mîre muhtâc olmağla üzerine mi'mâr varup tahmîn idüp huccet-i şer'ıyye virilmekle cânib-i vakfdan ta'mîr olunmak" recâsına arzitdüğü, Pâye-i Serîr-i A'lâm'a telhîs u arz olundukda hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla izn-i hümayûnum erzânî kılınmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsda virilen huccet mücebince câmi'-ı mezbûrun ta'mîre muhtâc olan yirlerin vakıf tarafından ta'mîr itdüresin.

682

[32]

[Sabık Eflak] Voyvodası Radol'ün oğlu Aleksandra Voyvoda'nun vistiyarı olup, onunla birlikte İstanbul'da bulunan Yanko adlı zimmînin Tuna yalısındaki evine ve diğer mallarına alacakları olduğu iddiasıyla müdahale etmek isteyenlere engel olunup, bu gibi iddia sahiplerinin davaları Divân-ı Hümayûn'da görülmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Özi'de Murtazâ Paşa'ya ve Hezargrad kâdîsına hüküm ki:

Yanko nâm zimmî Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "bundan akdem Radol Voyvoda'nun oğlu Aleksandra Voyvoda'nun vistiyarı olup hâliyâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'de mezbûr voyvodanın yanında olup lâkin Tuna yalısında evi ve sâyir emvâl ü erzâkı olmağla ba'zı kimesneler; "Mezbûr Yanko mezkûr Aleksandra Voyvoda'nun vistiyar[ı] iken karz akça virdük." ve; "Voyvodaya virdüğümüz akçaya dahı kefildür." diyü evine ve sâyir emvâl ü erzâkına dahl ü tecâvüz itdürilmeyüp kendüsi İstanbul'da olmağla Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Yanko İstanbul'da olmağla ol cânibde Tuna yalısında olan evine ve sâyir emvâl ü erzâkına ol vechile âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz ve rencide vü remîde itdürmeyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

683

[32/1]

Moton ve civarındaki Hristiyanların Piskoposu Navafikos'un görevden alındığı ve yerine yenisi tayin edilene kadar, İstanbul patriğince vekâleten metropolit tayin edildiği; bu sebeple bu göreve başkasının karıştırılmaması.

() hüküm ki:

İstanbul patriki Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bi'l-fi'l Moton ve tevâbi'ı keferesi Piskoposı olan Navafikos Râhib âyîn-i bâtılları üzre ref' olunup yirine piskopos ta'yîn olunup berât-ı şerîf virilince, kendü tarafından vekâleten medrepolid ta'yîn eyledüğin" bildürüp hük-m-i hümayûnum recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, Mâliyye tarafından berât-ı şerîf ile piskopos ta'yîn olunca, âharı dahlitdürmeyüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

684

[30]

Yenişehir kazasında, reâyâ ile davası olduğunu öne sürerek ehl-i örf taifesinden birçok zorbayı ahali üzerine getirip kondurup halka zulmettiği bildirilen Yazıcıoğlu Mehmed adlı sipahinin davasının mahkeme marifetiyle görülüp reâyâ üzerine getirdiği zorbalara dağıtılması; davasının o tarafta görülmesi mümkün olmazsa Divân-ı Hümâyûn'da görülmek üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 201)

Buyurıldısı mektûb üzerindedir.

Sâbıkâ () Kâdîsı olup hâliyâ ber-vech-i arpalık Yenişehir kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Dervîş'e hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Yazıcı-oğlu Mehmed nâm sipâhî; "Re'âyâ ile da'vâm vardır." diyü hevâsına tâbi' bir nice ehl-i örf tâyifesin fukarânun üzerlerine getirüp müft ü meccânen yim ü yimekle aldurup bunun emsâli zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmamağla mezbûrun zulm ü te'addîsinden ahâlî-i vilâyet perâkende vü perîşân olmağın; "ol makûle üzerlerinde olan zôrbânun cem'ıyyetleri dağılup ve mezbûrun da'vâsı ol cânibde şer'le görülüp men' olunmaz ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olunup vâkı' olan da'vâ-yı şer'ıyyeleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da görülmek" bâbında bi'l-fi'l Mândeler Ağası olan iftîhârul-emâcid ve'l-ekârim () *dâme mecdühû* tarafından mektûb ve bölük çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () Çavuş *zîde kadruhû* mübâşir ta'yîn olunduğın" bildürüp mücebince amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin; arzolunduğı üzre ise eyyâm-ı adâlet-encâmumda re'âyâyâ bir vechile zultolduğına kat'â rızâ-yı şerîfüm yokdur. Bu bâbda ağaları tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrun ol makûle getirdiği zôrbânun re'âyâ üzerinden cem'ıyyetlerin dağıdıp ve vâkı' olan da'vâ-yı şer'ıyyesin şer'le mahallinde görülüp men' u def' eylesin. Şöyle ki; memnû' olmayup itâ'at-i şer' itmez ise mübâşir-i mûmâ-ileyh ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görülüp icrâ-yı hakk oluna.

685

[27]

Eflak voyvodasının, İsari, Rosta ve diğer bazı kişileri, daha önce bunların eski Eflak voyvodasına sattıkları kumaş ve çuka karşılığında aldıkları paraları geri istemek suretiyle rahatsız etmemesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

An-yedi mü'ezzîn-i sâhib-i devlet.

Eflak voyvodasına hüküm ki:

İsari ve Rosta nâm zimmîler Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bundan akdem Eflak Voyvodası olan () Voyvoda bunlardan ve sâyir ba'zı kimesnelerden akmişe vü çuka iştirâ idüp ba'dehû bunlara ve sâyir ashâb-ı hukûka hakların virüp edâ-i deyn itmîşken hâliyâ sen, voyvoda-i sâbık virdüğü akmişe vü çuka bahâsın girü taleb idüp dâ'imâ rencîde

eylediğini" bildürüp hükm-i hümayûnum recâ eyledükleri ecilden, ol vechile rencide eylememen emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı min-ba'd bunları emr-i hümayûnuma muhâlif aslâ bir vechile rencide eylemeyüp ve ol vechile akçaların taleb itdirmeyesin.

686

[28]

Mustafa adlı kimseyle davalı olan İzmir'de sakin bir şahsın, davalarının Divân-ı Hümayun'da görülebilmesi için Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Osmân Efendi hattıyla ihzâr buyurulmuştur.

İzmir monlâsına, () kâdîsına hüküm ki:

Mustafâ nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bunun () nâm kimesne ile şer'î da'vâsı olup Âsitâne-i Sa'âdetüm'de kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görülüp ihkâk-ı hakk olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, ihzâr olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrî çavuş-ı mezkûra koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görülüp ihkâk-ı hakk oluna.

687

[29]

İstanbul zahirecisi reislerden olup, Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Hasan'ı kendisine vekil tayin eden ve zahire satın almak üzere gemisiyle Gümülcine, Yenice ve Siroz taraflarına giden Migalya'ya, zahire satın alması hususunda yardımcı olunup kimseye rencide ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Gümülcine ve Yenice kâdîlarına ve Siroz voyvodasına hüküm ki:

İstanbul zahirecisi re'îslerinden Migalya arz-ı hâl idüp; "mezbûr Migalya hâliyâ zahire iştirâsı için sefinesi ile ol tarafa teveccüh idüp Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Onsekizinci Bölük'de mahrûse-i İstanbul'da Aksarây'da sâkin Hasan nâm yeniçeri vekîl olmağın menâzil ü merâhilde hılâf-ı şer' u kânûn dahl ü rencide olunmamak" bâbında hükm-i şerîf recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Migalya Re'îs her kangınızın taht-ı kazâsına dâhıl olur ise akçasıyla zahire iştirâ itdürüp mezbûrî hılâf-ı şer' rencide itdirmeyesiz. İstanbul zahîresi umûr-ı lâzimedendür; mezbûra mu'âvenet ü muzâheret eylesiniz.

688

[25]

Sancakbeyleri vs. zabitlerinin Şark Seferi'ne gİtmelerini fırsat bilerek Kİstendil, Paşa ve Alacahisar sancaklarında sipah namıyla ortaya çıkan eşkıyanın, Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Ömer vasıtasıyla haklarından gelinmesi.

Bunun emri şakkolunup bu dahı gayri sûret üzre nakl-şüdü.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Kethudâyiri mektûbı üzerindedür.

Kİstendil ve Paşa ve Alacahısâr sancaklarında vâkı' olan kâdİlara hüküm ki:

Elviye-i mezbûrenün sancakbeğleri ve sâyir zâbıtları Şark Seferi'ne gidüp vilâyet hâlî kalmağla eşkıyâ* tâyifesi sipâh nâmıyla baş kaldurup yollarda ve billerde ve sâyir menâzil ü merâhilde âdemler katlidüp emvâl ü erzâk gâret ü hasâret idüp re'âyâ vü berâyânun eyyâm-ı adâlet-encâmumda âsûde-hâl olmaları aksâ-yı murâd-ı hümayûnum olup ve ol makûle sipâh nâmıyla zuhûr eyleyen eşkıyânun şer'le haklarından gelinmek için Dergâh-ı Mu'allâm sipâhİlerinin emekdârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ömer *zîde kadruhû* ta'yîn olunup bi'l-fi'l Mândeler Ağası olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mektûb* virilmeğın, mücebince amel olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı ol makûle fesâd üzre olan eşkıyâ tâyifesin meclis-i [şer'-ı] şerİfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber ve tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzolunduğı üzre ise ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakkı her ne ise ba'de's-sübût hükmidüp alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değİller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüp şer'-ı şerİfe ve ağaları mektûbına muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz. Hakk üzre olup ahz ü celb sebebiyle ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâlinde olanlara ihânet olunmakdan ziyâde hazer idesiz. Ammâ; bu bahâne ile umûm teftîşinden ve hılâf-ı şer' kimesneden akça alınmakdan ziyâde hazer idesiz.

* Metinde; "eşkıya baş" şeklinde yazılmıştır.

689

[26]

Bağdat Seferi'nde şehit olan Bölük Ağası Mahmud'un, hâlen Eflak voyvodası yanında bulunan hizmetçisi Murtaza'nın, zimmetindeki merhuma âit alacak sebebiyle Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Eflak voyvodasına hüküm ki:

Sâbıkâ Bölük Ağası olup Bağdâd Seferi'nde şehîd olan Mahmûd'un oğlı Mehmed Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "bundan akdem bâbası hâl-i hayâtında hıdmetkârlarından Murtazâ nâm âdemisine bir yük akça karz virüp hâlâ ol cânibde senün yanında olup mezbûrun akçasını virmekde te'allül itmekle bu cânibe gönderilmesi" için emr-i şerîfüm recâ itmeğın, mezbûr Murtazâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum [ki]:**

Vusûl buldukda, mezbûrî emr-i şerîfümle varan mübâşire teslîm idüp mu‘accelen Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e gönderesin ve ihmâl ü müsâheleden be-gâyet hazer eyleyesin ve bi'l-cümle mezbûra hımâyet eylemeyüp göndermekde dikkat ü ihtimâm eyleyesin.

[Yev]mü's-Sebt, fî 19 Ş., sene: [10]40

690

[22]

Elçilik göreviyle Âsitâne-i Saâdet'e gelmiş olan Erdel beyzâdelerinden Hendriko veled-i Derkin ülkesine döneceğinden, gidişi esnasında ve şayet tekrar gelmesi gerekirse gelişi esnasında, güzergâh boyunca uğradığı yerlerde kendisine ve adamlarına kimsenin müdahale ettirilmemesi ve gerekli yerlerde yanına adam ve kılavuz katılarak güvenliğinin sağlanması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Efendi hazretleri tercemâna teslîm eylemişlerdür.

Hendriko veled-i Derkin nâm beğ-zâde Südde-i Sa‘âdetüm'den Erdel sınırına varınca yol üzerinde vâkı‘ olan kâdîlara ve mîr-livâ mütesellimlerine ve kılâ‘ dizdârlarına ve neferât ağalarına hüküm ki:

Hâliyâ Erdel beğ-zâdelerinden Hendriko veled-i Derkin nâm beğ-zâde ilçi ile Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e gelüp yine ol cânibe gitmek iktizâ itmeğin **buyurdum ki:**

Hüküm-i şerîfümle her kangınızın taht-ı hükûmetine dâhıl olursa mahûf u muhâtara olan yirlerde yanına kifâyet mikdârı âdemler ve lâzım geldükde kulaguzlar koşup kendüye ve âdemlerine ve esbâb u tavarlarına hılâf-ı şer‘-ı şerîf âhardan bir ferdi dahl ü ta‘arruz ve rencide vü remîde itdürmeyüp gidişde ve iktizâ iderse gelişde emîn ü sâlim birbirinize irsâl ü îsâl itdürdüp avk u te’hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eyleyesiz.

691

[23]

Selanik eski Kadısı Kasım'ın, kadılık yaptığı döneme ait yüzellibin akçalık resm-i muayyenesinin, Dergâh-ı Muallâ Yeniçerilerinden Kolak Ömer vasıtasıyla tahsil edilip kendisine gönderilmesi.

Osmân Efendi hattıyla.

Efendi hazretlerine virilmişdür.

Selanik'de çuka hizmetine me‘mûr olan Muslihuddîn Sübaşı'ya hüküm ki:

Sâbıkâ Selanik Kâdîsı olan akdâ kuzâtî'l-müslimîn Mevlânâ Kâsım *zîdet fazâyilühû* Südde-i Sa‘âdetüm'e âdem gönderüp; "Bin otuz tokuz senesinde kâdî iken müfettiş ü kâdî olanlara ta‘yîn olunan resm-i mu‘ayyene yüz elli bin akça ile'l-ân virilmemekle Dergâh-ı Mu‘allâm yeniçerilerinden Kolak Ömer mübâşeretiyle tahsîl olup ve vekîllerden bir mu‘temed vekîl ile irsâl ü îsâl olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mevlânâ-yı müşârun-ileyhün târîh-ı mezbûrda müfettiş ü kâdî olanlara ta'yîn olunan yüz elli bin akça resm-i mu'ayyenesin mezbûr Kolak Ömer mübâşeretiyile tahsîl itdürüp ve vekîllerden bir mu'temed kimesne ile mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e müşârun-ileyhe irsâl ü îsâl itdürdüp avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ihtirâz eylesin.

692

[24]

Ticaret için Acem tarafına gidip gelmekte olan Cevlanlu zimmîlerine, ihracı yasak mal götürmedikleri sürece, yolları üzerinde beylerbeyi adamları vs. ehl-i örf tarafından müdahalede bulunulmaması.

Osmân Efendi hattıyla.

Ba'de'r-resîd naklolunmuşdur.

Südde-i Sa'âdetüm'den Erzurum serhaddine varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Cevlanlu zimmîleri Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bunlar ticâret tarîkıyla Acem'e varup gelüp bâzergân tâyifesinden olmağla yolda ve izde beğlerbeği âdemlerinden ve sâyir ehl-i örf tâyifesinden dahl ü ta'arruz olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrlar kendü hâllerinde olup mâdâm ki memnû'âtdan nesne götürmeyeler, beğlerbeğiler âdemleri ve sancakbeğleri ve sâyir ehl-i örf tâyifesin dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz.

693

[19]

Acem Seferi'nde sarfolunmak üzere daha önce Mısır Muhafızı Vezir Musa Paşa'ya sefer vaktine kadar tedariki emredilen barut, asker, hazine vs. mühimmât ve levazımın derhal gönderilmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Sıdkî Efendi yazmışken tekrâr Nebî(?) Alî Çelebî yazmışdur.

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Mûsâ Paşa'ya hüküm ki:

Bundan akdem Âsitâne-i Sa'âdetüm'den sana hatt-ı şerîfüm ve Serdâr-ı Ekremüm olan düstûr-ı ekrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i A'zam ve Serdâr-ı Ekremüm Husrev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* tarafından emr-i şerîfüm gönderilüp; "*inşâ'a'llâhü te'âlâ* bu sâl-i ferhunde-fâlde vâkı' olacak Acem Seferi'nde harc u sarf olunmak için bin kıntâr barut-ı siyâh tedârük [ve] ber-vech-i isti'câl müşârun-ileyh vezîr-i a'zamuma irsâl ü îsâl eylemen" bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuş idi. Hâlâ sefer zamânı gelüp irişüp Mısır tarafından sefer-i hümayûnuma irsâli fermânım olan zikrolunan bin kıntâr barut-ı siyâh ve eger ta'yîn* olunan asker ve sâyir hazîne vü mühimmât tedârük ü ihzâr olunup ber-vech-i isti'câl serdâr-ı ekremüm tarafına irsâl olunmak umûr-ı mühimmeden olmağla, ol bâbda fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **[Buyurdum ki]:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlül-kadrüm üzre amel idüp dahı zikrolunan bin kıntâr barut-ı siyâh ve ta'yîn olunan asker ü hazîne ve mühimmât u levâzim-i

sâyireyi fermân-ı sâbık üzre ber-vech-i isti'câl tedârük ü ihzâr idüp kable'l-vakt mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eylemeğe bezl-i himmet ve sarf-ı kudret ü kuvvet eyleyesin. Ve'l-hâsıl bu bâbda ziyâde ihtimâm lâzimdür; ihmâl ü müsâhele sebebi ile sefer-i hümâyûnum avkolunmasına bâ'ıs olmakdan ziyâde ihtirâz ü ihtiyât üzre olasın.

* Metinde; "müte'ayyen" şeklinde yazılmıştır.

694

[20]

İzdin eski voyvodası olan Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Şeyhzâde Osman tarafından depolanan tuzu satarak parasını aldığı bildirilen geçen seneki İzdin Voyvodası Ebu Sadi'nin teftiş edilip zimmetindeki tuz parasının tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Rûmili cânibine asker ihrâcına me'mûr olan Vezîrüm Hasan Paşa'ya ve Yenişehir ü Fenar monlâsına hüküm ki:

Mukaddemâ İzdin Voyvodası olup Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden olup Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Şeyh-zâde Osmân *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Bin otuz yedi senesinde İzdin voyvodası iken der-loda olan otuz beş bin kûr(?) tuz der-anbâr iken geçen sene İzdin Voyvodası olan Ebû-Sa'dî fuzûlen bey' idüp ve akçasın kabzidüp ziyâde zulm-i fâhîş eylediğin" bildürüp emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrî meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve bununla berâber ve tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus ve huccet-i şer'ıyyesine nazar idüp göresin; arzolunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup şer'le müteveccih olup zimmetinde zuhûr eyleyen tuz bahâsından ne mikdâr hakkı zuhûr ider ise ba'de's-sübût hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif min-ba'd kimesneyi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin.

695

[21]

Rumeli Beylerbeyi Yusuf Paşa, kethüdası Mustafa'yı hem kendine mütesellim tayin edip hem de Lebyan ve civarındaki haslarını emaneten idare etmekle görevlendirdiğinden, hem söz konusu hasların kendisine zaptettirilip hem de mütesellimlikte istihdam edilmesi ve hiç kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Sofya monlâsına ve () ve () kâdîlarına hüküm ki:

Emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm bi'l-fi'l Rûmili Beğlerbeğisi olan Yûsuf Paşa *dâmet ma'âlihînin* Kethudâsı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mustafâ *zîde mecdühû* müşârun-ileyh tarafından müsellim ta'yîn olunduğundan gayri mîr-i mîrân hâslarından Lebyan(?) ve tevâbi'ı hâsları Erba'în ve elf Martı ibtidâsından ber-vech-i emânet tefvîz olunup mühür[lü] mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mutasarrıf olduğu hâsların müsellim ta'yîn eylediği mûmâ-ileyh Mustafâ'ya

zabt u tasarruf itdürüp ve mütesellimlik hıdmetinde istihdâm idüp min-ba'd âharı dahlitdürmeyesiz.

696

[17]

Veziriâzam Hüsrev Paşa serdarlığında ilkbaharda Kızılbaş üzerine sefere çıkacak olan Ordu-yı Hümâyûn için, âdet olduğu üzere, Sofya, Filibe ve Üsküp'teki esnaftan ordu ve pazar akçası toplanarak acilen Musul'a gönderilmesi.

Sofya kâdîsına hüküm ki:

İnşâ'a'llâhü'l-Melikü'l-Müte'âl evvel-bahâr-ı huceste-âsârda Kızılbaş-ı bed-ma'âş üzerine sefer-i hümâyûnum mukarrer olup asâkir-i İslâm'a Serdâr-ı âlî-mikdârûm olan düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem, nâzım-ı menâzımü'l-ümem Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı Ekremüm Husrev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* umûmen asâkir-i İslâm'la Musul'da kışlayup yanında olan cünûd-ı muvahhıdînün mühimmât-ı seferi Ordu-yı Hümâyûnum'da tekmîl olunmak mu'tâd-ı kadîm olmağın, Memâlik-i Mahrûsem'den olgeldüğü üzre ordu [vü] bâzâr ihrâcî fermânum olmağla mu'tâd-ı kadîm üzre mahrûse-i Sofya'da olan asnâfun her cinsinden ordu vü bâzâr akçası cem' u tahsîl olunup rûz-ı hızırda Ordu-yı Hümâyûnum'a irsâl ü îsâl olunmak bâbında müşârun-ileyh serdâr-ı nusret-şi'ârûm tarafından emr-i şerîfüm virilmeğın, mücebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen emr-i şerîfüm mücebince amel idüp dahı bir ân ve bir sâ'at te'hîr u tevakkuf eylemeyüp mu'tâd-ı kadîm üzre taht-ı kazânda olan asnâfdan ordu vü bâzâr akçası cem' u tahsîl idüp ve der-kîse idüp mühürleyüp ber-vech-i isti'câl Ordu-yı Hümâyûnum'a irsâl ü îsâl eyleyüp ihmâl ü müsâheleden be-gâyet ihtirâz eylesin. Husûs-ı mezbûr umûr-ı mühimmedendür ve intihâ-yı serhadde ve hıdmet-i muhâfazada olan asâkir-i İslâm'un mühimmât-ı seferi tekmîl olunması lâzımdür; elbette vü elbette ihmâl itmeyüp taht-ı kazândan ordu vü bâzâr akçasın cem' idüp ber-vech-i ta'cîl irsâl ü îsâl eylesin.

Bir sûreti, Filibe kâdîsına.

Bir sûreti, Üsküb kâdîsına.

697

[18]

Aydın, Saruhan ve Menteşe taraflarında muhassıl-ı emvâl olan şahsın, bazı zorbalar tarafından zulme uğrayanların veya hakkını aramak için dava açması engellenenlerin davalarını toprak kadıları marifetiyle görerek, ahalinin mağduriyetini giderip, suçu sabit olanlar hakkında gerekeni yapması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Sâbıkâ () Beğlerbeğisi olup hâlâ Aydın ve Saruhan ve Menteşe sancaklarında Muhassıl-ı Emvâl olan () *dâme ikbâlühûya* hüküm ki:

Hâliyâ; "zikrolunan sancaklarında yol üzerlerinde ba'zı eşirrâ, re'âyâ* vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetden nice kimesneye zulm ü te'addî idüp ve ba'zı kimesneler dahı

birbirinden da'vâ-yı hakk eyleyüp şer'le görilmek lâzım geldükde âhardan nice kimesneler mâni' olup fukarâya gadr u hayf olduğu" i'lâm olunmağın, gitdüğün yol üzerlerinde ol makûle gelüp ızhâr-ı tezallüm idenlerin ahvâllerin toprak kâdîları ma'rifetleriyle şer'le görüp icrâ-yı hakk idüp ve eşkiyâ vü ehl-i fesâdun şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre amel idüp dahı muhassıllığıunda gezdüğün yirlerde ve yol üzerlerinde ol makûle birbirinden da'vâ-yı hakk idüp ve âhar tarîkla ızhâr-ı tezallüm idenleri toprak kâdîları ma'rifetleriyle ihzâr idüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayan husûsların tamâm hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp ashâbına alıvirdükden sonra üzerine fesâd sâbit olan eşkiyâ vü ehl-i fesâdun muhtâc-ı arz olanların muhkem habsidüp arzeyelesin; arza muhtâc olmayanların şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdürmeyesin. Ammâ; bu bahâne ile umûm teftîşinden ve ahz ü celb olunmakdan ve hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulm ü te'addî vü tecâvüzden ziyâde hazer eyleyesin.

698 *Mısır Muhafızı Vezir Musa Paşa'nın, Cidde taraflarının muhafazası için güvenilir ve şöhetli bir kumandanın emri altında Mısır'dan ikibin asker göndermesi.*
[14]

Bâ-hatt-ı hümayûn.

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Mûsâ Paşa'ya hüküm ki:

Hâliyâ Cidde câniblerinün muhâfazası mühimmât-ı umûrdan olmağla mahrûse-i Mısır askerinden vech ü münâsib gördüğün iki bin yarar u müsellaş asker ihrâc idüp ve Mısır ümerâsından bir nâmdâr u mu'temedün-aleyh kimesneyi üzerlerine baş u buğ ta'yîn idüp mu'accelen Cidde'ye irsâl idüp onat vechile hıfz u hırâset itdürmen bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince mahrûse-i Mısır askerinden vech ü münâsib gördüğün üzre iki bin askeri müretteb ü müsellaş ihrâc ve Mısır ümerâsından bir mu'temedün-aleyh ü nâmdâr kimesneyi üzerlerine baş u buğ ta'yîn idüp ve mu'accelen Cidde'ye gönderüp gereği gibi hıfz u hırâset itdüresin.

699 *Kâbe'nin tamirinde gösterdiği gayretten dolayı Medine kadısının hil'atle ödüllendirildiği.*
[15]

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Medîne-i Münevvere Kâdîsı olup hâliyâ Ka'be-i Mükerrema'de Beytu'llâhi'l-harâm'un ta'mîrine me'mûr olan Mevlânâ () hüküm ki:

Sen ehl-i ılm ü sâhıb-i fazîlet olduğundan gayri hâliyâ me'mûr olduğun Ka'be-i Mükerrema'de Beytu'llâhi'l-harâm'un ta'mîr ü termîminde ve sâyir hıdemât-ı hümayûnumun itmâmında mücidd ü sâ'î olduğun mesâmi'-ı aliyye-i husrevâneme ilkâ olunmağın, hıdmetün izz-i huzûrumda meşkûr olup ve hıdmetün mukâbelesinde hâliyâ hakkında mezîd-i inâyet-i

aliyye-i şâhâne ve meziyyet-i re'fet-i celiyye-i pâdişâhânem zuhûra getürüp hâssa hıla'-ı fâhiremenden bir sevb hıl'at-i mûrisü'l-behçetüm erzânî kılınup () ile irsâl olunmuşdur.

Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfümle vusûl buldukda, inâyet ü irsâl olunan hıl'at-i fâhire vü kisve-i bâhiremi envâ'-ı i'zâz ü ikrâm ve asnâf-ı tevkîr u ihtirâm ile istikbâl idüp ve alup giyüp fîmâ-ba'd me'mûr olduğun Ka'be-i Mükerrreme'de Beytü'l-harâm'un ta'mîr ü meremmâtında ve sâyir me'mûr olduğun hıdemât-ı hümayûnumun itmâmında mücidd ü sâ'î olasın.

700

[16]

Ustrumca kazasındaki Dolyan Pazarı'na gelen, ancak voyvodaya mutat olarak vermekte oldukları vergileri ödemek istemedikleri bildirilen tüccar ve rençberlerden bu vergilerin tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Ustrumca kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda Tolyan Bâzârı voyvodası Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "zikrolunan bâzârına cevânib-i erba'adan cem' olan tüccâr ve sâyir rencber tâyifesi kadîmü'l-eyyâmdan voyvodalarına viregeldükleri rûsûm-ı mu'tâdelerin virmekde te'allül ü inâd itdüklerin" bildürüp kadîmü'l-eyyâmdan şer' u kânûn üzre voyvodalarına viregeldükleri rûsûm-ı mu'tâdeleri alıvirilmek bâbında hükm-i hümayûnum recâ itmeğin, şer'le görilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup hakk üzre göresin; i'lâm eylediği gibi ise zikrolunan Tolyan Bâzârı'na cevânib-i erba'adan cem' olan tüccâr ve sâyir rencber tâyifesi kadîmü'l-eyyâmdan voyvodalarına viregeldükleri rûsûm-ı mu'tâdelerin alıvirüp min-ba'd şer' u kânûna ve hükm-i hümayûnuma ve kadîmden olıgelene mugâyir bir ferde te'allül ü inâd itdürmeysin.

701

[12]

Rumeli eyaletindeki kazalarda sakın ümerâ, miralay, çeribaşı, çerisürücü, züama, erbâb-ı timar vs. asker taifesi, Veziriâzam Hüsrev Paşa serdarlığında ilkbaharda Kızılbaş üzerine sefere çıkacak Ordu-yı Hümayun'da görevlendirildiklerinden, Rumeli Defter Kethüdası Selim'in, söz konusu asker taifelerinin evlerinden ihrac edilip orduya katılmalarını sağlamakla görevlendirildiği; kadıların bu hususu umuma açık yerlerde ilan ettirerek askerin bir an önce ihrac edilip orduya zamanında katılmalarını sağlamaları ve emre uymayanları da, dirlikleri ellerinden alınıp cezalandırılmak üzere Südde-i Saâdet'e bildirmeleri.

*Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.
Mektûb üzerindedür.
Kisedâr.*

Rûmili'nün Sağ-kolı'nda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

"İnşâ'a'llâhü te'âlâ evvel-bahâr-ı huceste-âsârda Kızılbaş-ı bed-ma'âş üzerine sefer-i hümayûnum mukarrer ü muhakkak olmağla eyâlet-i Rûmili'nde vâkı' kazâlarda sâkin olan ümerâ vü mîr-alay ve çeribaşlar ve çeri-süriciler ve sâyir zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr birden bine varınca umûmen tavâyif-i asker sefer-i hümayûnuma me'mûrlar olmağın hâliyâ evlerinden ihrâc ve ber-vech-i isti'câl kalkup vakt ü zamânıyla düstûr-ı ekrem *ilâ-âhûrihî* Vezîr-i A'zam ve Serdâr-ı Ekremüm Husrev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûn*un yanında hâzır u mevcûd bulunup vech ü münâsib gördüğü üzre hıdemât-ı hümayûnumda mevcûd bulunmaları bâbında bi'l-fi'l Rûmili'nün Defter Kethudâsı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Selîm *dâme mecdühû* ta'yîn olunup her kankınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise bir ân ve bir sâ'at te'hîr u tevakkuf itmeyüp çârsûlarda ve mecma'-ı nâs olan mahallerde muhkem tenbîh ü te'kîd ve nidâ vü tefhîm ü i'lân itdüresiz ki, sefer-i hümayûnuma me'mûr olan asâkir-i İslâm'ı ihrâc ve vakt ü zamânıyla Ordu-yı Hümayûnum'a irsâl ü îsâl itdürüp anun gibi fermânum üzre hareket itmeyüp ihmâl üzre olanların ze'âmet ü tîmârları ile ve şöhetleri ile vukû'ı üzre yazup mûmâ-ileyh ile i'lâm eylesiz ki, ze'âmet ü tîmârları âhara virildükden sonra emvâl ü erzâkı mîrî tarafından kabzidürilüp kendülerinün bilâ-te'hîr haklarından geline ki, sâyirlere mûcib-i ibret ü sebep-i nasîhat ola ve müşârun-ileyh dahı ne günde varup vâsıl olduğın tafsîlen yazup bildüresiz ki, mûmâ-ileyhün dahı me'mûr olduğu hıdemât-ı hümayûnumda bezl-i* iktidâr eyledüğü ma'lûm-ı hümayûnum olup ve sefere gelmeyenlerin dahı muhkem haklarından gelinüp bu sefer sâyir sefere kıyâs olunmamak" bâbında emîru'l-ümerâ'îl-kirâm Rûmili Beğlerbeğisi Yûsuf Paşa *dâmet ma'âlîhi* tarafından mektûb virilmeğın, mûcebince amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı müşârun-ileyhün mektûbı mûcebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesiz.

702

[13]

Sabık Anadolu Beylerbeyi Vezir Hacı İlyas Paşa'nın hazinedarı olan ve Paşa'nın dört milyon akçadan fazla parası ile kıymetli eşyalarını çalarak Bosna Muhafızı Vezir Mehmed Paşa'nın yanına gidip, daha sonra Çopur Bekir adlı biriyle Kızılbaş'a firar eden ve son olarak da Anadolu beylerbeyi müteselliminin yanında olduğu haber alınan Nasuh'un yakalanıp çaldığı para ve eşyalarla birlikte Paşa'nın vekiline teslim edilmesi.

Hamd Efendi hattıyla buyurulmuştur.

Kütâhiyye monlâsına ve Anatolî beğlerbeğisi mütesellimine hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Hâcî İlyâs Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "sâbıkâ Anatolî eyâletine mutasarrıf iken Hazînedârı olan Nasûh nâm tâze hıdemetkârı kırk yük akçadan ziyâde nakd ve murassa' esbâb ile firâr idüp Bosna muhâfazasında olan Vezîrüm Mehmed Paşa yanına

varup ba'dehû Çopur Bekir ile Kızılbaş'a firâr eylemeğin, sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, senün yanında olduğın" bildürüp; mezbûr Nasûh sirka eylediği esbâb u nukûd ile ahzolunup kendüye irsâl ü îsâl itdürilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden, mezbûr Nasûh elegetürilüp sirka eylediği esbâb u nukûd ile müşârun-ileyhün vekîline teslim olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr Nasûh'ı sirka eylediği esbâb u nukûd ile sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, müşârun-ileyhün vekîline teslim ve emîn ü sâlim müşârun-ileyhe irsâl ü îsâl itdüresin.

703

[10]

Sabık Kaptan Vezir Hasan Paşa'nın, Rumeli vilayetinde Şark Seferi'ne memur askeri yola çıkartmak ve bölgedeki eşkıyayı yakalayıp haklarından gelmekle görevlendirildiği, yanında da Altı Bölük çavuşlarından Osman Çavuş ile Silahdar Mustafa Çavuş'un görevlendirilip Osman Çavuş'un kethüdayeri tayin edildiği; bu sebeple Rumeli'nin Solkolundaki Altı Bölük kethüdayerlerinin kendisine itaat edip asker ihracı ve eşkıya takibi konularında yardımcı olmaları.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Âsitâne-i Sa'âdetüm'den Rûmili'nün Sol-kolı'nda varup gelince yol üzerinde vâkı' olan Altı Bölük halkı üzerlerine kethudâyiri olanlara hüküm ki:

Hâliyâ; "Vilâyet-i mezbûrede sâkin olan Şark Seferi'ne me'mûr askeri ihrâc idüp düstûr-ı ekrem ilâ-âhurihî Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı Ekremüm Husrev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûn*un yanına göndermeğe sâbıkâ Kapudânım olan düstûr-ı mükerrrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Hasan Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû hatt-ı hümayûn-ı izzet-makrûnumla ta'yîn ü irsâl olunup ve ba'zı eşkıyâ zuhûr idüp yollara ve billere inüp katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl eyleyüp fukarâya zulm ü te'addî iden zalemeyi elegetürüp ma'rifet-i şer'-ı şerîfle müteveccih olan hukûk-ı nâsı alıvirüp ve şer'le haklarında lâzım geleni icrâ itmek bâbında emr-i şerîfüm virilüp ve bölük çavuşlarından kıdveteyi'l-emâsil ve'l-akrân Osmân Çavuş ile silahdârlardan Mustafâ Çavuş *zîde kadruhumâ ta'yîn olunup mezbûr Osmân Çavuş müşârun-ileyhün yanında kethudâyiri nasbolunup ma'an irsâl olunmağla her biriniz mezbûra mutî' u munkâd ve şer'-ı şerîfe inkıyâd üzre olup sözinden taşra ve re'yinden hâric vaz' u hareket itmeyüp vâkı' olan masâlihların görüp ve müteveccih olan hukûk-ı nâsı alıvirüp ve eşkıyâ vü ehl-i fesâda hımâyet ü sıyânet olunmayup ve fukarâya zulmiden eşkıyâyı dahı buldurması lâzım olanlara buldurdup müşârun-ileyh vezîrümün huzûrına getürdüp icrâ-yı ahkâm-ı şer'ıyye idüp ve sefere me'mûr olanları ihrâc idüp ve lâzımü'l-arz olanları yazup arzeyesiz." diyü iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Mândeler Ağası olan Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:****

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyüp ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye zulm ü te'addî olunmaktan dahı ziyâde ihtirâz eylesiz.

704

[11]

Bursa'da, Karaağaç denilen mevkide iki cami arasına Ermeniler tarafından sonradan yapıldığı ve müslümanların ibadetine mâni olduğu bildirilen kilisenin bilirkişilerden soruşturulmak suretiyle keşfinin yapılması; durum bildirildiği gibi ise yıkılması.

Bâ-hatt-ı Osmân Efendi.

Bursa monlâsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Karaağaç Mahallesi ahâlîsi Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "mahalle-i mezbûrede Karaağaç demekle ma'rûf iki câmi' mâbeyninde Ermenî tâyifesi sonradan bir kilise binâ vü ihdâs idüp ehl-i İslâm'un evrâd* ü ezkârına* mâni' olup ve zarar itmeleriyle bundan akdem hedmolmuş iken tekrâr binâ vü ta'mîr itmeleriyle vech-i meşrûh üzre ehl-i İslâm'a zarar olduğın" bildürüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, ihdâs olunduğu vâkı' ise sen üzerine varup hedmolunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup ve zikrolunan kilisenün üzerine varup ehl-i vukûf u bî-garaz kimesnelerden tefahhus idüp göresin; vech-i meşrûh üzre sonradan ihdâs olunup müslimânlara şer'an zararı mukarrer ise şer'le hedmitdürüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

705

[8]

Mirî hizmette görevli Sipahi Yusuf'un tahsil ettiği mirî akçadan bir kısmını İvranya'da yağmaladıkları bildirilen Deli Mahmud, Arnavut Hüseyin, Köstendil sancağı alaybeyi, Şehir Kethüdâsı Mustafa ve suç ortakları olan diğer eşkıyanın yakalanıp teftiş edilmeleri ve yağmaladıkları mirî akça kendilerinden geri alındıktan sonra haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Rûmili câniblerinde asker ihrâcına me'mûr olan Vezîr Hasan Paşa'ya ve () kâdîsına hüküm ki:

Sipâhiyândan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Yûsuf *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "bundan akdem emr-i şerîfümle me'mûr olduğu mîrî hıdmetine mübâşeret itmek sadedinde iken eşkıyâdan Deli Mahmûd ve Ganî-zâde Solağı Mehmed ve Dâvûd-oğlu ve Arnavud Hüseyin ve Halîl oğlu Mehmedî ve Köstendil sancağı alaybeğisi ve Deli Sâdık ve Şehir Kethudâsı Mustafâ nâm kimesneler yek-dil olup ve mezbûr Yazıcı-oğlu Mustafâ kırk ve elli nefer eşkıyâ ile bunun cem' itdüğü mîrî akçadan yüz elli bin akçayı yağmâ vü gâret idüp ziyâde zulm ü te'addî vü fesâd eyledüklerine elinde İvranya kâdîsından arzı olduğın" bildürüp zikrolunan eşkıyâ elegetirilüp şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, şer'le görülmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu husûsa bi'z-zât mukayyed olup dahı zikrolunan eşkıyâyı meclis-i şer'-ı şerîfe beher hâl ihzâr ve bununla berâber idüp tamâm dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresiz; ba'de's-sübût gâret olunan mâl-i mîrîyi bi't-tamâm

alıvırdükden sonra muhtâc-ı arz olanların muhkem habs ü arz eylesesiz; arza muhtâc olmayanların şer‘le haklarından gelesiz ki, sâyir eşkıyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ıbtret ola.

706

[9]

Köstendil, Paşa, Alacahisar, Prizrin ve Vulçitrın sancaklarında sancakbeyleri ve zabıtlarının Şark Seferi'ne gitmeleri üzerine, yolkesme, yağmalama, adam öldürme, tefecilik, sipah ve yeniçeri gibi gezip halka zulmetme vb. fesatları işleyen bir kısım eşkıya ve haramzâde türediğinden, bunların yakalanıp teftiş olunup haklarından gelinmesi için Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden Ömer'in görevlendirildiği.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Köstendil ve Paşa ve Alacahısâr ve Prizrin ve Vulçitrın sancaklarında vâkı‘ olan kâdîlar *zîde fazlühüme* hüküm ki:

Elviye-i mezbûrenün sancakbeğleri ve sâyir zâbitları Şark Seferi'ne gidüp vilâyet hâlî kalmağla ba‘zı eşkıyâ vü harâm-zâde baş kaldurup yollarda ve billerde âdemler katlidüp gâret-i emvâl eyleyüp fesâd üze olduklarından mâ‘adâ ba‘zı kimesneler hılâf-ı şer‘-ı şerîf fukarâya zulm ü te‘addî idüp ve ba‘zılar dahı ribâ-hôr olup fukarâya envâ‘-ı te‘addî vü tecâvüz üze olmalarıyla ba‘zı eşkıyâ tâyifesi dahı sipâh u yeniçeri nâmıyla fukarâya zulm ü te‘addî itmeleriyle re‘âyâ vü berâyâ âsûde-hâl olmaları aksâ-yı murâd-ı hümâyûnum olmağla ol makûle fukarâya zulm ü te‘addî iden eşkıyâ vü zaleme her kande bulunurlar ise şer‘le elegetürilüp haklarından gelinmek için Dergâh-ı Mu‘allâm sipâhîlerinün emekdârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ömer *zîde kadruhû* ta‘yîn olunup bi'l-fi‘l Mândeler Ağası olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın, mûcebince amel olunmak fermânı olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üze amel idüp dahı ol makûle fukarâya zulm ü te‘addî [iden] ribâ-hôrları* ve sâyir sipâh u yeniçeri nâmıyla fesâd iden eşkıyâ tâyifesin beher hâl elegetürüp her birinüz mübâşir-i merkûm ma‘rifetiyle meclis-i şer‘-ı şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber ve yirlü yirlerinden teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzolunduğı üze ise ashâb-ı hukûkun şer‘le müteveccih olan hakların her ne ise ba‘de's-sübût hükmidüp bî-kusûr alıvırdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyesiz; değiller ise sâyir eşkıyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ıbtret için şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ idüp min-ba‘d şer‘-ı şerîfe ve ağaları tarafından virilen mektûba ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. Ammâ; tamâm mukayyed olası ki, ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâllerinde olanlara garaz u ta‘assub ile ihânet olunmakdan ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhirâf eylemeyesiz.

707

[7]

Eflani ve Eflani-i Tatay'a tâbi Tasmana adlı köy sakinlerinden olup, etrafına topladığı eşkıya ile halkın zorla yem ve yiyeceklerini aldığı, para, mal, emlâk, hizmetkâr ve kölelerini gaspettiği, ırz ve namuslarına musallat olduğu, dövdüğü vb. fesatlar işleyerek halka zulmettiği ihbar edilen Şaban oğlu Mustafa ile suç ortakları olan İbrahim, Musa, Mahmud, Kara Osman, Abbas ve Kara Mustafa adlı şakîlerin ve diğerlerinin yakalanıp teftiş edilmeleri ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarında gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Südde-i Sa'âdetüm kapucubaşlarından olup asker ihrâcına me'mûr olan Dâvûd Paşa-zâde () ve Eflani ve muvakkaten Kastamonî Kâdîsı Nûrullâh ve sâbıkâ Beğbâzârî Kâdîsı olan Mevlânâ Halîlî'ye hüküm ki:

Eflani ve Eflani-i Tatay kâdîları Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar ve a'yân-ı vilâyet mahzar gönderüp; "kazâya(?) tâbi' Tasmana nâm karye sâkinlerinden Şa'bân*-oğlu dimekle ma'rûf Mustafâ nâm şakî İbrâhîm ve Mûsâ ve Mahmûd ve Kara Osmân ve Abbâs ve Kara Mustafâ ve sâyir tevâbi' eşkıyâsından yigirmi beş atlu ve on beş atlu ve on beş sekbân ile re'âyânun üzerlerine konup müft ü meccânen yim ü yimeklerin ve arpa vü saman ve koyun u kuzıların alup vermeyenlerin* evlerin ve anbârların ve kapuların pâreleyüp ve Hâcî Abdülganî nâm kimesnenün yüz yigirmi gurus kıymetlü bir abd-i memlûkin ve yüz gurus kıymetlü bir re's katırın alduktan sonra bir emred oğlın alup üç sene yanına hizmet itdürüp vermeyüp ve Murâd nâm () yüz gurus kıymetlü bir katırın ve Hâcî Ahmed nâm kimesnenün elli gurus kıymetlü bir mülk evin cebren bozup ve yüz gurus kıymetlü iki adet abd-i memlûkin alup ve Yûsuf nâm kimesnenün karındaşı kızı âharun menkûhası iken İbrâhîm nâm şakî hizmetkârına alıvirüp ve mezbûra iki yüz değnek urup ve çiftliğin cebren ahzoleyüp ve erbâb-ı tîmârdan Osmân nâm sipâhînün tîmârı re'âyâsının on beş bin akça kıymetlü yirlerin cebren gasbeyleyüp üzerine ev(?), anbâr u ota vü âhûr ve etrafına kal'a çevürüp ve on nefer re'âyâsının kırk adet tarlasın bozup kendü tarlasına katup ve Mustafâ nâm kimesnenün babası Alî nâm kimesneyi azîm darbidüp bir katırın alup mezbûr ol darbdan fevtolup ve Hâcî Pîrî nâm kimesnenün üç yüz gurusın ve bir abd-i memlûkin, Elvân Yûsufî nâm kimesnenün yüz gurusın ve Hâcî Abdülganî nâm müderrisün yüz gurusın, mezkûr Osmân Sipâhî'nün tîmârı mahsûlin zabteyleyüp ve diğer Hâcî Ahmed oğlu Hasan'un bir abd-i memlûkin alup ve re'âyânun avret ü oğlanların çeküp bu makûle şakâvetlerinin nihâyeti olmayup haklarından gelmek için defe'âtle evâmîr-i şerîfem virilüp lâkin itâ'at-i şer'-ı şerîf itmeyüp firâr itmeleriyle avkolunduğın" bildürüp mezbûr şakîların şer'le haklarından gelmek mühimmât-ı dîn ü devletden olmağla hükm-i hümâyûnum recâsına arz u mahzar eyledükleri ecilden, zikrolunan şakîlar elegetirilüp şer'le ihkâk-ı hakk olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı zikrolunan şakîları bi-eyyi vechin kân meclis-i şer‘-ı şerîfe ihzâr ve gaybet iderler ise buldurması lâzım olanlara buldurdup bir def‘a şer‘le görölüp faslolmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzolunduğı üzre mezbûrların fesâd ü şenâ‘atleri mukarrer ise ashâb-ı hukûkun şer‘le müteveccih olan hakları her ne ise bi‘t-tamâm hükmidüp alıvirdükden sonra bu fesâdı eyleyen eşkıyânun muhtâc-ı arz olanları var ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; muhtâc-ı arz olmayan eşkıyânun şer‘le bir vechile haklarından gelesiz ki, sâyir eşkıyâyâ mûcib-i ibret ü sebeb-i nasîhat vâkı‘ ola ve bi‘l-cümle eyyâm-ı adâlet-encâmumda re‘âyâ vü berâyânun âsûde-hâl ü müreffehü'l-bâl olmaları aksâ-yı murâd-ı hümayûnumdur. Re‘âyâyâ [zulm**]olduğına kat‘an rızâ-yı hümayûnum yokdur. Zikrolunan şakîların zulm ü te‘addîsinden re‘âyâyı tahlîs eyleyüp ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve garaz u ta‘assub ile kimesneye zulm ü ihânet olunmakdan ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhırâf göstermeyesiz. Şöyle ki; dâyimâ fesâd üzre olan eşkıyâyâ hımâyet ü sıyânet olunduğı mesâmi‘-ı aliyye-i husrevâneme ilkâ ve Pâye-i Serîr-i A‘lâm'a inhâ oluna, öZR [ü] cevâbınız makbûl-i hümayûnum olmayup mes‘ûl ü mu‘âteb olmanız mukarrerdür. Ana göre ihtimâm eyleyüp bu bâbda sâdır olan emrümün icrâsında dakîka fevteylemeyesiz.

* Metinde; "Süfyan" şeklinde yazılmıştır.

** Metinde; "zıkr" şeklinde yazılmıştır.

708

[5]

Kratova, Köstendil, İvranya, Ustrumca, İştib ve Tikveş kazalarındaki eşkıyanın tesirsiz hale getirilmesiyle görevli olan Dergâh-ı Muallâ Müteferrikalarından hâlen Kratova Nazırı Mehmed, bu görevini başarıyla ifa etmekte olduğu halde Kratova kazasının Koçuna nahiyesi ahalisinden bazılarının ücretli sekban tutup halka zulmedilmesine sebep oldukları bildirildiğinden, bu gibilerin uyarılması ve tuttukları sekbanların dağıtılması.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Kîsedâr efendi.

Kratova ve Köstendil ve İviranya ve Ustrumca ve İştib ve Tikveş kâdîlarına hüküm ki:

Kratova Nâzırı olup taht-ı kazânuzda zuhûr eyleyen eşkıyânun def‘-ı mazarratına me‘mûr olan Dergâh-ı Mu‘allâm müteferrikalarından iftihârul-emâcid ve'l-a‘yân Mehmed *zîde mecdühû* Südde-i Sa‘âdetüm'e âdem gönderüp şöyle arz-ı hâl eyledi ki; "Taht-ı kazânuzda zuhûr eyleyen eşkıyâyı ahsen vechile def‘ idüp re‘âyânun hıfz u hırâseti ile mukayyed iken Kratova kazâsında Koçuna nâhiyesi ahâlîsinden ba‘zıları sekbân tutup kendüsi ulûfe virüp her biri yiğirmişer ve otuzar sekbân ile gezüp re‘âyâyâ zulm ü te‘addî eylediklerin" bildürüp hüküm-i hümayûnum recâ eylediğı [ecilden] **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresiz; arzolunduğı üzre ise ol makûle sekbân besleyüp cem‘iyyet üzre gezdüklerine kat‘â rızâ-yı hümayûnum yokdur; men‘ u def‘ eyleyüp ol makûlelere muhkem tenbîh ü te‘kîd eyleyesiz ki, min-ba‘d kimesne sekbân tutmayup ve levend beslemeyüp kendü hâlinde olalar. Memnû‘ olmayanların

tüfenklerin alup ve cem'ıyyetlerin dağıdıp ve ism ü resmleri ile yazup arzeyleyesiz ki, haklarında emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olur ise ana göre amel oluna. Ammâ; bu bahâne ile ahz ü celb olunup hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye zulmolunmakdan ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhırâf göstermeyesiz.

709

[6]

Yeniçeri Kasım'a, Edirne'de teslim etmek üzere, peşin para ile sattığı koyunları hâlâ vermediği bildirilen Edirne sakinlerinden Mehmed'den söz konusu koyunların veya bedeli olan paranın tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hamd Efendi.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

() Kâsım nâm yeniçeri Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "Bundan akdem Edirne sâkinlerinden Mehmed nâm kimesneden bin üç yüz altmış dört re's koyun yüz onar akçaya satun alup akçasın bi't-tamâm alup ve koyunları Edirne'de virmek üzere kavlitmişken hâliyâ koyunları virmekde te'allül ü inâd eylediğin" bildürüp temessüğü mûcebince zikrolunan koyunları veyâhûd akçası bi't-tamâm alıvirilmek bâbında hükm-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzere amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Mehmed'i meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve bununla veyâhûd vekîli ile berâber ve temessüğüne nazar eyleyüp göresin; vech-i meşrûh üzere satduğı bin üç yüz altmış dört re's koyunun veyâhûd virdüğü akçasın bi't-tamâm hükmidüp alıvirüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif bir vechile te'allül ü inâd itdürmeysin.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî gurre-i şehri Ramazânî'l-mübârek, sene: 1040

710

[3]

Bergos'taki Araba Pazarı Yasakçılığı görevine, Bağdat Seferi'ndeki hizmetlerinden dolayı Yeniçeri Hüseyin'in tayin edildiği.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mektûb üzerindedür.

Bergos kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazânda vâkı' Araba Bâzârı'nun Yasakçılığı içün bu def'a vâkı' olan Bağdâd Seferi'nde hıdmetde bulunan Onbirinci Cemâ'at'den Hüseyin nâm yeniçeri yeniçerilerüm kethudâsı ma'rifetiyle ta'yîn olunup; "zikrolunan Araba Bâzârı Yasakçılığı umûrında istihdâm olunup min-ba'd âhardan bir ferdi dahlitdürmeyüp zikrolunan yasakçılık sefer-i hümayûnumda virilmekle aslâ te'allül olunmamak" bâbında iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan Kâsım *zîde mecdühû* tarafından mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrı mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince yasakçılık hıdmetinde istihdâm eyleyüp min-ba'd âharı dahl ü ta'arruz itdürmeysin.

711

[4]

Prizrin sancağına tâbi Bihor nahiyesinin Çermiş(?) köyü sakinlerinden olup, İskenderiye sancakbeyi ve Bosna eski Beylerbeyi Hızır Paşa'nın öldürülmesi olayına karıştığı, görevli olduğu halde Bağdat Seferi'ne gitmediği ve Yenipazar'da bir timar sahibini öldürdüğü gibi Budimle kazasının Gorazde köyüne gönderdiği kardeşi vasıtasıyla da evler basıp yağmalattığı bildirilen Batınoğlu lakaplı Alaybeyi Hızır'ın yakalanarak hakkından gelinmesi. (Ayrıca bkz. hkm. 53)

Bâ-hatt-ı hümayûn.

Tâbi'-ı Osmân Ağa.

Bosna muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki:

İskenderiye Sancağbeği Kâyim-makâmı Yûsuf ile Budimle kazâsında Nâyibü's-şer'-ı şerîf olan Hasan Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "Prizrin sancağına tâbi' Bihor nâhiyesinde Çermiş(?) nâm karye sâkinlerinden Batın-oğlu dimekle ma'rûf Hızır Alaybeği nâm kâtil mukaddemâ Bosna Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık İskenderiye sancağına mutasarrıf iken katlolunan Hızır Paşa'nun katlinde bile olup ve geçen sene Bağdâd Seferi'ne me'mûr iken varmayup itâ-at-i emr eylemeyüp kendü hevâsında olduğundan gayri nice re'âyâyâ zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmayup ve Yenibâzâr'da sâkin erbâb-ı tîmârdan Kalender'i katlidüp ve Budimle nâhiyesinde Gorazde nâm karye üzerine karındaşı Murâd'ı yigirmi-otuz eşkıyâ ile gönderüp emvâl ü erzâkların gâret ü hasâret ve beş nefer re'âyâyı ahz ve zindâna habsidüp kırk ve elli bin akçaların alup dâyimâ fesâd üzre olmalarıyla re'âyâ vü berâyâ perâkende vü perîşân olup fukarâyâ küllî gadr u te'addîleri olmağla; "Şöyle ki; elegetürölüp haklarından gelinmez ise fesâdları günden güne izdiyâd bulur." diyü emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzyledükleri Pâye-i Serîr-i A'lâm'a telhîs u arz olundukda; "Şer'le hakkından geline." diyü hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince şakî-ı mezbûrî hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp şer'le müteveccih olan hukûk-ı nâsı alıvirdükden sonra sâyire mûcib-i ıbrat için şer'le hakkından gelesin.

Bu dahi.

Bir sûreti, Rûmili câniblerinde asker ihrâcına me'mûr olan Vezîr Hasan Paşa hazretlerine hitâben yazıla.

712

[1/a]

Bazı kişiler tarafından, Halep Kalesi'nin duvarı üzerine sonradan yapılan ev, dam ve çardakların yıkılması.

Osmân Efendi hattıyla buyurulmuşdur.

Haleb kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ Haleb Kal'ası Dizdârı olan () Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl ü âdem gönderüp; "feth-ı hâkânîden berü kal'a-i mezbûre dîvârının üzerinde ev ü dam u çârdak yoğiken hâliyâ kadîmden olıgelmişe muhâlif ba'zı kimesneler kal'a-i mezbûrenün dîvârı üzerine sonradan ev ü çârdak u dam ihdâs idüp kal'a-i mezbûreye ve dîvârına küllî zarar u ziyânları olduğın" i'lâm itmeğın, şer'le görölüp sonradan muhdes olup kal'a dîvârına zararı olan ev ü çârtâk u dam men' ve zararı def' olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bu husûsa mukayyed olup tamâm hakk üzre göresin; vech-i meşrûh üzre kal'a-i mezbûre dîvârı üzerine kadîme muhâlif sonradan ev ü tam u çârtâk ihdâs olunup şer'an kal'aya ve dîvârına zararı mukarrer ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup kal'a-i mezbûreye ve dîvârına zararı ve muhdes olan ev ü tam u çârtâkları şer'le ref' ve zararların men' u def' idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve kadîme muhâlif kimesneye iş itdurmeyesin.

713

[2]

Veli oğlu Ali, Mehmed ve Ahmet adlı şahısların Âsitâne'ye gelerek Delvine sakinlerinden ümerâdan İlyas Bey hakkında asılsız ithamlarda bulundukları bildirildiğinden, İlyas Bey ile bir araya getirilip teftiş edilmeleri; iddiaların asılsız olduğu ortaya çıkarsa şer'an gereklitiği şekilde hareket edilip bundan sonra İlyas Bey'in kimseye rencide ettirilmemesi. (Ayrıca bkz. hkm. 665)

Rûmili semtine umûr teftîşine [()] ve Delvine kâdîsına hüküm ki:

Delvine kâdîsı ve kâdî-ı sâbık mektûb gönderüp; "Delvine sâkinlerinden olup ümerâdan İlyâs dâme izzühû meclis-i şer'-ı şerîfe varup ashâb-ı ağrâzdan Velî oğlu Alî ve Mehmed ve Ahmed nâm kimesneler Âsitâne-i Sa'âdet'e gelüp mûmâ-ileyhden ba'zı mevâdd isnâdıyla teşekkî idüp lâkin mezbûrların mûmâ-ileyhe garaz [u] ta'assubları olup ol vechile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp şikâyet eyledüklerinin aslı olmayup mîr-i mûmâ-ileyhün hakkında ahâlî-i vilâyet hüsn-i şehâdet eyledüklerin" bildürüp emr-i şerîfüm recâsına arzıtmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları meclis-i şer'a ihzâr ve mîr-i mûmâ-ileyh ile berâber idüp bir def'a şer'le faslolmayan husûsların onat vechile teftiş idüp göresiz; vech-i meşrûh üzre mîr-i mûmâ-ileyhün mezkûrların bir nesnelerin almayup te'addî eylememişken garaz [u] ta'assub sebebiyle bunda gelüp teşekkî idüp ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup ba'de's-sübût hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde ınâd ü muhâlefet itdurmeyüp hılâf-ı şer' rencide itdurmeyesiz.

Der-zamân-ı Hazret-i Hasan Hilmî Efendi, Re'îsü'l-küttâb, tâle bakâhü

[Yev]mü'l-İsneyn, fî gurre-i şehri Recebi'l-mürecceb, sene: 1040

714

[1/b]

İznikmit, Akçaşehir, Haslar ve Ahtabolu taraflarından İstanbul'a gelmekte olan ıflamur kerestelerinin uzunluk ve kalınlıklarının bir süredir, belirlenmiş ölçülere göre noksan kesildiği bildirildiğinden, bunların belirlenen ölçülerde kesilmesi için ilgililerin uyarılması; aksi takdirde noksan ölçülerde kesilmiş kerestelerin satışına izin verilmeyip yakılmak üzere fırınlara dağıtılacağı.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

İznikmid* kâdîsına hüküm ki:

Hâssa Mi'mârlarumbaşı kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Hasan zîde mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "hâliyâ mahmiyye-i İstanbul'a İznikmid* tarafından gelen kerestelerden ıflamur tomruklarından Brayil didükleri* tahtaların uzunlukları dörder zirâ' altışar barmak ve kalın[lı]kları üçer barmak üzre kat' olunagelmişken hâliyâ nâkıs geldüklerin" bildürmeğin, kadîmden olıgeldüğü üzre kat' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda vârid olan emrüm mücebince amel idüp dahı zikrolunan ıflamur tomrukların kat' idenleri ihzâr ve her birine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, zikrolunan ıflamur tomrukların kat' itdüklerinde vech-i meşrûh üzre Brayil didükleri tahta uzunlukların dörder zirâ' altışar barmak ve kalın[lı]kların dahı üçer barmak üzre kat' idüp kadîmden olıgelene muhâlif noksân üzre kat' eylemeyeler ve itdürmesesin ve sâyir gelen keresteyi dahı kadîmden ne vechile kat' olunugelmiş ise girü ol vechile kat' itdürüp noksân üzre kat' itdürmesesin. Şöyle ki; kadîmden olıgelene ve emrüme muhâlif noksân üzre kereste gele, fûrûht itdürilmeyüp ihrâk olunmak üzere furûnlara tevzî' olunmak mukarrerdür. Ana göre i'lâm idüp bu bâbda vech-i meşrûh üzre amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin.

Bir sûreti, Akçaşehir kâdîsına. *Mi'mâr arzıyla mufasssal yazılmışdur.*

Bir sûreti, Hâslar ve Ahtabolu kâdîlarına. *Mufasssal yazılmışdur.*

715

[1/c]

Sefer zamanı her mesleğe yamak tayin edilerek Ordu masrafının birlikte karşılanması mutat olduğundan, Sofya'daki kılıççı, nalçacı ve eskicilerin haffaf esnafına, kendi rıza ve talepleri ile yamak tayin edildiği.

Hamd Efendi.

Sofya kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mahmiyye-i Sofya'da Haffâflar Kethudâsı Üveys ve Yiğitbaşları İlyâs ve gayrileri meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "her bâr sefer-i

hümâyûnum vâkı‘ oldukca bunlara ve sâyir hirefe ordu fermânı oldukda her hirefe yamak ta‘yîn olunup Ordu-yı Hümâyûn masrafını ma‘an çekmek mu‘tâd-ı kadîm olmağın kılıççılar ve na‘lçeciler ve eskiciler* haffâflara münâsib olmağın haffâflara yamak olmak" recâ idüp ve mezbûrlar dahı râzî oldukların" bildürüp hükm-i hümâyûnum recâsına arzitmeğın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı tâyife-i mezbûreyi haffâf tâyifesine yamak idesın ki, fermânı olan Ordu-yı Hümâyûnum ihrâcında bunlar ile ma‘an ihrâc eyleyüp sâyir ehl-i hirefı dahl ü ta‘arruz itdürmeysesın.

* Metinde; "eşkinciler" şeklinde yazılmıştır.

716 *İstanbul-Edirne güzergâhında kullanılmak üzere Derviş ve Mehmed isimli kapıcılar ile adamları için yazılan menzıl emrinin*
[1/c] *kaydı.*

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Menzil: Âsitâne'den Edirne'ye varup gelince, Dervîş ve Mehmed kapucılara ve bir nefer âdemlerine yazılmışdur. *Fî evâyili B., sene: [10]40.*

717 *İstanbul ile Ordu-yı Hümâyûn'un bulunduğu bölge arasındaki kazalar için Sipahi Mehmed ve adamı için yazılan menzıl emrinin*
[1/c] *kaydı.*

Menzil: Âsitâne'den Ordu-yı Hümâyûnum'a varup gelince, Sipâhî Mehmed'e ve bir nefere, şurûtiyla yazılmışdur. *Fî evâhırı C., sene: [10]40.*

718 *Yavuz Sultan Selim'in Şam'daki evkâfından ayırıp, meşâyihden Hasan el-Cibâvî ile nesebi için vakfettiği ve her türlü tekâliften muaf tuttuğu İklimüddaranî nahiyesinde Hızırcebe adlı köy ve iki değirmenin mahsulünden öşür talep edilmek suretiyle vakfın tasarrufunu elinde bulunduranların sıkıntıya sokulmaması.*
[1/a]

Emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm, kebîru'l-küberâ'i'l-fihâm, zü'l-kadr ve'l-ihtirâm, sâhibü'l-ızz ve'l-ihtişâm, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'l-A'lâ Şâm Beğlerbeğisi [()] *dâme ikbâlühû* ve akdâ kuzâtî'l-müslimîn, evlâ vülâtî'l-muvahhidîn, ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn, huccetü'l-Hakkı ale'l-halkı ecma'în, vârisü ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'l-Mu'în Şâm-ı Şerîf Kâdîsı [()] *zîdet fazâ'ilühû* ve iftihârü'l-ümerâ' ve'l-ekârim, câmi'u'l-mahâmid ve'l-mekârim, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'l-Bârî Hızâne-i Âmirem'ün Şâm cânibi Defterdârı [()] *dâme ulüvvühû*, tevkî'-ı refî'-ı hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Sultân Selîm Hân *tâbe serâhü* hîn-ı fethında Şâm-ı Şerîf'de vaz' eylediği evkâfdan yine Şâm sancağında İklîmü'd-Dârânî nâhiyesinde Hızırcebe nâm karyeyi iki taş değirmeni ile evkâfından ifrâz idüp Şâm-ı Dâru's-selâm'un meşâyih-ı kibârından kutbü'l-ârifîn, mazhar-ı eltâf-ı Rabbü'l-âlemîn, vâsıl-ı makâm-ı Illiyyîn olan Şeyh Hasan el-Cibâvî *kuddise sirruhü'l-azîze* ve evlâd-ı evlâdına tamâmen vakfidüp ve tekâlîfden bir nesne teklîf olunmamak üzere şart u tansîs eyleyüp vakfiyyeti defâtir-i atîka vü cedîdede vech-i meşrûh üzere mastûr u mukayyed iken; " "Dört yüz akça öşr, an-mâli vakf" diyü kaydolmuşdur." diyü taraf-ı âhardan dahlolduğın" bildürüp; "vakfiyye-i ma'mûlün-bihâya ve kadîmden olagelene* muhâlif olmağla hâliyâ azîz-i müşârun-ileyhün evlâdı olmağla teklîf ile ta'cîz olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâsını arzeyledüğünüz ecilden, men' u def'

ANALİTİK İNDEKS

olunmak emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle vardukda, husûs-ı mezbûra mukayyed ve vakfiyye-i ma'mûlün-bihâ ve Südde-i Sa'âdetüm'den ihrâc olunmuş mühürlü, sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hâkânîye nazar idüp göresiz; vâkıf-ı müşârun-ileyh Şâm-ı Şerîf'i fetheyledükde vaz' eylediği evkâfından karye-i mezbûre ile zikrolunan değirmeni ifrâz ve azîz-i müşârun-ileyhe, ba'dehû evlâd-ı evlâdına şarteyleyüp ve; "Tekâlîfden bir nesne teklîf ü taleb olunmaya." diyü serbestiyyet üzere ta'yîn ü tansîs ve cümle tayyârâtın mutasarrıf olanlara tahsîs eylemiş iken ol vechile dahlolunur ise men' u def' idüp hılâf-ı şer'-ı mutahher ve mugâyir-i kânûn u emr u defter kimesneyi dahl ü ta'arruz itdirmeyüp azîz-i müşârun-ileyhün evlâdından berât-ı şerîfümle mutasarrıf olanlara küllî vü cüz'î mahsûlâtın serbestiyyet üzere zabt u tasarruf itdürüp husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet olunup emr-i âhar varmalu eylemeyesiz. Şöyle bilesiz; alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîran; fî evâsıtı şehri Recebi'l-mürecceb, sene: İsnâ ve erba'în ve elf.

İNDEKS HAKKINDA AÇIKLAMALAR

İndeks maddeleri yazılırken, mümkün olduğunca defterdeki şekle sadık kalınmaya çalışılmıştır. Yani, indekse konu olan kişi ve kurum adları, terim, tâbir ve kelimeler dilin o günkü imlâ ve fonetik özellikleri göz önüne alınarak yazılmış.

Defterin taranıp maddelerin tespiti safhasında belirlenecek indeks maddesinin, genel konu adı şeklinde değil de, bir genel konunun alt başlığı, başka bir deyişle, içinde geçtiği hükümdeki özel durumu ifade edecek şekilde alınmasına gayret edilmiştir. Dolayısıyla maddeler çoğunlukla tamlama, deyim ve diğer tür kelime gruplarından meydana gelmektedir.

Birden fazla kelimedenden meydana gelen bu tür indeks maddeleri, ait oldukları metinde, genellikle aralarına başka kelime veya kelime grupları girmiş vaziyette geçmelerine rağmen, hem anlam ve gramatik münasebet, hem de indeksin sıhhati açısından ayıklama-birleştirme yoluna gidilmiştir.

*

İndeksimizde madde kökü olarak kelimelerin tekil halleri tercih edilmiş olup, şayet kelimenin çoğulu tekil formunun çatısı bozularak yapılmışsa, çoğul halleri bkz. şeklinde tekil haline gönderme yapıp, yapılan göndermeler ilgili madde köklerinde şu şekilde gösterilmiştir.

A'râb bkz. *Arab*

Urbân bkz. *Arab*

Arab(lar) (tâifesi) [/A'râb /Urbân]

defâtir bkz. *defter*

defter [/defâtir]

Maddelerin *-ler*, *-lar* ve *-ât* ekleriyle yapılan çoğulları için gönderme yapılmamış, ilgili madde kökünde parantez içinde gösterilmiştir.

berât(lar)

hısâr-er(ler)i

temessük(ât)

İndeks maddelerinde bulunan terkipler madde kökünden sonra parantez içinde gösterilmiştir.

emr-i hümayûn

emr-i şerîf

emr-i kavîm

emr(-i hümayûn /-i şerîf /-i kavîm)

Zümre ismi olarak da kullanılmakta olan bazı kelimeler tekil ve çoğul şekillerinin yanı sıra bu özelliklerini de gösterir şekilde yazılmıştır.

gurbet cemâ'ati *gurbet tâifesi*
gurbet(ler) (cemâ'ati /tâifesi)

Yer isimlerinin idarî birim olarak aldıkları sıfatlar parantez içinde verilmiş olup müteaddit sıfatı olması halinde bu durum taksimle ayrılarak gösterilmiştir.

Bolu *Bolu nâhiyesi* *Bolu kâzâsı* *Bolu sancağı*
Bolu (nâhiyesi /kâzâsı /sancağı)

Fiillerin etkenlik, edilgenlik vb. açılardan farklılık arzettiği maddelerde farklılığa esas olan çatı parantez içinde, şayet birden fazla farklılık söz konusu ise aralarına taksim konularak gösterilmiştir

almak *alınmak* *aldurmak*
al(ın /dur)mak
virme *virdürmek* *virilmek*
vir(dür /il)mek

Temel olarak benzeşen fakat içerdiği kelimelerde eksiklik-fazlalık sözkonusu olan maddelerde de birleştirme yoluna gidilmiştir. Bu birleştirme maddenin tam şekli yazılıp, eksik olan şeklinde bulunmayan kısım parantez içine alınmıştır.

zabt eylemek *zabt u kabz eylemek*
zabt (u kabz) eylemek

Eşanlamlılık ya da dönüşümlülüğü ifade etmek için taksim kullanılmıştır.

emre muhâlif hareket etmek *emre muğayir hareket etmek*
emre (muğayir /muhâlif) hareket etmek

* Yanında (*) işareti bulunan terimler hemen hemen bütün hükümlerde geçtiğinden hüküm numaraları verilmemiştir.

İNDEKS*

- () Hanım, Babaeskisi ks. : 4
- () Vakfı : 113
- (), Ebûbekir oğlu, Ka'be-i Mükerreme Kâdîsı, ulemâ-yı ızâmdan : 213
- (), Şeyh -zâde, Sipâhî, Sofyalı : 178
- (———) Çelebî : 109, 119
- a'sâr-ı şer'ıyye : 251, 340, 349, 517
- a'yân(-ı vilâyet) : 50, 85, 86, 148, 171, 211, 227, 235, 236, 332, 454, 468, 539, 540, 550, 587, 640; — âciz ü fîrû-mânde olmak : 381; — cem' itmek : 496; — mahzar göndermek : 14, 671, 707; — meclis-i şer'-ı şerîfe varmak : 627; — tahlîsa kâdir olmamak : 381; —den fuzûlî dahlitmek : 330; —i gâret ü hasâret ve katl-i nüfûs itmek : 620; —ün müsinn ü bî-garaz kimesneleri : 521; — u eşrâf : 86, 95, 100, 102, 119, 188, 225, 227, 458, 530, 669
- abâ : 47
- abâcî tâyifesi : 607
- Abbâs, şakî, Eflani-i Tatay kz. : 707
- abd-i; — memlûk : 44, 707; — memlûklerin ıdlâl itmek : 405; — müşterâ : 378, 592
- âbdest-hâne : 676
- Abdî Çavuş : 654
- Abdî, el-Hâc, tüccâr, İstanbul : 406
- Abdî, Kara, yeniçeri : 174
- Abdî, Kethudâyiri, müteveffâ, Kastamonı : 530
- Abdî, Kürkcibaşı : 109
- Abdî, Mevlânâ, Polomiye kâdîsı : 321
- Abdî, sâbık Kethudâyiri, katlidilen : 163
- Abdî, ulağla Ordu-yı Hümâyûn'dan Âsitâne-i Sa'âdet'e gelen : 315
- Abdullâh, Hâcî, Çal kz. : 582
- Abdullâh, Nâyibü's-şer', Birgi kz. : 272
- Abdurrahmân, Abdullâh kızı Kerîmenin zevci ve vekîli : 347
- Abdurrahmân, Mahmûd Çavuş'un [/Müteferrika Mehmed] büyük oğlu, Antâliyye ks. : 137, 458
- Abdurrahmân, Mora sancağı mutasarrıfı : 21, 254
- Abdurrahmân, Şeyh Sinân Erdebîlî Zâviyesi : 245
- Abdurrahmân, Yanya Kâdîsı : 640
- Abdülazîz, Mevlânâ, Gölbaşârı Kâdîsı : 381
- Abdülbâkî, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucusı Dervîş'in kayını, şakî : 494

Abdülbâkî, Dîvân Kâtibi : 28, 29
 Abdülbâkî, Konrapa kz., Bolı sn. : 369
 Abdülbâkî, tımar sahibi, Nacak k., Pencşenbih nh., Bolı sn. : 600
 Abdülcelîl, şakî, Gölbaşarı kz. : 381
 Abdülğanî, Hâcî, Eflani-i Tatay kz. : 707
 Abdülğanî, Hâcî, Müderris, Eflani-i Tatay kz. : 707
 Abdülğanî, Karakuyulu(?) k., Baba kz. : 118
 Abdülğanî, müteveffa, İznikmid : 597
 Abdülhalîm, Mevlânâ, Şörbâ Kâdîsı : 478
 Abdülkâdir, nakîb, İstanbul : 430
 Abdülkerîm oğlu, şakî, Priştine ks., Üsküb : 403
 Abdülkerîm, Delvine Kâdîsı Mahmûd'un vârisi : 669
 Abdülkerîm, Mûmcı, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerilerinin gedüklülerinden : 122, 255
 Abdüllatîf, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası, Defter-i Hâkânî gedüklü kâtibi : 371
 Abdülmü'min bin Mehmed, Ankara : 298
 Abdüsselâm, Defterdâr-zâde, müteferrika, Hayrabolı kz. : 102
 Ablakoviz(?), Dadyan meliki âdemi : 406
 Âbsûfî kazası : 270; — kâdîsı : 660
 Acem (vilâyeti) : 31, 287, 433; — bâzergânları : 31, 311; — diyârı : 51, 287; — Seferi'nde harc u sarf olunmak için barut-ı siyâh tedârük eylemek : 693; —'e varup gelmek : 692
 acem-oğlanı alınmak : 34
 acemî-oğlanı (tâyifesi /zümresi) : 69, 88, 159, 176, 199, 226, 230, 255, 264, 282, 295, 306, 424, 499, 605, 647, 651; — defteri : 280; — nâmında gezmek : 69, 99, 176, 182, 226, 230, 255, 264, 281, 282, 289, 382, 424, 456, 651
 acemiyândan : 445
 Acısu cerîmleri gılâle gönderilmek : 425
 âciz ü fûrû-mânde olmak : 381, 472
 acz ü ıztırâb çekmek : 440
 adâlet ve kemâl-i (diyânet ü) istikâmet ile istihdâm itdürilmek : 289, 618, 639
 adâvet : 645
 âdem(ler) : 6, 39, 40, 81, 82, 301, 302, 304, 308, 317, 365, 401, 411, 416, 417, 433, 441, 442, 443, 491, 566, 567, 568, 575, 576, 589, 594, 595, 611, 613, 614, 627, 629, 634, 638, 641, 652, 653, 654, 661, 662, 663, 664, 675, 678, 689, 692, 716; — ahzıtdürmek : 513; — alıkoymak : 630; — çıkarmak : 375; —e kayd ü bend ile koşmak : 675; —e ve mübâşire teslîm ve irsâl ü isâl itdürilmek : 378; — evlerine konmak : 34; — göndermek : 29, 348, 349, 388, 392, 396, 522, 542, 691, 702, 708, 712; — götürmemek : 679; —i sühûlet ile kaldırmak : 401; —i tutup sakalın kesmek : 621; — ile varmak : 666; —in bî-kusûr teslîm eylemek : 322, 323; —in rencîde vü remîde it(dürme)mek : 323, 604; —ine (edâ vü) teslîm olunmak : 355, 542; —ine ve esbâb u tavarlarına dahl ü ta'arruz itdürmemek : 384, 555; — irsâl olunmak : 320; — isine zabıtdürilmek : 520; — katlitmek : 103, 111, 362, 391, 503, 504, 548, 679, 688, 706; — kemendlemek : 363; — koşmak : 315, 320, 381, 690; —le kal'aya girüp muhâfaza eylemek : 528; — ta'yîni : 294, 593, 671; — tutup edâ-yı hıdmet itdürilmek : 546; — ü martolos ta'yîn olunmak : 543; — uğün yolın basmak : 496; —ün te'addî vü tecâvüzleri : 590
 Âdem, a'mâ zimmî : 296

Âdem, Mahmûd Çavuş'un [Müteferrika Mehmed] küçük oğlu, Antâliyye ks. : 137, 458
adem-i; — itâ'at : 321, 666; — kudretleri olmak : 642; — tekayyüd : 99, 281, 337, 359, 380, 539, 666
âdet-i ağnâm : 502, 593
Adıgömi karyesi, Birgi kz. : 272
adl üzere teftîş ü tefahhus itmek : 668
Agostos, Selanik : 76
Ağa Bölüğü, Altıncı : 111; —, Ellibirinci : 340; —, Ellinci : 142; —, Otuztokuzuncı : 340; —, Yigirmiikinci : 457
Ağa Ca'fer Paşa : 510
ağa(lar) : 205, 279, 283, 299, 310, 316, 384, 422, 526, 543, 555, 569, 578, 602, 618, 623, 624, 628, 630, 641, 666, 667, 678, 680, 690; — gemileri : 209; —ı taraflarından mühürlü mektûb ile kethudâyiri nasb u ta'yîn olunmak : 530; —ına havâle olunup icrâ-yı hakk olunmak : 342; —ına teslîm itmemek : 238; —ıyla irsâl eylemek : 630; — mektûbı : 148, 153, 358, 539, 552, 688; — ta'yîni : 346, 528
ağaçlar kat' itmek : 295
Ağılbeği, Badracık : 297
ağıllarından koyunların ve öküzlerin sirka itmek : 161
Ağırtas kazâsı, Menteşe : 50
ağızlarına ve îmânlarına şetmeylemek : 479
ağnâm bkz. koyun
Ağrasın kâdîsı : 43
Ağrıboz (sancağı) : 568; —beği : 9, 246, 396; — kâdîları : 382, 396
Ağros müftîsi : 248
Ağzıkara karyesi, Şühûd kz. : 71
ahâlî(-i vilâyet /-i memleket /-i karye /-i kasaba /-i mahalle) : 60, 493; — (perâkende vü) perîşân olmak : 335, 373, 684; — beyinde ihtilâl virmek : 530, 531; —den nice kimesneye eşirrâ zulm ü te'addî itmek : 697; —den sü'âl olunmak : 97; —e dahl ü ta'arruz ve zulm ü te'addî üzere olmak : 605; —e küllî te'addî vü tecâvüzleri olmak : 596; —e küllî zararları olmak : 24; —e müdâhale eylemek : 90; —e tekâlif teklîf itmek : 402; —e zararlı olmak : 72; —e zulm ü te'addî itmek : 336, 450; —eşkıyânun mazarratından âsûde-hâl olmak : 528; —evlerin ve yolların basmak : 557; —fakîru'l-hâl olmak : 390; —i tahlîs eylemek : 540; —ile tevzî' u taksîm olunmak : 361; —ile üzerine varılmak : 10; —karâr eylemeğe tâkat getirememek : 581; —kefil olmak : 553; —meclis-i şer'-ı şerîfe varmak : 626; —nun ağızlarına ve îmânlarına şetmeylemek : 479; —nün ehl ü ıyâlleri üzerine tecâvüzi bî-nihâye olmak : 579; —nün emvâl ü rızkların nehb ü gâret itmek : 434; —sin ta'cîz itmek : 579; —şakîyî elegetürmek : 669; —usret çekmemek : 466; —ün emvâl ü erzâkın (nehb ü) gâret itmek : 598, 627; —ün himâyet ü sıyâneti : 536, 632; —ün yollarına inmek : 335; —ye küllî elem ü meşakkat virmek : 466
âhar; —dirlik ü hıdmetde olanlar : 30; —diyâra gitmek : 258; —diyârdan gelüp fevtolanlar : 424; —iskeleye buğdayların götürmek : 616; —vilâyete nefyeylemek : 24; —a bey' olunmak : 222; —dan bir ferdi müdâhale itdürmemek : 319; —dan dahlolmak : 718; —dan müdâhale olunmamak : 520
ahbâr u âsârdan arza muhtâc olanları yazmak : 632
ahd; —itmek : 454; —ü emân : 83
ahî : 332
Ahîvîrân karyesi, Murtaz-âbâd nh., Ankara sn. : 674
ahid-nâme : 216; —i hümâyûn : 37
ahkâm bkz. hükm

Ahmed Ağa, Dergâh-ı Mu'allâ Mütferrikası, kapucıbaşı, Vezîr-i Sâni Receb Paşa'nın ağalarından : 31, 32, 308
Ahmed Ağa, sâbık Boğdan voyvodasının kethudâsı : 330, 331
Ahmed Çavuş, Hurrem Defterdâr-oğlu, Za'im, Bosna : 579
Ahmed Çavuş, Mehmed Çavuş ile nizâ' üzre olan, Valyeva ks. : 14
Ahmed Çavuş, müteveffâ : 673
Ahmed Çavuş, Ocak Çavuşı : 447
Ahmed Çelebi : 160, 612, 645
Ahmed Çiftliği, Kütâhiye sn. : 371
Ahmed Efendi, Dîvân Kâtibi : 18, 50, 234, 395, 466, 467, 468, 553, 570, 624
Ahmed Efendi, tâbi'-ı hazret-i şeyhu'l-İslâm : 384
Ahmed Halife, Çal kz. : 582
Ahmed I, Osmanlı Sultânı : 192
Ahmed Paşa, Halil Paşa-zâde, İskenderiyye Kapudânı : 145
Ahmed Paşa, Serheng-zâde, müteveffâ : 209
Ahmed Paşa, Şems, sâbık Vezîr, Muhassıl-ı Emvâl, Aydın ve Saruhan sn. : 402
Ahmed Paşa, Vezîr-i A'zam : 472
Ahmed Sübaşı, Yeniçeri çorbacısı : 463
Ahmed Toğânî, Kethudâyiri, Kastamonı : 530
Ahmed, Anadolu Beğlerbeğisi : 231, 449, 450
Ahmed, Andıra Sancağbeği : 61, 275, 348, 349, 350
Ahmed, ashâb-ı ağrâzdan, Delvine : 713
Ahmed, Çakır-oğlu, Sipâhî, eşkıyâ, Taşköpri kz. : 472
Ahmed, Çarla-zâde, sâbık Tırhala Yeniçeriler Serdârı, ulûfesi kat' olunan : 671
Ahmed, Çâşnigîrbaşı, Eflak : 309, 542
Ahmed, da'vâdan men' olunan, İznikmid kz. : 565
Ahmed, Dergâh-ı Mu'allâ Mütferrikası : 16
Ahmed, Dergâh-ı Mu'allâ Mütferrikası, Sadâret Kâyim-makâmı Receb Paşa'nun oğlu : 337
Ahmed, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi, İznikmid kz. : 46
Ahmed, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi, merhûme Hâssagî Sultân Evkâfı Mütevellîsi : 501, 502
Ahmed, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi, sancak zabtına müsellim ta'yîn olunmuş : 452
Ahmed, esîr : 85
Ahmed, Hâcî Yûsuf oğlu, Tire : 148
Ahmed, Hâcî, Eflani-i Tatay kz. : 707
Ahmed, Hâcî, Muhassıl : 380
Ahmed, Hâcî, Sultân Süleymân Hân Evkâfı gelirlerine dahliden : 606
Ahmed, Halvâcî, esîr : 85
Ahmed, Hatîb, Na'lbend-zâde, şakâvet ü fesâd ile ma'rûf, İlbasan sn. : 535
Ahmed, Haydar Çavuş'un emred oğlu : 572
Ahmed, İnebahtı Sancağbeği, müteveffâ : 342
Ahmed, kâdî, şakî vü ehl-i fesâd, Trabolice kz., Mora sn. : 24
Ahmed, Kapucı : 612

Ahmed, Kapucılar Kethudâsı : 386
 Ahmed, kefil, Mudanya kz. : 345
 Ahmed, Kethudâyiri, Özi : 346
 Ahmed, Mahmûd Çavuş'un [/Müteferrika Mehmed] küçük oğlu, Antâliyye ks. : 137, 458
 Ahmed, Mehmedce k., Karasu kz. : 473
 Ahmed, Mevlânâ, Kalavrita Kâdîsı : 115
 Ahmed, Mevlânâ, Mazarak Kâdîsı : 669
 Ahmed, Mevlânâ, Nâyibü's-şer'-ı şerîf, Kamengrad kz. : 327
 Ahmed, Mevlânâ, sâbık Elmalu Kâdîsı : 137
 Ahmed, Muhassıl-ı Emvâl : 115
 Ahmed, Müteferrika : 365
 Ahmed, Müteferrika, Orman k., Âbsûfî : 660
 Ahmed, Na'ldöken Yörükleri Beği : 218
 Ahmed, oturak, silahdârlardan, Otuzbirinci Bölük, şakî : 235
 Ahmed, Payas Tevliyeti Kâyim-makâmlığı mütevellî-i kebîri : 105
 Ahmed, Piyâle Paşa-yı Gâzî Evkâfı Mütevellîsî, şirret ü şakâ üzre : 23
 Ahmed, sâbık Çirmen Sancağıbeği : 160
 Ahmed, sâbık Erciş Sancağıbeği : 50
 Ahmed, sâbık Tımışvar Beğlerbeği, Vodine ks. : 474
 Ahmed, sabun-hâne peydâ iden, Adıgömi k., Birgi kz. : 272
 Ahmed, Seyyid, eşrâfdan, Giresin k., Kiçiborlu kz. : 43
 Ahmed, Sipâhî, Bağdâd Seferi : 619
 Ahmed, Sipâhî, Vidin cizyesi cem'ına me'mûr : 210
 Ahmed, Sultân Süleymân Câmi'-ı Şerîfî Evkâfı Mütevellîsî, Rodos : 195
 Ahmed, suyun yolın bozup kendü evlerine akıdan, Galata kz. : 356
 Ahmed, Südde-i Sa'âdet'e arz-ı hâl iden : 655
 Ahmed, şakî, Bolı kz. : 73, 357
 Ahmed, şakî, Görice ve Bihlişte kz. : 341
 Ahmed, Şeyh, Mevlânâ, Aziz Mahmud Hüdâî'nin halîfesi ve seccâde-nişîni : 197
 Ahmed, Tire, esîr : 85
 Ahmed, ümerâdan, vezâretle Nişancı olan müteveffâ Mehmed Paşa'nun oğlu : 354, 359
 Ahmed, Vezîr Mustafâ Paşa'nın kapucıbaşısı : 98
 Ahmed, Yeniçeri, Birinci Ağa Bölüğü'nde, yasakçı nasb u ta'yîn olunan : 180
 Ahmed, Yeniçeri, Üsküb : 403
 Ahmed, Yeniçeri, Yığirmaltıncı Bölük, Küçük Hâc k. : 407
 ahriyân tâyifesi : 135
 Ahtabolı kâdîsı : 714
 âhû; — pasdırmaları : 208; — pôstları : 208, 238; — sayd u şikâr itmek : 238
 âhûr : 707
 ahvâl(ler)j; — şer' (u kânûn) ile görilmek : 4, 21, 33, 70, 73, 88, 99, 321, 357, 360, 363, 377, 473, 515, 548, 570, 572, 573, 579, 597, 667, 670; — ahâlî-i vilâyetden sü'âl olunmak : 97; — arz u mahzar ol(un)mak : 266, 622; — i'lâm olunmak : 98; — mükedder ve san'atları ibtâl olmak : 332; — sü'âl olunmak : 674; —

teftiş olmak : 96, 274; — toprak kâdısı huzûrında görilmek : 89; —n dikkat ü ihtimâm ile teftiş ü tefahhus itmek : 53; —n teftiş ü tefahhus itmek : 97

Ahyolî kâdısı : 103, 171, 264, 501, 502, 569

ahz ü celb : 89, 335, 336, 338, 380, 447, 465, 496, 582; — için bî-vech dahlidüp rencîde eylemek : 578; — ile akça alınmakdan ihtirâz üzre olmak : 546; — it(dürme)mek : 18, 352, 413, 462, 493, 697; — sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet olunmamak : 346, 363, 472, 540, 573, 587, 640, 645, 668, 688, 706, 707; — sebebi ile te'hîr u avk olunmakdan ihtirâz eylemek : 547

ahz ü habs : 93, 305, 312, 316, 377, 645; — ü der-zencîr itmek : 97

ahz ü kabz : 13, 42, 88, 92, 99, 186, 267, 365, 382, 510, 513, 520, 533, 536, 562, 606, 628

ahz; —itdürmek : 306, 605; —olunup Âsitâne-i Sa'âdet'e ihzâr olunmak : 513; — ü teftiş olunmak : 346; — ve emvâl ü erzâkını kabzeylemek : 322, 323

akâr(lar /ât); —ın beyâna çıkarmak : 673; — bey' olunmamak : 458; — fuzûlen bey' olunmak : 458; —a müdâhale itmek : 396

akça(lar) : 1, 9, 12, 14, 20, 29, 49, 55, 57, 88, 92, 93, 160, 171, 172, 174, 187, 193, 194, 230, 235, 243, 245, 248, 258, 261, 267, 274, 277, 279, 280, 284, 291, 296, 298, 347, 355, 362, 381, 388, 403, 420, 426, 431, 445, 458, 483, 494, 523, 530, 542, 554, 556, 569, 593, 622, 646, 647, 668, 675, 691, 707, 709, 718; — al(dur /ın /ma)mak : 7, 151, 211, 217, 234, 237, 240, 242, 316, 363, 388, 397, 401, 402, 448, 456, 477, 546, 624, 688; — alup zulm ü te'addî itmek : 478; — ashâbına (girü) reddolunmak : 8, 387; — bâkî kalmak : 592; — bedel alınmak : 243; — cem' (u tahsîl) eylemek : 8, 67, 241, 539, 644, 696; — deyn idinmek : 533; — gâreti : 317, 548; — hakkı olmak : 345, 399, 480, 509; — harclık virmemek : 533; — hâsıl kaydolunmak : 348; —ı âdemlerine edâ vü teslîm olunmak : 355; —ı girü alıvirilmek : 305; —ı zâyî' u telef olmak : 510; —ın al(dur)mak : 29, 34, 43, 71, 73, 187, 202, 205, 234, 254, 305, 317, 334, 387, 397, 473, 501, 539, 557, 561, 579, 581, 582, 600, 640, 674, 711; —ın alup firâr eylemek : 552; —ın alup zulm ü te'addî eylemek : 93; —ın getürmemek : 592; —ın levâzimlerine harc u sarfitdürmek : 528; —ın ve esbâbın gâret itmek : 204; —ın ve seyis-hânesin zâyî' itmek : 346; —ın virmemek : 574; —ını nehb ü gâret eylemek : 524, 552; —ıyla (zahîre) iştirâ it(dür)mek : 374, 687; — ile meremmet ü ta'mîr olunmak : 351; — irsâl ü îsâli : 58; — kabzı : 47, 488, 694; — kalmak : 534, 673; — karzı : 237, 344, 637, 689; — nafaka vü kisve-bahâ takdîr olunmak : 367; — salup te'addî eylemek : 385; — sikkesi bulunmak : 71; — sirka eylemek : 62, 320, 362, 364, 504, 553; — tahsîl itmek : 317, 541; — talebi : 16, 29, 67, 101, 200, 240, 339, 368, 388, 397, 444, 460, 475, 685, 487, 502, 508, 526, 534, 583, 607, 637; — tevzî'i : 319; — vaz' itmek : 67; — ve bir habbelerin al(ın /dur)mamak : 200, 205, 211, 371, 385, 390, 423, 508, 542, 562, 581, 593, 594, 638; — ve habbe teslîm itmek : 267; — ve habbelerin bâkî ko(dur)mamak : 274, 533; — ve murassa' esbâb ile firâr itmek : 702; — ve sâyir eşyâ almak : 143; — ve sâyir nesnelerin almak : 398; — vir(il /me)mek : 101, 175, 212, 216, 304, 348, 539, 682; — viregel(me)mek : 239, 607; — vü esbâbın alup firâr itmek : 44; — vü zahîrelerin almak : 594; —ya kefil olmak : 682; —ya kesmek : 385; —ya sulholmak : 458; — yağmâ vü gâret itmek : 705; —yî gâret ü hasâret itmek : 503; —yî kaldurup kendü masârifine sarfitmek : 96; —yî taksîm itmek : 7; —yî taleb ü tahsîl itmek : 92; — zâyî' u telef olmamak : 392

Akçahısâr kazâsı : 133; — kâdısı : 133, 164, 165, 166, 167, 549

Akçaşehir kâdısı : 714

Akçavîrân, Kızılkilise : 486

akd-i; — meclis olunmak : 369; — nikâh : 239, 476

Akdeniz : 436; — yalıları : 38, 423; — yalılarında vâkı' olan kâdîlar : 37, 149

Akhısâr kasabası : 636; — kâdısı : 579, 636

akına gitmekden men' itmek : 83

Akkirman (kazâsı /vilâyeti) : 103, 111; — kâdî(sı /ları) : 103, 111, 176, 264, 289

Akköy kâdîsı : 20
aklâma müte'allikdur diyü dahlitmek : 606
aklında hıffeti olmak : 48
akmak(?) talyanları : 628
akmişe : 278; — vü çuka bahâsı : 685; — vü çuka ve gayri metâ'a tebdîl itmek : 51
Aksarây Tekyesi : 85
Aksarây, İstanbul : 687
Akseki, kâdîsı : 581
Aksu kazâsı : 60
Aktağ kazâsı : 89; — kâdîsı : 89
akvâlınden kimesne rencîde olmamak : 545
Akyazı kâdîsı : 437
Âl-i Resûl : 266
Alâ'iyye (sancağı); —beği : 372; —beği için ta'yîn olunan sarây : 372; —beği mütesellimi : 496; — kâdîsı : 333, 496, 498, 581
alâ-mele'i'n-nâs katleylemek : 321
Alacahısâr (sancağı); —beği : 688, 706; — kâdîları : 688, 706; — zâbıtları : 688, 706
alâka itmemek : 677
alâmetlerine ta'arruz olunmamak : 430
Alan karyesi, Kıbrısık : 334
Alasonya kazâsı : 64; — kâdîsı : 671
âlât bkz. âlet
âlât-ı harb bkz. âlet-i harb
alay bayrakları : 230; —yla götürmek : 382
alaybeği(leri) : 53, 146, 490, 705
alâyim vaz' olunmak : 521
alçak çuka işletdirmekden hazer itmek : 291
Aleksandra Voyvoda, Radol Voyvoda'nun oğlu : 682
Aleksandra, zimmî, Dimye, Kıbrus : 650
Aleksi, zimmî, Eflak vt. : 140
Aleksi, zimmî, haydûd, Grabova Kara Eflak k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259
Alemşâh, Çal kz. : 582
âlet [/âlât]; — u yaraklarına dahlitmek : 208; — ü esbâb koyup mahzen itmek : 179
âlet-i harb [/âlât-ı harb] : 149; — ve barut ve top u yuvalak zâyî' u telef itmek : 187; — ile gezmek : 111; — ile hânesin basmak : 540; — ile mahkemeyi basup ihrâk eylemek istemek : 86; — ile üzerine çıkmak : 321; — taşımak : 116; —le üzerine yörimek : 515
Alî Andop, Luz k., Draç kz. : 273
Alî bin Memişâh, kâtil kefilî, Yenişehir ü Fenar kz. : 524
Alî Çavuş, Husrev Paşa havâsları Voyvodası : 405
Alî Efendi, Kapudân-ı sâbık : 109
Alî Halîfe : 549
Alî Paşa, müteveffâ, vezîr, sâbık Dimyât sancakbeği : 128

Alî, Arnavud, şakî, Yundoğlanı k., Gönen kz. : 100
Alî, Arslan Paşa oğlu, sâbık Karaman Beğlerbeğisi, Yanya : 640
Alî, Baba Mudlu(?), şakî, Kiçi-Homa k., Düşenbe kz. : 496
Alî, Bulgar, şakî, Priştine ks., Üsküb : 403
Alî, Cebeci Bölükbaşı : 215
Alî, Delvine Sancağı Mütesellimi : 640
Alî, Dergâh-ı Mu'allâ kapucıbaşı : 481
Alî, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 318, 427
Alî, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhisi : 18
Alî, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerilerinden Süleymân'ın karındaşı, Mudanya kz. : 345
Alî, erbâb-ı tîmârdan, şakî vü ehl-i fesâd, kâtil, Sana k., Trabolitce kz. : 250
Alî, Eşkiryâ tarafından dövülerek öldürülen, Eflani-i Tatay kz. : 707
Alî, evkâf zâbıtı : 606
Alî, Hâce-zâde, Ağa, İstloş Kal'ası Muhâfızı, Mat kz. : 528
Alî, Harem-i Şerîf Ağası : 237, 624
Alî, Hasan oğlu, şakî, Özice : 552
Alî, Hüseyin Çavuş oğlu, çiftlik basup, emvâl ü erzâk yağmâ vü gâret iden : 164
Alî, İsrebreniçe Emîni, ehl-i örf tâyifesinden : 645
Alî, İsrebreniçe Kethudâsı : 645
Alî, Kapucı : 108, 416, 610, 612
Alî, Kara, Kallâb, Harâm-zâde, Edirne : 675, 678
Alî, Korıcı, Yeniçeri serdârı, Vidin : 88, 174, 281
Alî, Korucı Mehmed'in oğlu, Yeniçeri, şakî, Kurudere k., Bınarhısârı kz. : 548
Alî, Kukla sâkinlerinden : 648
Alî, Lozine-i Kebîr k., Sofya kz. : 487
Alî, maktûl, Alan k., Kıbrıscık : 334
Alî, maktûl, İpek kz. : 358
Alî, maktûl, Tâc(?) Demre k., Kaş kz. : 471
Alî, maktûl, Tekeli k., Mağnisa : 377
Alî, mazınna, Ahîvîrân k., Murtaz-âbâd nh., Ankara sn. : 674
Alî, Mevlânâ, sulehâdan, Borlı : 676
Alî, Mevlânâ, Şâm Kâdîsı : 384
Alî, Mevlânâ, Taşlıca Kâdîsı : 627
Alî, Mîr-livâ Kâyim-makâmı : 669
Alî, Müteferrika Mehmed'in oğlu, Kalonya kz., Midillü : 33
Alî, müteveffâ Murâd Paşa'nun oğulluğu, Şehreküsdî Mahallesi, Ayntâb : 428
Alî, Rûm beğlerbeğisi, mütesellimi halka zulmiden : 236
Alî, sâbık Çirmen Sancakbeği Ahmed'in akrabası ve kızlarınınun vasîsı : 160
Alî, sâbık Karaman Beğlerbeğisi, eşkiryâ def'ına me'mûr : 659
Alî, sâbık Kratova Kâdîsı : 668
Alî, sâbık Yeniçeri Şorbâcısı /Çorbâcısı Mustafâ Sübaşı'nun oğlu, maktûl : 290, 293

Alî, sancakbeği, şakî vü ehl-i fesâd, Pirlepe : 621

Alî, Sarıkcı, Çavuşbaşı Süleymân'ın abd-i müşterâsı, firârî : 378

Alî, Seyyid, eşrâfdan, Giresin k., Kiçiborlu kz. : 43

Alî, Sipâhî : 163, 577

Alî, Sipâhî, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucısı Dervîş'in ögey oğlu, şakî : 494

Alî, sipâhiyândan Kara Hasan nâm kimesnenün âdemi, kâtil, İpek kz. : 358

Alî, Solak, Yenişehir ü Fenar kz. : 91

Alî, Subaşı, mîrî akçayı sirka eden, Sarây ks. : 553

Alî, Sultân Murâd Hân Câmi'-ı Şerîfî Evkâfî kurâsından Tekeli karyesinin zâbıtı, ehl-i fesâd, Mağnisa : 377

Alî, Sübaşı, halka zulmiden, Sivas : 236

Alî, Sübaşı, Vidin : 174

Alî, Südde-i Sa'âdet Kapucıbaşı : 158, 241

Alî, şakî, Akçahısâr kz. : 165

Alî, Şeyh Mahmûd'un oğlu, Hırsova k., Salina kz. : 475

Alî, Velî oğlu, ashâb-ı ağrâzdan, Delvine : 713

Alî, Yeniçeri, Altıncı Ağa Bölüğü : 111

Alî, Yeniçeri, Birinci Ağa Bölüğü'nde, yasakçı nasb u ta'yîn olunan : 180

Alî, Yeniçeri, diğer, katil, Yedinci Bölük'de, şakî Yeniçeri Kara Osmân'ın oğlu : 111

Alî, Yeniçeri, Edirne : 59

Alî, Yeniçeri, katil, Yedinci Bölük'de, şakî Yeniçeri Kara Osmân'ın oğlu : 111

Alî, Yeniçeri, şakî, Hediyeîlü k., Bınarhısârı kz. : 548

Alî, Yoğun, mu'în-i eşkıyâ vü harâmî, Şehirköy kz. : 321

Âlîşar karyesi : 1

Aligos(?)-zâde, şakî vü ehl-i fesâd, Pirlepe : 621

Aliyyü'd-dîn, Mevlânâ, Mostar Müftisi : 202

Allâme-i Şeyhî bkz. Şeyhî, Allâme

Altı Bölük ağaları taraflarından mühürlü mektûb ile kethudâyiri nasb u ta'yîn olunmak : 530

Altı Bölük halkı : 106, 235; — kethudâyiri olan kimesneye istinâd eylemek : 346; — kethudâyirleri : 31, 42, 125, 178, 189, 236, 266, 270, 308, 337, 404, 433, 504, 533, 555, 583, 589, 621, 703; — üzerine zâbıt u kethudâyiri nasbolunmak : 554, 588; —, Burusa ve Mudanya : 666; —, Mora sn. : 21; —, Özi muhâfazasında : 346; —, Prizrin sn. : 554; —, Samakov kz. : 588; —nın kethudâyiri, Gelibolu kz. : 283

altun : 71, 171, 296, 354; — bilazik : 347; — incilü küpe : 347; — ta'yîn olunmak : 56; — u gurusı râyic olduğu üzre almamak : 593; — u gümüş ve esbâb u eskâllerin gâret ü yağmâ itmek : 668; — virilmek : 212; — zencîr : 347

Amâsiyye kâdîsı : 99, 141, 230

amel-mânde; — olan ma'zûller yirlerine bedel tutmak : 546; — olmak : 292; —lerine imdâd itmek : 67

Âmid monlâsı : 430

âmme; —i nâsa vârid ü şâmil olmak : 380; —nün masâlihına mâni' olmak : 432; —nün tasarrufında olmak : 432

Anabolı; — kâdîsı : 61, 254, 275; — muhassılı : 61

Anapol veled-i Totori, keşiş, Mastocî(?) Longus mevzı'ı, Bâzergâh nh., Selanik : 136

Anatolî (eyâleti /vilâyeti) : 430, 657, 702; — askeri : 231; — askeri mühimmâtı : 231; — beğlerbeğisi : 151, 231, 449, 450, 572, 582; — beğlerbeğisi mütesellimi : 447, 479, 484, 702; — Hısârı : 456; — kâdî-askeri :

29, 46, 176, 373, 460, 615, 635; — kâdîları : 37, 87, 238, 484, 590; — mütesellimi : 479; —nde vâkı‘ sancakbeğleri : 87; —ya vâlî olanlar : 593

Anatolikozy karyesi, Mora sn. : 115; — Voyvodası : 97

anbâr : 707; —ı âmire : 291; —ların ve kapuların pârelemek : 707

Anderye, zimmî, Kuşatısı : 395

Anderye, zimmî, Narda(?) paşmaklık hâssı re‘âyâsı, Yanya : 11

Andıra (sancağı /cezîresi) : 275, 307, 348, 349; — beği : 61, 275, 348, 349, 350; — kâdîsı : 307, 348, 349, 350; —nün mahsûlâtı : 350

Andre İstob(?), Yukarı Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Androsa kâdîsı : 508

Ane sancağıbeği : 107

Angelikasrı kazâsı : 115; — kâdîsı : 97

Angelü, zimmî, Ganoz k., Gelibolu kz. : 62

anızı yolmak : 497

Ankara (kazâsı /sancağı) : 72, 298, 447, 478; — beği : 447, 674; — kâdîsı : 72, 298, 447, 674; — kurâsı : 447; — müftîsı : 72, 276; — mütesellim : 478

Antâliyye (kasabası) : 137, 458; — kâdîsı : 137, 333, 458

Arab Yûsuf : 296

araba : 142, 180; — bârgîrleri : 583; — Bâzârı Yasakcılığı, Bergos : 710; — hıdmeti : 457; —dan düşmek : 233; —lara tahmîl itdürmek : 594

arabalık : 659

Arafât : 213

arakçını : 177, 352

arakıyye giymemek : 206

ârâm eylememek : 558, 589, 601

arâzî : 394

arg u değirmenler ihdâs eylemek : 60

argacı az olmak : 77

Argoblu, zimmî, Ganoz k., Gelibolu kz. : 62

Anıklı karyesi, Lenkova(?) nh., Selanik kz. : 304

ark ihdâsı : 60

Arkadya; — cizyesi : 18; — kâdîsı : 18, 508

Armanohor [/Arsadori(?)] karyesi, Filorina kz. : 626

Arnavud; — âsîleri : 620, 629, 630, 631, 642; — Belgradı : 204; — Belgradı kâdîsı : 159; — eşkıyâsı ısyân u tuğyân itmek : 627; — eşkıyâsı, Kocaili sn. : 596; — karyesi, Hezargrad kz. : 525

arpa : 236, 594, 648; — almak : 581; — cem‘ına me‘mûr olanlar : 477, 532; — emîni : 615; — taleb ü teklîf itmek : 532; — tedârük ü ihzâr olunmak : 583; — vü akça taleb olunmakdan ihtirâz eylemek : 583; — vü buğday : 650; — vü saman tedârüki : 16, 208, 402, 593, 594, 707

arpalık : 13, 21, 24, 30, 36, 37, 46, 53, 73, 83, 254, 264, 322, 323, 328, 336, 345, 357, 373, 426, 434, 436, 444, 452, 460, 479, 486, 490, 509, 526, 578, 651, 677, 679; — ta‘yîn olunan karyeler : 386; — voyvodası : 509

Arsadori(?) karyesi bkz. Armanohor karyesi

Arslan Çavuş : 611

Arslan Dede, Kıbtî tâyifesinden : 550

Arslan, a'yân-ı vilâyet, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Arslan, Boğaz Hısârı Serdârı : 456

Arslan, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 519

Arslan, Ermenîden müslimân, Kukla, Kıbrus : 648

Arslan, Hâcî, Yeniçeri, Ereğli sâkinlerinden, kâtil : 299

Arslan, şakî, sâbık İplana emîni, Priştine ks., Üsküb : 403

Arslan, şakî, yeniçeri nâmında gezen, Bınarhısârı kz. : 548

arşun : 291

arşuncılık : 75

Artemit manastırı, Rodos cezîresi : 436

arûsâne : 562

arz : 370; — u i'lâmdan hâlî olmamak : 632; — u mahzar : 14, 85, 95, 100, 266, 530, 540, 622, 623, 707; — u telhîs olunmak : 17, 341, 367; — a muhtâc olanlar : 312, 632; — a muhtâc olmayan eşkiyâ vü ehl-i fesâdun şer'le haklarından gelmek : 557; — eylemek : 363; — ı hâl sunmak : 4, 33, 37, 163, 164, 297, 300, 303; — ı hâliye : 432

asâkir bkz. asker

âsâr-ı cemîle : 632

asel : 429

asesbaşı : 616, 658

Asfâdır, papas, İstanbul : 67

ashâb; — ı ağız : 94, 316, 665, 713; — ı düyûn : 140; — ı hukûkun şer'le hakların alıvmek : 8, 10, 21, 100, 147, 148, 211, 284, 346, 362, 363, 387, 391, 447, 458, 462, 472, 541, 543, 554, 557, 620, 640, 685, 688, 706, 707; — ına alıvirmek : 448, 557; — ına redd ü teslîm itdirmek : 369; — ına redditdirmek : 594; — ına teslîm ü tevzî' itmemek : 8

âsîler; — zuhûr itmek : 642; — in def'-ı mazarratları : 629, 630, 631

Âsitâne(-i Sa'âdet)*; —'de hâzır u âmâde olmak : 343; —'de hıdmetde olmak : 341; —'de mahbûs bulunmak : 553; —'den Ankara câniblerine varup gelince kâdîlar : 380; —'den Mısır'a varup gelince yol üzerinde olan kâdîlar : 125; —'den Rûmili'nün Sol-kolı'nda yol üzerindeki Altı Bölük halkınun kethudâyirleri : 703; —'den Selanik'e kadar yol üzerinde olan kâdîlar : 575; —'den Vezîr-i A'zam ve Serdâr-ı Ekrem Husrev Paşa'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan beğlerbeği kâyim-makâmları, beğlerbeği müsellimleri, iskele emînleri, kâdîlar, kal'a dizdârları, sancak kâyim-makâmları, sancak müsellimleri : 315; —'e firâr itmek : 377; —'e gelüp muhâsebesi görilmek : 666; —'e havâle olmak : 619; —'e ihzâr olunmak : 52, 513

Asiye, maktûl Satılmış oğlu Seydî Fakîh'in zevce-i metrûkesi : 298

asker [/asâkir] (tâyifesi /-i İslâm /-i nusret-me'ser) : 230, 231, 247, 380, 558, 632, 701; — çıkartmamak : 401; — e serdâr olmak : 558; — ı ihrâc ve Ordu-yı Hümâyûn'a irsâl ü îsâl itdirmek : 701; — için gelen âdemleri sühûlet ile kaldurmak : 401; — ihrâcı : 53, 265, 401, 474, 480, 524, 531, 540, 541, 621, 694, 698, 703, 705, 707, 711; — la Musul'da kışlamak : 696; — le hâzır u âmâde olmak : 632; — mühimmâtı : 231; — sürmek : 156; — taleb ü teklîf itdürilmemek : 401; — ta'yîni : 693

askerî (tâyifesi) : 198, 230, 257, 295, 493, 498, 499, 504, 628, 657; — çiftliklerinde tahassun eyleyen eşkiyâ : 543; — kassâmı : 494; — kismetlerine müdâhaleden hâlî olmamak : 635; — nâyibi : 198; — nden fevtolanların kismetleri : 198; — nden nice kimesnelere istinâd itmek : 550; — nün itâk-nâme vü vasıyyet-nâmeleri ve vakfiyyeleri : 198; — nün sefer harclığı : 657

aslah-ı evlâda şart u ta'yîn itmek : 400

asnâf-ı tevkîr u ihtirâm ile istikbâl itmek : 632, 699

Asrapotam kâdîsı : 122

astar giymek : 69, 99, 159, 176, 182, 226, 230, 255, 264, 281, 282, 289, 382, 424, 456, 605

âsûde-hâl olmak : 528, 706

Aşağa Kal'ası müstahfızları, Amâsiyye : 141

Aşağa Varoş keferesi : 454

aşçı(lar) : 236, 319; — kethudâsı : 319; — yiğitbaşları : 319

Aşelya Çiftliği mahsûli, Kıbrıs : 650

At Bâzârı, Ankara : 72

at(lar) : 160, 236, 295; —a binmeğe iktidârı olmamak : 474; —a binmemek : 559; —ına binüp firâr eylemek : 666; —lu : 337, 479; —lu göndermek : 593; —lu ile devr-i kurâ eylemek : 581; —lu ile ev basmak : 600; —lu ile gelmek : 513; —lu ile il üzerine devre âdemler göndermek : 539; —lu ile üzerlerine varmak : 477; —lu ile varmak : 202; —lu nefer : 211; —lu ve sekbân ile re'âyânun üzerlerine konmak : 707; —lu vü levend ile re'âyâ üzerine devre çıkmak : 95; —lu vü levendât : 236, 594; —lu vü levendâtla il üzerine devre çıkmak : 591; —lu vü sekbân : 16; —lu vü sekbân eşkıyâsı levendi : 447; —lu vü sekbân ile gezmek : 266; —u esbâb : 675; —u esbâbını yağmâ vü gâret itmek : 447; —u katır ve sâyir hayvânâtların salıvirüp te'addî itmek : 330; —u kısarak : 235; —u libâs ile gezmek : 206; —u seyis-hâne : 675; —u silâh ile gezmek : 559

Ata kâdîsı : 214

ata (/Kuşatası) : 395; — kâdîsı : 513

Atana'dan Şâm-ı Şerîfe varınca yol üzerinde vâkı' iş-erleri, kâdîlar, kılâ' dizdârları, mîr-i mîrân mütesellimleri, mîr-livâ mütesellimleri, neferât ağaları : 384

âteşe; — düşmek : 233; — urmak : 403, 572; — yak(ıl)mak : 204, 259, 659

atîk; — temessük : 89; —u cedîd mahsûlât : 510

Atina kâdîsı : 246

atlâs : 559; — giydürmemek : 206; — yağmâ vü gâret itmek : 515

atmacacıbaşı : 238

Attârhusâm mahallesi, Burusa : 347

Avanos, Ermeni papas, İstanbul : 67, 101

avâriz kulları : 235

avcı tâyifesi bkz. sayyâd

avk u te'hîrden (ve ihmâl ü müsâheleden /ziyâde) hazer eylemek : 2, 7, 31, 36, 47, 54, 55, 56, 57, 58, 80, 92, 107, 143, 145, 267, 292, 337, 341, 433, 463, 571, 637, 641, 666, 690

Avlonya (sancağı) : 132; — beği : 640; — kâdîları : 641, 651; —'nun leb-i deryâda kenâr kal'alarına göndermek : 535

Avnî Efendi : 28, 29

Avraham, Yehûdî, firârî hırsız : 547

Avraham, Yehûdî, Gümrük Emîni, Selanik : 227

avret(ler) : 206; — alınmak : 100; — gasbitmek : 151; — ü bikr kızları cebren tasarruf itmek : 307; — ü oğlan(ların) çekmek : 290, 707; — ü oğlanlara dest-dirâzlık itmek : 100; —in humaya almak : 534

Aya manastırı, Nakşa cezîresi : 330, 331

Ayakapısı, İstanbul : 196; — selh-hânesi : 196

Ayanikola karyesi, Bâzergâh nh., Selanik : 136

Ayas, erbâb-ı tîmârdan, Antâliyyeli Mahmûd Çavuş'un [/Müteferrika Mehmed] Elmalı'daki vakfının vasfı : 137, 458

Ayas, kâtil kefilî, Yenişehir ü Fenar kz. : 524

Ayasluğ; — kâdîsı : 513; — Kal'ası : 513

Ayasofya-i Kebîr, İstanbul : 245; — Mütevellîsi : 196

Ayavarin-i Cedîd Kal'ası : 246

Aydın (sancağı) : 3, 402, 427, 697; — beği : 649, 650; — beği mütesellimi : 148; — kâdîsı : 3, 215, 380

Aydın Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 438

Aydın, Köstendil sancağı mutasarrıfı : 186

Aydonat (kazâsı /kasabası) : 640; — kâdîsı : 640

âyende vü revende : 260, 436, 598; — mâlına ve cânına zarar u gezend irişdürmemek : 642; — mürûr idecek yol : 72; — ve ebnâ-i sebîlün yollarına inmek : 585, 587; — ve nevâhî vü kurâyı basmak : 596; — ve sâyir ahâlî-i vilâyetün yollarına inmek : 335; —nün memerri : 642; —ye gadr ü te'addî olunmak : 364

âyîn(-i bâtil) : 101, 683; —ları üzre kiliselerinde cem'iyetleri olmak : 67; —ları üzre mürâca'at idegelmek : 87; —leri üzre zimmetlerine lâzım gelen patrlık mahsûlî : 333; —leri üzre zimmetlerine lâzım gelen rûsûm : 333

âyîne : 347

âyid ü râci' olan atîk u cedîd mahsûlât : 510

Âyişe hâtûn, Filibe kz. : 42

Âyişe Sultân, padişahın kız kardeşi : 11

Âyişe, Baba Zâviyesi'ne mutasarrıf () Hanımın kızı, Babaeskisi ks. : 4

Âyişe, maktûl Satılmış oğlu Seydî Fakîh'in kızı : 298

Aynaroz, Selanik : 435

Aynî, yeniçeri Muslî'nin bîkr kızı, Bolı kz. : 73

Ayntâb (sancak); —beği : 428; — kâdîsı : 428; — mahallâtı : 428

Ayodimitri Mahallesi, Talende kz. : 361

Ayomanoli Mağahoryo karyesi zimmîleri : 93

Ayonikola kilisesi râhibleri, Selanik : 465

Ayoyorgi kiliseleri, Lando(?) k., Tırhala kz. : 418

ayu pöstları : 208

Ayvalıvîrân karyesi, Kastamonı : 561

aza : 243

âzâdlu : 44

Azak (sancağı); — beği : 220, 221; — kâdîsı : 220; — Kal'ası : 219; — kul ağaları : 220

azebler ağası : 342

azîm darbitmek : 707

azl; — ile kifâyet olunmamak : 542; — ü itâba müstehakk olmak : 558; —i ebed ü nefy-i beled olmak : 380

azlem-i halku'llâh olmak : 235

bâ'ıs; — ü bâdî olmak : 535; —i cem'ıyyet olmak : 366; —i nasîhat vâkı' olmak : 557
 Bâb-ı Gaybî Kulesi, Kavala : 628; — neferâtı : 628
 Bâb-ı Kelemerye, Selanik : 76
 Bâb-ı Kule, Selanik : 76
 Bâb-ı Yalu, Selanik : 76
 Baba kâdîsı : 103, 118, 264, 453
 Baba Zâviyesi, Babaeskisi ks. : 4
 Babaeskisi (kasabası) : 4; — kâdîsı : 4
 babka : 47
 bâc : 151; — ü bennâklerin ahz ü kabz itmek : 513; —ı (/u) bâzâr : 142, 180; —ı bâzâr hıdmeti : 457
 bacak yapağısı : 291
 Bacı kazâsı kurâsı, Ankara sn. : 447
 bâd-ı hevâ : 488, 562
 Badra kâdîsı : 98
 Badracık kâdîsı : 284, 297
 Baf, Kıbrıs : 648
 bâğ(lar); — gasbitmek : 307; — dîvârı münhedim olmak : 428; — garsitmek : 295; — iştirâ itmek : 93; — öşri : 93; — u bâğçe : 330, 331; — u bâğçe ve sâyir akârâta müdâhale itmek : 396; — u bâğçe ve zeytûn garsitmek : 195; — u bâğçe vü tarlalar, Andıra cezîresi : 349; — u bâğçesinde ve gayri yirlerinde duhân zirâ'at olunmuş bulunmak : 380
 bâğçe(ler) : 67, 330, 331, 248, 475; — vü bostânlar : 394; — yapmak : 414; —i Hâssa : 559
 bâğçevân : 352
 Bağdâd (vilâyeti) (-ı Dâru's-selâm) : 103, 106, 107, 142, 430, 527, 608, 609, 623; — Kal'ası'nun feth u teshîri : 230; — nakîbi : 430; — Seferi : 154, 180, 243, 533, 617, 619, 689, 710, 711
 Bağdâdî-zâde, nakîb, İstanbul : 430
 bahâ : 85; — ile sekbân cem' itmek : 471
 Bahâ'eddîn, sipâhiyândan : 298
 bahâne; — itdürilmemek : 675; — vü isnâd itmek : 403
 Bahşı, Südde-i Sa'âdet'e arz-ı hâl iden : 573
 bahşîş ve kışla(?) - bahâ ile sekbân cem' itmek : 471
 bakâyâ : 510
 bâkî; — kalmak : 267; —leri tahsîl olunmak : 667
 bâkire kızlar; —ı ve mestûre hâtûnları cebren çeküp fi'l-i şenî' itmek : 115; —ın çekmek : 266
 bakkâl(lar) (tâyifesi) : 429, 607; — dükkânı, Yedikule kurbinde : 104; — bâzârbaşısı : 319; —a müte'allik olan metâ'lara karışmak : 429
 bakla bey' u fûrûht olunmak : 128
 Baklan kâdîsı : 593
 bal; — salmak : 202; — u yağ : 593, 594
 Balada nehri, Badracık : 297
 Balamariçe karyesi, Hezargrad kz. : 532
 Balçık : 271
 balık bâzârı : 500

balıkcılar : 429
balıkcın pöstları : 208
Balıkesri : 8; — kâdîsı : 100, 266
Balıkire çiftliği, Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı'ndan, Kıbrıs cezîresi : 511
Bâli, bölük çavuşlarından : 337
Bâli, Çal kz. : 582
Bâli, şakî, Akçahısâr kz. : 165, 167
Bâli, şakî, Bolı kz. : 73
balta ile salup katleylemek : 674
Balyabadra : 97; — kâdîsı : 382
balyosların vekîlleri, İskenderun : 191
Balyoz(?) Memlehası, Pravişte kz. : 628
Bana (kasabası) : 332; — kâdîsı : 279, 332
Baniska karyesi, Hezargrad kz. : 532
Bar; — ahâlîsı : 38; — kâdîsı : 38; — Kal'ası neferâtı : 631
barata giymek : 456
Barbarova karyesi, Re'îsü'l-küttâb Hasan'ın ze'âmet karyesi, Üsküb : 175, 637
Barça : 128
bârgîr(ler) : 106, 125, 142, 158, 270, 433, 482, 641; — almak : 313; — beslemek : 487, 512, 532; — hâzır u müheyâ eylemek : 292; —i beslemeyüp ve tîmâr itmek : 512; —in na'llemeğe müstekıl dükkânları olmamak : 487; —ine dahlitmek : 208; — kalmamak : 512; — lâzım olmak : 583; — mühimmâtı için vaz' u ta'yîn olunan köyler : 292; — taleb itmek : 515; — tedârük (ü ihzâr) itmek : 80, 451; — ve sâyir hayvân gâret itmek : 627; — zâbıtlarıyla sefer-i hümâyûna irsâl olunmak : 583; — za'îf ü amel-mânde olmak : 292
barmak : 714
barut; — u kurşun tedârüki : 145; — ve top u yuvalak zâyî' u telef itmek : 187; — yakup sefine garkolmak : 35; —ı siyâh tedârük eylemek : 693
basîret (ü intibâh) üzre olmak : 47, 107, 162, 199, 219, 221, 380, 564, 632, 666
basîret ve rızâ-yı hümâyûn üzre hareket itmek : 558
Basto(?), zimmî, Göynükli k., Sahrâ nh., Dimetoka kz. : 373
basup; — katlitmek : 640; — soyup at u esbâbını yağmâ vü gâret itmek : 447
baş; — bennâki : 513; — kaldurmak : 688, 706; — kılıçları karaya olmak : 427; — u buğ : 204, 259, 289, 644, 671, 698; — defterdârlık hizmeti : 420; —ı mecruh olmak : 428; —ına keçe giydürmek : 175; —larına kisbet almamak : 382; —larına yeşil dülbend sarınmak : 336; —larından yeşillerin ve alâmetlerin alınmak : 430
Batın-oğlı bkz. Hızır Alaybeği
Batmofca(?) karyesi, Orta Câmi'i'nun(?) vakfı, Kratova : 225
Batnos karyesi, İstanköy kz. : 464
Batum (eyâleti) : 323, 635; — beğlerbeğisi : 614
Bâyezîd Hân Çeşmesi sakkâsı, İstanbul : 168
baylos ilçileri : 128
bayrak(lar) : 230; — ile gezmek : 554

Bayrakdâr : 180
 Bayram Paşa, Vezîr, Klis Sancağı Mutasarrıfı : 229, 488, 677, 679
 Bayram Paşa, Vezîr, Mısır Muhâfızı : 586
 Bayram, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerisi : 445
 Bayram, Silahdâr, Pirlepe : 621
 bayramlık nâmıyla bezir-hânegilerden akça taleb ü rencide etmek : 339
 Bayramlı; — cibâyeti : 20; — kâdîsı : 20
 bâzâr(lar) : 119, 394, 460; — akçası cem' u tahsîl olunmak : 696; — ihrâcı : 696; —a cem' olan tüccâr ve
 rencber tâyifesi : 700; —a gitmek : 379; —da ve nevâhî vü kurâda nidâ vü tenbîh ü i'lân eylemek : 559
 bâzârbaşı : 319
 Bâzârcık karyesi, Düşenbe kz. : 372
 Bâzârgâh, Selanik : 76
 Bâzârköyi, Kocaili sn. : 596
 Bâzârsuyı kâdîsı : 20
 Bâzergâh nâhiyesi : 136
 bâzergân(lar) (tâyifesi) : 31, 110, 143, 311, 359, 692; —a ve tüccâra mâni' olmak : 354; —ı cebren âhar hânlarla
 kondurmak : 359; —ı tahrîk etmek : 227
 bâzû-yı himmet : 632
 be-dergâh etmek : 175
 bedel; — alınmak : 371; — cem'ına me'mûr olanlar : 427; — nâmına akça taleb etmek : 368; — nâmına bir akça
 ve bir habbe almamak : 243; — taleb olunmak : 427; — teklîfi ile rencide itdirmemek : 371; — tutmak :
 546; —i eşiciyân(?) : 403; —i kürekci akçaların almak : 478; —i kürekçilerin Tersâne-i Âmire'ye
 teslîm etmek : 478; —i nüzûl tahsîli : 640; —i öşr : 93; —i siyâset diyü bir akça ve bir habbelerin
 almamak : 562
 beğ : 296, 303, 624; — kethudâ(sı /ları) : 235, 307; —zâde : 690
 Beğbâzârı kâdîsı : 241, 707
 beğlerbeği : 22, 30, 34, 48, 53, 83, 89, 97, 106, 135, 137, 141, 151, 153, 162, 172, 173, 187, 189, 198, 208, 219,
 231, 236, 267, 287, 328, 354, 359, 360, 369, 372, 396, 408, 420, 436, 438, 449, 450, 452, 458, 474, 480,
 490, 495, 510, 511, 514, 528, 529, 556, 558, 571, 572, 574, 582, 601, 614, 640, 644, 646, 648, 649, 650,
 656, 659, 697, 701, 711, 718; — âdemleri : 29, 153, 562, 638, 692; — kâyim-makâmı : 95, 315, 622; —
 kethudâsı : 695; — mütesellimi : 107, 315, 447, 479, 484, 702; — sübaşılığı : 95
 beğlik korıları : 295
 beğlikci : 387, 657
 Beğlü karyesi, Çal kz. : 151
 Beğşehir (sancağı); — Altı Bölük kethudâyirleri : 533; —beği : 533; — kâdîları : 533
 behre-mend olmak : 22
 bekâretin izâle etmek : 111
 bekcilere küllî mu'âvenet üzre olmak : 626
 Bekilü karyesi, Çal kz. : 582
 Bekir Ağa : 19
 Bekir, Çopur, Kızılbaş'a firâr eyleyen : 702
 Bekir, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi, Vezîr Hasan Paşa'nun Kapucıbaşı : 358
 Bekir, erbâb-ı tîmârdan şakî vü ehl-i fesâd Alî tarafından katledilen, Sana karyesi, Traboltce kz. : 250

Bekir, kâtil, Bosna : 393
 Bekir, Seydî oğlu, muhtekir : 394
 Bekir, şakî, Trabolice Kâdîsı Gurka-zâde İbrâhîm'in hıdmetkârı : 254
 Bekir, Yeniçeri, maktûl, Arıklı k., Lenkova(?) nh., Selanik kz. : 304
 Bektaş, şakî, Akçahısâr kz. : 165
 bel'ıyyâtın zuhûra getürmek : 673
 Belgrad : 489; — kâdîsı : 489; — monlâ(sı /ları) : 159, 605
 bellût; — kerâsteleri : 639; — tahtası : 625
 bend; — itmek : 632; — ü zencîr kullanmak : 677
 Bender; — kâdîsı : 103, 264, 289; — Kal'ası muhâfazası : 289; —i Dimyât : 424; —i İskenderiyye : 424; —i istîlâ eylemek : 434; —i Reşîd : 424
 bennâk : 513
 berât(lar) (-ı şerîf) : 13, 122, 175, 216, 407, 427, 448, 628, 637, 683; — itdürmek : 468; — u temessük itmemek : 468; —ı ve temessükâtın elinden almak : 379; —ı ve tezkiresi olmamak : 468; —le tûmâra mutasarrıf olmak : 14; —nda ta'yîn ü tasrîh olunmak : 67
 berâyâ : 688; — âsûde-hâl olmak : 706; — perâkende vü perîşân olmak : 711; — teklîfleri : 657; — ve ahâlî-i vilâyet evlerin ve yolların basmak : 557; — ve ahâlî-i vilâyetün emvâl ü erzâkın (nehb ü) gâret itmek : 627, 598; — ve sayîr ahâlî-i vilâyetün humâyet ü sıyâneti : 632; —ya te'addî vü tecâvüz itdürmemek : 99; —ya te'addî vü tecâvüzleri olmak : 585, 587; —ya zulm ü te'addî itmek : 270, 591; —ya zulm ü te'addî olunmamak : 581
 Berce kâdîsı : 645
 Bereketzâde mahalli, Galata : 258
 Bergos kâdîsı : 397, 710
 Berkofça; — kâdîsı : 88, 280; — Yeniçeri serdârı : 280
 bernâ vü pîr mahzar eylemek : 14
 Beşîr Ağa : 538, 610
 beşikde olan oğlancıklar : 235
 bevâb(lar /ân) : 317, 335, 338, 510
 bey'; — eylemek : 421, 439; — olunmak : 359; — u fûrûht itmek : 414; — u şîrâ : 51, 152, 200, 332, 239, 257, 272, 278, 311, 429; —ı men-yezîd olunmak : 458
 beyâna çıkarmak : 673
 beyâz; — dülbend giymek : 352; — etmek işlenmek : 94
 Beytu'llâhi'l-Harâm : 134, 155; —un ta'mîr ü termîmi : 212, 699
 beytü'l-mâl(ler) : 69, 134, 159, 176, 255, 264, 282, 295, 306, 397, 410, 488, 651; —i göndermek : 382; —i şer'an cem' u tahsîl itdürmek : 456; — kabzeylemek : 69, 456; — mahsûlinden akça taleb ü tahsîl itmek : 526; — sipârîş olunmak : 456; — tahsîli : 47, 456; — zuhûr itmek : 651; —i âmme vü hâssa : 606
 bezir; — yağı : 339; —hâne : 339; —hânegilerden akça taleb ü rencide itmek : 339
 bezirciler tohum almak : 339
 bezl-i; — himmet ve sarf-ı kudret ü kuvvet eylemek : 693; — iktidâr itmek : 632; — maktûr eylemek : 535; — maktûr u sa'y-i nâ-mahsûr eylemek : 632
 bezzâzîstân : 137, 227; — ihdâsı, Ereğli kasabası : 278; — kethudâsı : 152; — u hâmı bey'-ı men-yezîd olunmak : 458; —ı açup akça sirka eylemek : 320

Bıçakçı-zâde bkz. Muhammed, Bıçakçı-zâde
 bıçakla urup mecrûh itmek : 537
 Bınarhısâr (kazâsı) : 398, 444; — kâdîsı : 306, 548
 bî-garaz; — kimesneler ile varmak : 522; — müslimânlar : 22; — müslimânlar meclis-i şer' de haber virmek : 513; — müslimânlardan tefahhus olunmak : 273
 bî-günâh kimesneleri ahz ü habs itmek : 236
 bî-kusûr teslîm eylemek : 322
 bî-namâz tefûşî nâmına akçaların almak : 387
 bî-zebân : 407; — Ağa, tâbi'-ı Çerkes : 403
 Biga sancağı kâdîları : 564
 Bigadiç kâdîsı : 390
 Bihke; — dizdârı : 327; — kapudânı : 327
 Bihlişte kâdîsı : 341
 Bihor nâhiyesi, Prizrin sn. : 711
 bîkr kız(lar) : 476; —ın cebren çekmek : 73; —ı cebren tasarruf itmek : 307; —un bekâretin izâle itmek : 111
 bilazik : 347
 Bilecik kâdîsı : 539
 biller; —de âdemler katlitmek : 706; —de ve menâzil ü merâhilde âdemler katlitmek : 688; —in kesmek : 642
 Bilo(?), zimmî : 244
 Bilonikli(?) karyesi, İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259
 binâ; — eylemek : 599; — olmak : 359; — olunan burca nefer ta'yîn olunmak : 643; — vü ta'mîr itmek : 704
 binek(?) bârgîrleri : 487
 Birgi kazâsı : 272; — kâdîsı : 272; —'de sabun bey' u şîrâsı : 272
 Birinci Bölük, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerileri : 424, 609
 Bit(?) Bâzârı, İstanbul : 152
 bizlerden akça taleb itmek : 460
 Blasca kasabası, Üsküb : 403
 Bob İstamet, Ruhbân, Papas, zimmî, Zıştovi hâslarında sâkin : 340, 353
 Bob Sinto(?), Ruhbân, Papas, zimmî, Zıştovi hâslarında sâkin : 340, 353
 Boblana(?) nâhiyesi, Prebol kz. : 34
 Bodrum; — kâdîsı : 128; — Kal'ası dizdârı : 128; — Kal'ası Limanı : 128
 Bogoz karyesi, Draç kz. : 273
 Boğaz (Hısâr); — Kal'ası /kılâ' dizdârı : 143, 326, 423, 446, 456, 644; —ı serdârı : 456; —ı'nda habsolmak : 446
 Boğazhısâr; — kâdîsı : 36, 143, 326; — neferât ağası : 143; —dan İskenderiyye'ye varınca Akdeniz yalılarında vâkı' olan kâdîlar, kılâ' dizdârları, sancakbeğleri, yeniçeri serdârları : 314
 Boğazkesen Kal'ası : 405
 Boğdan (vilâyeti) : 411, 434, 589, 633; — beği : 237, 434, 624; — kâdîsı : 306; —nün muhâfazası : 401; — sınırına varup gelince yol üzerinde olan kâdîlar : 380; — tarafına giden ulak bârgîri : 532; — voyvodalığı : 624; — voyvodası : 330, 331, 401, 589, 595; —dan asker çıkartmamak : 401
 boğdurup katlitdirmek : 304

Bolı (sancağı) : 31, 73, 357, 369, 600; — beği : 12, 296; — beği mütesellimi : 600, 676; — kâdî(sı /ları) : 12, 73, 230, 343, 357, 369

Bolisik(?) karyesi, İsrebreniçe kz. : 645

Bomyoviçe(?) karyesi, Pojega(?) kz. : 239

borc almak : 172

Borlı (kasabası) : 296, 676; — kâdîsı : 676

Bosna (eyâleti) : 41, 108, 146, 268, 652, 678; — beğlerbeğisi : 34, 53, 97, 711; — cânibi defterdârı : 408; — kâdîsı : 368, 393, 579; — muhâfazası : 14, 86, 211, 327, 393, 408, 538, 579, 632, 645, 668, 677, 702, 711; — mutasarrıfı : 368; —'dan gelen kârbânı basmak : 503; —'nun hıfz u hırâseti : 632; —Sarây monlâ(sı /ları) : 159, 605

Bostân İskeleyi : 209

bostâncı(lar); — kethudâsı : 394; —a mahsûs tohumlar : 394; —a muzâyaka virmek : 394; — paşa : 385

bostâncıbaşı : 4, 257, 371, 373, 396, 418, 482, 503, 504, 550, 593, 618; — odabaşısı : 437

bostânlar : 394

Bostiçe bkz. Vostiçe

boş; — gemilerden kapudânlık hakkı alınmak : 426; — temessüğüne voyvodalar mühür urmak : 426

Boşnak Ömer, yeniçeri : 317

boyarlar : 252

boyunun urmak : 621

boz u hâlî komamak : 116

boza-hâne : 673

Bozcaata kâdîsı : 382

Bozguş tâyifesi, Kuşatası Kal'ası : 513

Bozöyük kazâsı : 5; — kâdîsı : 5

Boztoğan kâdîsı : 137

Böğürdelen kasabası : 14

bölük; — çavuş(lar)ı : 42, 156, 178, 337, 664, 666, 684, 703; — çavuşların göndermek : 666; — halkı : 199, 380, 496; — halkı kethudâsı : 585; — halkı kethudâyirleri : 158; — kethudâ(sı /ları) : 199, 507; — başılar : 187, 343, 422, 652; —e çıkmak : 9

börekci : 319

Brayıl tahtaları : 714

Bresnovistne karyesi, Dvistca nh. : 34

Brin karyesi, Fenar nh., Yenişehir kz. : 374

Budimle (nâhiyesi /kazâsı) : 711; — ma'a Temran kâdîsı : 642

Budun (eyâleti) : 6, 14, 19, 39, 130, 147, 268, 270, 271, 301, 401, 519, 611, 653; — mîr-i mîrânı : 580; — muhâfazası : 4, 14, 247, 452, 477; — serhaddi : 566; — tarafından emr-i şerîf getürtmek : 579

buğday(lar) : 2, 256, 648, 650; — gemileri : 463; — götürmek : 463; — iştirâ eyleyen gemiler : 657; — kadîmden düstûr-u'l-amel olan ölçek ile keylolunmak : 477; — toğrı İstanbul'a gönderilmek : 616; — u terekelerin ihrâk itmek : 572; — virmek : 657; — yükletmek : 616; —ın almak : 2, 361, 616; —ın alup zulm ü te'addî eylemek : 2

buhûr gönderilmek : 183, 184

Buj Anderye, zimmî, şişe sanculup âteşte yakılan, Gopeş k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

burca nefer ta'yîn olunmak : 643

Burcabaşıcı(?) Memi Kulesi, Kavala : 628

burma astar; — giymek : 69, 159, 176, 182, 226, 230, 255, 264, 281, 282, 289, 382, 424, 456, 605, 651; —lu
levend tâyifesi : 99

burtun re'îsi : 85

Burusa : 57, 60, 197, 227, 347; — bâzergânları : 227; — beği : 71; — kâdîsı : 10, 49, 56, 57, 58, 60, 71, 217,
266, 288, 347, 419; — kethudâyiri : 10; — monlâsı : 666, 704

Buyo, zimmî, haydûd baş u buğu, Grabova Kara Eflak k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

buz-hâne, Yedikule kurbinde : 104

Bügdüzli, Ankara'da sâkin : 298

bühtân itmek : 549

Bükreş kasabası, Eflak vl. : 47

Bürünçe kâdîsı : 295

Büyük Beşik, Selanik : 76

Büyük Kafranvîrân(?) karyesi : 472

büyük; — gemi yanaşmamak : 375; — sefinelerin vakıf kayıklarun yirine yanaşdurmak : 375

Ca'fer, kâtillere kefil, Yenişehir ü Fenar kz. : 524

câbî(ler) : 295, 573

câdde-i hakdan udûl (ü inhıraf) eylememek : 50, 199, 259, 321, 346, 369, 496, 498, 640, 668, 706, 707

câmedânın açmak : 296

câmi'(-ı şerîf) [/cevâmi'] : 137, 193, 500, 599, 681, 704; — binâ itmek : 34; — ve imâret-i âmire evkâfı, Sultân
II. Murâd, Edirne : 578; — ve imâret-i âmire evkâfı, Sultân Süleymân Hân, İstanbul : 562, 607; —ı
kebîrîn mürtezakası, Şühûd ks. : 303; —dîvârları eğilüp münhedim olmağa karîb olmak : 681; —e ve
Haremeyn-i Şerîfeyn'e vakfitmek : 359; —fün kubbesinün kurşunı kalmamak : 217; —u medrese binâ
eylemek : 458; —u mesâcid harâba müşrif olmak : 413; —u mesâcidi kapatmak : 535; —u mesâcidün
mütevellî vü nâzırları : 413; —u mesâcidün üzerlerinde örtüleri kalmamak : 413

câmûs(lar) : 295, 339; —ın otarmak ve gevürmek : 640

cân u baş; — ile çalışmak : 608, 609; —ların fedâ itmek : 382

cânavarlar sayd u şikâr itmek : 238

Cânbeg Giray Hân, Kırım Hân : 481

Caneti Re'îs, Kalyon Re'îsi, Akdeniz : 436

Cani Talinco(?), zimmî şerîr ü ehl-i fesâd, Sira Cezîresi : 307

cânib-i; — saltanatdan temlik olunmak : 640; — şer'den tenbîh olunmak : 377; — vakfdan ta'mîr olunmak : 681

cârî olmak : 356

câriye(ler) : 295, 421, 428, 660; —yi Yehûdî vü kefereye bey' eylemek : 421

câvsûslar : 247

cebe-hâne; — vü mühimmât : 230; —den nice âlât-ı harb ve barut ve top u yuvalak zâyî' u telef itmek : 187

cebeci(ler) (tâyifesi /zümesi) : 69, 139, 159, 176, 215, 226, 230, 255, 264, 282, 295, 306, 382, 499, 605, 647,
651; — bölükbaşları : 343; — geçinmek : 498; — kethudâsı : 215; — nâmında (ve şeklinde) gezmek :
69, 99, 176, 182, 255, 264, 281, 282, 289, 651; — nâmında gezüp fukarâya zulmitmek : 226, 230, 382;
— otalarında hâzır u âmâde olmak : 343; — yoklanmak : 139; —başı kâyim-makâmı : 343, 498

cebel(ler) : 208; —i Arafât : 213

cebelü ile sefer-i hümâyûn eşmek : 474

cebr; — u te'addî : 316, 616; —en âhar hânlara kondurmak : 359; —en ahzeylemek : 707; —en almak : 461; —

en beher hânedan akçaların almak : 178; —en bozmak : 707; —en çeküp almak : 381; —en ellerinden almak : 208; —en gasbeylemek : 707; —en menkûhasın alup Frengistân'a satmak : 655; —en tasarruf etmek : 307

cedd : 89; —i emced : 388

cefâ vü eziyyet etmekden hâlf olmamak : 352

celâ-yı vatan etmek : 50, 151, 381, 403, 472

Celâl-zâde bkz. Mehmed, Celâl-zâde, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi, Kütâhiyye

Celâleddîn, Kâdî, Antâliyyeli Mahmûd Çavuş'un [/Müteferrika Mehmed] sağîre kızlarının vasîsi : 137, 458

celâlî; — şeklinde karyelerin nehb ü gâret etmek : 235; — zamânı : 622

celb ü ahz; — için emr almak : 385; — için temessükâtına i'tibâr etmek : 494; — için zulm ü te'addî eylemekden hâlf olmamak : 578; —i mâl : 22, 65, 482

cem'; — etmek : 572; — u tahsîl : 54, 55, 57, 95, 265, 333, 456, 486, 528, 594, 644, 651; — u tahsîl olunan tekâlifün akçasın levâzimlerine harc u sarfıtdürmek : 528; — u tahsîl ve dâhil-i Hazîne itdürmek : 531; — ve himâyet etmek : 671; —ı gafîr ile şehâdet eylemek : 227; —ı mâl eylemeğe sâlik olmak : 581

cem'ıyyet; — ile çıkmak : 627; — etmek : 541, 550; — üzere gezmek : 708; —leri dağılmak : 684; —leri olmak : 67; —lerin dağıtmak : 708

cemâ'at(ler) : 578; —, Yiğirmiyedinci : 527; —i müslimîn : 440

Cemîle hâtûn, acemiyândan Hüseyin'ün vâlidesi : 445

Cenâne, câriye, Âbsûfî kz. : 660

cengitmek : 210

cerâhatden fevtolmak : 645

cerâyım nâmıyla gurusların almak : 594

cerh u katl mahalline nesne lâzım gelmemek : 671

cerîme : 202; — nâmıyla akça almak : 448; —lerin almak : 593

cerîmleri gılâle gönderilmek : 425

Cerrâh Paşa Câmi'ı : 23

cerrâhlar : 574

cevâhirlerin alup firâr etmek : 547

cevâmi' bkz. câmi'

Cevlanlu zimmîleri, ticâret tarîkıyla Acem'e varup gelen bâzergân tâyifesi : 692

ceyb harclığı : 55

cezâların vermek : 380

Cezâyir; — beğlerbeğisi : 48; — eyâleti ihtiyârları : 464; — guzâtı : 423; — kapudânı : 329, 464; — serhaddi : 422; — Yeniçerileri : 422; —'e giden gemiler : 314

cezîre : 330, 331, 348, 349, 350, 493, 510, 511, 650, 657; — gemileri : 425; —i Rodos'da muhâfazada olan mükemmel ü müretteb kadırgalar : 644

cibâyet : 20, 105

Cidde muhâfazası : 698

Cihân Beğ(?) : 245

Cihângîr; — Suyı : 356; —'den olan su hissası çeşmeye cârî olmak : 356

cihât ü terakkî vü vazîfeler ihdâs etmek : 673

cinâyetlerine(?) göre icrâ-yı ahkâm eylemek : 430

Cisr-i Mustafâpaşa kazâsı : 235

cisr; — ta'mîr ü termîmi : 34; — tecdîd ü binâ eylemek : 60; —i azîm binâ itmek : 34
cizye(ler) : 18, 162, 212, 361; — akçaları : 644; — cem'ı : 210, 644; — cem'ına me'mûr olanlara edâ vü teslîm
itmek : 361; — hâneleri tahrîr olmamak : 22; — mahsûli : 362, 523; —güzâr re'âyâ : 22; —in edâ
eylemek : 361
cizyedârlar ve sâyir hıdmet ile gelenlerden cüz'î nesne ile almak : 541
Corci [/Corco] Mor, firârî, İngiliz tâciri : 143, 326
Corco Mor bkz. Corci Mor
Cömerdlü hâsları, Yenişehir kz. : 563
Cum'a, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası Hasan'ın âdemisi, Nısf-ı hısârlık k., Geyve nh., Hudâvendigâr sn. : 431
cünûd-ı muvahhıdînün mühimmât-ı seferi Ordu-yı Hümâyûnum'da tekâmîl olunmak : 696
cürm; — ile tevliyetden ref' olunmak : 23; — sâbit olan eşkıyâ vü mücrimler : 114; —i cinâyet : 562; —i galîz
sâdır olmak : 562; —i zâhir olmak : 314
cüz'î; — akça ile icâre itmek : 673; — mahsûlâtın serbestiyyet üzre zabt u tasarruf itdürmek : 718; — nesne ile
almak : 541
cüz'ler şart-ı vâkıf mücebince tilâvet olunmak : 303
cüzhân : 193

çadır mehteri : 499
Çağlayık [/Çaklayık] kâdîsı : 628, 657
çakal sayd u şikâr itmek : 238
Çâker, sâbık Lefkoşe Kala'sı Dizdârı, kal'ayı hâlî bırakan : 187
Çakır Nasûh, eşkıyâ, Tire : 148
çakırcıbaşı : 238
Çaklayık kâdîsı bkz. Çağlayık kâdîsı
Çal kazâsı : 151; — kâdîsı : 151, 371, 582
çam; — ağaçları : 269; — u bellût kerâsteleri : 639
çamlık : 269
çan çalup ve nevbet itmek : 191
Çanak cemâ'ati, Gümülcine kz. : 578
Çançâ kâdîsı : 34
Çardak çorbacısı : 375
çârdak u dam ihdâs itmek : 712
Çari karyesi, Kavalâ : 628
çârsû /çârsû; — vü bâzâr : 394; — vü bâzârlarda ve nevâhî vü kurâda nidâ vü tenbîh ü i'lân eylemek : 559; —
-bâzâr hıdmeti : 457; —da alâniyyeten tüfenk ile urup katlitmek : 358; —da kâr u kisbleri olmamak :
487; —larda at u libâs ile gezmek : 206; —larda ve mecma'-ı nâs olan mahallerde i'lân itdürmek : 701
çâşnî tutmak : 522
çâşnigîr(ler)başı : 309, 380, 542
Çatalca kazâsı : 68; — kâdîsı : 68, 69

Çâvdâr Hısârı karyesi : 261
 çavuş(lar) : 98, 178, 199, 268, 295, 337, 360, 362, 364, 382, 394, 442, 515, 523, 534, 553, 572, 575, 604, 640, 651, 664, 679, 684, 686; — gedüklüleri : 17; — u sipâh u yeniçeri çiftlikleri : 584; —başı : 378; —ı ahzeyleyüp emvâl ü erzâkın almak : 86; —zâde, Haleb : 354
 çayır(lar) : 235; —a nüzûl itmek : 552; —ın fuzûlî tegallüben zabt u tasarruf idüp gadritmek : 521; —ın ve ekinlerin helâk itmek : 161
 çekirdekli penbe : 173
 çekük bulunmak : 71
 çeküp almak istemek : 572
 Çelebîbâzârı kazâsı : 552; — kâdîsı : 552
 Çelo, kâtil, şakâvet ü fesâd ile ma'rûf, İlbasan sn. : 535
 çeltük; — düşmek : 297; — yirleri : 297; — zirâ'at olunmamak : 297
 çerge : 161; — (vü obaları) ile gezmek : 503, 504; — vü obalarında sirka olunmuş esbâb bulunanlar : 363
 çeri; —başı(lar) : 490, 562, 701; —sürücileri : 490, 562, 701
 Çerkes : 403
 Çerkes Beğ, Kırşehir Sancağıbeği Hüseyin'in ceddi, Rûmdığın k., Aktağ kz. : 89
 Çermiş(?) karyesi, Bihor nh., Prizrin sn. : 711
 çeşme; —nün suyu : 356; —nün yolın bozmak : 356; —ye cârî olmak : 356; —ye gelmek : 356
 çete vü akın nâmıyla kimesneyi geçürtmemek : 221
 Çınar(?) karyesi, Kavala : 628
 Çırpan kâdîsı : 218
 çiftlerde olan öküz ü sabanların almak : 313
 çiftlik(ler) : 172, 173, 199, 331, 341, 399, 540, 648, 649, 650; — basmak : 164, 165, 167; — da'vâsı istimâ' olunmamak : 341; —de tahassun eyleyen eşkıyâ : 543; —de tavattun itmek : 214; — fûrûht olunmak : 565; — harâb olmak : 511; — ihrâk itmek : 363; —in cebren ahzeylemek : 707; —in gâret itmek : 659; — kethudâsı : 648, 649, 650; — mahsûlî : 510, 648, 650; — müste'cirlerine ta'mîr ü termîm itdürilmek : 511; — ü mandıra sâhibleri eşkıyâya mu'în ü zahîr olmak : 543
 çile : 291
 Çingâne(ler) (tâyifesi) : 4, 161, 252; — eşkıyâsı : 403; —n idlâl ü tahrîk itmemek : 550
 Çirmen (sancağı) : 83; — sancağıbeği : 160
 Çiro Mağahoryo karyesi zimmîleri : 93
 Çitroz Panayırı, Karaferye kz. : 286
 çividî rengi : 291
 çobân(lar) (tâyifesi) : 199, 403; — koyunların ve sığırların ve sâyir hayvânâtların salıvirmek : 331; —a dest-dirâzlık itmek : 100; —ın getürdükleri metâ'lar : 628; —in dahl ü ta'arruz itdürmemek : 331
 Çoğuşlu karyesi, Çal kz. : 582
 Çoklarpa karyesi, Nakşa cezîresi : 331
 Çonya yaylağı, Eğridere Derbendi, Köstendil sn. : 546
 Çopan, zimmî, Hâssa Cerrâhı : 574
 çorbacı(lar) [/şorbâcî] : 76, 148, 289, 290, 293, 375, 456, 463, 480, 616; — kâtibi : 291
 Çorum sancağı kâdîları : 230
 Çöke kâdîsı : 295

çöl : 107

çörek işleyenler : 319

Çubuk kâdîsı : 298

çuka(lar) : 63; — alçak işlenmek : 65, 74, 291; — anbârı : 291; — bahâsı : 685; — emîni : 291; — ensüz ü kem olmak : 77; — eyü işlenmek : 291; — giymemek : 206; — hıdmeti : 64, 66, 68, 76, 77, 282, 691; — hıdmetine mübâşir nasbolmak : 65; — işlemek : 65, 75, 77, 291; — işlenmemeğe sebep olmak : 291; — işletmeğe me'mûr çorbacı : 291; — işleyen Yehûdîler : 74, 77, 291; — iştirâ itmek : 685; — pastavı : 291; — üzerine mubassır olmamak : 65; — ve gayri metâ'a tebdîl itmek : 51; — vü kumâş giymek : 385; — yağmâ vü gâret itmek : 515; —nun argacı az olmak : 77

çukacılar : 291; —, Bit(?) Bâzârı, İstanbul : 152

çuval : 97, 115

da'vâ(lar) : 26, 27, 290, 305; — eylemek : 71, 489; — hâli üzre ibkâ olunmak : 494; — istimâ' olunmamak : 341, 396, 619, 647; — istimâ'ı : 249, 347, 619; — itmeğe kâdir olmamak : 671; — talebine âdem göndermek : 70; — vü nizâ' : 298; — vü nizâ' u şirret itmek : 494; — vü nizâ'inun aslı olmamak : 14; — -yı hakk eylemek : 53, 270, 396, 697; — -yı hakk u ta'yîn-i mâdde itmek : 21, 48, 148, 204, 335, 346, 369, 557, 585; — -yı şer'ıyyeleri Dîvân-ı Hümâyûn'da görülmek : 684; —dan men' olunmak : 17, 347, 565; —ın şer'le görmek : 623, 684; —ına mutâbık olmak : 521; —muz vardır diyü gördürmek : 670; —nun istimâ'ı memnû' olmak : 367, 458; —sı isnâd ü iftirâ olmak : 14; —sına mutâbık olmak : 397; —sına muvâfık olmak : 330, 331; —ya mübâşeret eylemek : 458; —ya şürû' idüp nizâ' itmek : 494

da'vet-i şer'(-ı şerîf) olunmak : 293, 320, 496

Dadyan; — harâcı : 438, 495; — meliki : 406

dağlar bkz. tağlar

dâhıl; —i anbâr itmek : 291; —i Hazîne itdürmek : 531

dahl; — ü gadr itdürmemek : 400; — ü nizâ' itdürmemek : 17, 458; — ü nizâ' itmek : 17, 59, 249, 379, 458, 483; — ü rencîde eylemek : 14, 578; — ü rencîde itdür(il)memek : 14, 37, 93, 255, 331, 658, 676, 687; — ü ta'arruz eylemekden hâlî olmamak : 578, 597; — ü ta'arruz olunmamak : 332, 333, 494, 677, 692, 718; — ü ta'arruz ve rencîde (vü remîde) itdür(il)memek : 347, 555, 578, 682; — ü ta'arruzdan men' u def' olunmak : 597; — ü te'addî olunmak : 37, 665, 372; — ü te'addî ve tekâlif ile rencîde vü remîde olunmamak : 538; — ü te'addîden hazer itmek : 321; — ü te'allül ü nizâ' itdürmemek : 272; — ü tecâvüz eylememek : 291, 573, 596, 640; — ü tecâvüz itdürilmemek : 682; — ü tecâvüz olunmak ihtimâli olmamak : 585; — ü tecâvüz ü te'addî eylemek : 538; — ü tecâvüzden hâlî olmamak : 330; —idüp ta'arruz u nizâ' itmek : 670; —idüp tasarrufına mâni' olmak : 483

dam ihdâs itmek : 712

darb; — itmek : 100, 707; — u eziyyet itmek : 377; — u let : 235, 305, 515; — u şütûm itmek : 501; —dan fevtolmak : 707; —ı şedîd ile darb ve envâ'-ı hakâret eylemek : 668; —ı şedîd itmek : 621

dâru'l-harb; — keferelerine müslimân u re'âyâ vü fukarâyı esîr itdürmek : 454; —e buğday virilmekten ihtirâz eylemek : 657; —e lâhık olmak : 22

dâru'l-kurrâ : 137, 458; — şeyhı : 23

Dâru's-Sa'âde : 510, 578; — ağa(sı /ları) : 1, 2, 20, 54, 55, 56, 57, 58, 78, 267, 578, 667; — Hazînesi : 55, 56, 57, 58

Dâru's-selâm : 623

Dâru'ş-Şifâ : 217

David, Yehûdî : 603

Dâvûd Kethudâyiri, Bilecik ve Lefke cânibleri : 539

Dâvûd Paşa-zâde bkz. Mustafâ Ağa, Dâvûd Paşa-zâde

Dâvûd, Mevlânâ, Müderris, Yâkûtiyye Medresesi, Erzurum : 428

Dâvûd-oğlu, eşkıyâ : 705

Dâvûdlu kasabası, Mağnisa kz. : 48

Dâvûdlu; — hâsları : 563; — kâdîsı : 563; — voyvodası : 93

dâyinlere akça virdürmemek : 355

de'b-i kadîm olmak : 554

debbâğ(lar) (tâyifesi) : 110, 192, 196; — kâr-hânesi'nün ahîsi : 332

Debbâğ-zâde bkz. Mehmed, Küçük Odabaşı

Debre [Debri] kasabası : 528; — kâdîsı : 142, 528

Debri bkz. Debre

Dede Bâlî, Ayvalıvîrân k., Kastamonu : 561

Dedegin, Luz k., Draç kz. : 273

Dedi(?), zimmî, Dimye, Kıbrus : 650

def'; — olunmak : 288; — u izâleleri mühimmât-ı umûrdan olmak : 380, 585, 587; — u izâlesi emr-i asîr olmak : 471; — u ref' olunmak : 472, 581; — u ref'ı mümkün olmamak : 579; —ı eşkıyâ eylemek : 642; —ı ihtilâl eylemek : 493; —ı mazarrat : 482, 543, 546, 627, 629, 631, 659, 708; —ı mazarrat-ı eşkıyâ : 630; —ı mezâlim eylemek : 541, 679; —ı muzâyaka eylemek : 444, 463, 469, 616; —ı te'addî : 53; —ı zarûret : 269

defâtir bkz. defter

defter(ler) (/i cedîd /i atîk) [/defâtir] : 13, 26, 27, 47, 49, 69, 95, 103, 143, 173, 194, 226, 230, 255, 264, 282, 295, 306, 382, 409, 413, 420, 424, 437, 499, 606, 646, 648, 650, 651, 672; — düzüp hılâf-ı vâkı' mevâdd isnâd itmek : 338; — göndermek : 648, 650; — it(dürt)mek : 22, 162, 230, 238, 382, 283, 449, 479; — kethudâsı : 701; — mücebince amel olunmak : 628; — mücebince harâcların virmek : 482; —ı hâkânî : 34, 348, 349, 350, 499, 578, 718; —ı Hâkânî kâtiblerinin gedüklüleri : 371; —ı hâkânîde mukayyed voynuklar : 615; —ı hâkânîye mürâca'at olunmak : 89; —a vü cedîdede mastûr u mukayyed olmak : 718; —de hâsıl kaydolmak : 350; —de mukayyed olan vakıf re'âyâsına müdâhale olunmamak : 578; —de mukayyed ra'ıyyet ve ra'ıyyet oğulları : 578; —de yörük-oğlu yörük olmamak : 578; —den ihrâc olunmak : 551; —e muhâlif yörük beğlerine rencide vü remîde itdürmemek : 578; —e mürâca'at olunmak : 388; —e noksân müterettib olmamak : 22; —e ve kadîmden olıgelene muhâlif : 348; —in ibrâz itmemek : 27; —in İzmir Kal'ası'nda emânet vaz' itmek : 516; —ine kesr terettüb eylememek : 615; —lü avcı tâyifesi : 238; —lü re'âyâsın kaldurmak : 386; —lü sayyâd : 238; —ün bir sûretin yazmak : 22

Defter-hâne-i Âmire : 388

defterdâr : 72, 145, 169, 170, 179, 262, 267, 408, 420, 529, 556, 586, 597, 718; — kapucıbaşı : 228; — paşa : 25, 40, 81, 82, 227, 228, 271, 325, 415, 416, 417, 518, 576, 577, 579, 633, 634, 662

değirmen : 229, 321; —de tabholunmak : 291; — ihdâs eylemek : 60

Değirmenderesi karyesi : 386

Değirmenlik sancakbeği : 216

değnek : 608, 609, 618; — urmak : 403, 707

dekâkân bkz. dükkân

Deli Çirkîn, celâlî, Beğlü k., Çal kz. : 151

Deli Kurd, Deli, şakî vü ehl-i fesâd, Pirlepe : 621
 Deli Mehmed, eşkıyâ, Tire : 148
 Deli Osmân, sipâhi, Mora sn. : 21
 Delicesu nehri, Burusa : 60
 delikli akça sirka olunmak : 62
 Delvine (kasabası /kazâsı /sancağı) : 640, 659; — beği : 640, 659, 665, 669; — kâdîsı : 640, 641, 651, 655, 665, 669, 713; — mütesellimi : 640; —nun a'yân u eşrâfı : 669
 dem ü diyet : 7, 298; — da'vâsı : 233; —ini taleb ü da'vâ itmek : 377
 Demre karyesi, Kaş kz : 471
 demürün a'lâsı : 374
 Depedelen kazâsı : 540; — kâdîsı : 540, 671
 Depelü, zimmî, kılıç ile pârelenen, Orosol k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259
 der-anbâr; — olan mahsûl : 92; — olmamak : 291
 der-kîse idüp mühürlemek : 69, 159, 176, 226, 230, 255, 264, 281, 282, 289, 306, 379, 382, 424, 458, 556, 605, 651, 672, 696
 der-loda olan otuz beş bin kûr(?) tuz : 694
 der-uhde; — itmek : 592; — vü iltizâm itmek : 534
 der-zencîr itmek : 97, 211, 447
 Derbend Talyanı Tuzlası : 628
 derbend(ler) : 225, 546, 641; — bekcilerine küllî mu'âvenet üzre olmak : 626; —e müstevlî olmak : 627; —i muhâfaza eylemek : 546; —i azîm olmak : 626
 derbendci(ler) : 211, 627; —e mu'âvenet üzre olmak : 626
 Dere Câmi'ı, Keçenoz kazâsı : 119
 Dergâh-ı Âlî yeniçerileri : 453
 Dergâh-ı Mu'allâ : 12, 52, 133, 328; — bevvâbları : 317; — cebecileri : 139; — cebecileri bölükbaşları : 343; — çavuş(lar)ı : 80, 86, 124, 204, 229, 311, 362, 364, 438, 483, 515, 523, 534; — çavuşları gedüklüleri : 17; — çavuşlarınun emekdâr u ihtiyârları : 448; — çorbacıları : 480; — gedüklü müteferrikaları : 392; — kapucıbaşları : 21, 481, 509, 512, 655; — kapucıları : 106, 107, 120, 132, 446, 494, 510, 589; — müteferrikaları : 14, 16, 17, 31, 123, 308, 318, 407, 427, 431, 433, 451, 474, 533, 545, 546, 640, 665, 678, 708; — Müteferrikalığı : 371; — silahdârlar zümresi : 380; — sipâhîleri : 8, 18, 46, 92, 98, 358, 365, 403, 449, 450, 452, 501, 502, 504, 523, 543, 554, 588, 694, 706; — solakları : 565; — yeniçerileri : 47, 65, 99, 445, 457, 527, 674, 687, 691; — yeniçerileri Birinci Bölük : 609; — yeniçerileri çavuşları : 651; — yeniçerileri çorbacıları : 616; — yeniçerileri İkinci Cemâ'at : 608; — yeniçerileri kâtibi : 420, 556; — yeniçerileri odabaşları : 33; — yeniçerileri serdârı : 461; — yeniçerileri yayabaşları : 63, 64, 66, 69, 74, 76, 77; — yeniçerileri Yiğirmiyedinci Cemâ'ati : 617; — yeniçerilerinin çukaları : 75; — yeniçerilerinin korıcıları : 281
 deri(ler) : 192, 196, 332; — taleb itmek : 593
 dernek ü cem'ıyyet itmek : 535
 Dersa'âdet*
 Dervîş Çavuş Çelebîsi bkz. Mustafâ, ebnâ-i sipâhiyân, Filibe kz.
 Dervîş Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 6, 271
 Dervîş, Bihke dizdârının karındaşı : 327
 Dervîş, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucusı : 494, 716

Dervîş, esîr, İznikli(?) Mehmed'ün esîri : 85

Dervîş, Hızır Voyvoda oğlu, Akçahısâr kz., eşkiyâ : 166

Dervîş, kuzâtdan, Şeyh Abdüllatîf Vakfı Mütevellîsi, Uluborlu ks. : 248

Dervîş, ma'zûl, eşkiyâ def'ına me'mûr, Delvine sn. : 659

Dervîş, Mevlânâ, kâdî, Yenişehir kazâsı mutasarrıfı : 201, 684

Deryâ, İnebahtı sancağında tîmâr sahibi, şakî : 284

deryâ; — kenârında müceddeden binâ olunan burc : 643; — müteferrikaları : 9; — yüzinde dîn ü devlet uğurunda hizmetleri vücûda gelmek : 422

derzî : 352

dest-dırâzlık itmek : 100

deve(ler) : 145, 295; —in dutdurmak : 513

Deveciler, İkinci : 489

Develi karyesi, Çal kz. : 582

devlet mühimmâtı : 403

devr; —idüp re'âyâyâ te'addî eylemek : 545; — (ü selâmiyye akçası) (memâlik-i mahrûsedan) ref' olunmak : 95, 236, 479, 484, 539, 581, 591, 593, 594, 622, 638; —e âdemler göndermek : 539; —e çık(ma)mak : 34, 50, 95, 202, 211, 335, 338, 387, 402, 581, 591, 594, 638; —e çıkup karye be-karye gezmek : 236; —i kurâ itmek : 581

deyn(ler) : 345, 361; — ü hak zuhûr itmek : 342

dîger-gûn olmak : 539

dîn ü devlet : 423, 707; — mühimmâtı : 403; — uğurunda hizmetleri vücûda gelmek : 422; — ve ırz u nâmûs-ı saltanat : 632; —i ebed-peyvend : 265

dîn; — ü diyânet : 22; —i İslâm'a ihânet için müslime üsârâ kullanmak : 421; —i mübîn ve uğur-ı hümâyûn-ı nusret-karînde hıdmetde ve yoldaşlıkda bulunmak : 558

Dîvân, Fethullâh-oğlu, Kıbtî tâyifesinden : 550

Dîvân-ı Hümâyûn : 7, 11, 17, 26, 33, 44, 45, 49, 52, 70, 73, 88, 98, 113, 137, 160, 283, 290, 293, 296, 307, 317, 334, 365, 367, 396, 399, 405, 445, 453, 472, 476, 478, 482, 489, 494, 509, 513, 517, 523, 524, 525, 547, 548, 549, 551, 572, 574, 619, 637, 655, 658, 660, 670, 680, 682, 684; —'a ihzâr olunmak : 91, 353, 357, 661; —'da (ahvâlleri) (kâdî-askerler huzûrında) şer'le görülüp fasl olmak : 318, 320, 345, 381, 409, 561, 570, 579, 604, 671; —'da (hakk üzre görülüp) icrâ-yı hakk olunmak : 526, 572; —'da da'vâdan men' olunmak : 565; —'da haklarında lâzım gelen icrâ olunmak : 550; —'da murâfa'a olmak : 379; —'dan mü'ekked evâmîr-i şerîfe virilmek : 542

Dîvâne Hacı [/Mustafâ], ehl-i fesâd, şakî, Dâvûdlu ks., Mağnisa kz. : 48

Dîvâne Yûsuf, eşkiyâ, Tire : 148

dîvâr(lar); — eğilüp münhedim olmağa karîb olmak : 681; — münhedim olmak : 351; — yıkmak : 4; —dan düşmek : 233

dikkat ü ihtimâm; — eylemek : 270, 341, 503, 504, 659; — ile ahvâllerin görmek : 667; — ile teftîş (ü tefahhus) itmek : 53, 92, 227, 316, 335, 346, 494, 496, 705

Dilâver, firârî köle, Boğazkesen kl. : 405

dilkü; — pöstları : 208, 238; — sayd u şikâr itmek : 238

Dilsüz, şakî, Bolı kz. : 73

Dimetoka kazâsı : 336; — kâdîsı : 295; — mutasarrıfı : 373; — nâyibi : 373

Dimitri, Kürkci, zimmî, Horpişte kz. : 92

Dimo, zimmî, Göynükli k., Sahrâ nh., Dimetoka kz. : 373

Dimyât; — Benderi : 424; — sancakbeği : 128

Dimye, Kıbrıs : 650

dinlenmek için konanlardan gümrük alınmamak : 51

Direk Bâzârı, Halep : 194

direk : 339

dirlik(ler) : 482, 489; — (ü ulûfesi) kat' olunmak : 8, 337, 456, 668; — sâhiblerine istinâd etmek : 204; — tasarruf etmek : 48; — ü işihârlarıyla arz olunmak : 204; —i âhara virilmek : 146, 679; —i kat' olunmak : 68, 103, 111, 139, 174, 182, 230, 279, 289, 382, 424, 548

dividdâr(?) /divitdâr(?) : 278, 380, 472; — ağa : 319

diyânet ü; — istikâmet ile istihdâm itdürilmek : 289; — sadâkat üzere istihdâm olunmak : 554

Diyârbekir : 230; — beğlerbeği mütesellimi : 107; — Kal'ası : 472

diyârı pâk ü tathîr eylemek : 503

diyet : 7, 261, 298, 428; — da'vâsı : 233

dizdâr(lar) : 30, 35, 36, 80, 125, 128, 143, 149, 158, 189, 207, 219, 221, 251, 269, 270, 289, 308, 310, 314, 315, 316, 326, 327, 328, 342, 360, 384, 404, 433, 446, 468, 485, 547, 551, 555, 602, 630, 641, 643, 656, 678, 690, 712; — arzı : 468; —a muhkem tenbîh ü te'kîd eylemek : 329; —a te'addî üzere olmak : 30; —a teslîm idüp temessük almak : 329

dizdârlık : 187; — umûr : 485

Dob derbendi, Osad kz. : 161

Doğıdol karyesi, Özice : 552

dolama giymek : 69, 255, 289, 382, 424, 605

Dolyan Panayırı, Ustrumca kz. : 63, 439; — Mütevellîsi : 410

Donanma(-yî Hümâyûn) : 526; — ile sefer-i hümâyûnda olmak : 350; — seferinde mevcûd bulunmak : 343

donanmacılar : 230, 382

donluk çuka; — yağmâ vü gâret etmek : 515; —yî /kumâşı getürüp teslîm etmek : 515

Doşa karyesi, İstefe nh., Ağrıboz sn. : 9

Döğër kazâsı : 50; — kâdîsı : 50; — nâyibi : 50

döğmek : 645

Dörtdivân kazâsı : 379; — kâdîsı : 379

Draç; — ahâlîsi : 466; — kâdîsı : 38, 273, 466, 467, 468; — Kal'ası : 466; — Kal'ası a'yânı : 468; — kal'ası neferâtı : 467

Drama kâdîsı : 295, 606

Drini ırmağı, Vişegrad kz. : 552

Drşenik(?) sahrâsı, Badracık : 297

Dudogiç, zimmî, Ruskovi k., İskenderiyye sn. : 461

duhân; — ekilmeyen yirlere dahl ü tecâvüzden ihtirâz eylemek : 380; — halk-ı âlemi kâr u kisblerinden ta'tîl etmek : 380; — isti'mâlî men' u def' olunmak : 380; — nice ihrâk ve envâ'-ı fesâda mü'eddî olmak : 380; — resmi : 388; — yaprağı : 190, 380, 257

Duka Re'îs, müslimân esîrleri halâs etmek isteyen : 85

Dukagin (sancağı) : 391, 598, 627; — alaybeği : 53; —beği : 358; —nda harâmî eşkıyası def'ı : 598

Düşenbe kazâsı : 372; — kâdîsı : 372, 496, 581

dükkân(lar) [dekâkîn] : 152, 227, 278, 296, 354, 458, 487, 673; — binâ etmek : 414; — gâret etmek : 671; — ü bâğçe : 597; — yirlerin bey' u fûrûht etmek : 414

dülbend : 603; — giymek : 352; — sarınmak : 336
Dülbend-zâde, Kâdî, Manastır sâkinlerinden : 366
dülgerlik itmek : 352
Dürrî Efendi : 84, 137
düstûru'l-amel olmak : 22
düşmen; — yarağı : 558; — zuhûr itmek : 351
düyûn; —ı kesîresi olmak : 458; —ı müsbetesi olmak : 565
düzen akçası : 230, 382
Dvistca nâhiyesi : 34
Dvişca(?) karyesi, Orta Câmi'î'nun(?) vakfı, Kratova : 225

e'imme : 85, 100; — vü hutabâ : 640
Ebî-Eyyûb-ı Ensârî bkz. Eyyûb-ı Ensârî
ebnâ(-i /-yı) sebîl : 60, 138, 346, 598, 627; — mürûr u ubûrdan kalmak : 362, 503, 504; —e ve mâllarına zarar müterettib olmamak : 626; —e zulm ü te'addîden hâlî olmamak : 336; —i rencîde vü remîde eylemek : 543; —ün emvâl ü erzâkın gâret ü hasâret itmek : 596; —ün yollarına inmek : 363, 585, 587, 679
ebnâ-i sipâhiyân : 42, 48, 290, 293
Ebu'l-feth Sultân Mehmed Hân; — Câmi'î-ı Şerîfî Evkâfı, İstanbul : 277; — Imâret-i Âmiresi Evkâfı, İstanbul : 277
Ebû-Sa'dî, sâbık İzdin Voyvodası : 694
Ebûbekir, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası, Valyeva ks. : 14
Ebûbekir, maktûl Satılmış oğlu Seydî Fakîh'in oğlu : 298
Ebûbekir, Mevlânâ : 560
Ebûbekir, sâbık Kaniye Beğlerbeğisi, İstolni Belgrad sancağına mutasarrıf : 452
ebvâb-ı mahsûlâtıdan bir habbesine vaz'-ı yed ü alâka itmemek : 677
ecr-i misliyle icâra virmemek : 673
eczâyı kırâ'et itdürmemek : 303
edâ; — eylemek : 561; — tezkiyesi almamak : 238; — vü teslîm itmek : 355, 361; —i deyn it(me)mek : 344, 685; —i hıdmet olmamak : 458; —i salât-ı Cum'ada ta'b çekmek : 500; —yı hıdmet it(düril)mek : 368, 427, 515, 546
Edirne : 4, 26, 37, 51, 59, 70, 199, 224, 226, 270, 311, 716; — bostancıbaşı : 257, 503, 504, 550; — gümrük emîni : 51, 311; — kâdîsı : 27, 44, 51, 84, 218, 223, 235, 257, 295, 311, 479, 504, 618, 675, 709; — monlâsı : 70, 176, 494, 550, 585, 605; — muhâfazası : 226, 618; —'de Altı Bölük kethudâyiri : 257; — 'ye varınca Sağ ve Sol kolda vâkı' olan kâdîlar : 199; —'ye varınca yol üzerinde ve ol etrâfda vâkı' olan kâdîlar : 223
Edirnekapısı, İstanbul : 196
ednâ; — demür teklîf idüp gadreylemek : 374; — icârele virüp usûl-i vakfı bozup tağyîr ü tahrîf itmek : 673
ef'âl ü akvâlinde; — kimesne rencîde olmamak : 545; — rızâ vü şükrân üzre olmak : 50, 14
Eflak (vilâyeti) : 47, 140, 214, 252, 411; — ahâlîsine ihtilâl virmek : 328; — beği : 542; — Çingâneleri : 252; — kâdîsı : 306; — re'âyâsı : 214, 584; — re'âyâsı kânûn üzre kaldırılmak : 584; — tarafına giden ulak

bârgîri : 532; — Voyvodalığı : 328; — voyvodası : 634, 685, 689; — voyvodasının boyarları : 252

Eflani; — kâdîsı : 707; —i Tatay kâdîsı : 707

Efrenc; — gemileri yanaşmak : 395; — tâyifesi, Nakşa cezâresi : 330; — ve çobân tâyifesi dahl ü ta'arruz itdürmemek : 331

Eğre [Eğri] eyâleti : 22, 268; — beğlerbeğisi : 22, 601

Eğri eyâleti bkz. Eğre eyâleti

Eğridere Derbendi, Köstendil sn. : 546

Eğridi(?) cemâ'ati, Gümülcine kz. : 578

ehl ü evlâd : 599

ehl ü iyâl(ler) : 482, 668; — ü evlâdın tutup fi'l-i şenî' itmek : 621; —i ile sâkin olmak : 540; —i levendât elinde kalmak : 622; —i üzerine konmak : 622; —i üzerine tecâvüzi bî-nihâye olmak : 579; —in hıdmet itdürmek : 43; —in taşra bırakmak : 98, 236; —ine fi'l-i şenî' kasdeylemek : 472; —ine hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü te'addîden hâlî olmamak : 372; —ine ta'arruz itmek : 447; —ine tecâvüz eylemek : 502; —ini cebren çekmek : 293; —iyle sâkin oldukları evlerine kon(ma)mak : 539, 581, 593; —iyle sâkin oldukları evlerine kondurmamak : 638; —iyle varup tavattun itmek : 513

ehl-i fesâd : 4, 9, 10, 24, 115, 146, 147, 250, 266, 284, 293, 307, 321, 327, 448, 473, 540, 582, 600, 621; — ahsen vechile elegetürilmek : 585; — eşkiyâdan pâk ü tathîr itmek : 535; — hem kâdî ve hem hükûmet itmek : 582; — sicill ü huccet olunmak : 621; — ü harâmî vü harâm-zâde tahassun itmek : 679; — zuhûr itmek : 50, 557; —a hımâyet (ü sıyânet) eyle(me)mek : 18, 50, 199, 225, 259, 304, 363, 447, 472, 496, 540, 557, 573, 585, 587, 640, 645, 668, 688, 703, 706, 707; —a mûcib-i ıbrat olmak : 71, 571, 585, 587, 598, 645, 668, 705, 706; —ı (hüsni-i tedbîr ü tedârükle) elegetür(il)mek : 535, 557, 620; —ı habs ü arz eylemek : 402, 557; —ı yanlarına cem' itmek : 582; —un mazarratların def' u ref' eylemek : 362; —un şer'le haklarından gel(in)mek : 50, 103, 270, 548, 557, 572, 679, 697

ehl-i hıbre : 109, 258, 370

ehl-i hıref; — tâyifesi, Filibe : 607; —i dahl ü ta'arruz itdürmemek : 715; —ün kethudâları ve zâbitları : 607

ehl-i ırz âdemleri tutup sakalın kesmek : 621

ehl-i İslâm'un evrâd ü ezkârına mâni' olmak : 704

ehl-i karye : 97

ehl-i örf (tâyifesi) : 29, 34, 128, 187, 188, 307, 333, 435, 482, 645, 692; — ahz ü habs itmek : 316; — atlu ile gelmek : 513; — eline virilmek : 342; — meclisi : 151; —e gamzitmek : 24, 316, 398; —n fukarânun üzerlerine getürmek : 684; —nden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmemek : 330; —ne rencîde olunmamak : 455; —nün önlerine düşmek : 513

ehl-i sûk : 607; —a te'addî üze olanları elegetürmek : 554

ehl-i tezvîr olmak : 320

ehl-i tüccârı zaleme te'addîsinden korıyup gözetmek : 63, 64

ehl-i vazâyifün sâlyânesi : 96

ehl-i vukûf : 17, 65, 77, 291; — arşuncı : 75; — muhamminler : 351; — ve (mu'temedün-aleyh ve) bî-garaz kimesnelerden tefahhus itmek : 332, 522, 704

ekâbir çiftlikleri : 199

ekinlerin; — ekdürmek : 313; — tavarlarına ve koyunlarına yidirmek : 473

ekl (ü bel'); — itmek : 274, 292, 303, 400, 475, 512, 600, 651; —içün şirrete sülûk itmek : 458; —ve itlâf ü isrâf eylemek : 23

ekliyyât ü bel'ıyyâtın zuhûra getürmek : 673

el(ler); —ini kat' itmek : 621; —i ve ayakları dökülüp fevtolmak : 119; —inden alup fuzûlî zabtirmek : 331; —

inden halâs olup firâr itmek : 357; —ine memhûr tezkire virilmek : 578

elegetürülüp; — kal'ada hıfz olunmak : 98; — kayd ü bendile Âsitâne-i Sa'âdet'e ihzâr olunmak : 655

elegetürmeğe sa'y ü ikdâm eylemek : 666

elem ü meşakkat virmek : 466

elfâz-ı küfr tekellüm eylemek : 5

eli-emirlü : 627; — vü ma'zûl ile derbendleri muhâfaza eylemek : 546

elinden halâs olmak : 573

ellici tâyifesi : 218

Elmalu kazâsı, Antâliyye : 137, 458, 471; — kâdîsı : 137

Elvân Yûsufî, Eflani-i Tatay kz. : 707

emân u zamân vir(il)memek : 115, 403, 503, 504

emânet; — konılmak : 547; — vaz' itmek : 347, 514, 516, 542

Embol, Badracık : 297

emekdâr(lar) : 310, 380, 392, 448, 530, 554, 588, 632, 651, 672; — gedükli : 306; — yayabaşı : 282

Emhola sahrâsı, Badracık : 297

emîn(ler) [ümenâ] : 36, 51, 80, 158, 189, 219, 227, 311, 315, 355, 403, 426, 453, 542, 555, 562, 589, 602, 615, 645, 666; — âyidesi hıdmeti : 457; —dan mütevellî olanların adem-i tekayyüdleri : 359; —e te'allül ü inâd itdürmemek : 542; — memhûr temessük virmek : 478; —ya gadr ü te'addî olmak : 90

Emîne, Mustafâ'nın zevcesi, Kandamış k., Gölbaşarı kz. : 381

Emîr Alî Efendi : 123

Emîr Alî, nakîb, İstanbul : 430

Emîr Hasan Re'îs, gemi re'îsi : 495

Emîr İsmâ'îl Efendi : 553

Emîr Kâsım-oğlu bkz. Mustafâ

Emîr Selâmî Efendi oğlu, Alâ'iyye sn. : 498

emîr [ümerâ] : 50, 128, 354, 359, 414, 422, 574, 632, 698, 701; —yı kirâm haklarında nâ-ma'kûl kelimât sâdır olmak : 284; — buğdayların almak : 616; — evlerinde bend ü zencîr kullanmak : 677; — mütesellimleri : 581, 583; —nun sübaşları il üzerine devre çıkmamak : 638; —i hâcc : 155

Emîrşâh karyesi, Sâyime Sultân hâslarından, Dörtdivân kz. : 379

Emîrşâh karyesi, Sâyime Sultân hâslarından, Gereke kz. : 379

emir bkz. emr

emlâk bkz. mülk

emr [emir /evâmîr] (/i hümayûn /i şerîf)*; — ibrâz itmek : 341, 606; — icrâsına mâni' olmak : 535; — ihrâc itdürmek : 618; — ihrâc ü irsâl olunmak : 382; — mücebiyle amel olunmak : 331; — peydâ itmek : 582; — recâ eylemek : 205, 330, 331, 396, 523; — sâdır olup ahz ü teftîş olunmak : 346; — tecdîd olunmak : 192; — u defter : 718; — virilmek : 196, 211, 321, 327, 373, 528, 556, 582, 668; — virilmiş olmamak : 367; — zâyî' olmak : 332; —a muhâlif iş itdürmemek : 285, 288, 289, 297, 335, 392, 522, 549; —a muhâlif vaz' u hareket itdürmemek : 359; —e muhâlif dahlitdürmemek : 98; —e muhâlif dahlitmek : 331; —e muhâlif vaz' eylemek : 2; —e muhâlif vaz' idenler : 641; —i şakkolunmak : 688; —ün edâsında mücidd ü sâ'î olmak : 553; —ün hılâfına rızâ vü cevâz göstermemek : 319; —ün icrâsında dakîka fevtitmemek : 550; —i şer'-ı kavîmle amel itmek : 321

emred oğul(lar); —ın çekmek : 266, 572; —ın ahz ü der-zencîr eylemek : 447; —ın hizmet itdürmek : 707

Emrullâh bin Sefer, esîr : 85

emti'a bkz. metâ' : 35

emvâl bkz. mâl

Enderûn : 49, 96; —ı hazret-i kâyim-makâm : 274, 303, 660

enfa' olmak : 530

enkiha bkz. nikâh

ensâb-ı meşhûre : 430

envâ'-ı; — darb u eziyyet itmek : 377; — fitne vü fesâdda olmak : 579; — hakâret eylemek : 668; — itâba mazhar olmak : 291; — i'zâz ü ikrâm : 632; — i'zâz ü ikrâm ve asnâf-ı tevkîr u ihtirâm ile istikbâl itmek : 699; — te'addî vü tecâvüz üzre olmak : 706; — zulm (ü te'addî) eylemek : 408, 473, 593, 598; — zulm ü te'addî vü tecâvüzleri olmak : 659; — zulm ü te'addîden hâlî olmamak : 579

erbâb-ı tîmâr : 17, 146, 204, 295, 365, 458, 490, 549, 562, 572, 615, 640, 701; — re'âyâsı : 218; — şakîdan tezallüm eylemek : 403; — un karyeleri ma'mûr u âbâdân olmak : 22

erbâb-ı vazâyif : 274; — e gadr ü hayf olmak : 458; — e hayfolunmak : 458; — e vazîfelerin virmemek : 96; — ine gadr ü te'addî olunmak : 458

Erciş sancağıbeği : 50

Erdel (vilâyeti) : 308; — a'yânı : 555; — cânibi : 589; — hâkimi : 247, 555, 602; — hâkiminin ilçisi : 602; — hükûmeti : 247; — ne irsâl olunmak : 515; — nün pîşkeşi : 602; — sınırı : 690; — tarafına giden ulak bârgîri : 532; — ün harâcı : 602; — e ilçî irsâl olunmak : 602

Ereğli kâdîsı : 278, 299

Ergirikasrı [/Ergirikesri] (kasabası /vilâyeti) : 190, 541, 659; — kâdîsı : 540

Ergirikesri bkz. Ergirikasrı

Eriklü karyesi, Mihalıç kz. : 486

Ermenî (tâyifesi) : 37, 67, 87, 101, 497; — iki câmi' arasına kilise binâ vü ihdâs itmek : 704; — kenîsesi : 101; — patriği, İstanbul : 101

Ermenî [/İrmenî], Kôr, zimmî, Üsküdarlı : 172

Ermiye; — hâsları : 563; — kâdîsı : 563, 616

erzâk(lar); — fûrûht olunmak : 565; — gâret (ü hasâret) itmek : 403, 571, 585, 596, 598, 677, 679, 688, 711; — nehb ü gâret itmek : 362, 496, 627; — yağmâ vü gâret itmek : 164, 167, 462, 587; — ı gark u telef olmak : 35; — ı girift olunmak : 454; — ı mîrî için zabtolunmak : 230, 382; — ın gasb itmek : 600; — ın saklamak : 534; — ın şer'le alıvrılmak : 461; — ın ve tarlaların zabt u kabz itmek : 163; — ına kimesne dahl ü ta'arruz itmemek : 495; — ından tahsîl olunmak : 534, 592; — ını zâyî' u telef itmek : 436

erzânî kılınmak : 699

Erzurum : 428, 433; — beğlerbeği : 287; — serhaddi : 692

esbâb(lar) : 85, 107, 278, 363, 385; — (yağmâ vü) gâret itmek : 204, 447; — gasbeylemek : 320; — ile firâr itmek : 702; — u âlât u yaraklarına dahlitmek : 208; — u erzâk : 36, 219, 220, 287, 296, 322, 326; — u erzâk yağmâ vü gâret itmek : 403; — u erzâkın gâret ü hasâret itmek : 364; — u erzâkın nehb ü gâret itmek : 496; — u erzâkına kimesne dahl ü ta'arruz itmemek : 495; — u erzâkların saklamak : 346; — u eskâl : 160, 171, 675; — u eskâl sirka itmek : 307; — u eskâlin ve mîrî akçaların almak : 640; — u eskâllerin yağmâ vü gâret itmek : 239, 668; — u nukûd : 702; — u tavarlar : 106, 134, 173, 207, 433, 641; — u tavarlara zarar u gezend irişdürmemek : 189; — u tavarlarına dahl ü rencîde olunmamak : 525; — u tavarlarına dahl ü ta'arruz itdürmemek : 404, 555, 603, 690; — u tavarlarına zarar u gezend irişdürmemek : 384; — ı sirka olunmak : 305; — ın alanları meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr itmek : 86; — ın almak : 317

esedî gurus karz virilmek : 514

esîr(ler) [/üsârâ] : 275, 406; — almak : 103; — bahâsı : 85; — idüp fûrûht itmek : 627; — istihdâm

itdürilmemek : 421; — itdürmek : 454; — kullanmak : 421; — olan müslimânları halâs etmek : 464; — olmak : 85, 560; —i halâs etmek : 421; —in harbî küffârdan halâs etmek : 464

esîrci tâyifesi : 421

eskâl(ler); — sirka etmek : 307; —in ve mîrî akçaların almak : 640; —in gâret ü yağmâ etmek : 668

Eski Polos Mukâta'ası, Rûmili, Ebu'l-feth Sultân Mehmed Hân Câmi'-ı Şerîf ve Imâret-i Âmireleri Evkâfı'ndan : 277

eskiçiler haffâflara münâsib olmak : 715

Eskişehir : 5; — sancakbeği mütesellimi : 539

Esmâ, Göynük kz. : 476

Eşen kazâsı, Menteşe : 50

eşîrrâ : 147, 396; — ile yek-dil olmak : 361; — re'âyâ vü berâyâ ve ahâlî-i vilâyetden nice kimesneye zulm ü te'addî etmek : 697; — re'âyâ vü berâyâyâ zulm ü te'addî etmek : 270; — tezvîr ü telbîse sülûk etmek : 361

eşkiyâ bkz. şakî

eşkünci(yân) : 642; — vü ellici tâyifesi : 218

eşmek : 448

eşrâf : 43, 227; —ı memleket : 587

eşyâ almak : 143

et(ler); — husûsında küllî muzâyaka olmak : 223; —in koparup işkence etmek : 403

etmek işlenmek : 94

etmekci furum : 94, 673

etrâf u eknâf : 83, 564; —a evâmîr-i şerîfe gönderilmek : 638; —a perâkende vü perîşân olmak : 388; —da olan eşkiyâyı tahrîk ve zalemeyi ayağa kaldurmak : 535

ev(ler) : 98, 378, 707; — basmak : 4, 52, 53, 73, 320, 357, 363, 391, 403, 453, 535, 549, 552, 557, 600, 679; — basup emvâl ü erzâk (yağmâ vü) gâret etmek : 571, 587, 585; — basup gâret-i emvâl ü katl-i nüfûs etmek : 199; —e girmek : 307; —i âteş ihâta etmek : 676; —i âteşe urmak istemek : 403; —i içinde olan emvâl ü erzâk ve sâyir buğday u terekelerin ihrâk etmek : 572; —i içinde olan esbâbın gasbeylemek : 320; —i olmamak : 638; —i üzerine konmak : 43; —i vakfietmek : 494; —i ve sâyir emvâl ü erzâkı olmak : 682; —i ihrâk it(dür)mek : 103, 403, 535, 549; —in cebren bozmak : 707; —in deldürmek : 148; —in gâret etmek : 671; —in ve anbârların ve kapuların pârelemek : 707; —inde bend ü zencîr kullanmak : 677; —inde maktûl bulunmak : 573; —inde müsâfir olanları katlitedürmek : 346; —inde sâkin olmak : 357; —inden çıkmamak : 382; —inden firâr etmek : 73; —ine hâricden dahlolunmamak : 494; —ine kon(ma)mak : 34, 202, 346, 539, 581, 593; —ine kondurmamak : 638; —ine müdâhale etmek : 249; —ine su akıtmak : 356; —ine ve sâyir emvâl ü erzâkına dahl ü tecâvüz itdürilmemek : 682; —ini almak istemek : 376; —ini hedm ve cümle emvâl ü erzâkın nehb ü gâret etmek : 227; — satun almak : 249; — ü çârdak u dam ihdâs etmek : 712; — ü dekâkîn yirlerin bey' u fûrûht etmek : 414; — ü tam u çârtâkları şer'le ref' etmek : 712

evâmîr bkz. emr

evkâf bkz. vakf

evkât-ı hamse : 440

evlâd; — ü ensâbıyla ihrâk bi'n-nâr olmak : 235; —a şart u ta'yîn etmek : 400; —ı Arab : 430; —ı evlâdına vakfietmek : 718; —ın esîr idüp fûrûht etmek : 627; —ın tutup fi'l-i şenî' etmek : 621

evrâd ü ezkârına mâni' olmak : 704

Evreşe : 456

eyâlet : 635; — kâdîları : 590; — ümerâsı, Bosna : 632; —in kısmet-i askeriyyesi : 635; —ün hıfz u hırâseti : 632
eyimme vü hutabâ : 227, 458; —ya gadr ü hayf olmak : 458
eytâm : 53; — hakkı : 283; —a vasî olmak : 458
eyyâm; —ı adâlet-encâm : 388, 638, 684; —ı bâzâr : 410
Eyyûb Çavuş, Sipâhi Hasan Çavuş'un vekili, Aktağ kz. : 89
Eyyûb, kâyim-makâm, Ağrıboz sn. : 9
Eyyûb-ı Ensârî [/Ebî-Eyyûb-ı Ensârî] : 319; —'nün çârsû vü bâzârı : 394; —'un bakkâllar bâzârbaşısı : 319
ezân okunmak : 191
eziyyet itmekden hâlî olmamak : 352

fâhır libâslar giymek : 559
fakîru'l-hâl olmak : 48, 96, 390
fakr u felâkete mübtelâ olmak : 594
fasl; —olunmak : 614; —ı husûmet olmak : 17, 458, 494; —ı nizâ' u kat'-ı husûmet olunmak : 137
Fâtıma hâtûn, Filibe kz. : 42
Fâtıma, Delvine Kâdîsı Mahmûd'un hanımı : 669
Fâtıma, kızına âid câriyeyi başkasına satan, Âbsûfî kz. : 660
Fâtıma, Mevlânâ Mehmed nâm kâdînun hâtûnı, İştib ks. : 320
Fâtıma, Yeniçeri Ağası Sârbânbaşısı Hızır'ın zevcesi ve kâtili, Şâhmelik k., Hayrabolı kz. : 680
Fâtih Sultân Mehmed Hân zamânından berü kulluk olmak : 527
Fazlî(?) Çavuş : 474
Fazlullâh Çavuş, evkâf mütevellîsi, Burusa : 57
Fenar kazâsı bkz. Yenişehir ü Fenar kazâsı
Fer mer'âsı, Aydonat ks. : 640
ferâgat itmek : 9, 455, 526
Ferhâd, sâbık Zülkadriyye Beglerbeğisi, Gönve sancağına mutasarrıf : 322, 323, 490
Ferhâd, şakî, Dobniçe : 534
Ferhâd, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208
fermân (/ı âlî-şân /ı celîlü'l-kadr /ı şerîf)*
ferrâce; — gasbeylemek : 320; — giymemek : 206
fes-i barata giymek : 352
fesâd(lar /ât) : 204, 259, 500; — eylemek : 4, 97, 181, 204, 239, 260, 293, 312, 327, 346, 362, 393, 401, 462, 496, 503, 541, 551, 560, 596, 598, 621, 645, 659, 668, 671, 705, 706, 711; — idenlerin şer'le haklarından gelmek : 99, 304, 321, 447, 557; — izdiyâd bulmak : 391; — sâbit olan eşkıyâ : 596; — ü şakâsı ziyâde müştedd olmak : 473; — ü şakâvet : 9, 98, 116, 204, 557, 585; — ü şenâ'at : 4, 10, 21, 114, 151, 199, 260, 338, 346, 448, 496, 503, 535, 540, 551, 557, 572, 573, 605, 620, 621, 640, 707; — ü te'addî : 204, 600, 627, 637, 671; — üzre olan eşkıyâ tâyifesi : 688; — üzre olan eşkıyâya himâyet ü sıyânet olunmak : 707; — üzre olan gurbet tâyifesi : 363; —a bâ'ıs olmak : 227; —a mü'eddî olmak : 380; —ı arz u mahzar olunmak : 530; —ı günden güne izdiyâd bulmak : 711; —ı i'tirâf eylemek : 204; —ı izdiyâd bulmak : 50; —ı men' u def' itmek : 402; —ı mukarrer olmak : 53, 321; —ı sicill ü hucet

olmak : 52; —ı zuhûr eylemek : 454
 feseke havfından müte'ezzi vü acz üzre olmak : 440
 fetâvâ bkz. fetvâ
 Feth-ı İslâm kâdîsı : 214
 feth-ı hâkânî : 67, 408, 429, 712
 fetvâ(lar) (/y-ı şerîfe /-yî münîfe) [/fetâvâ] : 26, 27, 72, 104, 137, 171, 258, 305, 369, 397, 418, 428, 435, 445, 458, 465, 494, 597, 660, 673
 fevkânî vü tahtânî evler : 673
 fevt; —olmak : 88, 89, 255, 264, 344, 377, 396, 605, 619, 645, 669, 707; —olanların kısmetleri : 198
 Feyzullâh, Mevlânâ, Nâ'ib, Mudurnı kz. : 479
 Fezzân(?) Beği : 85
 Fındıklı mevzı', Galata : 432
 fî'l-i şenî'; — itmek : 266, 621; — kasdeylemek : 472
 Figile kâdîsı : 295
 Filibe (kazâsı) : 26, 37, 176, 664; — kâdîsı : 26, 42, 218, 500, 607, 696; — mutasarrıfı : 615; — monlâ(sı /ları) : 159, 605; —'de Altı Bölük kethudâyırı : 42
 Filorina kâdîsı : 181, 626
 firâr; — eyleyen re'âyâ yirlerine getürmek : 386; — eyleyüp elegirmemek : 553; — eyleyüp icrâ-yı hakk olunmamak : 346; — iden Çingâneler : 252; — iden harâmîler : 225; — iden re'âyâ yirlü yirine gelmek : 528; — iderse buldurmak : 489; — idüp perâkende olmak : 528; — idüp te'allül eylemek : 218; — itmek : 21, 26, 33, 44, 50, 53, 143, 250, 267, 296, 337, 357, 369, 377, 378, 392, 403, 405, 419, 428, 445, 521, 534, 547, 552, 571, 590, 596, 604, 702, 707; — u gaybet itmek : 666; — ve terk-i (dâr u) diyâr itmek : 307, 579, 593, 594
 firkate : 115; — donatmak : 97
 firkateciler : 459
 fitili yanmış tüfenk ile gezmek : 671
 fitne vü fesâd : 48, 140, 161, 227, 362, 366, 401, 504, 530, 540, 579, 621; —dan re'âyâ vü berâyâ ve ahâlî-i vilâyeti tahlîs eylemek : 540
 Fiyulîper(?) karyesi, âsî Arnavud karyesi : 642
 Foça kâdîsı : 269, 380
 Fransa Kralı : 404
 Fransis(?) : 85
 Fraşranı ve Lan(?) Mukâta'ası, Ergirikası vl. : 190
 Frengî kemhâ giydürmemek : 206
 Frengistân; —'a fûrûht itmek : 627; —'a menkûhasın satmak : 655
 Friko, Tercemân, zimmî : 648
 fukarâ : 43, 54, 56, 151, 188, 211, 232, 303, 434, 528, 640; — âciz ü fûrû-mânde kalmak : 472; — vü ebnâ-i sebîli pâ-y-mâl itmek : 199; — vü ehl-i sûka te'addî üzre olanları elegetürmek : 554; —dan bir akça alınmamak : 401; —dan bir akça ve bir habbe al(dur)mamak : 539, 594; —dan kürekci almayup ziyâde akça almak : 478; —nun bâkire kızların çekmek : 266; —nun çiftlerinde olan öküz ü sabanların almak : 313; —nun ehl ü iyâlleriyle sâkin oldukları evlerine kon(ma)mak : 539, 581; —nun emred oğulların çekmek : 266; —nun emvâl ü erzâkın nehb ü gâret itmek : 266; —nun hakların ashâblarına hükmitmek : 50; —nun hakların şer'le taleb ü tahsîl itdürmek : 241; —nun müft ü meccânen yim ü yimeklerin almak : 402; —nun üzerlerinden zalemenün zulm ü te'addîleri def' itdürmek : 111; —nun üzerlerinden zulmleri def' olmak : 382; —nun üzerlerine ehl-i örf tâyifesin getürmek : 684; —nun yirlerin basmak : 677; —ya

enfa' olmak : 530; —ya envâ'-ı te'addî vü tecâvüz üzre olmak : 706; —ya gadrolmak : 147, 270, 359, 478, 697, 711; —ya te'addî etmek : 53, 498; —ya te'addî vü tecâvüz olunmakdan hazer eylemek : 553; —ya zulm (ü te'addî) etmek : 10, 98, 115, 159, 182, 226, 230, 235, 255, 264, 289, 382, 402, 424, 591, 593, 706; —ya zulm ü te'addî iden zalemeyi elegetürmek : 703; —ya zulm ü te'addî olunmamak : 336, 551, 677; —ya zulmiden eşkiyâ : 69, 306, 456, 651, 703; —ya zulmiden harâm-zâde : 281; —yâ dâru'l-harb keferelerine esîr itdürmek : 454; —yâ gereği gibi hımâyet ü sıyânet itdürmek : 251; —yâ habs ü te'addî eylemek : 677; —yâ muhkem darb u let etmek : 235; —yâ rencide etmek : 176, 261, 605; —yâ rencide vü remide eylememek : 202; —yâ sıyânet ü hımâyet etmek : 479; —yâ ta'ciz itmemek : 594; —yâ zalemeden hımâyet ü sıyânet etmek : 554

furun(lar) : 94; —a tevzî' olunmak : 714

fuzûlen; —ahz ü kabz eylemek : 365; —alınan mahsûlî alıvirmek : 536; —evini almak isteyüp dahleylemek : 376; —tegallüben zabt u tasarruf idüp gadritmek : 521; —tuz bey' etmek : 694

fürû-mânde olmak : 381

fürûht; —it(dür)mek : 47, 97, 99, 173, 258, 277, 279, 280, 282, 374, 462, 565, 627; —kılınmak : 264, 289, 306, 382, 605, 651, 672; —olunan mîrî tuz mahzeni : 628

gabn-i fâhiş : 258, 673

gadr; —terettüb eylemek : 584; —ü fesâd etmek : 97; —ü hayf olmak : 293, 316, 374, 393, 402, 405, 458, 467, 475, 494, 607, 697; —ü noksân itdürilmek : 38; —ü noksân terettüb eylemek : 388, 522; —ü te'addî olunmak : 90, 165, 166, 364, 398, 458, 628, 711; —olmak : 85, 94, 237, 270, 272, 295, 296, 297, 318, 414, 425, 429, 436, 445, 467, 468, 536, 673

Galata : 258; —arâzîsi : 394; —kâdîsı : 23, 37, 192, 356, 429, 432, 440, 670, 681

gamz; —ü inhâ etmek : 307; —itmek : 316, 398

Ganiçe(?), Selanik : 76

Ganoz karyesi, Gelibolu kz. : 62

garaz : 381, 395, 468, 670; —u adâveti olmak : 645, 665; —u nizâ'dan hâlf olmamak : 476; —u ta'assub sebebiyle ev basmak : 535; —u ta'assubdan hazer etmek : 14, 18, 100, 259, 346, 363, 496, 573, 615, 668, 706, 707, 713; —u te'addî : 14; —ı dünyeviyye : 14

gâret : 317, 552, 572; —eyledükleri emvâl ü erzâkı tahlîs : 642; —itmek : 204, 227, 239, 362, 391, 434, 447, 496, 548, 571, 598, 627, 659, 671, 679, 705; —olunan emvâl ü erzâk : 391, 668; —olunan emvâl ü erzâkı hükmidüp alıvirmek : 549; —olunan gurusu u uyan u sîne-bend : 515; —olunan mâl-i mîrîyi alıvirmek : 705; —ü hasâret etmek : 364, 503, 549, 572, 585, 596, 620, 677, 688, 711; —ü yağmâ etmek : 462, 668; —i emvâl eylemek : 199, 260, 335, 503, 543, 557, 585, 587, 598, 703, 706; —i emvâl ü erzâk etmek : 504

gark; —u telef olmak : 35; —olmak : 35

gasb; —eylemek : 320, 307; —en almak : 97; —en çeküp almak : 473

Gastun kasabası, Holomiç kz. : 229

Gavriyon veled-i Simon, Yehûdî, Mudanya kz. : 345

gaybet; —idenleri şer'le buldurması lâzım olanlara buldurmak : 346, 549, 557, 573, 592, 640, 674, 707; —iderlerse hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürmek : 587; —iderse şer'le emlâk ü erzâkıdan tahsîl itdürmek : 592; —itdürilmek ihtimâlî olmamak : 675; —itmek : 4, 21, 259, 334, 335, 393, 462, 666; —ü firâr itdürmekden ihtirâz ü ihtiyât eylemek : 649

gayret ü hamîyyet : 632

Geçenoz kâdîsı : 119

gedük(ler); —alup berât itdürmek : 468; —tasarruf it(dür)mek : 168, 528; —in zabtirmek : 528; —ine dahlirmek : 468

gedüklü(ler) : 17, 47, 148, 171, 230, 255, 306, 371, 605, 680; — müteferrikalar : 392; — ta'yîn olunmak : 548, 674; —yi sadâkat ü istikâmet ile istihdâm itdirmek : 605

Gelibolı (kazâsı) : 36, 62, 200, 283, 426; — ağası : 456; — kâdîsı : 143, 423, 492, 499; — kılâ' dizdârı : 143; — mutasarrıfı : 651; — neferât ağası : 143; — sübaşısı : 200

gemi(ler) : 36, 85, 123, 143, 209, 294, 422, 463, 469, 493, 644; — alıkoymak : 143; — avk u te'hîre bâ'ıs olunmamak : 526; —de olan metâ' : 326; —e hıdmet iden re'âyâ : 29; —e kifâyet mikdârı buğday virmek : 657; —e ta'arruzdan hâlî olmamak : 395; —e zâd ü zevâde virmek : 307; — gezmek : 467; — gitmeğe icâzet virilmemek : 438; — ihrâk olmak : 35; —in Rodoscuk İskelesi'ne getürmemek : 469; —in terekeleri : 616; — gemi ine tecâvüz olunmamak : 423; —ine tereke ve sâyir zahîre virilmek : 256; — inün buğdayı toğrı İstanbul'a gönderilmek : 616; — işlenmeyüp mu'attal kalmak : 526; — kâtibi : 143; — mübâşir ile Âsitâne-i Sa'âdet'e gönderilmek : 326; — re'isleri : 143, 463, 495; — sâhibleri : 425, 426; — sâhiblerin ta'ciz ü tazyîk eylemek : 426; —si ile varmak : 616; — ta'mîri fermân olunmak : 526; — ta'mîrine şürû' olunmak : 526; — tedârük itmek : 315; — yağlanmak ve sulanmak iktizâ itmek : 314; — yanaşdurmamak : 492; —ye küreğe virilmek : 114; —ye tahmîl ü irsâl olunmak : 145; —ye virilmek : 486

gemicilere zahîre virilmek : 657

Gemlik kâdîsı : 57

Gerede kazâsı : 379; — kâdîsı : 138, 379

Gergin-oğulları, zimmî, haydûd, Bilonikli(?) k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204

Geribani karyesi, İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Germiyan mütevellîsi : 261

Gevherhân Sultân, IV. Murad'ın kardeşi : 116, 397, 563; —'ın paşmaklık hâsları : 93, 116; —'un kızı : 414

Geyikler kâdîsı : 593

Geyve nâhiyesi, Hudâvendigâr sn. : 431; — kâdîsı : 431

gılâle gönderilmek : 425

gice; — ile basup katlitmek : 640; — ile ev basmak : 357, 453, 552; — ile evin deldürmek : 148; — ile hânı delüp akça sirka eylemek : 362; — ile kayıklar peydâ itmek : 454; — ile mecrûh u maktûl bulunmak : 674; — ile urup katlitmek : 317; — muhâsara itmek : 403; —de ve gündüzde âyende vü revende ve nevâhî vü kurâyı basmak : 596; —de ve gündüzde evler basup emvâl ü erzâk (yağmâ vü) gâret ü hasâret itmek : 585, 587; —de ve gündüzde hıfz u hırâset itdirmek : 384; —de ve gündüzde re'âyâ vü berâyâ ve ahâlî-i vilâyet evlerin ve yolların basmak : 557

Giresarcı(?), zimmî, haydûd, Bilonikli(?) k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204

Giresin karyesi, Kiçiborlu kz. : 43

Giresun nâhiyesi, Trabzon sn. : 243, 614; — kâdîsı : 243, 614

girift itdirtmek : 291

Golos : 616

Gopeş karyesi, İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259; — ahâlîsi : 204, 259

Gorazde karyesi, Budimle nh. : 711

Gorin veled-i Rak, keşiş, Mastocı(?) Longus mevzı'ı, Bâzergâh nh., Selanik : 136

göçüp gelmek : 87

göğsi altında urup bî-günâh katleylemek : 640

gök tereke vü ekinlerin tavarlarına ve koyunlarına yidirmek : 473

Göl Panayırı, Çatalca kz. : 68

Gölbâzârı kâdîsı : 381

Göhlisâr kâdîsı : 572

Gönen kazâsı : 100; — kâdîsı : 100

Gönye (sancağı) : 322, 323, 324, 490, 491; — beği : 322, 323; — Kal'ası muhâfazası : 389

Görice; — kâdîsı : 204, 312, 341; — yeniçeri serdârı : 312

Göynük kâdîsı : 381, 476

Göynüklî karyesi, Sahrâ nh., Dimetoka kz. : 373

göz ü kulak olmak : 247

gözlerine tîmâr itdürmek : 296

Grabova Kara Eflak karyesi, İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Grebene kâdîsı : 671

Gregor Stari, Aşağa Varoş keferesi, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Grozden, zimmî, şakî, Bolisik(?) k., İsrebreniçe kz. : 645

Gubârî, nakîb, İstanbul : 430

gurbet; — tâyîfesi zuhûr eylemek : 363; — ü Kürd eşkıyâsı /hırsuzları zuhûr eylemek : 503, 504

Gurka-zâde bkz. İbrâhîm, Trabolice Kâdîsı : 254

guruş(lar) : 33, 70, 84, 85, 148, 171, 254, 283, 347, 355, 392, 496, 707; — almak : 240, 622; — karz virilmek : 514; — taleb itmek : 479; — u sikke : 675; — a kesmek : 447; — ı râyic olduğu üzre almamak : 593; — ın (zulmen) almak : 236, 261, 387, 447, 513, 593, 594; — ın yağmâ vü gâret itmek : 515

guzât : 423; — ı müslimîn : 454

Gügö, zimmî, haydûd, Grabova Kara Eflak k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

gülgen ü bellût tahtaları : 625

Güllî, mecrûh idilen, Anabolı sâkinlerinden Hasan Re'îs'in vâlidesi : 254

gümrük(ler) : 348, 460, 628; — (ü resm) taleb olunmamak : 423, 542; — alınmak : 227; — alınugelen kasabalar : 311; — basmak : 462; — emîni : 51, 227, 311, 426; — taleb itmek : 51, 311; — ü resm-i şem' taleb eylemek : 542; — ın edâ eylemek : 37, 51

Gümrük, Selanik : 76

Gümölcine kazâsı : 578; — kâdîsı : 687

gümüş yüzük sirka olunmak : 62

gümüş; — kılıcın almak : 317; — rahtın almak : 317; — sirka olunmak : 347; — ve esbâb u eskâllerin gâret ü yağmâ itmek : 668

günâh; — sâdır olmak : 562; — ı afvolunup ıtlâk olunmak : 537

Günyüzi kâdîsı : 380

gürg(?) hakkı virmemek : 628

gürîhte; — olan kurâya tahmîl olunmak : 22; — ve perâkende vü perîşân olmak : 615

Güzelhısâr kâdîsı : 352

güzeşte : 388; — bakâyâ : 510; — siyle alıvirilmek : 273, 349

güzîde bârgîrler beslemek : 512

habere müterakkıb u nâzır olmak : 632

habs : 11, 210, 211, 216; — ü der-zencîr itmek : 97; — ü hıfz itmek : 98, 328; — ü te'addî eylemek : 677; —de olmak : 503, 552; —den firâr itmek : 250; —den ıtlâk (u ihrâc) itmek : 185, 322, 323, 328, 446; —idüp arzeylemek : 4, 18, 273, 293, 304, 321, 335, 338, 346, 358, 362, 363, 393, 515, 540, 543, 549, 557, 573, 585, 596, 600, 620, 640, 645, 668, 674, 688, 697, 70506; —it(dür)mek : 10, 21, 62, 97, 100, 133, 148, 181, 199, 204, 225, 227, 236, 259, 260, 305, 312, 316, 342, 454, 462, 472, 489, 496, 548, 551, 600, 674, 707

hacc(-ı şerîf) : 283; — itmek : 134, 155; —ı mebrûrî edâ itmek : 672

Hâce Hânî, İstanbul : 383

Hâcî Dervîş, yeniçeri : 171

Hâcî Evhad Câmi'ı, Yedikule : 599

Hâcî Hamza Vakfı, Yedikule kurbinde : 104

Hâcî Hüseyin, Sîpâhi, şakî, Kiçi-Homa k., Düşenbe kz. : 496

Hâcî Mehmed, Edirne : 26, 27

Hâcî Mehmed, Tüccâr : 287

Hâcî Mûsâ, müteveffâ, Edirne : 26, 27

Hâcî Paşa, müteveffâ Saruhan sancağı mutasarrıfı : 249

Hâcî, Konrapa Kâdîsı : 369

Hadîce, Nesîme hâtûnun kızı, mecrûh, Priştine ks., Üsküb : 403

Hadîce, Vezîr-i A'zam Sinân Paşa'nun kızı : 520

haffâf(lar); — u abâcılar : 607; — kethudâsı : 715; — yiğitbaşısı : 715; —a münâsib olmak : 715; —a yamak olmak : 715

Hâfız Paşa, merhûm : 11, 466, 467, 468, 597, 599

hak(k /lar); — u adl : 22; — u adl üzre gör(il)mek : 42, 509; — u adl üzre teftîş (ü tefahhus) itmek : 10, 18, 21, 26, 27, 46, 48, 61, 62, 86, 10, 259, 283, 293, 305, 321, 335, 344, 346, 362, 363, 397, 399, 421, 447, 448, 462, 480, 496, 514, 515, 523, 540, 541, 549, 573, 621, 635, 640, 665, 668, 688, 694, 707; — üzre gör(il)mek : 33, 88, 405, 494, 593, 620, 673, 700, 712; — üzre görölüp icrâ-yı hakk olunmak : 44, 525, 548, 551, 565, 572, 574; — üzre görölüp ihkâk-ı hakk olunmak : 317, 396, 513, 637; — üzre olmak : 18, 369, 573, 550, 688; — üzre teftîş ü tefahhus itmek : 9, 11, 13, 204, 258, 273, 316, 356, 358, 369, 377, 393, 428, 454, 543, 557, 561, 572, 579, 674, 697; — zuhûr itmek : 342; —ı sarîhları olduğu sicill ü huccet olunmak : 521; —ı alınıp faslolunmak : 614; —ı alıvirilmek : 445, 514; —ın bî-kusûr alıvirilmek : 554; —ın güzêşesiyle alıvirilmek : 273; —ın hükmitmek : 346, 462; —ın ibtâl eylemek : 320; —ın taleb eylemek : 273; —ın teveccüh idenlerden hükmidüp bî-kusûr alıvirilmek : 316; —ın virmeğe râzî olmak : 273; —ın virmekde te'allül itmek : 33; —ın virmemek : 273; —ında lâzım geleni icrâ eylemek : 273, 321, 358, 363, 552, 572, 573, 585, 587, 598, 605, 621, 688; —ından gel(in)mek : 14, 22, 47, 71, 74, 148, 235, 250, 279, 289, 291, 346, 362, 382, 448, 504, 548, 551, 554, 557, 571, 600, 604, 627, 640, 651, 671, 707; —ından gelinmek mümkün olmamak : 50; —ını (şer'le) taleb eylemek : 8, 26

hakâret eylemek : 668

Hakîmbaşı : 296

hâkim(ler) : 225, 235; — asesbaşı : 658; — ihtisâb ağası : 658; — olanlara hükûmet itdürmemek : 535; — subaşı : 658; — ü kâdî olmak : 235; — yeniçeri ağası : 658

hâkimü'l-vakt; — kethudâyirin çağürtmek : 658; — neferi kendü zâbıtına teslîm itmek : 342; — olanların ihmâl ü müsâheleleri : 421

halâs; — it(dür)mek : 73, 453, 464, 472, 513, 540, 573, 587, 655, 637; — olmak için mühürlü tezkire virmek : 361; — u âzâd olmak : 433

Haleb (sancağı) : 15, 80, 145, 187, 359, 420; — beğlerbeğisi : 189, 354, 359, 420, 556; — defterdârı : 145, 179,

420, 556; — kâdîsı : 179, 191, 193, 194, 354, 359, 370, 712; — Kal'ası dizdârı : 712; — monlâsı : 189, 384; —'de işlenegelen altmış merre kumâşları : 370

Halîl bin Hâcî Fakîh, şerîr, Ağzıkara k., Şühûd kz. : 71

Halîl Çavuş, Dergâh-ı Mu'âllâ Çavuşı : 263, 271

Halîl Çelebî : 72, 462

Halîl Paşa, müteveffâ : 177; — Sarâyı : 177

Halîl Paşa-yı Atîk, müteveffâ : 400, 409; — evlâdı : 400, 409; — Imâreti'nün Evkâfı tevliyeti : 400, 409

Halîl Re'îs, Pehlivân, gemi re'îsi : 495

Halîl, Alâ'iyye Sancakbeği Mütesellimi : 496

Halîl, Ankara'da sâkin : 298

Halîl, Gastun ks., Holomiç kz. : 229

Halîl, Kapucı, Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı Mütevellisi, Kıbrus cezîresi : 510

Halîl, Mevlânâ, Mitroviçe Kâdîsı : 627

Halîl, Mîr-livâ Malkoç Beğ'ün Müsellimi : 581

Halîl, Rodoscuk Mahkemesi'nde kuzât u nüvvâb, ehl-i ılm, san'at-ı kitâbetde mâhir : 188

Halîl, şakî, Delvine ks. : 669

Halîl, şakî, Trabolice Kâdîsı Gurka-zâde İbrâhîm'in hıdmetkârı : 254

Halîl, Yeniçeri, İkinci Deveciler'de : 489

Halîl, Yeniçeri, kâtil, Şâhmelik k., Hayrabolı kz. : 680

Halîl, Yenişehir ü Fenar kz. : 91

Halîlî, Mevlânâ, sâbık Beğbâzârı Kâdîsı : 707

Halîlobası Çiftliği, Badracık : 297

Halik, zimmî, Göynükli k., Sahrâ nh., Dimetoka kz. : 373

halk; — rızâ vü şükân üzre olmak : 545; —ı âlemi kâr u kisblerinden ta'tîl itmek : 380; —un muhâfazası hıdmeti : 63

Hamd Efendi, Dîvân Kâtibi : 2, 3, 11, 13, 16, 33, 36, 46, 47, 48, 51, 52, 54, 56, 59, 60, 61, 71, 87, 89, 91, 104, 105, 117, 123, 128, 133, 135, 136, 137, 139, 144, 150, 177, 178, 179, 191, 200, 201, 207, 210, 216, 218, 225, 229, 237, 258, 272, 275, 287, 290, 297, 304, 306, 307, 311, 313, 318, 320, 326, 329, 337, 339, 342, 343, 345, 347, 348, 349, 350, 351, 355, 356, 369, 374, 375, 377, 380, 393, 394, 397, 398, 406, 407, 409, 410, 413, 419, 422, 423, 425, 426, 427, 429, 430, 432, 434, 435, 436, 444, 447, 454, 457, 459, 462, 464, 471, 473, 474, 476, 479, 485, 489, 490, 494, 498, 500, 501, 502, 508, 510, 511, 514, 516, 520, 524, 525, 530, 532, 536, 537, 547, 550, 554, 560, 572, 578, 583, 585, 587, 595, 596, 597, 598, 599, 606, 608, 609, 614, 617, 621, 636, 665, 666, 667, 672, 685, 702, 706, 707, 709, 715

Hamîd sancağı : 50

Hâmid Efendi, Dîvân Kâtibi : 209, 456

hâmil câriyeyi Yehûdî vü kefereye bey' eylemek : 421

hamiyyet : 632

hamlinden zuhûra gelen oğul : 397

hammâm : 138; — basmak : 668; — bey' u şîrâsı : 117; —, Yedikule : 599

hammâmcı(lar); — tâyifesi, İstanbul : 117; — hammâmını taşra işletmeğe mâni' olmak : 599; — kıst çekmek ve tekâlîf virmek : 599

hamr kayıkları : 460

Hamza Bâlî Çiftliği, Kütâhiyye sn. : 371

Hamza Beğ Evkâfı mütevellîsi : 13

Hamza Çiftliği, Kütâhiyye sn. : 371

Hamza, ashâb-ı hayrâtdan, Geredeli : 138

Hamza, kul-oğullarından, ehl-i fesâd, Görice : 312

Hamza, maktûl, Görice : 312

Hamza, müteveffâ, Yeniçeri, Korucu : 639

Hamza, Üstâd, Hasırcıbaşı : 486

hân(lar) : 137, 138, 193, 354, 359; —a konmak : 359, 362; —a müsâferet ile konan müslimânların esbâb u erzâkın gâret ü hasâret itmek : 364; — binâ vü ihdâs itmek : 72; — delmek : 362, 363; —ı bey'-ı men-yezîd olunmak : 458; — şer'le kal' u kam' olunmak : 364

hâncılar iplik bâzergânların cebren âhar hânlara kondurmak : 359

Hañçalar karyesi, Çal kz. : 582

hâne(ler); — basmak : 540; — firâr itmek : 403; —in ihrâc olunmamak : 22; —inde harbî kefereyi beslemek : 454; — kalmamak : 528

Hanım, İnöni ks., Bozöyük kz. : 5

harâb; — kalmak : 245; — olan vakıf çiftlikler : 511; — olan yirleri ta'mîr ü termîm itdürmek : 413; — su yolu : 246; — u yebâb eylemek : 331, 622; —a müşrif olmak : 22, 136, 138, 144, 150, 303, 413, 418, 435, 465, 511, 626; —a müteveccih olmak : 307

harâc(lar) : 602; — ve sâyir tekâlîf ile rencîde itmek : 37; —güzâr re'âyâ : 584; —ın getürmek : 495; —ın vilâyetlerinde defter mûcebince virmek : 482

harâccılar : 234, 482; —un yolların basup mîrî akçayı gâret ü hasâret itmek : 503

harâm-zâde(ler) : 50, 281, 675, 678; — baş kaldurmak : 706; — eşkıyânun önlerine düşmek : 598; — tahassun itmek : 679; — teftîşi : 121; —i yanına cem' itmek : 181; —nün hakkından gelmek : 503

harâmî (tâyifesi) : 210, 321; — (vü haydûd) eşkıyası : 546, 585, 587; — bayrakları : 225; — eşkıyası def'ı : 598; — eşkıyası teftîşi : 225; — havfı : 225; — vü harâm-zâde tahassun itmek : 679; — vü hırsuz te'addîsi : 503; — yatağı olmak : 679; — zuhûr itmek : 362, 585

harâmîlik eylemek : 503

harâset itmek : 473

harb ü kîtâl niyyeti ile cem'ıyyet itmek : 541

harbî; — Efrenc ve çobân tâyifesin dahl ü ta'arruz itdürmemek : 331; — kâfir gemilerine zâd ü zevâde virmek : 307; — kefereyi menzillerine getürmek : 454; — küffâr gemilerine tereke ve sâyir zahîre virilmek : 256; — küffâra esîr virmek : 560; — küffâra tereke virilmek : 222; — küffârdan halâs itmek : 464

harc; — alınmamak : 36; — u sarf : 435, 458, 465, 626, 693; —ın edâ eylemek : 569

harçlık : 55, 496; — virmemek : 533

Harem(-i Hümayûn) : 70, 84; — huddâmesi : 207; — huddâmı : 407; —i muhterem ağaları : 624; —i şerîf ağaları : 237

Haremeyn Mukâta'ası(?) : 578

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsi : 265

Haremeyn-i Muhteremeyn fukarâsına gadrolmak : 267, 359

Haremeyn-i Şerîfeyn; — akçasın tahsîl itmek : 317; — Evkâfı mahsûline zarar u ziyân itdürmemek : 511; — Evkâfı nâzırı : 1, 2; — Evkâfı, Kıbrıs cezîresi : 511; — fukarâsı, Kesendire cezîresi : 54; — fukarâsının surreleri : 267; —e âyid ü râcî' olan atık u cedîd mahsûlât : 510; —e vakfeylemek : 359, 510

harîr-i hâm; — gümrüğü : 348; — mîzânı, Hâce Hânı, İstanbul : 383

hâric ez-defter : 17; — bir nefer zimmî alıkomamak : 22

hâric; — toprağa alup gitmeğe komamak : 562; —den dahlolunmamak : 388; —den gelüp sâkin olan ra'yyet tâyifesi : 388; —den gelüp sâkin olan re'âyâ vü berâyâ : 251; —den kimesneye çuka işletdürilmek : 291; —e âdem götürmemek : 679

hark seddolunmak : 297

harmen zamânı : 522

Harnako(?), kefereden, Aşelya, Kıbrus : 650

Hasan Beğ, Kırşehri Sancağıbeği Hüseyin'in ceddî Çerkes Beğ'in sulbî oğlu, Rûmdiğin k., Aktağ kz. : 89

Hasan Çavuş, bölük çavuşı : 156

Hasan Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 39, 204

Hasan Çavuş, Kıbruslı, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 133

Hasan Çavuş, sipâhi, Aktağ kz. : 89

Hasan Çelebî : 237, 599

Hasan Çelebî, Hükmi : 272, 360

Hasan Efendi, Hükmi : 429

Hasan el-Cibâvî, Şâm-ı Dâru's-selâm'un meşâyih-ı kibârından : 718

Hasan Hilmî Efendi, Re'isü'l-küttâb : 92, 123, 175, 238, 240, 600, 637, 713

Hasan Kethudâ, Sipâhi, Pirlepe : 621

Hasan Paşa, Vezîr : 246, 358

Hasan Paşa, Vezîr, Budun Muhâfızı : 4, 14, 247, 452

Hasan Paşa, Vezîr, sâbık Kapudân, Rûmili câniblerinde mahâyif teftişine ve asker ihrâcına me'mûr : 23, 53, 124, 480, 524, 526, 531, 535, 540, 541, 621, 694, 705, 703, 711

Hasan Re'is, Anabolı sâkinlerinden : 254

Hasan Sübaşı, Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerileri Bölükbaşısı : 134

Hasan Sübaşı, Onuncı(?), Gönye Kal'ası Muhâfızı : 389

Hasan(?), Mezistre beğünün kâyim-makâmı : 250

Hasan(?), Yiğitbaşı : 109

Hasan, Akçahısâr kz. : 165

Hasan, Asesbaşı, yeniçeri çorbacılarından : 616

Hasan, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucısı : 108, 132, 580

Hasan, Dergâh-ı Mu'allâ Mütferrikası : 431

Hasan, Dergâh-ı Mu'allâ Silahdârı, bölük halkınun Sol-kol Kethudâsı : 380, 507, 585, 587

Hasan, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi, Sübaşı : 92

Hasan, erbâb-ı tûmârdan, Sofya : 365

Hasan, Hâcî Ahmed oğlu, Eflani-i Tatay kz. : 707

Hasan, Hâcî, Yeniçeri, Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçeri odabaşısı : 33

Hasan, Hâssa Mi'mârlarbaşı : 625, 714

Hasan, Hatîb, Sarı, şakâvet ü fesâd ile ma'rûf, İlbasan sn. : 535

Hasan, Hersek Kâyim-makâmı : 627

Hasan, Kâtib, tâbi'-ı Hâfız Paşa : 466, 467, 468

Hasan, kâtillere kefil, Yenişehr ü Fenar kz. : 524

Hasan, Kıbrıs cizyesin cem' iden : 644
Hasan, kul-oğullarından, ehl-i fesâd, Görice : 312
Hasan, maktûl, Bağdâd : 623
Hasan, maktûl, Dukagin sn. : 391
Hasan, Mayor Mîr-âhûr : 547
Hasan, Mehmed Paşa Evkâfı Mütevellîsi : 193
Hasan, Mezârcı, Burusa : 288
Hasan, Mısır Defterdârı, vakıf sahâbe develeri Nâzırı, Mısır : 586
Hasan, Mihaliç Mukâta'ası Emîni : 666
Hasan, mütesellim, Ankara : 447
Hasan, Nâyibü's-şer', Budimle kz. : 711
Hasan, Nif hâsları Zâbıtı : 570
Hasan, sâbık Gönye Sancağıbeği : 322, 323
Hasan, sâbık Ohri Sancakbeği, Ergirikasrı sâkinlerinden, eşkıyâya mu'în olan : 540, 659
Hasan, sekbân cem' iden şakî, Yumrıtış : 572
Hasan, Seyyid, tüccâr, Selanik kz. : 462
Hasan, Silahdâr Bayram'un oğlu, maktûl, Pirlepe : 621
Hasan, Sipâhî : 505, 566, 662
Hasan, Sipâhî, Altı Bölük halkı üzerine Zâbıt u Kethudâyiri, Samakov kz. : 588
Hasan, Sipâhî, devre çıkan, Eskişehir : 539
Hasan, Sipâhî, Filorina : 181
Hasan, Solak, Köstendil sancağıbeği Mütesellimi : 545
Hasan, Sübaşı, Lefkoşe'de sâkin : 648
Hasan, şakî, Dobniçe : 534
Hasan, şakî, Görice ve Bihlişte kazâları : 341
Hasan, Takyeci, eşkıyâ, Tire : 148
Hasan, Tophâneli : 85
Hasan, ulemâdan : 514
Hasan, ümerâdan : 574
Hasan, yeniçeri bölükbaşı, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208
Hasan, Yeniçeri, Ahîvîrân k., Murtaz-âbâd nh., Ankara sn. : 674
Hasan, Yeniçeri, Aksarây, İstanbul : 687
Hasan, Yeniçeri, Ruskovi k., İskenderiyye sn. : 461
Hasan, Yeniçeri, serdâr nasb u ta'yîn olunan : 639
Hasan, Yeniçeri, Vavri k., Tokat kz. : 392
Hasan, Yeşil Imâret Evkâfı sâbık mütevellîsi, Burusa : 49
Hasan, Zîştovi ve tevâbi'-ı hâsları Voyvodası : 353
hasâret; — itmek : 596, 677, 679, 688; —e şürû' eylemek : 640
hâsıl; — eylemek : 349; — kaydol(un)mak : 348, 350
hasım(lar) [/husamâ] : 472; —ıyla Âsitâne-i Sa'âdet'e göndermek : 623; —ıyla berâber itmek : 111, 335, 473; —
muvâcehesinde hakk (u adl) üzre teftîş ü tafahhus itmek : 61, 321, 393, 620

Hasır İskeleyi : 375
 hasır mühimmâtı : 486
 hasırcıbaşı : 486
 Hâsköy kasabası : 235; — kâdîsı : 160, 277, 295
 hâss(lar) [/havâss-ı hümayûn] : 38, 93, 97, 115, 190, 236, 273, 340, 353, 379, 380, 403, 405, 420, 488, 534, 563, 646, 679, 695; — arâzîsi : 394; — der-uhde olunmak : 570; — kâdîsı : 394, 497, 714; — karyeleri : 62, 199; — karyeleri harâba müşrif olmak : 22; — karyeleri, Ma'arratü'l-Mısrîn, Haleb : 556; — karyesi ve re'âyâsı : 538; — mahsûlî : 38, 222, 388, 469, 534; — monlâsı : 319; — re'âyâsı : 11, 388, 475; — sefer-i hümayûnda mülâzımîne virilmek : 526; — virilmek : 420; — voyvodalığı : 592; —a zamm u ilhâk olmak : 556; —dan ifrâz olunmak : 556; —ının haylî hubûbatı olmak : 38
 hâssa : 606; — bâğçe ustaları : 341; — beytü'l-mâl mahsûlinden akça taleb ü tahsîl itmek : 526; — cerrâhları : 574; — hıla'-ı fâhire : 632, 699; — kayık kerâstesi : 437; — kılârcılar : 84; — koyun süricileri : 444; — mandıralar : 199; — mi'mârlarbaşı : 625, 714; — sorguçları : 661; — teberdârlar : 483; — toğancıbaşları : 238
 Hâssagî Sultân; — Evkâfî mütevellîsi : 501, 502; — mukâta'aları : 569
 Hatîb Mustafâ, a'yân-ı vilâyet, Novi ks., Kostanice kz. : 454
 hatîb [/hutabâ] : 85, 96, 100, 227, 235, 274, 458
 hatt(-ı hümayûn /-ı şerîf) : 14, 22, 122, 138, 213, 284, 327, 341, 359, 367, 382, 403, 420, 597; —la paşmaklık ta'yîn olunmak : 556
 hâtûnlar; — su almak için çeşmeye gelmek : 356; —ı cebren çeküp almak : 381; —ı cebren çeküp fi'l-i şenî' itmek : 115
 havâle olmak : 619
 havâss(-ı hümayûn) bkz. hass
 havf; —itmek : 235; —ından bir ferd da'vâ itmeğe kâdir olmamak : 671; —ından tîmârın bozmak : 9
 havyarcılar : 429
 Haydar Ağa, İstanbullu : 85
 Haydar Çavuş, kâtillere kefil, Yenişehir ü Fenar kz. : 524
 Haydar Çavuş, mîr-i mîrân çavuşı : 572
 Haydar, yeniçeri Hâcî Dervîş'in karındaşı : 171
 haydûd : 204, 259; — baş u buğu : 204, 259; — eşkıyâsı peydâ olmak : 543; — eşkıyâsı zuhûr itmek : 587; — eşkıyâsının def'ı : 546
 hayf eylemek : 293, 458
 Hayım, Yehûdî, firârî hırsız : 547
 haymânegân : 606
 Hayrabolu kazâsı : 680; — kâdîsı : 102, 680; — nâyibi : 102
 hayrât; — ihdâs itmek : 34; —a sarfolunmak : 197; —a vakfeylemek : 556
 hayvân(lar /ât); — gâret itmek : 627; — ve sâyir emlâk ve erzâk fûrûht olunmak : 565; —ın salıvmek : 330, 331; —ın sürüp götürmek : 434; —ının ekseri şitâdan helâk olmak : 236
 Hazekil(?) veled-i Mucu, keşiş, Mastocı(?) Longus mevzı'ı, Bâzergâh nh., Selanik : 136
 hâzır u âmâde olmak : 343, 632
 Hazîne [/Hızâne] : 54, 55, 56, 57, 58; — cem' u tahsîli : 265; — ile gelmek : 317; — vü mühimmât : 693; —ye bekciler ta'yîn itmek : 310; —ye zararları olmak : 543; —i Âmire defterdârı : 408
 hazînedâr : 702; —ı Enderûn : 136

Hediyelü karyesi, Bınarhısârı kz. : 548

hedm; — itdürmek : 72; — ü sedditdürmek : 60; — olmak : 440; — olması mühimmâtdan olmak : 364; — olunan mahallün üzerine varmak : 351

heğbe : 515

Hendriko veled-i Derkin, Beğ-zâde : 690

Hersek (sancağı) : 34; — beği : 202, 627, 629, 630, 631; — kâyim-makâmı : 627; — nda olan kılâ' dizdârları : 630; — sübaşları : 202; — voyvodaları : 202

hevâ(lar); — vü hevesinde olmak : 30, 103, 303; — ına tâbi' ehl-i fesâdı yanlarına cem' itmek : 582; — ına tâbi' kâdîya ve Altı Bölük Kethudâyiri olan kimesneye istinâd eylemek : 346; — ına tâbi' nâyib : 670; — ında olmak : 352, 467; — sına tâbi' ehl-i fesâdun şer'le haklarından gelinmek : 572; — sına tâbi' eşkıyâ ile karye basmak : 637; — sına tâbi' eşkıyâyı cem' itmek : 541; — sına tâbi' kâdî hucceti ile tegallüben zabıtmek : 597

Hezargrad kâdîsı : 208, 306, 525, 532, 682

hıdemât bkz. hıdmet

hıdmet [hızmet /hıdemât] (-ı hümayûn) : 28, 29, 30, 34, 43, 89, 341, 343, 365, 382, 389, 450, 454, 459, 481, 504, 558, 605, 608, 609, 617, 632, 701, 707; — çekmekde ınâd ü muhâlefet eylemek : 437; — ile gelenlerden cüz'î nesne ile almak : 541; — müyesser olmamak : 559; — teklîf olunmamak : 455; — ü yoldaşlıkda bulunmak : 533, 558, 629, 631; — veyâ tekâlîf teklîf olunmak : 579; — ı meşkûre vücûda gelmek : 423; — i lâzîmelerine gelmemek : 615; — i mîrî te'hîre kalmak : 615; — i muhâfaza : 64, 467; — i muhâfazada olan asâkir-i İslâm : 696; — de bezl-i iktidâr itmek : 632; — de istihdâm eylemek : 368; — de kusûrı olmamak : 536; — de mücidd ü sâ'î olmak : 487, 618; — de tekâsül üzre olmak : 486, 586; — e me'mûr olmak : 512; — i kesim ile üzerine almak : 579; — i mukâbelesinde virilmek : 527; — i vücûda gelmek : 422; — in edâ itmemek : 30; — inde kusûrları olmamak : 532

hıdmetkâr(lar) : 73, 227, 305, 317, 346, 669, 680, 689, 702, 707; — ihrâk olmak : 676; — vazâyîfi akçası nâmıyla ziyâde akça taleb olunmamak : 216; — ı ile kâdîyî katlidüp akçasın ve seyis-hânesin zâyî' itmek : 346; — ın almak : 254; — ın urup mecrûh itmek : 52

hıfz; — olunmak : 98, 295; — u hırâset : 50, 149, 247, 295, 384, 485, 513, 528, 536, 546, 632, 642, 698, 708

hıl'at; — i fâhire vü kisve-i bâhire : 632, 699; — i mûrisü'l-behcet erzânî kılınmak : 632, 699

hılâf; — inhâ ile dirlik tasarruf itmek : 48; — inhâ ile emr almak : 530; — inhâ ile hükm-i şerîf ibrâz itmek : 536; — ı emr u defter dahlitmek : 295, 578; — ı emr ve mugâyir-i şer' u kânûn : 202; — ı kânûn : 198; — ı şart-ı vâkıf bozmak : 673; — ı şer' (-ı şerîf) : 43; — ı şer' (ve mugâyir-i kânûn-ı münîf) rencide (vü remîde) olunmamak : 287, 347, 508, 554, 608, 605, 638, 639, 669, 670, 672; — ı şer' akça alınmakdan hazer itmek : 363; — ı şer' alduğı akça alıvirilmek : 397; — ı şer' alınan akça : 240, 242, 361; — ı şer' bir ferde te'addî vü tecâvüz itdürilmemek : 554; — ı şer' dahl ü ta'arruz ve zarar u gezend irışdürmemek : 555; — ı şer' dahl ü tecâvüzden hazer eylemek : 573; — ı şer' dahlitmek : 397; — ı şer' evzâ'ı olmamak : 545; — ı şer' gurusların almak : 513; — ı şer' hükmitdürmek : 100; — ı şer' kimesneye iş itdür(il)memek : 147, 230; — ı şer' kimesneyi rencide vü remîde itdürilmemek : 226; — ı şer' olan teklîfler : 593; — ı şer' re'âyâ fukarâsın akçaların almak : 579; — ı şer' te'allül ü inâd itdürmemek : 574; — ı şer' u kânûn : 211; — ı şer' u kânûn âhardan dahlolunmak : 37; — ı şer' u kânûn akça almak : 316; — ı şer' u kânûn metâ'larından gümrük ve tavarlarından gürg(?) hakkı virmemek : 628; — ı şer' zulm ü te'addî olunmamak : 306, 335, 557; — ı vâkı' gamz ü inhâ itmek : 307; — ı vâkı' inhâ itmek : 14; — ı vâkı' mevâdd isnâd (ü iftirâ) itmek : 338, 582, 665

hılâl-i kısmet : 198

Hille Kal'ası, Musul : 230

hımâyet : 74, 204; — olunmakdan hazer itmek : 50, 299, 346, 479, 494, 540, 573, 637, 645, 668, 671, 688, 706; — ü sıyânet : 37, 43, 100, 208, 236, 251, 313, 322, 376, 380, 450, 484, 536, 554, 585, 587, 632, 638, 676, 703; — ü sıyânet sebebiyle mâl-i vakf zâyî' olunmakdan ihtirâz eylemek : 673

hıml : 361
hirefe; — ordu fermân olmak : 715; — yamak ta'yîn olunmak : 715
Hırsova kâdîsı : 214, 252, 453
Hırsova karyesi, Salina kz. : 475
hırsuz(lar); — elegetürilmek : 503; — te'addîsı : 503; — u harâmî yatağı olmak : 679; — zuhûr eylemek : 503
hısâr müstahfızları kulaguz virügelmek : 360
Hısâr-ı Çâvdâr karyesi : 261
hısârlık karyesi bkz. Nısf-ı hısârlık karyesi, Geyve nh., Hudâvendigâr sn.
hıssa(lar); —ından bedel taleb olunmak : 427; —i şâyî'a : 42; —i şer'ıyye taleb eylemek : 61
hıyânet; — itmek : 342; — zuhûr eylemek : 454
Hızâne bkz. Hazîne
Hızâno karyesi, Ma'arratü'l-Mısrîn nh., Haleb sn. : 420, 556
Hızır Alaybeği [/Batın-oğlu], sâbık Prizrin Sancağı Alaybeği, ehl-i fesâd, kâtil, Çermiş(?) k., Bihor nh., Prizrin sn. : 53, 711
Hızır Paşa, sâbık Bosna Beğlerbeğisi, İskenderiyye sancağı mutasarrıfı, maktûl : 53, 711
Hızır Tayı, esîr : 85
Hızır, Koricı, Yeniçeri Ağası Sârbânbaşı, Şâhmelik k., Hayrabolu kz. : 680
Hızır, Mevlânâ, Aydonat Kâdîsı : 640
Hızır, Sübaşı, Lefkoşe : 648
Hızır, şakî, Dobniçe : 534
Hızır, şakî, Hüseyin oğlu, Akçahısâr kz. : 167
Hızırcebe karyesi, İklîmü'd-Dârânî nh., Şâm sn., Yavuz Sultân Selîm evkâfından : 718
hızmet bkz. hıdmet
hîle; —ye sâlik olmak : 35, 77, 475; —ye sülûk itmek : 409
hîlekar olmak : 346
hîn-ı feth : 22, 93
hibe vü temlik itmek : 89
Hidâyet, maktûl Satılmış oğlu Seydî Fakîh'in oğlu : 298
Himmet, Kırşehir Sancağıbeği Hüseyin'in vekîli, Rûmdığın k., Aktaş kz. : 89
Hirova hâsları, Tırnovi kz. : 592
Holomiç; — kâdîsı : 229, 234; — müftîsı : 229
Homa kâdîsı : 593
Hora karyesi : 627
Hormove karyesi, Depedelen kz. : 540
Hormoveli eşkiyâsı : 541
Horpişte kâdîsı : 92
Hristo, maktûl zimmî, Velizdon k., Fenar nh. : 524
Hristo, zimmî, Burusa : 419
Hritoz(?), kefereden, Aşelya, Kıbrus : 650
hubûbât : 38
huccâc-ı müslimîn : 213

huccet [/hucec] (-i şer'ıyye) : 12, 17, 33, 49, 62, 85, 101, 136, 137, 144, 146, 168, 195, 198, 210, 233, 240, 242, 249, 266, 284, 293, 298, 304, 330, 331, 347, 360, 367, 373, 394, 428, 430, 434, 454, 458, 494, 523, 552, 562, 621, 668, 669, 681; — al(ın)mak : 240, 248; — da'vâlarına mutâbık olmak : 521; — da'vâsına muvâfık olmak : 330, 331; — ibrâz etmek : 514; — ile gemiciler gelmek : 657; — peydâ etmek : 320; — virilen da'vânun istimâ'ı : 249; — e muhâlif kulaguz teklîfi : 360; — i olan gemicilere zahîre virilmek : 657; — sine nazar etmek : 523; — ye muhâlif rencide itdürilmemek : 599; — ye muhâlif te'allül ü inâd itdürmemek : 298

hucec bkz. huccet

hucerât ü dekâkîn : 354

Hudâvendigâr sancağı : 431

huddâm : 407; — a gadr ü hayf olmak : 458; — e : 207

hufyeten : 296

hukûk; — u rüsûm : 449, 488; — u rüsûmı cem' etmek : 95; — u rüsûmı voyvodasına zabt u ahz ü kabz itdürilmek : 563; — u rüsûmından nesnesin almak : 483; — ı fukarâ ashâbına alıvrilmek : 557; — ı nâs : 48, 53, 204, 225, 259, 266, 335, 369, 403, 473, 543, 585, 596, 621, 703, 711; — ı şer'ıyye : 89, 369

humaya almak : 534

hurde akça : 47

Hûrî, Yeniçeri Bekir'in zevcesi, Arıklı k., Lenkova(?) nh., Selanik kz. : 304

Husâm, Çal kz. : 582

husamâ bkz. hasım

Husâmüddîn Kâdirî, Seyyid, sâbık Bağdâd Nakîbi : 430

Husrev Paşa, Vezîr-i A'zam, Serdâr-ı Ekrem : 38, 115, 145, 230, 258, 315, 405, 458, 530, 534, 558, 693, 696, 701, 703; — havâsları Voyvodası : 405

hutabâ bkz. hatîb

hutbe; — olunmamak : 458; — i şerîfe kırâ'et eylemek : 213

huzûra ihzâr etmek : 648

hükûm [/ahkâm] (-i şerîfe /-i hümayûn)*; — i ellerinde ibkâ etmek : 332; — i kâdî lâhık olmak : 562

hükûmet; — etmek : 582; — i adl : 428

hürmüz inci sırka olunmak : 62

Hüseyin Beço, haydûd, Geribani k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Hüseyin Beço, zimmî, haydûd, Bilonikli(?) k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Hüseyin Beğ, sâbık Mezistre Sancağıbeği, Aydonat : 640

Hüseyin Çavuş : 204, 259

Hüseyin Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 130, 301

Hüseyin Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Özi : 118

Hüseyin Çavuş, Yeniçeri Çavuşı : 159

Hüseyin Efendi, Dîvân Kâtibi : 583

Hüseyin Efendi, Gelibolu kazâsına mutasarrıf : 426

Hüseyin Efendi, Kâyim-makâm-ı sadr-ı(?) a'zam : 273

Hüseyin Efendi, Tirevî, Dîvân Kâtibi : 420, 556

Hüseyin Efendi, Yaya Mukâbelecisi, Kütâhiyye : 8, 7

Hüseyin Gariba, haydûd, Geribani k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Hüseyin Paşa, Vezîr : 475

Hüseyin Sûfî, Cemîle hâtûnun vârisi, şirrete sâlik olan, İznikmid : 445

Hüseyin Sübaşı, Dergâh-ı Mu'allâ Çorbacısı : 480

Hüseyin(?) : 199

Hüseyin, a'yân-ı vilâyet, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Hüseyin, acemiâyandan : 445

Hüseyin, Ağa : 301

Hüseyin, Antâliyyeli Mahmûd Çavuş'un [/Müteferrika Mehmed] küçük oğlu : 137, 458

Hüseyin, Arnavud, eşkıyâ : 705

Hüseyin, avreti gasbidilen, Beğlü k., Çal kz. : 151

Hüseyin, Bâkî-kulı : 203

Hüseyin, Bölük Çavuşı, görevli olarak Mihaliç'a gönderilen : 666

Hüseyin, Bölük Çavuşı, görevli olarak Selanik ve Sofya ve Filibe ve Vodine taraflarına gönderilen : 664

Hüseyin, Çolak, şakâvet ü fesâd ile ma'rûf, İlbasan sn. : 535

Hüseyin, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucısı : 446

Hüseyin, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 427

Hüseyin, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerileri çavuşı : 651

Hüseyin, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerisi Yiğirmiikinci Ağa Bölüğü'nde : 457

Hüseyin, esîr : 85

Hüseyin, Eskişehir : 5

Hüseyin, eşkıyâ re'îsi, Gölbâzârı kz. : 381

Hüseyin, Güzelhısârlı, esîr : 85

Hüseyin, Hâcî, kâtil, Nevrekop : 623

Hüseyin, Ihtime, Kıbrıs : 650

Hüseyin, Kapucı, görevli olarak Bosna'ya gönderilen : 41

Hüseyin, Kapucı, görevli olarak Haleb'e gönderilen : 15, 126

Hüseyin, Kapucıbaşı, Rûmili câniblerinde ba'zı hizmete me'mûr : 512

Hüseyin, kâtil kefilî, Yenişehir ü Fenar kz. : 524

Hüseyin, Kehhâl, İstanbul : 296

Hüseyin, Kethudâyiri, Tire : 148

Hüseyin, Kırçova hâsları mahsûlin ahziden, Dobniçe : 534

Hüseyin, Kırşehir Sancağıbeği, sefer-i hümayûnda : 89

Hüseyin, Koç, şakî, Priştine ks., Üsküb : 403

Hüseyin, Kukla sâkinlerinden : 648

Hüseyin, maktûl, Bosna : 393

Hüseyin, Mar'aşlı-oğlu, Kıbtî tâyifesinden : 550

Hüseyin, Mevlânâ, sâbık Rûmili Kâdî-askeri, Gelibolı kazâsına mutasarrıf, Maktûl İbrâhîm Paşa Câmi'ı Nâzırı : 36, 62, 200, 283, 651, 681

Hüseyin, Nasûh Paşa-zâde, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşı, mahâyîf teftîşinde, Mora vl. : 21, 292, 351, 524, 602

Hüseyin, Ohri sancağı Kâyim-makâmı : 620

Hüseyin, Piyâle oğlu, sipâhi, Mora sn. : 21

Hüseyin, sâbık Delvine Beği, eşkıyâ def'ına me'mûr : 659

Hüseyin, sâbık Vidin Nâzırı : 174, 536

Hüseyin, Sipâhî, evkâf zâbıtı, Misivri kz. : 502

Hüseyin, Sipâhî, Karakuyulı(?) k., Baba kz. : 118

Hüseyin, Vezîr-i A'zam ve Serdâr-ı Ekrem Husrev Paşa'nun Kapukethudâsı : 405, 534

Hüseyin, Yeniçeri, Araba Bâzârı Yasakcısı, Bergos : 710

Hüseyin, Yeniçeri, Bağdâd : 623

Hüseyin, Yeniçeri, Bükreş ks., Eflak : 47

Hüseyin, Yeniçeri, maktûl, Ahîvîrân k., Murtaz-âbâd nh., Ankara sn. : 674

Hüseyin, Yeniçeri, şakî, Kurıdere k., Bınarhısârı kz. : 548

Hüseyinşâh Beğ, Ali Paşa oğlu, sâbık Avlonya sancağîbeği, Aydonat'da sâkin : 640

hüsın; —i hâline şehâdet eylemek : 14; —i ihtimâm eylemek : 510, 558, 632; —i i'timâd-ı hümayûn : 632; —i şehâdet eylemek : 713; —i tedbîr ü tedârükle elegetür(il)mek : 4, 22, 97, 327, 531, 557, 587, 596, 621, 666, 678, 711; —i tedbîr ü tedârükle eşkıyânun üzerlerine varmak : 627; —i tedbîr-i dil-pezir : 632; —i zindegâne üzre olmak : 483

İbâdullâh, Seyyid, eşrâfdan, Giresin k., Kiçiborlu kz. : 43

ibre; —t için haktan gelmek : 222; — ü bâ'is-i nasihat olmak : 225, 250

ıbrık u leğen almak : 317

ıdlâl (ü tahrîk) itmek : 405, 550

ıflamur tomrukları : 714

Ihtime, Kıbrıs : 650

İklîmü'd-Dârânî nâhiyesi, Şâm sn. : 718

ıkrâr u i'tirâf eylemek : 227, 233, 552, 553

ımâret : 217, 277, 409; —i âmire evkâfı, Sultân II. Murâd, Edirne : 578; —i âmire evkâfı, Sultân Süleymân Hân, İstanbul : 562, 607; —i battâl eylemek : 400

ınâd(lar); — itdirmemek : 31, 273; — ü muhâlefet eyle(me)mek : 12, 98, 437, 229, 264, 424, 446, 448, 574, 584, 592, 597, 713; — üzre olmak : 368, 521; —ına musırr olmak : 615

ınâyet olunmak : 617

ırmak : 552

İrmak(?) karyesi, İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

ırz u nâmûs-ı saltanat : 632

İslatina karyesi, Fenar nh., Yenişehir kz. : 374

Istabl-ı Âmire : 196; —'nün defter-i cedîd-i hâkânîde mukayyed voynukları : 615

ısyân u tuğyân itmek : 266, 627; — üzre olan Arnavud âsîleri, Ohri sn. : 620

ıtâb (u ikâba) müstehakk olmak : 222, 558; —a mazhar olmak : 291

ıtâk-nâme : 198

ıtlâk; — eylemek : 446, 489, 537, 560; —i için emr-i şerîf vârid olmak : 328; —ıyçün emr-i şerîf varmamak : 329

Ivaz, Bâyezîd Hân Çeşmesi sakkâsı, İstanbul : 168

İvaz, Musâhib Mehmed Ağa Vakfî'nun sâbık Mütevellîsi Pervâne Beğ'in vârislerinden, firârî : 399

ıyâl(ler); —ini cebren çekmek : 293; —ine ta'arruz itmek : 447

ızhâr-ı tezallüm eylemek : 581, 697

îkâd-ı fitneye ve eşkıyânun zuhûrına bâ'ıs ü bâdî olmak : 535

îmânlarına şetmeylemek : 479

îrâd ü masraf : 49

Îsâ Bâlî, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208

Îsâ Çelebî : 606, 657

Îsâ Efendi : 144, 375, 381, 523

îsâl; — itdürmekde ikdâm u ihtimâm eylemek : 564; — itmemek : 267

i'lâm; — olunmak : 1, 2, 5, 35, 54, 98, 260, 270, 273, 298, 314, 336, 340, 346, 359, 368, 375, 378, 379, 407, 509, 521, 524, 530, 531, 538, 542, 551, 557, 558, 587, 590, 592, 618, 625, 632, 661, 675, 714; —dan hâlî olmamak : 632

i'lân eylemek : 559

i'tikâd-ı hümayûn : 22

i'timâd-ı şerîf : 22

i'tirâf eylemek : 674

i'zâz ü ikrâm ve asnâf-ı tevkîr u ihtirâm ile istikbâl itmek : 632, 699

ibkâ eylemek : 347, 367

İbrâhîm Ağa, Budun mîr-i mîrânının Kethudâsı : 6, 39, 130, 157, 271, 519, 566, 580, 611, 653

İbrâhîm bin Hasan Baba, şakî, kâtil, Kardiça ks., Yenişehir ü Fenar kz. : 524

İbrâhîm Çavuş, Mübâşir : 584

İbrâhîm Efendi, Rûz-nâme-i Kebîr : 7

İbrâhîm Paşa Câmi'ı, Yağ Kapanı, Galata kz. : 681

İbrâhîm [/Gurka-zâde], Trabolice Kâdîsı : 254

İbrâhîm, Ankara'da sâkin : 298

İbrâhîm, Antâliyyeli Mahmûd Çavuş'un [/Müteferrika Mehmed] küçük oğlu : 137, 458

İbrâhîm, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucısı : 132, 415

İbrâhîm, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 276

İbrâhîm, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi, Mora Muhassılı : 275

İbrâhîm, ehl-i fesâd, yeniçeri nâmında gezip sipâhi Hasan'ın âdemisini katliden : 181

İbrâhîm, Gâzî-zâde, re'âyâ zulmiden : 234

İbrâhîm, Gemci-oğlu, Yeniçeri Serdârı nasbedilen, Nevrekop : 623

İbrâhîm, Göynük kz. : 476

İbrâhîm, Hâce Halîl oğlu, Pencşenbih nh., Bolı sn. : 600

İbrâhîm, Hâcî, Kapucı, Tavukbâzârı : 85

İbrâhîm, Hâcî, Sübaşı, Lefkoşe : 648

İbrâhîm, Hâdim, Şhrekûsdi Mahallesi, Ayntâb : 428

İbrâhîm, Halîl Paşa-yı Atîk Evkâfî sâbık Mûtevellîsi : 409

İbrâhîm, Kıbtıyân Subaşı : 550

İbrâhîm, Kukla sâkinlerinden : 648

İbrâhîm, Kûçük Defterdâr, Kocaili câniblerinde ba'zı umûr-ı mühimmeye me'mûr : 597

İbrâhîm, Matbah Emîni Mustafâ'nın vekîli : 12

İbrâhîm, Mevlânâ, Ahyolı Kâdîsı : 502

İbrâhîm, Mevlânâ, Angelikasrı Kâdîsı : 97

İbrâhîm, Mevlânâ, Kelikiras kâdîsı : 2

İbrâhîm, Mevlânâ, Sofya Kâdîsı : 16

İbrâhîm, Muhassıl : 81

İbrâhîm, Musâhib Mehmed Ağa Vakfı'nun Mûtevellîsi : 399

İbrâhîm, Mûteferrika, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Sadâret Kâyim-makâmı Vezîr Receb Paşa'nun Kapucıbaşı, mahâyîf teftîşine me'mûr : 362, 364, 552, 571

İbrâhîm, mûteveffâ Halîl Paşa-yı Atîk evlâdı : 400

İbrâhîm, mûteveffâ müderris, Kâsım Paşa Evkâfî Mûtevellîsi : 192

İbrâhîm, Nakîb Kâyim-makâmı, Aydın sn. : 3

İbrâhîm, sâbık Cezâyir Beğlerbeğisi : 48

İbrâhîm, Sipâhî, Âsitâne'den İnöz'e görevli : 170

İbrâhîm, Sipâhî, Âsitâne'den Sofya'ya görevli : 325

İbrâhîm, Sipâhî, maktûl, Mavromat k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

İbrâhîm, Surre Emîni, Sâbık Özi Beğlerbeğisi : 189

İbrâhîm, şakî, Eflani-i Tatay kz. : 707

İbrâhîm, şakî, Priştine ks., Üsküb : 403

İbrâhîm, Şeyh, Meşâyih-ı ızâmdan, Piyâle Paşa Evkâfı'ndan Dâru'l-kurrâ Şeyhı, Cerrâh Paşa Câmi'ı'nda vâ'ız u nâsıl : 23

İbrâhîm, Uzun, kâtil, Alan k., Kıbrısık : 334

İbrâhîm, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208

İbrâhîm, Yeniçeri, Ihtime, Kıbrus : 650

İbrayil kâdîsı : 214, 252

ibrâz itmek : 536

İbrice Limanı : 222, 469

icâr; —a vir(il)mek : 137, 432, 673; —eleri takdîr olmamak : 414

icâzet virilmemek : 438

icmâllü ze'âmet : 16

icrâ; — eylemek : 273; —yı ahkâm-ı şer'ıyye : 466, 535, 703; —yı hakk it(me)mek : 4, 44, 204, 270, 318, 334, 346, 358, 369, 377, 526, 561, 582, 623, 637, 697; —yı şer' : 377, 671

iç yağlar : 482

İdrîs Ağa, Dâru's-sa'âde Ağası, Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfî Nâzırı : 1, 2, 20, 54, 55, 56, 57, 58, 267, 578, 667

İdrîs, a'yân-ı vilâyet, Novi ks., Kostanice kz. : 454

İdrîs, Bihke Kapudânı : 327

iftirâ itmek : 298, 665

iğmâz-ı ayn itmek : 539
 ihânet; — olunmakdan hazer itmek : 363, 447; — ü hakâret eylemek : 622
 ihbâr itmek : 503
 ihdâs olan mevâcibât ve dekâkîn ve sâyir akârların beyâna çıkarmak : 673
 ihkâk-ı hakk olun(ma)mak : 175, 181, 202, 232, 250, 304, 316, 317, 341, 342, 345, 362, 365, 367, 377, 393, 396, 399, 405, 428, 445, 472, 473, 494, 513, 515, 522, 540, 543, 550, 552, 560, 637, 655, 660, 673, 679, 682, 686, 707
 İhlevne kasabası sahrâsı, İskaradin kz. : 521
 ihmâl; — ü müsâhele : 2, 7, 31, 36, 47, 54, 55, 56, 57, 58, 80, 92, 107, 143, 145, 267, 291, 294, 337, 341, 433, 489, 546, 571, 641, 666, 690; — ü müsâmaha itmek : 666; — ü tama'lar : 380; — ü tekâsül itmek : 295; — üze olmak : 558; — üze olup iğmâz-ı ayn itmek : 539
 ihrâk : 35, 86, 363, 380, 403, 549, 572, 659, 676; — bi'n-nâr : 235, 448, 535; — olan hâneler : 245; — olunmak üze furûnlara tevzî' olunmak : 714
 ihrâmların almak : 317
 ihsân u inâyet olunmak : 632
 ihtikâr itmek : 394
 ihtikârlık itmemek üze huccet-i şer'ıyye virilmek : 394
 ihtilâl : 328, 366, 493, 530, 531, 536, 550
 ihtilât eylememek : 338
 ihtimâm eylemek : 265, 392, 627, 647
 İhtiman kâdîsı : 260
 ihtirâm ile istikbâl itmek : 699
 ihtirâz eylemek : 551, 637, 640
 ihtisâb; — ağası : 658; — u ihzâriyye : 105
 ihtiyârlar : 422; —, Bender Kal'ası : 289; —ı ma'rifetiyle kethudâları görmek : 658
 ihyâ vü âbâdân it(dür)mek : 400, 590
 ihzâr; — olunmak : 357, 661; —ı husamâ kılmak : 18, 46, 62, 104, 472, 674; —ı mümkün olmamak : 478
 ikâmet-i salât-ı Cum'a vü hutbe olunmamak : 458
 ikdâm u ihtimâm eylemek : 78, 510, 564, 589, 623, 627, 647
 iki konağı bir itmek : 558
 İkinci Cemâ'at : 608
 iktidârları olmamak : 351
 iktizâ itdüğüne göre haklarından gelinmek : 604
 il-erleri : 587; — imdâdı : 504
 il; — ile ihtilât eylememek : 338; — masâlihına karışmamak : 582; — üzerine devre çık(ma)mak : 50, 335, 338, 387, 402, 479, 484, 539, 579, 591, 594, 638
 İlâhî, Sipâhî, Karaman beğlerbeğisi Kâyim-makâmı : 622
 İlbasan (sancağı) : 38, 204, 259; — beği : 466, 468; — kâdîsı : 204, 344, 535, 641, 651
 İlbeğ deresi, Kal'a-i Atîk, Foça : 269
 ilçi(ler) : 128, 219, 220, 602; — Erdel'e irsâl olunmak : 602; — ile Âsitâne-i Sa'âdet'e gelmek : 690
 ilhâh eylemek : 332, 369, 373, 528, 582
 İlimye; — kâdîsı : 382, 551; — yeniçerileri serdârı : 551

iltizâm itmek : 534

İlyâs Paşa, Hâcî, Vezîr, sâbık Anadolu eyâleti Mutasarrıfı : 7, 8, 48, 90, 305, 388, 390, 593, 702

İlyâs, Celâlî, şakî, Delvineli : 655

İlyâs, Dergâh-ı Mu'allâ Kapıcısı : 132

İlyâs, Dergâh-ı Mu'allâ Mütferrikası : 665

İlyâs, Haffâflar Yiğitbaşısı, Sofya : 715

İlyâs, sâbık Mîr-âlem mütekâ'id Mehmed'in âdemlerinden : 614

İlyâs, ümerâdan, Delvine : 713

İlyon Voyvoda, Eflak Voyvodası : 140, 584

imâm : 96, 274

Îmâm, Bozacı(?), şakâvet ü fesâd ile ma'rûf, İlbasan sn. : 535

imdâd; — ü mu'âvenet olunmak : 587, 617, 629, 630, 631, 641; —a adem-i kudretleri olmak : 642

Îmroz; — cezîresi : 551; — kâdîsı : 499

imtisâl eylememek : 581

imzâlî defter : 606, 648, 650

inci sirka olunmak : 62

incilü küpe : 347

İnebahtı (sancağı) : 255, 284; — beği : 284, 342, 351; — İskeleyi'nden sâlyâne olunmak : 351; — kâdî(sı /ları) : 122, 124, 342, 351, 382; — Kal'ası : 351; — Kal'ası azebleri ağası : 342; — Kal'ası dizdârı : 342; — Kal'ası kethudâsı : 342; — Kal'ası neferâtı : 342; — neferât ağaları : 342

İnecik kâdîsı : 553

İnegöl kâdîları : 13

ineklerin pârelemek : 165

İngiliz gemisi : 143; — alıkonmak : 326

inhâ itmek : 307

inkıyâd; — itmemek : 522; — üzre olmak : 289

İnöni kasabası, Bozöyük kz. : 5

İnöz : 170, 262

intibâh üzre olmak : 632

intihâ-i serhad : 467, 696

İpek (nâhiyesi /kasabası), Budimle ma'a Temran kz. : 391, 642; — kâdîsı : 358, 391

İplana emîni : 403

iplik bâzergânların cebren âhar hânlara kondurmak : 359

İrak kâdîsı : 236

İrmenî, Kör bkz. Ermenî, Kör

irs-i şer' : 11, 26, 27, 396, 520, 565, 597

irsâl; — olunmak : 382, 571, 583; — ü îsâl itdirmek : 36, 143

İsak İstapan /Stepan(?), Yehûdî, Katalan Cemâ'ati'nden, Edirne : 70, 84

İsari, zimmî, Eflak : 685

isbât-ı hakk u ta'yîn-i mâdde idenler ile berâber itmek : 621

isfenah tohumu : 394

İshâk, Şeyh Sinân Erdebîlî Zâviyesi : 245

iskân : 151, 214, 372, 386, 473, 535, 584, 590

İskaradin kâdîlığı re'âyâsı : 408

İskaradin kâdîsı : 408, 521

İskatos kâdîsı : 52

iskele(ler) : 36, 64, 135, 180, 209, 252, 356, 375, 432, 486, 495, 552; —de gemi tedârük itmek : 315; —de gemilerine tecâvüz olunmamak : 423; —den küffâra tereke ve sâyir memnû'âtdan olan eşyâ gitmek : 492; — emîn(ler)i : 35, 36, 80, 106, 158, 189, 207, 219, 308, 315, 542, 555, 589, 602; — hıdmeti : 457; — ihdâs olunmak : 492; — ine küçük kayıkları getürmemek : 375; — ref'ı : 492; —ün gümrüğü ve kassâbiyyesi : 628; —ye buğdayların götürtmek : 616; —yi ta'mîr ü termîm itmek, Kuşatası : 395; — zâbitları : 495, 656; — zabıtmek : 209

İskender, Kocaili Sancakbeği : 526

İskenderiyye (kazâsı /sancağı) (Arn.) : 53, 313, 461, 627; — beği : 45; — beği kâyim- makâmı : 711; — kâdîsı : 45, 159, 461, 627; — mutasarrıfı : 711; — mütesellimi : 631; —'nün leb-i deryâda kenâr kal'alarına göndermek : 535

İskenderiyye bkz. İskenderun

İskenderiyye(Msr.); — Kapudânı : 145; — Benderi : 424

İskenderun [/İskenderiyye] : 145; — kazâsı ahâlîsi : 191; — voyvodası : 145

İskome(?) karyesi, Bosna : 579

İslâm dînine ihânet için müslime üsârâ kullanmak : 421

İslâm, evkâf Mütevellîsi, sipâhi, Burusa : 58

İslâm, Seyyid, eşrâfdan, Giresin k., Kiçiborlu kz. : 43

İslarta karyesi, Şehirköy kz. : 321

ism ü resmleri; — ve bölükleri ile arz u i'lâm olunmak : 148; —yle yazup arzeylemek : 111, 146, 161, 331, 554, 560

İsmâ'îl kâdîsı : 609

İsmâ'îl, arakçîncı verilmemesi gereken kişi : 177

İsmâ'îl, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi : 277

İsmâ'îl, Göynük kz. : 476

İsmâ'îl, Kara, Visoka ve tevâbi'ı hâsları zabteden, Selanik : 488

İsmâ'îl, Yeniçeri, Kaysariyye : 290

İsmâ'îl, Yeniçeri, Onsekizinci Cemâ'at : 111

İsmâ'îl, yeniçeri, Rûsîkasrı : 405

İsmâ'îl, yeniçeri, Yetmiş () Cemâ'at'de : 489

isnâd; — ü iftirâ itmek : 14, 298, 316, 462, 665; — ve ahzıtdürmek : 345

İsparta kâdîsı : 333

ispençe : 488

İsrebreniçe (kazâsı) : 645; — emîni : 645; — kâdîsı : 645; — kethudâsı : 645

İstanbul : 35, 49, 51, 71, 84, 112, 117, 158, 187, 199, 223, 230, 265, 291, 296, 311, 374, 406, 412, 426, 441, 463, 469, 482, 497, 607, 616; — arâzîsi : 394; — gemilerin doldurmayınca gılâle gönderilmemek : 425; — kâdîsı : 37, 67, 94, 101, 104, 109, 110, 112, 117, 152, 168, 196, 206, 245, 258, 264, 306, 375, 383, 398, 578, 599, 658; — Kazâsı pâyesi : 479; — keferesinün patriki : 330, 331, 333; — kilesi : 583; — monlâsı : 319; — nukabâsı : 430; — patriki : 683; — tüccârı : 425; — zahîrecilerine muzâyaka çekdürmemek : 425; — zahîrecisi re'îsleri : 687; — zahîresi : 425, 444, 463, 482, 616, 687; —'a işleyen

gemi sâhibleri : 425; —'a İznikmid tarafından gelen kereste : 714; —'a metâ' getürmek : 287; —'a ve Tersâne'ye ve mîrî binâlara lâzım gelen tahta : 625; —'da olan gümrük emîni : 51; —'da vâkı' olan aşcılar kethudâsı : 319; —'da vâkı' olan aşcılar yiğitbaşları : 319; —'dan boş giden gemi sâhibleri : 426; —'dan Cezâyir ve Tunus ve Trablus'a giden gemiler : 314; —'dan Mekke-i Mükerrreme'ye kadar yol üzerindeki kâdılar : 155, 672

İstani Elgaci(?), zimmî, Yanya : 11

İstanköy (kazâsı) : 464; — kâdîsı : 128, 195, 382, 464

İstanmika karyesi, Sultân Süleymân evkâfına bağlı, Filibe : 607

İstar Eflak; — hâssı karyesi ve re'âyâsı : 538; — kâdîsı : 538

İstebanoz karyesi, Trabolice kz. : 254

istefan : 347

istefdiye mahsûlî : 97; —sin alup hasâret itmek : 115; —yi sandallara tahmîl itmek : 97

İstefe bkz. İstife

İstemat, zimmî, İstraca k., Sarây nh. : 509

İstemo, zimmî, haydûd, Grabova Kara Eflak k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

İstepan Paveşk, Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

İstepan, Köse, zimmî, re'âyânun tefrikasına sebep olan, Değirmenderesi k. : 386

İstepan, Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

istîlâ eylemek : 434

istînâf; — içün emr-i şerîf virilmek : 98; — olunmak : 248; —ıyçün emr-i şerîf virilmemek : 347, 367

İstife [/İstefe] nâhiyesi, Ağrıboz sn. : 9; — kâdîsı : 382, 396

istiftâ olunmak : 428

istihdâm olunmak : 289, 554, 588, 605, 608, 618, 623, 639, 651, 695

istikâmet ile istihdâm itdür(il)mek : 289, 605

istimâ'; — itdürmeyüp te'addî eylemek : 341; — olunmak : 367, 551; —ıyçün hatt-ı hümayûn sâdır olmamak : 597

istimâlet; — ile kaldurmak : 615; — virmek : 493

istinâd; — eylemek : 346; — ve ba'zı mahallere tahassun itmeleriyle halâs olmak : 587

İstloş Kal'ası, Mat kz. : 528

İstolni Belgrad kâdîsı : 452

İstolni Belgrad sancağı : 452

İstor(?) : 82

İstoyan veled-i Seki, İslarta k., Şehirköy kz. : 321

İstoyan, çobân, Boğazkesen kl. : 405

İstoyan, zimmî, Pavlikan k. : 517

İstraca karyesi, Sarây nh. : 509

İstriyanos, zimmî, koyun iştirâsına me'mûr, Velizdon k., Fenar nh. : 524

İttarda iskelesi, Vişegrad kz. : 552

iş-erleri : 106, 125, 189, 221, 270, 308, 384, 433, 555, 562, 589

İşbat /İşpat nâhiyesi, İlbasan sn. : 204, 259; — kâdîsı : 204

işçiler : 177; —in fuzûlen alup zabt u kabz itmek : 85

İşkatos kâdîsı : 382

işkence itmek : 403
işleri tezvîrât olmak : 273
işletmeğe mâni' olmak : 599
İştib (kasabası) : 320; — kâdîsı : 320, 708
iştirâ it(me)mek : 258, 374, 421, 657, 685
itâ'at; — ü inkıyâd üzere olmak : 554; — üzere olmak : 639; —i emr (u şer') itmemek : 72, 98, 211, 257, 365, 381, 534, 550, 711; —i emr u şer' itmezse ze'âmetin arz itmek : 579; —i şer'(-ı şerîf) itmemek : 10, 175, 201, 266, 293, 320, 358, 369, 377, 445, 478, 521, 597, 637, 707
itlâf ü isrâf eylemek : 23
itmâm-ı hîdmet itmek : 389
İvranya kâdîsı bkz. İvranya kâdîsı
İvlasne yaylağı, Eğridere Derbendi, Köstendil sn. : 546
İvranya [İvranya] (kasabası) : 523; — kâdîsı : 523, 705, 708
iyegülerin kaldurmak : 275
izâleleri mühimmât-ı umûrdan olmak : 585, 587
İzdin; — kâdîsı : 297; — voyvodası : 694
İzlanar karyesi, Dvistica nh. : 34
İzlarika karyesi, Budimle ma'a Temran kz. : 642
İzmir (kazâsı) : 85, 335, 657; — dizdârı : 547; — emîni : 516; — kâdîsı : 85, 185, 233, 385, 516, 547, 686; — Kal'ası : 516; — Kal'ası'na emânet konılmak : 547; — monlâsı : 90, 335, 338, 355, 382, 686; — Mukâta'ası emînleri : 355; — neferâtı : 547; —'den ve Tire'den sabun götürüp isti'mâl idenler : 272
izn; —i hümayûnla halâs u âzâd olmak : 433; —i şer'le haklarından gelinmek : 382, 456
İznik, Kocaili sn. : 596; — kâdîsı : 400, 409, 564, 573
İznikmid (kasabası /kazâsı), Kocaili sn. : 46, 270, 378, 460, 463, 526, 596, 597; — câniblerinde oturmak : 558; — kâdîsı : 445, 463, 565, 597, 625, 714; — tarafından gelen kereste : 714
İzvornik sancağı : 211

Jolan eşkıyâsı, Delvine sn. : 659

Ka'be-i Mükerrime : 212, 699; — kâdîsı : 213; —'de vâkı' medreseler : 667; —'ye gitmek şartıyla ıtlâk olunmak : 446; —'ye varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar : 134

kâbil-i süknâ olmamak : 626

kable'l-feth isti'mâl olunmak : 465

Kablik karyesi, İhlevne kasabası sahrâsı, İskaradin kz. : 521

kabz; — (u zabt) itdürmek : 69, 88, 295, 382, 456, 606, 648; —eylediği akça alıvirilmek : 488; —eylediği mahsûli virmemek : 365

kaçkun : 488

Kadem, Muçolu, şakâvet ü fesâd ile ma'rûf, İlbasan sn. : 535

kadırga(lar) : 537; — ta'mîri : 28, 29; — ile Kıbrıs'a varmak : 644

Kâdî Süleymân'ın vakfı, Şühûd ks. : 303

kâdî(lar) [/kuzât] : 3, 50, 115, 146, 158, 199, 300, 458, 471, 656; — arzirmek : 545; — askerî kısımetlerine müdâhâleden hâlî olmamak : 635; — devre çıkmak : 387; — hucceti ile tegallüben zabtirmek : 597; — ile yek-dil olmak : 542; — itâ'at-i şer'-ı şerîf itmek : 478; — mahkemesi : 86; — mülâzemet için Âsitâne-i Sa'âdet'e gelmek : 346; — nâyibler göndermek : 387; — olanlara ta'yîn olunan resm-i mu'ayyene : 691; — u nüvvâb istihdâm idilmek : 188; — vakfı, Şühûd ks. : 303; — ı vilâyet : 657; — a imzâlatmak : 22; — a mürâca'at itmek : 447; — a varup tezallüm etmek : 202; — a ve emînlere te'allül ü mînâ itdirmemek : 542; — dan arzı olmak : 705; — dan huccetler ile gemiciler gelmek : 657; — dahlitdirmemek : 635; — nun mührin kazdirmek : 320; — nun yolun basmak : 669; — un adem-i tekayyüdi : 380; — un huccetleri : 430; — ya ve Altı Bölük kethudâyiri olan kimesneye istinâd eylemek : 346; — yı hıdmetkârı ile katlidüp akçasın ve seyis-hânesin zâyî' etmek : 346

kâdî-asker(ler) : 11, 28, 29, 33, 36, 37, 44, 45, 49, 52, 70, 73, 84, 88, 91, 113, 118, 120, 137, 160, 163, 171, 185, 201, 229, 232, 276, 283, 290, 293, 296, 307, 317, 336, 347, 365, 367, 373, 381, 405, 445, 453, 460, 472, 489, 494, 526, 615, 635, 651, 673, 681; — huzûrında (ahvâlleri) şer'le görilmek : 318, 320, 334, 345, 357, 399, 523, 524, 549, 561, 573, 619, 655, 660, 670, 680, 682, 684, 686; — huzûrlarında hakk (u adl) üzre görilmek : 396, 509, 513, 525, 548, 551, 565, 574, 637; — in mahsûline gadrolunmakdan hazer etmek : 198; — kâtibi : 93

Kâdî-zâde efendi : 510

Kâdiköyi, Üsküdar kz. : 318

kâdîlık(lar) : 319, 478, 498, 506

kadîme ve olgelmîşe muhâlif vaz' itdürilmemek : 288

kadîmî; — re'âyâ olmak : 252; — tarz ü üslûblarından tecâvüz etmek : 559; — yirlerine gönderüp iskân itdürmek : 214, 252, 590

Kadrî Efendi, Dîvân Kâtibi : 124, 187, 246

kafes : 62

kâfir [/küffâr /kefere] (tâyifesi/-ı hâksâr) : 38, 85, 135, 162, 330, 331, 336, 421, 436, 482, 648, 650; — a esîr olmak : 85; — a tereke ve sâyir memnû'âtından olan eşyâ gitmek : 492; — a tereke virilmemek : 38, 222; — a ve âhar diyâra zahîre götürmek : 469; — ahâlî-i vilâyete zulm ü te'addîden hâlî olmamak : 336; — ata binmemek : 206; — avretleri : 206; — bâğcevân u derzî vü meyhâneci vü arakçını ve dülgerlik etmek : 352; — başlarına yeşil dülbend sarınmak : 336; — dan halâs etmek : 464; — dan zarar u gezend irışdirmemek : 149; — dükkânları : 500; — ebnâ-i sebîle zulm ü te'addîden hâlî olmamak : 336; — gemileri : 307, 467; — gemilerine tereke ve sâyir zahîre virilmek : 256; — ile müslimân farkolunmamak : 336; — kendülere mahsûs olan libâsları giymemek : 336, 352; — mahallesinde iskân itdirmek : 636; — müslimân şeklinde ve tarzında gezmek : 336, 352; — patırkı : 333; — piskoposı : 508, 683; — tâcirlerinün yükleri : 439; — tahrîri : 162; — vü dâru'l-harbe buğday virilmekden ihtirâz eylemek : 657; — yi menzillerine götürmek : 454

kaftân : 106, 107, 482; — bahâ : 16, 593

kahtlık : 356

kahve-hâne : 179, 673

kahveci : 593

Kakos karyesi, Depedelen kz. : 540

kal'; — u hedm itdirmek : 72, 440; — u kam' olunmak : 364; — u ref' etmek : 492

kal'a(lar) [/kılâ'] : 72, 219, 227, 246, 254, 270, 382, 405, 408, 423, 454, 466, 472, 493, 513, 516, 535, 628; — ağaları : 641; — a'yânı : 468; — azebleri ağası : 342; — binâ eylemek : 251; — bölükbaşları : 187; — çevürmek : 707; — da emânet vaz' etmek : 542; — da hıfz olunmak : 98; — da muhkem habsolunmak : 97; — dan taşra çıkmak : 141; — dîvârı üzerine ev ü çârdak u dam ihdâs etmek : 712; — dîvârları

münhedim olmak : 351; — dizdâr(lar)ı : 35, 36, 80, 106, 125, 143, 149, 158, 189, 207, 219, 221, 308, 310, 314, 315, 316, 326, 328, 329, 342, 384, 404, 433, 468, 485, 555, 589, 602, 630, 640, 641, 656, 678, 690, 712; — hıdmetinde olan neferâtun gedükleri : 468; — hıfz u hırâseti : 149, 289, 485, 513, 528; — kapuları köhne olmak : 351; — kapısı öninde âdem ahzıtdürmek : 513; — kethudâsı : 342; — meremmâtı : 269, 528; — miftâhları : 289; — muhâfazası : 30, 289, 389, 455, 467, 528, 630; — müstahfızları : 141, 187; — neferâtı : 342, 467, 631; — neferâtı ağaları : 630; — neferâtından neferât ta'yîn ve ağalarıyla irsâl eylemek : 630; — neferâtının eşkıyâsı : 640; — neferâtının levâzimi : 528; — neferi olmakdan ictinâb itmek : 342; — nun nevbet-hânelerinin ta'mîri : 269; — nun taşrasında bağçeler yapmak : 414; — ta'mîr olunmak : 528; — tekâlîfden mu'âf u müsellemler olmak : 513; — ya ağa ta'yîni : 528; — ya emânet konulmak : 547; — ya eşkıyâ vü kallâblar habsolunmak : 675; — ya ta'yîn olunan gedüklerin zabıtmek : 528; — ya zararları irişmek : 467; — yı hâlî bırakmak : 187; —i Atîk dizdârı : 269, 360; —i Bağdâd'un feth u teshîri : 230; —i Bodrum dizdârı : 128; —i Bodrum Limanı : 128; —i Cedîd dizdârı : 360; —i Narince : 128

kalafat itmek : 432

Kalavac-oğulları, zimmî, haydûd, Bilonikli(?) k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204

Kalavrita : 98; — kâdîsı : 98, 115

kalb akça vü gurus u sikke : 675

Kalço, zimmî, Pavlikan k. : 517

Kalender, erbâb-ı tîmârdan, maktûl, Yenibâzâr : 711

Kalender, kâtillere kefil, Yenişehir ü Fenar kz. : 524

Kalender, Seyyid, eşrâfdan, Giresin k., Kiçiborlu kz. : 43

Kalimiyos cezîresi keferesi, Rodos : 195

Kaliye, zimmiye, Misinlü k., Bergos kz. : 397

kallâb(lar) : 71, 675, 678; — eşkıyâ : 675; — ahz ve kal'aya habsolunmak : 675

Kalonya kazâsı, Midillü : 33; — kâdîsı : 33, 180

Kalovalar hâsları, Tırnovi kz. : 592

kalpak giydürmemek : 206

kalyon re'îsi : 436

Kamâme'ye ziyârete teveccüh eylemek : 555

Kamengrad (kasabası /kazâsı) : 327; — kâdîsı : 327

kan; — da'vâ itmek : 674; — husûsî sâyire kıyâs olunmamak : 489; — olmuşdur diyü küllî cerîmelerin almak : 593; — öşri diyü akçaların almak : 334

kanâ'at itmek : 367, 458, 578, 581

Kandamış karyesi, Gölbaşârı kz. : 381

Kaniye (Eyâleti) : 268; — Beğlerbeğisi : 452

Kantimür, sâbık beğlerbeği : 83, 434; —'ün kethudâsı : 441

kânûn; —dan ziyâde akça taleb itmek : 502; — u defter : 646; — u defter mücebince öşr ü resm taleb eylemek : 349; — u deftere muhâlif yörük beğlerine rencide vü remide itdürmemek : 578; — u emr u defter : 718; — üzre kaldur(ıl)mak : 584, 590; —ı kadîm : 198, 295; —ı kadîme ri'âyet olunmak : 342; —ı münîf : 551

Kânûnî Sultân Süleymân; —'ın Ka'be-i Mükerrime'de vâkı' medreseleri : 667; —'ın Şâm-ı Şerîf'de vâkı' evkâfı : 667

kapalı : 681

kapla; — pöstların cem' itmek : 238; — sayd u şikâr itmek : 238

Kaplan Voyvoda, Çirmen kz. : 160

kapu(lar) : 76; — ağası : 93, 569; — köhne olmak : 351; — kulları : 199; —ın pârelemek : 707; —kethudâsı : 45, 405, 534, 555, 632

kapucı(lar) : 15, 19, 25, 40, 41, 79, 108, 120, 126, 157, 158, 169, 253, 268, 317, 324, 360, 412, 415, 416, 446, 494, 506, 510, 518, 519, 544, 580, 589, 610, 612, 613, 653, 716; — kethudâsı : 105, 386

kapucıbaşı(lar) : 21, 31, 45, 124, 147, 163, 164, 165, 166, 167, 204, 227, 228, 229, 230, 235, 240, 241, 242, 270, 292, 351, 358, 360, 362, 364, 411, 412, 433, 440, 443, 474, 481, 509, 512, 515, 524, 535, 541, 552, 557, 568, 571, 602, 640, 641, 655, 659, 707; — âdemleri : 443; — ta'yîn ü irsâl olunmak : 469

kapucıbaşılık hıdmeti : 98, 481

kapudân paşa : 23, 129, 149, 307, 493, 526; —nun kapucıbaşısı : 568

kapudân(lar) : 28, 29, 62, 98, 109, 115, 124, 128, 294, 316, 327, 371, 395, 464, 485, 526, 537, 656, 703; — tarafından virilen temessük : 371

kapudânlık hakkı alınmak : 426

Kaputağı nâhiyesi, Galata kz. : 670; — iskelesi : 486; — kâdîsı : 486

kâr u kışb(ler) : 288, 374, 487, 673; — ve hevâ vü heveslerinde olmak : 103; —inde olan yeniçeri kullar : 382; —inden ta'tîl itmek : 380

kâr-hâne : 332

Kara Dervîş, Gelibolu Ağası : 456

Kara Hâce, Re'îs, kapudân : 35, 36, 329, 422, 423

Kara Halife, Sipâhi, kâtil, Nevrekop : 623

Kara Hasan, Sipâhî, Dukagin : 358

Kara Luka, Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Kara Osmân, sipâhi, Mora sn. : 21

Kara Osmân, şakî Yeniçeri, Ravine k., Prevadi kz. : 111

Kara Tayko, zimmî, haydûd, Grabova Kara Eflak k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Karaağaç kâdîsı : 572

Karaağaç Mahallesi, Bursa : 704

Karaca Toma, Yenice k., Bınarhısâr kz. : 444

Karacabeğ Hânı, Bursa : 347

karaçav için kereste kat' olunmak : 269

Karadeniz; — yahıları kâdîları : 37; —'de Donanma ile sefer-i hümayûnda olmak : 350; —'den zahîre getürmek : 463

Karaferye (kazâsı) : 291; — kâdîsı : 286; — Panayırı : 286

Karahısâr-ı Sâhib (sancağı) : 71, 594; — beği : 303; — kâdîsı : 303, 380; —beği mütesellimi : 591, 594

Karahısâr-ı Şarkî sancağında vâkı' olan kâdîlar : 230

Karakaş, zimmî, katlidilmek istenilen, Toroviçe k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Karakuyulu ?) karyesi, Baba kz. : 118

Karaman (eyâleti); — beğlerbeğisi : 11, 153, 189, 640, 659; —beğlerbeğisi kâyim-makâmı : 622; — beğlerbeğisi tarafından gelen sübaşıları : 638; —nde vâkı' olan kâdîlar : 120

Karamürsel nâhiyesi, Üsküdar kz. : 367; — câniblerine buğday götürmek : 463

karâra mecâlleri olmayup firâr itmeleri mukarrer olmak : 528, 579, 581

Karasu (kazâsı) : 121; — kâdîsı : 473, 608; — Yenicesi kâdîsı : 657

Karayaka kâdîsı : 236

Karayani Dükkânı, Kâsım Paşa, İstanbul : 196

kârbân; — basmak : 503, 504; — yüklerin çözmek : 51

Kardıça kasabası, Yenişehir ü Fenar kz. : 524

Karlili sancağı : 640; —nda vâkı‘ olan kâdîlar : 124

Kars : 433

Karyani(?) karyesi, Depedelen kz. : 540

karye(ler) [köy /kurâ] : 287, 292, 313, 377, 386; — ahâlîsi âlet-i harble üzerine yörimek : 515; — ahâlîsi inkıyâd itmemek : 522; — ahâlîsi meclis-i şer‘-ı şerîfe varmak : 594; — ahâlîsinden birkaç kimesne mazınna itihâz olunmak : 674; — ahâlîsine zehâyir teklîf eylemek : 447; — basmak : 175, 627, 637; — be-karye gezmek : 539, 594; —da duhân yaprağı zirâ‘at ü harâset ve bey‘ u şîrâ vü isti‘mâl olunmak : 380; —da nidâ vü tenbîh ü i‘lân eylemek : 559; —den alâkasın kat‘ itmek : 407, 473; —den kaldırılıp âhar diyâra naklitdürilmek : 407; —e bâzâra gitmek : 379; —e çıkmak : 279; — halkı ekiciler olmak : 38; — halkı perâkende olmak : 261; — halkından akça taleb itmek : 637; — halkının hıfz u hırâseti : 135; —i tecessüs ü tefahhus olunmak : 235; —in devritmek : 593; —in ihyâ vü âbâdân itdürmek : 590; —in nehb ü gâret itmek : 235; —ma‘mûr u âbâdân olmak : 22; —mülk-i sahîhleri olmak : 89; —nün ehl ü iyâlleri üzerine tecâvüzi bî-nihâye olmak : 579; —re‘âyâsı (terk-i diyâr idüp) perâkende vü perîşân olmak : 386, 403, 627; —re‘âyâsı a‘şâr-ı şer‘iyye ve rûsûm-ı örfiyyelerin virmemek : 517; —re‘âyâsı meclis-i şer‘a varup ızhâr-ı tezallüm eylemek : 581; —serbest iken rûsûm-ı serbestiyyesine hâricden dahlolunmak : 562; —sınurına hâricden dahlolmak : 59; —sine kaldurup iskân itdürmek : 473; —ve nevâhîyi tüfenk-endâz tahrîri bahânesiyle ahâlîsin ta‘cîz itmek : 579; —voyvodası : 93; —ya devre çıkmamak : 202; —ya tahassun itmek : 225; —ye nüzûl itmek : 515; —yı tahrîb itmek : 467; —yı ihrâk bi‘n-nâr itmek : 448; —zabtı : 448

karz : 45, 113, 237, 355, 514, 637; — akça almak : 624; — akça virmek : 344, 682; — akçasını virmekde te‘allül itmek : 689; —ı hasen : 33; —ı şer‘î : 12

kasaba(lar) [/kasabât] : 214, 238, 311, 360, 402, 424; — ahâlîsi kefil olmak : 553; — ahâlîsi meclis-i şer‘-ı şerîfe varmak : 626; — içine hücum itmek : 479; — itmek : 34; — vü kurâ ahâlîleri, Kuşatası : 395; — vü kurâda sâkin askerî ve re‘âyâ tâyifesi : 657; — vü kurâyı tahrîb itmek : 467; — u kurâ halkının hıfz u hırâseti : 135; — u kurâda duhân yaprağı zirâ‘at ü harâset ve bey‘ u şîrâ vü isti‘mâl olunmak : 380

kasabât bkz. kasaba

Kâsım Paşa Evkâfı mütevellîsi : 192

Kâsım, Hâcî, Tophâneli : 85

Kâsım, Kapıcı : 169

Kâsım, Mevlânâ, sâbık Selanik Kâdîsı : 691

Kâsım, Sekbânbaşı, Südde-i Sa‘âdet : 47, 52, 59, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 74, 75, 76, 77, 88, 99, 103, 111, 122, 134, 142, 148, 153, 154, 155, 159, 171, 174, 175, 176, 181, 182, 208, 209, 226, 230, 232, 255, 264, 279, 280, 281, 282, 285, 286, 289, 290, 291, 295, 306, 312, 317, 340, 382, 389, 392, 407, 424, 448, 456, 460, 461, 486, 489, 527, 548, 551, 595, 604, 605, 608, 609, 617, 618, 623, 637, 638, 639, 647, 651, 672, 710

Kâsım, Vulçitrın Kâdîsı : 403

Kâsım, Yeniçeri : 709

Kâsımiyye Câmi‘ı, Selanik : 227

Kâsım Paşa, Galata : 196, 440; — debbâğları, İstanbul : 196

kasr-ı yed itmek : 420, 570

Kasrat karyesi : 627

kassâbiyye : 628

kassâm : 494; — defteri : 26, 27; — nâyibleri : 198; — rüsûmın ahzeyleyen kuzât : 635; —ına dahlitdürmemek : 198

Kastamonı (sancağı) : 271, 530; — beği : 472; — kâdîsı : 96, 230, 274, 343, 472, 530, 561, 707; — monlâsı : 472; — müftîsı : 96, 274

Kaş (kazâsı) : 471; — kâdîsı : 137

kat‘; —ı nizâ‘ u fasl-ı husûmet itmek : 12, 17, 475, 494; —ı tarîk u katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl eylemek : 543; —ı uzva müstehakk olmak : 562

Katakoz, zimmî, Midillü : 459

Katalan Cemâ‘ati, Edirne : 70

Katarine Panayırı, Karaferye kz. : 286

katır : 295, 707; — ve sâyir hayvânâtların salıvirüp te‘addi itmek : 330

kâtib(ler) : 28, 29, 93, 143, 175, 420, 466, 467, 468, 556, 593; — akçası : 477; —ün gedüklüleri : 371

kâtil(ler) : 14, 103, 261, 327; —i elegetürmek : 489, 680; —i muhkem habsitmek : 551; —i yanına alup itâ‘at-i şer‘ itmemek : 358; — olan yeniçerileri getürmek : 551; —ün cümlesi salbolunmak : 669

katl : 50, 235, 250, 290, 293, 298, 307, 321, 346, 358, 362, 391, 393, 453, 454, 471, 472, 489, 622, 623, 627, 640, 655, 679, 688, 706; — husûsı sâbit ü zâhir ol(ma)mak : 321, 377, 669; — kasdına yolın basmak : 254; — kasdında olmak : 53, 210, 540; — ü gâret : 115; — ve mecrûh itdürmek : 671; —den halâs eylemek : 453; —i nüfûs (ü gâret-i emvâl) eylemek : 199, 260, 335, 363, 543, 557, 585, 587, 598, 620, 642, 703; —idüp fesâd eylemek : 312, 327; —itmek istemek : 357, 573

katoğikos : 87

Kavala : 628; — kâdîsı : 628; — Kal‘ası‘nda fûrûht olunan mîrî tuz mahzeni : 628

kavede virmek : 622

kavl ü ta‘ahhüd itmek : 522

Kaya, Südde-i Sa‘âdet’e arz-ı hâl iden hâtûn, Âbsûfî kz. : 660

kayd ü bend : 43, 553, 655, 678; — âdemlere koşmak : 7, 675; — ihzâr olunmak : 92; — ile Âsitâne-i Sa‘âdet’e gönderilmek : 534, 655, 671; — ü habs itmek : 600

Kayıbâzârı mevzı‘ı, Beğlü k., Çal kz. : 151

kayık(lar) : 375, 460; —ın çekdürmek : 432; — ihdâs itmek : 375; — kerâstesi : 437; — peydâ itmek : 454; — yirleri : 673

kayıkçılara îcâr itmek : 432

kâyim-makâm : 9, 49, 95, 202, 274, 303, 315, 335, 337, 338, 340, 343, 353, 355, 362, 364, 376, 411, 440, 515, 517, 552, 557, 564, 571, 604, 620, 622, 627, 669, 675, 678, 711; — nasbı : 430, 485; — toğancıbaşısı : 529; —ı vezîr-i a‘zam : 273

Kâyim-makâmlık : 3

Kaysariyye : 126, 127; — ahâlîsi‘nden hılâf-ı şer‘-ı şerîf alınan akça : 240, 242; — kâdîsı : 240, 293; — monlâsı : 116, 242, 290; — müftîsı : 242

kayyım : 96, 274

kazâ; — ahâlîsi fakîru‘l-hâl olmak : 390; — a‘yân u eşrâfî : 530; — memerr olmak : 532; — tevcîh olunmak : 28

Kazak eşkıyası : 434

Kazıklı-oğlu, Sipâhî, eşkıyâ ve ehl-i fesâd, Balıkesri : 266

kazıyye : 393

kâzib şâhidler : 273

kebâbecı : 319

keçi; — (vü sığır) derileri : 192, 196; — vakf u habs itmek : 436

kefâlet : 542; —inden zimmetin ibrâ itmemek : 419

Kefe (vilayeti) : 162, 495; — beğlerbeğisi : 162, 219, 438, 495, 529, 574; — defterdârı : 529; — kâdîsı : 162, 219, 438; — keferesinün tahrîri : 162

Kefer-sandal karyesi, Ma'arratü'l-Mısırîn, Haleb : 556

kefere bkz. kâfir

kefil(ler) : 44, 45, 96, 204, 274, 345, 419, 553, 682; — almayınca vakfa müdâhale eylememek : 96; —in almak : 657; —ine buldurtmak : 592; — virmeğe te'allül itmek : 96

kehhâl : 296

Kelendre karyesi, Karaferye kz. : 286

Kelikiras kâdîsı : 1, 2

Kemâl, Trabzon Kâdîsı : 635

kemâl-i (sadâkat ü) istikâmetle istihdâm itmek : 282, 554, 588, 608, 618, 639

kemendlemek : 363

kemer : 515

kemhâ vü atlâs giydürmemek : 206, 559

Ken'ân Ağa, Südde-i Sa'âdet Kapucıbaşısı, Rûmili câniblerinde mahâyif umûrına me'mûr : 147, 270, 235, 568

Ken'ân Paşa, Vezîr, mahâyif umûrına me'mûr, Rûmili : 102, 251, 475, 621

Ken'ân, Kapucı : 416

Ken'ân, Otuztokuzuncı Ağa Bölüğü Yeniçerisi, Zıstovi : 340

Ken'ân, Sâyime Sultân hâsları Voyvodası, Gerede ve Dörtdivân kz. : 379

kenâr serhadd olan kal'alar : 535

kendü; — ekinlerin ekdürmek : 313; — hâlinde olan kimesneleri şikâyet itmek : 338; — hâlinde olanlara hılâf-ı şer' dahl ü tecâvüzden hazer eylemek : 573; — hâlinde olanlara ihânet olunmakdan ziyâde hazer itmek : 540, 668; — hâllerinde olan re'âyâ vü fukarâya zulm ü te'addî olunmakdan ihtirâz eylemek : 551, 587; — hâllerinde olanlara dahl ü tecâvüz olunmak ihtimâli olmamak : 585; — hâllerinde olmamak : 579, 582; — hâllerinde olup il ile ihtilâl eylememek : 338; — masârifine sarfitmek : 96; — taşı ve toprağı ile meremmet eylemek : 144; —lerden emir peydâ itmek : 582; —lere mahsûs olan libâsları giymemek : 352

kenîse(ler) [kilise] : 101, 136, 144, 195, 225, 239, 330, 331, 373; — binâ vü ihdâs itmek : 704; — dîvârları harâb olmak : 373; — harâba müşrif olmak : 418, 435, 465; — hedmolmak : 704; —in bağçeleri : 67; — inde cem'iyetleri olmak : 67; — kable'l-feth isti'mâl olunmak : 418, 435, 465; —nün üzerine varmak : 704; — râhibleri : 435, 465; — ta'mîr (ü meremmet) itmek : 150, 418; — vü manastırların ellerinden alup fuzûlî zabtitmek : 331

Kepezaltı mahalli, Taraklıborlu kz. : 17

kerâste /kereste : 144, 194, 294, 390, 437, 714; — harc u sarfolunmamak : 418, 626; — ihrâcı : 270; — bey' u şirâ eylemek : 200; — bulunmaz olmak : 269; — fûrûht itdürilmeyüp ihrâk olunmak üzere furûnlara tevzî' olunmak : 714; — kat' olunmak : 269

Kerîme, Abdullâh kızı, Attârhusâm mahallesi, Burusa : 347

Kerîme, Antâliyyeli Mahmûd Çavuş'un [/Müteferrika Mehmed] kızı : 137, 458

Kerîme, dârende : 258

Kerîme, Vezîr-i A'zam müteveffâ Murâd Paşa'nun kızı : 514

Kerpeniş (kazâsı) : 93; — kâdîsı : 93

Kesendire cezâresi; — mahsûli : 54, 55; — mâlı : 55; — zâbıtı : 54, 55

kesim ile hıdmeti üzerine almak : 579

Keskin Mehmed Paşa'nun gemisi : 644

Keş deposi, Kal'a-i Atık, Foça : 269

Keşan : 469; — kâdısı : 222, 469, 470

keşfolunmak : 258

keşiş(ler) : 87, 136, 330, 626; —in üzerlerine baş u buğ ta'yîn olunmak : 330; —ün üzerlerine edâsı lâzım gelen rüsûmlar : 333; —hâne vaz'-ı aslîsi üzre ta'mîr ü meremmet itdürilmek : 626

kethudâ(lar) : 16, 44, 45, 73, 105, 120, 112, 125, 142, 152, 154, 155, 168, 172, 180, 199, 215, 235, 289, 307, 319, 330, 331, 342, 355, 380, 386, 394, 403, 441, 457, 472, 507, 527, 534, 538, 542, 566, 580, 585, 587, 607, 608, 609, 617, 621, 643, 645, 648, 649, 672, 695, 701, 705, 710, 715; —ı mâbeynlerinde görmek : 658; —yı silahdârân : 380

kethudâlık; — hıdmetinün uhdesinden gelmeğe kemâl-i iktidârı olmak : 554; — ve sürici nâmında olan levend : 593; —dan ref' olunmak : 666

kethudâyir(ler)i : 5, 7, 9, 10, 21, 31, 42, 106, 125, 148, 158, 189, 222, 235, 236, 257, 266, 270, 283, 293, 305, 308, 310, 337, 358, 404, 433, 472, 473, 494, 496, 504, 526, 530, 533, 539, 554, 555, 583, 585, 589, 603, 621, 666, 703; — mektûbı : 688; — mübâşeretile meclis-i şer'a ihzâr itmek : 43; — nasbolunmak : 530, 588, 703; —n çağırtnmak : 658

kethudâyirliği hizmetinde istihdâm olunmak : 530

keyl : 477, 594

keyyâl akçası : 477

kıbel-i şer'-ı şerîf : 93

Kıbrıscık kâdısı : 334

Kıbrıs : 203, 253, 544, 644; — beğlerbeğisi : 172, 173, 187, 267, 372, 396, 510, 511, 648, 649, 650; — cezîresi : 172, 173, 518, 648, 649, 650; — cezîresi mâlî : 267; — cizyesi : 644; — mâl defterdârı : 267; —'a nefyolunmak : 234

Kıbtıyân bkz. Kıbtî

Kıbtî(ler) (tâyifesi) [/Kıbtıyân] : 295; — a'yân-ı vilâyetden askerî tâyifesinden nice kimesnelere istinâd itmek : 550; — cizyesi : 212, 523; — ıdlâl ü tahrîk itmek : 550; — kendü zâbıtlarına mürâca'at itmemek : 550; — subaşı : 550

kılâ' bkz. kal'a

Kılcân tâyifesi, Kuşatası Kal'ası : 513

kılıcı karaya olmak : 427

kılıç : 106, 107, 254, 259, 317, 671; — ile pârelemek : 204; — işlemek : 374; — u tüfenk ile mecrûh itmek : 403; — üşürüp katlitmek : 321; — yâresi : 669

kılıççılar : 374; — ve na'lçeciler ve eskiciler haffâflara münâsib olmak : 715

kıntâr : 173, 339, 648, 650, 693

kırcan koyunu : 122

Kırçova hâsları, Yenişehir nh., Tırhala sn. : 534

Kırderbendi karyesi, Samakov : 150

kırgu akçası : 128

Kırım : 158; — hânı : 481

Kırkkilise (sancağı) : 515; — beği : 515; — kâdısı : 277, 295, 363, 515

Kırşehir sancağıbeği : 89

kısac ile etlerin koparup işkence etmek : 403
 kısmet; — idüp ziyâde akçaların almak : 387; —i askeriyyeye müdâhale itmemek : 635
 kısrak : 235
 kıst çekmek ve tekâlif vermek : 599
 kısta'l-yevm : 277
 kışla(?)-bahâ ile sekbân cem' etmek : 471
 kıtâl niyyeti ile cem'ıyyet etmek : 541
 kıyâs olunmamak : 489
 kıymetlü; — rahtın almak : 600; — sorguç : 661
 kız; —a yapışup fi'l-i şenî' kasditmek : 103; — fûrûht etmek : 279; —ı ve mestûre hâtûnları cebren çeküp fi'l-i şenî' etmek : 115; —ın cebren çekmek : 73; —ın ve akçasın çeküp almak : 357
 Kızıklı karyesi ahâlîsi : 60
 Kızılbaş; —'a firâr eylemek : 702; —ı bed-ma'âş : 87, 175, 696, 701
 Kızılhisâr : 643; — kâdîsı : 382, 396; — neferâtı : 643
 Kızılkilise : 486
 Kılâr-ı Âmire oğlanları : 70
 kîle : 2, 522, 648
 Kîlî karyesi, Ma'arratü'l-Mısrîn, Haleb : 556
 kîse : 148, 552
 kîsedâr efendi : 149, 239, 379, 488, 604, 605, 619, 661, 673, 675, 678, 701, 708
 kice akçası alınmak : 426
 Kiçi-Homa karyesi, Düşenbe kz. : 496
 Kiçiborlu (kazâsı) : 43; — kâdîsı : 43
 Kili (sancağı) : 83; — kâdîsı : 176
 kilise bkz. kenîse
 Kiliselü karyesi, Orta Câmi'i'nun(?) vakfı, Kratova : 225
 kimesnenün mâlına ve nefesine kefil olmamak : 345
 kirâcısını tüfenk ile urup mecrûh etmek : 552
 kireç : 136, 150; — harc u sarf olun(ma)mak : 435, 465; — ü toprak ilhâk olunmak ihtimâli olmamak : 373; — ve sâyir kerâste harc u sarf ve ziyâde nesne ihdâs etmek ihtimâli olmamak : 626
 Kirilos, râhib, İstanbul keferesinün Patırkı : 330, 331, 333
 Kirkor /Kirkoz, Ermeni papas, İstanbul : 67, 101
 kirpâs : 543
 kisbet almamak : 382
 kisve; —bahâ takdîr olunmak : 367; —i bâhire inâyet ü irsâl olunmak : 632, 699; —lerin bırakmak : 336
 kitâbet; — hizmetinde olmak : 188; —den ref' olunmak : 188; —in alup vakfun umûrına müdâhaleden hâlî olmamak : 23
 kitâblar : 245; —un meremmâtı : 245
 Klandar kilisesinün râhibleri, Aynaroz : 435
 Klemente karyesi, âsî Arnavud karyesi : 627, 642
 Klis (sancağı) : 677, 679; — kâdîları : 677, 679; — kâdılığı re'âyâsı : 408; — Kal'ası : 408
 Knez Yovan, maktûl, Nikşik nh., Hersek sn. : 627

Kobran, zimmî, Safiyye Sultân'un Subaşı : 397
 Koca karyesi, âsî Arnavud karyesi : 627, 642
 Koca Paşa, Vezîr-i A'zam, şehîd : 105
 Kocabeğ, kendisine sikke-i hasene emânet vaz' idilen : 514
 Kocaili (sancağı) : 294, 597; — beği : 564, 596; — kâdîları : 182, 230, 557, 564; — mutasarrıfı : 294
 Koçhısâr kâdîsı : 232
 Koçuna nâhiyesi, Kratova kz. : 708
 Koğa, zimmî, Arnavud k., Hezargrad kz. : 525
 Kola, zimmî, maktûl, Toroviçe k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259
 kolcı akçası : 477
 kolın kırmak : 428
 Kolısirto derbendi, Trabolice kz. : 254
 Kolos kâdîsı : 382
 Kolpoz, Selanik : 76
 Komazya(?), Dadyan meliki âdemi : 406
 Komoran nâhiyesi, Budimle ma'a Temran kz. : 642
 konak defter eylemek : 479
 konakcı : 236; — göndermek : 479
 konanlardan dinlenmek için gümrük alınmamak : 51
 konar u göçer gurbet tâyifesinin eşkiyâsı : 363
 Koniskarika karyesi, Özice : 552
 Konova karyesi, Köstendil kz. : 483
 Konrapa kazâsı, Bolı sn. : 369; — kâdîsı : 369
 Konya monlâsı : 189, 622
 korı; —dan ağaçlar kat' itmek : 295; —dan bâğ garsitmek : 295; —dan kimesne otun kat' itmemek : 269
 korıcı(lar) : 175, 230, 281, 565, 680; — vü oturak olanlar : 382
 korıcılık hıdmeti : 295, 639
 Korkud, Kızılkilise : 486
 Korsine, zimmiyye, memeleri kesilen, Gopeş k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259
 Kosta Re'is, zimmî, Muhayin k., Kaputağı nh., Galata kz. : 670
 Kostana karyesi, Delvine ks. : 669
 Kostanice (kazâsı) : 454; — kâdîsı : 454
 Koşarova karyesi, Sşişnik kz., Köstendil lv. : 16; — re'âyâsı : 16
 Kovaçeviçe karyesi, Hezargrad kz. : 532
 koyun [ağnâm] : 166, 223, 295, 543, 593, 709; —a âdemler ta'yîn itmek : 593; — almak : 175, 235, 236; — beslemeğe kâdir olmamak : 482; — cem' u tahsîl itdirmek : 594; —dan resm taleb olunmamak : 444; — getürtmek : 100; — hakkı olmak : 595; —ı maktû'a taleb itmek : 482; —ı virmekte te'allül ü inâd eylemek : 637, 709; —ın girü alıvirilmek : 637; —ın ve çiftliklerin gâret itmek : 659; —ın ve öküzlerin sırka itmek : 161; —ına ekinlerin yidirmek : 473; — iştirâsı : 524; — kâtibi : 446; — süricileri : 444; — sürmek : 122, 175, 637; — u arpa almak : 581; — u kuzı (ve sâyir me'kûlâtların) almak : 16, 208, 539, 581, 593, 594, 707; — u kuzı vü keçi vü sığır derileri : 192, 196; — u sığır (u at u katır) ve sâyir hayvânâtların salıvirüp te'addî itmek : 330, 331; — vakf u habs itmek : 436; — ve bârgîr ve sâyir hayvân

gâret itmek : 627; — yidürmek : 34; — zimmetinde olmak : 595; —hakçıları : 208

Kozcuğaz karyesi, Kırkkilise sn. : 515

köleler : 405

kömür; — ü kerâste : 194; — yakmak : 295

köprü : 60; —nün kenârların yıkup küllî zarar itmek : 60; —den düşmek : 233

köprüci : 627

Kör-oğlı bkz. Mehmed, kâdî

körük bulunmak : 71

Köseler cemâ'ati, Gümülcine kz. : 578

Köstendil (sancağı /livâsı) : 16, 186, 621; — alaybeğisi, eşkıyâ : 705; — beğ(ler)i : 688, 706; — beği mütesellimi : 545; — kâdî(sı /ları) : 16, 337, 380, 483, 545, 546, 621, 688, 706, 708; — kethudâyirleri : 621; — mütesellim(ler)i : 337, 621; — yeniçeri serdârları : 621; — zâbitları : 688, 706

köyler bkz. karye

kral-ı bed-fi'âl ağzı : 408

Kratova; — kâdîsı : 144, 225, 520, 668, 708; — nâzırı : 545, 546, 668, 708

Krištoşbal(?), Erdel hâkiminin ilçisi : 602

kudemâ : 22

Kudüs-i Şerîf : 404, 555; —'e gitmek murâd idinmek : 555; —'e kadar yol üzerindeki kâdîlar, kethudâyirleri, mîr-i mîrân mütesellimleri, mîr-livâ mütesellimleri, yeniçeri serdârları : 603; —'e ve Kamâme'ye ziyârete teveccüh eylemek : 555

kûhî tağlarda vâkı' olan çam u bellût kerâsteleri : 639

Kûhistân; — kâdîsı : 122; —da hâsıl olan çam ağaçları : 269

Kukla Çiftliği mahsûli, Kıbrıs : 648

kul : 295; —a cevâb virememek : 74; — ağaları : 220; — tâyifesinün zabt u rabtı : 265; — u câriye müjdegânesi : 562; — u neferât ağaları mahzar eylemek : 14

kul-oğl(lar)ı : 312, 548

Kul-oğlı, Yeniçeri, şakî, İskatos kz. : 52

Kula kâdîsı : 214, 252

kulaguz(lar) : 107, 219, 310, 433; — koşmak : 189, 384, 690; — teklîfi : 360; — u mazınna-i töhmet olanlar : 199; — viregelmek : 360

kulaguzluk itmek : 487

kule sûfîleri : 317

kulle : 628

kulluk : 608, 609; — hızzeti virilmek : 66; —ın bekletmek : 289; —ına dahlitdürmemek : 527; — yeniçeri tâyifesine bekletmek : 618

kumâş(lar); — getirüp teslîm itmek : 515; — giymek : 385; — kalb u celeb ü kısa işlenmek : 370

Kumkapısı, İstanbul : 537

kundak : 652

kûr(?) tuz : 694

kurâ bkz. karye

Kurd Hâce, Osmân ve Seyfullâh nâm sağırların vasî-i şer'îsi, Çelebîbâzârı kz. : 552

Kurd Paşa, evler satan : 249

Kurd Sübaşı, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi Ahmed'in ammisi : 46
Kurd, şakî, Görice ve Bihlişte kazâları : 341
kurd; — pöstları : 208, 238; — sayd u şikâr itmek : 238
Kurdağa Mahallesi Mescidi, Kâsımpaşa, Galata : 440
Kuridere karyesi, Bınarhısârı kz. : 548
kurşun tedârüki : 145
Kuşatası; — kâdîsı : 395, 414, 513; — Kal'ası : 513; — Kal'ası'nda evler ve dekâkîn binâ itmek : 414
Kuşer karyesi, Akçahısâr kz. : 133
kuttâ'u't-tarîk : 182, 503, 504, 669
kuyumcı : 547
kuzât bkz. kâdî
kuzı; — taleb eylemek : 208; — vü keçi vü sığır derileri : 192; — yidürmek : 34
Küçük Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi : 504
Küçük Çekmece ve Sarây câniblerinde eşkıyâ vü harâmî zuhûr itmek : 585
Küçük defterdâr : 597
Küçük Hâcî karyesi : 407
Küçük Kapişte karyesi : 448
Küçük Odabaşı bkz. Mehmed
Küçük Yûsuf, Kethudâyiri : 222
küçük kayıkları iskelelerine getürmemek : 375
küffâr bkz. kâfir
Küleki, Selanik : 76
Külik(?), Aşağa Varoş keferesi, Novi ks., Kostanice kz. : 454
küllî vü cüz'î mahsûlâtın serbestiyyet üzre zabt u tasarruf itdürmek : 718
küpe : 347
Kürd; — eşkıyâsı zuhûr eylemek : 504; — hırsuzları zuhûr eylemek : 503; — ü gurbet eşkıyâsı : 503
kürde (vü varsak u tüfenk) taşıyup fukarâya zulmitmek : 69, 99, 159, 176, 182, 226, 230, 255, 264, 281, 282, 289, 382, 424, 456, 605, 651
küreğe; — virilmek : 114; — virmemek : 216
kürekci; — bedeli : 387; — ihrâcı : 478
kürk; — giydürmemek : 206; — sepi itmek : 109
kürkci(ler) : 92, 109; —başı : 109
küsbe : 339
Kütâhiyye (sancağı) : 7, 371, 449, 450, 451; — kâdîsı : 7; — monlâsı : 231, 449, 590, 702; — müsellimi : 261; — mütesellimi : 7, 471, 590, 591, 594
kütükci akçası : 477

la'l; — küpe : 347; — ü yâkût taşlı yüzükler : 347

Lâf-güzâr bkz. Mehmed, şakî
 lâgar tavuk : 112
 lağv-ı mahz olmak : 623
 lahmiye akçası : 217
 Lala sahrâsı, Badracık : 297
 Lan(?) Mukâta'ası, Ergirikası vl. : 190
 Lando(?) karyesi, Tırhala kz. : 418
 Lapove karyesi, Depedelen kz. : 540
 Lapseki : 456; — kâdîsı : 639
 Lapta Modav(?), zimmî, Yanya : 11
 Lârende (kazâsı) : 622, 638; — kâdîsı : 153, 638; —nun ulemâ vü sulehâ ve a'yân u eşrâfı : 622; — yeniçeri serdârı : 638
 Lazari, zimmî, Göynüklî k., Sahrâ nh., Dimetoka kz. : 373
 leb-i deryâ : 408, 467, 492; —da kenâr kal'aları : 535; —da olan iskeleler : 135; —da olan kasabât u kurâ halkının hıfz u hırâseti : 135
 Lebyan(?) hâsları, mîr-i mîrân hâslarından : 695
 Lefke kâdîsı : 539
 Lefkoşe : 648; — kâdîsı : 172, 173, 187, 510, 511, 648, 649, 650; — Kala'sı'nun müstahfızları ve bölükbaşları : 187
 leğen almak : 317
 Lenkova(?) nâhiyesi, Selanik kz. : 304
 Leryos cezîresi keferesi, Rodos : 195
 Leş kazâsı : 313
 levâzim(ler) : 270; — tedârüki : 265; —i örfiyyesin sâhibine vermek : 561; —in almak : 594; —ine harc u sarfıtdürmek : 528
 levend(ât) (tâyifesi) : 69, 159, 176, 182, 226, 230, 236, 255, 264, 281, 282, 289, 382, 424, 447, 456, 498, 593, 594, 605; —a kavede vermek : 622; — beslememek : 708; — ile re'âyâ üzerine devre çıkmak : 95; —la il üzerine devre çıkmak : 591; — nâmında gezmek : 99; —nden ba'zı eşkıyâ yeniçeri vü acemî-oğlanı nâmında gezmek : 651; — u acemî-oğlanı tâyifesi : 199
 Leyh vilâyeti : 37, 83; —ne varup tavattun eylemiş Ermenî vü Urum tâyifesi : 37
 leyl ü nehâr; — küffâr-ı hâksâr gemileri gezmek : 467; — muhâfaza hızmîti : 490; — umûr-ı mühimme ile varanlara menzil bârgîri vermek : 487; — yalın kılıç ve fitili yanmış tüfenk ile gezmek : 671
 libâs : 206, 352, 559
 lidre : 650
 Ligoşeni, zimmî, Eflak vt. : 140
 Lim nehri : 34
 liman : 128, 469, 495; — ücreti : 673
 Limni; — Cezîresi kâdîları : 657; — kâdîsı : 485; — Kal'ası dizdârı : 485
 Lindos karyesi zimmîleri, Rodos cezîresi : 436
 Lisare, zimmî, Eflak Voyvodalığı'na tâlib : 328
 livâ bkz. sancak
 Livanya karyesi, Delvine ks. : 669

lodra : 348

Lofça; — hâsları voyvodası : 517; — kâdîsı : 517

lokma işleyenler : 319

Londar kâdîsı : 115, 508

Lopna karyesi, Nikşik nh., Hersek sn. : 627

Lozine-i Kebîr karyesi, Sofya kz. : 487

Luka Pramki, Yukarı Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Luviz, zimmî, Fransa Kralının sır kâtibi : 404

Luvizo, kefereden, Aşelya, Kıbrıs : 650

Luvizofi(?), kefereden, Aşelya, Kıbrıs : 650

Luz karyesi, Draç kz. : 273

Ma'arratü'l-Mısırîn nâhiyesi, Haleb sn. : 420; — kâdîsı : 420, 556

Ma'cûncı Çârşûsı, İstanbul : 94

ma'den-i ecinne vü kefere : 436

ma'denciler : 211

ma'îşet için hammâmını taşra işletmek murâd eylemek : 599

Ma'lûl-zâde, nakîb, İstanbul : 430

ma'mûr u âbâdân itdürilmek : 22, 251

ma'rifet-i şer'(-ı şerîf); —le haklarında lâzım geleni icrâ eylemek : 585, 587; —le haklarından gelinmek : 627; —le (sûk-ı sultânîde) muhallefât u metrûkât fûrûht kılınmak : 255, 306, 651; —le görölüp men' u def' olunmak : 336; —le müslimân mahallesinden ihrâc itmek : 636; —le tahrîr eylemek : 22; —le yoklanmak : 149

ma'zûl(ler) : 546, 640; —erbâb-ı tîmâr : 455; —ile derbendleri muhâfaza eylemek : 546; —kâdîlar : 242; —ü eli-emirlü : 627; —ü eli-emirlülerden bedel nâmına akça taleb itmek : 368; —ü pîr ü ihtiyâr olmak : 455; —yirlerine bedel tutmak : 546

mâ-melekin yağmâ itmek : 53

mâbeynleri; —sulholunmak : 298; —nde ihtiyârları ma'rifetiyle kethudâları görmek : 658

Macar İstapan, Karicen(?) oğlu, zimmî, re'âyânun tefrikasına sebep olan, Değirmenderesi k. : 386

Macar Krallığı : 247

Macar, Yehûdî, İzmir Mukâta'ası emîni : 185, 355

Mağahoryo karyesi bkz. Ayomanoli Mağahoryo /Çiro Mağahoryo karyeleri

Mağnisa (kazası) : 48, 269, 377; —kâdîsı : 385; —monlâsı : 48, 249, 377, 427

mahall; —i me'mûra irsâl olunmak : 314; —i nizâ'un üzerine varılup şer'le görölme : 17; —inde şer'le ihkâk-ı hakk olmak : 540; —inde zulm ü te'addîsinün def' u ref'ı mümkün olmamak : 579; —ine irsâl eylemek : 571

mahalle; —vü çârşû-bâzâr hıdmeti : 457; —sin âteşe urmak : 572

mahâyif; —teftîşi : 21, 102, 175, 365, 447, 540, 541, 552; —umûrı : 204, 259, 351, 391, 475, 480, 524, 531

mahbûs : 121, 433, 553

mahfî yirlerde harbî kefareyi beslemek : 454
 mahkeme(ler) (-i şerîfe) : 202, 227, 242, 284, 496, 671; — basmak : 86, 327, 462; —de ta'zîr itmek : 342; —in kal'adan taşra kurmak : 466; — kitâbeti : 188; — kurmak : 466
 Mahmûd (dîger), mazınna, Ahîvîrân k., Murtaz-âbâd nh., Ankara sn. : 674
 Mahmûd Beğ : 559
 Mahmûd Çavuş bkz. Mehmed, Mütferrika, Antâliyye
 Mahmûd Çavuş, Dergâh-ı Mu'âllâ Çavuşı : 268, 442
 Mahmûd Paşa : 100, 514
 Mahmûd Paşa hâsları, Tırnovi kz. : 592
 Mahmûd Paşa, sâbık beğlerbeği, Rodos sancağına mutasarrıf : 30, 123, 128, 644
 Mahmûd Paşa, Vezîr : 592
 Mahmûd, Aynî, Sipâhî, Altı Bölük halkınun zâbit u kethudâyiri, Prizrin sn. : 554
 Mahmûd, Deli, eşkıyâ : 705
 Mahmûd, Delvine Kâdîsı : 640, 669
 Mahmûd, Garlıklı(?), şakî : 541
 Mahmûd, Hâcî, Çal kz. : 582
 Mahmûd, Kapucı : 25
 Mahmûd, Köse, Kethudâyiri, Kastamonı : 530
 Mahmûd, mazınna, Ahîvîrân k., Murtaz-âbâd nh., Ankara sn. : 674
 Mahmûd, Mevlânâ, Aktağ Kâdîsı : 89
 Mahmûd, muhzır, Bınarhısâr kz. : 398
 Mahmûd, müteveffâ Serheng-zâde Ahmed Paşa Evkâfı Mütevellîsi : 209
 Mahmûd, sâbık Bölük Ağası, Bağdâd Seferi'nde şehîd olan : 689
 Mahmûd, sâbık Prizrin Sancağı Alaybeğisi Hızır'ın karındaşı, ehl-i fesâd : 53
 Mahmûd, sâbık Sancakbeği, Dukagin sancağında harâmî eşkıyâsı def'ına me'mûr : 344, 598
 Mahmûd, Seyyid, müteveffâ, nakîb, İstanbul : 430
 Mahmûd, sipâhi : 113
 Mahmûd, şakî, Eflani-i Tatay kz. : 707
 Mahmûd, şakî, İpek ks. : 391
 Mahmûd, şakî, Priştine ks., Üsküb : 403
 Mahmûd, Şeyh, Hırsova k., Salina kz. : 475
 Mahmûd, Şeyh, Üsküdârî (Aziz Mahmud Hüdaî) : 197
 Mahmûd, Yeniçeri Çavuşı : 575
 Mahmûd, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208
 Mahpeyker Sultân bkz. vâlide sultân
 Mâhpeyker, müteveffâ Murâd Paşa'nun hâtûnı, Rıdvân'un zevcesi, Şehreküsdî Mahallesi, Ayntâb : 428
 mahsûl(ât) : 54, 92, 292, 303, 340, 359, 362, 392, 449, 469, 523, 606, 635, 648, 650, 667; —a karışıp vaz'-ı yed itmek : 677; — akçası zâyi' olmak : 92; — alıvrilmek : 365, 533; — bâkî kalmak : 510; —dan bir habbesine vaz'-ı yed ü alâka itmek : 677; —den akça taleb ü tahsîl itmek : 526; —den zimmetlerinde bir akça ve bir habbelerin bâkî komamak : 533; —e gadrolunmakdan hazer itmek : 563; —e küllî gadr ü fesâd itmek : 97; —e noksân müterettib olmak : 534; — gelüp vâsıl olmamak : 510; —ı ahz ü kabz it(dür)mek : 533, 536, 569; —ı erbâb-ı vazâyife harc u sarf itdürilmek : 458; —ı re'âyâ zimmetinde

olmak : 350; —ın nehb ü gâret itmek : 640; —ın serbestiyyet üzre zabt u tasarruf itdürmek : 718; —i akça itmek : 38; —i alıvirmek : 536; —i ekl (ü bel') itmek : 475, 512, 614; —i ile muhâsebesi görilmek için Âsitâne-i Sa'âdet'e ihzâr olunmak : 614; —i vakfa dahl ü gadr itdürmemek : 400; —i vakfı ahz ü kabz itmek : 13; —i vakfı mürtelikasına vermeyüp alıkomak : 458; —i vermekde te'allül eylemek : 650; —i vermeyüp zulm ü hayf eylemek : 365; —in cem' u tahsîli : 333; —in kabzitmek : 89, 673; —in zabteylemek : 707; —inden nesnesin almak : 569; —ine dahl ü ta'arruz olunmamak : 677; —ine gadr (ü noksân) terettüb eylemek : 388, 584; —ine gadreylemek : 331, 379, 386, 414, 677; —ine vekîl itmek : 533; —ine zarar u noksân terettüb eylemek : 348, 349, 353; —ine zarar u ziyân itdürmemek : 331, 511; —ü icârelerin erbâb-ı vazâyife virilmemek : 458; —ü rûsûm vakfun olmak : 410; —ü rûsûmı ahz ü kabz itdürmek : 420; — zimmetinde olmak : 649

mahsûs u müstekîl tasarrufında olmak : 330

mahtûm müfredât defterleri : 47, 289, 306, 382, 605, 651, 672

mahûf (u muhâtara) olan mahaller : 80, 106, 189, 219, 308, 310, 315, 384, 433, 464, 602, 641, 690

mahzar(lar); — göndermek : 14, 85, 86, 95, 151, 211, 227, 235, 316, 458, 540, 600, 622, 640, 669, 671, 707; —ı lağv-ı mahz olmak : 623; — peydâ itmek : 14

mahzen : 179, 628; —e vaz' eylemek : 347; — ü dekhân : 354

makâbir-i müslimîn : 288

makbûzı Âsitâne-i Sa'âdet'de görilmek : 570

maktû' : 13, 522, 646; —an almak : 392; —u'l-kadem : 562; —u'l-kadem ve mefrûzü'l-kalem serbest olmak : 388

maktû'ıyyet üzre der-uhde itmek : 592

maktûl; — bulunmak : 298, 573, 674; — ü mecrûh olanlar mahkemeye gelmek : 671; — veresesi : 321; —ün ahvâli sü'âl olunmak : 674

mâl(lar) [/emvâl] : 267, 403; —a ve câna zarar u gezend iriştürmemek : 642; — defterdârı : 267; —ı vakf için kabzitmek : 673; —ına ve nefesine kefil olmamak : 345; —ına zarar müterettib olmamak : 626; —ıyla ta'mîr ü termîm itmek : 599; — ü emlâk ü erzâklarından tahsîl olunmak : 534; — ü erzâk : 26, 27, 462, 642, 668, 682; — ü erzâk gâret (ü hasâret) itmek : 50, 86, 317, 327, 403, 504, 549, 571, 572, 585, 596, 598, 677, 679, 688, 711; — ü erzâk ihrâk olmak : 676; — ü erzâk nehb ü gâret itmek : 227, 266, 362, 391, 472, 552, 627, 642; — ü erzâk u cevâhirlerin alup firâr itmek : 547; — ü erzâk vârislerine bî-kusûr alıvirmek : 327; — ü erzâk ve sâbir buğday u terekelerin ihrâk itmek : 572; — ü erzâk yağmâ vü gâret (ü hasâret) itmek : 133, 164, 165, 167, 181, 453, 535, 587; — ü erzâkı gark u telef olmak : 35; — ü erzâkı hükmidüp alıvirmek : 549; — ü erzâkı ile ve evlâd ü ensâbıyla ihrâk bi'n-nâr olmak : 235; — ü erzâkı mîrî tarafından kabzitmek : 701; — ü erzâkın bî-kusûr teslim eylemek : 322; — ü erzâkın gâret ü yağmâ itmek : 462; — ü erzâkın gasb itmek : 600; — ü erzâkın ve âdemlerin bî-kusûr teslim itdürmek : 323; — ü erzâkın ve tarlaların zabt u kabz itmek : 163; — ü erzâkına dahl ü ta'arruz itdürmemek : 155; — ü erzâkına dahl ü tecâvüz itdürmemek : 682; — ü erzâkını kabzeylemek : 322, 323; — ü erzâkları mîrî için zabtolunmak : 230, 382; — ü erzâkların saklamak : 534; — ü rızkların nehb ü gâret itmek : 434; —i gâyib : 295; —i mîrî : 174, 705; —i mîrî cem'ına mâni' olanları men' itmek : 531; —i mîrî tahsîline mâni' olmamak : 550; —i mîrî zimmetinde kalmak : 666; —i mîrîye küllî gadrolmak : 22; —i mîrîye noksân ve voyvordanun mahsûline zarar olmakdan hazer eylemek : 584; —i mîrîyi cem'ına me'mûr olanlar cem' u tahsîl itmek : 531; —i vakf : 13, 49, 413; —i vakf kalmak : 409; —i vakf taleb ü tahsîl olunmak : 1; —i vakf zâyî' olunmakdan ihtirâz eylemek : 673; —i vakf zimmetinde kalmamak : 49; —i vakfa gadritmemek : 96; —i vakfdan akça almak : 624; —i vakfdan üzerinde akça kalmak : 673; —i vakfı ekl ü bel' (ve itlâf ü isrâf) eylemek : 23, 274, 303, 400, 413; —i vakfı müflis yirlere zimem itmek : 96, 274; —i vakfı şer'le tahsîl ve tazmîn itmek : 303; —i yetîmi teslim eylemekde inâd ü muhâlefet üzre olmak : 597

mâlikâne; — tasarruf idegelmek : 89; — zabtitmek : 209

Mâliyye : 7, 105, 162, 227, 243, 408, 420, 437, 482; — emri : 22, 420, 556, 628; — tarafından emr-i şerîf

virilmek : 524, 542, 556, 628, 644

Malkoç Beğ, Alâ'yye Mîr-livâsı : 581

Malkoç, sâbık Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerileri Kâtibi : 420, 556

manâsıb : 22

Manastır (sancağı) : 291; — kâdî(sı /ları) : 366, 535

manastır(lar) : 330, 331; — zelzeleden yıkılmak : 436; —a vakıf ta'yîn olunmak : 330, 331

mândeler ağası : 4, 5, 7, 9, 10, 21, 26, 27, 42, 48, 163, 178, 214, 235, 266, 283, 293, 305, 337, 346, 358, 453, 473, 494, 496, 526, 543, 549, 554, 588, 623, 666, 684, 688, 703, 706; — mektûbı : 26, 539; — tarafından mütesellimlikden ref' olunmak : 622

mandıra(lar) : 199, 341, 552; —a varup tahassun eylemek : 543; — basmak : 166, 640; — sâhibleri eşkiyâya mu'în ü zahîr olmak : 543

Mankalya kâdîsı : 103, 264, 346

Manol Re'îs, müslimân esîrleri halâs itmek isteyen : 85

Manoli, Bergo, zimmî, Sultân I. Ahmed Hân'ın Talende'deki evkâfî re'âyâlarından : 361

Manyas kâdîsı : 305, 486

Mardin kâdîsı : 430

Margaliç Kal'ası neferâtının eşkiyâsı, Delvine sn. : 640

Marko Pramki, Yukarı Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Marmara; — iskelesi : 486; — kâdîsı : 486

martolos (tâyifesi) : 255; — ta'yîn olunmak : 543

masâlih-ı müslimîne ihtilâl virmek : 366

Mastocı(?) Longus mevzı'ı, Bâzergâh nh., Selanik : 136

Mat kazâsı : 528

mataracılık : 106, 107

matbah emîni : 12

Matbah-ı Âmire; — koyununa ta'yîn olunan karyeler : 543; — ve Yeniçeri Meydânı'na lâzım gelen koyun iştirâsı : 524

matrabâz Yehûdîler : 291

Mavromat karyesi, İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259; — ahâlîsi : 204

mayor mîr-âhûr : 547

Mazarak kâdîsı : 640, 669

mazarrat : 629, 631; —ı eşkiyâ : 630; —ından âsûde-hâl olmak : 528; — ların def' (u ref') eylemek : 362, 493, 640

mazınna; — ittihâz olunmak : 674; — vü müttehem olanlar : 133, 321; —i töhmet olanlar : 199

me'kûlât; — almak : 539, 593; — taleb eylemek : 208; —ın ekl ü bel' eylemek : 600

me'mûr oldukları sefer-i hümayûna gitmekde inâd üzre olmak : 368

meccânen; — fukarânun yim ü yimeklerin aldurmak : 684; — koyun u arpa almak : 581; — yim ü yimeklerin yimek : 579; — yimeklik nâmına akçaların almak : 581

meclis-i şer' (-ı şerîf) : 16, 100, 211, 229, 236, 283, 284, 298, 362, 432; —a da'vet olunmak : 369; —a gelmek : 43, 148, 225, 234, 361, 642; —a ihzâr itmek : 10, 21, 26, 27, 42, 43, 48, 86, 92, 148, 249, 259, 273, 293, 305, 316, 321, 344, 346, 358, 363, 377, 392, 397, 399, 421, 428, 448, 449, 462, 480, 494, 514, 515, 523, 540, 541, 543, 549, 552, 560, 573, 585, 635, 640, 645, 668, 671, 674, 679, 688, 694, 705, 706, 707, 709; —a varmak : 97, 109, 321, 332, 369, 373, 381, 397, 436, 454, 472, 501, 502, 513, 528, 540, 581, 582,

594, 626, 627, 657, 713, 715; —de haber virmek : 513; —de men' olunmak : 330
mecma'-ı nâs olan mahaller : 230, 380, 382
mecrûh; — itmek : 52, 254, 320, 321, 403, 537, 552, 671; — olanlar mahkemeye gelmek : 671; — u amel-mânde olmak : 455; — u maktûl bulunmak : 674; — u marîz olmak : 455
Medele karyesi, Çal kz. : 582
Medîne-i Münevvere : 93, 183, 184, 189; — Evkâfı : 1, 278; — Evkâfı kurâsı : 2, 236; — fukarâsı : 56; — kâdîsı : 183, 699; — vakfı için kabzolunmak : 251; —'ye vakf u şart u ta'yîn olmak : 251
medrepolid ta'yîn eylemek : 683
medrese(ler) : 137, 667
medyûnı; — ehl-i örf eline virilmek : 342; — muhtesib eline virilmek : 342
Meğri (kazâsı) : 50; — kâdîsı : 50; — nâyibi : 50
Mehmed Ağa : 590, 591
Mehmed Ağa, kâyim-makâm bevvâbı : 335, 338
Mehmed Ağa, Kîsedâr-ı hazret-i nişâncı paşa : 379
Mehmed Ağa, Musâhib : 356
Mehmed Ağa, Vekîlül-Harc : 484
Mehmed Bâğarî, Hâcî, Acem bâzergânı : 31
Mehmed Beğ, Delvine Sancakbeği : 640
Mehmed Çavuş : 302
Mehmed Çavuş, Ahmed Çavuş ile nizâ' üzere olan, Valyeva ks. : 14
Mehmed Çavuş, çavuş-zâde, () Vakfî'ndan borç alan : 113
Mehmed Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ çavuşlarının emekdâr u ihtiyârı : 448
Mehmed Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı /Müteferrikası, Sadâret Kâyim-makâmı Receb Paşa'nun Kapucıbaşı : 86, 376, 433, 451, 515
Mehmed Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 224, 271
Mehmed Çavuş, Yeniçeri Ocağı Çavuşı : 230
Mehmed Hâce, evi basulip cümle emvâl ü erzâkı yağmâ vü gâret ü hasâret idilen : 133
Mehmed Hân (III.), Osmanlı Sultânı : 196
Mehmed Hasan, Sipâhî, Altı Bölük halkının zâbıt u kethudâyiri, Yenişehir kz. : 554
Mehmed Hüseyin, Sipâhî, hammâm basan, Kratova : 668
Mehmed Paşa Evkâfı mütevellîsi : 193
Mehmed Paşa Evkâfı, Haleb : 179, 194
Mehmed Paşa, Keskin, müteveffâ Kıbrıs Beğlerbeğisi : 396, 644
Mehmed Paşa, sâbık Tımsıvar Beğlerbeğisi, Karlılı sancağı Mutasarrıfı, Narda'da sâkin : 640
Mehmed Paşa, sâbık Vezîr-i A'zam, Nişâncı, müteveffâ : 48, 179, 193, 194, 354, 359
Mehmed Paşa, Vezîr, Bosna Muhâfızı : 14, 86, 146, 211, 327, 368, 393, 408, 538, 579, 632, 645, 668, 677, 702, 711
Mehmed Paşa, Vezîr, sâbık Mısır Muhâfızı : 265
Mehmed Şeref, Tüccâr : 287
Mehmed Şu'ûrî, Kâdî, müteveffâ : 320
Mehmed Yazıcı, esîr, Tophâneli Hâcî Uğurlı'nun esîri ve Tophâneli Hasan'un esîri : 85

Mehmed [/Kör-oğlu], kâdî : 72

Mehmed [/Küçük Odabaşı /Debbâğ-zâde], Üsküb : 175

Mehmed [/Lâf-güzâr], şakî, Mehmedce k., Karasu kz. : 473

Mehmed [/Mahmud Çavuş], Müteferrika, Antâliyye : 137, 458

Mehmed, Ağa-zâde, Pîr, Yedikule : 599

Mehmed, Arab, şakî, Ankara : 447

Mehmed, Aydın Sancakbeği, mübaşir : 172, 173

Mehmed, Bâb-ı Gaybî ve Burcabaşıcı(?) Memi Kullesi'nün Neferât Ağası, Kavala : 628

Mehmed, Bağdâd Seferi'nde şehîd olan sâbık Bölük Ağası Mahmûd'ın oğlu : 689

Mehmed, Bâyezîd Hân Çeşmesi sakkâsı Ivaz'ın karındaşı : 168

Mehmed, Bayko-zâde, şakî, Delvine ks. : 669

Mehmed, Bodur, odabaşı, Üsküb sâkinlerinden : 661

Mehmed, Bolı sancağına mutasarrıf : 73, 357

Mehmed, Bölük Çavuşı, zümre-i silahdârândan : 42

Mehmed, Celâl-zâde, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi, Kütâhiyye : 7, 8

Mehmed, Debbâğ, Özice : 552

Mehmed, Dergâh-ı Âlî Sipâhîsi : 262

Mehmed, Dergâh-ı Âlî Yeniçerisi : 453

Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Gümrük Emîni : 311

Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşı : 230

Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 17, 474

Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası, Kratova Nâzırı, eşkıyânun def'-ı mazarratına me'mûr : 545, 546, 668, 708

Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi : 523, 543

Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ solaklarından : 565

Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerileri Serdârı, Bükreş ks., Eflak : 47

Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerisi Yiğirmiikinci Ağa Bölüğü'nde : 457

Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerisi, müteveffâ, Şam : 283

Mehmed, deryâ müteferrikası, şakî vü ehl-i fesâd, Doşa k., İstefe nh., Ağrıboz sn. : 9

Mehmed, Deveci, çuka hizmetinde, Selanik Muhâfazı : 76, 291, 317

Mehmed, erbâb-ı tîmârdan : 17

Mehmed, esîr : 85

Mehmed, Ganî-zâde Solağı, eşkıyâ : 705

Mehmed, Göynük kz. : 476

Mehmed, Hâcî Hamza Vakfı Mütevellîsi : 104

Mehmed, Hâcî, arakçîncı verilmemesi gereken kişi : 177

Mehmed, Hâcî, erbâb-ı tîmârdan : 572

Mehmed, Hâcî, İstanbul : 71

Mehmed, Hâcî, Re'îs : 423

Mehmed, Hançerli-zâde, Sipâhî, hıyâneti zuhûr iden : 283

Mehmed, Hâssagî Sultân Vakfı Mütevellîsi : 569

Mehmed, Hayrabolu Nâyibi, teftiş edilen : 102

Mehmed, Hersek Sancakbeği, Arnavud âsîlerinin def'-ı mazarratlarına me'mûr : 629, 630, 631

Mehmed, İbrâhîm'ün babası, Göynük kz. : 476

Mehmed, İlyâs-zâde Alî Beg oğlu, Şales k., Delvine nh. : 640

Mehmed, İznikmid sâkinlerinden müteveffa Abdülganî'nin oğlu : 597

Mehmed, Kapucı : 79, 157, 268, 613, 716

Mehmed, Kapucı, kule sûfilerinden, Haremeyn-i Şerîfeyn akçasın tahsîl itmeğe me'mûr : 317

Mehmed, Karagöz, Ihtime, Kıbrus : 650

Mehmed, Karaman-zâde, kâdî : 249

Mehmed, Karamürsel nh., Üsküdar kz. : 367

Mehmed, Kayyım, Mütevellî, Sinânbeğ Câmi'-ı Şerîfi, Kastamonı kz. : 274

Mehmed, Keder-oğlu, Kâdî : 276

Mehmed, kefil, Mudanya kz. : 345

Mehmed, Korıcı : 565

Mehmed, Koyun Kâtibi, mahbus, Boğaz Hısârı : 446

Mehmed, Köstendil sancağı mutasarrıfı Aydın'ın oğlu : 186

Mehmed, maktûl Satılmış oğlu Seydî Fakîh'in oğlu : 298

Mehmed, Mândeler Ağası : 5, 10, 21, 26, 27, 42, 48, 163, 178, 283, 293, 305, 337, 346, 358, 453, 473, 494, 496, 526, 554, 588, 623, 666, 688, 703, 706

Mehmed, mazınna, Ahîvîrân k., Murtaz-âbâd nh., Ankara sn. : 674

Mehmed, Mevlânâ, Anadolu Kâdî-askeri : 198, 635

Mehmed, Mevlânâ, Antâliyye Kâdîsı, sâbık Elmalu ve Kaş ve Boztoğan Kâdîsı : 137

Mehmed, Mevlânâ, Gönen Kâdîsı : 100

Mehmed, Mevlânâ, İzmir Kâdîsı : 85

Mehmed, Mevlânâ, Kâdî, Âsitâne-i Sa'âdet'de mülâzemetde : 320

Mehmed, Mevlânâ, Kara Çelebî-zâde, sâbık Rûmili Kâdî-askeri : 60, 258

Mehmed, Mevlânâ, sâbık Galata Kâdîsı : 432

Mehmed, Mevlânâ, sâbık Göynük Kâdîsı : 381

Mehmed, Mîr-alem, Rüstem Paşa Evkâfı Mütevellîsı : 439

Mehmed, Mîr-livâ Mütessellimi, Giresin k., Kiçiborlu kz. : 43

Mehmed, Midillü Sancağıbeği : 459

Mehmed, Misivri Kâdîsı : 501

Mehmed, Müteferrika, Beğşehir Sancakbeği Zülfikâr'ın karındaşı ve mütessellimi : 533

Mehmed, Müteferrika, Kalonya kz., Midillü : 33

Mehmed, Müteferrika, suyun yolın bozup kendü evlerine akıdan, Galata kz. : 356

Mehmed, mütekâ'id, sâbık Mîr-alem : 614

Mehmed, müteveffâ Hamza Beğ Evkâfı Mütevellîsı : 13

Mehmed, müteveffâ yeniçeri, İznikmid kz. : 565

Mehmed, Nâyib, kâtil, Alan k., Kıbrısık : 334

Mehmed, Nâzır, harâmî eşkiyâsı teftişine me'mûr : 225

Mehmed, Nesîme hâtûnun oğlu, mecrûh, Priştine ks., Üsküb : 403

Mehmed, Ocak Çavuşı Ahmed Çavuş'un yoldaşı : 447
Mehmed, Otabaşı, Üskübî, Kiliselü karyesi zâbıtı, Kratova : 225
Mehmed, Pervîz Beğ'ün vârisi : 61
Mehmed, Rûm Beğlerbeğisi Kâyim-makâmı : 95
Mehmed, sâbık Aydın Sancakbeği, vâlide sultân çiftlikleri mahsûlî tahsiline mübâşir, Kıbrus : 648, 649, 650
Mehmed, sâbık Beğlerbeği, eşkıyâ def'ına me'mûr, Narda'da sâkin : 659
Mehmed, sâbık Bosna Beğlerbeğisi : 97
Mehmed, sâbık İskenderiyye sancakbeği Yûsuf'un oğlu : 45
Mehmed, sâbık mîr-alem, mütekâ'id : 243
Mehmed, sâbık Sancağbeği : 640
Mehmed, sâbık Surre Emîni : 453
Mehmed, sâbık Şôrbâ Kâdîsı : 478
Mehmed, Samartin-oğlu, Yeniçeri, kâtil, İmroz : 551
Mehmed, sattığı koyunları teslim etmeyen, Edirne : 709
Mehmed, Seyyid, Dergâh-ı Mu'allâ Mütferrikası, Vezîr Mûsâ Paşa'nın mütesellimi : 123, 125
Mehmed, Seyyid, tüccâr, Selanik kz. : 462
Mehmed, Sinân Beğ Câmî'-ı Şerîfi kayyımı, Kastamonu kz. : 96
Mehmed, Sipâhî : 491, 576, 717
Mehmed, Sipâhî, şakî, sâhte buyurıldı yazan : 329
Mehmed, Sipâhi, Âsitâne'ye mîrî akça getüren : 553
Mehmed, sipâhi, Mehmedce k., Karasu kz. : 121
Mehmed, Sübaşı, Balıktire çiftliği müste'ciri, Kıbrus cezîresi : 511
Mehmed, Südde-i Sa'âdet'de Cebecibaşı Kâyim-makâmı : 139, 343
Mehmed, Süheyl Beğ Evkâfı Nâzırı, Tophâne : 673
Mehmed, şakî, Priştine ks., Üsküb : 403
Mehmed, Şeyh, Ergirikesri Kâdîsı : 540
Mehmed, Şeyh, Mevlânâ, Tire Mahkemesi'nde Nâ'ibü's-şer' : 300
Mehmed, ulağla Ordu-yı Hümâyûn'dan Âsitâne-i Sa'âdet'e gelen : 315
Mehmed, Vezîr Ken'ân Paşa'nun Kethudâsı : 621
Mehmed, Voyvoda, Talende kz. : 361
Mehmed, Yazıcı-oğlu, Kethudâyiri, Bilecik ve Lefke cânibleri : 539
Mehmed, Yazıcı-oğlu, Sipâhî, havâss-ı hümâyûn zâbıtı, Yenişehir kz. : 201, 388, 684
Mehmed, Yeniçeri, Âlîşar k. : 1
Mehmed, Yeniçeri, devre çıkan : 539
Mehmed, Yeniçeri, kâtil, İmroz : 551
Mehmed, Yeniçeri, Ordu-yı Hümâyûn'a hazîne götüren : 310
Mehmed, Yeniçeri, şakî, Kuridere k., Bınarhısârı kz. : 548
Mehmed, Yeniçeri, Tavukcu gemisi'nin sermâyecisi : 209
Mehmed, yeniçeri, Ellinci Ağa Bölüğü'nde, yasakçı nasb u ta'yîn olunan, Bağdâd : 142
Mehmed, yeniçeri, Rûsîkasrı : 405
Mehmed, yeniçeri, vasî : 283

Mehmed, yeniçeri, Vidin : 174

Mehmedce karyesi, Karasu kz. : 121, 473

Mehmedî, Halîl oğlu, eşkıyâ : 705

mehter : 499

mekârî develer : 145

Mekke-i Mükerreme : 189, 672; — kâdîsı : 13, 155

mektûb(lar) : 95, 604, 605, 618, 701; — alup il üzerine çıkmak : 579; — göndermek : 161, 192, 195, 234, 235, 250, 269, 273, 320, 327, 373, 381, 512, 582, 584, 626, 628, 657, 671, 674, 677, 679, 681, 707, 711, 713, 714, 715, 718; — ibrâz etmek : 68; — ile kethudâyiri nasb u ta'yîn olunmak : 530; — lağv olmak : 618; — vârid olmak : 382; — vir(il)mek : 142, 215, 623; —ı ağa : 279

Memâlik-i Mahrûse : 37, 95, 202, 236; — tüccârları : 287, 395; —'de duhân isti'mâli men' u def' olunmak : 380; —'de tavattun etmek : 87

memâlik-i İslâmiyye : 657

memelerin kesmek : 204, 259

memerr olmak : 532

memhûr; — defter göndermek : 648, 650; — iki seped esbâb u eskâl : 171; — temessük : 49, 104, 478; — tezkire virilmek : 578

Memi Re'îs, burtun re'îsi : 85

Memi, Köstendil sancağırbeği Mütesellimi : 545

Memi, Kulaksuz, şakî, Ravca k., İsrebreniçe kz. : 645

Memi, Lozine-i Kebîr k., Sofya kz. : 487

Memi, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208

Memişâh hâtûn, arz-ı hâl iden, Bosna kz. : 393

memleha : 628

memleket; — ü vilâyetine îsâl eylemek : 555; —den firâr eylemek : 528

memnû'(ât); — olmamak : 288, 330, 340; — olmayanları ism ü resimleri ile yazup arzeylemek : 336; — olmayup da'vâ etmek : 565; — olmayup emr-i şerîfe muhâlif dahlitmek : 331; — u merfû' olmak : 593; —dan nesne götürmemek : 692

men'; — eylememek : 83; — olunmak : 269, 468, 684; — u def' olunmak : 1, 5, 30, 34, 35, 43, 51, 67, 288, 295, 297, 303, 311, 313, 330, 331, 336, 339, 340, 352, 354, 385, 388, 429, 439, 497, 665, 676, 704, 718; — ve zararı def' olunmak : 712

menâzil bkz. menzil

menba'-ı fesâd oldukları hadd-i tevâtüre irmek : 535

menkûhasın cebren alup Frengistân'a satmak : 655

menkûlâtı düyûn-ı müsbesine ihâta itmemek : 458

Menlik kâdîsı : 113

mensûh; — hissa tîmârları olmak : 427; — tîmâra mutasarrıf olmak : 371; — ze'âmet ü tîmâra mutasarrıf olan gedüklüler : 371

Menteş, Hâce Hânı'nda harîr-i hâm mîzânında Vezzân : 383

Menteşe (sancağı) : 697; — beği : 50, 128; — beği kethudâsı : 50; — kâdî(sı /ları) : 3, 380; — Kâyim-makâmılığı : 3

menzil bârgîr(ler)i : 80, 125, 158, 270, 433, 512, 589, 641; — beslemek : 487, 532; — bulunan yirler : 308; — levâzimi için ta'yîn olunmuş köyler : 512; — olan mahaller teftîş olunmak : 292; — taleb etmek : 515;

— tedârük (ü ihzâr) itmek : 106, 308, 315, 451; — za‘îf ü zebûn u uyuz olmak : 512; —n menzîlciler bir hışca beslememek : 292; —nün levâzımı için ta‘yîn olunan mahsûli ekl ü bel‘ itmek : 512

menzil [/menâzil] : 6, 19, 25, 32, 39, 40, 41, 79, 81, 82, 228, 258, 411, 415, 441, 442, 443, 453, 470, 491, 506, 507, 519, 566, 576, 577, 610, 611, 612, 613, 633, 634, 652, 653, 654, 664, 716, 717; — bulunan yirler : 451; —de âdemler katlitmek : 362, 679; — emri : 224, 253, 271, 412, 416, 417, 441, 505, 518, 544, 567, 568, 575, 580; — hıdmetin edâ itmek : 532; — hükmü : 15, 262, 263, 268, 270, 271, 662, 663; —ine harbî kefereyi getürmek : 454; — ü merâhıl : 155, 207, 244, 287, 384, 404, 433, 602; — ü merâhılde âdemler katli : 688; — ü merâhılde dahl ü rencîde olunmamak : 687; — ü merâhılde eğlenmekden hazer eylemek : 641; — ü merâhılde eğlenmek : 558; — ü merâhılde gaybet ü firâr itdürmekden ihtirâz ü ihtiyât eylemek : 649; — ü merâhılde rencîde vü remîde itdürmemek : 656; — ü merâhılde vefât idenler : 672

menzîlci(ler) (tâyifesi) : 487, 512, 532; — (menzil bârgîrlerinin levâzımı için ta‘yîn olunan mahsûli) ekl ü bel‘ itmek : 292, 512; — bârgîrleri beslemeyüp ve tîmâr itmemek : 512; — hıdmetde mücidd ü sâ‘î olmak : 487

mer‘â(lar) : 330, 331; —da vâkı‘ müslimânların mandıraların basmak : 640

merâhıl; — ü menâzilde âdemler katlitmek : 362, 503, 504, 679; —de dahl ü rencîde olunmamak : 687; —de eğlenmek : 558

Mercânlu, re‘âyâ vü berâyâ ve sâyir ahâlî-i vilâyetden küllî akça cem‘ iden : 241

merd-i tîmâr : 671

meremmât bkz. meremmet

meremmet [/meremmât] : 136, 144, 269, 351, 435, 436, 465, 599; — ü ta‘mîr olunmak : 351; — ve istihkâm üzre kal‘ayî ta‘mîr ü âbâdân itdürmek : 528

Merfor(?), Luz k., Draç kz. : 273

merkeb : 295

merre kumâşları : 370

Mesarye nâhiyesi, Kıbrıs : 187

mescid-i şerîfe varup gelmekde acz ü ıztırâb çekmek : 440

Mesîh : 164

mesken-i şeyâtîn : 436

mestûre hâtûnları cebren çeküp fi‘l-i şenî‘ itmek : 115

meşâyih : 227; —ı ızâm : 94, 23; —ı kibâr : 718

Meşkolor Panayırı, Selanik : 64

metâ‘(lar) [/emti‘a] : 35, 287, 628; — almak : 85; —dan gümrük alınmak : 227; — getürmek : 51; —ı Venedik’e götürmek : 51; —ın bey‘ eylemek : 119; —ın mîrî için girift itdürmek : 291; —ın panayıra getirüp bey‘ itmek : 439; —ından gümrük ve tavarlarından gürg(?) hakkı virmemek : 628; — ile varmak : 462; — tahmîl olunmak : 85

metânet ü istihkâm üzre ta‘mîr itdürmek : 351

meterisler : 103

metrûkât(lar) : 61, 69, 264, 280, 281, 289, 306, 367, 424, 605, 651; — ahz ü kabz itdürmek : 520; —ı intikâl eylemek : 461; —ın kabzitmek : 651, 672; —ından ferrâce gasbeylemek : 320

mevâcibât ve dekâkîn ve sâyir akârların beyâna çıkarmak : 673

mevâdd; — isnâd (ü iftirâ) itmek : 665, 674; — isnâdıyla teşekkî itmek : 713

mevkûf kalmak : 458

meyhâne(ler) : 500, 673; — kal‘ u hedm olunmak : 440

meyhâneci(ler) : 352, 429

meyve akçası taleb itmek : 67

meyyit : 304

mezârcılık hıdmeti : 288

mezâri' bkz. mezra'a

Mezistre (sancağı); — beği : 250, 640; — kâdîsı : 250, 559, 640; —nda vâkı' olan kâdîlar : 124

mezra'a [mezâri'] : 34; —ın ellerinden almak : 100; —ya hâricden dahlolmak : 59

Mısır (eyâleti /vilâyeti) : 35, 36, 78, 79, 123, 125, 157, 184, 212, 265, 424, 613; — askeri : 698; — cânibine giden ümerâ vü paşalar : 422; — defterdârı : 586; — kâdîsı : 424; — muhâfazası : 78, 265, 425, 586, 693, 698; — tarafına firâr itmek : 534; — ümerâsı : 698; —'da vakfedilen sahâbe develeri : 586; —'dan gelen gemiler : 422; —'dan İstanbul'a işleyen gemi sâhibleri : 425, 426

mızrak : 254

Mîr Muhterem, müteveffâ, nakîb, İstanbul : 430

mîr-âhûr : 547; — ağa : 615

mîr-alay : 701

mîr-alem : 243, 439, 614

mîr-i mîrân : 18, 24, 95, 135, 231, 236, 452, 480, 538, 579, 580, 640; — âdemleri : 402; — çavuşları : 572; — hâsları : 695; — hâsları olan yirlerün kâdîları : 646; — kethudâları : 16; — mütesellimleri : 80, 106, 125, 158, 270, 310, 384, 404, 433, 539, 555, 581, 583, 589, 602, 603, 678; — u mîr-livâ mütesellimleri : 189; — u mîr-livâ mütesellimleri il üzerine devre çıkmak : 479; — u ümerâ evlerinde bend ü zencîr kullanmak : 677; — u ümerâ mahzar eylemek : 14; — u ümerâ mütesellimleri : 207; — u ümerânun sübaşları il üzerine devre çıkmamak : 638

mîr-livâ : 9, 89, 90, 128, 148, 334, 335, 338, 351, 403, 515, 581; — âdemleri : 402, 594; — kâyim-makâmı : 669; — kethudâsı : 403; — mütesellim(ler)i : 31, 43, 80, 106, 125, 189, 270, 310, 384, 404, 433, 539, 555, 589, 602, 603, 641, 678, 690; — mütesellimleri il üzerine devre çıkmak : 479; — sübaşları : 29; — voyvodaları : 202; — vü sübaşları : 594; —ya hâsıl kaydolunmak : 348; —ya kulaguz olmak : 459

mîrâs da'vâsı : 91

mîrî : 31, 88, 137, 162, 174, 176, 195, 208, 226, 280, 291, 458; — akça ile Âsitâne'ye gelmek : 553; — akça sirka olunmak : 364, 553; — akçadan yüz elli bin akçayı yağmâ vü gâret itmek : 705; — akçaların almak : 640; — akçayı alup kabzitmek : 88; — akçayı gâret ü hasâret itmek : 503; — çukalar işletdirmek : 77; — gemiler avk u te'hîre bâ'ıs olunmamak : 526; — gemiler işlenmeyüp mu'attal kalmak : 526; — hıdmeti : 196, 705; — için girift eylemek : 190, 291, 380; — için korıtmak : 295; — için zabtolunmak : 230; — korılar, Lenkova(?) nh., Selanik kz. : 304; — korıyı maktû'an virmek : 295; — köyler : 187; — ma'denciler ve derbendciler : 211; — mukâta'ât : 90; — sayyâdlar : 238; — tarafına küllî nef' hâsıl olmak : 269; — tarafından kabzitdürilmek : 701; — tuz mahzeni : 628; — yoğurd-hânede beslenen câmûslar : 339; —sinden ziyâde guruşların almak : 387; —yçün kabzolonmak : 382; —ye âyid ü râci' olan mâl-i gâyb : 295; —ye âyid ü râci' olan muhallefât (u metrûkât) : 69, 230, 255, 264, 282, 289, 306, 382, 424, 605, 647, 651, 672

Mîrzâ Mahtûm, nakîb, İstanbul : 430

mîzân : 383

mi'mâr; — arzı : 714; — varup tahmîn itmek : 681; —larbaşı : 625, 714

micrefe ile kolına urmak : 428

Midillü (sancağı); —beği : 459; — cezîresi : 33; — kâdîsı : 33, 180, 205, 382, 493; — Kal'ası : 493

Midye kâdîsı : 376

miftâhlar : 289

Migalya, İstanbul zahîrecisi re'îslerinden : 687

Mihal Karatçe, Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Mihal, sefine re'îsi : 616

Mihalaki, zimmî, Hâssagî Sultân mukâta'alarını zabtiden, Misivri kz. : 569

Mihaliç (kazâsı) : 486; — Mukâta'ası emîni : 666

Mihali Payek, Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Mihali Peter, Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Mihali Pramki, Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Milonişe(?) karyesi, İsrebreniçe kz. : 645

Misinlü karyesi, Bergos kz., Edirne : 397; — ahâlîsi, : 59

Misivri kâdîsı : 103, 264, 501, 502, 569

miskâl : 347

Mitroviçe kâdîsı : 627

miyân-ı hamîyyet : 632

miyâncılar, Bit(?) Bâzârı, İstanbul : 152

Modano(?), zimmî, Narda(?) paşmaklık hâssı re'âyâsı, Yanya : 11

Molova kâdîsı : 33, 180, 459

monlâ(lar) /mollâ(lar) : 37, 48, 54, 55, 64, 69, 70, 86, 90, 136, 148, 159, 176, 189, 231, 242, 249, 256, 282, 285, 290, 291, 317, 319, 327, 335, 337, 338, 355, 365, 377, 384, 388, 421, 427, 430, 448, 449, 472, 487, 494, 522, 550, 554, 557, 559, 585, 590, 605, 622, 646, 647, 651, 666, 686, 694, 695, 702, 704

Mora (vilâyeti /sancağı) : 18, 21, 24, 98, 115, 135, 254, 506, 567, 568, 576; — beği : 97, 229, 234, 254, 508; — kâdî(sı /ları) : 21, 97, 124, 382; — Muhassılı : 275

Mosi [/Moşil], Boğdan Voyvodası : 589, 595

Mosi, Elkas(?) oğlu, zimmî, kendilerine garaz edilen, İzmir : 185

Mosi, Yakob oğlu, Yehûdî : 347

Moskov (vilâyeti) : 219, 221; — sınırına irsâl ü îsâl itdürilmek : 220; — sınırına varınca yol üzerinde vâkı' olan kılâ' dizdârları ve neferât ağaları ve iskele emînleri : 219; —dan Âsitâne-i Sa'âdet'e gelen ilçi : 220, 221

Mostar müftîsi : 202

Moşi bkz. Mosi

Moton ve tevâbi'ı keferesi Piskoposı : 683

mu'âf u müsellemler olmak : 408, 513, 627

mu'âmele üzerine mu'âmele hısâb itmek : 637

mu'âraza it(düril)memek : 510, 545

mu'âteb olmak : 90, 486, 539

mu'âvenet; — olunmak : 629, 630; — ü muzâheret eylemek : 486, 687

mu'în; — (ü zahîr) olmak : 543, 659; —i eşkiyâ vü harâmî : 321

mu'tâd-ı kadîm olmak : 529

mu'temed; — vekîl ile resm-i mu'ayyene irsâl ü îsâl olunmak : 691; —ün-aleyh âdemler : 317, 661, 675; —ün-aleyh kimesneler şehâdet itmek : 321; —ün-aleyh kimesneyi baş u buğ ta'yîn itmek : 698

mubassırlık hizmeti : 65

mûcib-i ibrêt; — içün hak(lar)ından gelmek : 8, 380, 571; — içün şer'le haklarından gelmek : 585, 587, 596, 598; — olmak : 71, 358; — ü bâ'ıs-i nasîhat vâkı' olmak : 557; — ü sebeb-i nasîhat vâkı' olmak : 22,

103, 362, 424, 540, 541, 548, 552, 554

Mudanya (kazâsı) : 345, 463; — kâdîsı : 463, 666

Mudnik nâhiyesi, İzvornik sn. : 211

Mudoniç kâdîsı : 616

Mudurnı kazâsı nâ'ibi : 479

mufasssal; — emir : 585; — ü meşrûh yazup arzeylemek : 2; — yazılmak : 714

mugâyir-i (şer' u) kânûn : 202; — u emr u defter : 718; —ı münîf kimesneyi rencîde vü remîde itdürilmemek : 226, 605, 608, 639, 672

Muğla kasabası : 50

muhâfaza : 14, 30, 64, 66, 69, 78, 86, 265, 327, 346, 393, 425, 455, 473, 477, 525, 528, 538, 542, 546, 579, 586, 602, 630, 668, 677, 693, 698, 702, 711; — hıdmeti : 63, 68, 389, 408, 490; — içün asker ihrâc itdürmek : 401; —da dakîka fevteylememek : 631; —da olan mükemmel ü müretteb kadırgalar : 644

muhâlefet; — itdürmemek : 584, 592, 713; —i emr u şer' olmak : 550

muhallefât(lar) : 45, 46, 280, 282, 397, 399, 647; — beytü'l-mâl'e âyid olmak : 397; — tahrîr ü defter olunmak : 283; — u metrukât : 69, 159, 197, 230, 255, 264, 281, 289, 306, 382, 424, 605, 651; — u metrukâtın ahz ü kabzı : 520, 672; —ı kabzidenleri meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr itmek : 42; —ı mîrîye âyid olmak : 88; —ı oğlına intikâl itmek : 523; —ın fûrûht itmek : 47; —ın kabzitmek : 344; —ın sûk-ı sultânîde fûrûht itdürmek : 99

Muhammed Hân (Osmanlı Sultânı, Fâtih) Evkâfı re'âyâsı : 101

Muhammed, Bekir oğlu, haydûd, Irmak(?) k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Muhammed, Bıçakçı-zâde, Sipâhî, Rûmili'ne mahâyif umûrına me'mûr : 204, 259, 313, 535

Muhammed, Debbâğlar Kâr-hânesi'nün Yiğitbaşısı, Bana ks. : 332

Muhammed, Mevlânâ, Anadolu Kâdî-askeri : 29

Muhammed, Sultân Murâd Hân Câmi'-ı Şerîfi Evkâfı kurâsından Tekeli karyesinin zâbıtı, Mağnisa : 377

Muhammed, Süleymân nâm kâdînun vakfının mütevellîsi, Şühûd ks. : 303

Muhammed, Yeniçeriler Çavuşı : 553

Muhammed, Yeniçeriler Serdârı, Kaysariyye : 290

muhamminler : 351

Muharrem, Bogoz k., Draç kz. : 273

Muharrem, Hâssa Kılârcı, Harem-i Hümayûn : 84

Muharrem, Kemânkeş, Kılâr-ı Âmire Oğlanı : 70

Muharrem, Müderris, Bekilü k., Çal kz. : 582

muharrik-i fitne vü fesâd olmak : 531

muharrir-i vilâyet : 499

muhâsara itmek : 403

muhâsebe(ler); — akçasın getürmemek : 592; — defterleri : 409; — vü makbûzı Âsitâne-i Sa'âdet'de görilmek : 570; —in yirlü yirinden tefûş ü tefahhus itmek : 413; —i görilmek : 49, 516, 570, 666, 673; —si görilmek içün Âsitâne-i Sa'âdet'e ihzâr olunmak : 614; —si görölüp kat'-ı nizâ' olunmak : 409; —sin hufyeten âhara gördürmek : 673; —sinden zimmetinde akça kalmak : 534

muhassıl(în) : 61, 81, 380; —ı emvâl : 98, 115, 352, 402, 562, 697

muhassılık : 697

muhâtara olan mahallerde yanlarına kifâyet mikdârı neferât koşmak : 602

Muhayin karyesi, Kaputağı nh., Galata kz. : 670

muhdes kayıklar : 375
 muhkem; — habsitmek : 97, 321, 447, 540, 543, 548, 549, 557, 573, 600, 668, 688, 707; — haklarından gel(in)mek : 68, 289, 554; — tenbîh (ü te'kîd) eylemek : 7, 372, 380, 394, 550, 560, 582, 636, 675, 677, 708
 muhtâc-ı arz : 100, 148, 199, 225, 256, 273, 274, 447, 515, 540; — olanlardan ise muhkem habsidüp arzeylemek : 346, 358, 362, 363, 549, 557, 600, 668, 707; — olmayan eşkıyânun şer'le haklarından gelmek : 707
 muhtell ü müşevveş : 274
 muhtesib(ler) : 200; — eline virilmek : 342
 muhzır; — ağa : 397; —başı : 159, 442
 muhzırlıktan ref' olmak : 398
 mukâbelecî : 7, 8
 mukâta'a(lar /ât) : 90, 190, 195, 262, 578; — emîni : 355, 666; — mahsûlâtı : 277; —ın mülâzım almak : 569
 mukâvemete iktidârları olmamak : 351
 mukayyed; — olmak : 322, 584, 592, 621, 684, 705; — olup görmek : 552, 581; — olup tamâm hakk üzere görmek : 712; — ü mahbûs Âsitâne-i Sa'âdet'e ihzâr olunmak : 381; — ü mahbûs götürmek : 553; — ü mahbûs mahalline irsâl eylemek : 571; — voynuklar : 615
 mukdim kimesne gönderilmek : 605
 mukîm ü müsâfir : 306, 382, 424, 651, 672; — fevtolmak : 69, 255, 264, 605, 647
 muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle amel itmek : 321
 mûm-hâne, Yedikule kurbinde : 104
 mûmcı : 171; —lar, Rodocuk : 482
 mumzâ; — defter : 437; — vü mahtûm müfredât defter(ler)i : 47, 226, 230, 255, 264, 289, 306, 382, 605, 651, 672; — vü mahtûm teslîm itmek : 424; — vü memhûr defter göndermek : 648, 650; — vü meşrûh mühürlü mektûb : 647
 munâsafa ve öşr : 650
 Murâd Ağa, Kapucıbaşı : 45
 Murâd Ağa, Kapucıbaşı, kerâste ihrâcına ta'yîn ü irsâl olunan : 270
 Murâd II., Sultân : 578
 Murâd Paşa, müteveffâ, Şehreküsdî Mahallesi, Ayntâb : 428
 Murâd Paşa, Vezîr-i A'zam : 514
 Murâd, Eflani-i Tatay kz. : 707
 Murâd, eşkıyâ Hızır Alaybeği'nin karındaşı, Bihor nh., Prizrin sn. : 711
 Murâd, sâbık Eğri Beğlerbeğisi : 601
 Murâd, Yeniçeri, kâtil, İmroz : 551
 murâfa'a-i şer'; — ol(un)mak : 218, 250, 347, 379, 431, 458; — olmamak : 26
 murahhasa : 87
 murassa' esbâb ile firâr itmek : 702
 Murtaz-âbâd nâhiyesi, Ankara sn. : 674; — kurâsı, Ankara sn. : 447
 Murtazâ Paşa, Vezîr, Budun Muhâfızı : 477
 Murtazâ Paşa, Vezîr, Özi Muhâfızı, Silistre ve Niğbolı sancaklarına mutasarrıf : 103, 118, 121, 139, 158, 214, 251, 252, 264, 386, 455, 473, 525, 536, 542, 592, 602, 682

Murtazâ, Bağdâd Seferi'nde şehîd olan sâbık Bölük Ağası Mahmûd'ın hıdmetkârı : 689

Murtazâ, Mevlânâ, Yenibâzâr Kâdîsı : 627

Murtazâ, solak, Ahyolılı : 171

Mûsâ bin Emîrşâh, şakî, kâtil, Kardiça ks., Yenişehir ü Fenar kz. : 524

Mûsâ Paşa, Vezîr, Mısır Muhâfızı : 36, 78, 123, 125, 184, 212, 425, 586, 693, 698

Mûsâ, Mevlânâ, Sâbık Edirne Kâdîsı, İstanbul Kazâsı pâyesiyle Mudurnı kazâsına mutasarrıf : 479

Mûsâ, müteveffâ, Edirne : 27

Mûsâ, sâbık Yeniçeri Kethudâsı, mütekâ'id : 155, 672

Mûsâ, şakî, Eflani-i Tatay kz. : 707

Musâhib Mehmed Ağa İskeleyi, Süheylbeğ Mahallesi, Tophâne, Galata kz. : 356

Musâhib Mehmed Ağa Vakfı, Tophâne : 399

musâhib : 407

Muslî Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 483

Muslî, Gastun ks., Holomiç kz. : 229

Muslî, Kıbtî, kefil, Edirne kz. : 44

Muslî, Kukla sâkinlerinden : 648

Muslî, şakî, Trabolice Kâdîsı Gurka-zâde İbrâhîm'in hıdmetkârı : 254

Muslî, yeniçeri serdârı : 232

Muslî, Yeniçeri, Altmışbirinci Müteferrikalar'da : 111

Muslî, Yeniçeri, Bolı kz. : 73, 357

Muslihuddîn Sübaşı, Dergâh-ı Mu'allâ Yayabaşısı, yeniçeri çukası üzerine me'mûr, Karaferye, Katarine ve Çitroz panayıruları Muhafızı, Selanik : 63, 64, 66, 68, 69, 74, 76, 77, 282, 285, 286, 291, 691

Mustafâ Abdullâh, acemî-oğlanı, Yiğirmialtuncı Cemâ'at, mütevaffâ, Vidin kz. : 88, 280

Mustafâ Ağa, Dâvûd Paşa-zâde, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşısı, asker ihrâcına me'mûr, mahâyif teftîşinde, Rûmîli : 175, 411, 412, 443, 474, 535, 541, 640, 641, 655, 659, 707

Mustafâ Ağa, Dividdâr : 380

Mustafâ Beğ, Hâcî, müteveffâ, Ohri sancağından ma'zûl : 640

Mustafâ bkz. Dîvâne Hacı

Mustafâ Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 441

Mustafâ Çavuş, görevli olarak Selanik taraflarına gönderilen : 663

Mustafâ Çavuş, Silahdâr, eşkıyâ ta'kîbine me'mûr : 703

Mustafâ Çelebî : 196

Mustafâ Çelebî, Dividdâr(?) : 472

Mustafâ Çelebî, Kâdî-asker Kâtibi : 93

Mustafâ Çelebî, Sarı, Divân Kâtibi : 391

Mustafâ Paşa Hânı, Selanik : 227

Mustafâ Paşa, müteveffâ : 34; — Evkâfı : 313

Mustafâ Paşa, Vezîr, Kapudân, sâbık Mora Muhassıl-ı Emvâli : 29, 62, 98, 115, 124, 149, 294, 371, 390, 395, 485, 537

Mustafâ [/Dervîş Çavuş Çelebîsi], ebnâ-i sipâhiyân, Filibe kz. : 42

Mustafâ [/Emîr Kâsım-oğlu], tüccar, Selanik : 227

Mustafa, şekâvet mâddesinin istimâ'ına me'mûr, Özice : 552

Mustafâ, Akçahısâr kz. : 166

Mustafâ, Arslan Beğ oğlu, za'im, İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Mustafâ, Attâr-zâde, Mehmed Çavuş'un borcuna kefil olan : 113

Mustafâ, Ayasluğ Kal'ası : 513

Mustafâ, Ba'f'da sâkin : 648

Mustafâ, Bihke Dizdârı : 327

Mustafâ, Çal kz. : 582

Mustafâ, Çavuş, Gerece ve Dörtdivân kazâlarında vakı' Emîrşâh nâm karyelere bâzâra giden : 379

Mustafâ, da'vâdan men' olunan : 565

Mustafâ, Dergâh-ı Mu'allâ solaklarından, İstanbul'da arakçını : 177

Mustafâ, Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerisi : 344

Mustafâ, ebnâ-i sipâhiyândan, Vezîr-i A'zam Mehmed Paşa'nun âdemi, Dâvûdlu ks., Mağnisa kz. : 48

Mustafâ, Eflani-i Tatay kz. : 707

Mustafâ, esîr, İstanbullu Haydar Ağa'ya tâbi : 85

Mustafâ, Gebeş, Debbâğ, esîr, Güzelhısârlı : 85

Mustafâ, Hâcî, yeniçeri : 174

Mustafâ, Hasan oğlu, haydûd, Geribani k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Mustafâ, İstarovalı Erbeg-oğlu, Arnavud, şakî vü ehl-i fesâd, Pirlepe : 621

Mustafâ, Kapucı, Budun cânibine görevli : 19

Mustafâ, Kapucı, Kıbrıs cânibine görevli : 203, 253, 518, 544

Mustafâ, Kapucı, Trabzon ve Gönnye câniblerine görevli : 324

Mustafâ, Kara, şakî, Eflani-i Tatay kz. : 707

Mustafâ, Kırçova hâsları mahsûlin ahziden, Dobniçe : 534

Mustafâ, Konrapa kz., Bolı sn. : 369

Mustafâ, Korucı, Yeniçeri Serdârı, Birinci Bölük : 424

Mustafâ, Korucı, Yeniçeri Serdârı, Yetmişinci Cemâ'at, Amâsiyye : 99

Mustafâ, Küçük Emîr, tüccar, Selanik : 227

Mustafâ, Limni Kal'ası Dizdârı : 485

Mustafâ, Mahmûd oğlu, Kratova kz. : 520

Mustafâ, Matbah Emîni : 12

Mustafâ, Mevlânâ, İzdin Kâdîsı : 297

Mustafâ, Mevlânâ, Kâdî, Gölbaşârı kz. : 381

Mustafâ, Mevlânâ, Londar Kâdîsı : 115

Mustafâ, Mevlânâ, nâyib, Sahrâ nh. : 373

Mustafâ, Mevlânâ, Prepol Kâdîsı : 627

Mustafâ, Mevlânâ, sâbık Özice Kâdîsı : 552

Mustafâ, Mevlânâ, Taş-âbâd Kâdîsı : 236

Mustafâ, Mevlânâ, Trabzon Kâdîsı : 318

Mustafâ, Mûmcı, Yeniçeri, şakî, Kuridere k., Bınarhısârı kz. : 548

Mustafâ, Musâhıb, Bî-zebân, Dergâh-ı Mu'allâ müteferrikası, Harem-i Hümâyûn huddâmı : 407

Mustafâ, Mü'ezzin, Kukla sâkinlerinden : 648

Mustafâ, Müteferrika, Sadâret Kâ'im-makâmı Receb Paşa'nun âdemi : 678
Mustafâ, müteveffâ Halîl Paşa-yı Atîk evlâdından : 400, 409
Mustafâ, müteveffâ Saruhan sancağı mutasarrıfı Hâcî Paşa'nun oğlu : 249
Mustafâ, müteveffâ, ümerâdan, Rodos sancağına mutasarrıf : 128
Mustafâ, Nasûh Paşa-zâde, Südde-i Sa'âdet Kapucıbaşı : 163
Mustafâ, Nif hâsları Zâbıtı : 570
Mustafâ, oturak, silahdârlardan, Otuzbirinci Bölük, oturak Ahmed'in oğlu, şakî : 235
Mustafâ, Paşa-zâde, Kıbrıs Mâl Defterdârı : 267
Mustafâ, Re'îsü'l-küttâb Hasan Hilmî'nin Sübaşı, Horpişte : 92
Mustafâ, Rûmili Ağası, Edirne Muhâfızı : 226, 618
Mustafâ, Rûmili Beğlerbeğisi Yûsuf Paşa'nun Kethudâsı : 695
Mustafâ, sâbık İznikmid Yeniçeri Zâbıtı : 182
Mustafâ, sâbık Kamengrad Kâdîsı, maktûl : 327
Mustafâ, sâbık Prizrin Sancakbeği, Hersek'de sâkin : 629
Mustafâ, sâbık Yeniçeri Kethudâsı : 542
Mustafâ, sefer-i hümayûnda mülâzim : 206
Mustafâ, Selanik Ağası : 227
Mustafâ, Semendire(?) Sancağıbeği : 396
Mustafâ, Seyyid, Fezzân(?) Beği : 85
Mustafâ, Seyyid, Mehmedce k., Karasu kz. : 473
Mustafâ, Seyyid, tüccâr, Selanik kz. : 462
Mustafâ, Sipâhî, erbâb-ı tîmârdan, Akçahısâr kz. : 549
Mustafâ, Sipâhî, Manyas kz. : 305
Mustafâ, Sübaşı, sâbık Yeniçeriler Çorbacısı, mütekâ'id : 290, 293
Mustafâ, Südde-i Sa'âdet'e arz-ı hâl iden, İzmir : 686
Mustafâ, Şa'bân-oğlu, şakî, Tasmana k., Eflani-i Tatay kz. : 707
Mustafâ, şakî vü ehl-i fesâd, Trabolice kz., Mora sn. : 24
Mustafâ, şakî, Alaybeği-oğlu, Akçahısâr kz. : 167
Mustafâ, Şehir Kethudâsı, eşkıyâ : 705
Mustafâ, Telli, şakî, sipâhi Hâcî Hüseyin'in karındaşı, Kiçi-Homa k., Düşenbe kz. : 496
Mustafâ, tüccar, Selanik : 227
Mustafâ, vakıf dükkân kiracısı, Tophâne : 673
Mustafâ, Vezîr Receb Paşa âdemi : 645
Mustafâ, Vidin Sancağıbeği : 536
Mustafâ, Voynuk, Ellibirinci Ağâ Bölüğü yeniçerilerinden, Zıştovi : 340
Mustafâ, Yazıcı, kâtil kefli, Yenişehir ü Fenar kz. : 524
Mustafâ, Yeniçeri Çavuşı : 382
Mustafâ, Yeniçeri Kethudâsı, sefer-i hümayûnda : 142, 154, 180, 457, 608, 609, 617
Mustafâ, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208
Mustafâ, Yeniçeri Serdârı, kâtil, Nevrekop : 623
Mustafâ, Yeniçeri serdârı, Özice kz. : 604

Mustafâ, Yeniçeri, Dimye, Kıbrıs : 650
 Mustafâ, Yeniçeri, evi basılan, Resovir k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204
 Mustafâ, Yeniçeri, maktûl, Bükreş ks., Eflak : 47
 Mustafâ, Yeniçeri, şakî, Kuridere k. Bınarhısârı kz. : 548
 Mustafâ, Yeniçeri, Vidin : 174
 Mustafâ, Yeniçeri, Yasakçı, İsmâ'il kz. : 609
 Mustafâ, Yeniçeri, Yasakçı, Taya(?) k., Karasu kz. : 608
 Mustafâ, Yeşil Imâret Evkâfı mütevellîsi, Burusa : 49
 Mustafâ, za'im, kefil : 204
 Musul (eyâleti) : 230, 430; —'da kışlamak : 696
 mutasarrıf : 283, 294, 322, 323, 328, 336, 345, 357, 368, 369, 373, 398, 526, 558, 615, 640, 644, 651, 684, 702, 711
 mutî' u munkâd (ve şer'-ı şerîfe itâ'at ü inkıyâd) üzre olmak : 424, 554
 muvâfık-ı şer'-ı şerîf olmak : 331
 muzâyaka : 356, 444, 463, 469, 657; — çekdürmemek : 289, 356, 425, 583, 667; — çekilmek : 291; — virmek : 375, 394
 mü'ekked; — evâmîr-i şerîfe virilmek : 542; — hükm-i şerîf vârid olmak : 382
 mü'ezzin : 96, 245, 274; —i hazret-i kâim -makâm : 670; —i sâhib-i devlet : 685
 mübâşir(ler) [/mübâşirîn] : 267, 296, 369, 445, 446, 463, 469, 476, 478, 562, 564, 584; — çavuş ile şer'-ı şerîfe da'vet olunmak : 521; —e koşmak : 11, 475, 534; —e teslim itmek : 378, 689; — ile Âsitâne-i Sa'âdet'e gönderilmek : 326; — nasbolmak : 65; — ta'yîni : 33, 403, 469, 523, 684; —ün ihmâl ü tama'ları : 380; — varmak : 318
 mübâşirîn bkz. mübâşir
 müceddeden; — alâim vaz' olunmak : 521; — berât-ı şerîf virilmek : 628
 mücerred ahz ü celb içün bî-vech dahlidüp rencide eylemek : 578
 mücidd ü sâ'î olmak : 28, 29, 546, 632, 639, 699
 mücrim(ler) : 114, 562
 müdâhale; — itdirmemek : 90, 319, 520, 522, 635; — vü mu'âraza it(düril)memek : 510, 545
 müderris [/müderrişîn] : 30, 50, 192, 428, 458, 582, 619, 707; — tezallüm itmek : 667; — ü talebeler : 667
 müderrisîn bkz. müderris
 müfettiş : 403; — ü kâdî olanlara ta'yîn olunan resm-i mu'ayyene : 691
 müflis yirlere mâl-i vakfı zimem itmek : 96, 274
 müfredât defter(ler)i : 13, 47, 49, 69, 159, 176, 226, 230, 255, 264, 280, 281, 282, 283, 289, 306, 382, 413, 424, 605, 651, 672
 müft ü meccânen : 593, 594, 638; — (fukarânun) yim ü yimeklerin al(dur)mak : 16, 43, 402, 501, 579, 684, 707; — koyun almak : 236; — koyun u arpa almak : 581; — me'kûlâtların almak : 216; — nesnelerin almak : 387; — re'âyâ vü berâyânun bir habbelerin aldurmamak : 484, 591; — yim ü yimeklerin ve koyun u kuzı ve sâyir me'kûlâtların almak : 208, 539; — yim ü yiyeceklerin al(durma)mak : 34, 153; — yim ü yiyeceklerin yidürmek : 34; — yimeklik nâmına akçaların almak : 581
 müftî : 72, 96, 202, 229, 242, 248, 274, 276, 635; —'l-enâm : 458
 mühimmât(lar) : 107, 230, 231, 294, 486, 602; —ın ihzâr itmek : 308; — ref' u def' olunmak : 390; — ü levâzim : 270; —ı dîn ü devletden olmak : 707; —ı sefer : 696; —ı umûrdan olmak : 380
 mühür : 291; — akçası : 477; — urmak : 426; —lemek : 176, 379, 424, 556, 696; —lenmek : 255, 264, 289,

306, 382, 605, 651, 672; —lû defter : 437; —lû mektûb ile kethudâyiri nasb u ta'yîn olunmak : 530; —lû sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hâkânî : 718; —lû temessük : 485, 578, 624, 651; —lû tezkire virilmek : 371; —lû sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hâkânî taleb itmek : 578

müjdegâne : 562

mükemmel; — düşmen yarağı : 558; — menzil bârgîri beslemek : 292; — ü müretteb kadırgalar : 644; — ü müsellağ yat u yaraklar : 382

mülâkî olup hıdmetde bulunmak : 558

mülâzemet : 320, 601; — için Âsitâne-i Sa'âdet'e gelmek : 346; —den hıdmet müyesser olmamak : 559; —e gelmek : 366

mülâzım [/mülâzımın] : 190, 206, 383, 458; — almak : 569; — harcın edâ eylemek : 569; — ü dânişmend olmak : 30; —e virilmek : 526

mülâzımın bkz. mülâzım

mülk [/emlâk] : 251; — çiftlik : 540; — ev : 599; — evi açılmak : 62; — evin cebren bozmak : 707; — hammâmını meremmât itmek : 599; — sefinenün nısfın satun almak : 574; — ü erzâk ve bâğ u bâğçe ve sayır akârâta müdâhale itmek : 396; — ü erzâkı akçası : 267; — ü erzâkı girift olunmak : 454; — ü erzâkı şer'le fûrûht olunmak : 33, 565; — ü erzâkın şer'le alıvirilmek : 461; — ü erzâkını zâyî' u telef itmek : 436; — ü erzâkların almak : 317; — ü erzâklarından tahsîl olunmak : 534, 592; — vakf u habs itmek : 436; — zâbıtları : 208; —i mahzı olmak : 406; —i sahîh : 89; —i sarîh : 89; —lerinün mahsûlin kabzirmek : 89

mülkiyyet; — ü vakfiyyeti ref' olunmak : 556; — üzre hılâf-ı şart-ı vâkıf bozmak : 673; — üzre mutasarrıf olmak : 195, 414; — üzre tasarruf olunmak : 89

mültezimîn : 562

mün'ım; — kimesneyi kefil virmek : 96; — ü müstekîm : 96, 274

münâsib libâs giymemek : 559

münâza'ât-ı kesîre : 298

mürâseleye tâlib olmak : 479

mürd(e) : 397; — olmak : 258, 461; — vü gürîhte ve perâkende vü perîşân olmak : 615

müretteb; — ü mükemmel düşmen yarağı : 558; — ü müsellağ asker ihrâcı : 698

mürtezika(lar) : 23, 96, 274, 303; —sına mahsûl-i vakfı vormeyüp alıkomak : 458; —ya ihtilâl virmek : 409; —ya vazîfelerin vir(il)memek : 277, 303

mürûr u ubûr; — iden eşkıyâyı elegetürmek : 50; — iden tüccâr tâyifesi : 627; —dan kalmak : 362, 503, 504; —larında ebnâ-yı sebîli rencîde vü remîde eylemek : 543

müsâfir : 296, 306, 424, 573, 647, 651, 672; — fevtolmak : 605; — olanları katlitdürmek : 346

müsâhele : 267

müsâmaha; — itmek : 666; —dan ihtirâz ü ihtiyât eylemek : 648

müsellağ; — âdemler : 558, 629; — asker ihrâc itmek : 698; — yat u yaraklar : 382

müsellemler : 627

müsellim(ler) : 261, 315, 513, 581, 641; — imdâda adem-i kudretleri olmak : 642; — tarîk-ı zulme ve cem'-ı mâl eylemeğe sâlik olmak : 581; — ta'yîn olunmak : 695

müsellimlik hıdmetinde istihdâm itmek : 452

müsinn; — ü ehl-i vukûf ve mu'temedün-aleyh ve bî-garaz kimesneler : 17, 332, 521; — ü kudemâ : 22

müslim bkz. müslimân

müslimân(lar) (tâyifesi) [müslim /müslime] : 22, 143, 254, 260, 348, 349, 395, 421, 458, 500; — esîrlerin harbî küffârdan halâs itmek : 464; — evlerin gâret itmek : 671; — farkolunmamak : 336; — haber virmek :

428; — ile üzerine varılmak : 373; — mahallesi : 440; — mahallesinde zimmî tâyifesi sâkin olmamak : 636; — meclis-i şer‘de haber vermek : 513; — müte‘ezzî olmak : 636; —nün zirâ‘at ü harâset eyledükleri tarla vü bâğ u bâğçeler : 349; — olmuş esîrleri halâs eylemek : 421; — suya muzâyaka üzre olmak : 356; — şeklinde ve tarzında gezmek : 352; — tahammül idemeyüp kaçmak : 622; — tarzında ve libâsında gezmek : 206; — tarzında ve üslûbında gezmek : 206; — u kefare tâyifesi : 648; — u mütedeyyin olmak : 14; — u re‘âyâ vü fukarâyı dâru‘l-harb keferelerine esîr itdürmek : 454; — ü perhîzkâr : 14; — üsârâ kullanmak : 421; — ve Efrenc gemileri yanaşmak : 395; — a cefâ vü eziyyet itmekden hâlî olmamak : 352; — a hılâf-ı vâkı‘ mevâdd isnâd itmek : 582; — a küllî gadrolmak : 272; — a mahsûs beyâz dülbend ve fes-i barata giymek : 352; — a mahsûs olan libâsı giymemek : 336; — a münâsib libâs giymemek : 559; — a müşâbehetleri olmamak : 385; — dan bir ferdi ta‘cîz ü tazyik eylememek : 352; — dan tefahhus olunmak : 273; — ı gamzeylemek : 151; — ı halâs itmek : 85; — ı suya muzâyaka çekdürmemek : 356; — un ehl ü ıyâl ü evlâdın tutup fi‘l-i şenî‘ itmek : 621; — un ehl ü ıyâlî üzerine konmak : 622; — un esbâb u erzâkın gâret ü hasâret itmek : 364; — un evlerin basmak : 472; — un hakların ibtâl eylemek : 320; — un mandıraların basmak : 640; — un üzerine telbîs da‘vâ itmek : 71

müslime bkz. müslimân

müsmir ü mü‘essir olmak : 380

müstahfız(lar) (tâyifesi) [/müstahfızîn]: 141, 187, 360, 485

müstahfızın bkz. müstahfız

müste‘cir(ler) : 511; — ine ta‘mîr ü termîm itdürmek : 511

müstekıll; — kâdılık : 319; — ahkâm-ı şer‘fe virilmek : 659; — en âdem ta‘yîn olunmak : 671

müstekîm; — kimesneyi mütesellim nasbitmek : 545; — umûr-dîde kimesne ta‘yîn olunmak : 557; — ü dîndâr : 300, 380; — ü dîndâr kimesne mütesellim ta‘yîn olunmak : 450; — ü dîndâr olmak : 14, 86; — ü emekdâr olmak : 588; — ü mütedeyyin olmak : 545

müstevfî asker konılmak : 230

müstevlî olmak : 87, 627

müsveddecî : 7, 95

müşâ‘ arâzî : 93

müşâbehetleri olmamak : 385

mütâbe‘at itmek : 552

müte‘addid evleri olmamak : 638

müte‘ellim ü mütezaccir olmak : 307

müte‘ezzî; — olmak : 500; — vü acz üzre olmak : 440

mütedeyyin ü dîndâr : 14

Müteferrika İbrâhîm-oğlu, şakî, Elmalu kz. : 471

müteferrika(lar) : 9, 14, 16, 17, 31, 33, 102, 111, 199, 276, 295, 308, 318, 337, 356, 392, 427, 431, 433, 451, 474, 533, 545, 546, 571, 640, 660, 665, 678, 679, 708; — vü çavuş u sipâh u yeniçeri çiftlikleri : 584; — vü çavuş u zü‘amâ çiftlikleri ve mandıraları : 543

müteferrikalık : 371

mütegalibeye istinâd ile yirlerin fuzûlen zabtirmek : 561

mütekâ‘id : 243, 614, 672

mütemerridi sekitmek : 645

mütemevvil ü mün‘ım olanlar : 403

mütenebbih; — olmamak : 303, 338, 382; — olmayanları ma‘rifet-i şer‘le müslimân mahallesinden ihrâc itmek : 636

müterakkıb u nâzır olmak : 632

mütesellim(ler) : 7, 16, 31, 43, 80, 95, 107, 125, 148, 158, 189, 204, 207, 236, 260, 270, 310, 337, 384, 402, 404, 433, 447, 471, 478, 479, 484, 496, 539, 545, 555, 581, 583, 589, 591, 594, 600, 602, 603, 621, 631, 640, 641, 656, 671, 674, 676, 678, 690, 702; — ahzolunup Südde-i Sa'âdet'e getirilmek : 337; — devri gibi devritmek : 594; — il üzerine devre çıkmak : 479; — nasbeylemek : 43, 236, 545; — ta'yîni : 16, 449, 450, 533, 622; —den harclık u imdâd ümîdi : 533; —i re'âyâ ile hüsn-i zindegânî itmemek : 533

mütesellimlik : 186, 646; — hıdmeti : 545; — hıdmetinde istihdâm itmek : 695; —den ref' olunmak : 16, 236, 449, 545, 590

müteveccih; — olan hakkı alınıp fasl olunmak : 614; — olan hakkın teveccüh idenlerden hükmidüp bî-kusûr alıvirmek : 316

mütevellî(ler) : 1, 2, 13, 20, 23, 49, 56, 57, 58, 96, 104, 105, 192, 193, 196, 209, 217, 248, 261, 295, 303, 377, 399, 409, 410, 413, 414, 439, 499, 501, 502, 522, 562, 569, 606, 607, 673; — nasbitmek : 96, 274; — nûn odasına müsâfir olmak : 573; — olanların adem-i tekayyüdleri : 359; — teftîş olunmak : 413; — temessüğü : 277; — zimmetinde zuhûr iden mâlî vakf için kabzidürmek : 673; —i evkâf : 277; —i vakf : 137, 217

müttehem olmak : 321, 382, 456, 486, 651

müzâhım olmak : 677

müzevver olmamak : 430

nâ'ib bkz. nâ'yib

na'î; —bahâ : 593; —bend ü menzilci olmak : 487; —çeciler ve eskiciler haffâflara münâsib olmak : 715

Na'îdöken Yörükleri; — beği : 218; — olan yirlerün kâdîları : 218

nâ-ma'kûl; — evzâ' u hareket itmek : 538; — kelimât sâdır olmak : 284

Nacak karyesi, Pencşenbih nh., Bolı sn. : 600

nafaka vü kisve-bahâ takdîr olunmak : 367

nâhiye(ler) [/nevâhî] : 260; — basmak : 627; — nâhiye gezüp tereke vü yağ u bal salmak : 202; — vü kurâ : 230; — vü kurâ halkı ekiciler olmak : 38; — vü kurâda nidâ vü tenbîh ü i'lân eylemek : 559; — vü kurâyâ devre çıkmamak : 202; — vü kurâyı basmak : 596; —yi tüfenk-endâz tahrîri bahânesiyle ahâlîsin ta'cîz itmek : 579

nakd [/nukûd] : 11, 176, 255, 264, 280, 282, 289, 306, 382, 651, 672, 702; — akça : 296, 600; — akçaların nehb ü gâret itmek : 552; — der-kîse olunmak : 69, 281, 605; — u esbâbların almak : 552

Nakîb efendi : 430

nakîb(ler) (ü'l-eşrâf) [/nukabâ] : 3, 373, 430, 460, 526; — kâyim-makâmı : 3; — kâyim- makâmılarınun tezkîreleri : 430; —ün huccetleri : 430

nakl; — mümkün olmamak : 542; —i şehâde-i şer'ıyye : 520; —itmek için âdemler göndermek : 542

Nakşa; — cezîresi kâdîsı : 330, 331, 560; — sancakbeği : 560

nakz-ı ibrâm olunmak : 430

namâz; — kılınmak : 191; — kılınmak mümkün olmamak : 413; —a çıkduklarında çan çalup ve nevbet itmek : 191

nâme-i hümayûn : 481

Narda : 640, 659

narh; —ı cârî üzere akçalarıyla iştirâ itmek : 374; —ı rûzî : 94, 153, 374, 467, 638

Narince Kal'ası : 128

Nasârâ tâyifesi, Nakşa cezîresi : 330

nasb; — u ta'yîn olunmak : 42, 64, 289, 344, 514, 530, 554, 587, 639; —ı nefis itmek : 541

Nasûh, Dîvâne, İznikmid : 597

Nasûh, Sipâhî, Sultân Selîm Hân Vâlideşi Evkâfî Bayramlı cibâyeti tevcîh olunan : 20

Nasûh, Vezîr Hâcî İlyâs Paşa'nın Hıdmetkârı ve Hazînedârı : 702

Nasûh, Yeniçeri Bayrakdârı, Birinci Ağa Bölüğü'nde, yasakçı nasb u ta'yîn olunan : 180

Navafikos, Râhib, Moton ve tevâbî'ı keferesi Piskoposı : 683

Navda(?), paşmaklık hâssı : 11

navluncılar tohum almamak : 339

nâyib(ler) (ü's-şer'-ı şerîf) [/nâ'ib /nüvvâb] : 198, 201, 233, 266, 300, 307, 327, 373, 479, 670, 711; — almak : 373; — ile yek-dil olmak : 522; — istihdâm idilmek : 188; — ta'yîn olunmak : 10; —e i'timâd eylememek : 615

Nazar, Mehmedce k., Karasu kz. : 473

Nazar-oğulları, Çingâne tâyifesi : 4

nâzır(lar) [/nuzâr] : 413, 536, 545, 562, 578, 632, 668, 673, 681, 708; —ta'yîni : 29, 586; —teftîş olunmak : 413; —ı vakf : 217, 569

Nebî(?) Alî Çelebî, Dîvân Kâtibi : 693

Nebî, sipâhî, İnönî ks., Bozöyük kz. : 5

neccârlar ta'yîn itmek : 275

nedâmetin çekmek : 85

nef' hâsıl olmak : 269

nefer(ât) : 6, 30, 289, 301, 302, 304, 391, 468, 507, 518, 519, 547, 566, 567, 568, 575, 576, 577, 580, 589, 610, 611, 612, 621, 631, 634, 652, 653, 654, 662, 663, 664, 668, 669, 675, 676, 678, 705, 716, 717; —a ziyâde gadr ü te'addî olunmak : 628; — ağa(sı /ları) : 35, 80, 106, 125, 143, 158, 207, 219, 221, 270, 308, 310, 316, 342, 384, 404, 433, 555, 602, 628, 630, 641, 678, 690; — fukarâsına gadrolunmak : 467; — gedükleri : 468; — hıyânet itmek : 342; —ı zâbitlarına teftîş itdürmek : 342; — kendü hevâlarında olmak : 467; — kısmından birine ta'zîr lâzım gelmek : 342; — koşmak : 219, 308, 310, 384, 433, 602, 641; — olmakdan ictinâb itmek : 342; — ta'yîni : 528, 630, 643; —un levâzimi : 528; — üzerine deyn ü hak zuhûr itmek : 342

nefsine keffîl itdürmek : 345

Nefvan(?), zimmî, şakî, Koniskarika k., Özice : 552

nefy; —eylemek : 24, 329; —i beled olmak : 24, 254, 380, 535

nehb ü gâret itmek : 227, 235, 266, 362, 391, 434, 472, 496, 524, 552, 627, 642

nehr; —e garkolmak : 119; —i mürûra mecâl olmamak : 552; —i sal ile geçmek : 552

Nemçe : 247

Nesîme hâtûn, Priştine ks., Üsküb : 403

Nesîmî, sâbık Şâm Defterdârı : 72

nesne(ler); — (taleb ü) teklîf itdürmemek : 532, 538; —in almak : 398, 638

nevâhî bkz. nâhiye

nevbet : 30; —hânelerün ta'mîri : 269

nevbetci(ler) : 230, 382; — ve donanmacılar umûm üzre kalkup sefer-i hümayûna gitmek : 382

Nevesin karyesi zimmîleri, şakî vü ehl-i fesâd, Şehirköy kz. : 321

Nevrekop : 623

Nevropolo, ova, Yenişehir ü Fenar kz. : 524

nezâret; — hıdmeti : 29; — hizmetinde tekâsül üzere olmak : 586; —den ref⁺ olunmak : 586
Nikobola(?) karyesi, İşbat nh., İlbasan sn. : 204
nıkrîz zahmetine mübtelâ olmak : 474
Nısf-ı hisârılık karyesi [/hisârılık karyesi], Geyve nh., Hudâvendigâr sn. : 431
nısf; — diyet : 428; — mâlikâne : 89
nidâ; — itdürmek : 190, 230; — vü tefhîm ü i'lân itdürmek : 701; — vü tenbîh ü i'lân eylemek : 559
Nif; — hâsları : 570; — kâdısı : 570
Niğbolı (sancağı) : 103; — kâdî(sı /ları) : 176, 214, 252, 264, 363, 455; — Kal'ası'nun muhâfazası : 455
Nihal(?), zimmî, Misinlü k., Bergos kz. : 397
nikâbet kâyim-makâmı hı hizmetinde istihdâm itmek : 430
nikâh [/enkiha]: 4, 26, 27, 100, 198, 239, 476; — ve rub⁺ hissa-i şer'ıyye taleb eylemek : 61
Nikola, Re'îs, zimmî, Batnos k., İstanköy kz. : 464
Nikop, Yehûdî, Gümrük Emîni Avraham'ın karındaşı, Selanik : 227
Nikşik nâhiyesi, Hersek sn. : 627
nişâncı : 354, 359; — paşa : 379, 380; — paşa hâsları voyvodası : 380; — paşa hazretlerinin kîsedârı : 149
niyâbet hıdmeti : 300
nizâ⁺ : 272, 298, 367, 458, 475, 565, 670
Noğaki(?) hâsları mahsûli, İlbasan sn. : 38
noksân üzere gelen kereste fûrûht itdürilmeyüp ihrâk olunmak üzere furûnlara tevzî⁺ olunmak : 714
Nolna tağı, Özice : 552
Nova; — ahâlîsi : 38; — Kal'ası dizdârı : 630
Novak, Yukarı Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454
Novi kasabası, Kostaniçe kz. : 454
Nûh, Hâcî, Çal kz. : 582
Nûh, muhzır, Bınarhısâr kz. : 398
nukabâ bkz. nakîb
nukûd bkz. nakd
Nûrullâh, Eflani ve muvakkaten Kastamonî Kâdısı : 707
nuzzâr bkz. nâzır
nüvvâb bkz. nâyib
nüzü; — itmek : 359, 515; — ü sürsat ve gayri tekâlîf cem'ına gelenler : 402

obalar; —ı ile gezmek : 504; —ı ile konup-göçmek : 503
Ocak : 47, 426; — ağaları : 344; — çavuşları : 447; — emekdâr(lar)ı : 316, 554, 651, 672; — erleri : 640; —
gedüklüleri : 605; — kânûnı : 647; — mühimmâtı : 486
ocaklık ta'yîni : 122, 628
oda(lar) [/ota] : 673, 707; —ında hâzır u âmâde olmak : 343; —sına müsâfir olmak : 573; —başılar : 33, 148,
208, 422, 437, 661

odun iştirâ itmek : 432
 oduncılar odun kat' itmek : 269
 oğlan; — akçası : 477; — çekmek : 290, 707
 oğlancıklar : 235
 oğlın ahz ü der-zencîr eylemek : 447
 oğulluk : 428
 Ohri (sancağı) : 528, 621, 640; — beği : 133, 540, 659; — beği müsellimi : 641; — kâdî(sı /ları) : 620, 621, 641, 651; — kethudâyirleri : 621; — mütesellimleri : 621; — yeniçeri serdârları : 621
 ok ile göz çıkarmak : 204, 259
 olıgelmişe muhâlif vaz' itdürilmemek : 288
 on hânedan bir kürekci ihrâc : 478
 on iki değnekden gayri yire gezüp dahlitmemek : 205
 onat vechile; — hakk üzre tefîş itmek : 557; — hıfz u hırâset itdürmek : 698; — mukayyed olmak : 571, 578, 592, 621; — tefîş itmek : 713
 Onikidivân kâdîsı : 28, 29
 Ontokuzuncu Cemâ'at : 639
 Opar nâhiyesi, Paşa sn. : 204, 259
 ordu(lar) : 505; — akçası taleb itmek : 487; — fermân olmak : 715; — ihrâc : 231; — vü bâzâr akçası cem' u tahsîl olunmak : 696; — vü bâzâr ihrâc : 696; —ına dahl ü ta'arruz itdürilmemek : 319; —yı hümâyûnların virüp edâ idelmek : 319
 Ordu-yı Hümâyûn : 230, 315, 402, 447, 564, 696, 717; — içün akça taleb itmek : 607; — içün tevzî' olunan akça : 319; — masrafı : 715; —'a asâkir-i İslâm'ı irsâl ü îsâl itdürmek : 701; —'a irsâli lâzım olan hazîne : 310; —'a ve asâkir-i nusret-me'sere serdâr olmak : 558; —'da başdefterdârlık hizmeti : 420; —'da hıdmetde bulunanlar : 382
 ordücü tâyifesi : 487
 Orhan Gâzî : 388
 Orman karyesi, Âbsûfî kz. : 660
 Orosol karyesi, İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259; — ahâlîsi : 204
 Orta Câmi'i, Kratova : 225
 Orta-kol : 507, 512; — kâdîları : 585, 587
 Oruç, Ocak ağası : 344
 Oruç, Vezîr-i A'zam Hâsları Voyvodası : 273
 Osad kazâsı : 552; — kâdîsı : 161
 Osmân (II.) Sultân vak'ası : 661
 Osmân Ağa : 53, 658, 711
 Osmân Ağa, Dîvân Kâtibi, telhîscı : 34, 152
 Osmân Ağa, Mütevellî : 607
 Osmân Çelebî, Dîvân Kâtibi : 119
 Osmân Efendi, Dîvân Kâtibi : 1, 4, 10, 12, 20, 23, 35, 37, 38, 42, 43, 53, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 77, 85, 92, 93, 100, 101, 112, 118, 121, 126, 127, 151, 163, 164, 166, 168, 171, 174, 176, 177, 181, 182, 186, 190, 192, 196, 199, 204, 206, 208, 209, 211, 214, 217, 227, 233, 235, 236, 240, 241, 242, 243, 245, 249, 252, 254, 257, 259, 261, 267, 276, 278, 283, 288, 289, 291, 295, 305, 314, 316, 319, 344, 346, 352, 357, 358, 361, 362, 363, 364, 366, 370, 379, 381, 383, 387, 388, 421, 458, 477, 478, 483, 487, 497, 527,

533, 538, 539, 540, 542, 543, 548, 549, 559, 564, 567, 568, 579, 581, 584, 585, 586, 588, 643, 646, 651, 655, 656, 658, 659, 668, 669, 673, 686, 688, 689, 691, 692, 694, 700, 701, 704, 712

Osmân Efendi, Yeniçeriler Şeyhî : 380

Osmân İskender, Dergâh-ı Mu‘allâ Sipâhîsi, Bağçe-i Hâssa : 559

Osmân, Anadolu Beğlerbeğisi Mütesellimi : 479, 484

Osmân, Ankara'da sâkin : 298

Osmân, Bostâncı, Mâhpeyker Kösem Sultan'ın Kıbrıs'da olan çiftlikleri kethudâsı : 172, 173

Osmân, Bölük Çavuşı, eşkıyâ ta‘kîbine me‘mûr : 703

Osmân, Câbî, maktûl : 573

Osmân, Dergâh-ı Mu‘allâ Kapucıbaşı : 509

Osmân, Dergâh-ı Mu‘allâ Sipâhîsi, Anadolu Beğlerbeğisi Ahmed'in Mütesellimi, Kütâhiyye : 449, 450

Osmân, Dizdâr, maktûl, İmroz cezîresi : 551

Osmân, ebnâ-i sipâhiyândan, evi basılan, Akçahısâr kz. : 167

Osmân, Edirne kz. : 44

Osmân, Hâcî, erbâb-ı tûmârdan : 572

Osmân, Hâcî, esîr, Seferîhısârlı : 85

Osmân, Hâcî, Takyeci, Yeniçeri, Re‘îsü'l-küttâb Hasan'ın ze‘âmeti olan Barbaruh karyesini zabteyleyen, Üsküblü : 175, 637

Osmân, hırsızlıkla itham olunan : 305

Osmân, Kapu Ağası, müteveffâ : 93

Osmân, Kapucı, Trabzon ve Gönve câniblerine görevli : 324

Osmân, Kara, şakî, Eflani-i Tatay kz. : 707

Osmân, Kazıklı Ömer-oğlu, sipâh, ehl-i fesâd, Bursa : 10

Osmân, Kurd Hâce'nün vekîl-i şer‘îsi : 552

Osmân, Kütâhiyye müsellimi vekîli : 261

Osmân, Kütâhiyye Mütesellimi : 471

Osmân, Limni Kal‘ası Dizdârı Mustafâ'nın oğlu : 485

Osmân, Mevlânâ, Meşâyih-ı ızâmdan, Ma‘cûncı Çârşûsı, İstanbul : 94

Osmân, müteveffâ Hamza Beğ Evkâfı sâbık Mütevellîsi : 13

Osmân, Özi muhâfazasındaki Altı Bölük halkı üzerine Ağâ ta‘yîn olunan : 346

Osmân, sâbık Beğlerbeği : 480

Osmân, sâbık Bolı Sancakbeği : 12

Osmân, Sadâret Kâyim-makâmı Receb Paşa'nun karındaşı oğlu, Çelebîbâzârı kz. : 552

Osmân, Sipâhî, Eflani-i Tatay kz. : 707

Osmân, Sipâhî, ev basan, Akçahısâr kz. : 549

Osmân, Sipâhî, ev basan, Hırsova kz., Baba kz. : 453

Osmân, Sipâhi, Rûmili'nün ocağ erlerinden : 640

Osmân, Sultân Süleymân Hân (Kânûnî)'un Câmî‘-ı Şerîf ve Imâret-i Âmireleri Evkâfı Mütevellîsi : 499, 562, 606, 607

Osmân, şakî, Milonişe(?) k., İsrebreniçe kz. : 645

Osmân, şerîr ü ehl-i tezvîr, İştib ks. : 320

Osmân, Şeyh-zâde, Sipâhî, sâbık İzdin Voyvodası : 694
Osmân, Topcibaşının Sûdde-i Sa'âdet Kâyim-makâmı : 564
Osmân, vakıf sahâbe develeri Nâzırı, Mısır : 586
Osmân, Yeniçeri, Ereğli sâkinlerinden, maktûl : 299
Oşe(?), Yukarı Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454
ota bkz. oda
otarmak ve gevürmek : 640
otlakda yöriyen develerin dutdurmak : 513
otluğun âteşe yakmak : 659
oturak : 235; — iden tüccâr tâyifesi : 51; — olanlar : 382
Otuzbirinci Bölük, silahdâr : 235
ova : 524

öküz(ler); — ü sabanların almak : 313; — vakf u habs itmek : 436; —in almak : 235; —in sirka itmek : 161
ölçek ile keylolunmak : 477
Ömer Ağa /Çavuş, defterdâr paşa çavuşı: 271, 417, 518, 521, 576, 577, 579, 662
Ömer Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Dobniçe : 534
Ömer Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, mübâşir, zahîre sürmekle görevli, Rodoscuk ve Keşan kz. : 469, 470
Ömer Çavuş, Yeniçeri Ocağı emekdârlarından, yeniçerileri teftîşe memur : 103, 111, 264
Ömer Paşa, Ordu-yı Hümâyûn'da Başdefterdâr : 420
Ömer Paşa, Vezîr, Trabzon Muhâfızı, Batum eyâleti Mutasarrıfı : 243, 318, 323, 635
Ömer, Ahmed Çavuş oğlu, İlbasan : 344
Ömer, Arab Yûsuf oğlu, Hırsız, Borlı ks. : 296
Ömer, Balcı Ahmed-oğlu, şakî, Vidin : 88
Ömer, Bostâncılar Kethudâsı : 394
Ömer, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi, mahâyif teftîşine me'mûr, eşkıyâ ta'kîbine me'mûr : 365, 391, 688, 706
Ömer, Dolyan Panayırı Mütevellîsi : 410
Ömer, Halîl Paşa-yı Atîk evkâfı sâbık Mütevellîsi İbrâhîm'ün âdemi : 409
Ömer, Kolak, Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerisi : 691
Ömer, Lozine-i Kebîr k., Sofya kz. : 487
Ömer, Memotazde(?) Mustafâ oğlu /Mustafâ Çavuş oğlu, şakî, Karyani(?) k., Ergirikasrı ks., Depedelen kz. : 540, 541, 659
Ömer, sâbık Trablusşâm Beğlerbeğisi : 137, 458, 514
Ömer, Sarây-ı Hümâyûn Kethudâsı : 120
Ömer, Seyyid, tüccâr, Selanik kz. : 462
Ömer, şakî, Priştine ks., Üsküb : 403
Ömer, şerîr ü ehl-i tezvîr, İştib ks. : 320
Ömer, şerîr, Çirmen kz. : 160

Ömer, Topcılar bölükbaşı : 652

Ömer, voyvoda, Visoka ve tevâbi'ı hâsları zabteden, Selanik : 488

Ömer, Yeniçeri, Vidin kz., Şâhînci : 279

öşr (-i şer'ıyye) : 251, 499, 646, 650, 718; — diyü akçaların almak : 334; — taleb eylemek : 93; — ü diyet : 261; — ü kesim viregelmek : 93; — ü resm : 388; — ü resm ahz ü kabz itmek : 17; — ü resm taleb eylemek : 349; — ü resm virmemek : 195; — ü rüsûmların hükmitmek : 499; — ve levâzim-i örfiyyesin sâhibine vermek : 561; —den kalmış mahsûl : 648; —i gallât : 89; —in virmemek : 1

Özi : 25, 103, 158, 263, 408, 682; — muhâfazası : 214, 251, 252, 264, 346, 455, 473, 525, 542, 592, 602; — muhâfızı : 118, 121; — Seferi'n seferlemek : 536; — serhaddi : 302; — serhaddine varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar : 139; —'ye me'mûrlardur diyü Budun tarafından emr-i şerif getürtmek : 579

Özice : 552; — kâdîsı : 552, 604, 645; — Yeniçeri serdârı : 604

özr; — ü bahâne itdürilmemek : 675; —ü makbûl (ve cevâbu mesmû') olmamak : 74, 291, 558

pâk ü tathîr eylemek : 503, 535, 627

panayır : 63, 239, 286, 410; — muhâfazası : 63, 64, 68; — zâbıtı : 439; —a gelen halkun muhâfazası hıdmeti : 63; —a metâ'lar getürmek : 439

Panayır-ı Kefere, Selanik : 76

Papa Simon veled-i Nikola, keşiş, Mastoci(?) Longus mevzı'ı, Bâzergâh nh., Selanik : 136

Papa Soma, kefare tâyifesinden, Dimye, Kıbrus : 650

Papa Yerasimo, râhib, Penaye manastırı, Nakşa cezîresi : 331

Papa, zimmî, patrika müte'allik olan mahsûllerin cem' u tahsîline vekîl : 333

Papas, zimmî, vâlîde sultân (Mâhpeyker Kösem Sultan) çiftlikleri sâbık Kethudâsı, Kıbrus : 172, 173, 648, 649, 650

papaslar : 67, 87, 101, 239; —un üzerlerine edâsı lâzım gelen rüsûmlar : 333

pâpûş yağmâ vü gâret itmek : 515

pârelemek : 707

Parilu, zimmî, Fransa Kralının sır kâtibi : 404

Parus ferrâce giymemek : 206

pasdırma : 208

pastav : 291

Paşa (sancağı) : 259; — beğ(ler)i : 688, 706; — kâdî(sı /ları) : 651, 688, 706; — zâbıtları : 688, 706

paşa(lar) : 325, 422

paşmaklık; — hâsları : 11, 93; — ta'yîn olunmak : 420, 556

patrik(lar) : 67, 87, 101, 330, 331, 333, 683; —a müte'allik olan mahsûllerin cem' u tahsîli : 333; —un hukûk u rüsûm ve sâyir kendüye müte'allik olan mahsûli : 333

patrıklık; — mahsûli : 333; —a müte'allik kilise vü manastırların ellerinden alup fuzûlî zabtirmek : 331; —a müte'allik olan husûslar : 87; —a müte'allik olan keşişlerün, papaslarun, zimmîlerün üzerlerine edâsı lâzım gelen rüsûmlar : 333

Pavlaki, zimmî, Eflak vt. : 140

Pavlikan karyesi, Lofça hâsılarından : 517
 Payas; — Evkâfı : 105; — kâdîsı : 105; — Tevliyeti Kâyim-makâmı : 105
 Pâye-i Serîr-i A'lâ : 14, 17, 327, 341, 347, 367, 403, 681, 707, 711
 Pedro bkz. Petro
 Penaya Mahallesi, Talende kz. : 361
 Penaye manastırı [/çiftliği(?)], Nakşa cezâresi : 331
 penbe : 173, 650; — ipliği bâzergânları : 359; — mahsûli : 648, 650
 penc-yeksüz bey' u şîrâ olunmamak : 421
 pencerelerine taş atmak : 4
 Pencşenbih nâhiyesi, Bolı sn. : 600
 penez : 47
 perâkende; — ve terk-i vatan eylemek : 581; — vü perîşân olmak : 29, 43, 236, 284, 335, 388, 398, 403, 473, 477, 528, 539, 541, 582, 615, 627, 684, 711
 Pereçni İmre, zimmî, Erdel a'yânından : 555
 pereme vü kayık yirleri : 673
 perîşân; — (u perâkende) olmak : 50, 582, 627, 684, 711; — u perâkende ve terk-i vatan eylemek : 581
 Pervâne Beğ, müteveffâ, Musâhib Mehmed Ağa Vakfı'nun sâbık Mütevellîsi : 399
 Pervâne, kul-oğullarından, ehl-i fesâd, Görice : 312
 Pervîz Beğ'ün zevce-i metrûkesi : 61
 Pervîz, Andıra sancağına mutasarrıf : 275
 peşîn ile sipârîş itmek : 483
 Peter, Aşağa Varoş keferesi, Novi ks., Kostanice kz. : 454
 Petrilne, Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454
 Petro İstapan Rakar, Aşağa Varoş keferesi, Novi ks., Kostanice kz. : 454
 Petro [/Pedro], zimmî, sâbık İzmir Mukâta'ası emîni : 185, 355, 516
 peydâ itmek : 320
 Pırnaz kazâsı, Menteşe : 50
 Pîr Alî, kâdî : 478
 pîr ü ihtiyâr olmak : 455, 474
 Pîrî Çavuş : 394
 Pîrî, Hâcî, eşkiyâ tarafından mağdûr edilen, Eflani-i Tatay kz. : 707
 Pîrî, Süheyl Beğ Evkâfı sâbık Mütevellîsi, Tophâne : 673
 pîşkeş : 602; — nâmına akça almak : 211
 pîşkeşçi : 613
 pirinç : 429
 Pirkova(?) karyesi, Bosna : 579
 piskopos : 508; — ta'yîn olunmak : 683
 Piyâle Paşa Evkâfı : 23
 Piyâle, Tersâne-i Âmire Kethudâsı : 44
 Plana karyesi, Nikşik nh., Hersek sn. : 627
 Platomone İskelesi : 64

Plav kâdîsı : 642
Podgoriçe kâdîsı : 627
Podoşker(?), zimmî, Hırsova k., Salina kz. : 475
Poje Yovan, Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454
Pojeğa kâdîsı : 239
Polamor, Kızılkilise : 486
Polomiye kâdîsı : 321
Postenliko, zimmî, Eflak vt. : 140
pôstlar : 208; —ın cem' itmek : 238
Pratonojik karyesi : 627
Pravişte (kazâsı) : 628; — kâdîsı : 606, 628
Prebol /Prepol (kazâsı) : 34; — kâdîsı : 34, 627
Prevadi (kazâsı) : 103, 111; — kâdîsı : 103, 111, 264
Prevenik kâdîsı : 211
Preveze kâdîsı : 671
Priştine kasabası, Üsküb : 403
Prizrin (sancağı) : 711; — alaybeğisi : 53; — beği : 629, 706; — kâdîları : 554, 706; — zâbıtları : 706
Pro (), zimmî, Dimye, Kıbrus : 650
Pro, kefereden, Aşelya, Kıbrus : 650

ra'ıyyet (tâyifesi) : 499, 543; — olmamak : 615; — ve ra'ıyyet oğulları : 578; —i katl itmek : 627; —oğulları : 499

Râbi'a, Deli, Konyalu : 428
Radmiyo, zimmî, şakî, Bolisik(?) k., İsrebreniçe kz. : 645
Rado, zimmî, Pavlikan k. : 517
Radol Voyvoda, [sâbık Eflak Voyvodası] : 682
Radoşik sahrâsı : 408
Radoviçtsa, Karicen(?) oğlu, zimmî, re'âyânun tefrikasına sebep olan, Değirmenderesi k. : 386
Radovnik karyesi bkz. Vird(?) karyesi
Raduya, Radhina oğlu, zimmî, şakî, Özice : 552
rağabât-ı nâs munkatı'a olmak : 458
Rahîme, Antâliyyeli Mahmûd Çavuş'un [/Müteferrika Mehmed] kızı : 137, 458
râhib(ler) : 330, 331, 333, 435, 465, 656, 683; — Âsitâne-i Sa'âdet'e ihzâr olunmak : 340
Rahova kâdîsı : 214
raht gâreti : 317; —ın almak : 317, 600
Raj, zimmî, re'âyânun tefrikasına sebep olan, Değirmenderesi k. : 386
Raka; — hâsları : 563; — kâdîsı : 563
rakabe olunmak : 217

Rakka beğlerbeğisi mütesellimi : 107

Rakorci Görgi, Erdel Hâkimi ve Macar Kralı : 247

Ralta, Radhina oğlu, zimmî, şakî, Özice : 552

Ramazân, Kapucı, görevli olarak Kıbrıs'a gönderilen : 253, 518, 544

Ramazân, Karakuyulu(?) k., Baba kz. : 118

Ramazân, Sipâhî, Uluborlu ks. : 248

Ramazân, Sipâhî, vasî-ı muhtâr, Edirne : 26, 27

Ramazân, şehîd Vezîr-i A'zam Koca Paşa'nun Payas Evkâfı'nın Kâyim-makâm-ı Mütevellîsi : 105

Ranya, zimmiye : 258

Ravca karyesi, Isrebreniçe kz. : 645

Ravine karyesi, Prevadi kz. : 111

Ravza-i Mutahhere-i Hazret-i Seyyidü'l-enâm : 134, 155

Rayak, zimmî, şakî, Doğıdol k., Özice : 552

râyic olduğu üzere almamak : 593

Râziye, Edirne : 27

re'âyâ (tâyifesi) : 1, 2, 8, 10, 29, 67, 100, 102, 144, 238, 255, 388, 403, 437, 460, 477, 482, 483, 497, 509, 578, 657; — beyinde ihtilâlirmek : 7; — dan akça al(ın)mak : 7, 408; — dan cem' olunan akça giri ashâbına reddolunmak : 8; — dan tekâlîf cem' u tahsîl olunmak : 528; — dâru'l-harbe lâhık olmak : 22; — fukarâsı perâkende vü perîşân olmak : 284; — fukarâsın rencide etmek : 307; — fukarâsından hılâf-ı şer'-ı şerîf akçaların almak : 579; — harâba müteveccih olmak : 307; — ile da'vâsı olmak : 684; — ile hüsn-i zindegânî itmemek : 533; — ile mu'âhede olunmak : 95; — kaldırılıp vilâyetine gönderilmek : 252; — kalkup âhar yirlere firâr etmek : 590; — kurâya cem' olmak : 22; — larından bedel talep itdürmemek : 427; — memleketden firâr eylemek : 528; — müte'ellim ü mütezaccir olmak : 307; — n ta'cîz ü tazyîk eylememek : 372; — ne sayyâdlık itdürmemek : 238; — nun avret ü oğlanların çekmek : 707; — nun bârgîrlerin almak : 313; — nun ba'zısın hılâf-ı şer' cebren habs ü der-zencîr idüp âhar kazâyâ alup gitmek : 211; — nun evlerin ihrâk bi'n-nâr etmek : 103; — nun evlerine girüp avret ü oğlanlarına el uzatmak : 103; — nun hâlleri dîger-gûn olmak : 539; — nun hıfz u hırâseti : 708; — nun hukûk u rûsûmları : 1; — nun kızın fûrûht etmek : 279; — nun koyunların sürmek : 637; — nun müft ü meccânen bir habbelerin aldurmamak : 484; — nun müft ü meccânen yim ü yiyeceklerin al(durma)mak : 153, 202; — nun şikâyet eyledükleri : 235; — nun tefrikasına sebep olmak : 386; — nun üzer(ler)ine konmak : 594, 707; — nun ve neferâtun küllî akçaların almak : 187; — nun vukûfları olmak : 361; — perâkende (vü perîşân) olmak : 29, 234, 407, 541, 627; — rencide (vü remîde) olunmamak : 29, 211; — sın bağılu götürmek : 637; — sın halâs itdürmek : 637; — sın rencide etmek : 448; — sına ve mahsûli ve voyvodası umûrına karışdırmamak : 340; — şirrete sâlik olmak : 95; — üzerine devre çıkmak : 95, 202, 266; — ve a'yân-ı vilâyet âciz ü fûrû-mânde olmak : 381; — vü berâyâ : 90, 114, 236, 241, 251, 387, 622, 688; — vü berâyâ âsûde-hâl olmak : 706; — vü berâyâ perâkende vü perîşân olmak : 388, 711; — vü berâyâ teklîfleri : 657; — vü berâyâ terk-i diyâr u celâ-yı vatan itmeleri mukarrer olmak : 50; — vü berâyâ ve ahâlî-i vilâyet evlerin ve yolların basmak : 557; — vü berâyâ ve ahâlî-i vilâyetden nice kimesneye eşirrâ zulm ü te'addî etmek : 697; — vü berâyâ ve ahâlî-i vilâyete zulm ü te'addî vü tecâvüzden hazer etmek : 627; — vü berâyâ ve ahâlî-i vilâyeti tahlîs eylemek : 540; — vü berâyâ ve ahâlî-i vilâyetün emvâl ü erzâkın nehb ü gâret etmek : 627; — vü berâyâ ve ahâlî-i vilâyetün emvâl ü erzâkların gâret itmeğe bâ'ıs olmak : 598; — vü berâyâ ve sayir ahâlî-i vilâyet beyinde ihtilâle bâ'ıs olmak : 531; — vü berâyâ zulm ü te'addîlerinden perîşân u perâkende olmak : 50; — vü berâyâdan akça almak : 479; — vü berâyâlarının emvâl ü erzâkın nehb ü gâret etmek : 642; — vü berâyânun ehl ü iyâline hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü te'addîden hâlî olmamak : 372; — vü berâyânun hakların alıvirmeğe ve umûr-ı mühimmeye mâni' olmak : 541; — vü berâyânun himâyet ü sıyânetleri : 450, 536, 632; — vü berâyânun müft ü meccânen

bir habbelerin aldurmamak : 591; — vü berâyânun üzerine envâ'-ı zulm ü te'addîsi olmak : 473; — vü berâyâya te'addî vü tecâvüz itdürmemek : 99; — vü berâyâya te'addî vü tecâvüzleri olmak : 585, 587; — vü berâyâya tekâlîf teklîf itmek : 402; — vü berâyâya zulm ü te'addî : 21, 48, 103, 450, 484, 488, 498, 591; — vü berâyâya zulm ü te'addî olunmamak : 581; — vü berâyâyı rencîde vü remîde itdürmemek : 390; — vü berâyâyı ve sâ'ir a'yân-ı vilâyeti gâret ü hasâret ve katl-i nüfûs itmek : 620; — vü fukarâ : 593; — vü fukarâdan bir akça alınmamak : 401; — vü fukarânun çiftlerinde olan öküz ü sabanları : 313; — vü fukarânun yirlerin basmak : 677; — vü fukarâya enfa' olmak : 530; — vü fukarâya gadr ü hayf olmak : 402; — vü fukarâya zulm ü te'addî olunmakdan ihtirâz eylemek : 551; — vü fukarâyı dâru'l-harb keferelerine esîr itdürmek : 454; — vü fukarâyı himâyet ü sıyânet eylemek : 313, 479; — vü fukarâyı rencîde idenler ve yeniçeri nâmında olanları ahz itdürmek : 605; — ya akçayı tevzî' itmemek : 7; — ya gadr ü te'addî olmak : 90; — ya kendü ekinlerin ekdürmek : 313; — ya salgun salmamak : 202; — ya te'addî eylemek : 545; — ya te'addî üzre olan sipâhîleri şer'-ı şerîfe ihzâr : 588; — ya te'addî vü tecâvüz olmamak : 22; — ya tevzî' itmek : 541; — ya ziyâde teklîf itmek : 402; — ya zulm ü te'addî eylemek : 201, 708, 711; — ya zulmolmak : 684; — yı ahz ü habs idüp küreğe virmek : 216; — yı ahz ü habs ü der-zencîr itmek : 97; — yı ahz ve zindâna habs itmek : 711; — yı ehl-i örfe gamz itmek : 24; — yı himâyet ü sıyânet itmek : 43; — yı idlâl itmek : 338; — yı kânûn üzre kaldurmak : 590; — yı katl ve evlâdın esîr idüp fûrûht itmek : 627; — yı rencîde vü remîde itdürmemek : 175; — yı tahlîs eylemek : 707; — yı tahrîk ü idlâl itmek : 340, 353, 582; — yirlerinden firâr idüp perâkende olmak : 528; — zimmetlerinde kalan mahsûlât : 92

re'îs(ler) [/ru'esâ'] : 85, 422, 423, 432, 463, 495, 574, 616, 687; — ün yarar kefillerin almak : 469

re'îsü'l-küttâb : 92, 122, 238, 240, 600, 637, 713

re's : 292, 583, 637, 707, 709

re'y; — ü tedbîrinden hâric vaz' eylememek : 424; — ü tedbîrleriyle cizye cem'ına me'mûr olanlara edâ vü teslîm itmek : 361; — inden hâric vaz' itmemek : 554, 639

Receb Paşa, Vezîr-i Sâni, Sadâret Kâyim-makâmı : 31, 32, 86, 240, 242, 308, 337, 340, 353, 355, 362, 364, 376, 433, 451, 515, 517, 552, 557, 571, 604, 645, 675, 678; — kapucıbaşı : 433

Receb, Bölük Çavuşı : 666

Receb, Dizdâr, a'yân-ı vilâyet, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Receb, Hâcî, Debbâğlar Kâr-hânesi'nün Ahîsi, Bana ks. : 332

Receb, Mehmedce k., Karasu kz. : 473

Receb, Mevlânâ, müderris : 619

Receb, Sâbık Kal'a-i Narince Dizdârı : 128

Receb, Sipâhî, ehl ü ıyâli hammâmında basılan, Kratova : 668

Receb, şakî, Trabolice Kâdîsı Gurka-zâde İbrâhîm'in hıdmetkârı : 254

Receb, Yeniçeri, Otuzbeşinci Cemâ'at'de : 154

rehn ile akça almak : 237

rencberlik itmek : 482

rencîde; — (vü remîde) it(me)mek : 14, 24, 29, 34, 43, 48, 63, 64, 67, 68, 69, 93, 101, 103, 128, 142, 153, 159, 160, 182, 226, 233, 234, 244, 255, 287, 322, 347, 397, 408, 424, 426, 444, 456, 459, 462, 464, 486, 487, 493, 494, 508, 532, 538, 554, 555, 578, 603, 604, 605, 607, 608, 638, 639, 651, 656, 658, 665, 669, 670, 672, 676, 677, 685, 687, 713; — vü ta'cîz eylemek : 51

resîd olmamak : 657

resm [/rüsûm /rüsûmât] : 333, 488, 646; — ahz ü kabz it(dür)mek : 17, 420; — ı âdiyelerin edâda te'allül eylemek : 67, 410; — ı cem' itmek : 95; — ı mu'tâde : 439, 700; — ı örfiyye : 251, 340, 517; — ı ra'ıyyet : 499; — ı serbestiyyesine hâricden dahlolunmak : 562; — ın hükmitmek : 499; — ın virmeğe muhâlefet eylemek : 499; — ından nesnesin almak : 483; — ının edâsına mâni' olmak : 1; — i arûsâne :

562; —i cürm ü cinâyet : 562; —i duhân hâsıl kaydolmamak : 388; —i ganemlerin zâbıtlarına edâ etmek : 593; —i mu'ayyene : 691; —i mücerred almak : 501; —i şem' taleb eylemek : 542; — nâmıyla akça taleb etmek : 444; — taleb eylemek : 349; — taleb olunmamak : 423, 444; — u mahsûlât : 410; — vir(me)mek : 195, 439

Resne Kal'ası dizdârı : 630

Resovir karyesi, İşbat nh., İlbasan sn. : 204

Resûl, Ankara'da sâkin : 298

Reşîd Benderi : 424

Revân : 87; —ı sâde : 429; —ı zeyt : 429

Rıdvân Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Vezîr Bayram Paşa'nın Kapucıbaşı : 229

Rıdvân Efendi, Vezîr Mûsâ Paşa'nın Kethudâsı : 125

Rıdvân'un oğlu, Şehreküsdî Mahallesi, Ayntâb : 428

Rıdvân, İzmir : 233

Rıdvân, Kapucı, Bosna'ya görevli olarak gönderilen : 41

Rıdvân, Kapucı, Mısır'a görevli olarak gönderilen : 79

Rıdvân, Şehreküsdî Mahallesi, Ayntâb : 428

rızâ; — vü şükrân üzre olmak : 50, 86, 545; —yı şerîf : 322

rızkların nehb ü gâret etmek : 434

ribâ-hôr olmak : 706

Rif'atî Çelebî /Efendi, Dîvân Kâtibi, müsveddeci : 7, 8, 95, 131, 177, 494, 532

Rikâb-ı Kâm-yâb'la eşmek : 318, 448

Rikâb-zâde (), Dergâh-ı Mu'allâ Mütferrikası, Şâm : 198

Rinek(?), Yukarı Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Risto Kefale(?), Boğdan voyvodasının vekîli ve âdemi : 595

Risto zimmî, haydûd, Grabova Kara Eflak k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

rişvetlerin almak : 202

riyâl : 31

Roden(?), kefereden, Aşelya, Kıbrus : 650

Rodos (sancağı /cezîresi) : 30, 123, 128, 195, 436, 644; — kâdîsı : 30, 328, 382, 436; — Kal'ası : 254; — Kal'ası dizdârı : 30, 328, 329; — Kal'ası neferâtı : 30; — Kal'ası'nda habs ü hıfz olunmak : 328; — kapudânı : 537; — mutasarrıfı : 328, 644; —ne nefyolunmak lâzım olmak : 329; —'a irsâl olunmak : 328

Rodoscuk : 482; — İskeleyi'ne gemilerin getürmemek : 469; — kâdîsı : 188, 339, 470, 482; — Mahkemesi : 188; — sübaşısı : 339; —'da ta'yîn olunan dört yüz direk küsbe : 339; —'da ta'yîn olunan yigirmi kintâr bezir yağı : 339

Rosta, zimmî, Eflak : 685

ru'esâ' bkz. re'is

ru'ûs : 190

Ruda kasabası ahâlisi : 34

Rugozna; — mevzi'i, Budimle ma'a Temran kz. : 642; — nâm derbende müstevlî olmak : 627

Rûhâ (eyâleti) : 430; — kâdîsı : 107

ruhbân(lar) (tâyifesi) : 340, 656; — şerîr olmak : 340

Rûm beğlerbeğisi : 141, 236, 360; — kâyim- makâmı : 95; —nün sübaşılığı : 95

Rûmdığın karyesi, Aktağ kz. : 89

Rûmili (eyâleti /cânibleri) : 21, 53, 163, 175, 204, 235, 259, 277, 412, 475, 480, 524, 535, 540, 541, 621, 655, 701; — ağası : 618; — ağasının yanında olan yeniçeriler : 618; — beğlerbeğisi : 89, 558, 646, 695, 701; — Hısârî'nun vakıf bâzârı kayıkları : 375; — kâdî-askeri : 36, 60, 200, 258, 283, 336, 347, 651, 673, 681; — kâdîları : 37; — mahâyif umûrî : 351; —nde asker ihrâcı : 474, 531, 694, 705, 711; —nde eşkıyâ def'ı : 659; —nde mîr-i mîrân hâsları olan yirlerün kâdîları : 646; —ne umûr teftîşi : 713; —nün Defter Kethudâsı : 701; —nün mütesellimi : 260; —nün ocağ erleri : 640; —nün Orta-kolı : 147; —nün Orta-kolı kâdîları : 159, 292, 380, 512, 605; —nün Sağ ve Sol ve Orta kol kâdîları : 585, 587; —nün Sağ ve Sol ve Orta kolları : 507; —nün Sağ-kol kâdîları : 103, 176, 264, 306, 380, 701; —nün Sağ-kolı : 156, 415; —nün Sol ve Orta kolları : 169; —nün Sol-kol kâdîları : 178, 190, 292, 380, 641; —nün Sol-kolı : 132, 416, 703

Ruscuk; — iskele emîni : 542; — kâdîsı : 176, 214, 306, 542; — Kal'ası : 542

Rûsîkasrı kâdîsı : 405, 407

Ruskovi karyesi, İskenderiyye sn. : 461

rûz-nâme : 668

rûz-nâmecî : 402; —i kebîr : 7, 8

Rüstem Paşa Evkâfı : 410, 439

rûsûm bkz. resm

rûsûmât bkz. resm

sabâh namâzı : 513

Sabanca dağları, Kocaili sn. : 596

Sabancı (kazası) : 270, 378

sabanların almak : 313

sabun; — alup-satanlar : 272; —hâne, Adıgömi k., Birgi kz. : 272; —ı mağşûş olmak : 272

sadâkat ü istikâmetile istihdâm olunmak : 63, 65, 68, 69, 74, 75, 76, 77, 306, 424, 424, 452, 527, 554, 605, 639, 651

sadâret-i uzmâ : 337, 340, 355, 557; — kâyim- makâmı : 31, 86, 240, 242, 353, 362, 364, 376, 433, 515, 517, 552, 557, 571, 604, 675, 678

sâdât : 458; — u eşrâf : 3; —un cinâyetlerine(?) göre icrâ-yı ahkâm eylemek : 430; —un sahîhu'n-neseblerin, sakîmü'n-neseblerinden temyîz itmek : 430

Sâdık, Deli, eşkıyâ : 705

Safî [/Sayfî], kâdî, Bolı kz. : 73, 357

Sâfî, Seyyid, eşrâfdan, Giresin k., Kiçiborlu kz. : 43

Sâfiye Sultân bkz. Safiyye Sultân

Safiyye [/Sâfiye] Sultân, Gevherhân Sultân'un kızı : 397, 414; —un subaşı : 397

Sağ-kol : 415, 507; — kâdîları : 306, 585, 587

sagîr; — oğlanlarından resm-i mücerred almak : 501; — oğullar : 298; —e bulunmak : 660; —e kız : 298

sahâbe develeri : 586

Sahak, râhib, katoğikos, Ermenî tâyifesinden, Üçkilise, Revân : 87

sâhib; —i cem'ıyyet : 381; —i firâş olup fevtolmak : 669; —i takvâ vü ehl-i vera' kimesne : 236
sahîh; — huccet : 430; — sûret-i defter-i cedîd-i hâkânî : 348, 349, 350, 578, 718
Sahrâ nâhiyesi, Dimetoka kz. : 373
sahrâ : 521
sâhte; — buyurıldı yazup tezvîri zâhir olmak : 329; — emr almak : 272; — huccetler peydâ itmek : 320; — temessük ibrâz itmek : 523
sakalın kesmek : 621
Sakarya bkz. Zakarya, Ermeni patriği
sakf; —ı harâb olmak : 373; —ı ve dîvârları açılmak : 681
Sakız; — cezîresi : 348; — monlâsı : 382; — zâbitları : 395
sâkin; — oldukları evlerine kon(durma)mak : 593, 638; — ü karâr itmek : 535
sakkâ(lar) : 168; — kethudâsı : 168
sal ile nehri geçmek : 552
salâh-ı hâl olmak : 14
Salamon, Yehûdî, Üsküb'de sâkin : 661
salât vakıtları gelüp namâza çıkduklarında çan çalup ve nevbet itmek : 191
salb; — ü siyâsete veyâhûd kat'-ı uzva müstehkık olmak : 562; —itmek : 622; —olunmak : 552, 669
salgun salmamak : 202
Sâlih Ağa : 127
Sâlih, Kapucu, Budun tarafına görevle gönderilen : 268
Sâlih, sâbık voyvoda : 241
Sâlih, Sadâret-i Uzmâ Kâyim-makâmı Vezîr Receb Paşa'nın kapucubaşısı : 240, 242
Sâlih, Yedikule'deki Hâcî Hamza Vakfı'nın dükkânını nizâ iden : 104
Sâliha, Antâliyyeli Mahmûd Çavuş'un [/Müteferrika Mehmed] kızı : 137, 458
Salina kâdîsı : 475
Saltuk, Sipâhî, Boğazkesen kl. : 405
sâlyâne(ler) : 96, 216, 274, 351; — kaydolunmak : 216
Samakov kâdîsı : 150, 588
saman taleb eylemek : 208
Samanlu kâdîsı : 399
san'atlar; —ı ibtâl olmak : 332; —ına tâbi' olmak : 319
Sana karyesi, Trabolitce kz. : 250
sancak [/livâ] : 92, 294, 434, 528, 598, 640; — kâdîları : 413, 533, 545, 546, 554, 555, 557, 564, 602, 621, 641, 647, 688; — kâyim-makâm(lar)ı : 315, 620; — müsellimleri : 315; — mütesellim(ler)i : 621, 631, 640, 656, 674; — tevcîh olunmak : 533; — zabtına müsellim ta'yîn olunmak : 452; —a mutasarrıf olmak : 677, 679; —nın hıfz u hırâseti : 536; —ya ihtilâl virmek : 536; —ya mütesellim ta'yîni : 533; —ına gelmek : 452; —ına ve mahsûline vekîl itmek : 533
sancakbeğ(ler)i : 9, 12, 34, 45, 50, 61, 87, 89, 90, 97, 106, 158, 160, 202, 208, 211, 216, 229, 269, 275, 284, 287, 313, 314, 322, 323, 335, 338, 342, 344, 348, 349, 350, 351, 358, 372, 396, 403, 428, 447, 459, 508, 515, 526, 533, 536, 538, 540, 555, 560, 564, 589, 596, 598, 602, 627, 629, 640, 643, 649, 650, 656, 659, 665, 673, 674, 679, 692, 706; — âdemleri : 562; — için ta'yîn olunan sarây : 372; — kâyim-makâmı : 711; — kethudâları : 16; — müsellimi : 513; — mütesellimi : 496, 539, 545, 594, 600, 671, 676; — (ve zâbitlar) Şark Seferi'ne gitmek : 688, 706; — ve müsellimleri imdâda adem-i kudretleri olmak : 642

sandallara istifdiyeyi tahmîl etmek : 97

sanduk : 47, 62

Sanduklu kâdîsı : 594

sansar; — pöstların cem' etmek : 238; — sayd u şikâr etmek : 238

Santorine; — cezîresi ahâlîsi : 216; — kâdîsı : 216

Sarây (nâhiyesi /kasabası /kazâsı) : 362, 364, 504, 509, 553; — câniblerinde eşkıyâ vü harâmî zuhûr etmek : 585; — kâdîsı : 362, 364, 553, 645; — monlâsı : 86, 327; — ve Vize'de eşkıyâ zuhûr etmek : 362

sarây(lar) : 177; — ağası : 217; — Alâ'iyye'de vâkı' sancağibeği içün ta'yîn olunan : 372; —ı Âmire : 196; —ı Âmire mühimmâtı : 482

sârbânbaşı : 680

Sarı Mahmûd, İstanbul'da hammâmıcı, şerîr : 117

Sarıçayır kâdîsı : 437

Sarıkâdîköyi, Sultân Selîm Hân Evkâfı karyelerinden, Yenice-i Vardar kz. : 522

Sarımîşe kâdîsı : 295

Saruhan (sancağı) : 249, 402, 427, 697; — beği : 269; — kâdîları : 215, 380

Saruhanlı cemâ'ati, Gümülcine kz. : 578

Satılmış, Bekilî k., Çal kz. : 582

sayd; — u şikâr etmek : 208, 238, 295; —gâh : 269

Sayfî bkz. Safî

Sâyime Sultân hâsları : 379

sayyâd(lar) [/avcı tâiyefesi] : 208, 238

saz; — cem' olunugelmek : 486; — devşürmek : 486

sebeb-i nasîhat vâkı' olmak : 22, 362, 424, 540, 541, 548, 552, 554

sebzevât tohumı : 394

sedd (ü hedm) olunmak : 60, 297

Sefer Dede, esîr, Aksarây Tekyesi : 85

sefer (-i hümayûn) : 103, 180, 190, 206, 230, 243, 382, 457, 527, 559, 572, 609, 617, 696, 701, 715; —a gitmekde inâd üzere olmak : 368; —a irişmek : 564; —a irsâl olunmak : 583; —a me'mûr olanlar : 382; —a varmamak : 181; — avkolunmasına bâ'is olmakdan ihtirâz ü ihtiyât üzere olmak : 693; —da hâslar mülâzimîne virilmek : 526; —da hıdmetde olmak : 89; —da olan toplara araba bârgîrleri lâzım olmak : 583; —de mevcûd bulunmak : 89, 343, 350; —e eşmeğe iktidârı olmamak : 455; —e gelmeyenlerin haklarından gelinmek : 701; —e git(me)mek : 472, 558, 688; —e gitmeyen yeniçeriler : 103; —e göndermek : 368, 498; —e me'mûr olanları ihrâc etmek : 382, 703; —e varmamak : 711; —e eşmek : 474; —harchlığı : 657; —lerde hıdemât-ı hümayûnda mevcûd olmak : 365; —lerde uğur-ı hümayûnda nice hizmetlerde bezl-i iktidâr etmek : 632; —lerin birinden kalmamak : 455; —seferlemek : 408, 536; —teklîf olun(ma)mak : 218, 455; —tenbîhi : 382, 447; —zamânı gelmek : 693

Sefer, Kapıcı, Özi'ye görevle gönderilen : 25

Sefer, Re'is, Konrapa Kz., Bolı sn. : 369

Sefer, ümerâdan Hasan'un Re'isi : 574

Sefer-oğlı, şakî, Görice ve Bihlişte kazâları : 341

sefine : 36, 85, 687; —bahâsı : 574; —içinde olan eşyâ : 36; —iyegüleri : 275; —re'isleri : 432, 616; —i cedfide ta'mîri : 275; —lerin kalafat etmek : 432; —si alıvrilmek : 574; —sine kimesne dahl ü ta'arruz itmek : 495; —ye emti'a tahmîl eylemek : 35; —ye saz tahmîl etmek : 486; —yi barut yakup

garkolmak : 35

sekbân : 16, 115, 337, 403, 479; — besleyüp cem'ıyyet üzere gezmek : 708; — bölükbaşları : 295; — cem' etmek : 471, 572; — eşkıyası : 10, 403, 447; — ile gezmek : 266; — ile karye be-karye gezmek : 98; — ile re'âyânun üzerlerine konmak : 707

sekbânbaşı : 1, 47, 52, 59, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 74, 75, 76, 77, 88, 99, 122, 134, 142, 148, 153, 154, 155, 159, 171, 174, 175, 176, 181, 182, 205, 208, 209, 214, 226, 230, 232, 255, 264, 279, 280, 281, 282, 285, 286, 289, 290, 291, 295, 299, 306, 312, 317, 340, 376, 382, 389, 392, 407, 424, 448, 456, 460, 461, 486, 489, 527, 548, 551, 595, 604, 605, 608, 609, 617, 618, 623, 637, 639, 647, 651, 672, 710; — mektûbı : 88, 539, 638; — tarafından ihzârıyçün âdem ta'yîn olunmak : 680

sekitmek : 645

selâm çavuşı-i vezîr-i sâni : 245

Selâmî : 91

Selâmî Mustafâ, Sofya sâbık mütesellimi : 646

selâmiyye akçası : 594; — memnû' u merfû' olmak : 593; — nâmı Memâlik-i Mahrûse'den men' olunmak : 638; — nâmına gurusların almak : 236; — ref' olunmak : 622

selâmlık nâmına nesnelerin almak : 638

Selanik (kazâsı /sancağı) : 63, 64, 65, 68, 69, 74, 75, 76, 108, 228, 282, 291, 304, 417, 442, 575, 663, 664; — ağası : 227; — beği : 114, 256; —de cem' u tahsîli lâzım olan mâl-i mîrî : 531; —de çuka hizmeti : 691; —e gelen emti'a : 227; — kâdîsı : 65, 75, 76, 77, 227, 256, 282, 304, 435, 462, 465, 488, 559, 647, 691114, ; — Kal'ası : 227; — monlâsı : 54, 55, 64, 69, 114, 136, 256, 282, 285, 291, 317, 522, 647, 651; — muhafazası : 66, 69, 74, 285, 317

selâtîn-ı mâziye : 408; — sikkesi sirka olunmak : 62

Selcen karyesi, Çal kz. : 582

selh-hâne(ler) : 196, 673

Selhâne-i Malta, Selanik : 76

Selîm Hân Evkâfı, Sultân (Yavuz), Şâm sn. : 718

Selîm, Defter Kethudâsı, Rûmili : 701

Selîm, Germiyan Mütevellîsi : 261

Selîm, Yeniçeri, Zîştovi : 340

sem'-ı hümayûna ilkâ olunmak : 22

Semendire(?) sancağbeği : 396

Semerkindî işleyenler : 319

semmûr; — kalpak : 559; — kürk giydürmemek : 206; — kürki sepi etmek : 109

seped; — sanduk ile emânet vaz' eylemek : 347; —in kilidi kırılmak : 347

sepi etmek : 109

ser'asker : 558

serbest; — emri ibrâz etmek : 679; — havâs re'âyâsı : 218; — icmâllü ze'âmet : 337; — olup hâricden dahlolunmamak : 388; — vakıf olmak : 410; — ze'âmetler hırsuz u harâmî yatağı olmak : 679

serbestiyet; — üzere ta'yîn ü tansîs eylemek : 718; — üzere zabttdürmek : 556

serdâr(lar) : 15, 31, 47, 52, 59, 69, 99, 111, 125, 153, 158, 171, 176, 189, 199, 206, 208, 230, 232, 264, 270, 279, 290, 310, 312, 314, 376, 404, 407, 424, 448, 456, 456, 460, 461, 486, 489, 504, 548, 551, 553, 555, 583, 589, 603, 604, 621, 623, 637, 638, 671; — nasbı : 623, 639; — olup Şark Seferi'ne müteveccih olmak : 514; —ı âlî-mikdâr : 205, 558, 696; —ı ekrem : 115, 205, 230, 231, 315, 458, 534, 668, 693, 701, 703; —ı nusret-şi'âr : 97, 450, 530, 533, 659; —ı zafer-şi'âr : 315, 668; —ı getürtmek : 456; —ın

ellerinde vâkı' olan beytü'l-mâller : 651
 serdârlik; — hıdmeti : 623; —dan ref' olunmak : 623
 serdengeçdi, Bağdâd : 527
 Serdik(?) karyesi, Orta Câmi'î'nun(?) vakfı, Kratova : 225
 Serfice kâdîsı : 69
 serhad(ler) : 302, 467, 566, 632, 692; — emekdârı : 322, 323; — olan kal'alar : 535; —i mansûre : 247, 316; —
 -i mansûre muhâfazası : 408; —dün leyl ü nehâr muhâfaza hizmeti : 490
 Serheng-zâde Ahmed Paşa Evkâfı : 209
 serhûş âvâzı : 500
 Serkiz, Ermeni papas, İstanbul : 67, 101
 sermâye : 85
 serrâc : 593; — geçinmek : 498
 Servî, Yeniçeri Alî'nin cerhettiği hâtun : 111
 sevb : 632, 699
 Severin karyesi, Boblana(?) nh., Prepol kz. : 34
 Seydî Fakîh, Satılmış oğlu, maktûl : 298
 Seyfullâh, Sadâret Kâyim-makâmı Receb Paşa'nun karındaşı oğlu, Çelebîbâzârı kz. : 552
 seyis-hâne : 230, 675; — almak : 382; —sin zâyî' itmek : 346
 seyisbaşı : 236
 seyl basup taş doldurmak : 297
 Seyyid Receb, Ankara'da sâkin : 298
 Seyyid Velî, Mezârcı, Burusa : 288
 sezâsına göre cezâsı virilmek : 199
 Sıdkî Efendi, Dîvân Kâtibi : 693
 sığâr u kibâr : 86, 545, 669
 sığır(lar); — derileri : 192; — u at u katır ve sâyir hayvânâtların salıvirüp te'addî itmek : 330, 331; —ın almak :
 235
 Sığla (sancağı); — kâdî(sı /ları) : 3, 380; — kâyim-makâmı : 3; —beği : 90, 335, 338; —beği müsellimi : 513
 sıhhat ü şurût-ı nikâh : 476
 sılasına teveccühe niyyet ü azîmet murâd idinmek : 656
 sır kâtibleri : 404
 sırât-ı müstekîmden inhırâf eylememek : 321
 sırma gümüş sirka olunmak : 347
 Sıyâmî, Mevlânâ, Valyeva Kâdîsı : 14
 sıyânet : 632; — için iletmek : 318; — olunmakdan hazer eylemek : 587; — ü himâyet itmek : 479; — üzre
 olmak : 676
 sîm; — âyîne : 347; — kılıcın almak : 254; — uyan yağmâ vü gâret itmek : 515
 sîne-bend yağmâ vü gâret itmek : 515
 sicil(ler); — eylemek : 657, 671; — sûretleri : 264, 604; — ü huccet olunmak : 10, 52, 71, 111, 115, 137, 146,
 204, 233, 266, 284, 293, 298, 304, 312, 317, 400, 428, 458, 473, 496, 521, 548, 551, 552, 604, 621, 668,
 674; —i mahfûz : 227, 382, 651; —i yoklanmak : 264; —iyle yazup arzeylemek : 199
 sifâriş ü tefvîz olunmak : 176, 226, 285, 672

Sifrihısâr(?) kâdîsı : 380

sikât : 494

sikke : 296, 675; — altun : 71; — sirka olunmak : 62; —i hasene emânet vaz' etmek : 514

silahdâr(lar) (zümresi) [/silahdârân] : 42, 235, 380, 530, 585, 621, 703

silahdârân bkz. silahdâr

Silistre (sancağı) : 103, 477; — kâdî(sı /ları) : 176, 214, 252, 264, 289, 306, 363, 413

Sinân Beğ Câmi'-ı Şerîfi, Kastamonî kz. : 96; — tevliyeti : 96; —'nün hatîbi, imâmı, mü'ezzini, mürtezikaları, Kastamonî kz. : 274

Sinân Çavuş, eşkıyalar tarafından evi yakılan, İlbasan sn. : 535

Sinân Paşa debbâğları : 192

Sinân Paşa, müteveffâ, sâbık kapudân : 128

Sinân Paşa, Vezîr-i A'zam : 520

Sinân, Edirne Bostancıbaşı : 618

Sinân, Kapıcı, Haleb'e görevle gönderilen : 15

Sinân, Sübaşı, Sekbân Bölükbaşı, Koricı : 295

Sinân, şakî, Özice : 552

Sinân, Üsküb Müfettişi : 403

Sinân, Vezîr Yûsuf Paşa'nun Kethudâsı : 355

sipâh (tâyifesi) : 10, 98, 171, 295, 439; — mücerred celb ü ahz için emr almak : 385; — nâmıyla zuhûr eyleyen eşkıyâ : 688; — u yeniçeri çiftlikleri : 584; — u yeniçeri çiftlikleri ve mandıraları : 543; — u yeniçeri nâmında olmak : 346; — u yeniçeri nâmıyla fesâd iden eşkıyâ tâyifesi : 706; — u yeniçeri ve sâyir askerî tâyifesinden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmemek : 381; — u zü'amâ : 528

sipâhî(ler) (zümresi) [/sipâhiyân] : 5, 8, 20, 21, 26, 27, 42, 46, 48, 58, 82, 92, 98, 100, 135, 186, 214, 227, 235, 266, 275, 277, 283, 290, 325, 329, 337, 358, 365, 388, 391, 441, 450, 452, 491, 494, 496, 501, 502, 504, 505, 523, 539, 543, 549, 553, 554, 559, 566, 576, 577, 588, 619, 622, 623, 628, 633, 634, 640, 662, 668, 684, 688, 694, 705, 707, 717; — emekdârları : 706; — geçinmek : 473; — katleylemek : 622; — olmayup bayrak ile gezmek : 554; — e ferâgat etmek : 526; — i şer'-ı şerîfe ihzâr : 588

sipâhiyân bkz. sipâhî

sipâriş; — etmek : 306, 488; — ü ta'yîn olunmak : 69; — ü tefvîz olunmak : 651

Sipo, veled-i Yorgo, zimmî, Göynükli k., Sahrâ nh., Dimetoka kz. : 373

Sira; — cezîresi : 307; — kâdîsı : 307

sirka; — eylemek : 62, 148, 161, 305, 307, 320, 347, 362, 364, 504, 553; — eylenen esbâb (u nukûd) : 363, 702; — idüp ağaya teslim eylemek : 553; — idüp firâr etmek : 296

sirke vü hamr kayıkları : 460

Siroz : 291, 654; — kâdîsı : 559; — voyvodası : 687

Sisam cezîresi : 128

Sivas (kasabası /sancağı /eyâleti) : 236, 360; — kâdî(sı /ları) : 95, 120, 230, 236, 343

siyâh çuka : 385; — vü kumâş giymek : 385

Siyâhî Efendi, Dîvân Kâtibi : 570

siyâset; — ile sâyire mûcib-i ıbrat için muhkem hakkundan gelinmek : 380; — e me'mûr olanlar şer'le hakkında lâzım geleni evkâf zâbitları ma'rifetiyle icrâ itdürmek : 562

Siyâvuş, firârî köle, Boğazkesen kl. : 405

Slayçı(?) Üstvan, Erdel hâkiminün Südde-i Sa'âdet Kapukethudâsı : 555

sôf : 385

Sofya : 103, 325, 664; — kâdisı : 16, 210, 545, 696, 715; — monlâ(sı /ları) : 159, 176, 337, 365, 487, 605, 646, 695; — Mütessellimliği, Mîr-i mîrân hâsılarından : 646; — Yeniçeri serdârı : 280; —'da olan asnâf : 696; —'dan Âsîâtâne-i Sa'âdet'e gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar : 264

Soğan Panayırı, Zihne kz. : 68, 285

Sol-kol : 40, 416, 507; — kâdîları : 585, 587, 641, 651; — kethudâsı : 380

solaklar : 91, 177, 565

Sonisa; — ahâlîsi : 95; — kâdisı : 236

sopraman çukası : 77

sorguç : 661

soyup at u esbâbını yağmâ vü gâret itmek : 447

Söğüd kâdisı : 5

sözinden; — taşra vaz' itmemek : 99; — taşra ve re'yinden hâric vaz' eylememek : 639; — ve re'yinden hâric vaz' itmemek : 554

Srişnik (kazâsı) : 16, 337; — kâdisı : 337

su(lar); — argı : 60; —dan mahrûm gitmek : 356; — hissası çeşmeye cârî olmak : 356; — kahtlığı : 356; —ı olmamak : 246; — tuğyânı : 60, 297; —ya garkolmak : 233; —yun çeşmeye giden yolın bozup kendü evlerine akıtmak : 356

su-yolcular : 246

su-yolunun mecrâsı ve kemerleri bi'l-küllîyye münhedim olmak : 217

suçın basdurmak için arzlar ve mahzarlar getürmek : 623

sûfiler : 317

sûhte : 428

sûk-ı sultânîde muhallefât u metrûkât fûrûht kılınmak : 69, 99, 176, 264, 280, 282, 289, 306, 382, 424, 605, 651, 672

sulbî oğlu : 89

sulehâ : 85, 100, 102, 188, 676

sulh; — u salâh : 83, 221; — u salâha mugâyir vaz' u hareket itmek : 221; —olmak : 298, 458, 526

Sulı Hân, Selanik : 227

Sulı Manastır Cemâ'ati, Ermenî tâyifesi : 101

Sultân Ahmed Hân I. : 361

Sultân Mehmed Hân evkâfı re'âyâsı : 67

Sultân Murâd Hân Câmi'-ı Şerîf ve Imâret-i Âmiresi Mütevellîsi : 56

Sultân Murâd Hân Câmi'-ı Şerîfi Evkâfı, Magnisa : 377

Sultân Murâd Hân Câmi'-ı Şerîfi, Filibe : 500

Sultân Murâd Hân Evkâfı karyeleri, Edirne : 59

Sultân Murâd Hân III. : 359

Sultân Selîm Hân : 362

Sultân Selîm Hân Evkâfı, Yenice-i Vardar kz. : 522

Sultân Selîm Hân Vâlidesi Evkâfı mütevellîsi : 20

Sultân Selîm Hân'un ziyâde-i cizyesi mahsûli : 362

Sultân Süleymân Câmi'-ı Şerîfi, Rodos : 195

Sultân Süleymân Hân Evkâfı mütevellisi : 499

sûret; —i ahid-nâme-i hümayûn virilmek : 37; —i defter : 89, 420; —i defter mücebince amel olunmak : 628; —i defter-i cedîd-i hâkânî : 89, 348, 349, 350, 499, 718; —i sicill : 31, 100, 489, 551; —i sicilleri ile yazup arzeylemek : 10

surre : 54; — emîni : 189, 453; — ta'yîn olunmak : 267; —i şerîfe irsâli : 56; —i şerîfeyi gicede ve gündüzde bekletdürüp emîn ü sâlim birbirine ulaşturmak : 189

sübaşı /subaşı(lar) : 29, 34, 92, 153, 199, 202, 236, 243, 289, 339, 397, 402, 482, 511, 550, 562, 581, 658, 691; — göndermek : 593; — nasbitmek : 187; — ta'yîn itmek : 92; —dan tezallüm eylemek : 95; — devre çıkmak : 594; —i il üzerine devre çıkmamak : 638

sübaşılık : 95; —dan ref' olunmak : 92, 95

sübût bulmak : 342

Südde-i Sa'âdet*; — kapucibaşları : 270, 474, 524, 541, 602, 640, 707; — sekbânbaşısı : 47; —'den Boğdan sınırına kadar yol üzerindeki Altı Bölük kethudâyirleri, iskele emînleri, iş-erleri, kâdîlar, kılâ' dizdârları, mîr-i mîrân mütesellimleri, mîr-livâ mütesellimleri, yeniçeri serdârları, sancakbeğleri, neferât ağaları : 589, 678; —'den Erdel sınırına kadar yol üzerindeki Altı Bölük kethudâyirleri, iskele emînleri, iş-erleri, kâdîlar, kılâ' dizdârları, mîr-i mîrân mütesellimleri, mîr-livâ' mütesellimleri, neferât ağaları, neferât ağaları, sancakbeğleri, sancakların kâdîları, yeniçeri serdârları : 308, 602; —'den Erzurum serhaddine kadar yol üzerindeki kâdîlar : 692; —'den İznikmid'e varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar : 378; —'den Kudüs-i Şerîfe kadar yol üzerinde vâkı' olan sancakların Altı Bölük kethudâyirleri, iskele emînleri, iş-erleri, kâdîları, kılâ' dizdârları, mîr-i mîrân mütesellimleri, mîr-livâ mütesellimleri, neferât ağaları, sancakbeğleri, yeniçeri serdârları : 555; —'den Ordu-yı Hümayûn'a kadar yol üzerindeki Altı Bölük halkınun kethudâyirleri, kâdîlar, kethudâyirleri, kılâ' dizdârları, mîr-i mîrân mütesellimleri, mîr-livâ mütesellimleri, neferât ağaları, ümerâ mütesellimleri, yeniçeri serdârları : 310, 583; —'den Sabancı'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar : 378

Süheyl Beğ Evkâfı, Tophâne : 673

Süheylbeğ Mahallesi, Tophâne, Galata kz. : 356

süknâsi meşrût olan odalar müte'addid olunmak : 673

Süleymân Ağa, kapucibaşı : 440

Süleymân Efendi : 621

Süleymân Hân'un (Kânûnî) Câmi'-ı Şerîf ve Imâret-i Âmireleri Evkâfı, İstanbul : 562, 606, 607

Süleymân Paşa, sâbık Rûmili Beğlerbeğisi, Şâm eyâletine mutasarrıf, Şark Seferi'ne me'mûr olan asker-i İslâm'ın Ser'askeri : 558

Süleymân(?), Özice Kâdîsı : 552

Süleymân, Antâliyyeli Mahmûd Çavuş'un [Müteferrika Mehmed] oğlu : 137, 458

Süleymân, Çavuşbaşı : 378

Süleymân, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Sadâret-i Kâyim-makâmı Receb Paşa'nun kapucibaşısı : 557

Süleymân, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi, evi basılan, Vulçitrın sn. : 403

Süleymân, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi, Üsküb : 523

Süleymân, Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerisi : 345

Süleymân, Hâssa bâğçe ustası : 341

Süleymân, Hüseyin Çavuş oğlu, şakî, Akçahısâr kz. : 167

Süleymân, Kâdî, müteveffâ, Şühûd ks. : 303

Süleymân, Kapıcı, Budun'a görevli olarak gönderilen : 19

Süleymân, Kâtib, Nısf-ı hısârlık k., Geyve nh., Hudâvendigâr sn. : 431

Süleymân, Kethudâyiri, İpek kz. : 358
Süleymân, Kukla sâkinlerinden : 648
Süleymân, mazınna, Ahîvîrân k., Murtaz-âbâd nh., Ankara sn. : 674
Süleymân, Mütevellî, katl zanlısı, İznik kz. : 573
Süleymân, Rıdvân'un oğlu, Şehreküsdî Mahallesi, Ayntâb : 428
Süleymân, sâbık yeniçeri serdârı, Birinci Bölük'de : 232
Süleymân, Sipâhî, evkâf zâbıtı, Misivri kz. : 501, 502
Süleymân, Sipâhî, İstor'a(?) görevli olarak gönderilen : 82
Süleymân, Sipâhi, Payas kz. : 105
Süleymân, Sofya Mütesellimliğini zabtiden : 646
Süleymân, Sultân Selîm Evkâfî'na tâbî' Sarıkâdîköyi Zâbıtı, Yenice-i Vardar kz. : 522
Süleymân, Sübaşı, Bender Kal'ası Muhâfazı, ref' olunan : 289
Süleymân, Süheyl Beğ Evkâfî Mütevellîsi, Tophâne'de : 673
Süleymân, şakî, Akçahısâr kz. : 165
Süleymân, tüccar, Selanik : 227
Süleymân, Yeniçeri, Murtaz-âbâd kz. : 447
Süleymân, Yoğurdcıbaşı : 339
Süller karyesi, Çal kz. : 582
Sülmen, Kör, Ankara'da sâkin : 298
Sünbül, Dâru's-sa'âde ağalarından, Mısır : 78
sürici(ler) : 122, 444; — nâmında olan levend : 593
sürsat ve gayri tekâlîf cem'ına gelenler : 402

Şa'bân Kapudân : 453
Şa'bân, babası katlidilen : 334
Şa'bân, Bölük Çavuşı, görevli olarak Selanik ve Sofya ve Filibe ve Vodine taraflarına gönderilen : 664
Şa'bân, Cebeciler Kethudâsı : 215
Şa'bân, Hâcî, serhadd-i mansûrenün ocak emekdârlarından : 316
Şa'bân, Nişâncı Paşa Hâsları Voyvodası : 380
Şa'bân, Sipâhî Çakır-oğlu Ahmed'in oğlu, eşkıyâ, Taşköpri kz. : 472
Şa'bân, ümerâdan, Kuşatası kz. : 414
Şa'bân, Yeniçeri, Vidin kz., Şâhînci : 279
Şa'bân, Yeniçeri, Yiğirmiyedinci Cemâ't, yasakçı, Tırnovi ks. : 527, 617
Şa'râvî, Mevlânâ, sâbık İstanbul Kâdîsı, Bınarhısâr kazâsı Mutasarrıfı : 398
Şâh, Kâdî, Manastır sâkinlerinden : 366
Şâhbâlî, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208
şâhîn tedârük ü ihzâr olunmak : 529
Şâhîn, Za'îm, İvranya ks. : 523

şâhid(ler) : 49, 70, 84, 296; — ikâmet itdirmek : 88, 619; — taleb olunmak : 524

şâhinci(ler); —başı : 238, 529; — hıdmeti, Vidin kz. : 279; — kethudâsı : 472

Şâhmelik karyesi, Hayrabolu kz. : 680

şakâ; — vü ısyân üzre olmak : 496; —sı şer'an sâbit ü zâhir olmak : 552; —sı ziyâde müştedd olmak : 473

şakâvet; — itmek : 99, 204, 259, 472; — ü fesâd ile ma'rûf olmak : 535; — üzre olan eşkıyâ vü harâmî eşkıyâsı : 585; —e mübâşeret itmek : 116; —i arz olunmak : 9; —i olanlar : 199; —lerinün nihâyeti olmamak : 707

şakî(lar) (tâyifesi) [/eşkıyâ] : 4, 10, 14, 21, 24, 48, 50, 69, 115, 147, 151, 159, 165, 166, 167, 175, 176, 182, 199, 204, 210, 226, 227, 230, 235, 255, 259, 260, 264, 266, 281, 282, 284, 289, 290, 293, 306, 334, 357, 381, 382, 403, 434, 447, 448, 456, 462, 471, 472, 489, 493, 503, 504, 524, 540, 640, 655, 688; —a muhkem tenbîh eylemek : 560; — âdem kemendlemek : 363; — ahâlî-i vilâyete dahl ü ta'arruz ve zulm ü te'addî üzre olmak : 605; — âlet-i harb ile mahkemeyi basup ihrâk eylemek istemek : 86; — ba'zı kimesnelere istinâd ve ba'zı mahallere tahassun itmeleriyle halâs olmak : 587; — birbiriyle yek-dil olmak : 560; — cem' olmak : 541, 596; — cem' olup şübh-i hamr idüp nice fesâd eylemek : 239; — çiftlikler ihrâk itmek : 363; —dan nice kimesneler ile yek-dil olmak : 604; —dan pâk ü tathîr itmek : 535; —dan tezallüm eylemek : 403; — def'ı : 204, 546, 659; — dirlik sâhiblerine istinâd itmek : 204; — ebnâ-yı sebîlün yollarına inmek : 363; — elegetürilmek : 4, 335, 447, 547, 549, 571, 604, 640, 671, 679, 705; — emir peydâ itmek : 402; — fesâd üzre olmak : 363; — firâr itmek : 604; — fitne vü fesâdından re'âyâ vü berâyâ ve ahâlî-i vilâyeti tahlîs eylemek : 540; — gezdükleri yirlerde evler basmak : 363; — gezdükleri yirlerde hânlar delmek : 363; — göndermek : 711; — gönderüp evin ihrâk itdirmek : 403; — habsde olmak : 552; — ısyân u tuğyân itmek : 627; — ile alâ-mele'i'n-nâs urup katlitmek : 551; — ile ev basmak : 549; — ile gelmek : 381; — ile hammâm basmak : 668; — ile karye basmak : 175, 637; — ile karye be-karye gezmek : 472; — ile mahallesin âteşe urmak : 572; — ile mîrî akçadan yüz elli bin akçayı yağmâ vü gâret itmek : 705; — ile üzerlerine varmak : 524; — ile yek-dil (ü yek-cihet) olmak : 103, 163, 307, 346, 391, 552; — katl-i nüfûs itmek : 363; — kefilleri : 204; — kendü hâlinde olmamak : 535, 645; — levendi : 447; — leyl ü nehâr yalın kılıç ve fitili yanmış tüfenk ile gezmek : 671; — muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arz eylemek : 549, 668; — mukayyed ü mahbûs Âsitâne-i Sa'âdet'e ihzâr olunmak : 381; — müteferrika vü çavuş u zü'amâ çiftliklerine ve mandıralarına varup tahassun eylemek : 543; —n himâyet ü sıyânet itmemek : 199; —nun ahvâlleri şer'le görilmek : 391; —nun def' u izâlesi : 260; —nun def'-ı mazarrat(lar)ı : 627, 659, 708; —nun haklarında şer'le lâzım geleni icrâ itmek : 227; —nun haklarından gelinmek : 204, 259, 669; —nun izdiyâdına bâ'ıs olmak : 679; —nun mazarratından âsûde-hâl olmak : 528; —nun men' u def'ı ile mücidd ü sâ'î olmak : 546; —nun muhtâc-ı arz olanları var ise muhkem habsitmek : 707; —nun önlerine düşmek : 598; —nun ref'ı lâzım olmak : 541; —nun şer'le haklarından gelinmek : 204, 313, 386, 640, 659, 688, 707; —nun tasarrufunda olmak : 381; —nun üzerlerine varmak : 627; —nun ve hevâsına tâbi' ehl-i fesâdun şer'le haklarından gelinmek : 572; —nun yolların sed ve gâret eyledükleri emvâl ü erzâkı tahlîs : 642; —nun yollarını hıfz u hırâset itmek : 642; —nun zuhûrına bâ'ıs ü bâdî olmak : 535; — olmamak : 9; — peydâ olmak : 543; — re'îsi : 381; — ruhsat bulmak : 642; —sını tefrîk itmek : 447; — sipâh nâmıyla baş kaldırmak : 688; — sipâh u yeniçeri çiftliklerine ve mandıralarına varup tahassun eylemek : 543; — sipâh u yeniçeri nâmıyla fukarâya zulm ü te'addî itmek : 706; — tahassun itmek : 50; — te'addîsinden hıfz u hırâset üzre olmak : 546; — teftîşi : 225; — tegallûbi : 535; — tuğyân itmek : 182; —un mazarratın def' eylemek : 640; —un şakâsı şer'an sâbit ü zâhir olmak : 552; —un te'addî vü tecâvüzlerinin nihâyeti olmamak : 381; —un zulm ü te'addîsinden re'âyâyı tahlîs eylemek : 707; —un zulmleri : 472; — ve eşkıyâyı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr itmek : 668; — vilâyetde sâkin ü karâr itmek : 535; — vü ehl-i fesâd : 146, 250, 321, 327, 600, 621; — vü ehl-i fesâd ahsen vechile elegetürilmek : 557, 585, 620; — vü ehl-i fesâd olduğı sicill ü huccet olunmak : 621; — vü ehl-i fesâd zuhûr itmek : 557, ; — vü ehl-i fesâda himâyet ü sıyânet olunmamak : 585, 703; — vü ehl-i fesâda mücib-i ibret olmak : 236, 557, 571, 585, 587, 598, 645, 668, 705, 706; — vü ehl-i fesâdun şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylemek : 50, 270, 697; — vü harâmî : 321, 585; — vü harâmî zuhûr itmek : 362, 585; — vü harâmîyi elegetürmek : 585, 587; — vü harâm-zâde : 133; — vü harâm-zâde baş kaldırmak : 706; — vü harâm-zâde teftîşi : 121; — vü harâm-z

âde zuhûru, Zadrîma, İskenderiyye sn. : 313; — vü harâm-zâdeleri yanına cem' itmek : 181; — vü harâm-zâdenün önlerine düşmek : 598; — vü harâm- zâdeye ruhsat virmemek : 313; — vü kallâblar ahz ve kal'aya habsolunmak : 675; — vü kuttâ'-ı tarîk olmak : 645; — vü mücrimler : 114; — vü zaleme her kande bulunurlar ise şer'le elegetürilmek : 706; —ya baş u buğ olmak : 671; —ya hımâyet ü sıyânet olunmak : 707; —ya mûcib-i ıbrat ü sebeb-i nasîhat olmak : 4, 71, 358, 362, 403, 447, 540, 541, 552, 554, 596, 707; —ya mu'in ü zahîr olmak : 543, 659, 679; — yatağı vü kulaguz u mazınna-i töhmet olanlar : 199; — yeniçeri vü acemî-oğlanı nâmında gezmek : 651; —yı ahsen vechile def' itmek : 708; —yı bir yire getürmek : 535; —yı buldurması lâzım olanlara buldurtmak : 703; —yı elegetürmekde nev'an tekâsül ü müsâmaha eylemek : 604; —yı hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürmek : 50, 199, 596, 669, 711; —yı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr itmek : 668, 705; —yı men' u def itmek : 182; —yı tahrîk itmek : 366; —yı tahrîk ve zalemeyi ayağa kaldurmak : 535; —yı teftîş ü tefahhus eyleyüp ihkâk-ı hakk olunmak : 362; —yı ve ehl-i fesâdı elegetürmek : 535; —yı yanına cem' ve hımâyet itmek : 621, 671; —yı zabt u rabt üzere olmak : 226; —yla ve âlet-i harb ile hânesin basmak : 540; —yla yek-dil ü yek-cihet olmak : 541; —yollara ve billere inmek : 543, 703; — zabtı : 306; — zuhûr itmek : 114, 199, 504, 587, 598, 605, 620, 703

şâkîler : 533; —i gelmek : 449, 488; —i gelüp ref' olunmak : 450

Şales karyesi, Delvine nh. : 640

Şâm (-ı Şerîf /-ı Dâru's-selâm /eyâleti) : 80, 189, 198, 283, 613; — beğlerbeğisi : 189, 198, 718; — defterdârı : 72, 718; —e teveccüh ü azîmet itmek : 384; —e varınca yol üzerinde olan kâdîlar : 189; — emîr-i haccı : 134; — evkâfı : 667; — kâdîsı : 198, 667, 718; — monlâsı : 189; — mutasarrafı : 558; — Trablusı kâdîsı : 276; —'un meşâyih-ı kibârı : 718

şarâb içürmek : 552

Şark Seferi : 53, 175; —'nden kalmamak : 640, 659; —'ne gitmek : 558, 688, 706; —'ne me'mûr olan asker-i İslâm : 558, 703; —'ne me'mûr olmayanlar : 642; —'ne me'mûr topcı tâyifesi, Biga sn. : 564; —'ne müteveccih olmak : 514; —'ne varup edâ-i hıdmet itmek : 427

şart; — u ta'ahhüd itmek : 582; — u tansîs eylemek : 718; — u ta'yîn itmek : 400, 667; —ı vâkıf : 400, 409, 458; —ı vâkıf mücebince meşrû olan cüz'ler tilâvet olunmak : 303

şâtırbaşı-i sâhib-i devlet : 380

şecâ'at ü şehâmet : 632

şehâdet itmek : 71, 89, 227, 321, 428, 494

Şehbâz, Kallâb, Harâm-zâde, Edirne : 675, 678

şehîd olmak : 689

şehir; — ahâlîsi kulaguz viregelmek : 360; — kethudâları : 106, 705; —lü gibi olmak : 382

Şehirköy (nâhiyesi /kazası) : 321, 456; — kâdîsı : 321

Şehreküsdî Mahallesi, Ayntâb : 428

şehzâdelerün sayd-gâhı : 269

şeker ü kettân virdürmemek : 425

şekvâ itmek : 21

şem'; — işlemek : 482; —hâne : 482; —ı asel : 101; —ı aselden gümrük taleb olunmamak : 542

şemle giymek : 456

Şems Ahmed Paşa, Muhassıl-ı Emvâl, sâbık vezîr : 352

Şemsî Hân, mahbûs, izn-i hümayûnla halâs u âzâd, Yedikule : 433

şenâ'at(ler); — eylemek : 573; —den hâlî olmamak : 557; —i hadden ziyâde olmak : 290, 346; —i sicill ü hucdet olunmak : 293; —inün nihâyeti olmamak : 621

şer' (-ı şerîf /u kânûn /u defter /-ı mutahher /-ı kavîm) : 2, 4, 5, 17, 33, 42, 51, 64, 66, 67, 68, 85, 93, 95, 100, 101, 102, 142, 144, 148, 404, 421, 551, 646, 718; —a mugâyir vaz' eylemek : 615; —a muhâlif : 2; —a

ve huccete muhâlif kulaguz teklîfi : 360; —a ve oligelene muhâlif akça taleb itmek : 508; —den âdem irsâl olunmak : 320; —den arz olunmak : 637; —den nâyib almak : 373; —e (itâ'at ü) inkıyâd üzere olmak : 99, 281, 424, 554; —e da'vet olunmak : 52, 266, 471, 478, 501, 515, 521, 637; —e da'vet ü ihzâr itmek : 548; —e getürtmek : 461; —e ihzâr itmek : 2, 11, 13, 89, 92, 391, 413, 524, 554, 637; —e muhâlefet idenler : 116; —e muhâlif iş itdürmemek : 76, 77; —e muhâlif nice nâ-ma'kûl kelimât itmek : 235; —e muhâlif yörük beğlerine rencide vü remîde itdürmemek : 578; —e mürâca'at itmemek : 377, 513; —e taleb ü da'vet eylemek : 318; —e ve emr-i hümayûna muhâlif iş itdürmemek : 285, 288, 289, 305, 335, 359, 392, 515, 522, 549; —le ahvâlleri görilmek : 4, 146; —le alıvrilmek : 27, 85; —le amel itmek : 321, 522, 549, 665; —le âmil olmak : 363, 393, 397, 399, 514, 541, 552, 573, 674, 712, 713; —le buldurmak : 33; —le buldurması lâzım olanlara buldurmak : 18, 293, 335, 346, 557, 579, 674; —le buyurilmek : 344; —le cem' u tahsîl itdürmek : 651; —le cezâların virmek : 380; —le cürm sâbit olmadın rencide itmek : 29; —le Dîvân-ı Hümâyûn'da görilmek : 296, 561; —le ehl-i fesâdun haklarından gelinmek : 572; —le elegetürilüp haklarından gelinmek : 335, 706; —le emlâk ü erzâkından tahsîl itdürmek : 592; —le faslolmamak : 454; —le fûrûht olunmak : 33; —le görilmek : 1, 11, 17, 18, 48, 52, 270, 318, 321, 360, 363, 413, 453, 472, 476, 480, 496, 570, 579, 597, 623, 697, 705; —le görilüp eşkıyâ vü ehl-i fesâda mûcib-i ibret için haklarından gelinmek : 571; —le görilüp faslolunmak : 26, 27, 49, 62, 283, 573, 619; —le görilüp hakkı alıvrilmek : 42, 305, 445; —le görilüp haklarında lâzım gelen icrâ olunmak : 307, 381; —le görilüp huccet-i şer'ıyye mücebince hakkı alıvrilmek : 514; —le görilüp icrâ-yı hakk olunmak : 91, 334, 357, 381, 453, 523, 524, 541, 547, 549, 573, 645, 670, 671, 684; —le görilüp ihkâk-ı hakk olunmak : 296, 316, 365, 367, 393, 399, 522, 552, 560, 655, 660, 682, 686; —le görilüp men' u def' olunmak : 331, 665, 684; —le görilüp mutî' u munkâd ve şer'-ı şerîfe itâ'at ü inkıyâd üzere olmak : 554; —le görilüp sicill ü huccet olunmak : 317; —le görilüp sü'âl olunmak : 204; —le habsolunmak icâb itmek : 342; —le hakkında lâzım geleni evkâf zâbitları ma'rifetiyle icrâ itdürmek : 562; —le hakından gelinmek : 9, 115, 284, 358, 447, 471, 600, 711; —le hakların alıvrirmek : 472; —le hakların güzesteşiyle alıvrilmek : 273; —le haklarında lâzım geleni icrâ eylemek : 4, 62, 69, 74, 99, 148, 204, 236, 270, 273, 282, 306, 312, 321, 327, 335, 336, 338, 346, 358, 362, 363, 369, 377, 402, 424, 428, 447, 454, 503, 504, 531, 540, 546, 549, 550, 551, 557, 559, 571, 573, 585, 587, 596, 598, 604, 605, 620, 621, 627, 640, 651, 659, 668, 679, 688, 703, 705, 707; —le men' olunmak : 497; —le müteveccih olan hukûk-ı nâsi ashâbına hükmitmek : 557, 585, 614, 621; —le ref' itmek : 712; —le sâbit ü zâhir olmak : 304, 399, 400, 453; —le sûk-ı sultânîde fûrûht kılınmak : 424; —le taleb eylemek : 7, 8; —le taleb ü da'vâ olmak : 399; —le taleb ü tahsîl itmek : 12, 449, 510, 533, 592; —le te'dîb eylemek : 291; —le tefahhus idüp görmek : 172; —le teftîş ü tefahhus itmek : 71; —le teveccüh idenlerden cem' u tahsîl itdürmek : 548; —le teveccüh itmek : 448; —üzre görüp hılâfına cevâz gösterilmemek : 551; —üzre ta'sîr itmek : 273; —üzre ta'zîr icâb itmek : 342

şer'an; — azl lâzım gelmek : 369; — cem' u tahsîl itdürmek : 456; — sâbit ü zâhir olmak : 17, 321, 552; — sübût bulmak : 342; — tahkîr u tezlîl olunmaları mühimmât-ı dîn ü devletden olmak : 559

şer'î da'vâları olmak : 201, 232, 686

Şerayito veled-i Dimo, keşiş, Mastoci(?) Longus mevzı'ı, Bâzergâh nh., Selanik : 136

Şerîf Mehmed, Mevlânâ, sâbık Rûmili Kâdî-askeri, ber-vech-i arpalık Dimetoka kazâsına mutasarıf : 336

Şerîf, nakîb, İstanbul : 430

Şerîfe hâtûn, mecrûh, Priştine ks., Üsküb : 403

Şerîfe, Uluborlu ks. : 248

şerîklerinden icrâ-yı hakk eylemek : 623

şerîr : 71; — ü ehl-i fesâd : 307, 582; — ü ehl-i tezvîr olmak : 320; — ü gammâz olmak : 353; — ve kâzib şâhidler : 273

şetmeylemek : 479

Şeyh Abdüllatîf Vakfı, Uluborlu ks. : 248

Şeyh Sinân Erdebîlî Zâviyesi : 245

Şeyhî Efendi : 404

Şeyhî, Allâme, Seyyid, Mevlânâ, Nakîbü'l-eşrâf, sâbık Anadolu kâdî-askeri : 3, 46, 176, 373, 430, 526

Şeyhköyi karyesi, Tokat kz. : 392

şeyhlar : 197

Şeyhlü kâdîsı : 371, 593

şeyhu'l-Harem : 183

şeyhu'l-İslâmdan fetvâ-i şerîfe virilmek : 26, 27, 258, 305, 354, 359, 369, 384, 428, 435, 445, 458, 465, 494, 597, 660

şikâr; — eylemek : 238; —gâh olan mahaller : 238; —larun pöstları : 208

Şile ve Hâssa beytü'l-mâl mahsûlinden akça taleb ü tahsîl itmek : 526

şirret; — itmek : 73, 117, 233; — ü fesâd olmak : 71; — ü nizâ' itmek : 458; — ü şakâ : 23, 48, 100; — ü şakâvetden hâlî olmamak : 71; — ü tezvîri zâhir olmak : 71; —e sâlik olmak : 88, 95, 445, 476; —e sülûk itmek : 20, 49, 98, 137, 233, 458, 494, 619, 674; —i mahz olmak : 14, 17

şişe sancumak : 204, 259

şitâ; — olmak : 542; —dan elleri ve ayakları dökülüp fevtolmak : 119; —dan hayvânâtlarının ekseri helâk olmak : 236

Şörbâ kâdîsı : 478

şorbacı bkz. çorbacı

Şugurla(?) karyesi, Budimle ma'a Temran kz. : 642

şurût; —ı nikâh : 476; —ıyla yazılmak : 717

Şühûd (kasabası /kazâsı) : 71, 303; — kâdîsı : 303

şühûd; —i udûl : 248, 304, 321, 669; —i zûrdan hazer itmek : 369, 472

şükr ü şikâyeti müsmir ü mü'essir olmak : 380

Şükrullâh, Seyyid, Dimetoka Nâyibi : 373

şürb-i hamr itmek : 239, 636

ta'ahhüd olunmak : 294

ta'âmiyye vü pîşkeş nâmına akça almak : 211

ta'arruz; — olunmamak : 677; — u nizâ' itmek : 670; — ve dahl ü nizâ' itdürmemek : 458

ta'assub; — ile ihânet olunmakdan hazer itmek : 668, 706; — sebebiyle ev basmak : 535; —ları olmak : 713

ta'cîz; — itmek : 458; — ü tazyîk itmemek : 35, 352, 372, 394, 395, 426

ta'mîr : 29, 269; — fermân olunmak : 526; — olunmak : 351, 465, 528; — ü âbâdân itdürmek : 528; — ü irsâl : 28; — ü meremmet için ellerine huccet-i şer'ıyye virilmek : 373; — ü meremmet it(düril)mek : 150, 418, 435, 465, 626; — ü termîm itmek : 34, 138, 144, 194, 212, 395, 413, 511, 599, 699; —e muhtâc olan yirler : 217; —e muhtâc olmak : 681; —i fermân olan kadırğa : 28

ta'sîr; — itmek : 273; — olunmağa kavî ü ta'ahhüd itmek : 522

ta'yîn; — olunan gedüklerin zabıtmek : 528; — olunandan ziyâde bir akça ve bir habbeleri alınmamak : 205; — ü fermân olunmak : 605; — ü irsâl olunmak : 703; — ü tansîs eylemek : 718; — ü tefvîz olunmak : 63; —i mâdde iden hasımları muvâcehelerinde hakk üzere görmek : 335, 346, 369, 620, 621

ta'zîr îcâb itmek : 342, 428

tabağa akça vaz' itmek : 67

tabbâğ tâyifesi : 110
 tâbe vü tepsi isti'mâl iden tâyife : 319
 tabholunmak : 291
 Tâc(?) Demre karyesi, Kaş kz. : 471
 tâcir bkz. tüccâr
 tağ(lar) [/dağlar] : 208, 596; —a çıkmak : 552; —da derbend-i azîm olmak : 626; —da sabâhlamak : 552
 Tağardı kâdîsı : 336
 tağyîr ü tahrîf etmek : 673
 tahammüli olan karyelerin hânelerin ihrâc olunmamak : 22
 tahassun; — eyleyen eşkıyâ : 543; — etmek : 587, 679
 tahkîk olunmak : 430
 tahkîr u tezlîl olunmaları mühimmât-ı dîn ü devletden olmak : 559
 tahlîs; — eylemek : 434, 540; —a kâdir olmamak : 381
 tahmîl itdürmek : 594
 tahmîn olunmak : 351
 tahrîb-i memleket eylemek : 175
 tahrîk ü idlâl etmek : 338, 340, 353, 582
 tahrîr; — olmamak : 22; — olunan defterlerin bir sûretin yazmak : 22; — ü defter etmek : 22, 162, 283
 tahsîl; — idüp vekîllerine teslim eylemek : 392; — olunmak : 54, 283, 534, 592, 651; —i ılm ü ders : 458
 tahta : 294, 714; — İznikmid'den gelmek : 625
 tahtânî evler : 673
 tahvîl ü târîhına düşmek : 350
 tâkat getürememek : 581
 taksîm olunmak : 361
 talâk-ı selâse; — ile tatlîk etmek : 4; —ye şart u ta'ahhüd etmek : 582
 taleb; — olunup tahsîl itdürülmek : 592; — ü ahz : 514; — ü da'vâ etmek : 377, 399, 445; — ü da'vet eylemek : 318; — ü kabz : 347; — ü tahsîl etmek : 1, 2, 58, 92, 267, 449, 526, 553; — ü tahsîl ve ahz ü kabz itdürülmek : 510; — ü teklîf it(dürme)mek : 532, 538
 talebeler : 667
 Talende kâdîsı : 361, 382, 616
 tama'(lar) : 380; —ı hâm : 291
 tamların ihrâk etmek : 659
 tansîs eylemek : 718
 tapuya dutışmak : 100
 taraklar; —ı seyrek olmak : 77; —ın tebdîl etmek : 77
 Taraklıborlu kâdîsı : 17, 296
 tarîk-ı zulme ve cem'-ı mâl eylemeğe sâlik olmak : 581
 tarla(lar) : 195; — açmak : 295; — iştirâ etmek : 93; — öşri : 93; — vü bâğlar gasbitmek : 307; — vü çayır : 235; — vü mer'âlar : 330, 331; —ı seyl basup taş doldurmak : 297; —ın gasben çeküp almak : 473; —ın zabt u kabz etmek : 163; —ında kalan anızı yolmak : 497; —un vakfa âyid olan öşrin virmemek : 1; —sın bozup kendü tarlasına katmak : 707; —sında ve bâğ u bâğçesinde ve gayri yerlerinde duhân zirâ'at olunmuş bulunmak : 380; —ya zarar terettüb eylemek : 497

tarz; — ü üslûblarında müslimâna müşâbeheleri olmamak : 385; — ü üslûblarından tecâvüz itmek : 559
 tasarruf(lar); — olunagelmek : 89; —ına mâni' olmak : 483
 tasarrufında iken fevtolmak : 556; —ında olmak : 330; —ında olan mülklerinün mahsûlin kabzitmek : 89
 Tasmana karyesi, Eflani-i Tatay kz. : 707
 taş : 136, 144, 150; — değirmen : 718; — doldurmak : 297; — gemileri : 294; — ile başına urmak : 428; — u
 kireç (ve sâyir kerâste) harc u sarf ve ziyâde nesne ihdâs itmek ihtimâli olmamak : 418, 435, 465, 626; —
 u kireç ü toprak ilhâk olunmak ihtimâli olmamak : 373
 Taş-âbâd; — ahâlîsi : 95; — kâdîsı : 236
 Taşköpri (kazâsı) : 472; — kâdîsı : 472
 Taşlı Korusı kâdîsı : 295
 taşlı yüziükler : 347
 Taşlıca kâdîsı : 627
 taşra işletmeğe mâni' olmak : 599
 Taştimür karyesi, Çal kz. : 582
 Tatar tâyifesi : 83, 221
 Tatarbınarı : 251
 tatlık itmek : 4
 tatyîb-i hâtır : 422
 tavar(lar) : 106, 107, 119, 173, 194, 207, 287; —a zarar u gezend irişdürmemek : 189; —ın ve koyun u sığır u
 at u katır ve sâyir hayvânâtların salıvirüp te'addî itmek : 330; —ına dahl ü ta'arruz (ve rencîde vü
 remîde) itdür(îl)memek : 404, 555, 603, 690; —ına ve beytü'l-mâllerine dahl ü ta'arruz itdürilmemek :
 155; —ına ve koyunlarına ekinlerin yidirmek : 473; —ından gürg(?) hakkı virmemek : 628
 tavassut : 298
 tavattun itmek : 37, 87, 403, 473, 513
 tavîl ü arîz şecereler : 430
 Tavukbâzârı : 85
 Tavukcı gemisi : 209
 tavukçı(lar); — tâyifesi, İstanbul : 658; — kethudâları : 112; — yiğitbaşları : 112
 tavukların yidürmek : 34
 Taya(?) karyesi, Karasu kz. : 608
 tayyârât : 410; —ın mutasarrıf olanlara tahsîs eylemek : 718
 Tazkırı kâdîsı : 593
 tazmîn itdürilmek : 434
 tazyîk eylememek : 352
 te'addî; — eylemek : 5, 16, 23, 30, 288, 305, 306, 341, 342, 385, 444, 545, 572, 597, 600, 677; — üzre olan
 sipâhîleri şer'-ı şerife ihzâr : 588; — üzre olanları elegetürmek : 554; — vü dahl ü ta'arruz itdürmemek :
 616; — vü fesâd eylemek : 428, 668; — vü fesâdları men' u def' itmek : 402; — vü rencîde
 it(dürme)mek : 322, 396, 479; — vü tecâvüz : 22, 50, 73, 93, 99, 259, 312, 313, 337, 357, 381, 398, 402,
 407, 408, 479, 532, 553, 554, 585, 587, 590, 596, 598, 615, 627, 637, 659, 706; —den hâlî olmamak :
 670; —leri men' u def' olunmak : 313; —leri ziyâde olmak : 627, 671; —lerinden fevtolmak : 377; —
 lerinün nihâyeti olmamak : 593, 684; —si ve hılâf-ı şer'-ı şerîf evzâ'ı olmamak : 545; —sinden ahâlî
 perâkende vü perîşân olmak : 684
 te'allül; — it(dürme)mek : 96, 237, 360, 382, 406, 439, 445, 460, 511, 637; — ü bahâne it(dür)memek : 8, 446,

536, 564, 624; — ü inâd itdürmemek : 1, 2, 5, 11, 42, 70, 85, 86, 298, 341, 349, 354, 355, 379, 392, 399, 410, 434, 437, 439, 440, 445, 480, 483, 499, 514, 515, 523, 533, 542, 562, 574, 584, 628, 667, 700, 709; — ü nizâ'dan hâlî olmamak : 20

te'hîr : 267; — u ârâm eylememek : 558; — u avk olunmaktan ihtirâz eylemek : 547; — u terâhî eylememek : 1, 2, 22, 309, 601, 649; — u tevakkuf itmemek : 343, 504, 517, 589, 624, 696; — den ve ihmâl ü müsâheleden hazer eylemek : 571

teberdârlar : 483

tecâvüz; — eylemek : 313, 398, 502, 627, 659, 706; — olunmamak : 423; — den hazer eylemek : 95, 312, 450, 627; — i bî-nihâye olmak : 579; — lerinün nihâyeti olmamak : 381

tecdîd; — olması lâzîm ü mühimm olmak : 351; — ü binâ eylemek : 60; — i nikâh itmemek : 5

tecessüs idüp elegetürmeğe sa'y ü ikdâm eylemek : 666

tedârük; — eylemek : 529; — ü ihzâr olunmak : 433, 451, 529, 583

tedbîr; — ü tedârük itmek : 504; — ü tedârükle elegetürmek : 97

tefahhus; — eyleyüp ihkâk-ı hakk olunmak : 362; — itmek : 172, 273, 293, 321, 358, 688

teftûş; — itmek : 21, 4, 50, 121, 185, 225, 229, 249, 258, 274, 292, 346, 369, 377, 413, 447, 494, 553, 561, 635, 674; — nâmiyla emir peydâ itmek : 402; — nâmiyla te'addî vü tecâvüz itmek : 402; — ü tefahhus itmek : 10, 11, 18, 21, 26, 27, 46, 48, 53, 61, 62, 86, 97, 100, 111, 133, 137, 147, 148, 175, 181, 187, 199, 204, 211, 227, 233, 235, 238, 259, 270, 279, 283, 293, 305, 316, 321, 335, 344, 356, 362, 363, 393, 397, 399, 400, 413, 430, 434, 447, 462, 473, 480, 496, 498, 514, 515, 523, 540, 541, 543, 549, 552, 573, 578, 579, 585, 604, 605, 621, 640, 645, 665, 668, 688, 694, 697, 705, 706, 707; — ü tefahhus u istînâf itmek : 248; — de hakk-ı sarîha tâbî' olmak : 472

tefvîz olunmak : 74, 614, 651, 695

tegallüben zabt (u tasarruf) idüp gadritmek : 521, 597, 635

Tegofilo(?), zimmî, Tuzla, Kıbrıs : 650

tekâ'ud : 243

tekâlîf : 34; — cem' u tahsîl olunmak : 528; — cem'ina gelenler : 402; — ile rencîde vü remîde olun(ma)mak : 34, 37, 538; — kal'a neferâtının levâzimine harcolunmak : 528; — teklîf itmek : 402, 579; — virmek : 599; — den bir nesne teklîf olunmamak : 718; — den mu'âf u müsellemler olmak : 408, 513; — e harc u sarf olunmak : 101; — i mîrîde kendü nefsi için ziyâde akça almak : 387; — i örfiyye : 454; — i şâkka : 208, 408, 454, 455, 482, 627; — ün akçasın levâzimlerine harc u sarfıtdürmek : 528

tekâsül eylemek : 564

tekayyüd (ü ihtimâm) eylemek : 28, 85, 98, 281, 392, 512, 553, 675

Teke (sancağı) : 50, 458, 612; — beği mütesellimi : 137; — kâdîsı : 514

Tekeli karyesi, Mağnisa : 377

teklîf(ler) : 593; — ile rencîde olunmamak : 607; — ile ta'cîz olunmamak : 718; — olunmamak : 532; — ve rencîde itdürmemek : 390

tekye : 197

telbîs; — da'vâ itmek : 71; — e sülûk itmek : 361

telef; — olmamak : 392; — i nefis olmak : 436

telhîs; — olunmak : 14, 327, 347; — u arz olunmak : 681, 711

telhîscî : 34; — ağa : 523

temessük(ler /ât) : 49, 89, 128, 204, 227, 237, 420, 464, 480, 488, 494, 498, 569, 624, 657; — almak : 69, 159, 176, 208, 264, 306, 329, 382, 482, 651; — ı ellerinden alup ve der-kîse idüp mühürlemek : 556; — ına i'tibâr itmemek : 494; — ibrâz itmek : 430, 458, 468, 483, 523, 556; — in elinden almak : 430, 379; —

ine muhâlif dahlolunmamak : 388; —ine nazar eylemek : 458, 709; — itmemek : 468; — mûcebince amel itmek : 371; — vir(il)mek : 20, 277, 431, 478, 485, 578

temlik olunmak : 34, 420, 556, 640

Temran kazâsı : 642

tenbîh; — eylemek : 377, 511; — mektûbları : 382; — ü fermân olunmak : 382; — ü i'lân eylemek : 559; — ü nidâ itdirmek : 230, 352, 382, 581; — ü te'kid eylemek : 59, 211, 221, 256, 257, 261, 269, 274, 303, 336, 338, 343, 372, 375, 380, 394, 421, 497, 582, 622, 658, 675, 677, 701

tepsi isti'mâl iden tâyife : 319

Terâzû Mahallesi, Özice : 552

Terbük karyesi, Depedelen kz. : 540

tercemân : 602, 690

tereke(ler); — almamak : 38; — gemileri : 463, 469; — gitmek : 492; — hâsıl olmak : 522; — kadîmden düstûru'l-amel olan ölçek ile keylolunmak : 477; — ve sâyir zahîre virilmek : 256; — virilmemek : 38; — vü ekinlerin tavarlarına ve koyunlarına yidirmek : 473; — vü yağ u bal salmak : 202; — zirâ'at eyleyen re'âyâ tâyifesi : 497; —in biçüp kaldurmak : 497; —in ihrâk itmek : 572; —nün öşri : 251; —sin virdirmek : 38; —yi âhar diyâra götürmek : 469; —yi şer' u kânûn üzre ta'sîr itmek : 273

terk; —i (dâr u) diyâr itmek : 307, 579, 593, 594; —i da'vâ vü nizâ' olmak : 458; —i diyâr idüp perâkende vü perîşân olmak : 236, 627; —i diyâr u celâ-yı vatan itmek : 50, 381; —i mesken itmek : 151; —i vatan eylemek : 581

Tersâne; — emîni memhûr temessük virmek : 478; —i Âmire : 294; —i Âmire kethudâsı : 44; —i Âmire mühimmâtı : 390, 639; —i Âmire Zindânı : 537; —i Âmire'ye bedel-i kürekcilerin teslim itmek : 478; —'ye ve gayri yirlere lâzım gelen tahta : 625

teslîm; — eylemek : 322, 382; — eylemekde inâd ü muhâlefet üzre olmak : 597; — ü irsâl olunmak : 406; — ü kabz itdirmek : 648; — ve mahalline irsâl itdirmek : 571

teşekkî itmek : 713

Tetimme-i Ağrafa; — defterleri : 122; — kâdîsı : 122

tevâbi' u levâhıkına ve esbâb u tavarlarına zarar u gezend irişdürmemek : 384

tevakkuf (u ârâm) eylememek : 343, 558, 589, 601, 696

tevcîh olunmak : 533, 536

teveccüh ü azîmet itmek : 384

tevkîr u ihtirâm ile istikbâl itmek : 632, 699

tevkî; — hulûl itmek : 28; — ile tevcîh olunmak : 29

tevliyet : 13, 105, 274, 400; —den azlolunmak : 49; —den ref' olunmak : 23; —e vaz'-ı yed eylemek : 96; —i zabt u tasarruf itmek : 409; —in almak : 96

tevzî' (u taksîm) itmek : 7, 361, 541

tezallüm eylemek : 10, 270, 403, 667

tezkire(ler) : 380, 468, 485; — göndermek : 564; — vir(il)mek : 361, 371, 578; —i olmayanlar : 238; —si olmamak : 468

tezlîl olunmaları mühimmât-ı dîn ü devletden olmak : 559

tezvîr(ât) : 273; —e sâlik olmak : 71; —i zâhir olmak : 329; — ü telbîsden (ve şühûd-i zûrdan) hazer itmek : 369, 472; — ü telbîse sülûk itmek : 361

Tımsıvar (Eyâleti) : 268, 452; — beğlerbeğisi : 408, 474, 571, 640; — kâdîsı : 571

Tırgovişte kâdîsı : 211

Tırhala (sancağı) : 255, 534, 610; — beği mütesellimi : 671; — kâdî(sı /ları) : 122, 418, 543, 651, 671; — Yeniçeriler serdârı : 671

Tirnovi kasabası, Yenişehir ü Fenar kz. : 527; — kâdîsı : 208, 592, 617

tîmâr(lar) : 9, 14, 284, 427, 431, 572, 600; —a mutasarrıf olmak : 455; — baş karyeleri : 615; — bedeli cem'ı : 243; — bedeliyyesi : 124; — erbâbı : 243; —ı âhara virilmek : 600; —ı alınmak : 250; —ı karyelerine dahl itmek : 53; —ı mahsûlin zabteylemek : 707; —ın âhara ferâgat itmek : 455; —ın almak : 14; —ın bozmak : 9; —ın zabıtdürmemek : 365; —ın zabıtmek : 472; — itdürmek : 296; — itmemek : 512; — mahsûl(ler)i : 365, 469; — re'âyâsı : 284; — re'âyâsın ve sübaşısın bedel teklîfi ile rencide itdürmemek : 371; — u ze'âmet : 199, 251

tîzgâhların bozmak : 291

ticâret : 11, 103, 406; — için gelmek : 348; — itmek : 37, 227; — tarîkı : 47; — tarîkıyla Acem'e varup gelmek : 692

Tikveş kâdîsı : 708

tilâvet olunan eczâ : 303

Timok Kâdîsı : 279

Timür, Dâvûdlı Voyvodası : 93

Timür, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208

Timürçi karyesi, Çal kz. : 582

Timürhısârı kâdîsı : 374

Tire; — kâdîsı : 300, 385; — Mahkemesi : 300; — monlâsı : 148, 427; —'den sabun götürüp isti'mâl idenler : 272

toğan; — götürüp sayyâdlık itmek : 238; — pöstların cem' itmek : 238

toğancı : 499; —başı : 238, 529

Toğânî-zâde, Kıbrıs cezîresi : 510

Toht (kazâsı) : 232; — kâdîsı : 232

tohum(lar) : 339, 394; —ı alup ihtikâr itmek : 394

Tokat (kazâsı) : 392; — kâdîsı : 392; — yeniçeri serdârı : 392

tolama : 159, 482; — giymek : 182, 226, 230, 264, 281, 282, 456

Tolyan Bâzârı voyvodası, Ustrumca kz. : 700

Toma Kostarin, Aşağa Varoş keferesi, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Tomaş Pramki, Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

Tomorince : 204; — kâdîsı : 204

tomruk(lar) : 714; — hizmeti ref' olunmak : 390; — mühimmâtı ref' u def' olunmak : 390

tonluğı uzun işletdürilmek : 370

top(lar) : 149; —a araba bârgîrleri lâzim olmak : 583; — kundakları : 652; — u yuvalak zâyi' u telef itmek : 187

Toparabacılar zâbitlarından akça taleb olunmamak : 583

topcı(lar) (tâyifesi /zümresi) : 69, 159, 176, 226, 230, 255, 264, 282, 295, 306, 499, 564; — bölükbaşları : 652; — (vü cebeci) nâmında gezmek : 69, 99, 176, 182, 226, 230, 255, 264, 281, 282, 289, 382, 651; — evlerinden kaldurulup vakt ü zamânıyla sefer-i hümayûna irişmek : 564; — geçinmek : 498; — vakt ü zamânıyla sefer-i hümayûna irişmek : 564; — vü cebeci zümresi : 382, 605, 647, 651, 672; —başının Südde-i Sa'âdet Kâyim- makâmı : 564

Tophâne : 356, 399, 673

toprak; — ilhâk olunmak ihtimâli olmamak : 373; — kâdîları : 8, 9147, 198, 270, 596, 598, 697; — sipâhîsi :

- Topucın Panayırı, Selanik : 285
- topuz ile urup mecrûh itmek : 254
- Toroviçe karyesi, İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259; — ahâlisi : 204
- Totori veled-i Seki, maktûl, Şehirköy kz. : 321
- töhmeleri sâbit ve sicill ü huccet olunmak : 551
- Trablus'a giden gemiler : 314
- Trablusşâm : 613; — beğlerbeğisi : 458
- Trabolice /Trabolitce (kazâsı) : 254; — kâdîsı : 24, 250
- Trabzon (sancağı /eyâleti) : 324, 614; — kâdîsı : 230, 243, 318, 635; — muhâfazası : 318; — müftîsi : 635; — nün kısmet-i askeriyyesi : 635
- tuğrâlu; — defter : 162; — vü imzâlu ma'mûlün-bih defter : 606
- tuğyân; — itmek : 266, 297, 620, 627; —larından karâra mecâl olmamak : 528
- tûl : 370
- Tuna yalıları : 441, 577; — kâdîları : 214, 264, 306, 584; —nda olan sancakbeğleri : 214; —nda evi ve sâyir emvâl ü erzâkı olmak : 682
- Tuna, Deli, Kallâb, Harâm-zâde, Edirne : 675, 678
- Tunus (eyâleti); — beğlerbeğisi : 436; — ihtiyârları : 464; — kapudânı : 464; —'a giden gemiler : 314
- Tur Alî, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208
- Tursun, Niğbolı Kal'ası'nun muhâfazasında : 455
- tut bâğçesi : 475
- Tutrakan kâdîsı : 214
- tutup sakalın kesmek : 621
- tuz; — bahâsı : 694; — der-anbâr olmak : 694; — mahzeni : 628; — u tereke iki bahâsına virilmek : 467
- tuzla : 628
- Tuzla, Kıbrıs : 650
- tüccâr(lar) (tâyifesi) [/tâcîr] : 51, 143, 197, 200, 287, 395, 410, 439, 462, 627; —a âhardan dahlolunmamak : 37; —a mâni' olmak : 354; — gelüp bey' u şîrâ olunmak : 239; — gemileri gibi harc alınmamak : 36; — hîleye sâlik olmak : 35; —ı koryup hıfzitmek : 64; —ı ta'cîz ü tazyîk itdürmemek : 426; —ı zalemenün zulm ü te'addîsinden koryup gözetmek : 68; —in yükleri : 439; —n rencîde itdürmemek : 311; —n rencîde vü ta'cîz eylemek : 51; —ne dahl ü te'addî olunmak : 37; — u bâzergân tâyifesi : 311; —un esbâb u erzâkı : 326; — ve rencber tâyifesi : 700
- tüfenk(ler) : 159, 254; — atmak : 266; —i ellerinden alınmak : 116; — ile (urup) mecrûh itmek : 321, 403, 552, 669; — ile gezmek : 671; — ile göğsi altında urup bî-günâh katleylemek : 640; — ile urup katlitmek : 358, 403; —in almak : 708; — taşımak : 69, 176, 182, 226, 230, 255, 264, 281, 282, 289, 382, 424, 456, 605, 651; — ü âlet-i harb taşımak : 116; — ü toğan götürüp sayyâdlık itmek : 238; —endâz tahrîri bahânesiyle ahâlîsin ta'cîz itmek : 538, 579; —endâzdan mu'âf u müsellemler olmak : 408
- türbe : 217
- Türbe-i Mutahhere-i Seyyidü'l-enâm, Medîne : 183, 184
- tütün : 585; — ekilmiş yirleri mîrî için girift eylemek : 380; — hizmeti : 190
- tüvânâ vü güzîde bârgîrlar beslemek : 512

udûl ü inhırâf eylememek : 50, 346, 369, 640

uğur-ı hümayûn : 423, 533, 558, 608, 632

Uğurlı, Hâcî, Tophâneli : 85

ulak /ulağ; — bârgîr(ler)i : 80, 106, 125, 451, 532; — ile gelen çavuşlar : 360; — ile gelen kapıcı(baş)ılar : 360; —la (ta'yîn ü) irsâl olunmak : 80, 315, 451; —la Erdel vilâyetine irsâl olunmak : 515; —la gitmek : 292

ulemâ : 85, 100, 188, 245, 458; — vü kuzât : 227; — vü sulehâ : 14, 102, 119, 151, 211, 235, 528, 622, 627, 640

Uluborlı (kasabası) : 248; — kâdîsı : 248

ulûfe(ler) : 235, 251, 280, 422, 472, 530; —i virilmek : 30; — ile edâ eylemek : 196; — ile kanâ'at itmek : 467; —ine dahlîtmek : 468; — mahalline gelüp temessük ibrâz itmek : 468; —si kat' olunmak : 235, 295, 472, 668, 671; —taleb itmek : 30, 468; —virmek : 708; —ye mutasarıf olmak : 554, 668

Ulukışla karyesi : 193

ummâl : 562

umûm; — tefîşi : 321, 336, 338, 413, 557, 688, 697; — tefîşi ile il üzerine devre çıkmak : 335; — üzre kalkup sefer-i hümayûna gitmek : 382

umûr; — tefîşi : 713; —dîde kimesne ta'yîn olunmak : 557; —ı mühimme : 270, 292; —ı mühimme ile gelenlere hükûmet itdürmemek : 535; —ı mühimme tefîşi : 535; —ı mühimmeye mâni' olmak : 541; —ı müslimîn görilmek : 432

Umûrobası Çiftliği, Badracık : 297

Una'ya geçmek : 454

Urlı nâhiyesi, İzmir kz. : 335

Urum tâyifesi : 37

urup; — katlîtmek : 317, 393, 551; — mecrûh itmek : 552

Urus esîri : 406

usât-ı cibâlün tuğyânlarından karâra mecâl olmamak : 528

Ustrumca kâdîsı : 63, 69, 410, 439, 700, 708

usûl-i vakfı bozup tağyîr ü tahrîf itmek : 673

Uşşâk kâdîsı : 371

uyan : 515

Uylavca(?) karyesi, Kratova kz. : 144

uyuz olmak : 512

Uzuncaova Hâsköyi kazâsı : 235

ücret-i kadem : 261; — diyü akça cem' itdürmek : 211

üç ocak : 426

Üçkilise, Revân : 87

Üftâde Efendi, Meşâyih-ı kirâmdan, Burusa'da âsûde olan : 197; — bacıları : 197; — fukarâsı : 197

Ülgün; — ahâlîsi : 38; — kâdîsı : 38; — Kal'ası neferâtı : 631

ümenâ bkz. emîn

ümerâ bkz. emîr

Ümmü Gülsûm Sultân, IV. Murad'ın kardeşi : 420, 556

Üngürüs cânibleri : 247

üsârâ bkz. esîr

Üskok yaylağı, Eğridere Derbendi, Köstendil sn. : 546

Üsküb (sancağı) : 175, 291, 313, 523, 621, 662; — câniblerinde cem' u tahsîli lâzım olan mâl-i mîrî : 531; — kâdîsı : 651, 621, 661, 668, 696; — kethudâyirleri : 621; — ma'âdini : 403; — müfettişi : 403; — mütesellimleri : 621; — yeniçeri serdârları : 621

Üsküdar (kazası) : 196, 209, 270, 318, 458, 659; — arâzîsi : 394; — debbâğları, İstanbul : 196; — kâdîsı : 37, 197, 367, 463, 526, 597; — monlâsı : 557

Üsküdârî Efendi, Dîvân Kâtibi : 354, 359

üslûblarında müslimâna müşâbeheleri olmamak : 385

Üveys Çavuş, kâtil kefilî, Yenişehir ü Fenar kz. : 524

Üveys, Haffâflar Kethudâsı, Sofya : 715

Üzümlü kazâsı, Menteşe : 50

vâ'ız u nâsîh : 23

vâfir ü müstevfî asker-i İslâm : 558

vahşî cânavarlar sayd u şikâr itmek : 238

vakf /vakıf [/evkâf] : 1, 13, 56, 137, 194, 217, 245, 303, 377, 436, 511, 522, 578, 607; —a âyid olan mahsûl : 13, 606; —a âyid olan öşrin virmemek : 1; —a dahl ü gadr itdürmemek : 400; —a gadreylemek : 105, 113, 179, 195, 209, 217, 237; —a hizmet idenlere vazîfe virilmemek : 96, 274; —a hükm olunmak : 458; —a küllî gadr (ü hayf) olmak : 1, 13, 59, 105, 359; —a küllî zarar terettüb itmek : 436; —a müdâhale eylememek : 96; —a rüsûm virmek : 439; —a sa'yi olmak : 400; —a te'addî : 303; — ahâlisî : 93; — akçadan akça hakkı olmak : 399; — akçadan ber-vech-i karz akça almak : 624; — bâzâr kayıkları dolmadın âdem almak : 375; — çiftlik mahsûli, Kıbrıs cezîresi : 510; — çiftlikler : 511; —dan rehn ile akça almak : 237; — defteri : 194; — dükkânlar, Ereğli ks. : 278; — etmek : 137, 359, 410, 510; — harâba müşrif olmak : 303; —ı ihyâ (vü âbâdân) itmek : 400, 413; —ı zâbıtlar ma'rifetiyle icrâ itdürmek : 562; —ı zabt ve mahsûlin kabz itmek : 673; — imâreti : 409; —ın imâreti kapanmak : 409; —ından ifrâz itmek : 718; — için hükmidüp alıvmek : 606; — için kabz itdürmek : 673; — için kabz olunmak : 96; — için zâbıtına ahz ü kabz itdürmek : 562; — için zabt olunmak : 458; — karyeler /kurâ : 2, 59, 93, 236, 562, 606; — karyeler re'âyâsı : 501; — kâtibi : 96, 274; — kayıkları ibtâl eylemek : 375; — kayıkların yirine büyük sefînelerin yanaşdurmak : 375; — mahsûlâtın ahz ü kabz itdürmek : 569; — mahsûli : 57, 193, 303; — mahsûli mevkuûf kalmak : 409; — mahsûlinden şart u ta'yîn olunmak : 667; — mahsûline gadr ü noksân terettüb eylemek : 522; — mâlî eklitmek : 96; — mâlî müflis yirlere zimem itmek : 96; — mu'attala kalmak : 458; — muhtell ü müşevveş olmak : 96; — mukâta'aların mülâzım almak : 569; — mürtezikaları : 23, 96; — mütevellîsi : 1, 2, 58, 209, 217, 248, 377, 399, 499, 501, 502, 562, 569, 606, 607, 673; — mütevellîsi tarafından ber-vech-i maktû' almak : 522; — nâzırı : 1, 578, 673; — panayırı : 410; — re'âyâsı : 2, 67, 218, 361, 502, 578; — sahâbe develeri, Mısır : 586; — tarafından kabzeylemek istemek : 606; — tarafından ta'mîr itdürmek : 681; — ta'yîn olunan bâğ u bâğçe vü (çiftlik ü) tarla vü mer'âlar : 330, 331; — teftîşi : 413; — tevliyeti : 400, 409; — u

emlâk : 199, 251, 679; — u emlâk zâbitları : 208; — u habs itmek : 436; — u serbest karyelere firâr itmek : 596; — u şart eylediği kitâblar : 245; — u şart itmek : 458; — un akçası tahsîl olunmak : 113; — un defterde mukayyed ra'yyet ve ra'yyet oğulları : 578; — un hakkı alıvrilmek : 399; — un hakkı olmak : 606; — un ihrâk olan hâneleri : 245; — un ihyâsıyla mukayyed olmamak : 303; — un iskelesin mâlikâne zabıtmek : 209; — un kitâbetin alup vakfun umûrına müdâhâleden hâlf olmamak : 23; — un küllî za'fı olmak : 673; — un mahsûl ü icârelerin erbâb-ı vazâyife virilmemek : 458; — un mahsûline müdâhâle olunmamak : 400; — un mürtezikasına ihtilâl virmek : 409; — un pereme vü kayık yirleri : 673; — un rûsûmına gadreylemek : 439; — un terk ü ibtâlî : 458; — un toprağında zirâ'at idenlerün öşr ü rûsûmların hükmitmek : 499; — un yava vü haymânegân ve beytü'l-mâl-i âmme vü hâssası : 606; — un yazılı re'âyâsı : 562; — zâbit(lar)ı : 362, 439, 501, 502, 606; — zimmîlerinün cizyeleri ve deynleri : 361; — nâme : 458

vakfiyye(ler) : 195, 198; — i ma'mûlün bihâ : 356, 400

vakfiyyeti; — defâtir-i atîka vü cedîdede mastûr u mukayyed olmak : 718; — ref' olunmak : 556

vâkıf : 400; — u muttali' olmak : 632

vakt-i işâ : 676

vâlîde sultân çiftlikleri mahsûli : 648, 649, 650

vâlîde sultânın [Mahpeyker Sultân] cezîre-i Kıbrıs'da olan çiftlikleri : 172, 173, 648, 649, 650

Valyeva (kasabası) : 14; — kâdîsı : 14

Vardar Kapısı, Selanik : 76

vâris(ler) : 61, 298, 445; — inden şer'le taleb ü da'vâ olmak : 399; — i ma'rûfî olmamak : 88, 174, 520; — i ma'rûfî olmayanların muhallefât u metrûkâtı : 197

varsak; — (u tüfenk) taşımak : 69, 159, 176, 182, 255, 264, 281, 282, 289, 382, 424, 456, 605, 651; — (u tüfenk) taşıyup fukarâya zulmitmek : 226, 230; — taşıyan levend tâyifesi : 99

varul tahtası : 294

vasıyyet; — i ve düyûn-ı müsbetesi olmak : 565; — nâme : 198

vasî : 458; — nasbolmak : 298, 458; — ı muhtâr : 26, 27, 565; — ı şer'î : 552

vaşak; — derisi taleb itmek : 593; — pöstların cem' itmek : 238; — sayd u şikâr itmek : 238

Vaşlice(?) sahrâsı, Badracık : 297

Vavri karyesi, Tokat kz. : 392

vaz'-ı aslîsi; — üzre ta'mîr olunmak : 144; — üzre ta'mîr ü meremmet için ellerine huccet-i şer'ıyye virilmek : 373; — nden ziyâde taş u kireç ü toprak ilhâk olunmak ihtimâlî olmamak : 373

vaz'-ı yed; — eylemek : 96, 677; — ü alâka itmemek : 677

vazî' u şerîf : 545; — mahzar eylemek : 14

vazîfe(ler); — ihdâs itmek : 673; — vir(il)memek : 274, 277, 303; — i noksân üzre gelmek : 667; — in edâ itdürmek : 303

vefât idenlerün muhallefâtları : 672

vekâlet-i kübrâ : 337, 557

vekâleten medrepolid ta'yîn eylemek : 683

vekil(ler) : 89, 347, 406, 533, 595, 687; — nasb (u ta'yîn) eylemek : 42, 344, 523, 514; — i ile berâber itmek : 392; — i ile berâber ve tamâm hakk u adl üzre tefîiş ü tefahhus itmek : 514; — i şer'î : 298, 552; — ine teslîm eylemek : 392; — ü'l-harc : 484, 591

Veled, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208

velence; — vü ihrâmların almak : 317; — işleyenler : 291

Velî Dede, avreti gasbidilen, Beğlü k., Çal kz. : 151

Velî, Kapucu, görevli olarak Mısır'a gönderilen : 613

Velî, Seyyid, Mehmedce k., Karasu kz. : 473

Velî, Sipâhî Rıdvân oğlu, Babaeskisi ks. : 4

Velizdon karyesi, Fenar nh. : 524

Venedik : 128, 661; — ilçileri : 128; — keferesi : 38; —'e metâ'ları götürmek : 51

Venehim(?), Elkas(?) oğlu, zimmî, kendilerine garaz edilen, İzmir : 185

verâ-yı Una'ya geçmek : 454

verâset : 42, 393, 520

verese : 321, 556; — gâyib ü gâyibe olmamak : 387; — sağır u sağire olmamak : 387; —si dem ü diyetini talep ü da'vâ itmek : 377; —sinden tahsîl olunmak : 344

vezâret : 62, 354, 359, 371, 635; — hıdmeti : 265

Vezîr İlyâs Paşa âdemleri : 90

Vezîr Mehmed Paşa'nun Kethudâsı : 538

vezîr [/vüzerâ] : 4, 7, 8, 14, 29, 36, 48, 53, 62, 78, 86, 90, 98, 102, 103, 115, 118, 121, 123, 124, 125, 139, 146, 149, 158, 184, 211, 212, 214, 229, 243, 251, 252, 264, 265, 294, 305, 327, 352, 353, 354, 355, 359, 362, 368, 371, 388, 390, 393, 395, 402, 406, 408, 425, 433, 452, 455, 473, 475, 477, 480, 485, 488, 525, 526, 531, 535, 537, 538, 540, 571, 579, 586, 592, 604, 645, 677, 693, 702, 705, 711; — hâsları mahsûli : 469; —ün sarâyına girmek : 552; —i a'zam : 38, 48, 97, 105, 107, 179, 193, 194, 205, 230, 258, 315, 405, 458, 472, 514, 520, 530, 534, 558, 693, 696, 701, 703; —i a'zam hâsları voyvodası : 273; —i a'zam mahsûline noksân müterettib olmak : 534; —i a'zam ve serdâr-ı ekrem hâsları mahsûli : 222; —i a'zam voyvodası : 222, 469; —i sâni : 308, 337, 451, 515, 552, 675, 678; —i sâni ve sadâret-i uzmâ kâyim-makâmı : 86; —yı ızâm : 91, 185, 472; —yı ızâm huzûrunda görülüp icrâ-yı hakk olmak : 637; —yı ızâm u ümerâ-yı kirâm haklarında nâ-ma'kûl kelimât sâdir olmak : 284

veznitmek : 432

vezzânlık hıdmeti : 383

Viçan, zimmî, haydûd, Grabova Kara Eflak k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Viçan, zimmî, ok ile bir gözi çıkarılan, Toroviçe k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Vidin (kazâsı /sancağı) : 88, 279, 280; — beği : 536; — cizyesi : 210; — kâdîsı : 88, 174, 214, 279, 280, 281, 457, 536; — nâzırı : 536; — yeniçeri serdârı : 279, 280; —'den Tolca'ya varınca ve Tuna yalılarındaki kâdîlar : 584

Vilasovik karyesi, âsî Arnavud karyesi : 627, 642

vilâyet; — a'yânı diledükleri bir müstekîm kimesneyi mütesellim nasbitmek : 545; —de sâkin ü karâr itmek : 535; —den alâkaların kat' itmek : 24; —den ihrâc itmek : 90; — emn ü emân bulmak : 22; — fetholunmak : 454; — hâlî kalmak : 688, 706; — halkı rızâ vü şükrân üzre olmak : 545; — harâcı : 602; —i ehl-i fesâd olan eşkıyâdan pâk ü tathîr itmek : 535; —i pâk ü tathîr eylemek : 627; —ine îsâl eylemek : 555; — kâdîsı : 204, 235; — pîşkeşi : 602; —ün müsinn ü ehl-i vukûfı : 17; —i Anadolu : 657

Vino, zimmî, haydûd, Grabova Kara Eflak k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259

Vird(?) [/Radovnik] karyesi, İhlevne kasabası sahrâsı, İskaradin kz. : 521

Visoka(?) ve tevâbi'ı hâslar, Selanik : 488

vistiyar : 682

Vistrise nehri, Badracık : 297

Vişegrad kazâsı : 552

Vize kâdîsı : 59, 176, 295, 306, 362, 363, 509

Vlaseniça kasabası : 86

Vodine : 474, 664

Vostiçe [/Bostiçe] kazâsı : 98; — kâdîsı : 98; — sâkinleri : 97

voynuğân bkz. voynuk

voynuk(lar) [/voynuğân] : 627; — defterlerine kesr terettüb eylememek : 615; — evlâdı : 615; — re'âyâsı olan yirlerün kâdîları : 615; — u zevâyid-i voynuk kimesneye ra'ıyyet olmamak : 615; — mürde vü gürîhte ve perâkende vü perişân olmak : 615

voyvoda(lar) : 29, 34, 38, 93, 97, 140, 145, 160, 202, 222, 241, 252, 330, 331, 340, 353, 379, 380, 401, 402, 405, 410, 420, 428, 469, 482, 488, 517, 562, 581, 584, 589, 656, 679, 682, 685, 687, 689, 694, 700; — eşirrâ ile yek-dil olmak : 361; — hakların taleb eylemek : 273; — ile Âsitâne-i Sa'âdet'e ihzâr olunmak : 509; — mühür urmak : 426; —nun mahsûline gadr terettüb eylemek : 584; —sı umûrına karışdurmamak : 340; —sına hukûk u rûsûmı zabt u ahz ü kabz itdürilmek : 563; —sına serbestiyyet üzre zabttdürmek : 556; —sınun zabt u tasarrufına mâni' olmak : 340; — taleb eylemek : 509; — vekîli ve âdemi : 595

voyvodalık : 93, 328, 592, 621, 624

Vuk Poreşk, Aşağa Varoş keferesi, Novi ks., Kostanice kz. : 454

vukıyye : 477, 594

vukû'ı üzre defterden ihrâc olunmak : 551

vukûf u şu'ûr : 22

Vulçitrın (sancağı); —beği : 403, 706; — kâdîları : 403, 706; — zâbitları : 706

vücûd-ı habâset-âlûdından pâk ü tathîr eylemek : 115, 627

vücûh-ı hayrâta vakfeylemek : 197, 556

vüfûr-ı şecâ'at ü şehâmet : 632

vürdinar tahtası : 294

vüzerâ bkz. vezîr

Ya'kûb, Deli, Dîvâne, Yeniçeri, şakî, Yenişehir kz. : 448

Ya'kûb, Dergâh-ı Mu'allâ Mütferrikası : 427

Ya'kûbbeğ Derbendi kâdîsı : 20

Yağ Kapanı, Galata kz. : 681

yağ; — tabheylemek : 87; — u bal salmak : 202; —lı çörek işleyenler : 319; —suz çörek işleyenler : 319

yağmâ; — (vü gâret) itmek : 53, 133, 164, 165, 167, 181, 239, 403, 447, 453, 462, 515, 535, 587, 627, 668, 705; — vü hasârete şürû' eylemek : 640

yağmurluk giymek : 281, 424

Yahmûl karyesi, Ma'arratü'l-Mısırîn, Haleb : 556

Yahyâ Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Mora sancağında ze'âmete mutasarrıf, şakî vü ehl-i fesâd ü kâtil ve firkateci zâlim : 115

Yahyâ Çavuş, şakî, Vostiçe kz. : 97, 98

Yahyâ, esîr, Tavukbâzân'ndan Kapucı Hâcî İbrâhîm'ün esîri : 85

Yahyâ, Ihtime, Kıbrıs : 650

Yahyâ, Kâdiköy'i'nde sâkin : 318

Yahyâ, Mevlânâ, Şeyhu'l-İslâm : 354, 359, 458
 Yahyâ, Sayfî nâm kâdînun oğlu, şakî, Bolı : 357
 Yahyâ, Sipâhî, Mehmed Çavuşû'un ze'âmeti karyelerini zabt iden, Yenişehir kz. : 448
 Yahyâ, şakî, Bolı kz. : 73
 Yahyâlu karyesi, Kaysariyye sn. : 116
 Yaka(?) veled-i Karaca, Yenice k., Bınarhısâr kz. : 444
 yakalu; — dolama /tolama giyüp fukarâya zulmitmek : 69, 159, 176, 182, 226, 230, 255, 264, 281, 282, 289, 382, 424, 456, 605, 651; — kaftân u tolama : 482
 Yako Frenk, Kuyumcı, firârî hırsız : 547
 yâkût taşlı yüzükler : 347
 Yâkûtiyye Medresesi, Erzurum : 428
 yalı(lar) : 37, 38, 149, 423, 441, 577, 584; —un muhâfazası : 135; —ya vürdinar ve varul tahtasın indürmek : 294
 yalın kılıç ve fitili yanmış tüfenk ile gezmek : 671
 Yalova, Kocaili sn. : 596
 yamak : 319; — ta'yîn olunmak : 715
 Yanbolı kâdîsı : 295
 Yani veled-i Franko, zimmî, Yedikule'deki Hâcî Hamza Vakfı'nın mallarına mutasarrıf : 104
 Yani, Nihâl(?), zimmînin oğlu, Misinlü k., Bergos kz. : 397
 Yanko, zimmî, Vistiyar, İstanbul : 682
 Yano zimmî, Burusa : 419
 Yanya (kazâsı /sancağı) : 11, 255, 640; — kâdîsı : 11, 640, 641, 651
 yapağı(?) : 648; —nun a'lâsından işlenmek : 291
 yaprak : 332
 yarak(lar) : 382, 558
 yarar; — âdemlere koşmak : 78, 92, 320, 337, 340, 381, 405, 478, 504, 571, 589, 627; — bârgîrler kalmamak : 512; — câvsûslar : 247; — kefilleri olmak : 483; — u emekdâr olmak : 422, 632; — u güzîde şâhîn tedârük eylemek : 529; — u mu'temedün-aleyh âdemler koşmak : 317, 661, 675; — u mün'ım : 274; — u müsellâh âdemler : 558, 629; — u müsellâh asker ihrâc itmek : 698; — u nâmdâr : 265; — u tüvânâ vü güzîde bârgîrler beslemek : 512; — ulak bârgîrlerin tedârük itmek : 80
 yasak olunmamak : 269
 yasakçı(lar) : 154, 180, 239, 460; — değneği : 205; — nasb u ta'yîn olunmak : 154, 180, 457; — ref' olunmak : 76, 154
 yasakçılık : 710; — hıdmeti : 142, 180, 457, 527, 609; — hıdmetinde istihdâm olunmak : 527; — inâyet olunmak : 617; — umûrında istihdâm itdürilmek : 617; — umûrlarında olmak : 618; — virilmek : 608; —dan ref' olunmak : 457
 yaş ekinlerin yidürmek : 100
 yat u yarak(lar) /yarağ : 149, 382, 482; — ve sarıduğı dülbendine dahl ü ta'arruz itdürmemek : 603; — ile eşkiyânun yollarını hıfz u hırâset itmek : 642
 yava (tâyifesi) : 162, 295; — harâccıları : 482; — keferesi : 162; — vü haymânegân : 606
 Yavuz, müteveffâ, nakîb, İstanbul : 430
 Yaya Mukâbeleciliği hıdmeti : 7
 yaya mukâbelecisi : 7, 8

yayabaşı(lar) : 63, 64, 66, 68, 69, 74, 76, 77, 282, 285, 286, 289, 291, 295

yaylak : 341; —larda zuhûr eyleyen harâmî vü haydûd eşkıyâsının def'ı : 546

yaz eyyâmında su kahtlığı : 356

Yazıcı, şakî, Dobniçe : 534

yazılı re'âyâ : 562

yedi yüz arabalık mikdârı otluğun âteşe yakmak : 659

Yedidivân (kazâsı) : 600; — kâdîsı : 600

Yedikule, İstanbul : 196, 433, 599; — Selh- hânesi : 196

Yehûdî(ler) (tâyifesi) : 70, 74, 77, 185, 206, 227, 233, 291, 345, 347, 355, 385, 421, 547, 603, 618; — at u silâh ile gezmek : 559; —e mu'âvin olmak : 74; — fâhır libâslar giymek : 559; — fukarâsı rencide vü remîde itdürilmemek : 618; — inâdlarına musırr olmak : 77; — ile yek-dil olmak : 65; — kendülere münâsib libâs giymemek : 559; —ni dahl ü ta'arruz itdürmemek : 618; —nün emvâl ü erzâkın gâret ü yağmâ itmek : 462; — ü kefare tâyifesi : 559

yek-dil (ü yek-cihet) olmak : 65, 98, 148, 222, 307, 335, 346, 361, 391, 541, 542, 560, 604, 623, 705

yelken takye : 482

Yemen cânibine asker ihrâcı : 265

yemîn itmek : 347

Yenibâzâr nâhiyesi, Budimle ma'a Temran kz. : 642; — kâdîsı : 211, 627

Yenice karyesi, Bınarhısâr kz. : 444

Yenice kazâsı; —nda vâkı' iskelelerin gümrüğü ve kassâbiyyesi : 628; — kâdîsı : 687

Yenice-i Karasu kâdîsı : 154, 628

Yenice-i Vardar (kazâsı) : 522; — kâdîsı : 522

yenîçeri(ler) (tâyifesi /zümresi) [/yenîçeriyân] : 1, 47, 69, 73, 77, 98, 103, 111, 142, 148, 159, 171, 174, 176, 181, 199, 214, 226, 227, 230, 235, 255, 264, 280, 282, 283, 289, 291, 306, 344, 345, 357, 405, 422, 424, 439, 445, 453, 457, 459, 486, 527, 539, 565, 608, 609, 617, 628, 637, 639, 648, 650, 651, 674, 687, 691, 709; — ağa(sı) /ları : 52, 174, 175, 658; — ağası sârbânbaşısı : 680; — beytül-mâl(ler)i : 159, 255, 264, 282; — bölükbaşısı : 134, 208; — çavuş(lar)ı : 47, 174, 312, 382, 442, 553, 575, 604, 651; — çiftlikleri : 584; — çorbacıları /şorbâcısı : 290, 293, 463, 616; — çukaları işlemek : 65, 75; — çukası : 63; — çukası hıdmeti : 64, 66, 68; — çukası işleyen Yehûdîler, Selanik : 291; — çukasını işletmek : 291; — dahlitmek : 376; — eşkıyâdan nice kimesneler ile yek-dil olmak : 604; — gâzîlerinin bayrakdârı : 180; — gice ile mecrûh u maktûl bulunmak : 674; —i getürtmek : 551; —i şer'-ı şerife da'vet ü ihzâr itmek : 548; —i yasacılık umûrında istihdâm eylemek : 76; — kâtibi : 420, 556; — katlitmek : 115, 489; — kethudâsı : 142, 154, 155, 180, 457, 527, 542, 608, 609, 617, 672, 710; — kirpâsına ta'yîn olunan karyeler : 543; — kulların sefere ihrâcı : 382; — men' u def' olunmak : 340; — Meydânı : 543; — Meydânı mühimmâtı : 482; — Meydânı'na lâzım gelen koyun iştirâsı : 524; — nâmında gezmek : 69, 226, 230, 255, 264, 281, 282, 289, 346, 456; — nâmında olanları ahzıtdürmek : 605; — nâmıyla fesâd iden eşkıyâ tâyifesi : 706; —ne bekletmek : 618; — Ocağı : 64, 68, 76, 103, 122, 134, 155, 159, 176, 208, 282, 289, 295, 306; — Ocağı çavuşı : 230; — Ocağı gedüklüleri : 605; — Ocağı hasırı mühimmâtı : 486; — Ocağı sayyâdları : 208; — odabaşları : 33; — olanlar vukû'ı üzre defterden ihrâc olunmak : 551; — serdâr(lar)ı : 31, 52, 59, 69, 88, 99, 103, 106, 111, 125, 148, 153, 158, 171, 176, 189, 199, 208, 230, 232, 255, 257, 264, 270, 279, 280, 281, 290, 310, 312, 314, 317, 376, 382, 392, 404, 407, 424, 448, 456, 460, 461, 486, 489, 504, 548, 551, 553, 555, 583, 589, 603, 604, 621, 623, 637, 638, 651, 671; — serdârları ellerinde olan beytül-mâller : 306, 382; — şeyhî : 380; — tefîş ü tefahhus olunmak : 103; — ve sâyir askerî tâyifesinden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmemek : 381; — vü acemî-oğlanı (ve topcı vü cebeci) nâmında gezmek : 176, 182, 382, 424, 651; — vü acemî-oğlanı ve kapu kulları : 199; — vü acemî-oğlanı ve topcı vü cebeci zümresi : 382, 605; — vü acemî-oğlanı zümresi : 382, 424, 647, 651,

672; — yayabaşları : 69, 285, 286; —yi bi-gayri hakkın salbitmek : 622; —yi dahl ü ta'arruz
itdirmemek : 66; — zâbıt(lar)ı : 99, 182, 264, 552

yeniçeriyân bkz. yeniçeri

Yeniil; — kâdîsı : 242; — voyvodası : 428

Yenişehir bkz. Yenişehir ü Fenar

Yenişehir ü Fenar (nâhiyesi /kazâsı) : 91, 201, 374, 482, 524, 534; — ahâlîsi : 388; — kâdîsı : 13, 91, 524, 527,
543, 563, 671; — monlâsı : 69, 122, 388, 421, 448, 554, 559, 651, 694; — mutasarrıfı : 684

Yeşil Imâret Evkâfı mütevellîsi : 49

yeşil; — dülbend sarınmak : 336; —lerine ve alâmetlerine ta'arruz olunmamak : 430

Yetmiş () Cemâ'at : 489

Yetmişinci Cemâ'at : 99

Yıldırım Bâyezîd Hân, Sultân : 138, 217; — Câmi'-ı Şerîfi, Bursa : 217; — Dâru'ş-Şifâsı, Bursa : 217; —
Türbesi, Bursa : 217

Yiğirmialtıncı Bölük : 407

Yiğirmialtıncı Cemâ'at, Vidin kz. : 280

Yiğirmiyedinci Cemâ'at, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerileri : 617

yiğitbaşı(lar) : 109, 112, 319, 332, 370, 715

Yildeğirmeni Mahallesi, Kâsımpaşa, Galata : 440

yim asmak : 622

yim; — ü yimek : 581, 593, 594, 638; — ü yimek taleb eylemek : 208; — ü yimek(lerin) al(dur)mak : 16, 402,
501, 684, 707; — ü yimeklerin ekleylemek : 43; — ü yimeklerin ve koyun u kuzı ve sâyir me'kûlâtların
almak : 539; — ü yimeklerin yimek : 579; — ü yiyeceklerin almak : 34, 202; — ü yiyeceklerin
yidürmek : 34

yimeklik nâmına akçaların almak : 581

Yirgöği; — iskele emîni : 542; — kâdîsı : 214, 252, 306, 542, 595; — Kal'ası : 542

yirlerin; — basmak : 677; — fuzûlen zabtirmek : 561; —den firâr idüp perâkende olmak : 528; —e âdem tutup
edâ-yı hîdmet itdürilmek : 546; —e getürmek : 386

yirli; — eşkıyâ tâyifesi : 462; — yir(ler)inden tefîş ü tefahhus itmek : 605, 706; — yirinden hakk üzere görmek :
673; — yirinden ma'rîfet-i şer'le görölüp men' u def' olunmak : 336; — yirinden muhâsebesi görölme :
614

yoğurd-hânede beslenen câmûslar : 339

yoğurtçı tâyifesi : 319; —başı : 339

Yoh(?) Toma, Yukarı Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454

yoklamalarda mevcûd bulunmayan erbâb-ı tîmâr : 243

yoklanmak : 139

yol(lar) : 72; —a ehl-i fesâd ü harâmî vü harâm-zâde inmek : 679; —a inmek : 210, 335, 363, 585, 587; —a inüp
katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl üzere olmak : 260; —a ve billere (eşkıyâ /şakîlar) inmek : 148, 182, 199, 543,
596, 703; — basmak : 97, 254, 557, 669; —da ve billerde (ve menâzil ü merâhilde) âdemler katlitmek :
688, 706; —da ve izde gaybet itdürilmek ihtimâli olmamak : 675; —da ve izde harâmîlik eylemek : 503;
—da ve izde rencîde itmek : 444; — esbâbların almak : 317; — hükmü : 268, 270, 589; —ın ve billerin
kesmek : 642; —ına gelmeğe nasb-ı nefis itmek : 541; — mahûf u muhâtara olmak : 384; — üzerinde
olan kâdîlar : 31, 244, 380, 404, 433, 451

yolcu yükin yıkdurmak : 451

Yolcu, Seyyid, Mehmedce k., Karasu kz. : 473

yoldaş(lar) : 79, 415, 507, 518, 519, 580, 610, 612, 633, 675, 678; —ını habsitmek : 447
yoldaşlıkda bulunmak : 558, 629, 631
Yorgi Sumaki, barça sâhibi, Venedik'e tâbi : 128
Yorgi, zimmî, Misinlü k., Bergos kz. : 397
Yorgo, zimmî, Göynükli k., Sahrâ nh., Dimetoka kz. : 373
Yovan Graf(?), Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454
Yovan veled-i Seki, İslarta k., Şehirköy kz. : 321
Yovan Voda, Boğdan Voyvodası Moşi'nin kardeşi : 589
Yovan, Aşağa Varoş keferesi, Novi ks., Kostanice kz. : 454
Yovan, zimmî, Bilo(?) 'nun karındaşı, nâ-bedîd olup hayât u memâtı nâ-ma'lûm olan : 244
Yovan, zimmî, Pavlikan k. : 517
Yovani Mori, râhib : 656
Yovari(?), Aşağa Varoş keferesi, Novi ks., Kostanice kz. : 454
yörük (halkı /tâyifesi) : 218, 578, 628; — beğleri evkâf re'âyâsına müdâhale itmemek : 578; — beğleri tefât ü tefahhus itmek : 578; — ü askerî tâyifesi : 628; —oğlu yörük ol(ma)mak : 218, 578
Yukaru Varoş Macarları : 454
Yumritaş, Karaağaç kz. / Gölhisâr kz. : 572
Yundoğlanı karyesi, Gönen kz. : 100
Yundoğlanı ma'a Küleki, Selanik : 76
Yûnus, Çal kz. : 582
Yûnus, Dergâh-ı Mu'allâ Gedüklü Müteferrikası : 392
Yûnus, mazınna, Ahîvîrân k., Murtaz-âbâd nh., Ankara sn. : 674
Yura(?) Payek, Yukaru Varoş Macarı, Novi ks., Kostanice kz. : 454
Yûsuf Ağa, Sipâhî, defterdâr paşa Kapucıbaşı : 227, 228
Yûsuf Bölükbaşı, Altıncı Bölük'den Cebeci Çavuşı, Özi'deki cebecileri yoklamak için İstanbul'a getirmekle görevli : 139
Yûsuf Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 302
Yûsuf Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Gedüklü Çavuşı : 17
Yûsuf Paşa, Rûmili Beğlerbeğisi : 646, 695, 701
Yûsuf Paşa, Vezîr : 355
Yûsuf, Antâliyyeli Mahmûd Çavuş'un [/Müteferrika Mehmed] oğlu : 137, 458
Yûsuf, Dergâh-ı Mu'allâ Sipâhîsi : 92
Yûsuf, Eflani-i Tatay kz. : 707
Yûsuf, haydûd, Geribani k., İşbat nh., İlbasan sn. : 204, 259
Yûsuf, İskenderiyye Sancakbeği Kâyim- makâmı : 711
Yûsuf, İsmâ'il-oğlu, ebnâ-i sipâhiyândan, şakî, Kaysariyye : 290, 293
Yûsuf, Kethudâyiri, eşkıyâ ile yek-dil olan : 163
Yûsuf, mazınna, Ahîvîrân k., Murtaz-âbâd nh., Ankara sn. : 674
Yûsuf, Odabaşı, Yeniçeri Ocağı sayyâdı : 208
Yûsuf, sâbık İskenderiyye sancakbeği : 45
Yûsuf, Seyyid, eşrâfdan, Giresin k., Kiçiborlu kz. : 43

Yûsuf, Sipâhî, İkiyüzseksenikinci Bölük'de, tütün hizmetinde : 190
Yûsuf, Sipâhî, Kaysariyye'ye görevli olarak gönderilen : 126
Yûsuf, Sipâhî, mîrî hizmetine me'mûr, İvranya : 705
Yûsuf, Sultân Murâd Hân Câmi'-ı Şerîfi Evkâfı kurâsından Tekeli karyesinin zâbıtı, Mağnisa : 377
Yûsuf, şakî, Priştine ks., Üsküb : 403
Yûsuf, Yaralı, Kumkapısı, İstanbul : 537
Yûsuf, Yeniçeri, katil, Ondördüncü Hâssagîler'de, şakî Yeniçeri Kara Osmân'ın oğlu : 111
Yûsuf, Yeniçeri, kâtil, İmroz cezîresi : 551
Yûsuf, Yeniçeri, Kukla sâkinlerinden : 648
yuvalak zâyî' u telef etmek : 187
yük(ler) : 646, 702; — çözüp bey' u şîrâ itmemek : 311; —ine karışdırmak : 439
yün : 110
yüzükler : 347

za'f-ı basara mübtelâ olmak : 474
za'îf; — hânelere tahmîl itdürmek : 234; — ü zebûn bârgîr beslememek : 292; — ü zebûn u uyuz olmak : 512
za'îm(ler) [/zü'amâ] : 204, 295, 483, 490, 523, 562, 579, 679; — re'âyâsı : 218; — vü erbâb-ı tîmâr : 146, 615, 640, 701; — vü erbâb-ı tîmâr şakîdan tezallüm eylemek : 403; — vü erbâb-ı tîmârın karyeleri ma'mûr u âbâdân olmak : 22
zâbıt(ler) : 4, 54, 55, 99, 182, 199, 208, 209, 264, 289, 362, 388, 395, 439, 495, 522, 552, 583, 606, 607, 656; — a teftîş itdürmek : 342; — bilmek : 639; —ı kapısından gayri yire mürâca'at olunmamak : 550; —ı ma'rifetiyle buldurmak : 1; —ı ma'rifetleriyle elegetürmek : 596; —ı mübâşereti ve ağaları mektûbı mûcebince haklarında lâzım geleni icrâ eylemek : 552; —ına ahz ü kabz itdürmek : 562, 606; —ına edâ etmek : 593; —ına mürâca'at itmemek : 550; —ına teslim i(dür)mek : 314, 342; —ından akça talep olunmamak : 583; —ıyla sefer-i hümayûna irsâl olunmak : 583; —Şark Seferi'ne gitmek : 688, 706; — u kethudâyiri nasb u ta'yîn olunmak : 554, 588; — u kethudâyirleri : 666
zabt; —ına âdem göndermek : 522; — it(düril)mek : 98, 258, 295, 424, 488, 569, 707; — u der-uhde olmak : 648, 650; — u kabz itdükleri mahsûl alıvirilmek : 533; — u kabz etmek : 85, 92, 163, 229, 449, 458, 510, 651; — u rabt : 99, 265, 281, 289, 483, 554, 588, 628; — u tasarruf : 20, 89, 248, 340, 341, 420, 436, 521, 536, 569, 646, 695, 718
zâd ü zevâde(ler) : 307, 310, 433, 602, 641
Zadrîma, İskenderiyye sn. : 313; — kâdîsı : 45; — re'âyâsı, İskenderiyye sn. : 313
Zagradya karyesi, Dvîstca nh. : 34
zahîre(ler) [/zehâyir] : 444, 581; — bey'ına muhtâc olmak : 657; — gemileri tolmanın gılâle gönderilmek : 425; — getürmek : 463; — için buğday yükletmek : 616; —in almak : 594; —in boşaltmak : 395; — iştirâ it(dür)mek : 657, 687; — koyunları : 223; — muzâyakası : 463, 469, 657; — sürmek : 470; — teklîf eylemek : 447; — vir(dür)ilmek : 256, 289, 657
zahîreci(ler) : 469; — (gemi) re'îsleri : 463, 687; —e muzâyaka çekdürmemek : 425; — re'îslerin yarar kefillerin almak : 469
zâhirde vâris-i ma'rûfî olmamak : 520
Zakarya [/Sakarya], Ermeni patriği, İstanbul : 67, 101

zaleme; — her kande bulunurlar ise şer'le elegetürilmek : 706; — te'addisinden koryup gözetmek : 63, 64; — den hımâyet ü sıyânet itmek : 554, 593; —nün zulm ü te'addîleri : 111, 638; —nün zulm ü te'addisinden tüccârı koryup gözetmek : 68; —yi ayağa kaldurmak : 535; —yi elegetürmek : 703

zâlim ü ehl-i fesâd olmak : 284

zamânıyla hıdmet-i lâzımelerine gelmemek : 615

zamm u ilhâk olmak : 556

Zaracegirye(?), Dadyan meliki âdemi : 406

zarar(lar); — (u noksân) müterettib ol(ma)mak : 349, 626; — (u noksân) terettüb eylemek : 348, 353, 436, 497; — olmakdan hazer eylemek : 584; — u gezend irişdürmemek : 107, 149, 384, 555, 641; — u te'addî : 94, 98, 152, 300, 316, 338, 473, 473, 497, 665; — u ziyân itdür(me)mek : 493, 511; — u ziyânları olmak : 712; —ı def' olunmak : 712; —ı şer'ilerin men' u ref' eylemek : 500; —ı irişmek : 467

zarûret; —i deyn olmadın akârât bey' olunmamak : 458; —i kemâlinde olmak : 533

zâviye : 245

zâyi' u telef ol(ma)mak : 332, 392, 436, 510, 673

ze'âmet(ler) : 16, 89, 115, 199, 204, 243, 251, 259, 337, 392, 407, 427; — bedeliyyesi : 124; —e mutasarrıf olan zü'amâ : 483; —e mutasarrıf olmak : 92; — hırsuz u harâmî yatağı olmak : 679; — içine ehl-i fesâd ü harâmî vü harâm-zâde tahassun itmek : 679; —in arz itmek : 579; —iyle kanâ'at itmemek : 579; — karyeleri : 17, 175, 637; — karyelerinin zabtı : 448; — re'âyâsı : 483; — re'âyâsına zulm ü te'addî vü tecâvüz eylemek : 337; — sâhibleri : 679; — toprağı : 17; — ü tîmâr baş karyeleri : 615; — ü tîmâr bedeli cem'ı : 243; — ü tîmâr mahsûlleri : 469; — ü tîmârları âhara virilmek : 701; — ü tîmârların zabıtmek : 472; — zabtı : 614

zebholunan koyun u kuzı vü keçi vü sığır derileri : 192

zebûn; — bârgîr beslememek : 292; —u amel-mândelerine imdâd itmek : 67

zehâyir bkz. zahîre

zelzeleden yıkılmak : 436

Zemlice karyesi, Vişegrad kz. : 552

zencîr : 347; — kullanmak : 677; — yöritmek : 216; —e urmak : 115

Zepe karyesi, Çelebîbâzârı kz. : 552

zerdâve /zerdevâ sayd u şikâr itmek : 238; — pöstların cem' itmek : 238

zevâyid; — nâmına akça almak : 217; —hôrlar : 217; —i voynuk kimesneye ra'ıyyet olmamak : 615

zevc : 4, 346

zevce : 62

Zeytûn kâdîsı : 99, 616

zeytûn garsitmek : 195

Zihne kazâsı, Selanik : 68, 285; — kâdîsı : 68, 69, 606

zimem bkz. zimmet

zimmet(ler) [/zimem] : 1, 11, 26, 27, 45, 48, 49, 57, 58, 92, 283, 369, 392, 409, 413, 445, 595, 648, 650; —de zuhûr eyleyen muhâsebe akçası : 592; —de zuhûr iden mâlî vakf için kabzıtdürmek : 673; —den akçayı kaldurmak : 274; —den akçayı kaldurup kendü masârifine sarıtmek : 96; —e akça virilmemek : 96; —in ibrâ itmemek : 419; —inde akça (bâkî) kalmak : 105, 523, 534; —inde akça hakkı olmak : 381; —inde bâkî kalmak : 267, 392; —inde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmamak : 1, 120, 533; —inde kalmak : 648, 651; —inde mahsûl olmak : 649; —inde mâl-i mîrî olmak : 666; —inde mâl-i vakf kalmamak : 49; —inde mâl-i vakf zuhûr itmek : 13; —inde olan akçayı taleb ü tahsîl itmek : 92; —inde olan mahsûlî virmekde te'allül eylemek : 650; —inde vakıf akçadan akça hakkı olmak : 399; —inde zuhûr eyleyen

mahsûl alıvırmak : 365; —inde zuhûr eyleyen tuz bahâsı : 694; —inde zuhûr iden hukûk u rûsûm : 488; —inde zuhûr iden hukûk-ı nâsı alıvırmak : 335; —itmek : 96, 274

zimmî(ler) (tâyifesi) : 11, 18, 52, 92, 93, 140, 150, 185, 195, 204, 244, 259, 296, 307, 321, 340, 355, 385, 386, 395, 397, 419, 436, 459, 475, 508, 509, 516, 525, 552, 555, 574, 589, 595, 648, 649, 650, 685, 692; —ahzolunmak : 328; —alıkomamak : 22; —i ahz ü habs itmek : 93; —in cizyeleri ve deynleri : 361; —köyi : 373; —mahallesi : 636; —meyhâne ihdâs eylemek : 440; —mürd olmak : 11; —müslimân mahallesinde sâkin olmak, Akhısâr ks. : 636; —nden ve gayriden bir ferde göstermemek : 328; —ne muhkem tenbîh ü te'kîd eylemek : 636; —nün boyunun urmak : 621; —re'âyâ : 162; —re'âyâyı ahz ü habs ü der-zencîr itmek : 97; —ün üzerlerine edâsı lâzım gelen rûsûmlar : 333; —voyvoda ile Âsitâne-i Sa'âdet'e ihzâr olunmak : 509; —vü Yehûdî tâyifesi at u silâh ile gezmek : 559; —vü Yehûdî tâyifesi fâhır libâslar giymek : 559; —vü Yehûdî tâyifesi kendülere münâsib libâs giymemek : 559; —yi katlitmek : 524

zimmiyye : 258, 397

zindân : 537; —a (koyup) habseylemek : 185, 711

zirâ' : 291, 370, 375, 625, 714

zirâ'at; —den kalmak : 297; —eyleyen re'âyâ tâyifesi : 497; —idenlerin öşr ü rûsûmların hükmitmek : 499; —itmek : 380; —olunmamak : 297; —olunmuş bulunan yirler : 190; —ü harâset itmek : 93, 116, 251, 257, 473; —ü harâset ve bey' u şîrâ vü isti'mâl itmemek : 380; —ü harâsetden ferâgat itmek : 116

Zirni, Dadyan melikinin vezîri : 406

Zîştovi; —hâsları : 340; —kâdîsı : 214, 353; —ve tevâbi'-ı hâsları : 353

ziyâde; —akça al(durma)mak : 175, 402; —akça tahsîl eylemek : 541; —akça talep itmek : 29; —nesne ihdâs itdürilmemek : 465; —zulmeylemek : 381; —i cizye mahsûlî : 362

ziyârete teveccüh eylemek : 555

zôrbânun cem'ıyyetleri dağılmak : 684

zuhûr eyleyen mahsûl alıvırmak : 365

zulm(ler) : 86, 95, 226, 230, 255, 264, 381, 385, 391, 453, 460, 461, 472, 593, 623, 694; —i def' olmak : 382; —in ref' itmek : 581; —ü hayf (u fesâd) eylemek : 18, 43, 175, 248, 321, 365, 447; —ü ihânet olmakdan ihtirâz eylemek : 645, 707; —ü te'addî : 2, 4, 10, 18, 21, 43, 48, 49, 73, 93, 95, 98, 100, 103, 111, 115, 147, 153, 164, 178, 187, 199, 201, 202, 205, 208, 211, 236, 248, 261, 264, 270, 273, 284, 293, 305, 306, 317, 335, 336, 338, 345, 346, 352, 356, 357, 387, 403, 430, 434, 448, 450, 460, 472, 477, 478, 479, 484, 488, 498, 502, 513, 525, 539, 548, 549, 551, 557, 561, 572, 578, 579, 581, 587, 591, 594, 598, 602, 605, 622, 638, 641, 677, 697, 706, 708; —ü te'addî iden zalemeyi elegetürmek : 703; —ü te'addî idenleri ism ü resmleriyle yazup bildürmek : 554; —ü te'addî ve fesâd (ü şenâ'at) eylemek : 133, 167, 551, 560, 668, 705; —ü te'addî vü fesâd arz u mahzar olunmak : 530; —ü te'addî vü tecâvüz it(me)mek : 14, 312, 313, 402, 627, 659; —ü te'addîden celâ-yı vatan itmek : 403; —ü te'addîden koriyup gözetmek : 68; —ü te'addîden re'âyâ (vü berâyâ etrâf u eknâfa) perâkende vü perişân olmak : 50, 388, 541, 684; —ü te'addîden re'âyâyı tahlîs eylemek : 707; —ü te'addîleri men' u def' olunmak : 53, 208; —ü te'addîlerinin nihâyeti olmamak : 472, 582, 593, 655, 684, 711; —ü te'addîsi def' u ref' olunmak : 581; —ü te'addîsinün def' u ref'ı mümkün olmamak : 579; —ü tecâvüz : 16, 482

zulmen; —ahz ü habs itmek : 377; —akçaların almamak : 216; —fukarâdan bir akça ve bir habbe aldurmamak : 539; —guruşların almak : 447; —re'âyânun koyunların sürmek : 637

zûr şâhid; —ikâmet itdürmek : 44, 71, 276, 619; —ile fuzûlî zabt itmek : 98; —olmak : 100

zü'amâ bkz. za'im

Zülfikâr Efendi, Tercemân : 602

Zülfikâr, Anatolikoz Voyvodası : 97

Zülfikâr, Beğsehra Sancakbeği : 533

Zülfikâr, Konova k., Köstendil kz. : 483
Zülfikâr, maktûl, Arkadya kz., Mora sn. : 18
Zülfikâr, şakî, sipâh u yeniçeri nâmında, Özi : 346
Zülfikâr, Yeniçeri Serdârı : 448
Zülkadriyye beğlerbeğisi : 369, 490
zümre-i silahdârân : 42